

Orationes Philephicum alias opusculis

FRANCISCVS PHILELPHVS LODOVICO MARIAE SPHORTIAE. Barrhi du-
ci: ac ducali primario locutenenti Salu. pluri. dicit.

Vam parentalem quondam pro nobilissimo illo principe patre tuo Francisco sphortia orationem habuisse: siccirco ad te dedi: q[uod]a multa in ea legunt: q[uod]ad illius laudem: & imortalitatem pertinent: cuius me studiosissimum esse non ignoras. Huic ego cum nonnullis orationibus & operibus meis duas subiecti orationes: quae altera habueram in funeris diuina illius uiragis Blancae mariae & ita altera consolatoriam: quam iam pridem scripsieram ad uitum patricium illum uenetum Iacobum Antonium Marcellum de obitu Valerii filii: Nam si quis hasce tris orationes diligenter lecit: cum pleraque inueniet non inutilia: ut mea fert opinio: tum uero quae ad aiorum imortalitatem pertinet: ait aduerteret non inepte a me esse pro tpe: & discussa & disputata. Nec unum mihi praeterendum fuit: propterea orationem illam consolatoriam ad Iacobum Antonium Marcellum curasse hoc tpe cum hisce imprimendam: quoniam quae autem fuerat Mediolani ab aliis quibusdam impensa: eam pluribus in locis depravaram corruptamque offendit: sive in scita factum fuerit: seu inuidentia: nesciam affirmare. Quod si quesieris quibus in presentia delecter studiis: quid aliud me putas cogitare: quod non longe absim ab octogesimo quarto etatis anno: quam ea oia: quod a philosophis: theologisque acute sunt: & subtiliter disputata: Hac qualia sint breui cognosces Vale mi humanissime princeps: & me tomedat habe. Mediolani ex aedib[us] meis. vi. kal. Iunias. M. ccclxxxi.

Franisci Philelphi equitis aurati: laureatique poetarum & oratoris: ac philosophi clarissimi orationes: & nonnulla alia opera: in quibus omne bene dicendi genus: omnesque artis rhetorice partes: ac diuinorum philosophorum & theologorum sententias compendiuntur.

TABVLA.

ORATIONES FVNEBRES

F. Phi. epistola ad Illu. principe Lo-
do. Mariam Sphor. barrhi ducem c.i
F. phi. oro paretalis de diuina F. spor-
tia Mediolanensis. ducis felicitate c.ii
F. phi. oro hita i funere diuina uiragi-
cis Blancae mariae mediola. ducis c.x
Fr. phi. oro funebris p Magnifico
ducali senatore: & clarissimo egte
aurato. Philippo: Borromato co/
mite harona car. xv.
Fr. phi. oro funebris p magnifico
egte aurato: ducalique senatore ste-
phano federico todechio car. xv

ORATIONES Nuptiales
F. phi. orō de inita societate iter illu-
strissimos duces bona eiusque filii io-
annē Galeaciū: & Her. astēle ca. xvii
F. fi. epithalamō i ill. Beatricis astē-
sis & Tristai Sphortiae nuptiis ha-
bitum car. xvii
F. fi. salutē dicit Lo. cassellæ c.xix
F. fi. orō hita i spōsalitiis Theodo-
ri plati claris. iurecōsulti: & helisabe-
te uicecomitis car. xix
F. fi. oratio nuptialis habita in spō-
salitiis Petri biragi: & helisabet pri-
ciuallis car. xxi
F. phi. epithalamō in nuptiis nobis
liūcōiugū iōānis ātonii simonetæ
& margaritæ cottæ car. xxi
F. fi. oro hita in cōiugio magnifica
puellæ maritæ: & magni. egte au-
rati raymudi attēduli car. xxi
F. fi. orō habita in cōnubio magni-
fice puellæ margaritæ arcimboldæ:
& magnifici equitis aurati Antro-

nii cribelli car. xxii

ORATIONES DIVERSAE

Francisci philelphi oratio ad Piū
secundum pontifi. max. habita
Mantuā in publica: uniuersalique
christianorum concione pro duce
francisco sphortiae die martis quar
todecimo Kal. octobres. M. cccc.
lix. car. xxii
F. fi. ad uiros papiēses orō cōgra-
tulatoria de creatōe Iacobi borro
mei uitaliā comitif. f. ad dignitatē
& gratiū episcopalē car. xxiiii
F. fi. orō de laudibus Lazari scarā
pi episcopi ad comēses car. xxv
Fr. fi. oratio p theodoro plato clari-
ssimo iurecōsulti car. xxvii
Fran. phi. oratio habita Mediola-
ni in principio studii car. xxviii
Francisci philelphi. oratio ad Six-
tum quartum pont. maximum
car. xxviii

Franci. philel. oratio habita in pri-
cipio quæstiōnum tusculanarum:
M. Tullii ciceronis in studio ur-
bis Romæ car. xxvii
Franci. philel. oratio de suo in ur-
ben reditu ad Sistum quartū pon-
ti. maxi. car. xxix

Franci. philel. ad Iacobum anto-
nium marcellum patricium uene-
tum & equitem auratum de obitu
valerii filii consolatio car. xxix
Francisci philelphi p̄fatio in Ari-
stotelis rhetoricem ad illustrem: &
summum uirum. D. Alphonsum
sancti romanae ecclesiæ cardina-

lem car. xlviij
Aristoteles alexandro regi. S. d.
car. xliiij

APOPHTHEGMATA.
Francisci Philelphi p̄fatio in
plutarchi cheronensis apophtheg-
mata ad Traianum Cæsarem
car. xlvi

Franci. philelphi p̄fatio ad Ni-
colaum quintum ponti. max. in
plutarchi cheronēsis apophtheg-
mata laconica car. xlviij
Franci. philel. epistole utilissima
ad fredericum cornelium de legi-
bus car. lxxiiij

Franci. philel. epistola consolato-
ria ad petrum iustinum philel. ne
potem suū de obitu Alphinæ ma-
tris dilectissimæ car. lxxiiij
franci. philel. instructio bene uiue-
di ad illu. principem ducem Phili-
bertum car. lxxiiij
Georgii ualz placentini introdu-
ctorium ex Galieno ad medici-
nam ad Reuerendum. D. Iacobū
antiquarium ducalem secretari-
um car. lxxvi
Galieni medici ad medicinam in-
troductionum. car. lxxvij

FINIS.

I FIERI POSSE. Censerem: ut lamētationibus: ac lachrymis sauo: & peracerbo Exordi natura uulnieri mederetur: qđ ex incōmodo fortasse magis qđ ex imātuō Frācisci spherum nar tia inuictissimi optimiq; ducis & clemētissimi patris patria obitu oēs accepimus non rationis modo uos nō dehortarer p̄stantissimi principes: sed cohortarer potius etiā atq; etiā: ut uiuim̄ se oēm̄ atētē: quoad is reuiniseret: in assiduis flatibus degeremus & ciuitatibus: Nō. n. cōtinēs in unius tanti: tāq; diuini principis amissione cū nobis cunctis: tum uniuersa italiā par Frācisc⁹ ua quādā facta est uel iactura uel naufragiū: p̄ quē solū ex tāto & tam diuturno bello Sphor rum turbine: ac flūctibus sedata oia paccataq; conqueuerāt. in sola profectio illius uitia: atq; animi magnitudine: sūmacq; sapientia tantā spem sibi fiorentissima nostra respu. uiriq; oēs boni collo carant: ut perpetuā se felicitatē adeptos opinarētur. Sed o fallaces mundi blanditias: quibus allecti per uarios agitamur errores. O lubricā atq; caducā humana uitæ conditionē: qua tum maxime destituitur. cum uiuere est dulcissimū. Oinamis nostros cogitatus: ḡ eos secundis in rebus magis nos decipiunt: quo certiore spē q̄ dam nobis alludunt. Sperabamus nos quidē Frācisc⁹ spheria te ob maximas tuas: innumerabilisq; uirtutes p̄p̄modū fore semipaternū. itaq; oia nobis erant latitiae: gaudiq; plena. Nulli hostes iminebat: nullæ præme bant sollicitudines: nullæ cura. Te nō minus oēs & q̄ prope essent: & q̄ procul abessent maximi potentatus uerebanſ: quā metuebat. Sub firmissimo tuo. tutissimoq; præfido uitā quieti oēs: securi⁹ q̄ agebamus. Te nō italia modo: sed uniuersa romāna ecclesia: exteriq; reges: quibus ulla aut uis aut iniuria impēderet: subsidio si bi esse: ac saluti arbitrabātur. Nūc autē te extinctō undiq; suspitiones incubunt: terrores obstrepunt: hostilia arma bellico fragore circūsonāt. Heu Heu nos infeliciſ: atq; inſtūnatōs: q̄ tanto tā miti: tā benigno: tā pio: tam inuicto: tā omni genere probitatis illustri parente orbati sumus. Quis in tanta rei in dignitate nō incere at: nō fortunam deploret suā non fese intollerari. li dolore conficiat? Vtinā licet Frācisc⁹ spheria princeps optine: ac fortissime sortē cōmutare nemo prorsus sui sibi conscius esset: & tui qui nō emori: q̄ primū optaret: quo tu reuiniseres. in hanc sniam indubitate pedibus iret nō solum cōstantissima uirago: & sanctissima uxor tua Blanca Maria: quā te dies: noctisq; collachrymat: & post matrē tibi omni probitate simillim⁹ dux Galeacius: qui ob cōtinuū luctum animi cruciatuſ: una cū reliquis pientissimis tuis filiis: uerumentia & aplis ſimus hic ſenatus tuus: & aula uniuersa: atq; oēs ciues ſubditicptui. quos unius tui desideriū torquet ac mace rat. Ceterum quo feror homo miſerrimus: quo meus me užhementissimus rapit dolor. ut qui alios debeam: meipsum nequeam consolari. Nam quid prodest excellentissimi principes quicq; optare: qđ sperare nō liceat. Magnum est fateor: & graue. & per moleſtū: atq; acerbissimū: quod nuper omnes uulnus accepimus. id ſi minus doleamus aut lapidei plane putandi ſumus: aut nobis ipſis inimici. Sed illud nos tamen præterire debet animi eſſe & bene compoſiti & moderati & ſapiētiſ nihil appetere ſupra hoīem: nunq; neq; a rōne di ſcedere neq; diuinæ aduersari iuſticia. Nū qui ſibi ipſi nō pepercit: quin morti nt homo cōcederet: parcat ſimpli homini cuiq; deus uel heroī: ut poeta philosophiq; appellant. Moriendū eſt enim omnibus in idēq; reſoluendum unde manauerint. Quod ſi mercatoribus magna turpitudini damus ubi: Aut decoquāt aut redere depositum nolint quā dementia tanta ſit noſtra: ut quē deus optimus maximus animū noſtrā fidei ueluti cōmendarit hunc repetenti domino restituere indignemur. Quā noſtra quēat ſuperbia tanta eſſe qui faſtus: quā arrogantia: ut qui natura mortales ſumus dignū exiſtimemus corpib⁹ quoq; effici imortales priu: q̄ moriamur. Quis uſq; adeo eſt neficius ſui. quē lateat exteriori cuiq; homini ante reſurrectionē immortali ta teni uendicari non poſſe. Sed quo pacto reſurrectorus ſit quisquā anteq; diem obierit. Itaq; neſſario fit. ut qui nati ſunt omnes aliquando moriantur. Quin eo mors eſt æquiore ferenda animo & non modo nō do lenda led merito potius optimoq; iure ſumā latitia proſequēda in animis ingentibus. & excelsis quod hac ſuia atq; diuice ad ſempiternū illud bonū supremūq; perueniſ: quo ſolo felices beatiq; efficiuntur. Quā. n. in hu ius mūdanæ uitæ procellis ac tēpeſtatibus. nō modo fecilitas. ſed ulla oīno trāquillitas offerat. Quod ſi qua hic detur ſucata: cuiq; ſpiā felicitatis imago quā tenta eſt: quantā habet. cum ſūmo illo & uero atq; incōmuta bili cæleſti bono ſimilitudinē. haec omnis imi ex omnibus mortalibus & ducibus & regibus Frācisc⁹ ſpheria ita contigit ut decessio magis inuenienda iam eſſet. qđ accessio cupienda. id autē ſic habere ſi paucis oſten dero tum equidem uos rogaro. orabo. obſcrabo. ita uobis ipſis moderemini. ita consulatis ita pro rationis imperio poſt animi cunctas proſtratas perturbationes opitulemini. ut non uerba magis qđ illius cauſa tātam luctus acerbitatē ſucepteſſe indicemini. Hoc enim & parui eſſet animi planeq; ingratia ac ueluti bono alieno inuidentis. Volunt ergo uiri ſapientissimi humana nam quam uocamus felicitatem bonis his cōtineri. quorum altera ſunt extra nos altera uero in nobis: & haec ſane partim corpori partim animo ſunt tributa. Illa uero ſu bieſta ſurtuſa eſſe arbitrantur quā quidem ipſa ſi quā ſit tandem. eam diuinæ ſubfeſſe uoluntati nemo ſanx mentis ignorat. Haec autem tria bonorum genera quāta cum gloria & diuina quadam indulgentia. atq; be nignitate in magnanimo illo noſtro principe efflouerint. quāſo diligenter attendite. Incipiendum eſt igi Dittilio tur ab animi bonis quā noſtra ſunt propria. dein quā in nobis etiam ipſa ſunt. de corporis. & poſtremo de triparti ſuertuſa bonis diſſerendum. ac de hiſce quidem omnibus breui oratione. & quantū locus. atquē tempus pati ta. Ut autem ordine progrediatur oratio. natus eſt Frācisc⁹ ſpheria inclito patre illo. & fortissimo Confir beli duce Mutio Attendulo: cui primo non minus ob animi elationem atque. uires corporis ſpheria ſu matio.

Blanca
Maria
dux
Galeaci
us Ma
ria dux

prileptis
approba-
tionē
Mutius
attendu-
t¹ sphor-
tia
Minia-
tum
Ethru-
ria
Floren-
tini
Ioanneſ
galeaci⁹
dux
Pisæ
Ferraria
Nicola-
us mar-
chio &
stensis
Otho
tertius
Ladissa
us rex

emio Vigor d.
nduvon

Addua
Lari⁹ la-
cus
Tlina
uallis
Germa-
nia
Arx por-
ta iouis

Confir-
matio le-
cūdæ p/
tis: ap/
proba-
tionē

iffe cognomentum uolunt: q̄ ob ingenii ulm: cogitatusque acrimoniam: & est is quidem natus Miniati in e-
thruria anno a natali christiano supra millesimum quadragesimum primum ad sextum Kalendas augu-
stas circiter uespertinum crepusculum quo tempore pater Sphortia ex eodem oppido pro republica Floren-
tina ualidissimis uiribus ioannis Galeacii illius splendidissimi Mediolanensium ducis: quæ ex urbe Pisæ flo-
rentina inuaderent opida: agrosque uastarent: constantissime: & sua maxima cum laude repugnabat. Is cum
primum per ætatem licuit: suopte ingenio: curaç paterna litteris: atque eloquentia operam dedit: idque Fer-
raria. Nam postea q̄ uita ioannem Galeacum deleruerit. & per diuturnam obsidionem Pisæ florentini in
deditioñem recepissent Sphortia potissimum opera inquam Sphortia in auxilium a Nicolao astensi nobis-
lissimo principe in bello aduersus Othonem tertium. ab quo magnis uiribus pertinacissime ad extremū usq;
periculum præmebat: pro ueteri beniuolentia accersitus secum dilectissimum aduectum puerum inter Ni-
colai ipsius filios & educari: & erudiri studuit. Qui cum in omni probitatis genere nemini æqualiū cederet
intra undecimum atatis annum tantam est laudem assècutus: ut ad Ladislaum usque sicilia maximum: & po-
tentissimum regem sui nominis fama perosuerit. Nam erat Franciscus: non dum enim a paterno cognos-
tione Sphortia uocabatur: ad ingenii splendorem: indolisq; præstantiam iis virtutibus præditus: quibus fu-
stra ætatem admirandus apud omnes uideretur. Nam ab ipso infantia ad ultimam usque diem fuit paucissi-
mi admodum somni: cibi moderati: ac minime exquisiti: potusq; dilutissimi. Hoc enim uiuendi genus tum i-
genium reddit acutius: tum corpus & ad bonam ualitudinem: & ad uires plurimum adiuuat. Quanta eslet
in omnes facilitate: quanta mansuetudine: quanta humanitate: quanta clementia: quanta dilectione: quanta
etiam animi uel magnitudine: uel altitudine nemo est: qui neicit. Quid enim loquar de iustitia eius mirabili
qdā cōiseratioñe cōdita. Quid de cōstantia seruādæ fidei: qd iuicto ai robore: atq; fortitudie. Ut erat oī cor-
pis imūdicia: iepitidieq; supior: ita nihil ex illi⁹ ore nō mō obsecrūt: aut rusticū: sed ne scultū qdē: aut leue
qeq; unq; effluebat. Mira in illo grauitas erat cū icredibili qdā lēitate cōiuncta. Vitupabat nemine castigabat
modice: operamq; dabat: ut pudori magis eset q̄ metui: asse⁹ tatores & subdolos odio habebat. Sed aperto
homines ingenio: ac ueros plurimum diligebat. Caluniatoribus: & maledicis non modo non patescebat
auris: sed eos leuitatis sue: improbitatisq; admonebat. Et cum foret in alienas laudes copiosus: de suis nō so-
lum non loquebatur: sed nec etiam audire patiebatur. Nemo profecto uno Francisco sphortia modestior un-
quam fuit: nemo uercundior: nemo continētor. Tanta uero beniuolentia suos omnis complectabatur non
sanguine coniunctos dunitaxat: sed quoscunq; semel accepisset in suos: ut eos ab se abire neque iure neque in
iuria unq; fineret. Quid quod etiam fuisse optandum: si quod ab eo uel factum aliquanto severius: uel di-
ctum in quēquam uahementius prodisset. Nam quem putasset ullus ex parte ab se se offendit: tanta cōtinuo
humanitate: tanta prosequitur beneficentia: ut illum sibi nō secus ac indulgentissimo patri: aut numini cui
piam affectum redderet. Tanra autem erat in rem publicam caritate: ut neglectis quodāmodo suis commo-
dis omne studium suum: omnem operam: omnem industriam ad publicam referret & utilitatem: & dignita-
tem. Quot enim quantosq; thesauros consumpsit in deducendo ex addua hoc riuo uel potius flumine: quo
non ex addua solum: sed ex lario lacu: & supra larium ex tellina ualle a germania usque res admodum & in
finita: & utilissima all nos importantur. Quid enim meminero cum alia maxima: & splendidissima ædifi-
cia: quæ ad publicum usum fabricatus est: tum arcem hanc. quæ portæ Louis appellatur. Quod ullum in me-
dium afferamus ex septem illis quæ in uniuerso terrarum orbe memorantur mirabilia quod cum hac una ar-
ce uel magnificentia: uel pulchritudine: uel ullo excellentia genere comparari queat. Non enim huiusmodi
opus molitus est Franciscus sphortia ad illum suum: sed ad publicum & usum: & commodum. Nam arcem
sibi suam munitissimam: tutissimamq; constituit in animis: & caritate ciuium: quorum' comoda: & emo-
lumenta omnia iuernit sibi ducebatur esse. Et quoniam a primis usque annis non secus atque teterim
peste aliquam formidaret nali nō omnis samam: omnis cogitatus: & actiones suas ad honestatem: & glo-
riam referebat. Itaque nullum neque laborem corpore: neque periculum animo detractabat. Viros doctos:
& eruditos in omni genere uitæ & audiebat libenter & honorifice munerabat. Tanta erat ingenii magnitu-
dine: tanta rerum humanarum pertractione: & diligentia: ut nihil prorsus: quod eset menoratu dignum:
ignorare uidetur. Itaque inter prandendum: canandumq; semper aliquid excogitatum acutius astantibus
proponebat: ad idque non iucunde minus q̄ subtiliter disputabat: tanq; iudicaret nihil esse otio: atque desi-
dia a dignitate hominis alienus. Et quia per omne uitam nihil unquam temere: nihil inconsulto inire con-
suebat: omnia semper ex sententia sua fauste: atque fortunate consequebatur. Quis enim ambigat uiro fortis-
simo: eidemque prudentissimo secunda omnia contingere oportere? Fauet enim deus: auxilioque est sem-
per iustis cōceptis: sanisque conatus: cunctos in se seperantis amplectitur: ac souet: id quod sapientissimus
princeps noster assidua meditatione præferens nihil aut iustum laude ulla dignum existimat: quod a re-
ligione: pietateq; abhorret. Quare diuino cultu atque ueneratione fidei christiana nihil esse apud se antiqui-
us unquam uoluit. Quibus quidem innocentissimis: & optimis institutis summa est omnia cum laude con-
secutis. Quod autem secundo loco dicendum mihi proposueram: quibus corporis adminiculis ad hæc tan-
ta: & tam eximia animi bona eset adiutus: breuibus perstringamus. Fuit corpore Franciscus Sphortia cum
robustissimo: tum erectiore paulo supra cōmūnem: atque mediocrem hominis proceritatem: & eo plane he-
roico. Erat is enim: ut norunt omnes: mirabilis quadam membrorum compacatione ad conuenientem: ac de-
coram inter se se proportionem cum tanta oris dignitate: & maiestate uultus ut uel solo aspectu dignus iudi-

caret imperio. Et cum omnium sensuum integritate ceteros homines plurimum antecelleret: tum uisu adeo
 acerrimo: ut etiam inter praliandum hostium uel minimum quodq; erratum prospiceret ad modum lo-
 gus: eosq; continuo luere sua stultitia poenas cogeret. Quid enim loquar de eius agilitate atq; dexteritate ad
 unum motum: & gestum: quae tanta erat: ut quicquid facere aggredetur: dicto citius effectu redderet? Qua-
 cum ei per statem liceret: & luctatione: & saltu: & cursu: ita aequales ois anteibat: ut iueniret neminem: qui
 fecū contendere auderet. Iactu autem aque: atq; omni dimicādi arte delectatus ferreā sudem: aut saxum ingē-
 nis posideris multo longius emittebat: q; alii tragulam: aut pilā. Nam & iaculationem: & catapultā: & equi-
 rationem: & meditationē omnē bellicā disciplinā ab usq; puerō ludendo: uenādoq; didicerat: quae quidem
 singillatim oīa & sub patre Sphortia: & suo ductu: atq; auspiciis longo usu & multa exercitatione bellando:
 pugnandoq; confirmarata: & ad summum usq; auxerat. Et erat Franciscus sphortia felici adeo corporis tepe-
 ramēto: ut uniuersum diem nude capite staret in solem immotis etiam paribusq; pedibus: & frigus nō plu-
 ris faceret q; calorem. Et auten vires & in brachiis inerant: & in manib;: ut quem arctius circūplexus medi-
 um strixisset: eum tanq; examinaret: quem uero pugno percussisset i caput semianimum repete umi prosterne-
 ret. Voce pro tempore utebatur nunc leni ac miti: nunc graui & moderata: & cuncti sonora semper: tum cum
 usui esset concitata: & grandi: & horrenda. Quid enim meminero de mirifica eius lingua bonitate: q; in oēm
 usum videbatur diuina potius q; humana? Quid pluribus? In corpore pulcherrimo herculez vires inerat &
 tanta in singulis membris bonitas: ut animi bonis nulla ex parte cederet. Caterum quoniam duas felicitatis
 partes iam percurrimus: reliquum est: ut de fortunā cōmodis eadem breuitate transfigamus. Quod modo di-
 cebatur: natus est Franciscus sphortia in ethuria: quae regio & uniuersa Italia est maxime ab omni aeris cali-
 gine: nebulaq; remotior: ob eamq; rem ab ethra: quae serenitatem significat: ethuria nomen sumpsit. Itaq; na-
 turus sub eiusmodi cali serenitate & ingenio erat perspicaciōe: & acritate sensuum natura nimurum alacriore.
 Quod autem ad generis attinet splendorem: si altius fuerit: q; a patre sphortia repetūdum: a regibus datix: &
 urbe attenda reperiemus Attendulorum familiā originem duxisse: qq; ipse non minus cum illis sentio: qui
 a Mutio illo scāuola affirmant manasse attēdulos: qui Porsenam regem clusinorū occisurus cum frustra tam
 egregium facinus pro liberanda patria esset adortus: in dexteram fatigari suam foculo iniectā ignito: id quod
 ipsius sphortia proprium nomen probat Mutius. Id enim & inter scāuolas erat illustre: & inter attendulos
 apprīnie celebratum. Sed ne singula prolixius persequar: ubi Franciscus in aula gratissimi illius: & clarissimi
 principis Nicolai æstensis: quem pater sphortia propter Othonem tertium a se oppressum extremo periculo
 liberarat: maiorem insantiā partem: & puericam quoq; ad undecimum usq; etatis annum cum mirabili spe
 probitatis: & laude peregrisset. Neapoli iussu patris adiectus est. Id quod propterea fecit pater: quo regi ladi-
 lao gratificaretur. Is enim pueri fama delectatus hunc uidere cupiebat. Nec sua de puerō se opinio falsum ha-
 buit. Nam cum primum in illius conspectū Franciscus uenisset regēq; ingenuo quodam: strenuoq; pudore
 ueneratus alacriter salutasset: essetq; apposite: & ornate locutus pleraq;: eum ladislauus perinde atq; filium am-
 plexatus. de osculatusq; tricarico donauit. eius comitatus ornatū in signibus. initium sane pulcherrimum ad
 latioris fortunā principatum. Et non modo dies non preteribat: sed ne hora quidē: quin pueg;: cum ei a ma-
 ximis occupationibus suis facultas offerretur: ad se accersitum uariis de rebus interrogaret. cui cum ille & im-
 pigre. & argute. uerecundeq; responderet. admirationem in dies magis atq; magis de lese apud regias auris.
 mentēq; augebat. Cūq; frequentior esset tum in aula regia. tum apud regem. studebat quotidie doctior fieri
 rerum etiā urbanaz. actotius regiae discipline. utpote præsago eius ingenio futurā gloriā. ac regni. Sed ubi
 paucis post annis rex ladislauus uita excessisset. & Ioanna soror. que ladislao. successit in regnum Iacobō Bar-
 bonensi Maria cōmīti nupsisset. Hic inq; Iacobus carbonensis sphortiam quoniam putaret nefariis suis in re-
 ginam uxorem opprimetdam cogitatibus tēpugnatūrum. & eum. & filium Frāscum. qui etatis annū iam
 ageret quartū ac decimum. in subterraneū munitissime turris carcerem arcis cui appellata coniecit sine ul-
 la omnino spe futurā aliquando libertatis. Quā rei sauviam. atq; diritatem molestissime adeo tulit sphor-
 tia. ut in filium coniectis oculis: quem unū supra titam etiam ipsam mirifice amabat. mortem sibi consice-
 re periculatius decreuerit. ad quam. ut erat animo ferocissimo. cum furens. præcepseq; ferretur in proximum tur-
 ris parietem caput insūcturus. subita. atq; miserabilis. & suauis. & accommodata facundissimi filii oratione nō
 secus ab illo omni immanitatis impetu & coercitus est & ad mentē sanioris consilii redactus. q; a Timotheo
 musico ferunt Alexandrum regem ab armis esse ad coniūrium reuocatum. Quo pietatis officio est effectum
 ut pater sphortia ex prope iam mortuo reuixerit. ac non multo post per reginam Ioannam ipsam post com-
 prassam. atq; prostratam Iacobi uiri perfidiā. ac uim omnem iusto carcere liberatus una cum pientissimo.
 probatissimōq; filio magnas res gesserit. & præclaras. Regina uero cum maximis honoribus sphortiā. emolumentisq; cumulauit. tum Frāscum eius filium: cuius ingenio & oratione pater seruatus esset. Arrhiani:
 atq; apicis comitatibus donauit. Quid autem memorem. uel potius admirer primum spectatissimi adolescē-
 tis tirocinium aduersus angelum labellum uirum bellī gloria insignem. qui ob hæsitantium linguā tartaliz ha-
 buit cognomentū? Nam ubi sphortia Bratio a se fugato ex urbe romā Ioannā regine iussu. urbeq; ipsa in
 reginā potestatem redacta instituisset ultionem capere. ut par erat. de ueterē inimico Tartalia. qui aduersus se
 se. quo tempore Neapoli primum auctore Pandulphello. quem regina in delitiis habebat. carcere tenebatur.
 cum Bracio conspirarat. quo ipso consentiente. fauenteq; & Tuscanellam urbem. & alia eius pluraq; oppida

Confir-
 matio-
 nis p-
 ap-
 proba-
 tionem.
 Ethru-
 ria.
 Ethra.
 Datia
 reges.
 Attēda
 attēduli
 Mutius
 scāuola
 Porse-
 na rex.
 Otho.
 Neapo-
 lis
 Ladisla-
 us rex
 Trica-
 cum.
 Ioanna
 regina
 Iacobus
 barbo-
 nensis
 Arx ou-
 Timo-
 the⁹ mu-
 sicus
 Alexan-
 der rex
 Arrhia-
 num
 Apex
 Angel⁹
 labellus
 Tarta-
 lia
 Bracius
 Roma
 Ioanna
 regina
 Neapo-
 lis
 Pandul-
 phellus
 Tuscāel-
 la
 tartalia

ui oppreserat: ad tuscanellam ipsam instructa acie pugnaturus proficiscitur. Quo in loco tartalia ipse contra magnis viribus in aciem egreditur. Pugna mox utrinque pari animorum ui: atque ardore conseritur. Diu: multumque certatur: neuter pedem refert. Alacriter: ac fortiter incumbunt sphortiani: constanter hostes ferociusque repugnant. Neutri cedunt. Spes prope utrinque par. Tum probus generosusque adolescens: qui uix dum septimum foret ingressus: ac decimum aetatis annum: ubi ex patre percutatus certo didicisset: qui nam esset tartaria: nam is inter pugnandum ne posset agnoscere: sagulum: equumque mutarat: illico per confertissimum aduersariorum praelantium globum districto ense i unum Tartalam equum dirigit. Quem ille ubi per uastam oecurrentium eadem comminus in se irruente aspicit: perinde atque stupidus: atque sui impotens repente in suam uersus uix suorum praesidio intra portam Tuscanellae sublato ponte. demissaque cataracte se recepit per magno numero: fortissimorum militum amissio: ferturque postea conuersus ad suos dixisse illum sibi: nam qui nam esset: ex pellino cotignolano: qui intra portam est captus: accepit: non uideri adolescentem: sed tigrem sed Leonem: sed horribile quoddam prodigium. At quanta fuit illa uel prudentia: uel clementia: qua est in eos milites usus: quos antea in calabria a se trans fugas ad hostis gothalanos praelio omnis captiuos fecit. Gerebat enim bellum sphortia pro Loduico Andegauensi rege tertio regis huius renati fratre aduersus Alphonsum regem regis: item huius pherdinandi patrem quem regina Ioanna: quo validior foret contra Loduici factionem adoptarat. Praerat in calabria maximis alphonsi: firmissimisque viribus Raymundus boylus: aduersus quem ipsum Franciscus mittitur a Loduico cum potestate regia natus annos unum ac uiginti. Hunc dat pater sphortia pulcherrimam militum manum: & cum his veteranos quosdam: quorum fide ducebat sibi certius nihil. Francisci aduentu in calabriam cum omni gothalanorum impetus retardatus: repressusque est: tum ob uitae continentiam: atque innocentiam: & ob singularem illam morum facilitatem: humanitatemque adeo incredibilem erga se omnium calabrorum benivolentiam conciliauit: ut ultro uniuersa prope illa regio ad eius fidem: perspectamque virtutem tanquam ad publicum aliquem Cornelium Scipionem illum: qui primus est Africanus cognominatus: certatim confugeret: cu anno de proximo ii: quos sibi maxime fidios Sphortia putabat: omnes praeter duos pellimus: Puldrinumque fauentinum transfugerunt ad gothalanos. Franciscus ipso inter hostium quasi retia relicto: atque destituto. Sed hic: ut erat animo inuicto. nequaquam subita perfida fractus ubi se cum reliquis copiis quadrato agmine sine ullo tumultu in ea oppida receperisset: quia a Loduico regie stipendii uice octo postidebat: ceperit continuo hostilum agrum circuncursare praedari: uastare: ac nusquam hostibus quiescendi spaciū præbere: cum tandem trassugarum itinera quaque assidue: conatusque omnibus diligentissime odoratus sine ullo suo discrimine: & cum maxima gothalanorum clade uniuersos ecceperit in agro: qui dicitur sancti Marci: quo illi populaturi processerant. Recepit ad patrem sphortiam significata curriculo qui eodem ipso die Alphonsum regem collatis signis fuderat: sugaratque non procul ab urbe Neapolii: ab eo iubetur: ut perfidis illis omnibus suspensis laqueo gulas frangeret. Quod patris imperium cum uidetur clementissimo adolescenti severius: & alienum ab eius consuetudine: nam erat etiam ipse sphortia mitissimus. paululum subdubius stetit cogitabundusque: ut qui & patri parendum esse duceret: & nihil crudelius faciendum. Nein conuersus ad nuncium dic: inquit: mihi tu: quo uultu pater: ut ista mibi referres: impetravit? Respondit ille & minaci: & iracundo. Tum Franciscus non igitur pater iussit: si iussit iracundus. Itaque accersitis illis ad se captiuis inquit. Quoniam uobis humanissimus pater meus: erratisque stris ignescit: ego uos omnisque liberrime missos facio: optionemque permitto & manendi ut antea & abeundi pro arbitrio uero. Tum omnes præ latitia collachrymant & patri gratias egerunt: & filio: ac lese manere uelle alacriter responderunt: fueruntque ex illo die & fidelissimi semper: & sphortianae gloriae uni omnium maxime studiose. Quod factum cum prope diem sphortia ex litteris filii didicisset: conuersus ad circumstantis subridens ait: longe filius est patre suo prudentior. Quis autem eius uel constantiam: uel gravitatem non iure optimo admiretur: qua est iusus: quo tempore pater sphortia profecturus in reginæ Ioanna auxilium aduersus Bracium: quem tota formidabat italia: ad tertium nonas ianuarias feria secunda: qui dies est lunæ: in fluminis Aperi transiit. cui nunc a piscaria proximo oppido in ripa sito uulgare est nomen piscaria: lapsu equi submersus periit. Braciani equites: ac pedites: qui pro bracio piscariam praesidio tenebant: cum uidissent sphortianos transitum Aperi moliri ad eius ostia per nähementissimos maris: creberrimosque fluctus ex oppido erumpentes occurruunt ad fauces transistum pro viribus prohibituri: quod eo majoribus animis agebant: quod sperarent id sibi facilimum factu fore: quoniam Franciscus adolescens duxit natus annos duos & uiginti cinquaginta equitibus quinq[ue] transisset: & post illos Michael attendulus: & sphortia imperator octauus: ac mare: contra riis uentorum: turbulentissimisque flatibus agitatum assidue magis atque magis exasperaseret. At Franciscus adolescentes. ut erat animo excuso atque inuicto. calcaribus confessim crebrioribus equum adigens: & longiori innixus hastæ ueluti uernus coluber: strenuo celerique cursu in obuio hostes fertur tanta audentia: ac viribus: ut eos palatis fugā ageret. Quod sphortia p[ro] corā aspiciēs: gestisque latitia & uoce. & manu ad transneadū suos hortat: & militiones: quos ob fluctuum magnitudinem cu[m] legioris uidet ad transitū. ipse rursus. quo formidatibus fiduciā iniiciat: ad exercitū remeās dū pone p[ro]licitati armigero inter fluctus dexterā sublaturus porrigit: & equus quo insidebat: posterioribus desertus pedibus labitur: & imperator ubi ephippio est excusus:

Tuscael
la
Pellin
calabria
Lodo
nicus an
degaue
sis rex
Renat⁹
rex
Alphō
sus rex
Pherdi
nādus
rex
Joanna
regina
Raymā
dus boy
lus
Fran.
sphor
tia
Gottha
lani
P.cor.
Scipio
Africa
nus
Pellin⁹
Buldr
nus
Ager sa
cti Mar
ci
Alphō
sus rex
Bracius
Aperi
Piscaria
Micha
el atten
dulus

& si bis futulit manus ferreis graves chirōthecis perinde quasi auxilium implorans: tamen & thoracis & reliquorumq; armorum pressus pondere: & aluei fundo pedum nixum nō sustinente ingruentium fluctuum alitudine obrutus: tanq; in Numico æneas diu possea: ac multum quæsitus nusquam apparuit. At frāscus subiti casus ignarus ubi inter fortissime præliandum de surrepti patris acerbitate clam per quendam ex cōmili tonibus est cōmones factus: quāq; intollerabili cordis uulnere eiusmodi nuncio est transfixus: tamen re omni dissimulata paulatim sele: atque pedentium ex ea pugna subducit ad suos: hostibus minime insequētibus q; pe qui & deteriori in ea pugna fuisse conditione: & de repentinis sphortiæ obitu nihil nossent. Ac ne homines facerent impetum in eos: quos post sele reliquisset: ultimus esse uoluit: qui recipere ad exercitum. Itaque ubi reliqui remeassent: qua modo transierant: ipse solus incensa trabe caua: qua: casu in flumine est reperta: inter sagittarum: & omnis generis missum inumerabilis iactus breuiissimo le pōto remignando recepit ad socios: quos omnis cum & extremo dolore confectos: & tumultuantis offendisset: eos est sua oratione adeo cōsolatus & ita ilatioris fortū spē erexit: ut & ipsiū impararem suū cōtinuo salutarint: & ut de se oia sibi reciperet: uno consensu: & eodem ore alacriter affirmarint. At Bracius sphortiæ obitum non dissimulanter colachrymatus tulit per moleste: siue q; meminisset pristinam suam cum illo familiaritatem: atque beniuolentiā: siue q; in sphortiæ aduerso casu sui: ut sit miseretur. Cæterum Franciscus initio cum suis cōfilio orthona quæ urbs est impelignis cum uniuerso concessit exercitu: qua suorum milium munita præsidio de prima uigilia i demouens cum reliquis copiis recepit se beneuentum unde idibus Ianuariis ad reginam Ioannā proficisci: & uisendi gratia & percunctandi: quid se facere iuberet. Hæc amissa Neapoli se continebat auersæ: quæ ut frācūsum est coram intuta: se ob sphortiæ patris desiderium a lachrymis moderari non potuit. Dein pauca pro re locuta: sed maternæ caritatis plena urbis oppidaq; omnia quibus donarat sphortiam trāfert in Franciscū filium pleno iure: iubetq; ut & ipse reliqui fratres atque ipsorum posteri perpetuo seruet sphortiæ cognomentum. Id q; in hanc diem uidemus assidue propagari. At hæc mandat: ut collectio uniuerso exercitu prope ret ad Neapolin obsidem. Nam iccirco præparandum esse regina iudicabat: quoniā rex Alphonsus ab erat prosectorus anno proximo posteaquā est a sphortia pugna superatus: in citeriorem hispaniam cū uniuersa classe ad renouandas augendasq; uires comparandasq; pecunias: relictio petro fratre cum præsidio nō mediocri gothalanorum & equitibus italis tribus millibus. Cum reginæ ioanna voluntate ac iussis paruisset q; primum Franciscus sphortia: & ad eas pecunias: quas non admodum multas a reginæ quæstoribus acceperat collegisset etiam ex amicis & subditis: quantas potuit: comparato instruetoq; robustissimo firmissimoq; exercitu neapolin confessim obsedit: eam quotidianie uariis præliis oppugnationibusq; concutiens. Idq; breui efficit: tum uiribus tum ingenio: ut si præsidio intus erant desperare cceperint rebus suis: cum hæc classis superuenit: quam dux ille clarissimus Philippus maria in reginæ auxilium miserat munita nauibus rostratis: iisq; ingentibus quatuordecim & triremibus quinq; ac uiginti myoparonibusq; nonnullis huic: præterat uir beciliis laudibus celeber Guido torellus. Quare qui pro rege Alphonso erant in urbe: intellecta periculi magnitudine secuti admonitionem unius Francisci sphortiæ ac fidem: & q; constituto ab Alphonso stipendo carent. Berardinus Vbaldinus ac Iacobus caudola: id omne præsidium desituere profecti alter ad bracium. Jacobus autem ad reginam. Post horum abitionem Franciscus sphortia terrestri oppugnatione: Guido autem maritima adorti muros ui tandem urbe potiti sunt: sine ulla etiam ciuium offensione: tanta fuit nostri illius: moderatissimi principis uel innocentia uel prudentia. Neapoli per hunc modum ex ipsius Petri & gotthalanorum manibus recuperata: reginæq; restituta cum francisci sphortiæ nomen quotidianie redderetur illustrius idem Philippus Maria: ut erat summa prudentia princeps & egregius uirorum fortium censor ac iudex: curabat per guidonem torellum apud reginam: ut tanta probitate adolescentem sibi tantisper cederet: donec Bracii audaciā: qui aquilam obsidione acerbius premebat: in Martini pontificis maximi & ipsius etiam reginæ contemptum: & detrimentum refringeret: atque obstereret. Non difficulter q; petebat: impetravit. Nā tum regina Bracium timebat: ne si aquila potiretur eum: & capuam haberet & alia plaraq; oppida regni sui: sentiretq; cum alphonso: se uniuerso regno spoliaret: tum Franciscus sphortia partis philippi sequi quodam naturæ ductu maiorem imodum cupiebat: præsertim q; etiam nossēt ea fuisse mente eo animo patrem sphortiam ut omnia in posterum ageret ex philippi sententia: accepisseq; iam ab illo aureu nūnum duodecim milia: quo & sele una cum reginæ ecclesiæq; exercitu opponeret Bracio: & in proximam ætatem cum imperio equitum decemmillium ac peditum quinquemillium in ethruriam proficisci eretur aduersus florentinos franciscus igit sphortia agens ætatis annū iā tertiu & uigesimū pficisci noīe Mediolanensiū ducis philipdi maria p martino pontifice & Ioanna regina siciliæ aduersus braciū: qui aquilam urbem cōstantissime simul & acerrime oppugnabat. Erant in ea ecclesiastica expeditione cū Iacobus caudola & Michael Attendulus duo q; Lodouici seuerinas: & coluba tu etiā tartaliani eges: nā Tartalia ipse duobus ante annis martini pōtificis iussu Auerſa fuerat obtricatus: atq; alii cū iis una pmulti & illustres & magni uiri. At Bracius aduenientiū cōtra se uiriū nō ignarus ut erat uir aio ingeti pugnādīq; eque atq; bellādi callētissimus: eū collē: p quem illis iter futurū erat: duobus munierat castellis cū p̄fido peditū circiter qnq; milia: ad radices aut collis qua illis de census erat in cōpœstrē planicie: qua: collē ab aquila dirimit: oīa aquis ex pxima fossa ui deductis in stagni si militudinem complerat: inde sua ipse tenebat castra cum equitibus ad quattuor milia exercitatis & fortibus:

Numic
Aeneas.
Bracius
Orthon
Orthois
Orthoa
accusat
u' ē græ
cus
Peligni
Beneue
tum
Ioanna
regina
Neapo
lis
Auerſa
Alphon
sus rex
Hispaia
citerior
Petrus
Gottha
lani
Philip
Maria
dux
Guido
torellus
Berardi
nus
Vbaldi
nus
Iacobus
caudola
Bracius
Philip
Maria
Bracius
Aquila
Martin
pont.
Caupa
Ethruri
Forētini
Iacobus
caudola
Michael
Attēdu
Lodou
cū seue
rinis
Lodo.
colūna
Tartalia
ni eges
Tarta
lia
Auerſa

Nicola⁹ quos omnis in quattuor & uiginti ordines ad pugnam instruxerat. Nicolao picinino uiro bellico. & impigto cum equitibus quadringentis & ualido peditatu e regione urbis in colle qui vocatur sancta maria ad manipulum: ne quis impetus ex urbe erumpens suos pugnantis ad terga adoriretur. Praterea spe uincendi ea maxime ducebatur Bracius: quod existimaret hostium duces propter ambitionem nunquam inter se le uenturos. Sed tantam uim habuit mansuetudo: ingenioq; dexteritas: ac facundia nostri principis & monendo: & hortando: ut ne minima quidem animorum irritamenta in universo illo exercitu interuenient. Consederat igitur ecclesiasticus exercitus ex altero collis illius latere: quem Bracius castellis: pedita tuq; munierat: ad septem millia passuum iter ab aquila: cum aduenit a Bracio cum litteris tubicen: quibus: ille duces omnis & prouocabat: & hortabatur ad pugnam adens eis per se licere: & sine nra prorsus uel molestia: uel impedimento: & ascenderent collē & ex colle in campum equum: descendenter: idq; iureuando in uiolatum fore affirmabat. Quibus abditis cum silentium a cunctis ducibus seruaretur: conuersus Franciscus Sphortia ad legatum apostolicum Franciscum piccolpassum integerimum illum uirum: & sapientem: qui postea Mediolani archiepiscopum gessis: si iussi inquit pater reuendissime: posteaquā nemo audet responder: ipse ut iuuensis respondebo: responde igitur inquit ille subridens. Tum coniectis in tubicinem suis uigintioribus illis oculis ac ueluti radiantibus dico inquit Bracio nos pro arbitrio nostro uenturos aduersus se uel inuitum: & in suam quidem rem malam. Captato igitur tempore ex communi ducum omnium consilio collem ascendunt instructa acie: eaque distributa in equitum ordines uiginti pari fere numero Bracianis: peditibus uero quingentis ac mille. Post hos omnis sequebantur impedimenta: & qui ad ministeria accommodati ad pugnandum usui haud essent. Cum illuxisset ccepere ad radices collis delcendere: & omnes quidē pedites: nam propter collis angustias ac rupis difficultatem coacti sunt omnes equo descendere. At Bracius siue quoniam iureuando per litteras se obstrinxerat liberum: descensum illis fore in campostrem planiciem: siue quia ut erat animo excuso & in solenti: iactabundus inter suos praedixerat propterea se illis liberum præbere descensum: quo nemo prorsus ex ea pugna euaderet: suis omnis continuit intra aciem: donec uniuersus ille exercitus in aequo constitit campo. Dein collatis signis pugna conseritur intra secundum lapidem prope aquilam maximis utrinq; uiribus: & exstantibus animorum ardoribus: ac summo cum uita periculo uniuersum certatur diem uaria: mutabilisq; fortuna utrinq; uulnera: utrinq; vides. Nec uno in loco prælia: hac suavit: illac præmunt: inter spem: ac metum omnia multuantur. Idem eodem fere momento & uictores & uicti: cum tandem ecclesiastico cedente exercitu: præmentibusq; robustius: bracianis: ac iam prope uictoribus Hic generoso: & inuicto animo adolescens tanquam et specula quadam inter fortissime dimicandum ultimi discriminis magnitudinem conspicatus ueluti horrendum aliquod fulmen in certissimum mutuis iter se uulneribus digladiantium agmina tanta ut: tanto impetu irruitur cum in ipsum bracium inter omnis generis talia ac cedes perticatius fertur: hunc ille inopinato metu percussus capiti suo infestius imminentem distrecto gladio haud amplius sustinuerit: sed confestim auerso equo celerem uerteretur in fugam deiecta ultra ex capite casside ne posset agnosciri. Erat enim Bracii cassis serico testa purpureo: & argenteo torque insignis: que eminentiores pilæ argenteæ decorabant. Cum ita Franciscus sphortia per innumerabilia occurrentia uulnera bracium insequitur: effectum est deniq; ut & ille fugiens ab expedito & audacissimo equite sphortiano Fulignato in occiput loctale uulnus exciperet: & ita repente ex equo ruens suum uniuersum exercitum secum in ruinam traheret. Exquo intellectum est: quod apud Euripidem ait polynices. Securus imperator audaci pstat. Dum sibi Bracius certam uictoriarii pollicetur iussis tum iis pedibus: quos præsidio locarat in castellis: ne prius hostis a tergo adorirentur: q; ipse iussisset: tum etiam Nicolao picinino: ne se ullo sui discrimine loco moueret: & iubendi: & uiuendi finem fortitus est. Nam eo uulnere postridie animani efflauit tertio nonas Iunias: & aquilam miserabiliter excidio liberauit. Nec illud certe silentio est prætereundum Franciscum sphortiam: Bracius ubi priuata in castra semianimus est: relatus ccepisse illum amicis: mitissimisq; uerbis ad bene sperandum cohortari: suosq; medicos ad eum curandum q; diligentissime adhibuisse: nihilq; omnino prætermissee: q; uel ad optimi uiri: uel ad fidelissimi amici officium pertineret: demūq; ubi illum extremus dese esset spiritus non secus illachrymasse: ac si pater extitisset. Cæterum posteaquā Franciscus post tantæ uictoriae gloria iuisset in urbem romam pontificis Martini & uisendi & salutandi gratia: tum est ab illo paterna quadam exceptus dilectione: honoratusq; egregie tum etiam hanc laudem reportauit ut decerer Martinus. Es tu sane fili noster carissime Francise sphortia & speciosus: & prudens & robustus: & fortis: ac facundus & de Romana ecclæsa bene promeritus: abi igitur in dei benedictione & de nobis tibi i christo Iesu omnia pollicere. At Philippus Maria cum in dies magis atque magis incrementa probitatis: atque consilii uideret i Francise sphortia coalescere: maximo curauit studio: ut eum omnino suum efficeret. Itaq; & martini pontificis opera: & magno suo honorificeq; stipendio hunc ad se accersitum multis maximisq; in rebus & belli: & pacis exercuit. Venit is primum Mediolanum: cum ageret quartum ac uigescimum aetatis annum: quo ipso etiam anno diuina quadam prouidentia nata est Blanca Maria pridie Kalendas apriles. Sua uero tum præsentia & oratione: tum etiam prudentia: atque morum grauitate: & elegantia non modo æquauit: sed mirum superauit omnem de se apud Philippum expectationem adeo: ut uel ex eo tempore consiliu Philippus id inierit: quod paucis post annis absoluit: unius sibi Francisci sphortiaz & generi facundi per natam infantulam: & per adoptionem una cum filia bonorum oium heredis actotis imperii successoris constituedi.

Fuit enim Philippus maria supra omne hominum genus. qui ea tēpestate reliquos prīcipes lōgissime suparit intelligendo & iudicando. Quare Eranciscum unū singulis pene diebus ad se accersitum cum libenter, au diebat de rebus maximis. & grauiſſimis accute multa: cupioſeq̄ loquentem: tum ipse quoq̄ per multa ex eo / percunctabatur acriter excogitata & callide: ad quæ ita strenuus adolescens alacriter: ac prudenter respondebat. ut diuino potius: q̄ humano præditus uideri posset ingenio. Interea uero temporis cum res publica florētina ipsius Philippi Mariæ uiribus grauius pimeretur: eoq̄ foret iam res deducta: ut suæ libertati metueret plu rium mittuntur a Florentiniſ ad uenetos legati: qui per multam in philippum expostulationem eos doce rent: quāto essent in periculo: quodq̄ diutius soli tantani belli mollem ferre non possent: & q̄ uniuerſa italiæ metuendus Philippus foret ob ingenii uersitiam: auditatemq̄ dominandi. Nec enim credendū esse quietē Philippum dein acturum occupata florentina res publica. Congerebant in illum delicta plurima acutius ex cogitata. Superiora tempora memoriter referebant: quibus Philippi maiores ab italia perturbanda nunquā defitissent: Mediolanum officinam esse belli inuidioso nomine dictitabant. Solamq̄ eam urbem ex uniuerſo terrarum orbe: tum ob munitissimum loci situm: quem tria ingentia flumina padus. Addua. Ticinus red dunt undiq̄ tutissimum ab omni oſtium impetu: tñm ob ſtequētiā populi: quæ eſt maxima: nuliusq̄ rei ne q̄ ad uitum neḡ ad uitæ cultum indigens: tum etiam ob opificium multitudinem: ac uarietatem bellis cresce re: ac locupletari. Quāobrem postulabant: contendebant: obſecrabant: ut auxilio ſibi: præſidiocq̄ eſſent. At ueheti & ſi nō obscure aſaduertebant: quo magis augeretur philippi imperium: eo rebus ſuis futurum pericu losius: tamen ad bellum capessendum nulla proſrus iniuria ab illo prouocati nō facile adducebatur: præter tim quod ſocietas etiam intercederet in alterum quinquēnium ex iſto ſcēdere duratura. Tum unus ex legatis florentiniſ Rainaldus albitius uir nō minus elatus: & audax: q̄ diſerius ubi uidiſſet nullis ratiōibus uene tum ſenatum adduci ad ferendum ſuæ reipublicæ auxilium in philippum. Voſ inquit patres conſcripti cum annis ſuperioribus Genuēſibus ait auxiliū uestrū implorantibus id illis ferre nolūſtis: ſecerunt Philippum Genuenes dominum: qui nō erat: eadem noſ ſatione illum reddemus regem: quo uos propediem imperato rem conſtituatis. Quæ cum dixiſſet turbato ac minaci uultu: e ſenatu abiens una cum ceteris legatis diuitius nihil cunctatus ex urbe decessit florentiana redditurus. Tum ueneti de re nixius consultantes in maximā in ter ſeſe hēnēre diſceptationem: cum alii honestatem tuerentur: alii utilitatem. Tandem uero Fredericus conta renus uir grauiſſimus inter Venetos: idemq̄ diſertissimus: adductis multis ratiōibus: & exemplis tum romāniſ: tum peregriniſ: quibus argumentaretur non omnia promiſa ſeruanda eſſent: uel insidiosa: uel iniusta: & ea præterea quæ honesta fuerint ſolere mutari cum tempore: atq̄ illos omnis iniuſtos eſſe qui: nō propulsant cum poſſunt. iniuriā uel ab ignotis: adderetq̄ magnam utilitatis uim rapere ad ſeſe honestatis & dignitatē & nonien. Ad hæc quātam calamitatem uenetiæ reipublicæ poſſet afferre uictoria Philippi de florentiniſ: cū & dominaretur genuēſibus: & ſocietatem haberet cum Martino pontifice maximo. & de Ioāna regina oia quiret pro uoluntate decernere. Næc enim defuturam Philippo cauſam inferēdi belli in uerona: atq̄ uicētia pro iure patrio repetēdis. Huiusmodi inq̄ ratiōibus: aliisq̄ q̄ plurimis ſenatū per pulit Fredericus ad ferendū Florentiniſ auxilium: quod petebant: ubi minus ſe Philippus a bello retraheret. Quam qđem rem eo facilis ueritudo: quod Franciscus cremagnola: qui noſ multo ante trāſfugerat a Philippo ad uenetos: eos i magnam ſuſpicionem iniecerat: de illius aduersus ſe uolūtate celeris uictoria ſpem afferens. Præterea dux ille prudētissimus Franciscus foſcarus: cuius auctoritas erat apud omnes maxima: uno ſolum quæ Fredericus diſſeruerat: comprobauit: tñrum etiam accuratissima oratione oſtendit ultimum in rem publicam Venetam exēdi um peruenturum: ubi minus & q̄primum: & fortiter aduersus Philippum bellum caperentur. Confeſtim ergo ex itinere legatis florentinorum reuocatis ſocietatem: quam petebant: inēut: ac firmat aquis cōditionibus Dein missis euēſtigio Mediolanum oratoribus Philippum monēt: ut ab omni in florentinum populum ui iniuriaq̄ desisteret: quod ſi ſecus faciat: fore: ut ſponte cauſam ſuam ageret. Quod uenetorum quaſi edictum cum Philippo inſolentius uideretur: primo ccepit ſtōmachari: dein ſecum animo uoluntas haud ſolereuenētos ſe iniuſticia obnoxios unq̄ facere: ſcedus decēnale iam quinto año ante percuſſum: ac mutua ſocietatis iura afferebat. Præterea Florētinos belli aduersus ſe auctores extiſſe: qui nulla iniuria laceſſiti ultro armis fuerit ſe adorti. Quædum citro: ultrōq̄ geruntur: clam ueheti parant omnia: quæ ad bellum attinet. Næc ita liſ ſolum. Sed peregrinos quoq̄ potentatus excitant accinguntq̄ in philippum. cum iſ nulla ratione adduci poſſet: ut crederet uenetos tum ob inueteratam: ac perpetuam amicitiam: tum ob initā nouiſſime ſocietatem: quicq̄: quo ſibi incōmodarent: temptaturos. Sed longe præter eius opinionem cecidit. Interea enim temporis Gelphi brixiani factionis eius auctoriſbus Petro Achilleq̄ aduocatis ambobus & fratribus: & opulentis & apud ciues municipesq̄ cariſſimiſ audita uenetorum. ac Forentinorū ſocietate deficiunt a Philippo ad uenetos eis dedita ea urbis parte ubi gebellini minus habebat uirium. Nam urbicula: quas hi potiſſimum inhabitant: ſtabāt: & uetus quæ uocatur: & noua una cum ſubieſto ſuburbio: atq̄ arcibus tam portag: q̄ ea quæ ualidissima eſt in ſummitate urbis pro duce Philippo res autem geſta eſt noctu feria prima: qui dies eſt ſolis ad ſextum decimum Kalendas Apriles: anno a natali Christiano ſexto ac uigesimo ſupra quadrigētū: & milleſimum. E quites nulli hostiū ea nocte in urbem ingressi: nec alii prorsus ulli præter pedites oſtingētos a cremagnola ex cōpoſito ſubmiſſos: & frequentem municipum manum quos ii fratres ex eadem factione clā collectos muro per inſidias fracto ſecum adduxerant. Erat Franciscus Sphortia p id tēporis Mediolai apud Mons Philippū: ſed eius milites alii apud montem clarum: alii in proximis mūicipiis hibernabāt. Qua qđē re eadē clarus

Floren-
tini
Veneti

Medio-
lanum
Padus
Addua
Ticinus
Veneti
Rainal-
dus
albi tius
Genuē-
fes

Frederi-
cus con-
tarenus
Genuē-
fes
Martini-
nus.

pō. ma.
Ioanna
regina
Verona
Vicētia
Fr. Cre-
mago-
la

Frācīſ-
foſcarus
Medio-
lanum
Brixiā
Gelphi
Petrus
achilles
aduoca-
ti

Gebelli-
ni
quo tpe
brixiā
deſece-

rit a ph-
lippo
duce
Crena-
gnola
frācīſcuſ
Sphor-
tia
Medio-
Mons

nocte audita brixiam adequitantes in urbiculas mane excepti sunt. Qui urbem tradiderat Venetis mox eius uias dolii humo completis transuersis trabibus repagulis: & catenis muniebant: neq; subit⁹ impetus rem peruerteret prius: q; cremagnola cum viribus aduenisset. Philippus ea re rumoribus: ac nuntiis curriculo auditam Franciscum in subsidium mittit: qui incredibili usus perniciitate feria tertia: qui dies est martis cum reliquis suis copiis ex altera ipse parte urbiculas est ingressus: ex altera uero eodem tempore in urbem cremagnola cum equitibus quattuor millibus: ingentiq; peditatu. Reliqui autem omnes ducales exercitus in flaminis agebant: & in ethruscis contra florentinos. Conspirant præterea una cum uenetis in Philippum mariam hi omnes: Amideus dux allobrogum: quo s nomine deprauato a sabbatis montibus sabbaudienses pro sabbatenses appellant. & eluatii: & tres illi Marchiones Montis ferrati astensis mantuanus ad hæc potentissimus rex Alphonsus: qui una cum flisciis: fregosis: & adornis rem genuensem mari terraque turbabat. In tot: & tam magnis: tamq; periculosis: & repentinis rerum difficultatibus solus Franciscus Sphortia Philippi ducis & sustinebat: & tuebatur imperium: quæ assidue die noctuq; ex urbiculis aduersus hostes in urbem erumpens eos continuis præliis lacessere: urgere: uexare: cedere interimere: ac nunq; quietos sinere: tantaq; in desperatio nem agere cremagnolam: ut mentis fere atq; sensus inops quid cōsiliū caperet: eset nescius: quippe qui supioribus temporibus cum pro Philippo militaret: uincere semper consuelet: nunc ipse quoddie uinceretur. Quare quoad conserenda manu abstinebat: idq; totum ei negotium etat ut castellis e regione portarum obiectis per catapulatas: & plumbeas pilulas: molesq; bombardarum Franciscus Sphortia a frequenti eruptione coerceretur. At dux Philippus huic magis: q; brixia metuens immissa in urbiculas ualida peditum manu Francisco iubet: ut ab eo præsidio ad mons eni claru se recipiat: & in proxima municipia: donec coactis aliis exercitibus ex ethuria: & flaminia obsidentes præmantur obsidione. Paret Franciscus: ac per medias hostium monitiones ubi illuxisset: post quadragesimum: ex quo uenerat: diem cum suis omnibus erupens uno impetu: strenuaq; ui inter occurrentium tala ac iactus ex urbe egreditur. Hunc insequitur maximis viribus cremagnola: cuius ille inter equitandum ferociam sape conuentus reprimit: ac detundit. Sed ubi uentum est in campestre spatum montis clari: tum facta phalange alacerrime fertur collati signis in cremagnolam: ubi pulcherrimum erat uisu: q; & constanter: & fortiter pauci sphortiani cum tanto uenatoru exercitu ad adolescentes adhuc Franciscus cum francesco ueterano diu: multumq; dimicarent. Eaq; de utroq; & duce: & exercitu opinio apud omnes constitit: nisi nox pugnat suo interuentu diremisset: non minorem de cremagnola uictoria fuisse Franciscum sphortiam eo die consecutum. q; eidem antea de bracio contigisset. Cæterum hic in motu clarum se recepit: & ille in urbem brixiam ad urbiculas oppugnandas. Quo magis ipse mecum: magis q; considero admirandam illam: ad prope diuinam Philippi maria ingenii acrimoniam: eo magis illum mihi videor ceteris mortalibus præstissime & consilio: & prudentia. Non præsentia enim modo summa industria: diligentiaq; gerebat: sed futuris quibusq; casibus ita grauitate: sapienterq; prouidebat: ut nihil unq; ei accidere posset inopinato. Videbat sibi esse bellum cum duabus potentissimis: & locupletissimis rebus publicis: quibus se pecuniarum magnitudine: quæ belli sunt nerui: longe inferiorem intelligebat. Quæ eni aut principis aut regis cuiusq; vires adeo firmæ sint: quas uenorum: Florentinorumq; pecunia non frangant: ac pes fundent. Itaque nullum sibi præsidium firmius ducebatur: & certius unius Francisci sphortiae fide: integritate: prudencia: animi magnitudine. Accedebat ad rem: quod ex mathematicis: uatibusq; didicerat eundem Franciscum sphortiam primum adhuc fore principem in italia: & qui solus afflictas Philippi res: ac pœne perditas uitali ueluti afficeret sensu: & in latiorem fortunam erigeret atq; stabiliret. Quibus cogitatibus factum est: uita Francisci sphort. Philippus mallet: q; brixia recuperandæ consulere. Nam quod sape dicere postea Philippus cōsuevit: nisi Francisci sphortiae uita carior sibi q; brixia extitisset: nunq; brixiam amississet. Sed ut ad rem: qua decepimus: reuertamur: cu dies: ac noctes murum nouæ urbiculae & bombardarum & uariorum tormentorum molibus cremagnola concuteret: nec intima philippi præsidia minore aut strenuitate: aut industria ad repugnandum uerentur: aduenere tandem ex ethuria & flaminia ducales exercitus: quia cum ipso Francisco prope brixia considerunt ad duomilia passuum hostis inclusos prouocantes in pugnam. Aberat per id temporis cremagnola: qui sibi metuens ab aduentibus copiis simulato laterum dolore perrexerat ad balneas patauiinas. Qui uero pro imperatore intus erat Ioannes Franciscus princeps mantuanus pugnandi iis copiam nullam faciens urbiculae expugnatione erat intentus. Hic si uni Francisco sphortiae fuisse obtemperatum: & brixia esset minimo labore recuperata: & de hostibus pulcherrima sumpta uictoria. Consulebat eni ut omni cunctatione sublata per urbiculas in urbem ingressi Venetum hostem adhorriret prius: q; & a Venetis maiores cogerentur vires: & a Florentinis auxiliares copie mitterentur. id consiliū solus Nicolaus piciuinus & probat: & laudabat. Nam Angelus pergulans: & Cæsar brixianus: & Nicolaus guerrerius & cu his Cicchus patauiuus: cæteriq; duces Francisci gloria inuidentes secus: q; sentirent: omnia gerezabant: quibus dissensionibus factum est: ut & cremagnola in meliore adductus spem reuertir ex balneis ad exercitū: & ueneri maioris quotidie copias compararint: & florentini in auxilium misserit Venetorum exercitatisimū quem habebant: & prudentissimum imperatorem nicolaum Tholentinatem cu equitu quattuor millibus & duobus millibus peditū. Nā ipsi oī belli molestia liberati iā nihil sibi neq; in ethuria: nec in flaminis metuendum esse intelligebant. Is Nicolaus Tholentinas ubi primum brixiam uenit: cognita ducalium ducum dissensione maturandum esse arbitratus: ne si illi fortasse resipiscerent: difficilior force bellandi prouincia ingente fossam deduci iubet in longitudine ad passum quinq; millia. qua transitus prohiberet hostibus ad ullum qia

aut auxilium ferēdū obſeffis: aut minime cuiusq; opis ad miniculum. Erat autem ea fossa & aggere: & uallo. & flaminis
 castellis non nullis atq; frequentibus munita turribus: ac pluteis acta in latitudinem passus duodecim: & tan-
 tudem ferē in latitudinem. Venetorum. Florentinorumq; exercitus complebantur hominibus supra triginta
 millia. Philippi autē ducis ad tria ac uiginti milia: Egtatus utrisq; pene par. Sed hostium peditatus multo su-
 perior. Cum hec ueneti suauis Nicolai Tholētinatis gerūtur uoluit ſepenumero Frācischus ea molientis ado-
 rit. Non modo habuit neminem preter unum Nicolaum picinimum qui cum eo ſentiret: sed omnes potius
 aduersantis. ſecapud philippum iſimulatis quod clām ueneti faueret. Quas ob treſtatoꝝ inuidentiumq; ca-
 luuias quāuis non obſcure franciscus reſiſceret nunq; tamen induci potuit ut illorum mallet ſimilis eē: quā
 ſui cum tandem post urbicularum muros continuis tormentorum iſtib; terre aquatos. Antonius Landria-
 nus ac cæteri fortissimi uiri: qui arcis præterant: rei frumentariz: cōmeatusq; deſectū hōestas pacti in ſumma ne-
 ceſſitate conditiones arcem hosti dediderunt post mensem: & annum unū: ex quo die Petrus Achileſq; aduo-
 cati urbem Veneti prodidifſent. Reddiderat ſape iam Franciscus sphortia philippum ducem & litteris &
 nuncius certiore ſe plurimum nereri nequid aduersi eius exercitus caperent idq; ob ſolam ducorum diſcor-
 diā. itaq; eum monuerat aliquē uniuersis preficeret copiis cuius ſaltem auctoritati audiant cæteri. ſe enim ſem
 per paratum fore: q; omni in re pareat iuſſis eius legitur a philippo totius imperator exercitus Carolus mala-
 testa piſaurensis quē mouet ut copiag; ſuarum duces audiat quidem omnīs: duorum autē ſolum confilia exe-
 quatur Franciſi sphortia Guidoniſq; torelli. id ſi factum eēt conſlictus ille qui uocatur ad Machalum nunq;
 profeſto accidifſet. Erant ducales uires ad compiliatum. Veneti uero ad fontanellam. Quinto idus oſto-
 bres qui dies erat ſolis: & idem dicatus omnipotenti domino: iubet Carolus nemo ea luce bellādi gratia eqū
 aſcendat: ſed diuine uenerationi quisq; ſtudeat. Hostes illius incitare non ignari peditem instruunt qui petiſis
 ducalibus caſtris Nardinum peditem Sphortianum ad ſingulare certamen pronocet. ille ut militaris mos eſt
 non derectat pugnam itur in duellum ſolus Franciscus sphortia ſpectat armatus. idq; ut cæteri faciant: monet
 Et imperator ob audit: & cæteri negligunt. inter uelli ſpectaculum celeri agmine acieq; uniuersa ad pugnam
 dum instruēta Cremagnola ſuperuenit ea uia: q; Machalaū itur Angelus pergulanus: & Nicolaus idē peruſi-
 nus: cui ex breuitate corporis picinino cognomentum erat dū illac per ocium obequantes inopinato in ho-
 ſtilem exercitum incident. intellecta periculi magnitudine quo reliqui & duce: & comulitones ſe parēt ad pu-
 gnam ita ut erat leui armatura manum conferunt. Tumultuarii milites concurrunt undiq; pro ſele quisq; nul-
 lum uite periculu detraſtantes. Veruni quid & pauci & inermes & inter paluſtris diſſicultates q; ant tātam
 uim tantum in petum uſtine aduersiſ callentifſimū iperatore: & uiginti millia equitū tantūq; peditatum
 Equitatus hostilis uiam omne occuparat. At pedites ad utrāq; uia illius partem ex paluſtribus longis lanceis
 catapultis: ac iaculis ducalis miſites atq; equos paſſim tranſrodebat. Quid multis Vix dici queat: quanta ce-
 citas oculos quātus error mentes ducalium & militū & ducū in ea uia ad machalaū intercepereit adeo ut ex ce-
 citate erroreque pugnandi Machalaum accepiffe nomen uideatur. Omnes enim ſubito perinde atq; excor-
 des & amentes in fugam uerti nihil preter exēas corporis partes hostibus obieccere. Solus Franciscus ſportia
 tanq; irritatus draco ex eo duelli ſpectaculo prouolans ad clamorē dum ac illac fulmineum corruſcat enſem
 illias uulneratis aliis interemptis tum Angelum pergulanum ex hostiū trahētiū manib; captum liberat: tu-
 ēt tandiu irruētiū molem ſuo maximo cum uita diſcrimine uſtinet ut & exteri ductores minore cū dedeco-
 re ſeruarent: & ipſe ſua cū ſumma laude ita dimicans referrat pedē: ut receptui cecinaffe: non euafife iure fo-
 ret iudicandus. Cæterum philippus ea ingēti clade pūſſus accommodato cōſilio tēpori p bergomi deditioñē
 cum hostib; bellum ſoluit anno ſecundo poſt libere potitos brixia uenetos Quo quidē tēpore qm ſolus fran-
 ciscus sphortia & animo uideretur inuictus & corpore: mittitur a Philippo in auxiliu genuenſium quos ut
 modo memineramus. & Alphonsius mari & exules terra quietos eē non ſinerent. Superato autē appennino
 inter loca cōfragia: & prārupta ii quos ſibi amicillimos dux philippus exiſtimat uſi ligurum ſeſiſet fide: & cō-
 ſtātia circuſfundunt undiq; cū tanta catapularum ui. & omni miſſiliū genere ut non ſecus: atq; alpina gran-
 dine omnia talis paſſim ſternerent. Dura profeſto: & horréda uniuersis militibus uifa eſt ea tam repētina pu-
 gnādi facies preſertim cū non pugnādi modo ſed ne ſtādi quidem ob locoꝝ malignitatē uilla facultas eſſet.
 Itaq; ſibi quisq; diſſidere ac iā dedendi ſui habere rōnē. quod cū Gerardus gratianus iphius Franciſi propin-
 quis uirq; fortiffimus equo intra cautes lapsi feciſſet: ſeq; unius accole fide crediſſet: ſtatiu ab illo ubi caſſi-
 dē poluiſſet ſcorpionis cornu pūſſus in caput interiit: qd liguri facinus corā Franciſcus intuitus & illi con-
 tinuo. reſcifo enſe ceruice uitā abſtulit & reliquos ſuos per uaffam urgētiū cādē hostium ad castellum Ron-
 chum egit incolumes quo in loco a femina nobiliffima iliana ſpinula cuius erat castellum & per benigne ex-
 ceptus e & q; honorifice. inde autem genuenſium rei ea ſtreuitate fortitudineq; proſpexit ut omnes: Alphō-
 li regis exulūq; conatus fruſtra ſucepti fuerint. Et ne ab iliana ſuperatus animi gratitudine uideretur tum ei-
 filiam nobili uiro non parua cum dote uxorem tradidit tum ipſam & habuit ſemper in honore: & continuis
 beneficiis affecit. At neprætereundum quidem reor. qualem ſe preſtit in Montis ferrati Marchionē Theodo-
 rum palæologum quem cum intra paucos dies quoniam nulla quam non modo affectus iniuria ſed multis ſx-
 pe ornatus beneficis ſecunda uſus Venetorum fortuna belluni ultro Philippo intulerat patrio autoꝝ om-
 ni dominatu eieciſſet ſolus dei auctor ſuit ut in poſſeſſione amilli modo principatus per Philipum reuoca-
 retur. Conſugerat enim Theodorus ad uenetos quorum preſidio ubi intellexit ſe nihil omnino effecturum ui-
 Ligures

Mons
calvus
Diuus
frāciscus
Maria
Virgo
Paulus
guinigi
us
floretini

luca
ucenses
gallia cis
alpina
Ethruria
Miradu
la.
Appulia
floretini
luca
guido
antonius
urbinas
philipp⁹
maria
nicolaus
picinin⁹
neneri
frāciscus
crema
gnols
Suncinū
nicolaus
tarusia
nus
Padus
Cremōda
galeones
cuiusmo
di sunt
pacius
Eustachi
os

deretq; Philippum ducem eē iure indignatum aduersus sese: francisco sphortia & deprecatore: Et amico oīa est ex finia sua apud munificentissimum illum principem cōsecutus. Num uero laudatissimum illud francisci facinus silentio inuolui patiamur? Quo tempore monte caluū ui ceperat: uirgo p̄stanti forma: honestoq; na ta gne cōfugerat una cū aliis multis: ut sit: in diuī francisci tēplum. Hac miles quispiā sphortianus eodē in tē plō ui ruptā: ac maria uirginis sublati flātibus: atq; hululatibus auxiliū iplorantem in ipsius Mariae uirginis facello cōpressit. Quod iperatis flagitium cū primū franciscus didicisset: tū illū iussit obtruncari inquens: neq; amorem odio: neq; religionem imundicia pollui debere: tum puellam soluta ex pecuniis suis dote uiro tradidit: cui antea fuerat desponsata. His autem rebus non sapienter minus gestis: q̄ fortiter: atque fortunate. francisco sphortia stipendo ducali iam functus accessit a paulo guinigio tyranno lucensi magnis premiis iauxiliū: cōtra obsidionē Florētinoḡ q̄ ad deditiōē usq; p̄mebat: admissa condicione eo cū expeditis uir bus: firmissimisq; profectus primo aduētu hostē uertit in fugā Paulumq; & lucā: atq; omnē lucenē agrū omni liberat & detrimento & metu: cū interea tēporis paulus tyrānus ut' erat mercandi: q̄ regnādi doctior: quo se omni sollicitudine: metuq; liberaret: clā agit cum florētinis de lucae deditiōe pactus ingentē auri uim: & ci uitatis florentinæ donationem. Quod ubi apue lucenses increbuisset: illi facto cōfessim impetu tyrannū ca ptiuū faciunt: aguntq; ad Franciscum una cum eius liberis ac rogant: ut eo iterēpto ipse urbis illius capiat do minatū: at franciscus & si intelligebat & quid paulus mereret: & qd sibi liceret tamē nequa in famae labecula suam innocentia pollueret. detractato illius illustris reipublice munere quod ultro a ciuibus cūctis offerebatur urbē liberā dimittit. Paulū uero cū liberis omni offensione illāsum mittit ad philippum Mariā: cū no rat illū eē carissimū. Dein pacata re lucensi in Galliā cisalpinā exethruria reuertitur. gebat apud Miran dulā Franciscus eo consilio: ut inde i appuliā p̄ficeret cū florentini rursus maximo cōparato exercitu lu cā obsidione premunt belli duce Guidone antonio comite urbinati: eamq; quotidie tormēus: & omni uīn cēdi arte conatuq; oppugnat. Philippus Maria coactus ea necessitate auxiliū ferre amicā utbi missō Nico lao picinino cum maximis copiis florentinos superat pugna cum ipsoḡ igēti clade. itaq; rursus turbata pace ueneti maiore q̄ antea apparatu bellum aduersus philippū mouet & ipse philippus rursus maioresq; nuper & stipēdō: & spe accito franciso sphortia accingit: nō mō ad spūgnādū viribus ueneto: atq; socioḡ ueḡ et ad oppugnādū. Venerat franciscus cremagnola cū magno equitū: ac peditū numero ut scūnū p̄ditione reci peret. Quod franciscus sphortia qui in agro hibernabat cremonēsi: cū per exploratores accepisset: obuiam pfectus pugnā cōserit: eiusq; turpissimā uerit in fugā captis eq̄tibus qngētis: ac mille peditib⁹ uero supra quin gētos: id aut̄ gestū est ad sextūdecimū calē iunias. Neq; dein multos post dies maiore et clade ueneti eiusdē francisi sphortia singulare prudētia incidebiliq; virtute perculti sunt. Clasūs enim ueneta p̄fecto. Nicola tarusiano padū iā superarat supra cremonā usq;. Ēā constabat galeonibus maximis séptē ac triginta. tritem bus at ac briemibus. alisq; nauigiis circiter cētū. Galeones uero aliquātō sunt q̄ tritemes breuiores sed cū lati ores: tum et multo sublimiores: q̄ppe qui surgat in tabulata duo & semis pufibus & proris altius sublati atq; munitis turribus agunt: aut ut tritemes uelis ac remis. feruntq; sup earuchos latioris pluteos: ex q̄bus singulis q̄ttuor: & sex argnati uiri iaculis: ac ferreis ludibus & catapultis: & laxis atq; onni telorū iactu accertime p̄lent. Contra uero ducalis clasēs deuehit galeonib⁹ & aliorum nauigio: genere circiter q̄nquaqnta cuius pfectus erat Pacinus Eustachius tycinensis. is cū primū aduentasset in cospectum classis hostilis: ut erat uir animo minime demissō: & natura fluminis peritissimus ueritus q̄ imbris paululum excreuerat: fore ut de cresceret: ubi pugna protraheret: & ita deteriore se futurum conditione: in hostilē cōfassim impetum facit pugna utrinq; ui magna alacriterq; conserit: cadunt utrinq; multi cruroreḡ madent: omnia cum tādē noctis in teruentu ab utrisq; pugna desistit amissis tamē ducal classe Galleonibus quinq; quoniā a classe reliqua se darati ab hostium multitudine circumuenti interceptiq; sunt. Quo factum ē: ut in ducali classe paulis per trepidaretur id franciscus ut animaduerit: ledis & militib⁹ suis quos ad nauale plūm maxime censuerit idoneos: ultro ipse classem insecedit: duobus prius ornatis: q̄ ex eorum equitum ordine quos calippos nominant ueluti ab se transfuge peterent cremagnola qui ad tria millia passuum inde cum uniuerso distaret exercitu quo tēpestiue si usi foret uenete classi auxilium ferret. Hi ergo calippi duo cum uenissent ad cremagnola mē multa ut erant docti antea questi de franciso sphortia subdunt interloquendum ducales copias omnis instucta acie eē iam motas ad eum adoriendum. Quibus auditū dum suos cremagnola parat ad Pugnam classis du calis cū dīrimum illuxisset unius francisci sphortiae cohortatione Venetam classem inuadit magnis clamoribus magnoc̄ & animo: & corporum robore. franciscus at ipse cum militib⁹ suis conuerso galeone quē inscenderat in eum. quo Pr̄fectus uenetus uegebatur galeonem tanto animi ardore. tanta ui: tantis oppugnant uiribus: ut Nicolaus tarusianus nequierit diuitiū impetū sustinere: qn ex p̄torio Galeone in subiectū myoparonē demissus deserta classe fuga saluti sua cōsuleret. Per magnā ea pugna cladē ueneti accepere q̄ppe q̄ galeōes nouē ac uiginti amiserit: & reliq; fere classe uniuersa multis hominū milibus opibusq; referitā. fuitq; ea res uel i p̄mis cā ut frāciscus cremagnola apd uenetos i eā p̄fide suspicionē uenerit qua p̄ximo āno postea uenetiis est publice obtruncatus. Hac enim pugna profligata est in pado non procul a Cremona anuo a natā christiano primo ac trigesimo supra annum quadrungentisimum ad millesimum secunda feria nono calē

das iulias. Dein postero anno publice: ac magna cum celebritate: atque laticia blanca maria nata iam annos
 septem desponsata est Francisco sphortia: id quod anno superiore philippus pater promiserat: quo tempore
 re hunc in uicecomitum familiam una cum suis omnibus filiis: posterisq; receperat: atque adoptarat. At ubi
 rursus ob classem amissam Veneti foedus percussere cum duce philippo qui etiam ipse tum ob Nicolaum pi-
 cininum apud labina pontem ad debilitatem usque catapulta uulneratum ad ceruicis neruum sub occiput:
 tum quia maiora quædam: ut erat diuino quodam: & ingenio: & sapientia princeps: animo molitur: nō in
 uitus bellum soluit. Franciscus sphortia ex societate sententia abiens ex hac citalpina gallia in appuliam aduersus
 Alphonsum regem prosectorus recepit inter eundem in ultroneam dicionem picentes: qui ob durior
 rem prouinciam administrationem ioannis uirelesci ricinensis episcopi: apostoliciq; legati defecerant ab eu
 genio quarto qui Martino nuper uita functo in pontificatum successerat. Quam quidē rem eugenius: ut erat
 iusticia: & innocentia singulari: nō modo moleste nō tulit: sed hunc potius in proximum annum: & picini i
 quartam usq; progenie marchionem esse iussit: & totius romanæ ecclesiæ uexellifex: donec uiueret: spōte co
 stituit. Quid enim bella ea cōmenorē: quæ dein tam multa socero etiam philippo assentiēt: & pro uenetis:
 & pro florentinis: & pro romana ecclesia cum suo maximo nominis splendore cōfecit. Hād satis scio: utri
 magis accusandi sint: principe ne: qui se se n̄ mis quandoq; iiis facilis ad credendum præbent: quos habent fa
 miliaris: an principum familiares: qui aliquo suo uel cōmodo: uel affectu alia q; sentiant: illis persuadēt. Erāt
 Franciscus sphortia: Nicolausq; picininus ut præstantissimi duo ac primarii in uniuersa Italia imperatores:
 ita mirifica inter se benevolentia: & suauissima coniuncti consuetudine adeo: ut non consilia modo cōmu
 nia haberent: sed mutuis se pecuniis adiuuarent. Et ne id mirandum quidem. Nam ab usq; Sphortia patre
 Franciscus norat amicum extitisse Nicolaum: quippe qui & in Michaelem Attendulum: quo primum tem
 pore in carcerem Neapoli coniectus esset Sphortia: se beneficium præstitisset: & captus postea: cum pro Bra
 cio bellum gereret: per humaniter a patre foret: liberaliterq; tractatus: sed duo potissimum fuerunt scribæ di
 scordiarum omnium autores: quæ postea inter Nicolaum franciscumq; ortas sunt: Antonius pisauensis: &
 immolensis Iacobus qui cum nullis posset pecuniis satis ingurgitari: nisi quicquid Nicolaus acquireret: uel
 stipendiō: uel præda diriperent: illumq; noscent uirum magis bonum: q; callidum: at Frāciscum Sphortiam
 omni in restrum: ac prudentem ueritine affida talium amicorum cōsuetudine insidiæ: fraudelq; suæ ali
 quando prodirent in lucem: nunquā destiterunt perditissimi nebulones: donec per uarias calūrias: atq; ma
 sedicta hominem simplicem: & ad credendum facilem ab optimo amicissimoq; viro ab alienarunt. Quibus
 quidem duorum scribarum insidiis cum maxima bella inter duos clarissimos imperatores secuta sunt: tum
 ad philippum eximium illum: atque diuinum principem maxima incōmoda: calamitatesque deuenere. Sed
 hāc ego: qui utriusque memoriam colam: ut par est: sanctissime: ne uideat mortuos in alterius uitæ tranquilli
 tatem per commemorationem discordiarum tanquam irritare: de industria prætereunda censui. Quare mi
 nimè explicabo uel quæ in picentibus: & umbris: ethruscisq; Francisco Nicolaus incommoda sāpe intulerit
 nulla sua cum laude: dum se modo ecclesiasticis: modo Alphonsi copiis coniungit: uel quotiens ab eo fuisse:
 fugatusque: fuerit: cum ad Bargam: quam obsidebat: in agro lucensitum ad Tenere prope Veronam: ab
 qua ipsa paucis post diebus: quam proditione ceperat noctu: cum ingenti detimento & pulsus est. Nam ad
 montem laurum non longe ab Isaurolumine quanto cum uulnere eundem Nicolaum maxima pugna su
 peratum: uideturq; oppresserit nouerunt omnes. Quod certe inuitum Franciscum Sphortiam fecisse illud ē
 perspicuum argumentum: & postridie illius diei cum didicisset permagha eum premi in opia amissis & uesti
 mentis: & nulis: & impedimentis: & pecuniis: & reliquis rebus omnibus una cum castris: adhibitæ curriculo
 diligentia: quicquid in exercitu est repertum id omne misit ad eum dono cum aureis insuper mille. Ex quo
 potest liquido perspici: q; filli uerint improbi atq; nefarii: qui Nicolaum picinimum ab amico tam miti: tam
 clementi: tam munifico diremerunt. Quanta præterea humanitate est: usus cum eodem sere anno Francisci
 picinimum in picentibus prope montem ulnium cum uniuerso patris exercitu uæmentissimo prælio pro
 fligatum coepit? Nam tum acerbissimo eo nuncio tantam Nicolaus in iram dolorēq; exarsisset: ut intra pau
 cos dies uita desereretur. Frāciscus eius obitum cum primū accepisset: tanto maior ore affectus est: ut post amis
 sum patrem nihil unquā doluerit magis. Quod autem munus praestare pieratis potuit: tum Nicolai picini
 ni memoriam: atque uirtutem summis extulit laudibus: tum Franciscum eius filium: quem in arce firmana cu
 stodiri iussit: donatum pulcherrime missum fecit. Quis igitur usquam fuerit ita ab omni hominis natura
 alienus: qui minus optaret tanta humanitate: & lenitate uirum: si fas esset: immortalē fieri. At illud certe est in
 credibili quandam admiratione prosequendum: quod cum excellentissima: ac fere diuina Franeisci sportiæ
 uirtutis ulque adeo supra humanum excreuisset ingenium: ut Alphonso regi & ipsi quoque Eugenio pontifi
 ci maximo formidabilis facta iam esset ingentes atque primariæ uires Italæ in eum concitarentur. Nam: &
 Alphonsus: quas habuit: omnis collegit in eum copias: & Eugenius pro auctoritate illa apostolica quæ apud
 uniuersam christianam religionem uenerabilis habetur & sacrosancta: non modo reliquos Italæ principa
 tus prope cunctos: in eundem hunc commouit: sed ipsum quoque philippum Mariam sacerdotum: ut aduersus
 dilectissimum generum mitteret maximos illos suos: inuictosq; exercitus: ueluti coegit. Et enim Veneti: at
 que florentini: qui huic uni se se auxilio potissimum debebant ob maxima beneficia: plurimaque accepta: tu
 censueræ ecclesiastice metu: tum periculi magnitudine id facere sunt deterriti. Quare cum non modo oppi
 b

Anatema nonnulla: atque urbes: & in picentibus: & in umbribus: aximi anathematis formidine ut appellant: a Francisco sphortia defecissent: ueruetiam necessarii ipsi: & sanguine coniunctissimi desciuisserunt: unus duxat fridericus comes urbinae inuentus est: qui per id temporis atate adhuc adolefuit: sed morum grauitate admodum senex: ac mirifica probitate illustris a fidei sanctitate non recederet. Erant hostiles copiae supra uiginti hominum milia: Sphortianus autem exercitus omnis constabat militibus ad sumum sex milibus. Cumque reliqua loca omnia Francisco sphortiae suspecta essent: & insidiarum plena: neque ab hostilis pugnandi facultas quae ferretur illa: sed eo tenderet hostibus omnis callitas: & industria: ut hic intercludere ueretur: solus in qua is Fridericus inuentus est: cuius incorrupta fide: & beniuolentissimi animi constantia nobilissimus ille princeps in tantis rerum omnium fluctibus sibi tutius nibil duixerit. Itaque in tanta hominum perfidia: levitates: & suorum se recepit tanquam in opportunam aliquani stationem in agrum urbinatum. Quod cum hostiles etiam copiae essent continuo subsecutae: neque saepius ad pugnam prouocata in equum campum descendere unquam auderent: sed more Fabii illius cunctatoris se locorum difficultatibus usque tutarentur: rem strumentariam: comeatusque prohibentes: nunquam destitit fridericus per maxima suorum subditorum omnium: suaque inco- modia: atque detimenta leuare omnem sphortianam difficultatem: & id quidem cum extremo ditionis luxu discrimine. At malebat egregius adolescens: ut erat animo inclito: & dominatum omnem: & uitam etiam ipsam: id quod palam assidue didicitabat: amittere: quod pati: ut de fide: constantiacque sua quicquid desiderandum videatur. Qua quidem perseverantia factum est: ut & reliqui hostes frustrati opinione sua spem potiundae uictoriae omnem amitterent & magnanimus dux ille philippus Maria in maiorem adductus admirationem de in- supabili generi prohibite: & sapientia nullum sibi praesidium regni sui certius firmiusque uideret: quod si unum frater ciscum sportiam ad se turandum optimum accenseret. Id autem eo erit facilius assecurus quid eodem ipso urbani friderico tanquam deprecatore apud generum ipsum quem alienatum ab se existimabat: est usus. Decreuerat enim is & iure quidem fortassis: & de Eugenio: & de Alphonso: ab quibus neque diuinus: neque humano iure foret armis per oem contumeliam acerrime appetitus: debitam capere ultionem. Tanti autem fecit unus friderici studium: pietatemque erga se ut cum facile iam posset uiri omnem hostium retundere: atque opprime re. Nam auxiliares copiae a florentinis: & a Venetis iam aduenerant: id certe facere noluerit tum magni esse ducens animi obliuisci iniuriarum: tum etiam grati friderico ipsi gratificari plurimum: quem in seadeo beneficium foret expertus. Quoadrem & euiphostibus continuo bellum soluit: & se eum primum per honestatem posset: iturum ad sacerdotum cum omnibus suis uiribus est pollicitus. Ipsius vero fridericum ex eo tempore non secus ac si esset filius: dilexit: & semper: & quod honorificum prastare: maximeque utile munus potuit: eundem praefecit belli ducem uniuersis suis exercitibus. Qua quidem dignitate ita ille est usus: ut simul cum etatis progressu carior quotidie sapientissimo: & grauiusno principi atque iucundior redderetur. Sed iam ceteris maximis facinoribus: splendidissimisque omissis: quae inumerabilia penne sunt: ad propria paucis ueniaamus. Ut sunt res humanae omnes fluxae: ac breues egregius ille princeps philippus Maria Anglus: qui uno sapientissimum omnium hominum iudicio potuit cum omni antiquitate in omni gloria genere de nominis immortalitate contedere: inopinato migrarat ex aquita: cum Franciscus sphortia huiusmodi casus omnis ignarus: ut erat animo in sacerdotum & beniuolo: & pio reuertit in hanc galliam cisalpinam cum uxore: ac liberis: ualidissimisque exercitu: quo illi auxilium ferret aduersus Venetos: qui iam agrum mediolanensem inuaserant: & multis opidis captiis usque ad portas urbis omnia ferro ignique uastantes quotidie circunquaque discurrerent. Igitur ubi cremonam uenit: quam dotali annis sex antea una cum uxore Blanca Maria a philippo sacerero acceptat inita pro tempore cum Mediolanensibus societate: quos norat hereditario iure ad se: uxoreneque pertinere: Placentiam celeriter obsidet. Hactenq; indigne seres Mediolanensis dominatu ad Venetos ultrò defecerat: Munierat placentia Veneti firmissimo equitatu: peditatuque sub astensis Thadde ductu uiri ipigri: & constantis. Qua puicatus repugnat: ubi intra paucos dies uir expugnat: capti: & direpti: quis in armatis uictoribusque militibus modum iponat: mediolanensisbus societas foedere tradidisse. Atque in anno deinde proximum classem illam & magnam: & formidabilem: cui Andreas quirinus praeerat uir mercaturae: quam bello nauali aptior: mira industria: ac uiribus apud Casalem maiorem ex arido & fuisse: & cepisset in Pado: mox trans addua acto exercitu carauagium: quod iam antea Veneti: occupauerant: circunsedit oppidum sane: cum populo frequens: tum a Venetis completum maximis uiribus. Occurrunt Veneti cu potenterissimo: firmissimaque exercitu fortium uirorum supra uiginti milia: qui tandem post plurima quotidie: piculosissimaque: plia cum intelligentem oppidum ad triduum usque in ius nostri principis concessurum. freti uiribus suis: & quod existimarent oculi: atessimū: & uigilantissimum agrum pinde atque dormitantem posse opprimere: castra adoriantur ad eam partem: quam oppinabantur incustoditam. Quare cum per uiam Fori noui in castra impetu audaciter faciunt: summa prudentia: incomparabilis uirtute unius Francisci sphortiae tanta clade percussi sunt: ut nisi paucorum mediolanensium quorundam: qui & ei: & uniuersae reipublicae inuidarent: sanis consiliis coniuratio obstitusset: actu effet eo die de omni Venetorum imperio. Ceterum hoc loco: quae deinceps sequentur: non ab re nulli prætereunda iudicauit: ne si aliorum errata commemorauerit: sanata uidear: & consolida ta iam uulnera ueluti refriundo magis exacerbare. Illud sane omnibus & perspectum est: & cognitum tantam nostri diuini illius principis & sapientiam: & constantiam: inauditamque bonitatem extitisse: ut uniuersus Midolanensis & senatus: & populus tandem ubi se se colligisset: electis omnibus Venetorum & suauis

nibus: & subsidiis unum Franciscum phortiam una cum Blanca Maria mulierum clarissimarum omnium quæc sunt: aut fuerunt unquam: aut imposterum sunt futuræ: integræ optimaque uiragine ad totius rei publicæ imperium mirabili concordia: atq; beniuolentia accerserit: & eundem: quâdiu in uitæ fuit summa cum fide: atq; pietate non secus ac parentem: tum semper obseruauerit: tum assidue obseruet: uel mortuum. Quid enim sūm prolixior in referendis eius rebus: tam multis: tamq; magnificis: quas uel belli: uel pacis: & i omni laudatissimæ uitæ genere cum sempiterna sui nominis celebritate consecit? Nonne id unum exploratissimum est illius mirifice uirtutis documentum: quo d unus Franciscus sphortia apud omnis præcipes chri stianos uenerabilis apud barbaros uero & aduersarios christi nominis esset admodum formidabilis. Nam qualem præterea uel erga maximos ecclesias Romanæ pôtisfices: uel erga Pherdinandum regem diui illius regis Alphonsi filium uel erga inuictissimum regem Francorum Lodouicum se præstiterit: totus tertiarum orbis: & uidit & admiratus est. Sed quid plura in medium referam. Vnum Francisco sphortia nemo humâior nemo melior: nemo immortali deo per omnem iusticiæ & æquitatis: pietatisq; laudem: hominibus acceptor aut carior unquâ fuit. Adde quod in tanta filiorum prosperitate: rebusq; secundissimis: regno: florentissimo summa gloria: ualitudine integra: leuisimo genere mortis ita intra biduum est extinctus: ut eam pro sua illa acutissima mentis acie: incredibilisq; prudentia intellexerit quidem: non autem senserit. Quæcum ita sint: nostri muneris esse arbitror illustrissimi præcipes: ut modum iam tandem nostro huic tam diuturno luctui imponamus: quod ut ipsi primi faciat is quo cæteris quoq; grauitatis exemplo sitis: non debeo uos non monere: adhortari: orare: obtestari. Vincenda est enim uobis animi mollicia & lachrymæ omnes reprimendæ: ne quo magis in parentem pii uideri uultis eo minus in deum sperare iudicemini. Nam satis est mea quidem sententia uel pro imbecillitate naturæ: uel pro communi consuetudine annum iam totum in luctu: mærore que agitasse. Redeat denique animi tranquilitas cum præstina illa uultus serenitate: ornatusq; elegantia: Quod si minus fortasse ueltra causa facturi sitis id saltem huic ueltra uniuersæ reipublicæ condonate: quæ nō ueltra minus: q; amici principis causa in extremis uersatur angoribus: nam cum illo actum est quâoptime: qui per omnia: ut summatim complexi sumus: & animi: & corporis: & fortunæ bona ad quintum & sexagesimum usq; annum uictis omnibus & intimis: & hostibus perseveravit inuictus: & ita pacata omnia atq; tranquilia a nobis abiens reliquit: ut cum omnes eius abessent exercitus: alii in appulis: ut regi pherdinando pro auctoritatibus iure inservient: alii in flaminis: ne quis impetus oriretur aut in bononienses: aut in senenses: aut in florinentinos: quos socios: amicosq; haberet: Alii in Gallis transalpinis: quo adest Lodouico regi: ab quo propter Sagonam dono Genuamq; acceptam bene esset affectus: ne minus quidem tumulatus in hanc usq; diem in uniuerso eius imperio suscitatus sit. Itaq; nobis moderate serenda est huiusmodi hominis naturæ necessitas: tum quia mortalibus eundis & communis est: & debita: tum etiam quia ærumnis presentis uita nos liberans se ducem præstat ad meliores æui tranquilitatem: Quid enim eius morte doleamus: cuius uita ois ple na fuerit honestatis & aduersæ nulli subiecta fortunæ? Nam recte Pindarus Premium primum ubi res secundæ Afferent. Laus hinc sequitur probata: Quæ duo quisquis tenet beatus iure uocetur. Tanta erat sapientia nostri principis: tantum omnibus in rebus consilium: tanta moderatione tanta græuitas: ut non solum nihil unquâ pateretur aduersis: sed fortuna ipsi tanquam dominaretur: quicquid uel magnum uel appetendum in uita sit in sua potestate usq; habuisse uideatur. Est ille scelicissimus: ait apud Euripedem Hæcuba: mali nihil cui accedit uiuo. Quis autem uir sapiens fragilem hanc: atq; breueni uitam non contemnat: habeatq; pro nichilo: quo solidam: sempiternamq; consequatur. Hac sane ratione ueram beatitudinem docebat Epicurus in hac hominum uita nullo pacto inesse posse: quia corruptioni subiecta foret. Ob eamq; rem uocat deum beatum: quod & incorruptus sit: & sempiternus. Quid igitur illum post uitam tam diu bene actam adeo doleamus obdormisse in domino: taq; adhucuelimus inter hosce turbulentissimos fluctus agitari: laborareq; assidue. Hunc oibus & præciis corporis: & sæculi clavigibus liberuit ipsius uictus: et iacit in celum quem si magis q; nos ipsos caste: ac pie diligemus: gauderemus sanæ: nō doleremus. Si diligenteris me: ad Apostolos ait christus gauderetis utiq; quod uado ad patrem. Nec enim omnibus: ut scriptum reliquit Cicero in consolatione de filiæ sue obitu: iidem illi sapientes arbitrati sunt eundem cursum in celum parere. Nam uitiis & sceleribus contaminatos deprimenti in tenebras: atq; in cæno iacere docuerunt: castos animos puros: integros: incorruptos: bonis etiam studiis: atq; artibus expolitos leui quodam & facili lapso ad deos: id est ad naturam similem sui superuolare. Euolauit inquam Franciscus sphortia ex his terrenis tenebris in serenam illam cælestemque regionem: ut eius conspectu atq; uisu in omnem aternitatem: frueretur: ad cuius imaginem ut similitudinem nouerat se creatum. At stultum esse quis dixerit non dolere id oportere: q; sua natura sit malum: tanq; mors in bonis sit numeranda: qua tollitur uita. Præterea alias quinq; affiri posse lugendi causas quarum una sumitur ex eo incommmodo: quod ipsi accipimus ex illius obitu: quem dilexerimus: altera uero: quod existemus animum sine uæhemetissima doloris acerbitate a corpore: cui penitus inharet: infixusque est: separari haud posse. Tertia autem causa suscipitur: quod arbitremur eundem: quem lugemus: priuari huiusc uite uo luptate adducunt etiam quartam ex horribili metu sempiterni supplicii apud inferos. Sunt præterea nō nulli ingenio usque adeo depravato: & ad omni hominis natura: dignitateq; alieni: ut animum opinentur una cu corpore interire: dissipari: deleri. Itaq; eos ferreos esse dicunt planeq; amentis: atq; insensatos qui minus doleant mortem: ac summis ducant in malis. Sed has ego sigillatim lugendi causas soluam & facile: & uero: &

Faciſe⁹
sphortiaPherdi
nâd⁹ rex
Alphon
sus rex
Lodou
cus rex
Comple
xio argu
mètionis
Appuli
pher. rex
flaminii
Bononi
enses.
Senenses
floretini
Galli trâ
salpiti
Lodou
cus rex
Sagona
Genua
Pindar⁹euripids
Hæcu
ba
Epicur⁹apostoli
Christus
CiceroCofuta
tio & co
firmatio
Quod
sunt lugē
di causæ

**Prima
causa
Orphe^o
Home,
pbatio
immortali
tatisaio
rū p rati
ones
Platō/
ca aī de/
finitio**

Plotin^o

**Aristo/
teles**

**Aristo/
teles**

solemō

**Timæus
Plato
Euágeli
um**

breuiter: & primum quidem ex antiquorum philosophorum sententia probatur animi immortalitas. Nam poetæ omni doctorum hominum genere longe antiquiores quid senserint de animorum aeternitate: cum Orpheus: & homerus: tum alii & graci: & latini fere inumerabiles sunt locupletissimi testes. Plato duplice esse animum docet: qui rationis particeps sit aeternus: alterum mundi: alterum hominis Ita autem a Platō animus definitur: animus est essentia incorporea se ipsam mouens ac rationalis. Ea autem ratione animi immortalitatem probat Plato quod iis per se moueatur & semper ac ceteris quæcumq; mouentur & fons sit & principium motionis. Nec enim latere nos debet immortalitatem duplíciter accipi: quod aut aliquid immobile sit mortis. quoniam eius sua natura capax non sit ut animus aut quod alterius beneficio a morte redatur incolume. ut mundus secundum Platонem. Qua etiam ratione aliquid agitari duplíciter dicitur. Nam & de eo accipi solet: quod ex quo principio esse coepit: semper mouetur: ut mundus & quod semper & est mouetur ut animus. Nec sane illa possum ratione assequi: qd illos mouerit: q omnem animum uoluerūt una cum corpore interire. Nam si ita foret & mundus iam pridem: & quæ in mundo sunt omnia perissent. Sed quo pacto mundi animum immortalem dixerunt hominis autem mortalem: cum & principium uterq; motionis sit: & uterq; uiuat a seipso: & eadem eodem attingat modo: quippe qui intelligat & quæ i cælo sunt: & quæ sunt ultra cælum: & quicquid est secundum essentiam: quærat: ascendatq; ad primum usq; principiū. Ita q; contéplatio secundum Plotinum: quæ ab ipso fit: ex iis quæ in ipso admirabilia sunt: & ex uno quoq; qd i ipso est: & quod est ex Academica recordatione: etiam ante tempus ipsa dat esse: & quoniam perpetuis animis scientiis utitur perpetuus quoq; necessario ipse est Ad hæc quicquid accepta compositione perficit. ut si id identidem natura dissoluitur: ut est compositū. At animus una est & simplex agilitas in uidendo secundū natūram. Non igitur hoc pacto corrūpi potest. Præterea cum animus non sit corpulentum quiddā: nec habet quantitatē: etiā ubi separetur a corpore: dissipari: deleriq; non potest. Num fortassis in aliud transmutatus corrūpatur? At huiusmodi transmutationis corruptio aufert formam: materiam dimittit. Hoc autem est cōposita rei passio. Si animus igitur secundū horum aliquoq; genus corrūpi nequid: is est necessario immortalis. Hanc autem immortalitatē animi humani cū aliis multis in locis probat. Aristoteles: tum etiam in libro secundo de animalium generatione uerbis huiusmodi. Omnes animi necessario sunt uirtute prius: quam actu. Necessæ etiā est aut omnes non esse prius & fieri: aut omnes antea existere. Vel alios esse antea: alios non esse. Ac fieri aut in materia & non ingredi in maris lacmine: aut in materia uenire a lacmine quidem sed i mare aut extrinsecus fieri omnes: aut nullū: aut alios fieri. alios non fieri. Quod fieri igitur nequaq; possit: ut animi oēs prius existant: patet ex huiusmodi rationibus: Quorūcunq; enim principiorum corporalis scilicet est operatio hæc antea existere sine corpore minime possunt ut incedere sine pedibus: Quo: fit ut animi extrinsecus ingredi nequeant. Neq; enim fieri potest ut ipsi per se: qui separari non possunt: ingrediantur: nec item i corporeo lacmine. Est enim semen superfluitas imutati alimenti. Relinquitur ergo mentē solā extinsecus aduentem ingredi: & eandem solam esse diuinā. Nihil enim cū eius agilitate habet cōmune operatio corporalis. Omnis igitur uis animi uideatur alius corporis esse particeps: & eius quidem diuinioris q; illa sunt corporal quæ uocantur elementa. Si auctoritatibus tantum initii nos oportet: afferem alio plerosq; nobilis: spectator philosophos. q sola gauitate nihil contradici posse conuincerent: Quis est. n. usq; adeo hebet: obtusoq; genio: qui sui ipsius discrimen habeat nullum: qui non intelligat propriani animi humani perfectionē id eē qd in corruptibile sit. At propria huiusmodi animi operatio intelligere est. Ea enim hominis & pecudibus præstat: & stirpibus & inanimis. Sed intelligere secundum uim propriæ naturæ uniuersalium est: & eorum: quæ corrūpi nō possunt. Sed cū omnis perfectio ad suū perfectibile necessario proportionem habeat relinquitur animalū humanū iteritū nō esse subiectū. Mentalis inq; animus immortalis est: & sempiternus. Et ne id quidem mirum: Nam si ea parte: quæ nobis est communis cum belluis corrumpitur: atq; interimus: quis ambigat ea uos parte incorruptos: immortalisq; futuros: quam ad ei imaginem: similitudinemq; creati communem habere. communis quibus opera sunt communia. Sed hominum animos ita supremam contemplari: aeternam que ueritatem: ut angelos qui ignorat: se hominem esse negat. Hac certe uim mentis solam dicit Aristoteles in iis libris: quos de animo reliquit scriptos: a uis sensitiva ita separari: quemadmodum quod perpetuum est: ab eo quod sit corruptibile. Et est huiusmodi sane animus uiuax quædam imago dei: quem idcirco ad suam creaturam similitudinem ut proximus sibi quodā pacto in suo genere immortalis etiam secū foret. ut enim scriptum est in libro sapientia: In corruptio facit proximum deo. Propterea inquit: per hanc habeo immortalitatem præterea si deus ipse dum taxat animi humani & conditor est: & creator: a quo alio: q; ab deo is perimi potest: quædam uodium de angelis affirmamus: quos nulla intermituis naturæ. Nam quicquid est natura corruptibile: id naturalibus constat causis: at animum deus naturæ causis non subiecit: id quod in Timæo etiam docet plato. Recte igitur in euangelio præcipitur: Eum timere: qui posteaquam occiderit potestatem habet mitem in ghennā ignis: animamque: & corpus ibi perdere. Atque illud quoq; perspicuum est: si animus interire: ex eo effici nihil posset: at quicquid naturali causa: uique generatum: nunquam perit: quin inde aliquid producatur: ut ignis ubi ligna concremarit: & carbones ex lignis: & cinerem: & uapores flameos efficit. Quo fit: ut nihil arte pereat: quin aliquid inde sit reliquum. Id autem de animo dici nequit. Is enim si pereat: relinquitur nihil omnino. Videmus insuper uirtutem omnem instrumentalem debilitati in ipsius instrumenti de-

bilitate eandēq; perire: ubi pereat instrumentū. Ita oculis auribus ue debilitatis audiendi ac uidēdi uirtus de bilitatur: eadēque perit: cū ea pereunt instrumenta. De mentali autem ui accidit multo secus. Nūquam enim neq; debilitatur: neq; perit ex cuiusq; instrumenti ieiunissiōne: uel debilitate: etiā si quādoque eius agilitas ob imaginandi uim interceptā cessare videatur. Nec item illud ignorat quisquā: qui omnino stultus nō sit. Quicquid forma utiū infinita: ac nullis terminis circumscripta: id corporeum esse non posse: cum omne corporum formam habeat & finitam: & suis terminis circumscriptā. At uniuersale ui multiplicationis dicimus infinitum: quodque neq; sit terminatū cōmunitate: neq; finitum quantitate. At mens cū in intelligendo huiusmodi formā habeat ip̄sum uniuersale: relinquitur eam esse & simplicem: & separatam: ac ob eam rationē etiam imortalē. Nā quicquid sim longior in animo: & nostro probanda imortalitate: qua illoꝝ duntaxat mētes non capit: qui aut stulti sunt & ita similes iumentoꝝ: aut scelerati & impii: atq; proinde imāes adeo: ut diuinam uim quoꝝ negent omnino. Haud n. scio quid Epicharmus ille comicus sibi uoluerit: cuni: ait: homo & concretū est quiddā: & discretū: atq; abit. unde uenit rursus terra in terrā spiritus autem sursum. Quid horum triste? nihil: At ego ita hominē esse concretum arbitror. ut & aio affirnem imortali constare. & corpore interitui debito: quippe quod cōpositum sit ex quattuor elementis proportione quadam nō arithmeticā neq; geometricā: sed musica potius: q; tantā uim habet in uiuī hominis corpore: ut animū Aristotelis discipulus Arixosenus non dubitarit harmoniam esse definire: sed animus qui uitam dat corpori: & id sua præsentia regit atq; moderatur aliud nihil est mea quidem sententia q; creata substantia spiritalis: simplex: rationis: intellectusq; particeps: qua seipsam: mouens naturale. instrumentaleq; corpus tam diu afficit ea ui: qua est uita lis est: & sensibilia admittit: quoad eorum natura capax elementalem conuenientiam seruat. Huiusmodi inq; animū aternus & imortalis deus imortale creando infundit in corpus humanū: & infundendo creat. Quā animorum imortalitatem ut indubitate credā si nullam etiam rationē afferre nossem qua sunt prope infinita: non probabiles solum: sed etiam necessaria: cōmuni tamē ipse populorum omnium accentuum: nationū q; consensu: qui est quādam ueluti firmissimā ex naturā: eam inīhi ante oculos poneret. Quā enim audiūmus unquam aut legimus uel barbarā multitudinem: qua futura secula nihil ad se pertinere opinaretur? qua parentalia negliget? qua minus & orationes: & sacrificia pro iis faceret extinctis: quos uiuos carissimos habuisset? Quid enim illorum afferam testimonia: qui uel initialica ab usque Pythagora: qui Pherecydē syrium audierat: uel in ionica philosophia: cui principium dedit Thales milesius: uir eruditissimi: & grauiissimi floruerunt? Qui uero inter arabas habitu sunt illustres acutissimi q; philosophi: Auerrhus. Auicenna. Al-gazel. Isaac. Alpetragolas quam multis: q; uariis: q; subtilibus: q; ueris docuerint rationibus esse honinum animos immortalis: sit difficile numeratu. Nec illud paruum est documentum permansuros animos post corporis separationem: quod & boni: & mali Angeli nonūquam apparent hiad malas actiones: illi ad bonas homines adhortantes: qnod nunquam facerent: nisi nocent quādam esse paratas sedes animis mortuorum: & ad præmia: & ad penas. Sed quod omnem superat ueritatem habemus & uetus: & nouum testamentum: ac reliquos sacros libros: quibus quādiligentissime erudimur nō solum uiuere nos post obitum: uerum etiam cū corporibus una resurrecturos aliquando: id quod magi quoque antiquissimi persarum philosophi constanter assentient. At uidete obsecro: quantum ego tribuam auctoritati: atq; sapientiæ unius francisci sphortiae cuius hæc agimus parentalia. Si nullæ possent rationale s afferri: quibus hominum animi immortales esse demonstrarentur: si nulli gentium omnium: nationumq; consensu: si nullæ essentiarum inuisibilium apparitiones: si grauiora nulla testimonia quirent adduci: sola illius diuini principis uita laudabilissimq; mores: ut id si ne illa controversia crederem: satis superq; præstarent. Quo enim pacto se ab omni iniuria ab omni abstiuat set maleficio: si futurum iudicasset: ut mors totius hominis eslet interitus. Quot fugit & uoluptates: & emolumenta honestatis gratia? Quot labores: periculaq; suscepit: ne qua turpitudinis cuiusquam suspitione se inquinaret? Duxerat olim uxorem in calbris natus annos septem ac decem nobilissimam: pulcherrimamque virginem Polyxenam rusam: cui Montis alti comitatus cum oppidis pluribus: mūicipiisq; parebat. Ex hac succiperat iam puellulam: cum absens ad patrem sphortiam certior factus est & filiam infantulam primum: dein intra paucos dies Polyxenam quoꝝ uxorem ueneno a materterā esse interruptam. Reuertitur in calbros. Rem ita habere repperit: ut acceperat. Nam impia illa mulier ut & comitatu Montis alti & sororis filia polyxenæ ceteris bonis omnibus hæreditario iure potiretur: tanto se contaminarat scelere. Non milites sphortiani solum sed ii omnes calabri quibus Polyxena præfuerat: hortantur adolescentem: ac profusissimis lachrymis obtestantur: ut ultione sumpta de sceleratissima muliere & iterempta uxoris: & eius materterā dominatum omnem: id quod facillimum factu erat. Sibi uendicet: cum is non religiose minus quam grauiter ita respōdit. Et si non ignoro quod munus iusticia: est humanæ malo tamen quod dei esset sequi: q; quod homi

Epichar mus.

aristoxen nas Harmo nia

Animi d finitio d'batio ex comu ni homi nū opiniōne pbatio ab aucto ritate ita lica phi losophia pythagoras

Phereci des

Ionica psilosop hia

Thales

Arabes

auerrhus

Auicenna

Agazel

Isaac

alpetra goras

pbatio ab appi tionibus

spirituū

pbatio a factis libris

Philoso phi

Magi

d'batio a Fra n cisci ph.

uita atq; moribus

polyxēa

nis. Scriptum est enim mihi vindictā & ego retribuā. Neque illud præclaræ continentia argumentū silēndū est. Quo tempore Franciscus sphortia bellū gerebat pro florentinis aduersus lucenses: Pontito municipio ui capto direptoq; inter mulierū militare contumeliam: ut sit puella quædā eleganti forma quinq; ac decē, annos nata trahebatur a militum globo ad ludibrium stupri: cum uociferans illa imperatori dedendam præcabatur imperatori enim suam deberi uirginitatem. Itaq; metu perculsi milites hanc ad illum adducunt: qui re intellecta idq; illa illari uultu corā affirmatē hīc ut & iuuenis & corporis temperamento proeliū in uene nerem: & qui nondum Blancam duxisset uxorem, non detrectat munus. Cum uero tempestiu uirgine inle- & tū adducta iā hastæ innixus ueneræ uoluptatis foret uulnus ultimum illatus: subito uoce flabili inquit uit go. Ego te mi optime imperator oro: atq; obsecro per hanc ipollutam Mariam uirginē: cuius sacratissimam imaginem hic depic̄ta aspicis. Erat, n. in proximo appenso pariete quædā tabula: qua Mariae uirginis imago representabatur: ne mihi meam uirginitatem eripias: sed meo me sponso qui asservatur inter captiuos: relin- quas intactam. Quibus auditis continuo Franciscus sphortia compressa ui omni ueneri apetitus & illam dī misit itactam: & eius sponsum per pulchre donatū carcere liberauit. Oh mirabile atq; i hanc diem inauditam sumi uiri continentia: longe mihi profecto unum hoc Fr. sphortia nō continentia solū sed religionis & pie tatis exēplū maius ilustriusq; uidetur: q; quod de Africano superiore proditum est memoriaz: qui ne uenite q dem in conspectū suū sit passus puellā ludibili desponsatā: cū tamen illū dixisse constat equidē ea, uterer si ser ua esset & non libera. Quis non eam iustitia laudem admiretur qua est usus ad rubicōa. Nicolaus picininus qua tempestate Venetos uehementius premeret, ut in agrum iam usq; Patauinum multis oppidis & brixiās & ueronensibus & uicentiniis in deditioñem actis omnia circunquaç; bellico more uastarentur: ueniens Frā ciscus sphortia ex picentibus ut Veneti pro stipendiis societatisq; iure auxilium ferret in summis difficultati bus: ad Rubicōna statua posuerat: cum ex urbe Foroliuio noctu ciuis ciuisdam famulus ad eum uenit polli citus illam se urbem sine ullo prorsus discriminē ei traditurum. & quo pacto id facturus esset: edocuit. Cui cū respondisset imperator non eo se aduenisse: quo perfido cu^m quam esset adiutor: iusit hominem comprehen di illico: eumq; artius uinctum intra portas usq; forliuii agendum curauit: quem re omni diligenter exposita ciuibus ad supplicium tradidit imitatus is quidem: tum Camillum i faliscis aduersus magistrum ludi: tum G. Fabricium aduersus medicum regis epirotarū pyrrhi. Possem huiusmodi exempla iusticia summaq; uirtutis prope infinita in medium afferre. Sed aliis duobus tribus contenti simus: Non enim parentalia celebrantes historiam recensemus: Accepta ingenti illa ad Carauagium memorabileq; clade cum Veneti rebus suis iā desperarent: ii qui mediolani Factioñi ciues per id temporis summa reipublica sorte praterāt. Francisci sphortia omnem & uirtutem & gloriam: ut erant animi iudicio hulcerato uertentes in perniciem suam clam coepe runt per henericum panicoram uirum callidum & industrium: qui mercaturam uenetiis exercebat: de pace cum Veneti agere ea conditione: ut Franciscum unum sphortiam ex hac Gallia cīsalpina omnino extrude rent. & ipsi certa inter se lege quas ille urbi: & oppida possidebat diuidenter. At Veneti quāq; intelligebāt nihil tutum sibi futurū cum ciuitate factionibus dissidenti: tamen quia intelligent' omnē mediolanensium cū suo duce discordiā sibi non posse non prodesse. rem ueluti probare & uaria consilia uerbis alere: operamque dare: ut ea onines inuidiā ad franciscum sphortiam præferentur: qui etiam ipse iam pridem omnia per nōnū los optimos ciuis ex mediolano antea didicerat: dissimulabat tamē futurum sperans: ut improborum animi præclaris suis integrerimisq; operibus fletterentur: ad sanitatēq; redirent. Sed ubi uidet in diēs magis atq; māgis res suas apud Mediolanenses habere periculosius: & Brixiā: quā iam esset in deditioñē recepturus emāi bus sibi eripi Mediolanēsū ad Brixianos litteris quā ne id facerent: qm propediē cū Veneti forent foedera pcussuri suadebāt: ea coactus necessitate ne & ipse & Mediolanenses una pīrēt societatē init cum uenetiis ea cōditione: ut seruato foedere quod Philippus maria sacer Feraria paucis diebus prias q; uitsi excederet: cum illis pcussérat sibi auxilio forent & equitibus quattuor millibus: & pedibus duobus millibus & aureis num mis ternisdenis milibus in menses singulos donec oī Mediolanensium ditione quā Philippi saceri fuerat. potiref. His humano atq; diuino iure sanctissime constitutis. atq; firmatis: cū Fran. sphor. municipia & castella omnia quā ex bergomensi agro atq; brixiano nuper abstulerat: restituisset Venetiis: & Chremam præterea ex illo ferariensi cum duce philippo foedere traditurus prope diem foret: atq; Veneti contra annum iam integrū quā cōuenerat q; absolutissimā obseruassēt: eo iā reserat adducta: ut Mediolanenses diutius tāti bellū mo lem tollerare nō possent: p̄sertim qd̄ intestinis seditionibus fluctuant: & boni nobilissimiq; ciues eā popu larē tyrānida iuxta atq; infœli cīssimum auspiciūm quam erumnosissime ferrent. Tū Veneti cēpē consilium eius soluendæ societatis auxiliique ferendi Mediolanensibus contra Franciscum. sphortiam ubi minus ipse quāprimum & a bello desisteret: & quicquid intra padum Ticinum atq; Adduam Mediolanensibus bello abstulisset: iis restitueret. Quā ratio senatus Veneti grauitatem a proposito mouerit: non satis compertū

est. Alii dicunt eos noluisse diutius tantam sine illo emolumento impēsam ferre: alii quod uitio sibi dari: & a Frederico rege Romanorum & a Francorum rege Carolo: & ab Alphonso rege grauiter ducerent: quod qui libertatem uni omnium amplecti maxime tueri q̄ deberent: iū urbem quā libera esse uellet: ad seruendum cogerent. Sunt præterea: qui afferant illos sibi ut uiros prudētissimos metuisse: ne Franciscus sphortia ubi uoto potitus esset tantis auctus elatusq; uiribus uictoria in se arma conuerteret. Qui decretū hoc editumq; Frā cisco sphortiæ nunciarent: lecti iam fuerant duo Paschalis Malipperius & Vrsatus iustinianus: hic iam i iti nere esse screbantur cum Carolus Gonzaga uir strenuus ac fortis ducē hortatur huiusmodi fere uerbis. Quā Veneti decreuerint: tenes: quid igitur cunctamur. Sine ipse Bartholomæum hunc collisionem ac reliquas uenitorum auxiliari scopias quā hic prope apud nos sunt: deim prouiso adoriar. Facile enim opprimam: uertāq; in prædam. Idem tu ipse facito de ceteris Venetorum uiribus: quā Chremam obsident. Et hoc pacto eadem hora tum Mediolanensem peruicaciam: tum Venetorum infidias una uiceris. Ad quā nobilissimus imperator ita respondit. Doleo equidem Carole & uæhementer profecto: quod me Venetorum societate quos & amauit semper: & feci plurimi: ita priuatum iri intelligam: ut quos ob maxima utrinq; data acceptaq; beneficia amicissimos semper oportuit: hostes sim habiturus. Ceterum utrung; res habeat: malo illos iniuriarum q̄ me & esse & haberi auctores. Deus est cunctis hominum uiribus longissime superior. Huius ego fretus auxilio metuo neminem. Quare nihil prorsus quod me dedebeat: sum facturus. Quā cum dixisset: curauit illico: ut legatis Venetorum Chrema traderetur. Id enim per ipsum Carolum cuius magnæ militiū manus prædio erat Chrema uel chremensibus inuitis efficit. Nam q̄ artea fuerat per Philippum sacerdotum ferrariensi scire constitutum: & ipse postea confirmarat: uolunt ratum esset: nequid abesse factum uideretur iniuste. Necq; minore se animi uel magnitudine uel clémentia gessit: posteaq; rerum Mediolanensem est potitus. Nam ubi post acceptam Francisci sphortiæ beneficio chremam Veneti decreto sunt usi: atq; is suo dūtaxat marte & in credibili sapientia suis coepitis deesset nunq;: tandem post annum a Mediolanēsi republika prostratis atq; cōpressis sceleratorum quotidam ciuium nefarii cōnatibus ultro est ad urbis & totius regni gubernacula una cum uxore ipsa muliere & sancta & pia Blanca Maria summis etiam cum præcibus acerbitus: q̄q; se se mode ste moderateq; gesserit: auditore: quælo. Ut uniuersa urbs in sex partis distributa est: quas portas appellat. oratores duodecim lecti sunt bini pro singulis portis. Tertius decimus lectus est publico decreto Franciscus philaphus: siue id lingua dicendiq; beneficio factum fuerit: siue q̄ hunc existimarent imperatori esse per gratum ut qui non metuerit in summa gladiorum impunitate duas ad populum aceritas habere orationes in teterrimos illos immanisq; tyrannos: qui diuina omnia humanaq; iura uexarent atq; confunderent: & id quidem in sacratissimo hoc templo in maxima omni magistratum ordinumq; frequētia. Hic igitur cum nomine me diolanensis reipublicæ solus ex omnibus oratoribus: quēadmodum a publicis magistratibus mediolanī constitutum: fuerat orationem ad Franciscum sphortiam: qui adhuc se moguntiæ continebat: habuisset q̄ magis potuisset ad persuadendum accommodata: ut pro immortalium suarum uirtutum meritis pro tot tamq; multarum rerum gestarum gloria si uellet uniuersis ciuib; rem facere gratani & periucundam: triūphali curru urbem ingredetur more maioruni: ad hæc ille ut erat unus omnium ingenio & miti & uerecundo & graci: locutus de se pauca & mira cum modestia absit: inquit: ut ego in patriam meam tam liberaliter ueluti reuocatus triumphans ingrediar. Quo si me cupitis pro benignitate uestra maxime honoratum operā date: ut omnia pacata inter uos esse offendam. Cessent ciuiles omnes discordiæ: extinguantur omnia odiorum incendia: iniuria omnes mea gratia condonentur: quod ut etiam ipsi & priuati faciatis & publice: ego primus quicqd ē aduersus me meosq; ppetratū: aut iniuste aut puicaciter: n̄ ignosco solū: sed omnes rogo: atq; orō: ut lēpiter na id obliuione ex aio deleatis. Mecūq; i posterū ita mutuis ceteris officiis: ut & uici & uicere æque sit dulce: ita diuinus ille princeps locutus est. Et q̄ locutus est: re ipsa p̄stitit. Quo factū est: ut & oīs ciuiles discordias & medio sustulerit: & uicisēdi flamas oīs extinxerit & inimicos oīs reddiderit sibi amicissimos adeo ut ei⁹ obitū non secus doluerint ac parētis. Sed q̄ postremo animi æq;ibilitate segessit cū Venetis: q̄ anno tertio post acceptū sacerdi Philippi imperiū pacatis tranquillisq; rebus oībus ubi cōspirassent cū Alphonso rege: maiore hūc belli apparatu adorti sunt? Quos uni Francisco sphortiæ non reddiderūt aut hostes aut inimicos alios aperi: tos ocultos alios? Florentini soli iusticiæ partes tutati sunt: qui auctore Cosmo medice infracto animo uiros atq; sapienti nūl' am̄ impensa mollem nullum bellicæ fortunæ periculum recusarunt. quo illi optimo iustissi moq; principi bene prospectum esset. Cum semper deus optimus maximus tum eo potissimum tempore Luce clarus ostendit sibi non esse neglectui uiros bonos & innocentis: Veneti. n. qui nullo iure alienū appetebant imperium: suum poene amisere: Nam præter has duas urbis Bergomū ac Brixiam & oppidum unum Chremam oīa quā in Gallia cisalpina possederant iādiu intra paucos menses sub unius Francisci sphortiæ dicio: &

Carolus rex
Alphōsus rex
Paschalis
Mali pierus
Vrsatus iustinianus
Carolus gonza ga
Bartolomæus co lio
chremas

Blanca
Maria
Franciscus philaphus

Philippus dux
Alphōsus rex
Florentini
Cosmus medices
Bergomum

Brixia
chrema
Bartho
lomaus
collio
Alexander
Sphortia
sena gallica
Philip
pus dux
Hæsis
Moguntia

nem ultro atq; alacriter deuenerunt. Idq; & brixiani & bergomenses chremensesq; fecissent nisi Bartholo-
maus collio usus ea qua semper fide consuevit; in medio uincendi cursu ad Venetos defecisset. Qua ipsa in re
bonitas etiam nostri principis prætereunda hoc loco certe nō est. Didicerat Bartholomai corruptum pe-
cunia magnitudine fugam parare ad Venetos; amici & familiares omnes hortabantur imperatorem; ut illū
caperet: ne tanta de hoste uictoria iam sere parta per unius hominis perfidiam impediretur. Idq; se facile effe-
cturum Alexander sphortia frater uir ingenio promptus & intrepidus & industrius constanter recipiebat:
Tum Franciscus Nolite me inquit mei obliuisci: ut ei male faciam: quem effecerim maximis beneficiis: Nam
& sena gallica cum esset pro philippo socero: & ego me per id temporis continerem hæsi: audiens eū premi
non mediocri inopia octomillibus nummū aureum eius inopiat consului: quos reddidit mihi nunq;: & mor
tuo Philippo socero: ab quo quia clam sentiret cum uenetiis: fuerat Moguntia coniectus in teterim illū car
cerem: quem nominant furnum: mea est opera miseria illa omni liberatus etiam omnibus eius & bo
nis & pecuniis: quæ in ticinensi arce quam ego iam possidebam: ab ipsius usq; captiuitate seruabantur. Meaq;
dein quoq; factum est opera atq; sponsione: ut a republica mediolanensium cōduceretur stipendio & amplio
& honorifico: A quibus cum non multo post transfligisset ad Venetos contempta omni fidei sanctitate quā
mediolanensibus sponsoriq; dedisset: non destiti tamen ad postremum ut uidetis eundem hunc fugientem a
Venetis: ab quibus ad supplicium quærebatur: inermē nudūq; excipere: & emolumentis maximis ac honori
bus prosequi. Malo igitur in tantis beneficiis meis rursus falli a collione q; rationibus ullis adduci: ut falli ab
isto credam: præsertim quod ea est uis diuinæ iusticiæ ut nullum sit neq; malum impunitum neq; bonum irre
muneratum. Hæc Franciscus sphortia & benigne & grauiter. Ceterum quo Bartholomai auditatī occurre
ret: ei bellī summam concessit aduersus Bergonum: q; eius rei maxime ille uidebatur cupere. Sed neq; hoc itē
pacto mederi potuit ingenio auarissimo ac neq; quo minus contempta omni hominum fama deniq; reueren
tia post acceptum grande auri pondus homo unus omnium ingratissimus transfligerit ad Venetos. Qui si
bi tamen rebusq; suis nihil eius accessione minus metuerent. de pace per Paulum Barbū legatum suum ui
rum patricium & illustrem continuo egerunt: quam ipsam princeps moderatissimus non solum non recusa
uit: sed ultro etiam castella omnia municipia omnia oppida omnia: quæ iure bellī sibi uēdicarat: Venetis do
no cessit: quo nihil deesset omnino ad perpetuæ pacis stabilitimenti ac robur imitatus sanè quod scriptū est:
pacem meam relinquo uobis: pacem meam do uobis: Cum enim delectaretur omne in perse pacari Italiam:
nihil per se deesse uoluit ad tollendam omnem bellī non materiam modo sed etiam suscititionem. Altius cer
te animus eius suspiciebat: qui mortalia despiceret omnia immortalis illius uitæ gloriani beatitudinemq; cō
templans: ad quam sola iusticia nos perducit. Ecce rex tuus uenit tibi iustus & salvator: iquit zacharias. Itaq;
uenit redemptor humani generis rex Ihesus. ut iustissimum nostrum principem corporeo carcere aliquando
liberatum pro sua iusticia saluum faceret. Nam ut recte ac uero apud homerum ait Eumæus: non amat iniu
stos homines qui iusque piumque Ornat honore deus. Haud sane mortuus est Franciscus Sphortia: qui per
tam multa tamque præclara iusticiæ opera se in omnem uitam tutatus est: sed dormit: ut de puella iquit Chri
stus: Reuui scet enim ac resurget in gloria non hac fragili & inani quam uanæ hominum circumferunt aura:
sed in illa potius. quam nulla circumscripcta est ætas nulla deletura antiquitas nullus extincturus interitus.
Nunc omnibus humanæ peregrinationis periculis liber est. Iam nusquam de uis oberrare potest anfractibus
Quiescit iam tandem apud creatorem suum omni cura sollicitudineq; solutus: Nunc tranquillus nunc bea
tus est. Nam quid per immortalem deum tantopere doleamus? Lugeantur fontes. lugeantur flagitosi: quo
rum animi sempiternis suppliciis cruciantur: Nam quod est cuiq; apud inferos supplicium metuendum: qui
suppicio dignum nihil in uita gesserit? Quin potius nunc postea q; euasit ex huius uitæ laboribus. quæ simu
lis & molestus & corporis & animi nunquam uacat: fruitur Franciscus sphortia uera incorruptaq; uolupta
te & gaudio sempiterno: quando quidem coram illum & aspicit: & uidet: & contemplatur: qui solus fons &
origo est totius felicitatis atq; beatitudinis. Præterea nec ullus acerbior est dolor in morte: quæ aliud nihil est
q; uitæ priuatio in corpore atq; absentia: ut docet Aristoteles & id quidem ex corruptione proportionis cor
poreæ. Nam quandiu elementorum proportio humanum continent corpus: uita animis illud afficit: ac mo
uet. Ea si corrumpatur: animus ipse in corruptus discedit a corpore: morsq; continuo consequitur sensu om
ni penitus sublato. Quid igitur stultorum hominum greges mortem adeo duçut in malis: quæ: ut monebat
Arcesilaus illustris uir academicus: ut absens: & expectata egritudinis plurimum solet afferre dementibus: ita
præsens nemini est molesta: quippe quæ a perpetuo sopore quodam differat nihil. Dolere autem ex incommo
do proprio hominis est: qui non tam alterum amet q; seipsum. quiq; a foeneratore differat nihil. Qui n. ex
ammissione cōmodi quod sperabat. dolet morte alterius gauderet is certe. si ex eius uita icommodu. metuisset:

q̄ sapientissimus ille princeps a nobis abiit ita bene. atq̄ moderate compositis rebus suis. uniuersoḡ impe-
rio. ut siquid nobis dolendum est. illud sit sane. quod si unius illius obitu innumerabilū cōmitatu virtutū or-
bati sumus. Sed eo p̄iceps probatissimi uestra futura illustrior ē laus: si annitemini. ut nulla uidemini illi bo-
nitate dissimiles. Ad hereditatē succedere fortunā ē beneficiū. sed eā reḡ gesta gloria propagare uestrā uir-
tutis p̄priū est munus. q̄ si nō pluris faciundus sit Alexáder Macedo. quod ad ultimas usq̄ terras: moetas im-
periū propagarit. q̄ quod Philippi patris regnū accepit. Nos autq̄ sub uestra dicioe uita adiuri sumus. eo se-
remus moderati illius absentiae desideriū. qm̄ ante oculos ponētes q̄ a uobis recte. & cū laude gesta fuerit. p̄a
trē optimū in liberis uobis optimis uiuere existimabim⁹. & ita nihil ex eius morte nobis ēē incōmodatum⁹.
Nec. n. mors i malis habēda ē. q̄ cōstituta oib⁹ ē natura. nec uitā tollit. sed cōmutat corruptibile hāc. atq̄ arū
nosā i simplicē illā. & securā. & sépiterā. Præterea qd̄ pythagorei monēt. n̄ absurdū fortasse fuerit audire.

Quos diuina homini dederit fortuna labores:

Quæ tibi sors fuerit. capito neq̄ fert moleste.

Cui etiam ipsi sententia astipulatur prudenter Anaxagoræ discipulus Euripides ille tragicus. c̄līm ait.]

Calus sinistros qui bene tulerit mihi.

Vix optimus uidetur. ac sapiens quidem.

Quanq̄ si recte rē ip̄am iterptemur. neq̄ illi graui⁹. neque nobis inopinatū quicq̄ accidit. Nā quādiu erat p̄e
regrinandū i huius uitæ hūanæ salebris? Aduena ego sum aperte i terra dicebat David & p̄egrinus: sicuti c̄es
p̄es mei. Siue. n. mors altissimo sit somno p̄ similis: siue lögæ: atque diuturna p̄egrinatio: ut ait Plato: ea cer-
te nō bona ēē nō p̄t: cū & animi angorib⁹: & laboribus corporis nos soluit oīo. Ad hāc an ignoram⁹ qud̄
diuturnior est hoīs uita: eo ēē calamitati magis obnoxia? Stultus p̄fecto: & amēs ille nūhi uideri debet: q̄ cō
mūis hoīum calus: & hūanæ uitæ fragilitatē nō extimescit. Si Cyrus clatissimus ille rex p̄saꝝ post tot: tātaſq̄
uictorias potitus ē babylone cōtinuo esset extictus: ludibrio T̄omiridi nō fuisset. I dē cū de alii p̄ multis &
dici: & cognosci p̄t: tu maxie de Gn. p̄opeo magnō: de. G. Julio c̄sare: de Marco Tulio Cicerōe p̄spicuū
est q̄ si iuniores obſiſſent: inimicoḡ oculos cladib⁹ suis nō ſatiaffent. Quid tñ nōbiſ afferre q̄ant maior an-
noꝝ nūerū: q̄doquidē si Mathūalē illius aquaremus atatē: q̄ aīo q̄rto decimo poſt diluīū naorti cōceſſit:
cū aīos nouē & sexaginta ſupra nōgentos uixiſſet: nihil th̄ ex tāta uitæ lögitudine nōbiſ aliud ſupeſſet: q̄ ma-
ior ſarcina peccator̄. Xerxes ille iſolēs: & ſupbus: q̄ cū q̄nq̄ies decies cēteris hoīum millib⁹ helleſpōto: bōſ
phoroq̄ cōſtratis: & Atho uelificato traiecit i graciā cū ex altiore loco ſuū oēm cōſpicaret exēcītu illachry
maſſe traditur quoniā diceret poſt centū aīos ſe ex tāta multitudine uifuge neminē. Quæ. n. uilla t̄pis longitu-
do cū aternitate cōtendat? Si rōe ieni malimus q̄ ullo nō uel cōmodo expendere: uel libidine: ſatis ſibi Fr.
ſphortia ſatis gloriæ: ſatis naturæ uixerat: q̄ tātis & tā multis rebus ſuū maſſeſ ſuū laude: regno pulcherrimo n̄
cōparato ſolū: ſed ēt ſtabilito aīos uixerat: q̄tuor & ſexagita: mēſis ſeptē: dieb⁹ q̄tuor decim⁹: relicto tā ſcelia
ciſilioꝝ coetu una cū uxore ſpectatissima: prudētissimā: optia i tāta Italiæ pace quā ipſe peperat ſolus i tāta
illuſtriū ciuitatū: potētissimorūq̄ regū: ac principiū ſocietate: & amicitia: quoſ ſuū ſibi maximis deuixerat be-
neſciis. Quid at mirari quenq̄ oportet ſuū naturā ad cōſtitutā diē: quā p̄terire nō licebat: debitū ſoluerit. qui
natura mortalis erat. Mortuus ē inq̄ rēpēſtū Frāciscus ſphortia nō minus q̄ ſortūtate. id quod ex eius natū-
lis Horoscop̄o dignoſci ēt licet. Quas ob res. ut tandem aliquādo pōreuius. quā mea ſit ſua. cognoſcite. obſe-
tro moderatiſſimi princeps. Satis ut opinior. mō. oſtēdimuſ. q̄ in hac uita mortaliū. optari cuiq̄ ſeſcilitas po-
test. ea ita uni Frācisco ſphortia cōtigisse. ut fieri maior nulla gret accession. Nā & animi bōis. & corporis un-
oium polluit maxie. Fortunā habuit ſp̄ ſplēdidiſſimiſ vīrtutib⁹ ſuis. adeo in reb⁹ oib⁹ obſequentē. ut eap ar-
bitrio uti uideret. Aliud nihil erat reliqui. q̄ optaret p̄ter ea beatitudinē. q̄ nulli ſortū. nulli corruptioni ſu-
biecta eſt. Hāc illū poſt mortē adeptū eſſe cui ſit ambigendū? Nō. n. ſolū eas uirtutes cōſectatus eſt ſp̄ dū uixit
qbus itur. ſed multo ēt ſtudioſius qbus peruenit ad deū. Nā religionē. ſanctimōia. pietate nihil apud ſe unq̄
antiqu⁹ ēē uoluit. Nō tenebat ſolū. ſed ēt p̄dicabat diuinā eſſe iuſticiam qua & iuſti in altera uita pro his labo-
rib⁹ ſpmia reciperen. quoſ hic inique p̄pelli eāt. & inuisti pro ipſiſ ſperibus plecterentur. Nullus unq̄ di-
eſ illuxit ne bellī qdē & inter iuſdias hostiū. qn̄ genibus nudis humi nūx ſuū deuotas. ac ſupplicis minus quā
prolyxas orōnes haberet ad deū. Nunq̄ p̄terit dies. quo minus religioſis officiis. atq̄ ſacrificiis inter eēt. Idq̄
ab ineunte uſq̄ arētate. Nunq̄. n. aut in eptis ludicris. aut tribudiis & ſaltationib⁹ delectatus ē. ſed ad p̄bitatē
ſuas ois actiones. ad deū q̄ referebat. Eius ſide ſanctius nihil erat Nemini unquā opus negauit. misericordia.
ne inimicis quidem. Viros rerum diuinaz p̄terit non minus uenerabat pie. quā audiebat libenter. Et ne ſum
longior. quam parē. conuocarat Pius ſecundus pōntis ex maximus annis ſuperioribus in cōuentū illū mātu-
num princeps ois. regeſq̄ christianoſ ad consultandum de cōſtituenda expeditione aduersus impetū. immā-
nitatemq̄ Turcorum. qui capta iam. & direpta in ſerio Pānonia Italia ueluti portis imineret. Cæteri chri-
ſtianæ reipublicæ potentatus. & hi quidem pauci miserunt oratores: qui aliud nullum p̄xter uerba inania ad
iumentum afferent ad opus tā pium. tam neceſſarium. tam ſalutare. At ſolus Franciscus ſphortia non orato-
res miſit. ſed ipſemet uenit cū uniuersa aula. & illuſtri ſua illa nobilitate. quā uniuersam romanam curiam il-
luſtraret. Is inquā Franciscus ſua illa grauifimā. & maiestatis plena oratione p̄ſens. corāque pollicitis eſt
non ſolū expofitū ire facultates ois. atq̄ uires ſuas ad propullandā. & proſligandā uitā oēm. conatiſq̄ turco-
rum. ſed ita etiā ſeleſ cū exercitu pro ipſius ſummi p̄ontificis uoluntate. neq̄ ullum non mode imperatoris:

Alexan-
der rex
Philip-
pus rex
Sexta:
cauſa
Pytha-
gorei
Anaxa-
goras
Euripi-
des
David

Cyrus.
rex
Babilo-
Tonai/
ris
Gn. p̄o-
peo mā-
gnus
G. Iuli⁹
cāſar
M. Tul-
lius cīcō
eo
Mathū-
ſalem
Xerxes
Helle/
ſpōtus
Bospho-
ruſ
Athoſ
Graciā
Italia
Horo-
ſcopus
Conclu-
ſio gene-
ralis per
enumera-
tionē
& am-
plifica-
tionē
Pi⁹ p̄t.
maxim⁹
Turci
Panno-
nia
Italia

Christ⁹
opt.
max.

Ambro-
sius
Aristip-
pus
Men-
ceus
Codius
Phili-
ni
Curtius
Decii
tres

Galeaci-
si Ma-
ria dux
Achilles
Pelleus
Blanca
Maria
F. spho-
tia dur

Galeaci-
us Ma-
ria

Blanca
Maria

sed ne militis quidem aut laborem: aut uita periculum omissurum pro libertate: atq; amplificatione: & splen-
dore fidei christiana. Et dubitabit quisq; de huius pientissimi principis caeli beatitudine apud christum: q;
christi opera per uniuersam uitam representarit? Nec. n. cum mors offendit incautum: qui sexta feria nomi-
nis martii: cuius posteridie euolauit in calum: coniectis deuotis: tranquillisq; oculis in saluatoris imaginem:
quam tabula depicta e reglone lecti continebat: ait miti uoce: ac supplici: uisne domine ita omnino? fiat ergo
uoluntas tua. Quare positis lamentis omnibus: & querelis non tam nobis dolendum est: quod talem prin-
cipem amiserimus: q; latandum: quod talem habuerimus: cuius mirificas: immortalisq; uirtutes si semper aio
uolubilimus. easq; apud omnes quotidianie crebris sermonibus usurpabimus: incredibili profecto mihi credi-
te: uoluptate detinebimus. Nam quid tantum doloris mors cuiq; potest afferre: in qua ipsa non solum nulla ē
iusta lugendi causa: ut modo probauimus: sed etiam cum alia plateraq; bona insunt: tum illud in primis: quod

& uitia sepelet: ut inquit Ambrosius: & uirtutes suscitat? Itaq; rectissime scriptum est. Moriatur anima mea i
animis iustorum. Si aristippus ille cyrenaicus: quo humanæ uitæ consuleret: quicquid auri: quicquid nummo
rum habuit: dicitur abieciisse: nos ut in calo sempiterni futuri sumus: uitam hanc instabile: & incertam tāope
re tuebimur? Si Menecceus thebaeus: si rex athenæ codrus: si phileni: si curtius: si tres illi decii pater: filius: ac
nepos: si alii nonnulli uiri magni: & clari inani ducti gloria huiusmodi: ponte morti se dediderūt: nos ut glo-
riam caelestem adipiscamur: mortem hanc adeo doleamus: que uel naturæ cursu obuenierit: uel dono oipoten-
tis dei: prouidentiaq; contigerit? Sed ne si longior fuero: maiorem uobis patres cōscripti: auliciq; ducales: ac
reliqui nobilissimi cues: quo ad uos tandem solos nostra se conuertat oratio: acerbiorum ex recordatione illi
us nostri amissi principis dolorem iherutiam: cum omne uulnus eo magis exalceratur: atq; recrudescit: quo at
trectatur magis. Hoc ego loco finem dicendi faciam: si unum illud uos prius commouero: propterea esse oēs
relicas agritudinis ex anitis nostris radicibus extirpandas: q; non modo non est mortuus Franciscus sphor-
tia: sed uiuit adhuc: uigetq; ac sapit: & in dies magis: magisq; adolebit cum in reliquis suis liberis: & sua præ
stanti indele: & spe paternæ probitatis insignibus: tū potissimum in excellentissimo duce nostro Galeacio Ma.
cuius tantus ingenii splendor tanta magnitudo animi: tanta orationis maiestas: tanta in deueneratio: tanta

uictoria: tanta benignitas: tantu honestatis studiu: ut certo spate iam licet: hunc paternā gloriā oēm non equa-
tur: mō: sed etiā nō secus superature: quā ac Achille canitur pelleus superatus. Nā de huus matre Blāca Ma-
ria regina nostra qd attinet plura meminisse: cuius innocētissima uita: sanctissimiq; mores apud ipsos eriā ho-
stis sunt uenerabiles. Quotiens in hos coniectoribus nostros oculos: ac mente cū nostre fidei: syncretæq; pie-
tatis fungemur officio: tū diui Francisco sphortiæ humanitatē: beneficentia: absolutissimasq; uirtutes iucūdis-
fima cū: animi uoluptate: in memoria reuocabimus. Nā quod in mē est: unū illud uobis polliceor: promitto:
spondeo: quantū p̄stare ingenii poterit uiribus: quahtū lingua resonare: quantū arūdinē latine: græcq; scribē-
do cōsequi aut oratoria: aut p̄ctica sapientiae: sp̄ unus apud me fr̄. Sphortia memorabit̄. audietur. legetur. ut
non mortuū minus: quā uiuū ab uno Francisco philopho. & amatū illū. & obseruatū. & celebratū presentē
omnes. uenturiq; cognoscant.

Finis.

Quā quidē oratio habita ē ab eodē Francisco Philopho eq; auroto. laureatoq; poeta i ecclisia cathedra
li Mediolāi. die lūe. vii. Idus Martias. āno a natali xpiano Millelīsto qd ringētēsimō sexagesimo septimo.
FRANCISCI PHILELPHI. Oratio habita i funere diuī uirginis Blāca Mariae Mediolanēsū ducis.

VN Quā futurum existimārā: Patres cōscripti: ut nostro huic inuidissimo. atq; optimo
principi. Galeacio Mariae sphortiæ consolator accēdere in luctu tā inopinato. tanq; immatu-
ro clarissimæ. indulgentissimæq; matris. ac uirginis inclytæ Blāca Mariae. quā quidē una
ex uniuerso mulierē oīum generē nihil atas nostra pulchrius tulit. nihil illustrius. nihil p̄stati-
tius. nihil melius. nihil uenerabilius. nihil deniq; ex omni parte perfectius. Nam & si noram
illā effe natura mortalē: tū cū meū ipse tacitus cogitarē: quanta foīet uita cōtentia. quā
ta frugalitate. quanta in rebus omnibus moderatione. & ordine. minime profecto dubitare poteram homo
septuagenarius iā & amplius. me nunq; eius funeri iterfutuq; q; nondū abiōliuisset atatis annū quartū & qua-
dragesimū. Sed in anis ē prorsus. atq; irridēda nostra oīs huana. prudētia. ut uelimus nobis certi geq; icertue
polliceri. q; qua hois pte mortales sumus. oī mutabilitati. ifirmitati. corruptiōi subiaceam⁹. Itaq; nō possū nō
miseric̄ & huana cōditionis. & ipsi⁹ mei q; in id miseriae icidesimūt eius sim funus deploratur⁹. in cuius ui-
ta certissimū mihi. liberisq; meis p̄sidiū collocarā. Veniōc p̄te laudatur⁹ mortuā Blāca Maria. q; ob inuera-
bilis tuas. diuinisq; uirtutes digna fueras ut nō morte solū. sed mortis oī uacares suspicioe. Nā quo magis atq;
magis tuā p̄bitatē. & mox̄ itegritatē. pudicitia. innocentia. fidē. pietatē. sāctimoniāq; cōsydero eo me maior
ex obitu tuo maror adeo iuadit. ut qd de te primū locutur⁹ sim. nesciā. Fulgor. n. p̄tia. parētūq; claritudo. ac
catera oīa. q; sub sortiā ipero posita cēsent. tametsi magna te fuerat. & excella. hac tñ alia sūt. ut ppriā neq;
ant cuiusquā bōa appellari. at excellētia aī tui. maiestasq; uirtutis me d̄ te meū diligēt⁹ cogitatē ita reddit atto-
nitū. ut ab hac oī cōsolādi orōe deterreat. Oh q̄ta. & q; grauis ad nos calātas uirago heroica ex tua deceſſioe
p̄uenit. Heu q; nr̄ nos cogitat⁹ d̄ tua diurnitate ſefellerūt. ut chi⁹ uitā q̄lōgissimā ſōi putarem⁹. ea i florescen-
tiā adhuc atatis decor̄ d̄ciderit. Sed quo feror fanatic⁹ lenex? Quo me⁹ me itollerabilis p̄cipitē rapit māor?
Quo pacto sim alios cōsolatur⁹ i tāta luctus acerbitate. niſi mihi tātiſ per ātea moderer a doloris aculeis. do
nec de tuis diuinis laudibus uerba faciens ex illā breui cōmemoratione digna cōsolatio oriat̄. Sd qd tandē

initium de iis facere aggredior? Non ne id unum est praestantiae tuae certissimum argumentum: quod natura omnipotens: quod deus ipse optimus maximus de te una mulierum plane omnium: quae aut sunt: aut fuerunt unq; aut in omnem posteritatem futuræ sunt: innocentissima: & opium admirabilia quædam: ac dilucida signa tulit: quæ nulla hominum queat depravare malignitas? Cum primum enim cœpisti agrotare: nouum astrum exoritur: quod antea nūq; huiusmodi nec usum: nec auditum magnum nescio quid: atq; obstupedium portendere uidebatur. Nam ut mea fert opinio:

Non est ille ferus: qui uebat regna Cometes:

Et solet humanis rebus adesse minax:

Sed quod olympiaco deus auctor misit ab axe.

Sydere quo tanto regna superna colas.

Voluit enim deus: ut quo illustrium virtutum omnium ductu ueluti splendidissimo quodam sydere tuae futura post mortem beatitudini in terra præluxeris eodem nunc illustreris in celo. Quo factum mirabiliter uiderimus: ut una cum tuo obitu astrum ipsum ex hominum oculis occidens continuo euanuerit. Nulla est sane tanta uel leuitas uel celeritas: quæ cum animi aut leuitate aut celeritate conferri queat. Tu Blanca Maria tibi in quam mulier sapientissima cunctis abstesta humanis cordibus & omni terrestri coeno purgata penitus corporis soluta vinculis libera omnino atq; tui compos leuissimo quodam celerimq; uolatu in celum illicet es euecta aterno gaudio inter angelos potitura. Non enim cum illis sentio patres amplissimi: qui nemini patre reputant neq; bono cælestem gloriam: neque malo infernale supplicium ad plenitudinem usq; temporis ac futurum illud uniuersale iudicium. Sed ascendit cotinuo in celum tum e corpore est egressa diua regina hac nostra: ubi iam fruatur suorum meritorum in cōspectu creatoris sui. Id uero quāquam ita de te mihi & tenendum uidetur & affirmandum uirago sanctissima: tam cum tanta nos obtuam ex hac uita migratio nem latitia & tanq; beatitudine priuatos intueor non possum equidem non fateri aliquid esse cōcedendum imbecilliti naturæ. Nam ut nimia agritudo animi est mollium stultarumq; sceminarum: ita moderatus q; dam atq; sedatus animi motus in luctu reprehendi non debet. Quo enim pacto per denin immortalem nos ipsos contineamus generosa excellentissimaq; uirago: quo minus animo commoueamur: cuncte coram iace tem extinctamq; aspicimus. Vbi est tua illa uenusta facies niae. omni candidior. Vbi rosæ nitidæq; genæ: qui bus gratiarum: quas fabulantur: mirabilis decor quidam referebatur? Vbi oculorum splendor solaribus mi cantior radiis? Vbi ubi tuus ille grauissimus sermo mira surauitate conditus? Heu heu me miserum atq; infelicem. Quis usq; adeo sit animo saxeо ac ferreo: qui hac tanta & tam eximia naturæ bona ifinitis quibusdam atq; inauditis illustrata virtutibus non requirat: amissa? non queratur? non ingemiscat? non collacrymetur? Ceterum omni in re modus seruandus est patres conscripti. & ita humanæ infirmitatis concedendum: ut ne quid minus secundum illius Chilonis lacedæmonii sapientissimum dictum. Itaq; omissis omnibus & quæris & lachrymis nostra se ois ad te conuertatur oratio Galeaci Maria princeps moderatissime. Scio tibi neq; admonitore opus esse ad acriter recteq; de unaquaq; re iudicandum: qui sis ingenio diuino potius q; humano: neq; adhortatore ad singulas uite actiones pro dignitate atq; officio abeidas: cuius prudētia tanta est ut uix habcas parem: superiorem certe neminem. Quo fit: ut paucis mibi tecum sapientissimo & ingenti animo uiro agendum intelligam. Aegre tulisse te & permoleste maternum obitum & si dubitat nemo: tamen ea est per spicula coniectura: quod ubi certior factus es prudentium medicorum litteris matrem extremo iam spiritu laborare: ipse tam tristi percussus nuncio confessim reliquo firmissimo robustissimq; exercitu: quem aduersus adorientis Sabbaudien sum copias ad indubitatam ac certam non pugnam sed uictoriaram instruxeras: matrem uisurus allocuturusq; deuolasti. Neq; interea temporis usquam a gemitu ac lachrymis es tibi inter equitandum moderatus. Abiarem ad meridiem cum uenisses: nec multo post Mediolanum: quotiens te intra cubiculum receperisses: lamentationibus & fletibus nūquam abstinuisti. Ad Melini anum ubi peruenisses ad matrem iam morti propinquam: tu hoc loco facile ostendisti ut par erat: & magnitudinem inuicti animi tui: & p̄cipua quandam singularèq; sapientia. Nā quāquam eā intuens tāta es cōfactus aī acerbitate: ut uix ate manū cōtinueris: tñ quod unū difficillimū est: uicisti teipsum: q; gemitu omni lachrymisq; cōpressis in hunc modū locutus sine uilla mutatione uultus perhiberis. Mater dulcissima cur adeo te prosternis atq; affligis. Vbi est fortitudo animi tui? Vbi constantia? Vbi magnitudo? De te mihi medici spem dant optimam. Teq; prope diē omui aduersæ ualitudinis periculo liberam fore certo pollicentur. Noli obsecro mater indulgetissima a teipso desciscere. Collige aīum tuū. Noli te ultro deserere. Nū fortassis ignoras meā uitā a tua pēdere uita? Propter mesaltē quē ex oībus tuis liberis maxime diligis: dilexistiq; semp: redi ad te spemq; uiuēdi reuoca. Quib; mater iter freqntis anhælitus auditis & spiritu: quē iā poene amiserat: ueluti reuocato oculos in te unū cōliciens. Vero inq;: Galeaci fili mi: iucundissime locutus es. Nullū ex oībus meis liberis neq; magis dilexi unquā: neq; pluris feci quā te. Sed ego ut potes aīaduerteret: naturæ satisseci. Deus nī me p; sua misericordia ad se reuocat. Huic parentū est. Cōmendo tibi aiā meā: deinde fratres hos tuos oīs Elysabetaq; sororem: quōq; te patrē esse oportet. Hyppolyta uero filiæ mihi dulcissimæ ut quibuscumq; in rebus opus fuerit: nūquā sis defuturus: ita abs te peto: ut aliud ex animo nibil magis. Cōmendo tibi Mediolanenses meos ceterosq; paternæ ditionis populos. Cremoneſes uero q; mihi ex paterno iure dotales sunt tibi do: atq; reliquo dono: quos nec alterius cuiusq; fore unq; uolui. Ea tamē lege cremonēles tibi do: atq; relinquo dono: ut urbs tui sit iuriis: sed ux

Come
tes

Ambro
si opi
nio in li
bro de
bono
mortis

Gratiæ

chilo la
e demo
nius

Sabbau
dientes
Abiatis
Medio
lapum
Melini
anum

Elysabe
ta
Hippo
lyta
Medio
lanēles
Cremo
nenses

Maria bis prouentus omnes aequaliter inter te fratresq; tuos diuidantur. Eos autem omnes cives ut commendatissi
virgo mos habeas: uelim. Ita enim meriti de me sunt. Ad postremum familiam nostram omnem ita tractabis: ut in
Ihesus telligat obsequia in me sua non fuisse frustra. Ego iam penitus corporis liberata beneficio beatæ Mariae uirginis cum Ihesu christo redemptore nostro futura sum. Quibus dictis perinde quasi obdormisset: uitam dese-
xps ruit. Quod ipse princeps humanissimæ. aspiciens diutius naturæ aduersari nequivisti: quin sensibus cunctis
Fratres fere anxiis uoce etiam interclusa excideris. Quo quidem tempore a fratribus obseruantia beati Francisci: qui diuino quodam nutu sex ac triginta ex ordine illo primarii eo die in id cubiculi nec accersisti nec rei cōsciū
obserua- conuenerant: uel his exceptis in proximum cubiculum es delatus. Vbi cum post spatiū rediſſes ad te: & iter
tia. ceptas corporis uires uix recuperasses tum est ab omnibus intellectum idem dici de te uerissime potuisse: qđ
Beatus de ænea uirgilius cecinit. Spem uultu simulat: præmit altum corde dolorem. Simulabas tu modo hilaritatem
Franci- quandam in facie: cum matrem ad bene de se sperandum adhortabar: cum doloris tamen uulneribus cor ti-
scus bi tuum transfigeretur. In quos enim singultus euestigio es solutus? Quæ mæroris uerba in medium protulisti?
Aeneas Quos lachrymarum effudisti duos? Quæ non es questus. Non lamentatus. non uociferatus? Oblitus tu
Virgili⁹ quidem ob maternam pietatem id quod tua bona cum uenia dictum uelim: decere principem nihil habere cō-
Artemi- nune cum uulgo. Lamententur mulierculæ. Eiulentur. indocti. At uir magnus atq; idem sapiens se sui simile
sia semper præster. Tu sicuti unus es ciuib; tuis universis ut potestate: ita etiam omni uirtutis genere superior:
Páthea te talem ostende: qualis & es: & haberis in fracto & forti animo principem: prædictum cum nulla sit tibi obla-
Corne- ta honesti: cuiusquam fletus & eiulatus causa. Mater tibi mortua est. Mortua sane mulier omni muliebri sexu
lia & dignitate præstantior. Quam enim Artemisiæ quam Pantheam quam Corneliam quam Liuiam augu-
Liuia stam cum unius Blancae Mariæ tot summis: tantisq; uirtutibus comparemus? Quid enim loquar ut hinc pri-
Pudici- mum ordinar de ceteris animi pudicitia: quæ nesciam: maior ne fuerit an castitas impolluti illius corporis q; sem
tia per non uenerati minus q; admirati sunt omnes. Sermonis autem pudor cum facti cuiusq; uerecundia conté-
Castitas debat: ut aqua: in uerbis nulla deprehendi posset uel oscenatio: uel scurrilitas atq; in factis quicq; quod minus
Pudor conueniret cum grauitate & sanctimonia. Itaq; cynicorum ineptam impudentiam loco flagitiū ducebatur: qui
Vrrecu- & suis uerbis nude omnia appellarent: & facere multa in pro patulo non erubescerent: quibus nihil differ-
dia rent a spurcissimis animalibus. Nec tamen interdum non utebatur salibus & cauillis: quibus ita utabat-
Cynici tur: ut offendere neminem: & placere omnibus. Humanitate uero & clementia erat tanta: ut uirum
Sales etiam Franciscum anteiret: quo quidem uno nec G. Iulius caesar ille: qui humanitatis & clementiae lau-
Humāi- dibus: fertur in calum: uel humanior uel clémentior haberetur. Quam naturæ bonitatem & animi ma-
tas gnititudinem: per uitium: sanuam uitam adeo est amplexa: ut nedium omnem obliuisceretur: iniuriam: sed iis
Clamē- etiam benefaceret: a quibus iniuriam accepisset: secuta ea quidem diuinum præceptum illud mihi uindictan-
tia & ego retribuam. Omnia enim mulier integerima semper ad deum referebat: quem norat supra hominum
Fran. merita munificentissime retribuere. Artaxerxes cognomento memor ut adeuntibus & facilem se præstabat
Sphor- & obsequentem ita legitimæ iubebat uxori: ut carpenti regii aulæ undiq; sublatus aditum adeundi sui inter
G. Iuli- proficiscendum is quanæ facillimè ficeret: qui re aliqua egerent. At Blanca Maria ita ingenio erat miti ac pla-
us caſar cido: ut sine cuiusquam admonitione adire se uolentem intempestuum duceret neminem. Quin immo ea at-
Höitas tenttione atq; lenitate unumquemq; audiebat: ut obsequentissimi numinis benignitatem repræsentaret. Vide
Magna mus plerasq; prope omnis mulieres & comparanda & congerenda pecunia per cupidas. Aquarum natu-
nuitas ra ac moribus q; esset hac aliena opera præcium est breuiter audire. Nondum excelerat isantia terminos cū
Benefi- hanc Philippus pater ad se se accersitam: nam huius & suauissimo affatu & aspectu ipso delectabatur pluri-
centia mum uel ob eam rem maxime: quod circa linimenta corporis uideret eam sibi quam simillimam: ut aureos
Artaxer- nummos: quoq; millia per multa casu iacebant in apposita mensa a Genuesibus missa dono: acciperet: quot
xes rex quot uellet: hortatus est. At infantula ne oculos quidem conuertens in genuinos non mihi istis opus est. in-
facilitas quic: mi pater: nam nihil istiusmodi mihi deest per matrem meam. Quæ uerba Philippus admiratus. At uolu-
auaricia mus. iquit: accipias saltem decem. Tum illa paternis obsecuta iussis aureis decem acceptis: & ei gratias egit: &
Philip- manum uerecunde osculata cum primum reuertisset ad matrem eam omnem pecuniam iter ancillulas distri-
puf dux buit accipite inquiens: quo matre meæ carissimæ libentius simul ac diligentius pareatis. A quibus sane initius
Genuē- infantæ cum nullum unq; peculium fecit: tum quascunq; ex amplissimis prouentibus suis consecuta est pecu-
fes nias: eas omnis q; liberalissime & pro dignitate merentium usq; distribuit. Quid sigillatim eos meminero:
Genui- quos nullo quasi numero suæ munificentia magnitudine sibi q; diu uixit deuinxerat. Quot i genuas puellas
ni quæ ob dotis inopiam sorsitan turpiter perissent suis pecuuiis uiris legitime & honestissime collocauit? Quæ
Libera- monasteria non restituit? quæ nō amplificauit? quæ non ornauit: ac locupletauit? Quos religiosos quos dei
litas seruos immunes suæ beneficentia unq; esse uoluit? Profecto haec una ex omnibus fuit: quæ cōmunem bondi-
Pietas rum omnium nata utilitatem possit iudicari. Quantam autem curam pro iis gereret: qui uita defuncti essent
anniuer- eius tam multa nec unq; intermisca anniuersalia atq; parentalia dilucidò sunt argumento. Neq; minor eius fu-
salia it iusticia obseruancia erga homines: q; pietatis erga deum: Nam eius fide sanctius nihil erat. Quicquid enim
Paren- promisisset: emori mallet q; minus q; primum effectum reddere. Quare cum diem obituram se animaduerte-
talia ret: aiebat ob eam rem dūtaxat uitam tantum per cupere. donec æri alieno satissaceret. Nam obdonādi magni-
Iusticia fidentiam æs alienum non medicore conflarat. Idq; ut dissolueretur: accuratissimo cavit testamento. Omnia
Fides

Frācis	c ^o
dux	
Galeaci	c ^o
dux	
Galli	
Lddoui	
cus rex	
Veneti	
Acrimo	
nia	
prudētia	
tēpantia	
eloqntia	
Taciturnitas	
Sophocles	
Eloquen-	
tia & sa-	
pietia	
Paryfa-	
tis	
regina	
Cyr ^o iu-	
nior	
Artaxer-	
xes rex	
cornelia	
Scipio	
africāus	
Gracchi	
philipp ^o	
Maria	
Fran.	
sphortia	
M. Tul.	
Cicero	
G. Iuliū	
Cæsar	
Qu. lig-	
rius	
M. Tul.	
Cicero	
Cæsar	
Pugna	
pharsali-	
ca	
Tubero	
M. An-	
tonius	
orator	
Marius	
Cinna	
Atheniē-	
ses	
Pisistra-	
tus	
Pericles	
Anaxa-	
goras	

iusticiæ munera in medium referam non est opus: cum neminem prætereat non modo illam omni iniuria ac maleficio semper abstinuisse sed ita operam atq; industriam semper adhibuiisse: ut nullus sibi locus propulsā dæ ab aliis iniuriæ relinqueretur. Quam ob aliam cám putemus cum & eius uir dux Franciscus non esset in uilus. & Galeacius hic princeps noster cum exercitu abesset i Gallis in auxilium Lodouici regis missus a patre nullos tumultus nullos omnino motus in tanto regz discrimine consecutos: cum terror propter superiora bella imineret a finitimis oibus presertimq; a Venetis qui & potētissimi forent: & ob non absurdas quasdā suspiciones honestani uiderens habere causam iusti belli. At hi ut sunt uiri iustissimi: nefas esse atq; piaculi simile iudicarunt armis laceſſere sanctissimam mulierem. Quim potius eam per benigne hortati sunt ut bene de ſe amicissimeq; iparet: cum nihil prorsus pretermittere decreuiffent: quod ei eiusq; rebus omnibus profuturum itelligerent. Quam Venetorum mente in finitimi cæteri cognouiffent: longe facilius ſunt adducti ut quiescerent: nec in ducem clarissimam temptare aliquid auderent: quam hi etiam præ uirtutis magnitudine uerebantur: quos hostili in eam animo eē ſenſebant: Habeat cum iusticiæ coniunctam opibus Blanca matia non ſolum ingenii acrimoniam qua dicto citius res ſingulas diſernebat: ſed prudentiam quandā ſupra hominis naturā: ut ſuo falli iudicio unquam poſſet. Hanc muniebat corroborabatq; ualidiuſ ſeperantia ad miniculis: qua exiſtimatio potiſſimū ſeruatur ois. Nā & cibo erat moderatissimo & uino dilutissimo utebat: ut atq; aqua mera hōnūq; cui diuiniſ ſeiulgeret: quod eius rei ſapissime faciebat. Quanta uero in ea eſet dicendi grauitas quantum lepos quanta ſuauitas: hi omnes meninere: qui quoddidie loquentem audiebat. Et loquebatur illa quidē ornatissime: uel potius eloquebatur cum opus foret & rurſus tacebat: cum locus te- pufc̄ requireret. Audiebat enim quod legitur apud Sophocle poetā: Mundū mulieri fert silentium o mulier Verum quoniam norat in perpolita caſtigataq; oratione uim maximam ieffe ad omnes animi motus uel co- citandos uel ſedandoſ: curauit aſſidue ut liberi ſui cum ſapienſia ſtudio eloquaſia coniungerent maieſtatem. Non enim ignorabat mulier prudentiſſima q; paryſatis regina illa perſarum Cyri iunioris & artaxeris ma- ter filii coniūlum dabat: decere eum principenſi qui apparare atq; imperioſe quicq; dicturus eſſet oratione uti grauifſima: atq; ornatissima. Tradunt Corneliam africani ſuperioris filia atq; Graechorum matrem permul- tum filii ad eloquentiam proſuiffe: quoniam latitatem per pulchre callere eſſetq; diſertissima. Nō ſortal- ſis exiſtimemus paruo adiumento a prima uſq; infantia noſtro hui ſapienſiſſimo eloquentiſſimoq; princi- pi matrem hanc Philippi maria filiam Francisciq; uxorem extitifſe cuius ut uita omnis erat honestatis plēa- ita quoddidianus ſermo mirificam dulcedinem quādā omni melle ſuauiorem grauitatemq; redolebat len- tentiarum crebritate atq; acumine redundantem? Quādū momentū habeat copioſa elegaſia oratio & ad periuadendum accommodata. M. Tul. Cicero cum in aliis pluribus cauſis tum in illa præcipue demonſtra- uit: quā habuit apud. G. Iuliū Cæſare dictatore pro. Qu. Ligario. Ita erat Cæſare in. Qu. legarium animo in flāmatus: ut eum oīno foret condennaturus. Quare eum uenieutem Ciceronem uidilſet: ut hominem defen- deret conuersus ad amicos clam dixiſſe fert. Quacq; reus mihi certo damnandus eſt: nil tamen prohibet: ut Ciceronem audiamus. Quantū fuerit dicēdi pōdū quantus torrēs: quanta uis impetus in diuio illo ingēio M. Tul. ciceronis: uel hic intueri licet: q; & Cæſare & dictatore & romanorum omnīm eloquentiſſimum & ira extuentem in reum: ut quē aio iā cōdamnarat: abſoluere cogerit uel inuitum: Nō ſolum enim Cicero ē cauſam agentē pro dignitate inter attētiuſ audiēdū cæſar ſe continere non potuit: qn & uultum ſape & co- lorem mutaret in facie: ſed ubi ad cōmeniorationē pugnā pharsalica prudē deuenit oro: ſeq; cicero cōuertēs in accuſatorem Tuberonem turbato uultu uoceq; altiote eaq; ueluti irācunda i hac uerba erupiſſet. Quid enī Tuber ille tuus diſtrictus in acie pharsalica gladius agebat cuius latus petebat: quis erat ſenſus armorum tuo rum? q tua mens oculi manus ardor animi? Quid cupiebas? Quid optabas. Cum in hac inqua Cicero non artificiosus minus q uehementius uerba erupiſſet: ita Cæſar aio ē cōmotus: ut pīnde atq; ſui imenor ac pene amenis p totius corporis cōquaſſationē libellis: quos inter manus habebat abiectis cōtra perfinacē illā ai ſen- tentiam eum absoluere: quē nō iniuria oderat. Quid dicā de. M. Antonio illuſtri illo & grauifſimo oratore Nōne quos Marius ac Cina milites ad ſe obtruncandū miferāt: ita ſermone ſuo flexit ac placauit: ut quos in eius ſāguinē muſrones diſixerant & iā uibrabāt pcuſſi: eos obſtupefacti oī crōuore uacuos i uaginas remit- terent: Atheniē ſeo ſola pifſtrati capti ſacundia regium eius imperium ppeti maluerūt q ſoloniſ coſi- lium ſeq; ſentes publica frui libertate. Idēque pericli quodāmo contigisse legimus: qui quoniam ſapi etiam cum eloquentia cōiunxiſſet. Fuerat. n. Anaxagora uſus pceptore: agebat in Atheniē ſi populo p uoluntate oī. Delectabat Blanca Maria ubi diuiniſ ſofficiis cæteriſq; rebus neceſſariis functa eet: nāci o ciōſa erat nūnq. ſe per aliqd lectitare: quo & ſibi prodeſſet: & melioris redderet ſiſos liberos. Quare cū in eam Platonis ſen- tiam incidiſſet: qua ille dixiſſe tradif. Tum demum terrazorbē beatum fore: cum aut ſapienſes regnarent: aut reges ſape coepiſſent: lōge maiore ſtudio curauit: ut filii ſui quādū humanum pateretur ingeniu: & igno- rarent nihil & quod didiſſent: apposite decorefq; loquerent: ut quos parentum diligentia munifſet tā opu- ſtēo: tam florēt imperio: hi quo recte ſaperent doctrina & eloqntia ornarent: huiusmodi enim ſtudius eos prāditoſ longe apud omnes fore admirabilioris arbitrabat. Id uero quantam præ ſe ferat utilitatem: exemplum omnibus perſpicuum reddidit noſter bic princeps cum adhuc eſſet adolescentulus. Fatebor autem uel præfente ipſo q uerum eſt: haud q̄q diſimulanter. Noui enim humanitatem & modestiam eius: qui non mo- mentiri me nolit: ſed ne mendacium quidem dicere. Nam tametsi honeſtissimus ſemper factis delectatur ma-

Cyr^r rex
Perse

Gallia
transalpia
Lodouic
us rex
Fr. sph.
dux
Sabbau
dienses
Frá. dux
Petrus li
gnanensis
Augusti,
n^r abbas
Vgolius
al emán^r
Taurinū
Chábria
cum
Cini ius
mons
Medio
lanum
Nouali
cia
Galeaci
us matia
Secusia
Petrus a
quobib^r
sci petri
æclesia
Aeclisia
romana
Asylum
Amidus
rōagna/
nus
Antóius
rōagna/
nu:
Briatius
rōagna/
nus
Blanca
Maria
Fr. sph.
dux
Augusti
nus abas
Vgolius
prætor
antóius
rōagna/
nus

gis q̄ ullis secundis laudationū auris: auream tamen gloriam aspernari nō debet presertim eam quam sibi cō
munem esse intelligit cum ciuib⁹ suis cum indignis parere principibus permolestum sit ac dedecorum. Le
gimus Cyro seniori illi qui prīnāus in persisregnauit: multas gentes nationesq; paruisse terrore eius non nimis
ut pote qui & sapientissimus quidem fortissimusq; vir quicquid aggrediebatur ex sententia sua celerime effi
ceret: sed multos pluris eius imperium ultro expetisse: quod & iusticia & animi moderatione inter mortales
omnis haberetur insignis. Solis inquam animi bonis splendidissimisq; virtutibus rex Cyrus tantum sibi no
men: tantam gloriani in uniuersum terrarum orbem comparauit: ut omnes ad se conuerteret: & ita beniu
lentia deuinceret: ut ab eo regi gubernadīc exoptarent. Cui quidem uni non finitimi populi solum sed illi
quoq; non inuiti paruere: qui distaret a Perside non modo plurimos dies uerumetia mēses eū alii ne ipm q
dem uidissent unquam: & ali⁹ certo futurum existimarent: ut pp immensum regionum interuallū nunq; ui
derent. Et enim prudētissimo optimoq; principe qd optabilius quid beatius quid deniq; diuinus dari qat
in hominum uita? Talē at esse principem hūc nostrū & in dies magis atq; magis fore haud obscure licet nō
dignosci minus q̄ separari. Aberat is quod non menineramus in Gallia transalpina iussu paterno auxilium
ferens regi francorum Lodouico: ab quo agnati eius omnes necessariiq; defecerant: cum repente inter ipsam
de hostili preda uictoriā p̄ maternū fit nūnciū certior Fran. sphor patrē iopinato perisse obitu. Quare
hortatus ut nullo prospersus intermissō tenipore inter quam posset tutissime: p̄pararet in patriam: iis nocte iun
cta cum die ut res postulare uidebat: idutus mercatoris habitu cū quinq; fidelissimis comitibus quasi merca
toribus p̄ alpes ipsas obeqtat quēlocissime. Nam iccirco hac est usus calitate militari Galeacius: qm ure sibi
metuendum esse censebat a Sabbaudiensium insidiis: Exercitum uero oēm loco tuto i delphinato relinque
rat. Nam cum secum agere in tanta qua opus erat: celerritate q̄ poterat: Quo die octauo idus marrias dux
Franciscus mortuus ē. Erat Mediolani petrus lignanensis: q̄ sub eius merebat imperio. Is continuo p̄ celere
nūnciū Augustino abbati monasterii cōfesse nouit: qui ut era homo facinorosus: rebus semper nouis malefi
ciisq; studebat: rem omnem significat: euq; hortat: ut quod accidissent coi domine hyolanti Sabbaudiā du
ei confessim exponat: & quod faciūndū si pareat: Nam Mediolani tumultaria este omnia. At abbas angu
stinus ingenium ueritus muliebre cum primioribus quibusdam senatoribus solum eā rē cōicat. quoq; & si ali
qui interceptum esse Galeacium suadebant: qui se tamen magis grauitate consilioq; prestabant: id dislu
debat omnino ut rem iniquam ac piculosa ri: quinimo liberum dræbendum transitum consulebant: & tā
cum rancis formidandum principem quā honorificissime excipiendum. Egerat in sententiam suam abbas
augustinus equitem auratum ac uirum sane strenuum Vgolinum alemannum chambiensem qui Taurini per
id temporis p̄tatem gerebat. Ii duo ex chambriaco mox abequitant citato itinere montem cinisium trans
grefuri Italiani versus: quo ex parte qua Mediolani gretabunt agnoscerent. Et superato iam eius montis ca
cum in famulis illorum aduenit inquiens se uniuersam adequitasse nocte amissō equo postea quā ex cham
briaco ubi ab iic ob negociū quoddā conficiundum relictus fuerat: discessisset adhuc cum die: quodq; in Ga
leacium incidisset induitum ornatu mercatorio: quq; laneo pilleo tectū caput capitioq; haberet: atq; faciem
sere totam prater ocellos addebat et se cū illo frustra sermonem cōseruisse cu ne minimum quidem uerbū ex
eo excipere potuerit: habere aut lecū ad quinq; comites identem indutos: nec deesse posse quantum ex eius
equitatione posset animaduertere: quin postridie eius diei transitum illac faceret in Italianam. Quibus auditis
cum nihil locutū frustra sagace solerētq; famulū sensissent: ambo omni sublata mōra Abbas & Vgelius cō
uocatis cū primio diluculo iis hoibus q̄ plus posse uidebantur Noualicia: qui nūc est Italiam uersus situs ad
radices eius montis: eis iubent ut sumptis armis diligenter obseruent transeūtē Galeacū Mariā Papiā comitē
idūtū una cū paucis hitu mercatorio: & cum captiuū faciant: ita. n. sibi iperasse. illustrissimā suā dominam
Sabbaudiā ducē: & ut captū agerent q̄primum in arcem secusia atq; arcis p̄fecto: traderent custodiēdū: do
nec a duce ipsa imperatiū aliud fuerit. Cū uero nō multo p̄st montē descendisset: uidissetq; Galeacius ex No
uaciā uico Magnā nō tanq; hominū manū armis instructam currere aduersus se: ab illo diuertit itinere cō
monefactus Petro mediolanēi mercatore: cui cognomētū ē aquobibō: is enim Galeacū comitabat: nō lon
ge ab eā sancti petri adē: cui p̄ sacrosāctā ecclesiā romātā priuilegia asili ius foret. Ego iigf Galeacius per loca
deuia: scopulosq; asperrios maximo cū labore: ac difficultate uix peruenit montanis illis usq; rusticis inle
quētibus: cū p̄sto adfuerūt duo industrii: strenuiq; iuuenes Amideus iuris pontifici p̄fessor filius clarissimi eq
tis aurati: ac iurisconsulti illustris Antonii marchionis romagnanī iusq; ex cosobrino natus Briatius: hos
n: Antonius romagnanus transiuro Galeacio obuiā miserat cum aliis multis quo illo non fauori solū: sed et
auxilio essent ubi opus foret. Residebat at per id tempus antonius Taurini in ducali sabbaudiā senatu: cum
ab infraeo animo muliere Blanca Maria edoctus est per litteras de obitu atri sui ducis incliti Frācisi sphor
tiā: ac rogatus: ut curā oēm atq; diligētiā adhiberet: ut Galeacio filio q̄tutissimus pateret i patriam reditus &
Briatius qđem cognita periculi magnitudine dimisso Amideo regredit̄ continuo ad Antonium. quā acci
dissent: renūciaturus omnia: at amideus in montanos rusticos: q; alii templū circūsederat: alii intra templum
comitem Galeacū obseruabant: grauiter est inuectus eoz: increpans audaciam qđ tam detestabile facinus el
fent aggressi. Qui responderūt se id fecisse facereq; inuitos: Ita uero iuissē Augustinū abbatem: & Vgolinū
alemannū taurini prætores. Tū amideus ad galeacū reuerenter ingressus ubi est eū hortatus: bono ut cēt aio
qm ab Antonio romagnano patre ita eius saluti: & dignitatē prouissū foret Taurini in ducali senatu ut ei ni

hil qd̄ nollet posset accidere: monuit: ne illīc diutius inter rusticos illos barbaros tempus terret: quin se tutissime uia ducem e uestigio sequaret lacere enim ad postremam eius aedis testudinem subiectam ualle a nemine custoditam: minusq; frequentatam: qua transitus eset perbreuis in loca patris sui: quo ubi peruenierit: ut si simum iter fore ad Taurinum: Nam taurini omnia futura pro suis optatis. Verum aportere: ut per fenestrā: q̄ erat in pariete eius aedis post altare magnum: se demitteret in subiectam humum. Nam equitationem ide futuram per uallen: Quod ut clam sacer: corrumpendos esse pecunia montanos illos: qui intra aedem se cotinebat. Quo locutus ferit plerosq; aureos Galeacio tradere dono uoluisse qbus ad ea rem utebat: quos accipere ipse uoluit: inquiens satis sibi esse pecunia. Rursus amideus celeritatem hortatus ait se cotinuo iccirco antecedere: ut per fenestram illā ubi se demiserit: sit patus ēt cū equo quo p̄ ea uallē q̄ coniugissime ueheret. Et ita rursus celeritatē hortatus abiit. Nec Galeacius lōgius cūctadū ēē iudicauit ea ductus fiducia q̄ iāpridem norat Antonii romagnani fidē: atq; obseruatiā i patrē suū ducē Frācisū: Verum quo pacto ide abiret clanculum: nō uidebat: Nā tametsi mōtanos illos armatos intelligebat manū in se iniicere nō audere: q̄diu ēēt in eo tēplo pp in hibitionem eclesiasticam: tū cū secū ipse cogitaret eos nullas admittere suas munerationes: q̄s facere temptarat: & paulo ante uenisse quendā ad se iuuenē ab Vgolini prætore uersute missum tanq; salutadi gratia non ab re sibi cauēdū norat: ne inde abiēs ab illis offēderet: & iā dies inalbescebat. Iaçq; postea a late-re se recepit tanq; somno interceptus cancellario prius edocto qd̄ factō sit opus. Is rusticos mitibus adit uerbis rogatq; tantisp ex aede secedat donec dñs suus: q̄ tota nocte uentris doloribus uahementer uexatus fuerit somno aliquo recreet. Qui qdem oēs nescio quo humanitatis afflatus exortari sunt passi ea fortassis rōne quoniam de uētris doloribus uera audiebant. Et ita ex aede egressi sunt. At Galeacius propere mutato habitu oī suis oībus ex ea fenestra se demisit cancellario Bonifacio aliprando relicto dūtaxat ad simuladū somnū cum paulo post Vgolinus p̄tor aduenit: ut inde cōcepta: atq; despecta oī eclesiastici iuris censura Galeacium Secusitā transferret custodiendum: Is cum ex cancellario dormire eum audiret: inambulabat alios: aliosq; sermones de industria conferens. Sed cum a superuenienti quipiā didicisset comitē galeaciū in fugā se uendicas se: & abesse iam lōgius: tū excāde cens iubet cancellario aede curriculo patescat: nā eā ille: quo pricipes: eius cōmodius gret: ualuis suis occluserat. Aitq; tu miliū mētēs Galeaciū dormire suadebas: q̄ se fngā subripait: ad eaq; cācellariū respōdit: eḡdem nō meo cōsilio: sed domini mei iussu sum usus: qui diceret nō ēē dimittedū q̄ capiundus nō fuerat: ac se malle auem esse siluestrem: q̄ caucalē. Vgolinus uero ita delusus ira seruens equū ascendit boream in euxino pelago fecuturus: Nam Galeacius cum inde mouisset. iter minus cāteris frequētum faciens iā in portu nauigabat. At amidei pater Antōius cū ex briātio accepisset q̄pto in piculo pēderet Galeacius: senatū cīsalpinū uniuersū Taurini coegerat: quē & qa pērat: & qa grauitate: & eximia qdā bonitate polleret: uel Augustino: Vgolinusq; ptinacius repugnatibus illū oēm cū mira assēsiōe traduxerat i sniam suam de excipiēdo Galeacio Maria ut ducis Francisci filio: & ipso futuro post illū duce nō solū phūaniter: uerūtiā pbenigne: atq; honorifice. Tū uero Antōius ipse rōagnanus multis uiris nobilibus sociatus iter capit ad teplū sācti petri quo Galeaciū inde libētē reddat: cū offēdit eū prudētia: & ingenio amidei filii ide exēptū plaraq; passū milia per loca iculta: atq; siluestria facilitasse: ut idē antea filiū faciūdū mouerat. Interēa heroica hac uirago Blāca Maria cū rescisset: qbus erat insidiis Galeacius filius circuūtus: mittit illico uige strenuū & ex nobilitate mediolanēs fīstātē Petrē posterulā: cui oīum uni maxime fideret cū legatiōe libera ut nihil oī no p̄temitteret ob filiū Galeaciū liberandum: ēt si cāteri liberi sabbaudiensibus obsides dedēdi ēēnt: & suū ad hāc dotale p̄imoniū Cremona tradēda dono: Nec tñ inter ea temporis qcq; negligentius curat q̄ ad belū in p̄tinat: ubi sabbaudienses nullas honestas cōditiōes admitteret: Cāterē nulla ut fuit opus: nullis obsidi bus: nulla donatione: Nā & Taurini Galeacius: & p̄ oīa sabbaudiēs oppida: atq; urbes liberalissime & suū mo cum honore exceptus ē. Cū uero Nouaria puenisset: oēs undiq; subiecti populi incredibili multitudine cōfliuxere lachrymas gaudiis cōmīscētes. Lachrymabāt: n. recētē ducis Frāisci obitum. Gratulabāt autem comiti Galeacio sp̄atum redditum: subiq; plurimū lātabant eū nō secus p̄stupore intuētes q̄ numē aliquod de missum et cālo ubi uero reuertit: set Medioliū statuto die. xili. Kal. apries. & ducatus insignia more p̄tio accepisset: nulli se uoluptati: nulli relāfatiōi tot tātisq; laboribus fatigatus: nulli otio dedit: sed ea quottidie obi bat oīa: q̄ & i paretes erāt pietatis munera i ciues at caritatis: ac iusti. Et iudicabāt certe ab oībus supra x̄tatem sape. Sed q̄ ei & nomen: & auctoritatē mīrum īmodū auxit pulch̄ē audire: & id quidem cursi. Quod mō attigeram: diuina hāc regina nostra cuius anima pridie huius diei in cālū per sanctissimis eius meritis una cū suo sydere ē assumpta. cum omni in re circa liberos regie educandos p̄cipua diligentia utebat: tū i ea appri me singulari: ut eloq̄ntiā cū sapia copularēt. Rebaēt: n. id meritis cuiusdā negciā ēē p̄simile: ut q̄prudētissime q̄s sentiret ea inēpte loq̄ref: Id q̄tum Galeacio duci p̄fuerit: q̄sō attēdite. iussit cōuocari ordines: cunctos: at q̄ magistratus in se motum ducalis curia locum quem ipse delegerat: Nam neq; pater: nec aliis quisquam ex eius maioribus id unquam egerat. Qui ubi oēs cōuenerunt: tū is aggressus ab ordine senatorio: cui secreto cō filio nomē ē deinceps a p̄tōz collegio: quod iusticiā cōsiliū appellebat: gradatim q̄ ab utrisq; aedilibus & ordinariis: & extraordinarīs qui dicuntur: & a q̄storibus deinde: magistratibusq; cāteris dicendo prosecutus ita memoriter: ita copiose: ita ornare: atq; eleganter locutus est: ut ex eius lingua: quod de Nestore apud homēs legitur: melle dulcior profluere uideretur oratio cū ea snīage ui: atq; grauitate: q̄ ex uniuersa philosophorum schola colligi major q̄at nullū is p̄fecto p̄teriēs munus: quod a dī singulōs p̄tineret. ad postremū uero subdi

Frāiscō
dux
Vgoliūs
pr̄tor

Bōisac̄
us aliprā
dus
Secusāt
Boreas
Euxinū
pelagus
Antōiu
rōagna/
nus
Briātius
Augusti
nō abbas
Vgoliūs
pr̄tor
Frā.du
galeaciū
fīstā petri
ecclesia
amideus
rōagna/
nus
Blanca
Maria
petrō po
sterula
Cremōa
Taurinū
nouaria
Medio
lanum
xili. Kal.
apries
curia du
calis
Cōsiliū
secretum
Cōsiliū
instituz

magistri
ordianii
magistri
extraor
dinarii
Thesau
rarii
Nestor
Hōerus
Peleus
Achilles
Bartho
lomaeus
collio
Veneti
Flamina
Immola
Borsius
dux
Bononia
Callistus
p̄otifex
maxi.
Frā. dux
Ihoánes
bentiuo
lus
Ferrariē
sis ager
Fra. dux
Blanca
Maria
dux
Parma
Frederi
cū cōes
Vrbini
Bononia
Regium
Mutina
Pherdi
nād² rex
floretini
Imola
Bartho
lomaeus
collio
frederic⁹
comes
urbini
Rubicō
castroca
rum
Fauetia
Sabbau
dienses
Sabbatē
ses
Sabbati

dit eum quādā impatoria maiestate ei sibi eē mētem ut singulatim p̄mia pro dignitate rep̄ederet: & secundū iusticiæ sanctitatē: neq; affectiōi cuiq; locum apud se fore pro inde q̄sq; operam daret: nequid prater officiū perperaret: Quā ubi locutus est: ita oēs demisit: ut eius eloquentiam: atq; sapientiam admirati dicere non dubitarent: certe noster hic princeps iuuenile nil sapit q̄ ita superat patrem: ut pelea traditur achiles īter h̄ac bartholomaeus collio bergomensis: ut nunq; sua sorte contentus erat: contractis undiq; uiribus concitus magnitudini rei pecūiaria: cuius auditate semper aridebat: abdicat se ab ingenti ueneturum stipendio: ne illis quidē inuitis ppter in exphibilē hoīs avariciā: cui auri cōgerendi satis esse nil poterat: Mouetq; iflaminia ea duclū spe: ut immola nullo prorsus impedimento potiretur: quam iam uenalem profuerat Borsio astensi: Borsius enim ut est animo inclito: & ueluti natus ad imperandum: in rempublicam bononiensem oculos cōiecerat quam facile putabat ob ciuilis factioñis q̄ribus ea ciuitas semper fluctuat: suæ uoluntati: iperioq; cessuram: modo ii quos in ea urbesautores habebat p̄ multos: sed id facile consecuros animaduerterent. Auxerathū ius rei cupiditatē Borsio callistus pontifex maximus: q̄ rei pollicitus foret dono Bononiam datum ire cū primum sibi huius munificentia gratia dinumerasset centum millia nūmū aureum ac deinceps quottannis iure ecclesiastici tributi aureos penderet quadraginta milia: id quod ex eo usq; tempore utrinq; consecutum esset nisi dux Frāscus hoc tam execrabile facinus prohibuisset suis uiribus Ihoanni bentiulo auxiliū ferens aduersus Callisti: borsuq; cōuenta. Existimās igitur bartholomeus collio sibi immolam exticto duce Francisco shortia eē i manu: nam Galeacum ducem nil contra ausūz ut adolescentulum iudicabat: idemq; dux borsius sentiebat quā potest celerime p̄ agrumi ferrariensem copias agit. Quod ubi apud Galeacum increbrisset: ut est omni in re solters: ac diligens: senem iam prope decrepitū adolescentē strenuus anteuerit expressum: & i corruptum de se omni bus documentum exhibens: non minus bellicam disciplinā ex parte. Frālico sphoria: q̄s urbanā omnem ex matre Blāca didicisse: habereq; i promptu. Nā qm ex quos pater moriens equitatus peditatusq; reliquisset & quos ipse ex transalpina gallia reūcasset: iam antea ad continendos i fide populos suos omnis circumquaq; ubi opus eē censuisset: distribuerat: iis sine labore illo sequi iussis in agrum parvem deuolat: ut inde pro tempore cōsillium caperet. Fredericum uero feretranum comitem urbinateū q̄ non longe ab Immola se cum suis copiis continebat: inde bononiā uersus propter Bartoloniā bergomensis aduentum nouisse audens: non diutius differendum ratus per Regii mutinaq; agge citatio agmine in bononiē sem agit exercitum: quo & bononiensisibus ipsis animos excitaret aduersus hostilis insidias & immolensisibus auxilium fertet contra Bartholomaeū. uel cōtra borsiuū potius: cuius inductu bartholomeus oīa moliretur Putabat. n. Borsius ubi Immola potiretur: facillimus se bononiā adcurum i ditionē suam. Galeacius ubi bononiā cū maximo ciuium applausu ē ingressus curauit apud oīs magistratus: urbisq; primores habere orationē. Qui ubi omnes alacriter conuenissent: eos hortatus est: neqd sibi neq; Bartholomaeo: nec ab aliis ullis uiribus timendum existimaret: Nō. n. se mō. sed eriam Pherdinandum regem & florētinos: & cāteros quos q̄s socios bononiensisibus auxilio semp fore: mō secū ipsi ad publicā utilitatē: dignitatēq; cōuenirent & concordiam alerent. Quā tāta cū maiestate: & ornatu uerboz locutus est ut ab oībus nō minus eloqntia: q̄ sa/ pientia uniuersos princeps ātere iudicaret. Tāta uero in eoz animis excitauit erga se benivolentiā: ut in oī/ um ore honorifice: & incredibili quadam cum obserātia uersaretur nec aliud quicq; mallēt: q̄ uni. Galeacio Mediolanensium duci gratificari oīa. Rebus ita apud bononiēs cōpositis mouet illico infestis signis Im/ molam uersus: q̄ Bartholomeus iā obsederat. Iungitq; sibi renouato stipendio Fredericum feretranū. Is: n. quod stipendium sub Francisco p̄māruerat: eo functus iā erat. At Bartholomeus collio lōge fecus q̄ spe/ rarat: sibi accidisse intutus obsidionē soluit primo ad Rubicona nō longe a castrocario: dein uero ad saten/ tiā suburbia se recipiēs. Nihilq; oīum magis cauebat: q̄ pugnādi necessitatē: quā ipsam effugere tandem non ita potuit: quin ingenti cū detrimento: ac dedecore intra difficillima ferrariensis agri stagna se tutaretur: & ita coactus eiusdem Borsii. Venetoruq; i interiuē solueret oēm bellī suspicionem eodem regressus ī infecta mnde modo egressus maria uidebat: ac montes subiugaturus. Cum hāc a Galeacio gerū ī flaminis. Sab/ baudienses: quos sabbatenses licet a Sabbatis montibus: atq; allobrogas appellare: rati sibi oportunitatē: ob/ latam agrum nouariensem hostili manu adoriuntur igni omnia: ferroq; uastantes. Quā quidem re faetum ē: ut dux Galeacius raptim regredetur sabbaudiensisbus occursum: quos breui omnes & repressit: & uicit nō nullis eorū oppidis aliis direptis: aliis expugnatīs. Quā tamē oīa illis pacem petenti bus perbenigne: amiceq; restituit. & Hyolāe splendidissima Sabbaudiensium: duce: Caroloq; nata rege frāncorum affinitatem cupi/ dius petente Blācam filiam eius filio Sabbaudiæ duci Filibertho ītinxit matrimonio. Cum hāc tam multa/ tāque & uaria: & præclara. & belli: & pacis tam breui tempore a filio Galeacio duce gestatam diffīcili tan/ ti imperii gubernandi prouincia liberarer. Ad quod obeundum eo magis adducebatur: quod diuino quō/ ham somno iam pr̄ sagiret se nō admōdum diu futuram in uiuis. Somnia autem fuit huiusmodi. Cum post/ castigatissimum cum multa sobrierate ieiunium soluta inesset in somnum apparuit ei quam quiterissime dor/ mientiita. n. uidebatur: dux Frāscus sphoria: quem uel mortuū uoxor pudicissima: & que amabat: atque ut/ tam sumaius in hāc uerba eam adire uisus est. Blāca Maria qua mihi in uita iucundius nihil fgit. iam quiesce/ di temp̄ saduenit. Non multo post una suturi jumus. in illa cālesti patria: ubi omnia sunt plena frānq; ualitatis: & gaudii sempiterni. Tuā de me plentissime orationes apud clāmentissimum humani generis redenipto/ rem exaudiri meruerunt. Vides ornatū meū: ac multis hilaritatē. Nihil triste apud me est: nihil lugubre

Apparuerat enim in habitu ducali: habereq; uidebatur super caput auream illam coronam: quam Ladislaus nobilissimus rex siciliæ dono miserat ad Philippum Mariam ducem. Prosequebatur deinde: suspice ad dextram altius: Comtemplareq; illud sydus: q; multis illustratur stellis. Haec angeli sunt quorum tu comitatu tolleris i calum. Cum primu sydus id apparuerit: itineri te accinge: Non enim tibi diutius laboradū fuerit: itaq; tanti tamq; difficilis imperii gubernacula trade Galeacio filio qui etiā tibi monendus est: ut pro acrimonia ige nūi sui gerat oia moderate: neq; rei cuiquam magis confidat quā deo: q; solus eum tueri. potest reddereque in columnen. Nam humana cūcta præsidia uana sunt nulliusq; momenti. Coniiciatq; oculos ad coronam: quæ paucis post annis ei debetur: si iusticiæ maluerit: q; cupiditati studere Quibus dictis & ipse evanuit: & blanca somno est soluta: secum igit ipsa cōsiderans q; dormiēti apparuerat: nihil sibi cū in somniis: q; graci

enypnia uocant: esse iudicauit: nec item cum uisis: q; post somnum portendant futurum: sed aut esse somnum hoc est

horama appellatur: aut oraculum potius: quem

oia quam accusatissime disqnirens non difficulter coniectauit tria hæc genera ad futuras actioes referri opere. Itaq; admonito filio Galeacio pro iussus paternis nihil ex ea die aliud curabat: q; ea omnia q; ad aiæ salutem spectabant. De quibus quidem rebus quoniam satis multa pro tempore sum: atq; loco antea locutus: luditur: mæroriq; nimio sine imponendum censeo nobilissime dux Galeaci: cum bene: atq; pbeatæ cū fæctissima tua matre Blanca Maria actuū sit p̄sertim cum nihil unquam optarit in vita: cuius nō se uiderit affatim adeo copotem factam: ut iam deceſſio magis metuenda foret in tanta humanarum rerum mutabilitate: q; accessio expectanda. itaq; soluta aliquando aduersæ omni cuiusq; rei solucitudine: & formidine bonitatis suæ: pietatisq; penis euolauerit ad calum: Quanta per deum imortalem cum animi æquitate arbitremur regnam nostrâ migrasse ex hac caliginosa uita i serenum illud cælesteg; domicilium i tanta ciuium omnium: & populum beniuolentia: fide: concordia: obseruantia: quos æque amauit semper atq; uitam ipsam. Quamobrē etiam moriens non desinebat mediolanensem populun inter cæteros tibi præcipue commendare: idq; iterum atq; iterum: id unum duntaxat perinde atq; lūpirans: q; mediolani diem obire propter ingrauescentem uim febris nequiuisset: illud autem in primis audebat permagna sibi esse cōsolatiōi: q; foret relictura te filiuim pienissimum non ducem solum ac principem tanti: & tam florentis imperii: uerum etiā beneficium: clémentis simumq; patrē illustrium tuorum fratrum. Quare cum intelligebat iam sibi ad hanc humanam felicitatem nihil amplius optandum esse in uita: nihil etiam sibi ducendum eē int̄pestiuū: nihil imaturum: quo diutius inter homines laboraret: nec n. se corpore morituram existimabat ualiter sapientissima: quæ superstes foret in libris: at animi immortalitate non se prius frui didicerat: q; in illius conspectum puenisset ad cuius imaginē & similitudinem nouerat se creatam. Igitur ut rem tantam breui oratione complectar: non mortua est: sed uite mater tua princeps illustrissime diuia Blanca Maria: quæ commutata hac temporali uita cum sempiterna illa iam id premii i celo adepta est: q; usq; optarat: cum esset in uiuis. fruatur præfetia: fruatur uisu coram: fruatur consuetudine: & colloquio humani generis redemptoris. Hunc rogat: hunc otat: hæc præcatur: ut tibi se per in omnibus rebus: actionibusq; tuis & propitiis adsit: & adiutor: teq; dirigat assidue in uitam iusticiæ: at pietatis. Quæ cum ita sint: æquo nobis animo ferenda est hac omnis uel naturæ necessitas: uel uoluntas diuinæ mentis. Nam ut nullum malum fit natura: ita quicquid ab deo est: id bonum certe æqua: atq; salutare descendit: nemo sane mentis ignorat.

Francisci phileſfi oratio funebris pro Magnifico ducali Senatore: & clarissimo egte aurato Philippo bor thomao Comite haronæ.

Er difficile mihi profecto: & apprime laboriosu oblatu eē dicēdi argumētu "stelligo uiri excellētissimi: q; cū ipse cōsolādus sum: uos cōsolaturus adueneri. qid. n. nō admodū doleat: atq; ingemiscā Philippi huius borromai splēdidissimi uiri obitū: i cuius uita pmagna erat bonis oibus spes reposita: Quare cū publicū: & cōmūe quoddā p̄fugiu atq; p̄sidū e medio uideā eē sublatū: iure mihi dolēdū possim existimare. Itaq; merito libert mihi exclamare. Oh durā: & ieuitalibet naturæ hūanæ necessitatē: cui nulla nra remedia aduersat. Oh iexorabile: & imitē hominū sorte: q; tū oprimis maxime: cum nullas abs te putamus ipēdere iſidias: sed quo feror demēs? leuatorus accesor nō exasperatus acerbitate crudissimi uulneris. Vinciat igit: obſtrigatur: q; oīs aī dolor rōis custodia: ut quē deniq; tps toller oīno: eū iā hic sedet prudētia: & cōſiliū. Nā aīus pturba tū ita: ſe abhorret. ut recte iudicare nihil q̄at. Et qm uulgo putat nō eē hūanitatis solū: sed ēt iusticiæ lugere plurimum eius mortē: quē plurimū dilexerimus. quæ adduci possint iſtiusmodi mætoris cauæ uideat dicēdū paucis. Nāq; hæ diligētius cogitati mihi offerū: qn q; nūero. Aut. n. dolem⁹ nra cā: qd̄ existimem⁹ ex alteri⁹ morte magnis nos gbusdā priuari cōmodis: aut illius cā qm eū opiemur uite huius suauitatē amittere: aut q; arbitremur mortē sine acerbissimo dolore accedere posse nemini: aut quod uereamur fore ut aīus ipē itereat una cū corpore: aut pp futuros apud iſeros cruciatus. Et dolere qd̄ nra cā hois ē ſele amatis: nō altere ob eāque rē neq; liberalis: qn potius ignauī prorsus nulliusq; uirtutis: i mortē atq; dolor iſſe pōt. q; simillima ſomno est

sunt: cum hæc duo genera nihil oīerion: aut uisionem: qd̄ chresmon graci nominant. Et

montes Allobro ges Ager no uariēsis Hyolan] tis carolus Bláca ifa tula dux Filiber tus dux Galeaci us dux Blanca Ma. dux Ladisla us rex Sicilia Philip pus Ma ria dux enypnia phantas mata om̄q

Perora tio

Philip pus bor thomeus

chito
+ philippus b.
nem

adeo ut diogenes ille cyon solutus in sōmū ante aquam moreret. ueluti iocabūdus dixerit frē sororem antici
quinqū
lūgendi
cāz
prima cā
Sēdā cā
Dioge
nes cyō
philoso
Tertia
causa
Aposto
lus
q̄rta cā
Huani
tas
beneficē
tia
Religio
philipp⁹
Borrrho
mæus
Vitalia
nus
philipp⁹
dux
Vitalia
nus rex
Iustina
Philip
pus Bor
rhomæ⁹
Ruseoſ
Comuni
Viceco
mites
Medio
lanum
Rufi
Parma
Philip
pus
patauiū
Anteō
troianus
Alpes
Medio
la num
Hedui
Galli
Xantho
nes
Angleria
Harona
mūicipia
Castella
Pompa
Honos

auctō ut diogenes ille cyon solutus in sōmū ante aquam moreret. ueluti iocabūdus dixerit frē sororem antici
cipari. Nā eadē uia: atq̄ ui & mortē: & somnū fieri acutissimi philosophi trādidere. Sed ut sōno ita ēt mor
te ne sentientes qđem corripimur. Qui uero cēsent aios simul cū corpibus iterire: hisane cū maxime uident
uiuere: mortui sunt nō ea. s. uorte: q̄ huius uitā cursū: munusq̄ explemus: neq̄: ea q̄ peccato morimur: & deo
uiuimus: ut ingt Apostolus: Cōsepulti. n. sumus cū illo p baptismū i mortem. sed ea potius: q̄ ē peccati: de qua
ēt scriptū legit: aia q̄ peccat: ipsa moriet. Futuri at apud inferos cruciatus illis horrendi sūt. q̄ semetipſos cū
uiueret hāc mortale uitā p oē flagitiū imanitatisq̄ genus quā foedissime uoluntarūt. nō Philippo borrrhomæo
cuius uniuersā uitā plenā fuisse honestatis: & officii nostis oēs. Quis. n. uno Philippo cōtinētior: qs modeſti
or? qs cōſtātior? qs in oī re moderatior. Nā & hūanitate: & beneficēta ſemp q̄ta fuerit: nemo eſt: quē lateat:
& nō mō nemini unq̄ iūariā itulit: sed ne cuiq̄ inferret: oī ope: opaq̄ curabat. Religiōis eius: & pietatis ſtudi
um ne parietes qđē ipi ignorat. Intelligebat. n. hō prudētissimus nō eē i hac mūdana uitā patriā n̄ram ſed in
caelo. Et q̄diu hic pegrinamur: oportere nos meminifle illius p̄fīx: ubi noſtra māſio futura ſit ſēpitera. Qua
re ut ab oī cōtagiōe peccati: & maleſicio abſtinebat: ita die: noctuq̄ aliud nihil neq̄ agebat: neq̄ cogitabat q̄
pſtratis: & cōculatris turbulētissimis animi motibus: ad illius ſeu uoluntatē cōponeret: atq̄ confirmaret: ad cui
ius imaginē: & ſimilitudinē factus eēt. Nullius inquā nūc ſuppliciis ē obiectus inocētissimus: & optimus uie
Philippus Borrrhomæus: ſed illis ſruſ p̄mīus: q̄ in caelo his p̄poſita ſunt qui dum in huius uitā curriculo ſe: ex
ercent: q̄ minima ſibi ſocieratē cum corporibus eē ſinunt. Nā quā mihi fabuleſ q̄ ſpiā uitā ſuauitatē? Quā
nam eſt in hac procelloſa uitā ſuauitas? q̄ trāglitas: q̄ reges ulla? Quid ſi quā tādē ſuauitatē deprauata homi
num rō ſibi ſinxerit: nō tam eius accessio ulla optāda fuerat in Philippo: quā metuēda ſeſſio. Implorat iam
quintum aetatis & q̄drageſimū anū ualitudine proſpa: & eadē integratate ſenſuū: q̄ ab inuenite adolescentia ſe
per ſuit. Bona uero extrema quā animo bene iſtu: uo erāt maiora alia expectanda? Natus eſt Vitaliano pa
tre uiro in omni genere laudis probatissimo: quo uno illuſtri amus ille & ſapiētissimus dux Philippus: uix
habuit apud ſe q̄c̄ aut carius: aut ſplēdidiuſ. Vitalianorum at originē altius ſigs repetere uoluerit: inueniet
eam manare a Vitaliano atiquissimo totius Venetiā rege: a quo etiā ipſo fluxiſe compūtū ē sanctissimam Vir
ginem hanc iuſticiam: cuius ſacratissimum nomē p tot religiōiſſima monaſteria in uniuero ſope orbe terra
rum celebratur. Sed ne curiosius q̄ par eſt: uetera conſectemur: & ut reliquas ēt affinitates propinquitatis: ne
ceſſitudines: q̄ ſunt fere innumerabiles: breuitatis gratia prateremus: reliquit ut omnes ſcitis: nobilissimus uir
Philippus borrrhomæus filias tris: easq̄ pudicissimas: filios uero duos Nonne rex illaꝝ honestissimiſ matri
moniū tris ſibi clarissimos potētissimāſq̄ familias perpetuo affinitatiſ: ac beniuolentia uinculo coniunxit.
Rusconeos comi: Vicecomites mediolanī. Parma autē rufos? Nā ex huius Ihoannis conſugio. ornatiſſimi
equitiſ aurati: in quo uno patria uitaeq̄ uirtutes mirifice refuſunt. Magnificos carpi dominoſ habebat aſ
finis. De Vitaliano autem iugenti ſpe puero: quem hic preſentem lugubremq; uidetis: nondum p aetareni ei
licuerat alia curā cape q̄ id p̄ſtare. ut & fratriſ: & ſui q̄ ſimillimus foret. Quid ei loquar de patria ſplēdore q̄
qualis q̄tulq̄ ſit ſatis ſuperq̄ patet cum de eius maioſ ibus ſunt locutus. nam ſiue Patauiū Philippum dixe
rimus: ſiue mediolanensem. patria natus eſt & uetera: & in primis iſlyta. nā patauiū troianus antenor condi
dit: q̄cquid iacet inter alpes & ſinū adiūtū magna ſua cū laude ſubiugauit. Mediolanī uero ab Heduis. Gal
liſq̄ trāſalpinis cōdītu eſſe conſtat: q̄ ipſum nomen accepit ab urbe prisca illa: & nobili Mediolanō quā in
xanthoniū adhuc extat. Quanti autem Mediolanensem hanc urbem fieri oporteat. ex eius rebus tam mul
tiſ. & tam preclaris cuī ſuperioribus ſaculis tum noſtra etiam tempeſtate affidue geſtis nō obſcure iudicari
potest. accedunt opes. & ampliſſimā facultates. quibus cāteris Mediolanenſibus ſib⁹ post ipſos principes
ſupior philippus erat atq̄ habebat. Dominabat. n. nō angleria & harone ſolum. cuius erat Comes. ſed aliis
qui oꝝ nonullis municipiis & caſtellis. Quid enim meminero. uel militia. uel ſenatorij ordinis iſſignia. qui
buſa diuo principe noſtro propter eximias eius illuſtriſq̄ uirtutes. ornatū eſt. Quā uero taroſ eēt. & per
iucundus uniuersis ciuibus atque peregrinis ex preſentis funeris pompa licet animaduertere. Quid ſi duo ma
xime in omni rep. expetuntur honos & utilitas in quibus ipſis permagnam poſitam uoluptatem tentur. qd
uni philippo defuit in tantis uel ſuis. uel fortuna commoſis ad uitā ſuauitatem. Tempeſtive igitur. exēſit
ex hac uitā turbulentissima in eam profeſturus uitam: quā nulli eſt motui. nulli mutabilitati ſubiecta. An
fortaffe neſcimus. quod diuitiis uiuitur. eo magis peccatur? Itaq̄ optanda. profeſto eſt ea mors. cuius interue
tu ſit. ne culpa reddatur quottidie cumulatior. qd ſi Aristippus uoluptatius ille Cyrenaicus. quo uitā cōſule
ret: qc̄q nūmō ſerebat ſecū abieciſſe ferſ nos quo uitā poſſideamns aternā miserabilē uitā hāc atq̄ arūnola.
q̄ & cauduā ē: & lubrica: & icerta tāti duceſda arbitrabimur? Cupio. iqt Paulus. diſſolui. & eē cū Christo. gs
uero cū Christo futurus ſit. ubi ſe minus eius imitatore gesserit? qd ſi ille n̄ra cā mori uoluit nos pp nos ipſos
dubitamus mori. Nec ei ea mors mala eē ullo pacto pot. q̄ ubi aduertit oī malo. nos liberat. at dixerit q̄ ſpiā.
q̄ uitā tollit. nō malū eē nō pot. Nec illud rursus i bōis nō ē habēdū p q̄ uitā adiſcimur ſēpitera. Nisi
bōi plurimū eēt i morte. nunq̄ dixiſſet ſapiētissimus ille Dauit. Preciosa ū conſpectu dñi mors ſactorum eius
qd ſi beneficio Mortis terrestri. hac omni mortalitate. perturbatioibusq̄ exuti immortaliſtatem ſimul cum tran
ſiſtūtate iduimur. ſi ne resurgere quidē licet. niſi aī a corpe ſeparatio ancesserit. nolim⁹ p deū imortalē nolim⁹
mortē i malis ducre q̄ aut ē optia. aut optimorū bonoḡ cā. itaq̄ ponēdā ſūt lachrynia reprimēdi genitus:

& ai dolor sedadus penitus. Nā cū ois perturbatio grauis sitio sum tñ molestissima est: & pnicofissima agritudo: cui uiatq; ipetu sape factū legimus: audiuius: uidius: alios in agrotationes icurabilis icidisse: alios furore: insaniaq; correptos: alios sibi manū consciuisse. Et ne prolixius nostra protrahatur oratio. prudētissimus ille mihi uideri debet: qui & natura legi non aduersatur: & a quo animo fert necessitatē

Quæ quidem oratio habita est in templo Diui Francisci. xiii. Kalendas septembbris anno a Natali christiā Milleſimo quadringentesimo sexagesimo quarto.

Francisci Philephi oratio funebris pro magnifico equite aurato ducaliq; Senatore Stefano frederico to deschino.

Vamquam nō obscure futuꝝ aiauertā illustres uiri & amplissimi patres: ut mea hæc ois de Stefani frederici todeschini obitu hois sane & præstatis & magni tumultuaria consolatio nō tam psuasionis apud uos locū quā impetitudinis cōsequatur: uolui tñ in hac uehæmti: ac prope cōmuni oīum uestrū acerbitate ptinacius eoz uoluntati refragari: q; apud me & auctoritate & gratia ualere plurimū . & possunt & debent. Nā si alia etiā oia quā huic tanto tam pio: tam singulari: tam eximio muneri p necessaria sunt mihi adessent: quā certe adesse nequaquā sentio: duo tñ sunt: qbus nō temere a dicendo nō deterreor. Quo enim pacto aut ausit aut speret qspia cōsolari alios: qui uel in primis cōsolandus ipse sit. Non. n. possum nō dolere & grauiter & permoleste ferre eius uiri obitū: cuius uita tñ nostro diuo principi Philippo Mariae anglo sua uissimis suis moribus pericunda tum bonis oīibus grata. Quippe qui intelligerent cōmune sibi quoddam & firmissimū patrocinii præsidium opem in eius salute posita ac locatū esse: his igitur nō absurde cū officiū aut auxiliū quicq; uel aduersus uel secundis i rebus suis defuderant. Virgilianū illud liceat crebra memoria atq; la chrymis usurpare. Quis te palinure deoꝝ erupit nobis? Quod at secundo loco me ab huiusmodi oratione magis atq; magis de hortatur: est recentior & inusitatus dolor acerbi uulneris: cui si mederi in tempestive stu deo: uereor: ne uim doloris aggrauascā potius q; illa ex parte leuem. faciā tñ necesse ē quod imperiti medici nō nunquā solent: qui ubi grauius ægrotantes curando acceperunt. ueritati ne si diutius tardarū fore ut morbus & inualeſcat: & incrudescat magis: nō graves solū sed etiā periculosas curationes adhibent. Et ita fit fortuna quadā: ut quā sana ratio desperarat. temeritas bonā sape ualitudinem afferat. Nolim at miretur quisquā: si in hoc subito & repentinō dolore ac luctu subita quoq; & repentina nostra erit oratio: sapiatq; Demaden magis quā Demosthenem. Ex tēpore enim mihi dicendū fuit nullo. apparatu nulla præmeditatione nullo ordine utilicuit tanquā turūlūtūrū Miles in aciem descendō. Magna profectio iactura nobis: & ea poene intolle rabilis patres amplissimi in huius Magnifici & excellētis uiri Todeschini obitu facta est: Amissimus enim eiū q̄nullius officiū: nullius bōnitatis nullius erat uirtutis exps. Nā cum ab ineunte ætate accepisset duas esse uirutes ac uias hoīum animis propositas quā altera per temporales actiones: altera quā in contēplandis atēnis rebus uersatur perueniretur ad deum non solū ut sciret: sed longe magis ut saperet operā oēm suā industriam oēm diligentiā accōmodauit. Memoria. n. tenebat quod Iob uir sanctissimus loquebatur: pietatē sapiētiam esse: malis autem abstinere scientiā. Nihil uero magis esse ex media pietate quā dei colere: quippe qui & uera & unica sapiētia sit: & omnis rerum temporalium scientia ab ipso manat id quod tum allii nonnulli tū apostolus Paulus plane docet: inquiens. Alii quidē per spiritum datur sermo sapientiæ: alii sermo scientiæ se cundum eundē spiritum. Quamobrem non solum has nobiles inferiorisq; uirtutes prudētiam: iusticiam. for titudinem: temperantiam egregie in omnem uitam sequutus est Todeschinius: sed multo magis atq; magis sapientiam ipsam. Intelligebat enim per huiuscmodi temporalium rerum cognitionem: & humanæ turpitudinis fugam iter sibi quoddam parari ad immortalem deum: quod tamen se nunquam esse ad eum omnino deducturum: nisi & pium ipse le & illius incompræhensibilis & ineffabilis maiestatis in deffessum obserua tiorem cultoremq; præstisset. Itaque nihil tanti faciebat quanti diuinam religionem. Ea se recreabat & reficiebat: ea se dies noctesq; oblectabat: nec illorum quicquam aut omittebat aut prætermittebat: quā sacrosancta christiana fide præcipiantur. Tunc se sancti & boni uiri officio maxime fungi arbitrabatur: cuni nihil qd; adiuina lege abhorret: sed quod fas piumque uidisset: factitaret. Prædicare palam consueuerat quod Pausanas plistonatis filius: cui piani olim responderat: leges uiris non legibus uiris dominari oportere. Et quoniā omni in te deum semper ante oculos poneret. cui nihil occultum esse iudicabat: nihil erat eius fide cōstantius: nihil certius nec promissi peenitebat unquam. Ea enim in promittendo grauitate utebatur & ita metiri emilia ac conspicere studebat: ut nemini unquam iniuriam saceret. Qua in re illud regia Agesilai minime probabat: cui cum quidam aliquando diceret. At promisisti: eodemq; sapientius reuolucretur. Ita mehercule promissi iquit: si istud quidem est iustum: sin autem iniustum locutus sum non promissi. Nihil enim nego promitten dum neq; ullo pacto per simulationem dissimultationemue dicendum esse censebat: quod à iusticia honestateque fore alienum. Itaque Agin illum: quem lacedemoniorum ultimum regem prodidere: mirum inmodū laudabat: qui cum parentes ut quippiam per iniusticiam sua gratia ageret hortaretur ac rogarent. Vbi aliquā diu contradixisset & illi nixius urgerent ait: Quādiū apud uos sui nullam tenebam iusticiæ notionem. At posteaquam me patriæ tradidistis huiusq; uiribus itemque iusticia atque probitate pro uirili parte institu sis: hæc enitar: & non uos sequi. Et quia uultus me quā optima sunt agere: optima uero sunt: quā iusta.

xvi
Utilitas
Volup tas
Philip pus
Mors
Aristip pus
Cyrenaicus
Paulus apostolus
Iesus christus
David Dolor
Aegritudo
Stefanus fredericus

Demades
Demosthenes

Iob
Paulus apostolus

Agesilaus

Agis

Alchæs
M. Cu/
rius
Photio
Alexan
der rex
Agis.
Simoni
des
Pausa/
nias
Plutar/
chus
Leuti/
chydes
Chiron
Phœ/
nix.
Achiles
Ulysses
Plato
Epami/
nondas
Exordi
um cum
diuisiōe
Alexander rex
Narratio
Bona
dux
Io han
nes
Galeaci
us dux
Hercu/
les astē.
Anna
Maria
Alpho
sus astē
si
Ampli/
ficatio
Confir
matio
Christ⁹
teccrops
Ateniē/
ses
Cecro/
pidæ
Athenæ
Cecro/
is

suerint cum homini priuato tum ualde magis principi. quæ uultis agam. quæ dicitis missa faciam. Nō igitur mirari quenquam oportet. si tanta cū æquitate moderatione & abstinentia ius omnibus diceret. si nullius nec precibus nec operibus a iusticia & pietatis regula dimoueri unquam potuit. adeo erat & magno & inviato & elato animo. ut nulla earum rerum cupiditate caperetur. quas uulgas maxime haberet in præcio. Quotus enim quisquam est: qui si cui negotio procurationue præfuerint: nō iure possit repetundarum arcensit ne quaquam hi cū animo secum reputant: quod & prudenter & uere Alchanes thelecri filius aliquando respondit. Nam cum quis percunctaretur: quam obrem a mesenitis munera nō accepisset: Quoniam ii accipissem iquit: leges pace frui nequivissent: At cum Todeschinus ei a nostro humanissimo principe magistratui præse^t etus esset: quo nullus alius inter infubres liguresque omnis neque maior est neque illuftrior: Quippe qd eius dictioni iurisque reddendo omnes sacerdotū omnium dignitates: quæ per multæ amplissimæque sunt: subiiciuntur ac parent: non modo a nemine munera unquam accepit. sed eos etiam pro sua grauitate acerrime castigabat: Qui uel post iudicatam causam disceptationēque omnino compositam & trāquillam huiusmodi ali quid sibi detulissent: Existimabat enim homo prudentissimus decere indicem & magnum uirum non corrupela solum sed omni corruptela & avaricia suspitione uacuum esse: Proindeq & M. Curii factum: quia a sarantibus aurum dono missum noluisset accipere: non poterat non probare. & quod Photon atheniensis his responderat: qui centum ad se talenta donaturi attulissent: laudibus ad calum extollebat. Nam cū rex Alexander regale id pulcherrimumq munus ad eum misisset: nuncios rogauit photon quid tādem i toto atheniensi numero se solum alexander ea pecunia donaret: q cū respondissent: quoniam solum ipsum alexáder duceret: & bonum & æquum uirum. proinde ait sinat me: & uideri & esse tales. Quis igitur heu tales & tātu uirum non iure nobis erectum doleat. præfertim ac turbulentissima tempestate cum eius tum præsentia tum uirtute maxime opus esset. Non enim is erat: qui titanum: ut ita dicamus ac gigantum genere se natum existimat. Nam qui ex illis ortum sibi uendicarent: perpetuas cum deo inimicitias gerere. ab eo q puniri non dubitabat. Sed quod iustis omnibus innocentibusq uiris commune est: & ab deo se certe opinabatur: & ad dum redditum sibi facilem expeditūq patere. Nos enim dii coloniam inferiorē hunc orbē incolere. quia & coloniæ ciuitatū illarum a quibus missa: fuerunt: & iura & leges sequi obseruareq cōsueuerint. itidem & nos diuinæ iusticia atq pietati lege cælesti obstrictos esse. Quod si religiose castæq tueremur: breui fore. ut tanquā ex laboriosa quadam peregrinatione atq exilio potius q carcere ex ac mortali uita moleq corporea in ciuitatem patriam i cælestē libertatem in beatitudinē sempiternā reuocaremur. Itaq stultos & insanos appellabat: qui uentri & sonno dediti: qui uel inanibus uel turpissimis obnoxii libidinibus: nec unde uenissent: nec quo redeundum foret: nec qui tandem ipsi essent cogitarent. Nec enim uos corpus esse: sed aliquid maius corpore multoq præstantius & diuinius. Nā minime dici frustra uos ad dei imaginem creatos. Præterea nūquā ignorauit antiquum illud siue dei Apollinis: siue sapientis alicuius dicere maluerimus: & apud omnes celebratum grauissimūq præceptum. Nosce te ipsum. Nam aliud nihil esse interpretabatur seipsum noscere: q ut & annum suū esse immortalem. & corpus mortale quisq cognosceret. Quæcumq igitur ageret: quæcumq diceret: q cūq deniq cogitaret ad immortalitatem animi. ad beatam uitam. cælestemq referebat. Meminerat quod. Si monides poeta Pausanæ regi lacædemoniorum consuluerat se hominem esse. Meminerat bonorū mortē nō esse interitum omnia dissipantem: atq delentem. sed uel separationem quandam animi a corpore. hoc est immortalis uita a uita mortali. uel sempiternum somnum. ut Plutarchus ait. Tam dia autem sempiterni. quo ad cælestis illa tuba insonuerit. His igitur cogitationibus Todeschinus utens. ac sepe per omnes humanæ. ac diuinæ uirtutis modos exercens. & deo carus. & hominibus admirandus est redditus. Non enim sine quadam diuina dilectione. atq benignitate tantam in huius sæculi fluctibus. ac naufragiis prosperitatem ad ultimam usq diem expertus est. & eam certe prosperitatem propterea firmam. atq immutabilem. quod omnia deo. & non fortunæ. quod leutychides etiam ille primus monebat. semper credi disset. Qui enim spem suā in deo collocavit. nunq se sua fallit spes. Respicit semper deus pios. & iustos homines. eosq non modo tuetur. sed rebus secundi omnibus auget atq amplificat. Verum quid cælestia. quæq supra nos sunt. pluribus consecetur? Quantus esset hic uir florentissimus faciundus. satis nobis illustrium uirorum. laudatissimarumq uirtutum optimus estimator. præmiatorq ostendit sapientissimus princeps noster. qui ubi mirabilis illa sua acutissimi ingenii ui. & diuino quodam mentis aspectu omnia diligentissime rinnatus penitus perspexisser. nihil i eo esse quod minus fidem. & integratatem saperet. quem adhuc insans a patre summo principe ad sepe instituendum. formandumq acceperat. non aliter semper apud se habuit. & omni honore dignatus. prosecutusq est. q uel chironem. uel phœnicem Achilles traditur. nec id quidem ab re. animaduertebat enim in Todeschino facilitatem. humanitem. & modestiam singularem. mirificam animi constantiam. atq magnitudinem rerum gerendarum intelligentiam non uulgarem. eximiam grauitatem quadam ingenua comitate conditam. præciuam innocentiam. egregiam equitatem. fidem incorruptam. pietatem inauditam. Quæ certe singillatim oia aliaq per multa. dū mecum ipse cōsidero. nō possum equidē eius obitu. nō uehemēter moueri. angi excrucia. Nec stoicis assentior qui quod natura fieri nō potest. ægritudinē omnē amouent. nō. n. suni animo per frāto. saxeо. ferreo adamantino. Verū cum rursus expendo me. & qua cōditione nati oēs sumus intueor facile intelligo huiusmodi omnem dolorem frustra a nobis suscipi. Quid enim per immortalē deū tantopere mouere nō debet? Non uolumus cū naturā pugnare? Quæ tāta dementia nobis est? Quæ deliratio? Quæ tan-

ta dēmū infania? An illud: quod grācorū sapientissimus apud Homerū: ulysses loquitur: nūnq; audiuimus. Nihil hominē infirmius tellus animalia nutrit. Inter cuncta magis. An qui mortales nati sumus perinde atq; dei similes qui potius supra dēū. Nam deus ipse mori ēt uoluit. ueluti cum deo ipso quo immortales futuri sumus: cōtendere audemus: an ignoramus nō in hoc terreno coeno. sed in cælesti illa: & triumphali gloria im- mortalitatē parari nobis. Homo. n. ut iquit Plato: nō terræ: nec immobilis plāta est: sed cæli: cuius caput: i quo mentē: & rationem. & intellectū posuit. Et ex quo reliquū corpus uersum ad terrā prodeat: ueluti radix sit erectū ad cālū. Quid præterea hæc uita: quæ tot tempestatis: tot naufragiis: tot incēdiis: tot ruinis ob noxia erumosa plane mors est: adeo delectare nos debet: ut cū eius ergastulis: & uinculis nostri aliqui liberā tur: flere: lamentari: lugere nō desinamus. Non iniuria illud prudentissimi ducis Epaminondæ dictum uideo a ueteribus laudari: qui cū tempore leui stricæ cladis audisset bonū quendam & fortē uirum aiam efflasse. O Hercules inquit: quod oculū uir hic nactus est: ut inter tot negocia: ac turbationes per egrotationē ex hac uita discesserit: discessit iquam Todeschinus ex hac mortali uita ætate iam ultima mēte sana: & sensibus itegris post omnia: quæ extērna uocantur bona in mediis totius Italiz procellis: ac fluctibus. Et ita discessit ut quo niam bene: & beate uiixerat: mortem: quā inuocare nō cogeretur: felicissimam sibi diceret. Nā cum sciret eū male uiuer: qui semper i uita fore se putaret: ita boni animi semper studuit: ut nihil ei in opinatiū possset accide re: & mortem ipsam quādociūq; ueniret nō inuitus expectaret. Quibus quidē orationibus id tandem est mea sentētia assolutus: ut quod semper optarat: nūc per hāc: quam mortē vulgo appellamus: immortalis effectus i mortalem dēū coram aspiciat: & quod humano generi ultimū: sempiternūq; bonum est: & uero: & solido: & incommutabili: & æterno fruatur gaudio. Quare nolimus obsecro Patres amplissimi uehemētiu dolore affi ci: quam oporteat: & quod nō diu post tēpus docebit: huiusmodi necessitatē aquo aio serendam esse. Iam hinc ratio ipsa docere nos incipiat: ne nostrō uideamus non alterius torqueri incommodo: & alienz quodā modo inuidere felicitati. Mediolani in templō dīni Ambrosii. M. cccc. xl.

ORATIONES NVPTIALES.

FRANCISCI Philephi oratio de inita societate inter illustrissimos Duces Bonam eiusq; filium Iohannem Galeacium & Herculem æstensem.

RISTOTELES ILLE PERIPATETICVS. Qui ob singulare quandam: ac prope diuinā ingenii acrimoniam: & uarietatem: magnitudinēq; doctrinæ: & diligentiam p̄terea i defensam: atq; inēparabile inter uniuersos philosophos habitus est illustris: docet i iis p̄ceptis: quæ ad Alexādrum macedoniæ regē reliquit scripta: opus esse i omni rege publicarē genere eoz societatē cōstituere: qui & potētissimi sint & i proximio habitēt: quo tum adesse tēpētive inuicē: tum usui mutuo esse possint. Quæ autē societas aut cōiunctior: aut cōueniētior aut ē certior ac tutior q̄ ea offerri queat: quæ maxime est secundū naturā: & deum? Sci mūs hoīem ex oībus animātibus natum ad societatē: & hunc dēū oīpotentem: ubi creasset: i atēno illo: atq; iucūdissimo delitiag: paradiso in poluti uinculo matrimonii cōtinuo munisse: atq; de gorasse: cū ait. Crescite & multiplicamini: terrāq; replete. Sapiētissime sicutur: atq; optime gloriosissimi p̄cipes Bona simul cū Iohāne Galeacio filio Mediolanensi ducis: & uos atē magnifici oratores Bonifati aquō bibe. Nicolaeq; Roberthi iu: iſcōsulte: q̄ noīe ac uice illustrissimi ducis Herculis æstensis hic adestis: cū uobis ip̄sis: tum uestra poste ritati cūsulisti: quis p̄ sacratissimū coniugii uinculū inuocetissimā infausta Annæ Mariae uicecomitis. & p̄ clarā indolis Alphonsi æstensis: q̄ & ipse item est infatulus: eatu hoc die initis societatē: quæ utriq; p̄cipiatui & décori plurimo: & utilitati nō mediocri futura est. Cateq; ut rem oēm p̄stātissimi senatores: & uos alii ducales magistratus: uirioq; nobilissimi apertius intelligatis & melius: cōuenerunt inuidissimi nostri duces cū excellētissimo duce Hercule: ut promutua beniuolētia: beneficiisq; plurimis citro: introq; collatis ad perpetuā societatē utriusq; p̄incipatus Anna Maria ducis Bonæ filia & Iohānis huius Galeaci ducis soror cōiugatur p̄ legitimi ius matrimonii Alphonso Herculis ducis filio primogenito. Quod. n. ad tantæ rei confirmatione: ac stabilimenti potest aliud sacramentū iteruenire aut uenerabilius: aut incorruptibile magis: q̄ qd̄ in primis parētibus suo ineffabili ore statuit deus optimus maximus p̄ cōiugii sanctitatē Nonne Christus ēt ipse humani redēptor generis in coniugio nasci uoluit: qui ad nuptias quoq; inuitatus non interfuit nō: sed eas ornauit: ac iuuit: cum aquā uerit in uinum. Quinetiam apud priscam illam gentilitatē quanto in honore habitum coningium fuerit satis dilucide declarat nobis per pulchra illa: atq; perurbana fictio poetarum: q̄ perhibent Cecropia primum extitisse inuentorem: auctoremq; matrimonii: eidemq; fuisse dissimili corporis figura: quippe qui a dimidio sursum repräsentaret hominem: inferiore autem parte bestiam. Vertisse hūc sci licet uolunt incompōsitam illam. & incontinentem hominum uitam. qui bestiag more in móribus: ac si quis paſſum nullis certis necq; nuptiis. nec legibus. nec domiciliis uagabantur. i usum ciuilē. atq; cōiugale. Itaq; ob tantæ rei gloriam Cecrops ab Atheniēibus pro deo & habitus est. & cultus. a cuius etiam nomine ii sunt Cecropidae appellati. & urbs athenæ cecropis. Et sunt hi sane duo p̄incipatus non finitimi solum. sed iis muniti ciuitatibus. quæ nullā Italæ potentia metuāt. Thesauris uero tot. tātisq; abūdant: ut & in pace oēm aliore ornatū superēt. & siq; bellādi. ut fit. necessitas acciderit. possit & terra. & mari copias maxias. robustissimāq; parare. Ad hāc q̄ p̄sentis affinitates iter se conueniat. expediā paucis. nec altius repetā. ne qui dicēdo gratius audientibus esse uelim. afferā prolyxitate ipsa fastidium. Quattuor mihi regredia occurunt i quolibet matri

Ampli-
ficatio-
Italia
Quattu-
oriō cō-
iugio re-
gri pbi-
tas. i. al-
phōsus
Leono-
ra dux
Pherdi-
nandus,
rex

Etona-
dux
Myrina
Pentesi-
lea
Tomy-
ris

pulchri-
tudo si-
Nobili-
tas .iii.
Pherdi-
nandus
rex

Alphō-
sus rex
Hercu-
les dux
Pherdi-
nandus/
rex

Borsius
dux
Leone-
lus mar-
chio
Nicola-
us mar-
chio
Anna
Maria
Sabbau-
dienses
allobro-
ges

Cypri-
reges

Franco-

rum re-

ges

Sphor-

trani

Dacia-

reges

Philippus Mar. dux F. spha-
tia dux Galeaci us ma. dux Nestor Home-
rus Gallia transal-
pia Lodo-
uic rex Flami-
nia Bartho-
lomaeus collio-
Gallia cisalpia Pede-
mötana regio F. spha-
tia dux Italia Philip-
pus Maria dux Duxitiae
iii. Italia Conclu-
sio p e numera-
tionem Bona dux Iohā. ga-
leacius dux Anna maria Hercu-
les dux Alphō-
sus Trinitas Maria virgo Prohe-
mium Borsius dux

mōniō. nec ea quidem inī sponso minus: q̄ in ipsa sponsa probitas: pulchritudo: nobilitas diuitiæ. Probitas hoc tēpore nō tam in ipsis infantulis est cōsideranda: q̄ in parētibus: Nam ea etate sunt: ut spem de se opti-
mam ex educatione duntaxat nobis p̄stare uideantur. Alphonſus cū ab inclyta madre Leonora regis Pher-
dinandi filia & altatur: & educetur: nō debet non egregios de se fructus polliceri. Est. n. leonora nulliusuir-
tutis inops: Nam de bona inclyta duce nostra quæ possint laudes a quoq̄ excogitari. quibus ipsa nō superet
oēm hominum opinione. Prætero eius pudiciciā: humanitatem. benignitatē: modestiā: cōtinentiā: religio,
nem: sanctimoniā: clamentiam: & omne deniq̄ bonitatis genus. Vidistis certe uos oēs: uidistis inq. quāta cū
animi magnitudine: ac robore proximis domesticæ cōiuratiis tumultibus illis nocturnis uel furoribus po-
tius occurerit. Quo ipso in discrimine tanto. tā. p̄ repenteino. atq̄ inopinato. & formidabili quis nō miretur:
atq̄ obstupescat intrepidū. inuidūq̄ heroicæ bonæ aium. quæ icredibili quadā cum fiducia uoluerit arma ca-
pere: atq̄ arcē egredi. manūq̄ cōserere cōminus cum perditissimis tanti. tamq̄ truculēti. atq̄ in manis sceleris
auctoribus? Quam ergo Myrinā: q̄ Penthesileam q̄ Tomyrin magnanima huic uiragini cōparemus. qne i
tāta aiorum consternatione tam præclarū facinus uel sola aggredi nō pertimuerit? Huiusniodi igitur nata. e
ducataq̄ uiragine Anna Maria spinosa futura est. quæ nulla probitate sperāda si matre ipsa iferior. De
pulchritudine autem utriusq; uel ex hac diiudicare possimus & sponsam. & sponsum ea uigere formæ boni-
tate. ut cū angelica specie quadā existimentur comparādi. Quot si de nobilitate utriusq; pro dignitate loq; uo
luero. dies me deficiat. Nam maternum Alphōsi genus auum refert. Pherdinādum regē manu profecto stre-
num. & ajo fractū. Quid. n. meminero Alphōsi proauū illum: q̄ talistatusq; fuit. ut nō absurde cū oī anti
quitate potuerit de regia maiestate cōtendere? Nam pater Hercules quātam de se laudē pollicetur. probant
eius res clarissime gestæ cum sub alphōso. & pherdinādo regibus nobilissimis. cū multo clarius recuperādo.
seruādoq; patrito auctoq; p̄cipatu. Quis aut̄ est nescius. q̄ta iluce uixerit splēdidissimus dux Borsius. q̄ om-
nium primus ducalē dignitatē iuexit in astēsem prosapiam. Cuius frater Leonellus marchio doctrinæ splē-
dore cæteros suæ ætatis p̄cipes antecelluit. At Nicolaus hoḡ oīum pater nulla uirtute carēs immortalitatis
sibi memoriam comparauit. Annæ autem Mariæ genus unde originē ducat nemo est. quem cēleam præterire.
Nā maternum nō solum a Sabbaudiēsibus. qui allobroges sunt. manat p̄cipibus. sed a Cypriotum. franco-
rumq; regibus. Paternū uero si uetustaten Sphortianoq; i medium efferamus. inueniemus a Daciæ regib⁹ ori-
ginem sumplisse. Verū cæteris brevitatis gratia prætermisis illos tantū attingamus. quos omnes & uidimus.
& nouimus Phillipū Mariam. Frāscum sphortiam. & Galeacū Mariam. tris'mea quidem sentētia i om-
ni gloria numero p̄claros. atq̄ summos duces. Ingenio. & prudētia. atq̄ cōfilio Galeacius nō difficulter mor-
tales oīs mirabiliter anteribat. Eloquētia uero fuit tāta. ut ex eius lingua. quod de Nestore Homer⁹ cecinit. mel-
le dulcior p̄fueret oratio. Insuper rebus bellicis quātum claruerit. testis est Gallia trāsalpina: i qua tēpestate
uiuo adhuc patre auxiliū tulit regi francoq; Lodouico. Testis est post patris obitum flaminia. quo tempore
Bartholomæus collio. ac cætera tam multæ hostium uires profligatæ sunt. Testis est semel. & iterum extrema
illa atq̄ opulēta cisalpinæ Gallæ regio. quam uulgo pedemotanam uocat. In ea enim ingētis hostium copi-
as superauit. uicit: opprescit: perdidit. De Francisco autem Sphortia huius patre quid dignū eius memoria, re-
citeinus? Is per oēm inuictus ætate: & uictor semper tale. tantūq; imperiū nullis hominum adminiculis sed so-
la sua. inimicisq; uirtute. adeptus est: & Italiam uniuersam quādiu uinxit: perinde atq̄ peculiarem haberet i ma-
nu: in pace perpetua: tranquillitate que seruauit. Nam de huius socero' nobillissimo illo principe & si uere cū
diuis uerba facio: quod non parem eius diuinis meritis orationem referre me posse intelligo: tamen non am-
bigam profiteri. & id uerissime quidem. neminem unquam mihi neque uisum: neq; ledum nec auditum. q̄ &
belli & pacis artibus cum uno egregio duce illo Philippo maria fuerit conferendus: usque adeo supra omne
humanum ingenium fuit animo infraeo ac sublimi: & amplio. Quod autem ad postremum quarto loco mi-
hi dicendum proposueram: id omne circa utriusq; patris opes: diuinitasq; uersatur: quæ cum aliis multis in re-
bus. ac maximis plurimum ualent: tum in parādo: gerendo: conficiendoq; bello necessariæ sunt omnino. Ha-
uero tales tantæq; existunt in huius sponsat: sponsiq; parentibus: ut cunctos Italiae exercitus quandocunq; for-
tunæ aliqua uis. turbulentiorue casus ingruerit: aut hominum insidiæ uoluerint aduersari: minimo cum labo-
re conducere audeant. & quādiu uoluerint sustinere. Quare cum & diuitias. & nobilitatem. & pulchritudi-
nem iuxta ut probitatē utracy pars de se merito profiteri queat. reliquum est. ut que utriusq; principatus so-
cietas potentia plurimum pollet. & confinia habet admodum proxima. ea solido. atq; inuolabili futuri con-
iugii sacramento quam sanctissime cōfirmetur. & uinculo roboretur indissolubili. Quod igitur felix faustū:
fortunatumq; sit: uos magnanimi duces Bona mater: Iohannesq; Galeacī frater Annæ Mariae infantulæ: &
uos item ornatissimi oratores: qui uicem: ac personam constantissimi ducis Herculis pro eius filio Alphōso
infantulo primogenito repræsentatis: quæ cætera ad tantam rem pertinent post auxilium indiuiduæ trini-
tatis: Mariæq; uirginis imploratum per expressam uultus hilaritatem: animiq; latitiam facitote.

Quæ quidem oratio habita est ab eodem Francisco philelpho Mediolani in arce portæ Louis. vii. Idus
Iunias. M. ccccxxvii.

Francisci philelphi poetæ laureati. & oratoris egregii Epithalamion in Ill. Beatricis: & Tristani Sphor-
tia nuptiis habitum.

e. T si latandum mihi admodum sentio. Illustrissime dux Borsius. quod eam sum nactus dicendi ma-

teriam quā cum secunditate sua. tum etiam dignitate sit tanta: ut ne tenui quidem'. exiliisque ingenio ūerba
 dēesse unq̄ possint. non ad loquendum modo sed ad copiosissime quoque & ornatissime eloquendum.
 tamen non debeo non commoueri: cum intelligo non tam ipsius rei amplitudinis: atq̄ splendoris q̄ tempo/
 ris potius ratioem habere me oportere. Dicendum est enim de nuptiali bono: cuius nobilitas quanta sit: quā
 tū facienda: uel ex eo probari auctore potest: qui primus matrimonium instituit. Et quem nam hūc fuisse di-
 xerimus? Num Cecropia illum uetustissimum legulatorem: qui genere ḥgyptius eadem apud grācos tempe-
 state clarui: qua sapientissimus Moyses apud hebreos An Vulcanum: qui Mercurio apud ḥgyptios successit
 in regnum. Nam uteque horum q̄ longissime sunt antiquior Romulo: quem tamen nō mediocrem laudem
 assecutum perhibent: quoniam urbe condita nihil sibi potius duxit ad salutem: decusque imperii: q̄ fide cari/
 tateque coniugali ciuium animos diuincere. Tradunt enim & Vnlcanum legem tulisse de pudicitia muliebri
 & Cecropia ipsum posteaq̄ homines: qui in siluis ac móribus passim ritu ferarum nullis domiciliis: nullis cer-
 tis nuptiis nullo denique uitæ cultu dispersi uagarentur: unam in ciuitatem q̄ prudētissime coegerent: eaque ur-
 be munisset: quam a suo nomine Cecropida primum dici uoluit: Athenas deinde nominatam: salutiferas de-
 disse leges: quibus promiscua illa concubitus: inconsiderataq̄ libidine sublata certos redderet partus: & oēm
 uiuendi feritatem e medio tolleret. Quibus sane pulcherrimis: atq̄ optimis non tam inuentis: quam inuento
 rum imitationibus eam legimus utriq̄ gloriam contigisse: ut & Cecropis in grācis: & Vulcanus in ḥgyptiis
 regnauerit: honoribusq; diuinis ornatus fuerit. Quid enim egentibet quid ex humano genere quenquā me-
 minoritus: cui huiusmodi inuētio danda sit: cum rem tum nūlto antiquiorem: tum adeo nobiliorem esse ui-
 deamus: ut si ad ullum humanum ingenium referatur: q̄ stultissimum sit. Nullus certe uir usquam tantum cō-
 iugii fructum: tantam sanctitatem: tantam suauitatem: tantam bonitatem primum inuenit. Fuit enim solus: sicut in
 quam deus ipse oipotens solus: qui in primis parentibus prior ostendit nihil esse humano generi conuenien-
 tius: nihil conducibilius: nihil oīno melius dilectio: & necessitudine nuptiali. Quantū autem hoc unū ma-
 trimonii sacratissimum institutū ceteris oībus institutis mirifice ante cellular: ea ratione licet intelligi: quod re/
 liqua sacramenta humana sunt uel inuentionis: uel pietatis: at coniugii immortalis deus est auctor: & id qui
 dem quod modo dicebam in primis parentibus. illisq; innocentibus: & nulla adhuc titullatione sensum irri-
 tatis. At quo in loco? Nam quid in cubiculo? Nū in tenebris? In sereno certe illo: atq; floreo: & paniceno de-
 litiarum horto: quem grati paradiso uocant: hęc ab hebreis nominatuū: Et hunc quidem locū
 regi omnium uisibilium: atque inuisibilium deus conditor: iccirco in terra quasi quandam regiā nullius: p̄tor
 sus neque pulchritudinis: neque bonitatis inopem constituit: ut quem ad suam imaginem: ac similitudinem;
 proinde: atque regem terrestrem creauisset: uitam in sanctissimo agens: pientissimoq; coniugio felix in ea: bea-
 tusq; sederet: uniuersaq; terræ imperaret. Non igitur est uiranum: si deinceps Christus optimus maximus
 qui & uerus est deus: & ueri dei filius: tum in coniugio nasci uoluit: tum uxorem nisi adulterii causa dimitten-
 dam prohibuit: tum etiam nuptiis inuictus interfuit: easq; probanit. Quo fit: ut quā rectissime utrique uestrū
 prospectum existimem: & tibi Beatrix illustris: ac præclaratissima muliebris uirtutis. atq; dignitati species. &
 tibi item Tristane paterni illius Sphortiani insuperabilisq; splendoris fulgentissimum lumen? Satis es p̄fens
 satis es coram oī Tristane: qui per legitimū procuratorem auūculum tuum ornatissimum equitem auratum
 Lancelotum mainum. omnia tuo nomine transfigi uolueris: quam rectissime inquam uobis prospectum. con-
 lulumque existimo. qui ut estis incomparabile continentia. & pudicitia ornementum. sacratissima uos cōiu-
 galis necessitudinis. caritatisq; lege mutuo deuinciri instituentis. ut quā humanae societatis coppula prima est
 natura. iam uestrum alterum uirum. alteram uxorem. & dicti. & haberi oporteat. Non enim parua sunt: aut ne-
 gligenda nuptiarum bona. si ea nobiscum doce cogitemus. quippe quā tripartita uiri sapientissimi prodice-
 runt fidem. prolem. sacramentum. Atq; sacramento quidem ipso. quo xterni uerbi representatur. ecclesię: cō-
 iunctio. hoc uel maxime præstatur. ne diuorium fiat. ne quoniam coniugale decus in regendi matrimonii: su-
 scipiendoq; liberorum officio possum est. alter ab altero separetur: ne dimissa. dimissus uel alteri coniuga-
 tur. ne prolis quidem ullius gratia. At proles cum pie suscipienda est. tum benigne alenda. & quam religiosis-
 fine educanda. Fidei autem munus est. ne quam in libidinis intemperantiam præter coniugalis uiculi sancti-
 tatem delebamur. Idq; aque uiro atq; uxori cauendum censeo. quo neuter adulteri criminis fiat obnoxius. sed
 mutua se dilectione prosequantur. Itaque menineritis iam utrumque uestrum quantum ad corporis potesta-
 tem attinet. alterum alteri seruire & uxorem uiro. & uirum item uxori. Num ut Aurelii Augustini grauis est:
 veraq; sententia: ne continere quidem coniugi licet: ubi coniunx noluerit. Hęc autem una seruitus usq; adeo
 est libera: ut alia libertas nulla in ciuili uita neque liberior sit: nec utilior: nec sanctior. Itaq; non absurde Ly-
 curgus lacedæmonius sapiētissimus legumlator eos omnis: qui nubere uoluissent: a spectaculo gymnicorum
 ludorum arcenos iussit: & quem honorem: atq; obseruanciam iuniores Præstabant senioribus assurgendo:
 cedendoq; eosdem carere uoluit. Quo factum est ut illud postea dictum in. Dercyllidan. improbaretur a ne-
 mine: Dercyllidus qui spectatus esset & clarissimus imperator: cum aliquando uenisset in confessum adole-
 scens quispiam ei subsellium haud cessit: quin quasi exprobando iquit: nam nec tu mihi: qui cessurus es: ge-
 nūisti. Et ut reliqua bene conuenientis: felicisque coniugii commoda breuitatis gratia preteream. quid de ei⁹
 iucunditate. quid de laudatissimo. insuperabilisq; amore dicendum sit. Nam nec secundis. nec aduersis in-
 rebus qui se tanto: ac tam pio coniugii bond dignos præstitere. inferiores usquam iudicati sunt, quo

minus omnis uel fortunæ: uel naturæ difficultates superarint. Quid enim aut Penelopes: quam fabulatur: co-
stantiam: aut Euadnes tum pacientiam. tu animi magnitudinem in mediū referam? Nonne Tiberius ille Grac-
corum pater uxoris uitam suæ uitæ prætulit? Nā Artemisia regina carū non modo se uiri mausoli cineribus
sepulchrum præbuit: sed ne diutius esset in uicis rabelscendo inuenit. Omitto utrumq; Plaucium. Omitto. M.
Bruti. Omitto Mithridatis? Pompeiique uxores: quæ tamen ipsæ perspicue declararunt nullum esse inter hui-
nas societas uinculum: quo magis quā coniugio modesto: atq; morigerò nos uincitos esse in oēm fortunam
gaudeamus. Possé innuerabilia poene exēpla meminisse gbus coniugalis felicitatis ius: atq; decus magis ma-
gisc pateret. Sed quonia breuitate utendū est cæteris omisis uos illud unū fortunatissimi cōiuges etiam atq;
etiā moneo: atq; horrō: ut nihil uobis maiore studio magnifice ex aio curadū existimetis: q; ut deū semper an-
te oculos corāq; habeatis: quo proinde atq; præsente. uidenteq; & cogitetis: & agatis oia: ad eumq; mentem
oēm: animumq; uestrū sancte: pieq; referatis. Quod si feceritis: sicuti certe facietis: agetis oia sobria: oia cōnti-
nenter: oia pudice: omnia ritu: moreq; diuino. Itaq; deus cunctis in rebus propitius uobis aderit: uos cōple-
xabitur: uos tuebitur. Prope diem uobis: cuius rei gratia matrimonii est constitutum: optari liberi iucundiq;
dabuntur: consequentur nepotes: posteritas propagabitur: oia deniq; uobis fausta: felicia: fortunata erunt. Et
quod proxime accedit ad deum facile obsecro: ut parentū: generisq; uestri laudatissimos mores. præstantissi-
masq; uirtutes quo ad eius rei fieri a uobis poterit: dies: noctesq; imitemini. Tu enim Beatrix splendidissimū
pudicitia: castitatisq; documentū: ut reliquos illustris maiores tuos temporis absequens conticefa: nata es eo
patre Nicolaō astensi florentissimo principe: qui grauitate: & animi magnitudine cū omni antiquitate po-
tuerit de gloria contendere habuisti Leonellū fratrem: cuius sapientia: uirtusq; tanta fuit: ut nulla sit artas lau-
des eius obscuratura. Est n. tibi non frater solū sed humanissimi. & beneficentissimi patris loco. quē hic plen-
tem. & mirabilē cū animi uoluptate conieciis in te oculis astantē intueris. Illustrissimus dux Borsius. q; & bel-
li & pacis laudibus quanti sit faciundus cū aliis per multis argumentis ostendi potest. tum uel ea ratione ma-
xime. quod primus suog; oīum in præclarā & præpotentē astensem familiā cū immortali sui nominis gloria
ducatū inuexerit: quā quidem dignitatē hoc tempore scimus ad regiam esse proximā. Quare tui est officiū. atq;
probitatis Beatrix nobillissima. ut tuus te maioribus. atq; domesticis quantū fert inganiū tuū castissimisq; mo-
res. rebus in oībus dignam præstes. & ita præstes ut & luce functi in tua prudentia. integratateq; reuulsat. &
dux Borsius: qui te non lecus ac filia mira caritate prosequitur. de tuis laudibus audire in dies magis magis
delectetur. Id autē una re facile consequeris. si tecū afflue memineris. & quo genere nata es. & cui iradita con-
iugio. Tristanus enim uir tuus inter uniuersos nostrā atatis uiuences. siue ingenii splendorē. siue robur. magni-
tudinemq; animi. siue corporis dignitatē. ac uires consideremus. talis est. ac tantus. ut ea de se. quā at oia non
inuria polliceri. quā de Iasonē in argonauticis singit Orpheus. cū illū cæteris heroibus præferens ita cecinit
Clarior in cūctis diuus fulgebat Iason. Iuno & enim latos oculis affiarat honores. ac pulchrum dederat. ma-
gnumq; & pectore fortē. Nam quid de ipsius patre Francisco Sphortia fortissimi illius ac summi. impera-
toris Sphortia filio quem omnis mirat̄ est. senitq; Italia. in presentia mihi in tam breui temporis curiculo
dicendum sit? Cum eius res clarissime gesta tot. tantæq; sunt. ut si eas non dicam exponere. sed enumerare ue-
lim. Ante diem clauso componeruies per olympo. Satis illud. superq; sit. quod unum ex omni hominum me-
moria esse nouimus qui parta etiam manū uniuersos Italia. ac maximos. robustissimosque exercitus: quibus
eum congressus non est? & ne id quidem lacescens tunc: sed lacescitus: semper: coactusq; iniuria eos semper cū
gloria fuderit: fugarit. uicerit. opprimit. Quā certe nūc aduersus omnis fortunæ turbines: atq; ptocellas
potuisset efficere. nisi ob maximas: innumerabilisq; uirtutes: quibus mortales cæteros mirabiliter ante it. om-
nipotenti deo gratus: carissimusq; esset. Et enim frustra sunt hominum conatus. qui se a iusticia abduxerunt.
Ilos solos tuetur deus. ac rebus secundis auget: atq; ornat: quos uiros iustos. bonosq; cognorit. Quare mira-
ti neminem oportet: si aduersus florentissimas: opulentissimasq; resp. aduersus maximos. potentissimosq; re-
ges: aduersus oēm irnuentis: & infestā fortunā: quam uocant impetum. illud imperium est adeptus nullis hu-
manis opibus sed deo diutaxat in tantaz. & tam illustriū uirtutū præmiū auctore. duce. atq; uxilli fero. quo
nullū est in Italia nec opulentius. nec pulchrius. nec magnificētius. Et quod magis stupendū esse iudico. cum
uniuersa Italia mutuis belloq; incendiis modo conflagraret. reliquis omnibus principibus. Ciuitatibus. regi-
bus de pace omnino desperantibus. Solus Franciscus Sphortia est inuentus. qui singulari sua ingenii acrimo-
nia. diuinapq; sapientia ardentiſſimas bellicorum flamas præter oēm omnium opinionē subito represserit. ex-
tinixerit. deleuerit tantaq; repente pacē intulerit. quanta ex omni omniū sacerdoti in Italia nūquā fuit. Cūq;
disperati quidā. postratiq; Antæ romanæ ecclesiæ oppida. urbesq; disturbare: atq; dissipare moliantur. so-
lū hūc unum esse prospicimus. qui quasi uitalis. salutarisq; omnibus bonis aura ecclesiam. ipsam iam metu
examinata. atq; sui inopē conseruet. alat. augeat. sustineat. sensuq; afficiat. indignum fane & impiuū esse ducēs.
si qui rebus in cūctis deo utitur salutifero adiutor. non eius sacrosancto se domicilio & adiutorem. & libe-
ratorē præbeat. Cum tales igitur parentū uestrorum splendidissimisq; generis ideas per omnes uirtutis nūc
ros nobis propositas esse intelligatis felicissimi cōiuges. curate quælo. efficiteq; ut corporis oculis. & mētis
luminibus ita eas intuamini. inficiatisq; ut uestris omnibus honori. uobis uero ipsis emolumento: & q; lucū
diffimilæ voluptati esse possitius. Quod autem ad rem attinet: iure gratulandum esse uideo. & tibi præstantis
sime dux Borsū. & optimo illi meo. maximoq; principi glorioſſimo Mediolanensi duci Francisco sphor-

tia: qui per conuenientissimi huius: pulcherrimq; coniugii vinculum non modo pristinam necessitudinem
uestram: singulari beniuolētia confirmasti: sed bonis omnibus: totiq; Italiz spem certissimam attulisti per/
petui ocii: exoptatq; quiescere. **F.sphor**
tia dux
petuū: concussamq; duraturam. Sed ne sim dicendi prolyxior ad ea ueniens: quorum gratia tanta omnes frequen/
tia conuenierunt: quæ reliqua sunt: materno usitatoq; sermone transigam.

Ferraria. viii. Idus aprilis. M. cccc. lv.

Franciscus Philelphus sal. d. Lodouico casella.

b Aldas arcremēsis: q; medicinā studet apud uos renunciauit mihi hoc die sese interfuisse nuper ser/
moni: cuiquam Guarini ueronensis: q; affirmaret iccirco in proximo Epithalamio: quod in incly/
ta: atq; pudicissimæ beatricis: & Magnifici Tristani sphortiæ nuptiis habuisse ferrariæ: nullis me/
donatū muneribus p̄stantissimo duce Borsio: quoniā dicere p̄ternissimem de æstensiū principum
origine: idq; oīum maxime dicendū fuisse Guarinū nostrum cōtendere. Hæc ipse audiens Louice partum co/
gor tibi quodāmodo: ut ita loquar: succensere: partim Guarini memoriarē ridere: atq; cōmisere: qui obli/
tus uideatur Philemphū in scribendo oīo neq; praterire: nec negligere solitū. Quid. n. Guarinus nouit: qd
Philelphus ignoret? Nā si qd plus ualeat Philelphus an id minus: doctiores iūdicēt. Oīum primū breuitati:
ut scis: fuit inferuendū: id quod in mea orationis initio paucis quāstus sum: deinde non altius repetendum
de principibus æstensiū fuerat: q; de Sphortiis facerē: at plures fuit a me laudati æstenses: q; sphortiæ: cū ta/
men esse a Frāciseo sphortiæ tali: ac tāto principe ad id negocii obeundū & delectus: & missus. Quid quod.
multo fuisse & copiosior & ornatiōr si me per tuas litteras docuisses: q; de tuis immō nostris æstensiib; ab/
te antea tribus deinceps epistolis contenderā? Nunquid es oblitus me tertiu scripsisse tibi eā esse principis mei
in senetiā: ut istuc ire habendi epithalamii gratia: tecq; etiā atq; etiā rogasse: ut quoniā mihi nulla esset eorum
cognitio: quæ ad æstensis familia laudes maxime ptinerent: ad me oīa q; diligentissime prescriberes: quæ lau/
danda: ac principi tuo grata censeret? Nonne Adē quoq; abs te per litteras: tum per antoniu Triciensem du/
cale aulicum cōtinuo petii quo die in sub urbanos illos ferrariæ hortos diuertimus. at hæc quis est tel medio
criter doctus: quem latere debeat extraria ista oīa. quæ tanti Guarinus facit: ab aliis uiris sapientissimus in mi/
nimis duci bonis: ab aliis uero ne in bonis quidē duci? quo fit: ut oīs uera laus sit. At uirtutis a me æstēles sunt:
pro tempore egregie laudari. Nulla igitur aduersus me quisquā utatur in simulatione: nulla calūnia. quare mi/
nus me munifice munificentissimus dux Borsius tractarit: cū ab ipso equidem. q;ta mea fieri opinio. perluma
niter tractatus fuerim: & ut graci dicunt quippe qui metum publice miris laudibus extule/
rit. cum hilariter priuatim monuerit si quid esset: quod de se mihi usui foret: id omne in mea esse potestate po/
situm. aut igitur nihil a me erratū est: aut si quid est erratū. id omne tibi amicissime Lodouice dandum existi/
mo. Itaq; uel meam tu apud insimulatores istos uel tuam apud me causam tuere. Vale & me illustrissimo isti
principi unice commenda. Ex Mediolano. vi. Idus Augustas. M. cccc. lv.

Francisci Philelphi oratio nuptialis habita in sponsalitiis Theodori plati iureconsulti: & Elisabet Vice
comitis

Iue ipsum naturæ ductū: siue rationis: atq; honestatis uim cōsideremus: nihil esse in actiua: ciuiliq;
uita aut antiquis: aut dignius reperianus bene conuenientis coniugii caritate. & sanctimonia. Nā
si ex oībus gregalibus animalibus homo est maxime ad societatem natus. quis nō id uel institutum:
uel sacramentū maiorem imodū prober: laudet: admiretur: q; hanc naturæ cōunitatē & tuef:
& propagat: Hoc autē matrimonio p̄fāsti qui nescit: seipsum uidetur ignorare. Recte igitur. ac uero scri/
tum legimus ab Aristotele acutissimo illo: eruditissimoq; philosopho hominē solitariū aut bāstiā duci opor/
tere. aut deum. utpote bāstia paucis egente rebus. deo autem nulla. Secus uero de homine usu uenit: qui cum
multaq; uariarūq; rege ad uitā indigeat. eas solus parare sibi nullo pādo possit. Itaq; prima uita. domusq; so/
cietas in cōiugio est sita. Est hoc. n. tanq; sāminario reipublicæ manat liberi. nepotes. posteriq; omnes. qui cū
unis ædibus capi nequeant. in uicos primum. dein in ciuitatem propagantur. & regnum. Quare non prudē/
ter soluū uerūtiā sancte. ac pie ille mihi humano generi uidetur consuluisse. qui primus ad hanc naturæ cō/
munitatē matrimonium instituit. ab quo ipso qui abhorret. non debet non fateri. cum deus non sit. se simil/
lum est bellū. Et quinam is fuit? Num Romulus? num Cecrops? Nām Vulcanus? Stultus profecto exi/
stimandus uidetur mihi. qui huiusmodi inuentum humano ingenio tribuat. Altius certe repetendum est no/
bilissimi huius. ac sanctissimi instituti principum. Fuit inq; fuit omnipotens ille. ac summus rege oīum & au/
ctor. & creator deus. qui continuo in primis nostris illis parentibus coniugium constituit iubens. Crescite &
multiplicamini. terramq; replete. Itaq; possumus liquido intelligere. quanta insit in matrimonii sanctitate n
laus solum. sed etiam ueneratio. cum id a mente diuina & profectū sit. & cōstitutum. & iussum. Et est sane cō/
iugium hoc est uiri atq; mulieris secundum legem ad procerandos liberos coniunctio ea. prima societas quæ
cum societatum omnium inter homines & origo est: & fundamentum: tum & suauissima ducitur: & utilissi/
ma: honorificaq; in primis. Hæc enim tria maxime expetuntur in uita honos. utilitas: uoluptas uel ea potissi/
mū ratione: q; honos debetur uirtuti. utilitas necessariis rebus. cultuq; domestico. uoluptas autem ea. qua
uel corporis. uel animi labore. atq; negocio aliquando conquiescimus. Quæ quidē omnia in esse in bene mo/
rato coniugio non difficulter inueniamus: si uelimus nobiscum ipsi animo uolutare: a quo. quantisq; fla/
d

Baldaf
sar
Beatrix
Trista
nus
Borsius
dux
Lodouī
cōcasela
Guari
nus
Philel
phus
Aesten
ses
sphortie
F.sphor
tia
Laus

Borsius
dux
megalo
prep os
Lodo/
uicus

Aristo/
teles

Romu
lus
rpoco
Vulca
nus

gitiis per matrimonii sanctimoniam & tuti reddimur: & salutares: ob eamq; reni maxime honorifici. Tempore
fantes enim: atq; pudici coniuges nihil agunt: nihil cogitant: nihil loquuntur: nisi quod honestum: decorum sit
atq; secundum deum: quippe qui semper ante oculos habeant ad illius se imaginem: ac similitudinem creatos
nihil agere oportere: quod minus creatori suo gratificantur sed omnia sobrie: omnia castae: omnia innocenter
omnia secundum legem diuinatus constitutam. De utilitate uero: quid est opus prolixiore utamur oratione:
eum nemo sit natura usq; adeo profusus: aut incosyderatus: qui dum se uidet: obstrictum coniugali bono: non
continuam habeat rationem amplificandam rei familiaris: qua sese: atq; uxorem: suosq; omnis non alat solum
sed cura dignitate ueatur. Eademq; mente uxor omnia ad cōseruationem rei domesticā: omnia refert ad par
imoniam. Quibus utriusq; studiis quanta confletur utilitas: nemo est quē lateat. Quem præterea fugit eoz
qui sine coniugio sunt: rem omnē familiare habere deterius in dies: utpote cui parcat nemo: sed obligariat ea
omnes: atq; diripient? At uoluptatem non ea metior ratione: qua pecudes uidemus: ut sit suavis quādam sen
sum titillatio: leuisq; pruritus. Sed ea mihi uoluptas uidetur optanda: qua quod modo dicebam & nihil cor
poris labores remituntur & animi perturbationibus quandoq; p̄fisi ueluti relaxatur. Huiusmodi uero uolup
tatem bene compositum matrimoniu in sese continere nemo sane mentis ignorat. Nam & uir in uxoris pro
bitate: pudicitia: parcimonia: diligentia: atq; charitate misericordie conquiescit: & uxor in uiri prudentia: strenuit
ate: industria: ac mutua erga se uolūtate omnes animi molestias: curas: sollicitudines & reponit: & sedat. Ad
hac uero quanta est ea animi uoluptas: quā continuo exprocreatis liberis percipitur: cum in iis sese parentes
intueantur non solum esse: sed perpetuo fore? Possem alias plerasq; rationes in medium afferre: quibus ostē
derem in hac actiua: atq; ciuili uita nihil esse coniugio nec præclarus: nec melius sed unum illud potissimum:
quod cetera sacramenta honiūnum prudentiū excogitatione atq; auctoritate: & inuenta sunt: & constituta.

Matri moniū Christ⁹ opt. ma xi: Matrimonium uero cum deus ipse in p̄ initia nostra origine suo ore constituit: ac iussit: & id quidem in horto
delitiage: & in summa uitæ continentia: atq; puritate: tum etiam christus optimus maximus dilucide confirmā
uit qui in matrimonio nasci uoluerit: & diuortium temere fieri prohibuerit: & ad nuptias inuitatus eas sua p̄
sentia honorauerit: ac iuuuerit. Per beate igit̄ illis ego p̄spectū reor uiri magnifici matresq; nobilissimæ: q; hac
felicitate coniugii muniri sese insigniriq; instinuerint. Quoꝝ honorifico splendidissimoq; cœtu uos hoc die
ascriptum iri iureconsultoꝝ clarissime: atq; itegerrime. Theodore plate & nobilissima pudicissimaq; uirgo
Elisabet vicecomes iure ac merito pro mea erga uos innocentissima uoluntate & lator: & gaudeo. Intelligo
enim in hoc mutuæ caritatis uinculo fore ut tranquilla ac faustam & fortunatam uitam uestiū utriq; partam
adiuertant omnes: & fateantur. Hoc aut loco hanc absurdum fuerit mea sententia: ut quid nobis tenendum
seruandumq; sit: paucis cōmenter. Enī uero prima cōiugii cā est spes quedam imortalitat̄: quā ex liberis no
bis paritur. Nā qui corpore mortales sumus: per illos redditur inmortales? Propagatur n. card nostra in iis:
quos genuerimus. Acedit etiam illud: quod coniugati haud difficulter uitā illicitos omnis prohibitosq; eg
gressus. ob quam quidem rem monet apostolus: ut quisq; habeat suā. Est præterea uxor uiro p multis in rebus
adiumento non mediocri. Solere etiā per uxoriā caritatē & acerbissimas iniurias tolli ardentiſſimāq; bel
la restingui raptæ fabiæ nobis exemplo sunt. Possem alia meminisse p multa: quibus coniugii bonitas eluce
sebet. Sed quoniā res patet ipsa per sese: ea breuitatis gratia missa facio: modo unū illud uelut prætereat neu
trum triplicia esse bona coniugii secundum aurelium Augustiniū fidem prolem sacramentū. Fidei autē illud
est munus: ne præter uinculum coniugale cū altero aut altera coheubatur: id quod non minus uirō seruandū
est q; uixori. In prole uero attenditur: ut cū caritate suscipiantur: religioseq; educetur & urbane. Atq; sacramen
to cauendum est omni studio: ne coniugium separetur: ne per diuortiū alecri coniugatur: ne prolis quidē ipsa
us causa. Estq; præceptum illud perpetua recordatione usurpandum. Quos deus coniunxit: homo nō sepa
ret. Quare illud est maxime officio. ut omni ope atq; opera studeatur. ut nō corporum modo: sed nec eniam
animorum ulla sit diuortii suspicio. debent. n. coniugati assidue mutua se caritate complecti meminisseq; ac
co matrimonii appellari. ut quā uiro cōiugitur mater fiat. Hac. n. est tanq; regula nuptiag; quo generatio
nem regeneratio excipiat. & ita deinceps regenerando perpetuo propagetur per mutuā caritatis & obedien
tiæ uinculum. cum neuter habeat sui corporis potestatem. sed alter alteri sint adeo obstricti. ut se cōtinet nō
queant altero cōnubii debitū postulante. Ceterz qd pluribus est opus. Solum coniugii sacramentū diuino ore
constitutū est: cū cetera sacramenta humanae sint inuentioni ascribēda: Quod deus igit̄ uoluit: cōstituit: ius
sit. id si quis negarit ulla carere bonitate. hunc ego ausim appellare & sceleratum & impiū. Nunc at separatim
ad utrūq; uestrum quādā pauca sim diciturus. atq; te primo alloquar Elisabet. Habes tu sane ea oia. quā spō
sa aspectari confuerūt. probitatē uenustatē nobilitatem dotē. Tua probitas est tota. quippe quā in animo est
posita: hanc tibi eripere nemo pōt. Quare cū tibi sit peculiaris noctes tibi ac dies curandū est. ut ei semp aliqd
addas: eam amplifices: exornes: illustres. Vēstas corporis est: q; eo magis habent̄ in p̄tio: quo magis fuerit cū
virtute cōiuncta. Nobilitas & diuinitatē fortunæ censent̄ bona. Dos tibi & pulchra est & præciuitatis consue
tudine satis ampla. Nā de tui generis splendore quid attinet multa memorare. Non. n. familia: vicecomitū
aut obscura: aut noua: sed & præsca admodum & illustris & p̄potēs. Nā ut reliquos missos faciā uiros i om
ni dignitatis gradu clarissimos: qui ex hac prosapia emanarunt. id satis mihi superuidet q; uni vicecomites i
cliti & excellentissimi principes annos iā prope centū ac septuaginta nō Mediolanū dūtaxat qua una urbe
nihil habet orbis terræ populosius nec uniuersa Italia magnificentius: sed alias item per multas & Gallias ci

Bōa tri plicia Fides p les sacra niētum Elisabet Probi tas cum neuter habeat sui corporis potestatem. sed alter alteri sint adeo obstricti. ut se cōtinet nō
queant altero cōnubii debitū postulante. Ceterz qd pluribus est opus. Solum coniugii sacramentū diuino ore
constitutū est: cū cetera sacramenta humanae sint inuentioni ascribēda: Quod deus igit̄ uoluit: cōstituit: ius
sit. id si quis negarit ulla carere bonitate. hunc ego ausim appellare & sceleratum & impiū. Nunc at separatim
ad utrūq; uestrum quādā pauca sim diciturus. atq; te primo alloquar Elisabet. Habes tu sane ea oia. quā spō
sa aspectari confuerūt. probitatē uenustatē nobilitatem dotē. Tua probitas est tota. quippe quā in animo est
posita: hanc tibi eripere nemo pōt. Quare cū tibi sit peculiaris noctes tibi ac dies curandū est. ut ei semp aliqd
addas: eam amplifices: exornes: illustres. Vēstas corporis est: q; eo magis habent̄ in p̄tio: quo magis fuerit cū
virtute cōiuncta. Nobilitas & diuinitatē fortunæ censent̄ bona. Dos tibi & pulchra est & præciuitatis consue
tudine satis ampla. Nā de tui generis splendore quid attinet multa memorare. Non. n. familia: vicecomitū
aut obscura: aut noua: sed & præsca admodum & illustris & p̄potēs. Nā ut reliquos missos faciā uiros i om
ni dignitatis gradu clarissimos: qui ex hac prosapia emanarunt. id satis mihi superuidet q; uni vicecomites i

Nobili tas Dos Viceco mites Medio lanum cliti & excellentissimi principes annos iā prope centū ac septuaginta nō Mediolanū dūtaxat qua una urbe
nihil habet orbis terræ populosius nec uniuersa Italia magnificentius: sed alias item per multas & Gallias ci

Italia Gallia cilalpi na queant altero cōnubii debitū postulante. Ceterz qd pluribus est opus. Solum coniugii sacramentū diuino ore
constitutū est: cū cetera sacramenta humanae sint inuentioni ascribēda: Quod deus igit̄ uoluit: cōstituit: ius
sit. id si quis negarit ulla carere bonitate. hunc ego ausim appellare & sceleratum & impiū. Nunc at separatim
ad utrūq; uestrum quādā pauca sim diciturus. atq; te primo alloquar Elisabet. Habes tu sane ea oia. quā spō
sa aspectari confuerūt. probitatē uenustatē nobilitatem dotē. Tua probitas est tota. quippe quā in animo est
posita: hanc tibi eripere nemo pōt. Quare cū tibi sit peculiaris noctes tibi ac dies curandū est. ut ei semp aliqd
addas: eam amplifices: exornes: illustres. Vēstas corporis est: q; eo magis habent̄ in p̄tio: quo magis fuerit cū
virtute cōiuncta. Nobilitas & diuinitatē fortunæ censent̄ bona. Dos tibi & pulchra est & præciuitatis consue
tudine satis ampla. Nā de tui generis splendore quid attinet multa memorare. Non. n. familia: vicecomitū
aut obscura: aut noua: sed & præsca admodum & illustris & p̄potēs. Nā ut reliquos missos faciā uiros i om
ni dignitatis gradu clarissimos: qui ex hac prosapia emanarunt. id satis mihi superuidet q; uni vicecomites i

Salpinz & liguriæ potentissimas urbis felicissimo imperio & tenuerunt quādūtissime: & haec etiā tempestate
 tenet quāpacatissime. Sed ne in maioribus tuis enumerādis amplissimis certe oībus optimisq; uiris uidear di-
 cende prolyxior: satis pro tempore suerit meminisse Gasparini uicecomitis parentis tui uiri profecto & gene-
 rosi & singulari bonitate p̄diti: qui illustrissimio illi principi Philippo Mariae ob incomparabilis suas multi-
 plicisq; uirtutes & carissimus fuit & piucūdus adeo: ut nihil unq; ab eo frustra postularet. Quid n. loquar de
 tua nobilissima illa Iohāna matre: quæ p̄stantissimis Ruseonibus nata qui tu alia nō nulla oppida tui eriā ur-
 bem Comum quondā tenuere dominatu: in omni pudicitia & prudentia gloria nulla se gesit clarissima fœ-
 mina inferiorē. Habes p̄terea qui hic ad sunt tū ornatissimū equitem auratū Iohannem aloysiu tum Franchi-
 num non fraterno solum sanguine sed etiā mirabili caritate coniunctos: qui ut sunt corpore magnitudine ac
 forma inter omnis mediolanenses spectatissimi ita pluribus uirtutibus ac maximis apprime celebrādi ob easq;
 rex excellentissimo nostro principi gratissimi. Sunt ad hac tibi in uinis sorores tres nō uulgari celebres bone
 state Agnes uiro grauissimo eidem sapietissimo & optimo Antonio marliāo coniuncta matrimonio & Le-
 zadra comitis Francisci turriā uxor: qui quidē ambo integerrimi sunt prudentissimisq; ducales adiles: quos
 uulgo magnos uocant ducalium intrataz. Est item soror tertia Margarita nupta ducali aulico aloysio du-
 gnāo. Quibus sane sororibus tuis Elisabet pudicissimis probatissimisq; debes nulla uirtute cedere. In primisq;
 meminisse hunc te uige esse habituram id quod faustū felix fortūtūq; sit. Theodorus Platun: qui & genere na-
 tus est splendidissimo & parentibus optimis & ipse quoq; probitate eruditione eloquētia posterior nemine
 siue cū iureconsultis confusat: siue cū philosophis siue cū oratoribus maximisq; uiris i omni genere laudis &
 gloria. Velle mihi licet Elisabet ea oia de tuis laudib⁹ dicere quæ & pulcherrima sunt & uerissima. Sed
 cū ea sit apud oēs de te fama pudicitia prudētia probitatis: ut uirginibus oībus una tu exemplo esse & possis
 & debeat: ja tempus me admonet: ut oēm meū orationis cursum in futu⁹ hunc sponsum tuū breuib⁹ con-
 uertam. Quid aut de te primū laudē. Theodorus plate: uel quid non laudē potius? Nā quis oīum est: q; de tuis
 pulcherrimus maximisq; uirtutibus ingenio disciplina certius testimoniu uno Francisco philelpho afferre q;
 at: cuius uel admodū adolescens iſtitutus es disciplinis: & cum axite prouectus. & sapientia: ab eiusdem te fa-
 miliaritate & amicitia: nunq; a ienū te uoluerit. Finxit te natura ingenio uigili acri strenuo dextero. Quare
 nō modo que recte audires: celeriter tanq; scipiebas: sed per multa quoq; assiduo studio diligentiaq; tua. ex na-
 triis lectionib⁹ conquista atq; collecta perinde atq; in optimis quedam atq; frugiferæ messis acerū cōgere-
 bas nihil quod uel ineptū esset uel minus lueulentū admittens. Quibus quidē natura tuisq; iſtituis factū est
 breui: ut nihil quod ad oratoriam attineret: nihil quod philosophia & grauitatē saperet ignorares. Cum uero i-
 telligeres & pro cōditione tempoz: & pro maiōge tuorum gloria legū ciuilisq; iuris sapientiam omnino ti-
 bi esse obeundam ad hanc te totū tanq; in patritā & auitā possessionem recepiſti. Idq;pus & ingenii acrimo-
 nia & memoria bonitate & contiuua quadam diligenter industria breui temporis curriculo præstisti. ut iu-
 risconsulto & eruditissimus habereris & innocentissimus. Nec tamē inter hac studia siquid ocii uenari po-
 teras: id uacuum fluere patiebaris. Sed quod alii plārīci omnes ad relaxationē & uoluptatis illecebras confe-
 sum: id tu omne aut ad reū diuinārū peripcientiam aut ad altiarū disciplinaz cogitationē transferebas.
 Quo factū uidemus: ut omni in laude ueratus existimeris. Nec enim te fugiebat duo esse hoīum genera al-
 terum doctum & urbanū: alterum indoctū & rusticum: & hoc quidā humanæ præstantia q; minimam partē
 repræsentare: quo de uno uerecunda locutus est hieronymus inquietus. Sancta quippe rusticitas soli sibi pdest
 At alterum illud longe proprius uidetur ad diuinam bonitatem accedere: cū n̄ sibi solūm sed uniuerso huma-
 no generi natum iure queat iudicari: quod & cōsulēdo & monendo & instituēdo & tuendo sit oībus usui.
 Et n. cum duā sint animi partes: quarum altera rōnē habet. altera caret: utriusq; ui eximius ē uoluerit. Qua-
 propter uirtutes oīis complexus est & contemplationis & actionis: quo utriusq; felicitatis etiā inter iuuos fie-
 res cumulatissime particeps. Turpissimum certe iudicans a primis tuis illis maioribus Platoneq; & solone ul-
 la ex parte degenerare. Platorum enim familiali & prisca esse & per celebrē satis nobis ostendit ipse uīnus
 plato: ab quo plati defluxere. Quis enim audeat negare exticisse platonem philosophorū plane oīum & ma-
 ximum & grauissimum. Ut diuini illius ingenii summazq; sapientia cetera argumēta præterereā: fuit ille om-
 nium philosophorum primus: qui & de trinitate & de rebus diuinis ac nostris multo ante humani generis re-
 demptorem q; apertissime fuerit pientissimeq; locutus. Qua ipsa re una quanq; philosophorum oīum nobis-
 sissimus iudicari debet: altius tamen eius est nobilitas recensenda. Plato uir fuit atheniensis Xenocratis acade-
 mici & Aristotelis peripatetici doctor. Is suo proprioq; nomine aristocles dictus est. Nam platonis appellatio-
 nem aut a pectoris latitudine ab oratione uberiore deductum putant πλάτων platus. n. græcelatum la-
 fine significat. Huius paternum genus a Codro manauit atheniensium iustissimo rege melāthi filio: at mater-
 num a Dropide poeta elegantissimo Solonis legūlatoris fratre. Qui quidem ipsi altius referunt genus suum
 in Hileum herda neptum filium ac pelia fratrem. Ex quo item nileo & chlora amphionis filia nati sunt filii
 duodecim: quorum natu minor fuit Nestoris: qui in bello troiano sapientia & eloquentia int̄ græcos catē-
 tris præstit. Itaq; mirandum certe non est: si Theodorus platus huiusmodi ortus genere & ipse iuxta ac pa-
 ter Georgius clarissimus ille iurisconsultus legum ciuilisq; iuris sapientia est illustris: & Petrus antonius hui⁹
 frater cum militia gloriatus poetica est & oratoria laude insignis. Theodorus n. pro transusa & propagata
 in posteros ui sollertiaq; natura platonem solonaz repræsentat. At Petrus Antonius tuni nileum illum qui

Liguria
 Gaspari
 nns uice
 comes
 Philip
 p⁹ Ma-
 iohāna
 Rusco-
 nes
 Comū
 Iohāneſ
 aloysius
 Frachi-
 nus
 Agnes
 Antoni
 us mar-
 liāus
 lezadra
 F. Turri-
 anus co-
 mes
 Marga-
 rita
 Aloysi⁹
 dugna-
 nus
 Elisabet
 Theo-
 doris
 platus
 Duo ho-
 minum
 gener
 Plato
 Solum
 Origo
 domus
 theodo-
 ri Plati-
 Platōis
 origo
 Afisto
 teles pi-
 patetic⁹
 πλάτω-
 νος
 Platys
 C. drus
 Melan-
 thus
 Solon
 Nileus
 Chlora
 Amphī-
 on
 Nestor
 Theo-
 donus

Platus & pilum cōdidit & res gessit maximas: tum amphionā & dropidē: quo eloquentia redidit celeberrimos.
Georgius iuris consul: & ratione hi duo fratres pro diuino principe nostro patriaq̄ salutē si opus esset: ut tam ipsam ultro alacriterq; exponerent: præsterni cum aiauduant in principis salutē patriam salutē esse constitutam. Quā i uno ipso Theodoro omnem maiorē suorum laudē & gloriam ita liceat reperire ut nullus nobis neq; amphion neq; dropides nec etiam nestor sit desyderandus. Nam ad cateras uirtutes & uerū ualeat & oratione soluta adeo: ut quod de nestore apud homez legimus: ex eius lingua melle dulcior oratio profuerat: adde modestiā facilitatem mansuetudinem comittarem morūq; elegantiam mirifica & inaudita quadam ingenii dexteritate prudentiāq; conditam. Quid multis? Ita ipse per se pollet: ita suo splendore præclarus est: ut uideatur maiorum etiam claritudini præluxisse. Quid enim sim longior in recensenda platorum nobilitate: cum non modo in insubribus: ut uetusiora illa silentio: iam in uoluani: uerum etiam & in placentino ac parniensi solo superioribus tēporibus: & in ipsa etiam liguria: cuius caput est Genua lateq; per Italiam nō nul li ex platorum familia uiri magni & prepotentes castella plurima oppidaq; possederint? Quare ne prisca illa curiosus repetentes qua magis ad rem faciunt: prætereamus: paucis mihi complectendū uidetur: q; & ostēdi omnibus potest: & ipse legi. Extant. n. grauissimā quādā tabulā qua uulgo ac tēpestate uocantur publicā instrumenta: & æ quidē reperte in archiuo placentino consecrata anno a natali christiano uigesimo secundo supra millesimum. Quibus quidem tabulis perspicue patet fuisse fratres sex ex quodam natō magnifico militaris dignitatis uiro Plato nomine: qui ex plato familia ortus esset ac nobili sc̄emiā Mathodia: qua filia soror magnāimi equitis aurati coniūtisq; lonielli luciani atque his paternum auuni extitisse Facinum platum & ipsum equitem auratum: auiam uero probatissimam & nobilem sc̄emā Domnillam arasmī turriā filiam: Atq; his quoq; in tabulis quaē consecrata sunt herescundæ familiæ gratia dilucide apparet fuisse illis platis amplissimum patrimonium & arcis permulta atq; oppida: qua pro suis portionibus singillatim inter eos fratres diuisa sunt. Castellum autē unū nomine platonum: iccō indiuisum atq; cōmune reliquie esse: quoniā platorum familia a diuino illo Platone philosopho trahens originē haberet agnationis sua perpetuū cognomē tum. Cūq; hi sex fratres secundū portiones qua cuiq; obtigerant. Alius Bononiā. Alius Ferrariam. Alius Genuam. Alius Parmā. Alius Immolam sese contulissent. Antonius platus qui foret ex illis omnibus natūm: nor: haberetq; portionem suā in Mediolanensi ditione: Mediolanum se recepit: ab quo quidem uno cū ceteri maiores tum illustris & sapientissimus iureconsultus Georgius platus clarissimi huius sponsi pater profectus est. Quid. n. memorem quod est oibus luce ipsa magis perspicuum: uirū illum grauem atq; sapientē Guideturum platum: quem ipse Georgius auum habuit. Fuit enim ille tanta probitate & sapientia ut nō modo Iohānem mariam secundū mediolanensem ducē juuenem sane serocissimū primū locū obtinuerit: sed apud eius etiam patrem Iohānem galeaciū quo nihil uidit aras illa in omni præstatia genere nec admirabilius: nec perfectius: tanto est habitus in honore: ut existimari posset diuinus ille princeps nihil apud se habere tuto. Qui deto plato aut carius aut prætiosius. Itaq; non est mirādū: si talis ille tamq; uir pro sua pietatis munere ad sanctam ciuitatē hierosolymam cum ornatissimo famulatu navigauit: quippe qui intelligeret honorē omnem huius mūdi inaneā esse: ubi diuino uacaret cultu. Quā obrem deuotissime eo prosecutus ubi uoti sui pientissime factus est compos: a serenissimo Hungariae rege Carolo apud sacrosanctū sepulchrum ipsum militaribus est ornatus insignibus. Hoc igitur auo Guideto & patre Georgio natus est excellentissimus hic iureconsultus Theodorus & quo de modo uerba faceram. Petrus antonius & cū ali fratres tum Anastasius adolescēs: qui etiam ipse paternam atq; alioz suorum maiorē gloriam egregie imitatur. Nam ipse quoq; legali ciuiliq; sapientia ita operā dat: ut suoz aequalium cedat nemini nequaq; is quidem solonis platonis oblitus. Nā & solo nis leges quanto fuerint in honore: uel unum illud est dilucidum argumētū: quod Romani ipsi rerum domini legatos decē in graciā usq; miserint: qui eas ab Atheniēsibus petitas in urbē ferrent ad suum stabiliēdū iusticiā & decorandū imperiū. Et plato quantā præ se laudem ferret legū iusticiæ uniuersitatis: administratiōis ciuitatis cū alia permulta eius uolumina eruditissime atq; sapientissime lucubrata tum libri decem de republi ea duodecimq; de legibus apertissime declarant. Sed his omnibus omisissis quid loqr̄ de materno genere Theodori? quid inquam de huius matre pudicissima atq; optima muliere Agnete Maffei muzani illius filia: qui & senator sapientissimus fuit & ob maximas suas innumerabilisq; uirtutes Philippo maria nobilissimo duci carissimus: Num tantus ille princeps cuius splendidissimum nomen nulla unquam neq; inuidia nec posteritas obscurabit: tanto fecisset unum mazzatum nisi omni laude dignum censuisset? Vellem mihi licet ea omnia in medium referre: qua ad uera de te laudes attinere intelligo præstantissime iurisconsulte Theodore plate: qua quoniā temporis breuitate impedit: ut præteream: est necesse. Vnum illud certe sciō: te unum esse inter omnis: qui non tam platus dicendus sis quam plato: utpote qui nō modo platonem in omni sapientia gloria repreſentes: uerum etiam sis idem plato: a quo illustris familia olim tua qua nunc depravatione temporum plato dicitur: platonica fuerit appellata. Sedm quonia me tempus iam admonet: ut ad uerba illa solemnia quib; tota uis matrimonii per uerbum de præsenti concluditur: nostra omnis oratio se conuertat: de his nunc sat & que super

Francisci Philippi oratio nuptialis habita in despousaliciis Petri Biragi & Elisabet principalis.

Vi sacratissimi coniugii vinculum non sumi opere laudat excellentissimi prípces indigni
 profecto illi mihi uideri debent qui ex ullo hominū numero iudicentur: Nā si natura fieri ui
 demus: ut quicquid aut aliter aut sentit: producat aliquid sibi simile: quo in sua specie propa
 getur: idq; non in cæteris aialibus solumque ratione carent: sed in hærbis etiam & arboribus
 quæ sunt in opes sensus: intueri liceat: quid de humano genere dixerimus. q; diuinam imagi
 nem præfeserit? Nōne ad ipsum naturæ appetitum diuino quoq; præcepto admouemur: ut
 crescamus: ac multiplicemur: terræq; repleamus? Et est sane coniugium ut mea fert opinio: uiri adq; mulieris se
 cundum legem ad procreandos liberos cōiunctio. Nō enim ad pruriendis libidinis nō ad titillantis sensus nī
 ad obscene uoluptatis intemperantiam institutū est matrimonium: sed ut pro ratioe pro lege pro sanctimo
 nia nobis similes generemus. Itaq; in coniugio admodū est cauendum nō modo: ne quid per adulteriu m̄ im
 pium est: sed ne per lasciuiam quidē ullam quod pecudum est proprium: perpetremius. Oia sunt a nobis secū
 dum uirtutem ac deum agenda: dicenda: cogitanda. Hæc qui pure caste innocēterq; seruare prexerint: nō dis
 fculter triplicia illa bona assequentur: quæ dicuntur fidei prolis sacramēti: Huiusmodi autē matrimoniu m̄ tan
 tum in se iucunditatis habet: ut nihil in uita possit esse felicius. Quod si ex ullo unq; sperandum fuit: tū ex hoc
 præsenti fausto fortunatoq; coniugio nō modo licet sperare: sed ita omnino sperare. atq; ea quæ oculis cernū
 tur & in nostra situ sunt potestate. Quis. n. ignorat sponsam ipsam Elisabet principiallis lampugnani uiri cla
 rissimi atq; optimi Katherinæ spinelæ nobilis & honestissimæ mulieris filiam ita esse ab prima usq; infantiā
 educatā: ut simul cum lacte uideatur pudicitiam bonitatemq; oēm hausisse? Nam de Petro sposo quid atti
 net multa dicere: quem omnes scimus nenuis suoq; æqualium i omni probitatis genere inferiorē. Et ne lōgi
 or sim: q; tēpus locusq; patiatur. Et certe Petrus parentū maiorūq; suoq; similibus: quippe qui natus An
 tonio birago ornatusimo uiro & Elisabet souica muliere probatissima habuit Maffeolu m paternū auum: quē
 præstantissimus dux philippus ob eximiā erga se fidem singularēq; prudentiam præfecit suæ uniuersæ: curia
 magistrum: quē qui dem pulcherrimū: & amplissimū magistratum Maffeolus ea diligētia & integritate ges
 fit: ut perinde atq; hæreditariū diuinus ille princeps in Antoniu eius filiu post patris obitū translulerit. Quid
 dicam præterea de huius patruo Andrea briago uiro magnifico & grauissimo: Nonne idem dux Philippus
 tanti eum semper fecit cū publicis tum priuatis in rebus ob ingenti acrimoniā magnitudinemq; cōsilii: ut ne
 minem haberet cariore: neminem iucundiorē: neminem cui plus aut tribueret aut crederet? Apud hūc autē il
 lustriſſimum principe nostrū quantum semp idem Andreas ualuerit: quo ad uixit. & auctoritate & gratia &
 domi & belli ob eam: qua plurimū semp claruit: diligentia ac fidem: nemo uestrū omnium est q; nesciat. Quid
 enim uager per alienas familias qbus Petrus sponsus affinitate cōiunctissimus est? Souicos posterulas ani
 deos aduocadros morones uicecomites ipsoq; lampugnanos: cū inter biragos tot uiri floruerint ac etiā nūc
 florent i omni uirtutis genere: ut si eos numerare uoluerō in hac tēporis breuitate: sim nō mediocri tedium fu
 turus? At de nobilitate & generis claritudine pudicissimæ huius sponsæ Elisabet si uerba uoluerō pro digni
 tate facere: non sit mihi huiusmodi breni sermone opus sed prolyxa oratione uel quam spatioſſimis: potius
 uoluminibus. Nam quæ familia est paulo excellentior nō mediolani solum sed in hac uniuersa Gallia Cisal
 pina: quæ nō sibi maximo semper duixerit ornamēto lampugnanorū affinitates? Quare ut tēpori inseruat
 cetera omnia omittentes paucis ea percurramus: quæ ad domesticas sponsæ laudes in huiusmodi necessitudi
 nis genere attinet. Nata est Elisabet patre ut modo dicebatur Princevallæ: uiro certe mea sententia: q; & dexte
 ritate ingenii & strenuitate magnitudine que animi alteri nemini suæ patriæ cōcedat fide at & obleruatiā tā
 ta in excellētissimos nostros prípces Frāciscum sphortiā Blācamq; Mariā duo huius temporis splēdidissi
 ma luminaria: quāto esse maior nullo pacto possit. Quid. n. meminero aut Petrus auum paternū civilis pon
 tificiisq; iuris peritissimum grauissimumq; doctore? aut Georgi illum patruū: cuius ad paternas laudes tāta be
 niuentia accessit in hūc diuinum principe: ut eam nō nisi cū uitæ exitu terminarit? Nam & Bernardū phi
 losophum aemeticū & Baptista atq; Iohānem andréa uideris in uiuis nō uulgari uirtute iuuenes. Hierony
 mus etiā ipse patruus quāta modestia humanitateq; præstiterit: dum uita frueretur: cognostis omnes: Sed ut
 de reliquis ne sim in dicēdo lōgior: conticescam: Nō ne unus hic Oldradus lampugnanus magnificus: eques
 auratus ducalisq; senator sapiētissimus tanto semper in honore est habitus ob eius præclaras summasq; uirtu
 tes cum apud Philippum Mariam illum: tum apud hunc ipsum Frāciscum sphortiam sacerum generumque
 duces: ut alterum habeamus neminem: qui cum hoc uno quat de gloria contēnere? Quæ cum ita sint: nō du
 bia nobis oib; spem affertis felicissimi cōinges Elisabet lampugnana Petrecq; birage in oī uos laude similis fo
 reparentū maiorūq; uestroq;. Respōdebitis. n. respondebitis pfecto geniture sāminū: talisq; uos p̄stabitis: ut
 nō minus illis præluxisse q; accepisse ab illis lucē sitis iudicādi. Quare quod felix faustū fortunatūq; uobis sit
 iam ad ipsum desponsationis munus p̄pius accedamus. Mediolani. iii. Idus septembres. M. ccclviii.

Francisci Philelphi epithalamion in nuptiis nobilium coniugum Iohannis antonii simoneta & Marga
 ritæ cottæ.

Nter humanæ societatis uincula: quibus ratione duce iucunde inter nos uiuimus: nullū profe
 ctō neq; iucundius neq; utilius esse aia duerto: quam quo uir & uxor mutua caritate inuicem cō
 iunguntur. Scimus enim in uniuersa re domestica qua constitutur seminarium reipublicæ tri

plicē esse societatē heri & serui uiri & uxoris patris & filii: & id quidē secundū triplex ciuitatis administran-
dā genus. Hęc uero cōmunionū coniugii quod uocamus: tantā uim in se habere tantā magnitudinē tātam
præstantiā excellentissimi philosophi tradiderūt: ut inde gradatim secūdis auspiciis ad sūmum usq; eatur im-
perium. Vt. n. unius cgregii uiri principatus & optimatiū præstat & populi dñm natūi: ea ratione secūdum
Gregoriū Nazanzenū: quod exemplo unius dei i cālo regem unū oportet esse in terra: eodē modo coniuga-
lis dignitas quā unius est ad una: reliquas societas antecellit. Itaq; mirandū certe nō est. si deus optimus ma-
ximus ab ipso usq; hūanā creationis initio cōstituit iussitq; matrimoniu: continuoq; adiecit: crescite ac mlti-
plicamini: & replete terrā. Nō. n. a Cecrope illo quē fabulātur: nō ab ægyptiaca supstitutione nō a Romulo ne-
scio: quo est huiusmodi cōiunctionis bonitas aut introducta aut excogitata sed ab ipso imortali deo: a quo
quicquid est boni: ad nos puenit: & sine quo boni esse oīno nihil potest. Et quāq; maritalis caritas iter oīs sua
uitates est sua natura suauissima: tūc tamē fit longe suauior & gratior: si qua rōne instituta est: eadē etiam ppe-
tuo seruetur. Nā procreationis gratia matrimoniu: introductū uidemus & id nō hominū magisq; cōmuni. q
dam natura lege. Sic. n. & arbor arborē & seges segetē & aīal ex se animal gignit: quod qui diligēter secū: aīo
uoluntarit: omni opera diligētiaq; curabit: nequid i maritali præcellētia aut agat: aut meditetur: q; abs eius de-
coro sit alienum. Sāctum inquā & impollutū oportet esse cōiugium q; ut i omni uita mutua dilectione tuea-
mur: illud nos oportet præceptū assidue meminisse nec uix habere potestatē sui: nec uxorē sui eē arbitrii. Sed
utrumq; alteri pari quadā pietate obstringi. Quid. n. meminero: quā quātaq; cōmoda atq; emolumēta ex ip-
so bene cōuenienti cōnubio cōsequuntur: cū iūsumus ignari ut est prudētis patrissimilias rem quottidie: quā
tum honestas patitur: augere ita sollertia diligētisq; matrona: eā domi digerere ac tueri. Quare nō equidem
possum uobis nī admodū gratulari. Iohānes Antoni atq; Margarita q; diuinū pceptū ac legitimam cōiugii san-
ctionē hoc die q; utrīq; uestrū felix fortunatūq; sit: iniuri q; rectissime uobis posteritatiq; uestra consuūtis
facturi uos certe oīa pro uesta uestrorūq; dignitate. Nā ut abs te incipiā castissima: pudicissimaq; puella Mar-
garita: nō potes tuox parentū nō esse simillima. Siue. n. ante oculos tibi ponas nobilissimā & honestissimā
matrē tuam Magdalēnā Leonatinā siue patrē tuū clariſsimū & grauiſsimū senatōrē hunc Petrum cottā: tāto
debes accendi pbitatis desyderio: ut nīsi q; honestū sit & laudabile apud dēs: intelliges tibi esse i uita ppositū
Nō. n. es ignara: q;to semp tum uniuersaq; Cottagē familia tum ornatissimū pater tuus i splēdore sit habitus
Nā ut antiquiora breuitatis gratia cōticeſā: nīsi uir iudicatus semp esset pbatissimus pater tuus nunq; pstatil-
limus dux Philippiūs tātēnē fecisset q;diu fuit i uīnis: necq; illustriſsimus. hic atq; optimus piceps noster ordi-
ni senatorio aſcripsisset. Quo fit ut oī tibi cura oī studio oī idūtū aīittēdū sit: ut h̄'atas q; ad seniū: iā pueit
in tua pbitate atq; laude cōquiescat. Dēte uere Iohānes Antoni: simoneta nihil esse intelligo: quod si q; optimi
me sibi quisq; debeat polliceri. Es. n. tu diuni primū singulari q;da prudētia peditus. q; fit: ut q;te sequi oporteat
in matrimonio lātitate: & q; uitare: nesciū esse nō possis. Accedit: auunculus huius tuū uel patris potius itegri-
mi atq; sānni senatoris Angelī simoneſā: auctoritas & amplitudo cuius prudētissimis iſtitutis: & uolūtati cū
semp parueris: ac peas: hāco ēm quā hēs: tibi gloriā peperisti. Quid. n. memorē hoe loco sapiētissimā & eru-
tissimū uig. ducalē ſcretarium cōſobrinū tuū. Cīchū: qui ut affinitatē tibi cōtūdissimus est: ita maximum
ad iūmetū ad noīs claritatē. His sane rōibus fēm̄ est: ut ſupiore ſēpōre magnificus eques auratus. Oldrad
lāpugnanus ille cuius nomē illūstre ē unicā filiā quā habebat: tibi matrimonio copulauerit. His ēt rōibus ad
duces uir ſpectatissimus petrus cotta te ſibi genez. libenter accepit filius: iſ certā tuā ante acte uitā: quā nouit
omni ex parte pbatissimā esse. Qua pptib; opera dāda est: ut tāta de te expectatiō nō modo respōdeas: sed
ēt mirabiliter ſupes. Aspicis pterea nō obſeure: q;tum tibi munus ad gloriā est additum q;dhumanissimus p̄
ceps noster ſplēdidiſſima ſublimitatis ſuē plentia cum tot illuſtribus iclytisq; p̄cipib; matrimonium. hoc
honorat futuꝝ is quidē ſperās: ut tales e uobis cōiugib; liberi. prodeant. quales Angelum Petruſq; est exp-
tū quorum erga ſe fidem atq; deuotionem tātam in rebus omnib; eſſe cognouit: ut accedere nihil poſſit ad
ſummum. Sed ne longius noſtra protrahatur oratio: iam deo duce atq; auctore ad tranſfigendas nuptias pro-
pius accedatur.

Francisci philippi oratio ſuuptialis habita in deſponſione magnifica p̄uella Maruicā & magnifici equi
tiſ autati Raymundi attenduli.

Deus ei
potens

Vanti fieri oporteat beñe cōueniēs matrimonium Māgnifici atq; illūſtres uiri: uel ea rōe p
bari p̄t: q;d. q; tria maxie expetuntē i uīta: honos utilitas: uoluptas eiusmodi uinculo apprime-
cōtinet. Nā ut i societate humana nihil ē adulterio turpius: ita cōiugii ſāctitiae honesti nī
hil: Quid: q;d ex oībus ſacramētis qbus bene atq; beate uiuit: hoc unū dūtaxat diuīnō est ore
cōſtitutū & id quidē in primis illis parētibus: qbus pceptū ē ab oīpotēti deo: ut crecerēt:
ac mltiplicarent: terrāq; replerēt. In his sane oībus laudat cālibatus: g cōcepta oī carnis co-
pula āgeloꝝ ſele quā hoīum ſmilis maluerūt. Sed q; uitā ciuile adamāt: nec ſibi nec reip. recte cōſulunt: ubi a
cūnubio abſtineāt. Queadmodū. n. uidēus natura fieri: ut q;ciq; uel alūtur uel ſentiūt p̄dueāt aliqd ſimile ſui
id q;d nī in cāteris aīantibus ſolū itueri licet uerū metā i ſtirib; & herbis: nōne iſ fuerit ob omni naturā le-
ge alienus: qui iāt̄ homines manens non ſe hominū eſſe mēminerit: non quārat p̄ generis propagationē

sei terris quoq; re ddere immortalē? Legimus apud maiores eā Lycurgi legē plurimū laudari solita:qua iis san
xisset eos oīs q; nubere uoluissēt:tū i Gymnicis ludis a spectaculo arceri:tū ēt affici ignominia : q̄ppe q; eos
priuatos uoluit eo honore atq; obseruatiā:q; senioribus a iunioribus p̄staref. Idq; ob nullā aliā cām:q; ut pro
creādorū liberorū q̄d diligentissimā hērent rōnē. Quod ēt factū ē:ut a nemine adolescens ille reprēderet:qui
adueniēti Dercyllidæ i Theat̄z nō mō nō assurrexerit:ac subselliū cesserit:sed adiecerit potius: Nā nec tu mi
hi o Dercyllida q; cessurus eēt gēuisti:cū Dercyllidas tamen & uir grauissimus foret & res maximas suo ipio
ſclarasq; gessisset: Sed gd aut lycurgi aut multo ante lycurgū Mercurii ac Cecropis:quid dein romuli de cō/
iugio iſtituta cōgrimns:q̄d oīdē Christus opt. maximus q; & idē filius dei eēt & deus tū in mīrimonio nasci
uoluit:tum iuitatus:ad nuptias eas p̄sentia sua ornauit:ac iuit? Quāta uero utilitas manat q̄ta uoluptas ex
cōiugali cōiunctiōe:oēs in matrimōio sūt:facile itelligūt. Nā cōiugali amore nihil ē p̄fecto mitius nihil dulci/
us nihil suauius Vtilitatis āt oia plēa sūt q̄ mīrimoniali p̄cimonia atq; diligētia administrat̄. Rectissime igitur
utriq; nest̄ prospectū iudico magnifica uirgo iulia Marucia & magnifice Raimūde atrēdule:qđ p̄ sp̄sali/
um iuriū ſtimoniā atq; ſplēdorē ſitis hodierno die mutuo caritatis uiculō coppulādi:quo et uobis ip̄is poſte
riq; ueſtris q̄ſaluberrime & maxima ueſtra cū laude cōſultatis. Nec.n. p̄terire uos debet tria eē nuptiag; bona
mutuā inter cōiuges fidē plis nō ſolū p̄creadæ ſed benigne alēdæ & ingenue atq; inocēter educādæ ſtudium
in primisq; ſacramētū:quo ipollutū cōnubiū & oī ſuſpiriōe uacuū ſeruat̄: Ita.n.uos faciētes & cāleſti ſatiſ
ſaciētis & mīdi gloriæ:nā paretū & maiorū ueltrōg; claritas nō paꝝ icitare uos debet ad omne cōiugū offi
ciū ac decus. Es tu ſane iulia nata ſplēdicioſimo egte aurato & retum bellicag; laude celebrādo Baldo Ma
ructio illius nicolai tholētinatis filio cuius iuſtre nomē nullus unq; delebit interitus. Vnus.n. Nicolaus ille
tholētinā tallis fuit tāſtu q̄ bellī dux ut princeps ille nobillissimus philippus maria & patrē appellare eū con
ſueuerit:& eius fidei ſuā oēm diſiōne administrādā cōmiferit. Hūc ēt Veneti:hūc Florētini: hūc Romana
ecclesia ſuag; oīum copiag; ipatoꝝ hūt. Nā de patruo tuo Ihoāne tholētinati q; & p̄ſens ē & te nō ſecus
amat ac filiā:eo loquor uerecūdius:qđ ſuas de le laudes nō libēter audit q̄ppe q; ut ēoi i re modeſtissimus ma
lit haberi & eē laude dignus quā corā laudari. Sed illud ſatis ē dilucidū argumētū excellētissime ſuā ſumma
q; probitatis & ſapiențiā qđ ob multas & maximas res ſuas fortiffime geſtas magnanimus ille noſter & iſly
tus dux Frāſicus ſphor. & hūc ſibi generū aſciuit & magnis copiis p̄fecit & i ordine ſenatorio locū ornatis/
ſimū obtinere uoluit: & nō ſecus ac filiū & cage habuit & piuēdū ſemp dū fuit i uiuīs: Quātū āt hūc faciat
pſtātissimus dux Galeacuſ. uidemus oēs . Nū qſquā minus eū admireſt:quē diuina ſapienția tāti principis fa
cit maxiſi? De te uero Raimūde attēdule qđ multa diſturus ſim q̄ natus patre Michaelē fortiffimo illo:& eī
laudatissimo bellī duce quē uniuerſa prope Italia ob ſclaras ſuas freq̄ntisq; uictorias habuit in honore te oī
in re ſimilimū. illi pſtas: dignumq; oſtēdis cognatiōe inuictissimi noſtri principis. Quā cū ita ſint:altūd nū/
bil reſtat:quā ut puerba illa deſpoſionis ſolemania ad rem ipsam propius accedamus.

Francisci philelphi oratio hita in cōnabio magnificæ puellæ Margarita arcimboldæ & magnifici equiti
aurati Antonii cribelli:

Vm iter uāhemētissimos ac maxius ai affec̄tā ſit uis amoris iuſtissime p̄iceps pſtātissimi
p̄es mīeſcq; hōeſtissiæ:ut ētā tigſſim⁹ ille poeta Orpheus idēq; theolog⁹ cū n̄ dubitauerit nō mō
deū aſſerere: ſed primū quoq; deoꝝ oīum post diſcretū atq; digelſtū i ſua mēbra chaos qđnomi
nāt appaſuſſei cālo:ob idq; phāetis appellatōē meruisse q̄ nihil. I. fine amore atq; cōcordia
in uniuerſo mundo conſtare firmius aut diutius poſſit qđ dicemus de ſacratiſſimo ipſo amo
ris uinculo ac plane indiſſolubili:quo tuiri atq; uxorū animi honestiſſimo quodam nexu in
uicem uincuntur? Quod ſi coniugium priu in cālo fit diuino iuſlu ac decreto: quodā: 'quā
celebreſt in terra quis ambigat quicquid ab eo fit:id optimum eſſe oportere? At in primis parentibus ma
trimoniuſ deū ip̄le omnipotens mirabili caritate iuſtituit Ad hāc ilhesus clementiſſimus humani generiſ re
demptor tum in coniugio naſci dignatus eſt: tum iuitatus ad nuptias non iuitatus nemit: eaſq; ſuā p̄ſentia
non ſolum honestauit: ſed etiam iuit & quamquā omnis amor delectare plurimum ſolet: is tamē qui ex bo
no coniugali percepit ac manat tantam & eam incredibilem uoluptatem p̄ſe fert: ut nihil in uita poſſit
eſſe iucundius. Ad huiusmodi autem amoris honestatē ac iucunditatē accedit magnitudo utilitatis: qđdē tria
cum in uniuerſa uita expetuntur tum in amicitia maxime. Nam quam aliam amicitiam huic neceſſit uidi
ritatiq; coniugali anteponamus: non enim coniugēs non poſſunt rationem habere & augendæ & conſeru
dæ rei familiaris cum ob uniuerſam domum tum ob liberos procreatō ſuel procreādō ſi: quorum uitæ di
gnitatique conſulere naturæ etiam duci impellimur. Erat ſane apud lacedæmonias iis: qui ad ſenectutem uſ
q; uitā calibem duxiſſent perinde atque proposita qđā ignominia nota: q̄ppe q̄ nihil in poſteꝝ p̄pagādæ
reip. cōſulere uiderent̄. Quo factū ēut generosi illius adolescētis diſtū in Dercyllidæ ip̄probaret a hoīe. nā hec
tu mihi ceſſurus ſit: genuiſt: Nō.n. aſſurrexit Dercyllidæ adolescens: neq; honorem: quē mors erat a minori
bus pſtar, grādiorib; natu: ei exhibuit: Et quisnā dubitet eū qui tā ut uiuit actiua, infamia, criminē uacare
nō poſſe: ubi ſine uxore uixerit: cū uel diuino p̄cepto crescere nos ſemp oportet: ac multiplicari: & qđā natu

margari
ta
 antonius
 paradi
tos
 nicolaus
arcibol/
dus
 Vrsina
Guilhel/
mus co/
mes
 Vrbäus
pontifex
 Vgolius
comes
 iacobus
 Philip/
pus eps
 antöius
 comes

ræ lege gignere nobis similes. Itaq; nō absurde uestri uobis parentes ut sūt uiri graues & sapiētes: nec inutiliter prospexerunt: cū tibi Margarita arcimbolda pulcherrima: pudicissimaq; puella tum itē tibi generose adoleſcens equeſq; aurate Antoni cribelle: quos nō mō nō aduersates: sed q̄modissime obtēperātes uolutatibus adhortationibusque paternis hoc laudatissimo & optimo ad procreandos liberos sacramēto inuicē uideam cōiugari. Et enī reliqua oia sacramenta hūanæ sūt & inuictiōis & instituti. Matrimonium uero solus deus ipse cōstituit & i primis parētibus: quod modo dicebatur: & in delitiarum horto: qui a gracie dislos dicitur. Igitur nō ignorare uos oportet: q̄ sint tanti ac tam præclarū muneris bona: quæ triplicia viri ſa pieneſſimi ēē uoluerūt. Nā primum positum est in fide altege in prole: tertium in sacramento. Et sacramēto quidem caueſt ne diuiniū fiat: sed oia quæ ad regendum matrimonium uiscipendos liberos attinet: ſacte in ocenterq; seruentur. Quod autem munus ad prolem ſpectat: illud eſte uolunt: ut & pie uiscipitur & alatur benigne: & eduretur religioſe. Fides uero omnem fugat in temperantiam libidinis: quo uinculi cōiugalis tam in uiro quam i uxore: sanctitas pro mutua dilectione perpetuo cōſtet. Et ne ſim prolixior quam & lo-
cus & tempus & personarum poſtulet dignitas: iis in preſentia prætermiſſis: quæ pro rei magnitudine pmul-
ta dicenda eſſent ego uos ſpectatissimi cōiuges monere hortari: rogarē: obſecrare: obteſtari nō deſinam: ut ni-
hil uobis potius ducatis q̄ & dies & noctes habere ante oculos deum: ad quem unum in entem omnē cogita-
tuſq; ueſtros q̄ pientiſſime referatis quo tanq; preſente atq; uidente omnia: nihil oīno neque agatis neque di-
catiſ: neq; meditemini niſi caſta & cōtinenter. Sic. n. omnia erunt uobis opeata: atque felicia. Quod autem
ſecūdo loco uobis arbitror obſeruādū: adhibete diligētem opam: ut parentibus maioribusq; ueſtris ornamē-
to laudiq; ſit. Tu enim Margarita nata es Nicolao arcimboldo clarissimo inriscōſulto ac uiro disciplina-
rūq; oīum laudatissimæ doctiſſime eruditio cōſilerioq; ducali ſapienſiſſimo: & optimo. Matre autem pro-
batiſſima ac nobili Vrsina canofa. Nā quid ego commemorem tot ac tantos uel paterni uel materni fan-
guinis nobiliſſimos magnificosq; uiros palauicinos: rubeos: folianos: torrellos: archēſelsq; comites: cum i hoc
uno: Nicolao arcimboldo tanta ſit utrūtus tantus ſplendor: ut cum omni antiquitate poſſit de ſapienſia & i
tegritatis laude cōtendere? Tu at Antoni ea cribelloz familiā natu es: quæ diuīnū Guelmū origine eum itē
auctorem generi habēs: nō mediolani ſolum illuſtris eſt: & præpotēs: ſed in uniuerſam Italiā nō bellī minus
quā pacis artibus cognita: quoq; ego ſingulorū eximias laudes ſi uelut ſingillatim pſequi: nullam neq; te-
poris nec loci rationē ſim habiturus. Ut enim ſilencio præterea & Urbanum tertium ſumimū ecclesiæ Roma-
næ pōtificē & alios permultos uel epiftopos uel belli duces: ad hāc & inriconsultos & philofophos: quibus
familiā tua eſt iāpridē ſplēdidiffimi celebritatem nō minima omnium gētiū ſtimoniō aſſecuta: ſaris tibi ad
optimarū actionum imitationem exempla ſint uel pater tuus uir magnificus Vgolitus comes: uel patriū
ipſi duo: cū reuerēdiſſimus pontifex nouariēſis Jacobus philippus tum comes Antonius humanitate prudē-
tiaq; inſignis. Prætereo enim conſulto affinesq; reliquos atq; propinquos tuos: quorum numerus eſt prope in-
ſinitus: ne iudicer q̄ par ſit: in dicēdo curiōſior. Tu uelut ad domētica exempla quibus debes ad omne pbi-
tatis generis mirifice iſlāmari: utaris etiam illa qui ſemper ſoles: bonitate ingenii tui. Fac obſecro: ut quam de-
tua laude expectationē cōcitaſti hāc nō minus i hoc fauſto & bene cōueniēti cōiugio: q̄ in cāteris uitæ par-
tibus ſubſtitueas atq; tuearis. Volat enim adolescentia aliis pnicibus & omnis ſtatis flos breui momento lá-
guescit. Sola uirtus ſtabilis eſt poſſeſſio ſola icōmutabilis: quæ tam etſi in omni uitæ ſtatu eſt utilis: in matri-
monio tum maxime neceſſaria. In hoc enim reipublicæ ſeminariū conſtitut: quod niſi omni uito uacau-
erit: nunquam ad bonam frugem ſit peruenitum. Sed de hiſiatis iam ad ea ueniamus: quæ materno ſermo-
ne pauciſ transfigenda ſunt. Mediolan. vii. Kal. iulias. M.cccc. lviii.

Exordiſ

F. sphou

tia dux

L. crass⁹

Qu. ma

ximus

Gn. car.

bo

Tyrtia

m⁹ theo

phraſtus

athenien-

fes

Demo /

ſthenes

Philip /

pus rex

alexáder

M. Tul.

ORATIONES DIVERSE:

FRANCISCI PHILEPHIORATIO AD PIUM SECUNDUM Pōti. maxi. hita Mātuā i publico
blico uniuerſalique Cōſistorio p Duce Frāciſco Sphortia die martis. xiii. Kal. octobres. M.cccc. lviii.

V M E SSEM PATER BEATISSIME Noſe atq; iuſſu humaniſſimi pincipis huius mei
 Fr. sphor. idylti Mediolanēſū ducis apd ſcitatē tuā i tāto hoc & tā florēti ſplēdidiffimo
 q̄ coetu uerba facturus de rebus maximis & clarissimis & cū neceſſariiſ tū xpianis oībus nō
 mediocriter cōducturis: nō poterā qđ nō ſubuereri: ne idē mihi accideret: qđ grauiſſimis
 ac ſūmis & oratoribus & philofophis uſu aliquādo uenisse tradit: Nā & L. crassus cū pater
 nā ulturus iniuriā apud. Qu. Maximū foret aduersus. Gn. carbonē cauſa acturus: ne uerbū
 bū qđ potuit emittere. Et Tyrtamus cognomēto Theophrastus pauca admodū uerba apd

Atheniensem populū dicturus obmutuit. Demosthenes uero talis ille tātuſq; orator apud Philippum regē
 Alexātri patrē orationē hītūris idē ē paſſus. Nā qđ dixero de eloquētiſſimo uiro eruditissimoq; philofopho
 M. Tilio Cicerōe? Nō ne i cā illa nobiliſſima Titi āni milliōis fortiſſimi uiri & optie de ſe meriti ita expal-
 luit: ita tremuit: ita defecit: ut ſeptius nūq; orauerit? Hāc igit ſuecū repetēs p̄ beatissime aioq; uolutas tū hu-
 ius loci ornatissimi aptitudinē atq; maiestatē: tū icredibile tuā diuināq; ſapiētia merito optioq; iure expau-
 ſebā: ne qđ iſpieti mihi: qđ nollē accideret. Sed iā ne plāe recreat: ac reficit mitiſſimi tui iſtū ūlt⁹ atq; aiſ
 cilitas ſingularisq; illa bñignitas: q̄ nup. i urbe Roma corā iſe de te exptus ma iore cū fiducia ad dicendum ue-

xxiiii
ciceron
T. antius
milo
Roma
Narratō
Petrus
apostol⁹
Mantua
cōfirma
tio. & cō
futatio
Xps. I
Ihesus
Turci
Scythæ
caucasus
Persis
Iustitia
nusath
per asor
Ihel tē
pontus
boccha⁹
Bospho
rus urbs
Cōstati
nopolis
Alexius
cōuenus
iperator
Theodo
rus cata
cuzenus
lhoānes
iperator
myisia asif
aticas
Tracia
calipolis
hellespō
tus
horæas
Amora
thus
Triballi
serui
Lazaurus
Baisetes
thessalia
Boetia
Cōstati.
Sigismū
dus rex
Galli
Christus
Ihesus
Thomys
ris tam
berlanus

nio. Ut ad rē propius accedā: hic optimus p̄incipes meus ut est sanctitatis tuā: & sacri huius collegi cardinalium uniuersaq; romā eccl̄esiā obserberes ad vindicandā xp̄anā républikā: ex atrocissima & tēterrīma seruitute turcorum in pristinam suā & libertatē & pignitatē: indignum profecto & iniquum a se factum iri ex stimasset: si abs te tantopere perhumaniterq; accessitus ad constitā diē minus ipse: quā primum uenisset i pulcherrimum hūc perillistrēque conuentū tot oenerabilū patrū & dominorū & principū. Intelligebat enī in tanto rege discrimine quo tota religio nostra fluctuat: celeritate plurima opus esse: ne dum prastolando cōsultādoque serius tempus territur: diui Petri nauicula ante naufragio obruatur: quā tabernaculo fuerit rūde tibusq; munita. Itaq; posthabitatis omninoque pratermissis ceteris negociis suis omnibus quā circa noui priūcipatus sui administrationē in tantis huius nostrā tumescientis fluctuantisq; italiā procellis atq; tēpestatibus neque parua nec levita esse possunt ecce ut uides: non inuitus paruit salutiferis admonitionibus & sanctissimis iussiſ tuis: quippe qui ut est uir non minus studiosus religionis & pietatis quam & ingenti animo & conſilio: animaduertebat te pontificem maximum & sanctissimū nō sine causa in tanto itineris labore & infirmitate corporis & apostolico illo ſolio Mantuam concessisse: & universos christiana fidei p̄inceps ac reges consultandi ferendāq; opis gratia instanti necessitatī litteris ac nūnciis conuocasse. Nā quid magis detet xp̄anum hominem quā nō modo pecunias atq; uires suas p illius nomine gloriaque offerre: sed etiā ſemetipsum ſi opus fuerit deuouere: qui ut ap̄fi uita frueremur aeterna: cū e domiho ſeruus fieri tam crudelissime & per omne ignominiae genus mori uoluit. Oh diuinam illam clāmentiam. Oh liberalitatem & munificentia obſtupendam. Tu pro nobis xp̄e optime maxime: quo illius originalis delicti & perpetua culpa reos i expia bili faciore liberares p̄uidendam accerbissimamque mortem non ſolum non reculasti: ſed uultra etiā: atq; p libenter depopocisti. Nos autem ita ſinius ipudentes: ita ſgrati: ita mentis ac lensuſ iopes: ut facultates noſtrās atq; uirā ſi ſit opus: quam a te uno gratis accepimus i tam a tui nominis lactura & contumelia tibi repetēti redire dubiteremus? Absit a regibus & principibus xp̄ianis tui dedecus tantū opprobrium tantum nefas. Quid enim reliqui p̄incipes ſint facturi pater beatissime: quōrā opes ac uires maiores formidabilioreſq; ſunt: quando unus hic Franciscus Iphortiane dilectissim⁹ quidē & fratribus & filiis parcere de creuerit modo poſſit aliquam open ſalutemq; afferre huic ſalutiferō pientissimo q; operi? Nouit certe p̄inceptus prudentissimus nos eſſe natos non uobis ſolis: ſed bonis omnibus: ſed ſotū fidei xp̄anæ: ſed immortali deo xp̄o Ihesu redemptori nostro cuius in occēte & ſacrissimā ciuitatem pati ludibrio eſſe diritari immunitatiq; turcorū turpissimum eſt & dedecorū in primis eo enim omnīs indignita ſduendā eſt indignior quo ab indignioribus inſertur hominibus: ſi homines quidem potius quā afferate proſuſ & truculentissime quādam bellū. Tuci ſunt appelandi cum nihil in ſe humanitatis habeant p̄ater hominis ſigurā & eam ſane ob flagicōfīmam turpitudinis ſceditātē deprauatā ac nequā. Quis unus omnium turcos ignoret ſūgitūos eē cytarum ſeuos eosq; paſtores: qui ex ergaſtulis illius uasti & inhospitabilis montis Caucasi cum in perſidia ac Mediam latrocinatum deſcendissent: nullūq; certum incoleſt eomicilium p̄aſter obſoleta luſtra & horrentes ſyluarum latebras: primum Iuſtiniani temporibus ad heſespontum uſq; clandestinis insidiis impetum facientes: eodem duciore & collatore perditissimo Boccharo urbem oppulentissimam Bophorum repētina ui captā dirripuerūt. Deinde ubi laxius ut homines humiles abiectiq; negligunt: cōtēnūtur q; iperatē cōſtantinopoli Alexio commeno mīr rebus ſuis incrementū fures obscurissimi cōtinuis latrocinii attulerūt: nā gd nō cōſequatur aſſiduitas? Ut iam auderent apto ēt marte cū iperio illo orientali de p̄incipatu cōtēdere. Vſu. n. fieri quoddile uideamus: ut quo quis huniūore ignobiliorēq; natus genere fortunā ipuſtētia uſus fuerit: eo ſe arrogantē inſolentiorē ſuperbiorem p̄aſtet. Et ne ſim i re minime iuſcūda narrando prolyxior: ubi turei p Theodorum cantacuzenū: qui lhoānem palæologum ut pupillum & generum impius circumscripitor patrito auitoq; regno fraudarat: ex aſſiatica Mysia i thraciā callipoli ad hellespontum tradita perinde atque ſocii ſunt traducti: nūc ſocerum nūc generam Horcane duciore fallantes: ut ſunt ad omne improbitatis gēus proclines atq; anhelantes: breui temporis curriculo magna ex parte thracia occupata: duce Amoratho Horcanis filio in triballoſ: qui nūc ſeru appellatur: itruere: Quo in loco ubi magna utrinq; cōde iam perpetrata Amorathus a Lazaro ſtreuo atque fortissimo triballorum duce: qui ſe pro patria imaculatā hostiam deuouē: cum duodecim intrepidis commilitonibus in caſtra ipsa intra crudelissimi ſceleratissimique tyrāni tentorū impetum fecerat: multis uulneribus confoſſus occiditur. Huic ubi Baiſeces filius ſuccellſet nō re minus fulmen quam nomine id enim Baiſeces turcorum lingua ſignificat: non ſolum theſſalia christianiſ & Boetia eſt erepta: ſed ipsa etiam noua Roma Constantinopolis ita uallata & preſa diuturna obſidione oppugnationibus quā continuis & tremendis: ut profligatio iam ad Nicopolin Sigismundo regē hungariæ cum tanto & tam rebus omnibus ornatiſſimo exercitu fortium uirorum ad trece tamillia poſt internitionem tantæ Gallorum nobilitatis poſt ludibrīſam & barbaram ac ſpurcissimam cōtumeliam tot p̄incipū tot ducum poſt iani prope extincū christianum & nomen & cultum in repente Christus Ihesus qui ſe de inimicis ſuis cum inimicis item ſuis ulcisci dignatus eſt. Thomyrin massageram cognomento taberlanum: quoniam pede alero eſſet claudus: cum numentabili firmiſſimoque miſliſet exercitu ipsa inquam noua Roma Constantinopolis ex illo uisque tempore & capta ui eſſet & uera in gradam. At uoluit tum deus omnipotens tantam paci indignitatem: quin potius ſpicue omni-

bus gētibus declarauit frustra esse humanos cogitatus ois q̄ diuīsio careant auxilio. Vixtus ē igitur & captus
Sultāus illico a Thomyride tamberlano fulmineus ille & horribilis Baisetes nulla pugna nulla concussiōe hastarum
turcus nulla ensium vibratione sine ullo prorsus sagittarum iactu: Nam ante uniuersus Baisetꝝ exercitus fugae tur/
Cyricus! piſſime terga dedit: quam descentum eſſet in aciem. Oh mirabilem dei prouidentiam. Oh incomprehensiblem
Myſi immensamq̄ potentiam. Oh caritatem: qua nos complecteſtis: infinitam. Et nos miseri nondum respicimus
Dābitū non respicimus: captus igit & nō multo post obtruncatus per multam contumeliam ille tam potens tam elat/
balatchi tus tam formidabilis Baisetes cum nō nullos filios reliquifer: ceteris deinceps omnibus per Sultanū
Moldā fratrem strangulatis arquus neruo ex quo poſtea cyricis dictus: est solus hic sultanus cyricis i tyrannida ſacce
via nihilo qđem minus quam Baisetes pater christianis pñciosus. Nam & Myſos qui citra Danubium ſedēt
Aegeum & ultra Danubium Balancchos & Moldauia ſubiugavit: adiecitq; quicq; mari x̄geo Ionioq; adiacet p̄r/
mare ſolam pelloponēn ſem ad illiricos usq;. Qui poſtea quā animā efflaſſet: ſecutus eſt Amorathus filius ob/
Ionium amorathū proauū ita nominatus. Is omnium primum post stragulatū Muſtapham fratre urbē conſtatino/
mare polin p̄ magno & accerrimo munitus exercitu obſedit mēſibus tribus: oppugnatq; fortissime: quo tem/
Pellopo pore illic me: continuebam disciplina gracia consequenda gratia: quā ubi nequifet expugnare: agro igni fer/
nēſius roq; quaſtago abit adortus Theſſaloniam i macedonia: qua turcoꝝ metu Venetis ſe dederat. Hāc poſteaq;
illarici dies tris continuos oppugnat: tandem expugnat: agitq; in prædā: murum iſthmi qui pelloponēſium per cōti/
nentē ab aēgo ad ionium pelagus tutabatur: cum cepiſſet p̄ icolarum proditionem: ſolo aquauit inde abacta
theſſalo Ingenii p̄rāda: Qui ubi ſpenumero pugnafet cum hungaris & id quidē infeliciter: deinceps ubi ap̄ Bar/
nica na cum iſdem hungaris manū coſeruerit: eſſetq; unius lhoānis Vaiuodæ clarissim⁹ i mi belli ducis calliditate ſu/
maq; uirtute ſuperat⁹ atq; ingenti cū cāde in fugam uersus: factum eſt ſubito audacia atq; animoſitate regis
Macedo Vladislai: ut e uicto uictor euafert hungari cūctis non tā ſugatis quam per ſubitam animoꝝ cōſternationē
nica iſthmus ob in tollerabilem dolorem quem ex interempto rege animo conceperant: ultro ſugientibus. In qua quidem
Hungari christianorum ſuga illud uulnus uel maximum nomini christiano infixum eſt: quod iulianum cæſarinū ſan/
Barna cræ crucis cardinalem uirum uero dignum Romana ecclesia hungari uifra ſuſta reuocantem crudelissi/
mū iohannis ſtūdiarunt. Amorathum autem hinc nō multis poſt annis maiores calamitates in christianum po/
uauioda pulum aruitasq; mollientem peropportuna mors & medio ſuſtulit relitto Mahometo filio uno certe omni
ualidifla um: qui ſunt fuerunt: futuriq; ſunt: impurissimo adolescenti & omni immanitate immaniore. De hoc antem
us rex tetro diroq; portendo de hoc in quam tam rutulemento tam ſcaruo tam horrendo tam funefro prodigio quid
lulianus dicendum quid ſentiendum quid tenendum ſit nescio. Huius certe ſcio neminem unquam alterum ex omni ho/
cæſarius minum memoria extitisse: qui breui adeo tempore rāta trepidatione atque terrore uniuersum prope terrarū
cardinalis orbem affecerit. Et ne id quidem mirum. Quas enim calamitates unus hic alter impius & abominabilis ma/
Maho hometus tam paucis annis xp̄ano populo iatulit? Nobilissimum illud orientalis imperii emporium No/
metus uam Romam Constantinopolin: heu n̄iſeram noſtram in felicemq; tempeſtatem: num latiffimi illi altissimi
tyrānus q; muri crassissimeq; turres: quæ ſingula munitissimas arces repreſentabant cum uiderentur omni ad amante
noua ro ſolidiores: num ulli hominum aut ingenia aut uires tutari potuerunt quo minus a turcis caput & immiſe
ma Cōſtati rabilem ac luctuosissimam prædam uerſum omnibus rebus gentibus fit exemplo nihil eſſe nobis superbendū
nopolis Nōne paulo poſt Pelloponēſus eodem tacta fulmine perit? Quid enim Triballos quid illiricorū quid Dal/
Pellopo maciae reliquias commemorem: quos omnis aſſiduis incursionibus & incendiis p̄nuit ac perdit idēm heſar
nēſus rium abominabileq; monſtrum? Verum quid triballos meminiſt? Hos enim Mahometus iam omnis agit in
Triballi erumnosissimam ſervitutem. Nunc ultimū exitio pannoniis imminet. Eoq; faciliorem ſeparat de iis uictori
Illyrii am: quod Spendorobum triballorum emporium expeditum per danubium transitum in Hungaros p̄rābet
Hungari uero ipsi eſti ſunt tum animorum ferocia: tum robore corporum p̄r̄itiaq; bellandi aduersus turcos
dalmatia aptissimi: tamen quia in testinis ſediti onibus aſſidue inter ſe digladiantur: ſunt ad rem tantam tanq; neceſſari/
Pānonii am imbeciliores. Quod ſit: ut niſi propediem a ceteris xp̄aniſ principiibus eorum imminent: extremoque
Spēdo periculo ſuccuratur: indubitate ſint perituri: illius aūt populoflissimi regni bellissimiq; euerſio: qđ omen
robus deus auertat quantum ſit cladē cunctis christiani illatura quis eſt tam feruī inſcius: qui ignorat? Experi/
cōcluſio ſcimini ergo expergiſſimiſi tandem principes: & populi: christiani: ferte periclitantibus auxiliu:
pticulari Christo Ihesu: ferte uobis iſpis: ferte filius uxorisbusq; uestrīs: Nolite pati per deum imortalē: nolite pati tan/
L. Burt? ta peste tantam perniciē aduersus xp̄anam rem publicam diutius inualeſere: in crudelitate debacchari. An
Manlius ignorat: ſore: ut ſubigatis hūgaris qui nobis clipeo ſit & muro cōtuuo uobis ſit de uestra & libertate & glo/
torq; tūs ria ſaluteq; pugnandū? Laudatur a uiris ſapiētibus & L. Brutus & Mālius Torquatus quod proprios ſi/
Curtius lios uirgis cæſos ſecuri percuti uiferint dicti illi quidē ut aiunt alter disciplina rei militaris alter ſalutē patriæ.
decii tres Laudat̄ Curtius: quod ſe in profundissimū terra Hyatū illū periturus p̄cipitat: quo metu mortis patriam
M. attili ſolueret. Laudat̄ tres decii pater & fili ſi ac nepos: quod in extremis rei publicæ periculis ſele deinceps p̄r/
us regu patria deuouerint. Laudatur. Marcus Attilius regulus: qui ut fidem hosti ſcuaret ad acerbissimos corporis
lūs cruciatus ad decoriſſimā contumeliam: ad indubitatā mortē redire nō dubitarit. Laudant̄ inquā. Laudant̄
Phileni cum alii multi tū phileni & Codrus: qui honestā morte turpi uitæ ingenti animo praferre pertulerint. At
Codrus hos omnis qua ratione ductos arbitremur? Alia nempe nulla niſi ut umbratilem & inanem huius ſacu/
rex

glor. iam uel mortui uiderent assecuti. Nos autem qui ad huius uitæ celebrem gloriam æternam quoque atq; cælestem gloriam suam assecuturi: cunctabimur diutius obuiam ire pulcherrumis glorioissimisq; triumphis. Iam tandem felicissima signa in barbaram turcorum illam & abieciam seruilemq; nationem tollen cœclusio da sunt te auctore & duce atq; uxillifero pôtis sex maxime pientissime Pie secunde: qui christi uices i terris ge gene alit ren omnia pro animi tui magnitudine & incomparabili sapientia diuinâq; virtute constituens: geres: mode rabere: perficies. Quis adeo sit a fide christiana alienus: quis ita abhorrens ab omni humanitate: quis tâ suâ rebus sibi qd aduersus qd in re tâ pia tâ necessaria tâ laudabilis tâ utili btitudini tua pareret subterfugiat. atque nolit uitam suâ si sit opus: deo offerre: quo tanto dedecore amatissimoq; flagello christiana re publica libe/ retur. Nâ qd ad Franciscum sphortiam Mediolanensem ducem principem in eum attinet hic eo consilio abs te accersitus eo animo huc uenit: ut omnia sit p tua & sacro lancet & romanæ ecclesiæ uoluntate: iusti qd factu/rus. Nô modo eri & uniuersam tibi substantiam & exercitum suum omnem p ollicitur ad hanc rem tantam tam sanctam tam deo hominibusq; acceptam sed fratres etiam ac filios: p räsentum cum nô ambigat cæteros quoq; principes regesq; christianos idem singulos pro sua facultate facturos. Ac multo sane alacritus & li/bentius ipsem p statissimus princeps meus: ut est inuicto & excuso aio religioisq; deditissimus & sacrificatiuâ obseruantissimus i tâ pclaruâ tâq; salutiferâ expeditione pfectetur: si pitalicaz regi cōditio ei liceret.

F. sphor
tia dux

Frâcisci philelfi ad viros Papientes oratio congratulatoria de creatione Iacobi Borromaei Vtaliani co/mitis. f. ad dignitatem & gradum episcopalem.

ON POSSVM E Quidem uiri papies & uos cæteri Patres amplissimi non uahenientissime uobis ecclesiæ qd utræ gratulari: qd eu tâdem pontificè estis adepti: cui ad decus & ad gloriam mihi è: qd deesse in signe qat. Videntis enim diuina benignitate eum uobis contigisse Episcopum Iacobum istum Borromaeum præsentem hic coramique astans: quem esse magno splendore prædiuum: magna doctrina magna fide: magna religione non famâ Maria/ au dubia. Sed longo usu & multiplici experientia cediceritis. Quæ dum mecum ipse con/sydero: tuni uobis gratulor: qbus cupio esse quam optime: tum mihi gaudeo: cui secundæ res uestræ omnes nô letæ esse non debent: Nam pristina illa uerba maximaq; merita quibus hic iam pridem do/cens & publices sum a uobis & priuatim ornatus nullus unquam obliuionis intentus e memoria mihi dele/at. Quare cu noua hac & per optata præsentis pontificis creatio communem mihi uobiscum uoluptatem as/ferat: quantum hodierno dic ab immortali deo nobis bonum oblatum sit: b. eu saltem oratione recessendum existimo. Cù papiensis pôtificatus sedes annos complusculos iam uacaret: & ingens co/petitorum nûme narratur maximis opibus & studiis ad tate dignitatis fastigii nitet: idq; plepe frustra iepitatu eet: qd nô huani: led diuini potius fauoris opisq; idigeret: p spexit opportune Christus optimus maximus huie regi dif/ ficultati: qd nô qd ipsi uolumus sed quod nobis opium fore nouerit: multo an deliberat. itaq; eodè fere tâ Christus pore & christianismus princeps noster philippus Maria Anglus & sumus pôtis sex Eugenius: qd Christu i ter op. ma/ris gerit: uterq; ueluti diuino quodâ afflatu nuncine iacobu borromaeum reliquis omnibus reiectis ac re/ pudiciatis cōpetitoribus: nihil tale neq; petet nec cogitare eadè mête cōmuniq; cōlensq; episcopatu papiensi præsse noluerit Quæ quidè res triplicia mihi bona illa uidet esse complexa: quæ ad bene beateq; uiuendum maxime expetit: honestatè: utilitatè: iucunditatè. Harum aut pulcherrimæ laudu capu qm nô tâni prolyxe differe: quâ attingere paucis tps iuber: & si cupiebam ita dicendo explicare: ut nô mō fuges & fructus ois feracitati hubertatiq; respôderet: sed nihil oino relinquere aut deseruere aut iculu: oratioe metiar expedita ma/gis & circucripta quâ aubienti & locupleti. Et ut eodè psequar ordine: quo propositi: quoniâ honestum id ducit: qd uirtute constat: qd honestius papiensi episcopatu qd pulchritus qd illustrius. cōtingere potuerit quâ qd eni sibi pontificè uidet oblatu: cuius uirtutes & multæ sint & singulares i prmiss. Cù n. ueluti duo quodâ itinera quoq; altero se ituros altero pruenturos ad diuinâ illâ & icômutabilem bontatè arbitrantur: mortalitâ animis sint pposita felicitia atq; sapientia ita in utroq; iacobus borromaeus uel ab inuite usq; at teuersatus est & agedo & cōaplado: ut ne grandioribus quidem natu uiris eruditissimis & eisdem religio/ sissimis unquâ cesserit: Nâ cu sciret qbus pâcipiuis in hac temporalis uitæ fragilitate exerceri se oppo/ ret omnium primum ita semper temperantiam coluit: ut nullis cupiditatibus uictus nullis uoluptu/ tum illecebris labefactatus: id assiduis suis laboribus laudissimisq; operibus effecerit: ut nihil si/ bi facilius sit nihil usitatus nihil antiquius uita sobria & pudica. Quod cu in omni xatatis cursu tuu/ in adolescentia difficillimum factu sit: id magno nobis argumento esse deber huc diuino quodâ munere fa/ cillime adeo potuisse tam indomitas atq; estrenatus corporis bâlluas uincis iugoq; rationis obtinperatî/ tes sibi & obsequentes reddere. In iis autem domandis suibiugandisq; nô fortitudinis minus quam temperâ & moderationis adminiculis nus eum: quibus nixus omnes blandientium appetitionum insidias atque ir/ruptiones non modo constantissime sustinuit: sed etiam acerrime stolidit: ac prostravit. Non enim est in/ sciens probatissimus hic pontifex eum qui pestiferis animi perturbationibus liber non sit omni turpitudi/ ni seruire. Nec ullum esse in iusticia genus: cui alacri animo non occurrat: non pareat: non se penitus dedat Quare omni ope atque opera semper studuit: ac studet: ut nihil agat: nec mediteret: nec cogitet quiquam qd

exordia
Christus
op. ma
philipp
Maria
anglus
Eugenius
diuino tri
mēbris
Hocstas
Utilitas
incūdias
Cōfirmatio
tio. i. &
cōsultatio
Scientia
Sapietia
Actio
Cōtem/
platio
De scien/
tia ptib
Tempe/
rantia
Fortitu/
do
iusticia

a iusticia sit æqtateq; alienum. Nec id iusticia munus dicit: ut lacescenti cuiquam noceatur: quippe quod cū prudētia seris commune sit: quæ uix cuiq; nocent: n̄ si fuerint lacescite. Sed prohibere iniuriam: & prodesse omnibus in media iusticia situm putat: Nam prudentiam quæ propter uarios casus in opinatisq; rerum euentus uix se necctuti omnino conceditur ita callet: ac tenet: ut nihil usquam in humanis actionib; accidere posse: uideat quod uel consultando uel gerendo aut incognitum sibi aut minus prouisum futurum sit: Prudentia autem omne & iusticia & fortitudinis temperantiaq; officia non ad aures popularis: sed ad dei gloriam semp resert. Humanos enim fauores omnis ita admittendos arbitratur quoad huic itineri. quod aditum parat ad deum impedimento esse non possint: Nam has omnes uirtutes quibus gentilitas gloriatur: nō tam propter se censet expetendas: quam quod sapientia: quæ sola perducit in cælesti spectaculum: ueluti proscenii quædam sint: Itaq; maxime omnium pietatem colit. Quid enim diuino cultu agere potest aut melius aut pulchri us? Nam si id est bonorum omnium maximum: ad quod reliqua bona omnia quæ ducuntur: referri oportet: deum ipsum duntaxat nostram esse felicitatem si quis ignorat: omnem uim boni naturamq; ignoret. Felicitatem ea uolunt: quam qui norint: per pauci sunt: nō enim in hisce terrenis sordibus ac cœno hominis bonum collocatum est: id omne cælitus est petendum. Inferiora hæc omnia & infirma sunt & instabilia & caduca. Quod uero & incommutabile est & summum & sempiternum bonum: sola nobis sapientia pollicetur: quæ ita rerum cælestium ueritatem diligenter inquirit: atque contemplatur: ut non prius conquiescat: quam ad diuinum splendorem illum usq; peruerterit. In huiusmodi inquam sapientia lumine se in tuens Iacobus bertholomæus liquido perspicit nihil esse humano generi prestabilis nihil magis optandum q; omnes suas & actiones & cogitatus referre ad deum qui solus colendus sit & omni religionis & fidei sinceritate unice uenerandus. Sed quoniam de honestatis parte locutissimus: iam ad utilitatis rationem nostra tendat oratio: Nam quamquā id solū est utile: quod si honestum: cuiusmodi tamen alia quædam separati utilitas ex hoc pótifice sit in papièsem episcopatum & in uos item uinculos emanatura: breuiter complectar. Latere uos id non puto: quod est etiam peregrinus. Dece ut ita dixerim: clarus: consuēsse plæroq; pótifices superioribus iampridem temporibus papiensiæ ecclesiæ p magnis detrimentis afficere alios qmēent ipsos alios qm expleri nō possét. Quare cū hi nollent pecuniis abstinere: negrent autem illi: parcere se utrique pernicioſos in rem ellesasticam præstiterunt. Nihil autem huiusmodi esse de presenti pótifice uerendum: tū eius probatissimi mores docent: tum paternæ diuitiæ ac splendor. Nā quopacto aliena uel auferat uel surripiat q; ultiro sua beneficissimeq; conferre sit solitus. An estis oblii: quanta liberalitate semper fitus iacobus bor rhomæus: & cum apud nos ingenuis artibus stideret annos nō nullos: & cum paucis ante mensibus hoc ipso in loco pótifici iuris insignibus q; pulcherrime ornatetur. quis n. oīum dici queat qm uilio uel humanitatis uel facilitatis uel benignitatis & munificentia genere cum hoc uno sit conseredus: quod si & adolescens & abbas nihil sibi laudabilius esse censem: q; benefacere quam equi & boni nosse. tueriq; rationem quid nūc iudicandum est de uiro plane sapienti reliquissimoq; episcopo? Atqui huius uir magnificus & illustris uitaliāus comes iis faciūtibus atq; opibus fratus est ut magni putet interesse ad decus & ad laudem suam: si omnes semper intelligent suos quoque aliis nullis quā paternis & suis locupletatos esse diuitiis. quod quidem cum aliis permultis i rebus tum in sacris templis apparatuq; diuino quotidianostēdit non conjecturis & atgumētis quod facere nōnulli solent q; uideri quam esse malunt liberales ac benefici: sed magnis muneribus magnis que impēsis. An fortasse nescimus diu Barnabæ monasterium cui nostre hic amplissimus pótifex in hāc usq; diē sua maxima cū laude abbas p̄fuit: q̄ta primū in opia mēditatē p̄meret? Nō fudi oēs p̄dia: oīa ades oēs superiorū abbatū uel auaricia uel negligētia scenore rapiniq; pierat? Nō hæc oīa uidemus unius Vitaliani pgradi auro singulariæ industria nō mō recuperata restitutaq; monasterio sed ita amplificata & i cumulū aucta: ut nūq; eius census aut maior fuerit: aut expeditior aut liberior: Est enī comes Vitalianus pro suo ingēti aio eodeniq; regali nō minns splēdidissimis moribus p̄statissimisq; virtutibus quā fortū ornatisimisq; & maximis. Quare qcqd hēt: tm̄ at: hēt: q̄tū alius in italia unus nemo: id omne cū bonis hēt cōmune: Nā quod bonis & claros homines beneficium confert id nō dare q; accipere existimat. Itaque mirari neminem decet: si in huius qdēm unius hominis uita tanta ē apud diuū principem nostre auctoritas tm̄ cōsiliū tāta fides: ut nō tā ore: q; exoret oīa: q; certe res qto ēt uobis oībus usui sit futura: licet nēc me reticente cognoscere. Tertius locus erat iucūditatis: q; q̄ta eē debeat: nō solū ex hōestatis utilitatib; q; rōne cōsumari oporteret: sed ex ipa quo q; ui ppria & natura iucūditatis. Triplex eē bonū in aio cōtēplatiōis actiōis iucūditatis: quā eādē uoluptatis nomine appellat: & alii plures incliti excellētissimiq; philosophi & Aristoteles locupletissimus testis est. De sapiētia & uirtute antea p̄currimus. De tertio at hono nō pluribus transigamus quā rei atq; temporis rō postulat. Permulti sunt qui uoluptatē uitio dent: hi nomen magis nescio quo pacto quam tem̄ ipsani fallacter expendētes. Sed uoluptatē quā ipse hōestiore uerbo si quē forte uoluptatis nomen offendat: iucunditatē, nomino gppe q; & mēte & senīum iūuet: quātī fieri cōueniat: p̄spicue docet christiana ēt ueritas. Quod enī p̄mīū nobis aliud ē futurū uigilaz laborūq; nostrorū: quos plurimos & maximos ad sinceritatē fidei Se di es obimus & noctes: quā per emne quoddā & infinitum gaudium: quo inuidenda cōramq; contemplanda ineffabili dei essentia & animo & corpore quāiucundissime perstrueremur? Nā si quis eiulmodi uoluptatē statuat: quam Sardanapalus ille rex assyriorum aut Smindyrides sybarites fecutus dicitur: hic non multum differat a pecude. Sed nos eam uoluptatem ponim̄s: qua bene institutus animus & in hac uita fruītur: & iā

Sapiētia
Pietas

cōfirma
tio. ii. &
cōfusa
tio

Diui bar
nabe mo
naſteriū
Cōfirma
tio. iii. &
cōfutatō
Triplex
ai bonū
Cōtēpla
tio
Actio
iucūditas
Aristo.
uoluptas

Vnde iu
cunditas
Sardana
palus

illa p̄fuit. Huiusm̄i át uoluptatē uos capturos uiri papiēs ex p̄sentia & cōsuetudie huius uestri p̄tificis nō solū nescius: Cū.n.p̄spexeritis hūanissimi huius patris suauitatem: uitæ integritatē singulare modestiā magis sc̄imoniā lenitatē grauitatē insignē exp̄ssāq; probitatē: q; uos plurimū & monēdo & hortādo & docēdo & cōsulādo & subueniēdo iuuē: nō poteritis affici nō mira iucūditate. Quā cū ita sint recte uobis latrādū sentio: q; talē sacerdotē ecclesiā urā p̄fectū eē uideatis: q; lē post illa prima tēpora diui Syri: cuius hoc sacratissi- mo tēplo ac a nobis habet oratio: altere nunq; ullū habueritis. Habetis inquā eū ep̄ilcopū q; & sciētia regi tē poraliū nemini agēdo cōcedat & sapiētia cultuq; diuino: uiris et̄ reliogissimis antecellat. Tātā uero sit uobis utilitatem iucūditatē q; allaturus: q; tum a pleriq; supioribus p̄tificibus & detrimenti fuerit & ægritudi- nis iportatū. Tu át pater ap̄lissimā iacobe p̄tifex ages oia geresq; pro ingenio & cōsuetudine tua hoc ē in- genue innocenter moderate abstinēter casta pudice cōtinenter. Omni ad religionem refert oia ad pietatem. Expectationem quā de tua p̄stati insigniq; uirtute apud oēs mirabiliter cōcitas: hāc para nō mō ut sustine- as atq; tuearis: sed ap̄lifices etiā: ac exupes. Respōde Eugenii de iudicio respōde opinioni principes nři: q; te qm̄ bonæ spei adolescens uidereris: decimo nono ætatis áno abbatem uoluit: & hoc tpe nōdum natum ános octo & uiginti: q; cum ætate simul bonitate processeris: ad ep̄iscopalem dignitatem amplitudinemq; pro- mouit: eo ut mea fert opinio: animo ac mente: ut ad maiorem laudis atq; honoris gradum auspiciis suis: du- ctuq; puenias: si nō te minorem gesseris ep̄iscopum: quā fuisti abbas. Meminerisq; eo tibi maiorem necessita- tem additam ad uirtutis & nominis claritudinem quo nō infimo aliquo & humili genere natus es: sed Vita liāo patre: q; nō mō maiore in splendore sed multo ēt magis suis laudibus ac meritis: & illustrem se omni- bus & admirandum reddiderit: Nā q; Vitalianorū familia nobilitatis & originis suā Vitalianum regem lustini regis filium & diuā lustinā patrem q; ex Antenoris troiani posteritate fluxisse traditur: auctorem me morat: & nōnulli post hunc reges ad Attilā usque humoꝝ & totiꝝ illius in xp̄anos flagelli gothorum que p̄cellas paraui Venetiaque regni successionem gessere deinde tñ: ut res humana plāre que omnes labiles cadu- cæne sunt paulatim p̄claz: illud & p̄potens Vitalianorū nomen simul cum opibus & fortuna extenuatum in id calamitatis inciderat ut nō lōge abesset ab interitu. Itaq; diuina qdā ope imortalizq; bñficio Vitaliāus hic splēdidissimus p̄ tuus q̄si sol q̄spā Vitalianis oibus iā prope obscuritatis tēpestiue illuxit q; noctem late- oia occupatē suis radiis tolleret icubātibusq; tenebris altius fulgēs serenitatē lucēq; inferret. Quare qd̄ in su- am laudē Cicero iactare aliqn̄ cōsueuit: maioribus se suis fluxisse: id de se Vitalianus iure profiteri meritoq; posſit. Igit̄ nō mediocris tibi opa dāda est: ut qd̄ per pulchre facis & laute tui patris uiri optimi & hoīs ma- gnifici dissimilis nō sis. Nō. n. minor ei i te uno spes reposita eē debet q; i fratre tuo uiro clarissimo Philippo ipo Borrhomao paternæ gloria: atq; uirtutis æmulo & reposita uidēnius & cōstitutā. Voluta p̄ter ea tecum ajo q; tum munus suscepseris q; & sis & nomineris Ep̄iscopus: Quo qd̄ nomine iccirco ab homero iterdū he- clora honoris grā appellatū inuenimus: qd̄ & rex eēt: & speculator: & tuto: & altor. Rege igit̄ etiā tu chri- sti hūc optimū & amplissimum gregē tuæ fidei & tutelæ cōmissū p̄ tua integritate & excellēti iusticia diligē- ter ac sedulo. Quid agēdum obseruādūq; sit: & dies tecū speculare & noctes. Bonos ómnis q; studiosissime tuere: cōstantissimeq; defende. Qui se flagitiū & facinoris quā p̄bitatis maluerint pietatisq; particeps: digna censuræ ultione compescendos cura. Hāc si pro tua singulari grauitate atq; uirtute feceris nō mō pulcherimo tuo nominī muneri satisfacieſ: sed oipotēti etiā deo te gratissimum reddes & cunctis hoībus acceptissimum.

M.cccclvi. septimo Kal. octobres Papiꝝ.

Canzon morale di Frācisco philepho a dio onnipotente in cōmendatione & raccomēdatiōe dil Illu. principe Philippo Maria anglo a lintrata del uescoue de pauia Iacobo Borrhomao.

Signor che pur di nulla fatai iltuto
I ciel col sole insieme e lauree stellæ
Tra le laltri cose belle
Che p̄ducesti p̄ tua gratia e duono
Sel mio iudicio. e.bono
Nō mi par la mīor ne di men fruto
Che un tal lume al módo habi p̄duto
Il qual si aduāza di uirtu e di honore
I principi e gli re e ciascun fire
Per le sue opre mire
Acioche nō nasciesse cosa mole
Ma dura e fiera e folle
Partori di giganti il greue stuolo
Per dare affanno e duolo
Achi lhaueua brugiata e pria somersa
Ma ioue persentita la sciocheza
E lauana baldeza
Di lorgoglioſa terra; hebbe disperfa

Come fa il sole o mostra il so splendore
Tra li specchi piu chiari
Di lethereo pol: o son men rari
Ilampegianti lumi el grā fulgore
Questo e quel gran signore
Che per mare e per terra il piu nomato
Calciualtro: che sia uita p̄giato
Quādo la terra ssorzandose uole
Produr di le il glorioso parto
premendo cia chunaltro
Igiusti exalta e deprieme ognum felo
E sol per pace hauere
Sostene ogni fathiga al suo potere
Armando il seruo come car fratello
Qual Cleobis qual Telo
Nō. e. remunerato di suoi affanni
Sien di costui infiniti giorni e glianni
Alegrar donque o popolo pauese

In breue spatio sira
 Digliabbattanti corpi i cui sagitta
 La diuina uendeta in lor riuersa
 Bem su punta e perfa
 La terena audatia el una cōfiglio
 Che uole icōtra il ciel drizare lo artiglio
 Ma il cielo in cui mhagior sapier se stēde
 Per sua gloria mostrar cū uero effeto
 Quanthauea dentro al peto:
 Tuto per humilita col uiso chino
 Al summo amor diuino
 Nulla ocoltando scoure: o piu faceđe
 Dimādando merze: il perche préde
 Giusta licēza e gratia al parto occolto
 Di darcì quello triumphal monarcha
 Il cui intellecto uarcha
 Tuti li sensi humani: poche tolto
 Dal celo: oue piu alto
 Labitacol diuin lempyreo malto
 Donque il sydereo globo in se racolto
 Partori il nobil uolto
 Di philippo Maria anglo possente
 Precio & honor di tutta humana gēte
 Heroica statua in costui forse
 Celestial saper ingegno & arte
 E come giouie e Marte
 Sempre in piacere e tranquilio riposo
 E stato glorioſo
 Se regge. serba. e degna pena porge.
 A suoi inimici: qualunque saccorge
 Hauer cuor di gignante a ſe rubello
 Cosi a tutto prouide il mia ſir giusto
 E come el buono augusto

Col cuor iucundo: e. cō la uista lieta
 Te puoi: quando tal piera
 Vedi il tuo ſire il tuo padre benigno
 Hauer de te che degno
 Tha giudicato in cui lui ſia cortefe
 Vedere ben puoi: ſel duca milanese
 Ama ja tua quiete il ben. la pace
 Quando di tal pastor tha honorato
 Il cui ingegno .e. ornato
 Di doctrina e uirtu e fede uerace
 Figliol dil ſuo bon ſeruo
 Conte. V. italian: cogni ſuo neruo
 Meter per gli ſuoi amici mai li ſpiace
 Qual don que. e. quel che tace
 Che meco iſieme al summo dio non facia
 Per costui prieghi cum le ſteſe braccia
 Omnipotente dio
 Chetuto. uedi. e regi: e ben gouerni
 Per gli tuoi imperii eterni
 Cum humilita te ſupplicamo tutti
 Che ſerui. e. guardi il nostro ſignor pio
 O dolce ſignor mio
 Per quegli amari vaporiti fruti
 Morendo e riſorgendo
 Riceuoti da te uero missia
 Sol per riſtuor di noſtra colpa hauendo
 Pieta di noi che eſſendo:
 Il delito impunito
 Ciaschunera nel ſuo ben far perito
 Degnati il tuo Philippo Anglo Maria
 Guardarlo dogni inciampo e forte ria
 Eodem anno & die & loco

Francisci phileſi oratio de laudibus Lazari ſcarāpi episcopi ad commenses.

Lazarus
ſcarāpus

Eps &
rex
Hōerus
Hector
Eps qd
Graci

euāgeliū
Paulus a
postolus
Angeli
appocali
plis

Nſtituēti mihi uiri cōmēſes uerba uos. facere cū de eſpali dignitate tū de ipſo uō eſpo Laz/ro ſcarāpo: quē pſentē hic corāq; uidetis: haud egdē facile dixerī: uter maior dicēdi labor d/ dignitate ne an de hoie ſit oblatus. Vtraq; ſane reſtāta ē & tā nobilis tā magnifica tā excels/ lēs: ut uix tulla igēii ui: uolla orōnis copia nideat ēē cōtēta. Scimus. n. ut hic primū aggrediar: ab heroicis uſq; tēporibus eodē episcopū ēē noie regēq; appellatū: id qd apud Home. de he/ ſtore. ſicut aiaaduerti. Erne id qdē absurdū. Quid. n. aliud eſp ſigāt apud grācos: q ilpetto/ rem: ſpeculatorē: custodē cōſultorēq; & ultore: ac pproſi cōpōtē? R ex. n. oia diligēter ilp̄icit: oia puidet: q ad tutādū regnū & ap̄lificādū attinēt: ſuis premis bonos pſeqns: ac dignis aiaaduersiōibus malos afficiens
 Et qm nihil agit i cōſulto: nihil iprudēter: qeqd pposuit efficit. Hæc eadē certe mēſidē aius eſpo i ecclesiā eſſe
 debet: & eo ſtudioſior: ztq; ppensiōr: quo huāne res cūcte. ne cū minima qdē alicuius diuinā rei pticula con/ ferri poſſunt enuero qd fidelis atq; doctus christiāus minus nouit a christo optimo maximo ēē epos quasi
 reges ſuis ecclesiis iſtitutos. Iple. n. cū adhuc eēt i terris manum apostolis ſgis iponēs eos ordinauit eſps: iuſſit
 ut irēt i mūdum uniuersū: & oī creaturā euāgeliū p̄dicarēt ac dicerēt regnū cāleſte appropinquaſſe. Ad hæc
 ut curarēt: ſanarētq; iſfirmos: mortuos ſuicitaret ut mūdaret leproſos: dāmōes eicerēt: p̄ multaq; alii in ſuo no/ mine facerēt: q naturā diuine fiunt nō huānæ. Ihesus inq ſaluator noſter hujusmōi ſiules iſtuit: id qd apo/ ſtulus Paulus ſpū ſctū ſuolit epos regere ecclesiā Ihesu christi. Atq; taliū ſacerdotū tāra ē ampliudo & ita
 ſublimis gradus: ut eos ágeloz nomie i Appocalipſi appellatatos inueniamus. Accipimus. n. eſpm munus a pſi
 mis inde tib⁹ illud in catholicis ecclesiis extitifſe: ut populos docerent i pſiq; ea anūciarēt: q ad gloriā pti
 nent ſempiternam. Quare cum i appocalipſi iubēt áglli penitētiā agere: nō de iis ſermo ē angelis: q & incor
 porei ſunt: & quoq; alteri ob efferatā ingratitudinē puiacēq; ſupbiā ſternis ſuppliciis ſūt addicti: alteri hu/ miles & accepti memores bñficii lōge abſunt: obnoxii ſunt peccato. Nec. n. eſpi q huāni qdā ſunt angelis. qm
 diuina pecepta ac redēptoris nr̄i Christi Ihesu uoluntatē nunciant: ſine peccato ēē ullo pacto poſſunt. Atqui
 pontifex ipſe quē pſcipui honoris cā ſumum uulgo appellauit: aliud qc̄q; nihil hēt egregium: quā qd eſpi eſt

proprium. Quis enim est alius summus pontifex quā ecclesia Rōmanā episcopus? Et singularum quidē urbium episcopi dici pontifices & possunt & consuerūt: qui q̄nanq̄ in suis ecclēsiis sunt maximi ac summi: eo tamen minus dicunt: ut quem ceteris pontificibus lex praeesse uoluit: is honorisicētore epitheto ornaretur. Sed quoniam paucis ostendimus eundem esse in ecclesia dei episcopū: quem & regem & angelum uocamus reliquum est ut de hoc ipso Lazaro scarampo: qui felici quodam diuinōq; auspicio episcopus uobis continet: non quā dici laudādo possent: sed quā non dici iniustum sit breui oratione p̄stringamus. Vidi p̄terunq; nonnullos qui cum maxime student aliquē laudare eas potissimū laudes conquerūt & consequant: quā alieni sūt iuris nec p̄stari a nobis possunt. Nam patria & parentes: quāq; alia uel fortuna uel corporis siue bona siue cōmoda sint dicenda quacunq; merentur laudem: propterea scilicet mārent: quod iis moderate prudenterq; utamur: quamdiu adiunt. Fragilia enim & caduca sunt: nec in nostra potestate posita. Aliud profēdo nihil p̄ter uirtutē & rationem afferre possumus: quo de certi quicquam habeamus magnunq; polliceri. Bona ai nostra sunt: quā fortunā oī contēpto impetu nullā tēpōz mutabilitatem nullum in uī morbi nullā commodum turbinem contremiscunt. Itaq; uera omnis ac perfecta laus posita est & collocata in sola ani-
Ligures
mi p̄stantia. quid enim memorem Lazarum episcopum esse nationem ligurem: familiā uero scarampum:
at Ligures in italia quales sint: qualesq; semper fuerint: nemo sane rerum paulo peritior ignorat. Nam ut tem-
pori obsequens silentio præteream: quā præclarā quāq; permulta facinora tempestate nostra ligures sāpe ges-
serint: & nūc etiam gerāt: tradunt nobiles non nulli rerum scriptores tum latini tum graci aborigines extutis
se: q̄ maiore ex parte imperitarent italie: cum in eam Troiani primū uenissent ænea duce. aborigines uero
alios nullos esse quam ligures: ita nominatos: quod modo tam sint populi. Horos enim grāce montem signi-
ficiat. Na liguria prope tota montuosa est & ardua ob idq; genus hominū acre atq; bellicosum. Inter ligu-
res aut̄ scarampi p̄ceres semp̄ habiti sunt illustres: & id quidem in omni laudis ac probitatis genere. quorū
recōsulti. quot in omni doctrina magnitudine eruditissimi & eloquentissimi uiri: quot equites aurati & sca-
ramporū familia p̄dierē: quid enim repeatam. p̄sentia priscū illū & inclytum auctorem huius generis ac no-
mini scarampum: q̄ ex Aragonū regia in italiā profectus post res splendidissimā gestas in liguria conse-
dit: cum floruit semper scaramporum domus & fortissimis belli ducibus: & religiosissimis plār. s̄q; atq; am-
plissimis nobilissimarum urbium pontificibus. Itaq; mirandum non est: si scarampis proceribus cum prestā-
tissimis prope omnibus primariisq; familiis non ligurum & insubrium modo: sed totius huius galliæ cisalpi-
nae affinitas ac summa necessitudo contracta est. Omitto reliquias clientelas amicitias vires facultates: quibus
scarampi proceres plurimum. pollut. Præterea consulto in medium afferre uel antonium huius auum: uel
Rainaldum patrem: quorum uirtus & domi & foris tanta est habita & tā celebris: ut eoq; nomē nulla sit an-
tiquitas deletura. Satis enim hic unus Lazarus episcopus superq; est qui omniē de le laudem queat profiteri.
Non is profecto est Lazarus qui suum iactet clarissimū genus: qui aliena laudet: cum semper studuerit nō
aliunde sed ex seipso potius deoq; pendere. Nam quid de hoc tam sancto & sapiēti p̄fule uestro. Viri co-
menses primū ducamus laudādū Nā eximiā forme bonitatē? Quā tā fieri i principibus consuevit: ut non
dubitauerit tragicus ille de priamo loquens ita affirmare. Priamū quidē species meretur imperium. Quod
si materia sequitur formā natura: quis ambigat animi p̄stantia debere corporis excellētianū oēm respon-
dere? At fit sāpe malo hominum more: ut naturā probitas deprauet. Eo igitur maiore admiratione est An-
maiore admiratione dignus est Anthistes hic uester. quod omnia fit semper natura duce pro animi ratione
non minus feliciter. cōsecutus: qđ diligentissime secutus. Omnem in qua corporis dignitatem omne robur
omnē ualitudinē cū animi sanitate: & uī: atq; pulchritudine cōformauit. Quare cum intelligeret ad tantam
naturā bonitatem accedere oppertere bonani quandam p̄stantemque doctrinam hanc tanto studio: tan-
ta industria: tanta diligentia est amplexus: ut non diuinā poetica: non regina humanatum rerum oratoria: nō
optimarum omnim̄ artium proeratice philosophia contentus seipso penitus sacrorum librorum lectiōi Theo-
logiæq; dediderit: quibus in rebus tantum ualeat ut omnium opinionem superarit. Nec sibialiud quicquam
boni proposuit unquam in uniuersa uita: quam quod ipsa ueritas quā solus est deus: definierit. Nam per hu-
iūlmodi sapientiā genus se facile assūcturum existinabat quod uerum & incommutabile atque sempiternū
foret. Quid enim uerecundos eius memorem continentissimōq; mores: cum nulla sit omnino uirtutis pars
eius assīdua consuetudine priuatū se uoluerit? Præ ceteris autem iusticiam atque pietatem p̄cipua qua-
dam cura & ueneratione prosequitur. Solebat prisci illi gentilesque philosophi qui dicuntur: uirtutem se
qui non tam uirtutis gratia: quam ut inanem hominū gloriam uenarentur. Itaque studebant: quod est si
simulationis proprium magis uideri boni quām esse. Onines eorum uigile atque peregrinationes qui septem
existimati sunt sapientes in grācia: referebantur ad humanā gloriā nebulam. Ideo Stoici: idem Acha-
demici & peripatetici: reliquique socratīci faciebant. Quā nam mens uel pythagorā famio: uel agri-
gentino Empedocli fuerit: tum illius auratum femur: tum huius inhiat um̄ athinā p̄cipitatio dilu-
cide declarat. Nam Rōmani quod aut pro patria se deuouerint: aut filios interemerint: aut tot tantos
que labores exanclarint uel acerbissimos cruciatus moresque pertullerint: quid aliud quam nominis im-
mortaliatatem apud homines affectabant. Non enim ullam iūsibi omnes: si recte uelimus iudicare: cer-
tam uirtutē expressamque proponebant: sed adumbratam quandā ac fugatā uirtutis imaginem. Nam Rōmāi

Ligures

Aborigi-
nes
Italia
Troiani
Aeneas
Italia
Ligures
Insubres
Galatia
alpina
antonius
Rainaldus
Lazarus
Priamus

Theolo-
gia
Iusticia
Pietas
Gēriles
Philoso-
phi
Sapiētes
Stoici
academi-
ci
Peripate-
tici
socratīci
Pithago-
ral
empedo-
cles
Aetna

Virtus uera & indubitata uirtus suis nixa hærculq; radicibus nihil hæc supra se maius nihil p̄clarior nihil preciosius qd aut bonū aut expertēdū cēseri oporteat. Quo sit ut solus deus ea sit: atq; sola uirtus: a qua tāq; abūda-
Lazarus tuissim & penni atq; inexauisto totius uirtutis fonte nři oēs & cogitatus & actioēs debet emanare eoq; re-
scarapus ferri. Nec enim in terris ulla est hominis gloriā præter eam. quā cum cælesti gloria sit coniuncta. Quare cum Lazarus scarampus scarampus ab usq; puerō in eo se uirtutis genere accurate ac sūmō cum studio exer-
cuisset: quod in agēdo uersat̄ mox ineunte adolescētia ad ueritatis p̄spiciētia animū cōuertit. Intelligebat. n.
generosus adolescentis inferiora hæc omnia & mutabilia esse & obnoxia interitui. Sola ea quā in cælo diuina
q; sunt: nulli casui subiecta planeq; sempiterna. Itaq; ad assidua exercitatiōe scientiæ ad sapientiæ studiū se-
cōferens. tm̄ ea in re breui tempore proscit: ut cū maxima sui nominis claritudine iuris pontificii ornaret i
signib; Et quoniā nosset nō lccirco dicendū esse ut q; pulcherrima optimaq; sunt: sciamus dītaxat: sed mul-
to etiā magis: ut secundū ea: quā didicimus: openiur: qcquid egregii & cōspicuit tot laboribus & lucubratio-
nibus suis per disciplinā fuerat assecutus: id ita usū quotidiano sibi fecit familiare: ut omnibus ambiguū red-
diderit: utra p̄stātior iudicandus esset actionis ne laude an cōtēplatiōis. Vtracq; certe uxhemēter excellit: adeo
ut memini cōtēdēdi fecū i hac oī gallia spē relinqrit tāta est eius dicēdi facūdā: tāta legū & sacroq; canonū
memoria tanta regz uariag; & laudatissimaz in differēdo subtilitas. Mirari ergo neminem decet: in tot ac
tatis & externis & suis bonis Lazarus Scarampus est a summo pontifice Pio ceteris omnibus in electione
comensis episcopatus sine ulla controuersia platus: qui & multi & grauissimi uiri non mediocriter se con-
tentione ad id splēdidissimi munieris ferebant̄. Nō. n. erat ignarus pater sapientissimus neminem oportere
aliis preesse in ecclesia dei q; sit ullo genere laudis iis inferior: qbus preest: acedebat ad rem nō sine cā
tāti hūc fieri intelligebat: a p̄stātissimo principe nostro Francisco sphortia: cuius animi magnitudo: cuius
splendor ingenii: cuius tāta est uirtus: ut omni pene antiquitatē uideat anteponendus. Quid enim humanis
simus princeps noster hūc minus diligat: minus amet: quem norit nō mō ēē obseruātissimum sui rerūq; usq;
sed plane tale: quem oīs honos & onnis dignitatis gradus dōbeat cupere atq; exoptare? Quāmo breni ut &
principi nostro quam optime de se merito gratificare pater beatissimus: & ecclesiæ uestræ uiri Comenses cō-
suleret falluberrime: hunc uobis Lazarum delegit episcopum. qui & uobis annuciaret: quā dei sunt: & eam
doctrinam traderet: quā ad uestræ salutis atq; cælestis gloriæ rōnēa ttinet. Vētrum igitur minus erit: ut hūc
cum omni fide ac pietate audiatis: & eius integerrimus paternissq; iſtitutis diligētissime obtēperetis: si cupitis
uobis atq; uestris omnibus bene & p̄bete consultum ire: habetis enim p̄fulem eruditum. eloquentem so-
brium. pudicum. facilem. benignum. affabilem omni p̄dūtum humanitatis officio. omni bonitate iſigne
cuius admonitionibus parere honotificum est. Tu autem pater amplissime & si minime uereor fore: ut oīa
regas atq; administres moderate & sapienter tamen pro mea erga te obseruantia non desinam dignationem
tuam monere: hortari: obsecrare: ut cogites etiā atq; etiam: q̄tam simul cū hoc ipso augusto episcopatus sati-
gio molem subis: cum sit episcopus nō minus operis atq; honoris q̄; honoris nomē. Quid enim aliud in ecclæ-
sia est episcopus q̄ rex in Christo Ihesu Exerce igitur officium regium. Quid enim inter regem adq; tyrrannū
interest? Illud nempe secundū Aristotelē: quod tyrānus: ut est cōmuniis quidem bonis omnibus: tērribilisq;
hostis omnia refert ad utilitatem cōmodūque suum: At rex quasi animus reip. qm̄ omnia sibi cum ciuitate du-
cit eē cōmuniā: nihil sibi priuatim quārit: nihil uult: nihil admittit: quod idem cunctis ciuib; non sit veluti
propriū. Ita etiam tibi faciundum censeo. Cura quā sunt ecclesiæ. Huic unū stude. Huic inuigila: ad huius emo-
lumentum & dignitatē cogitatus tui omnes referēdi sūt. Ita. n. p̄fesse debes ut proſis. quibus te p̄fesse uo-
luit deus. Pasce oues meas: p̄cepit dominus. Quod uni Christus iussit episcopo: id esse & tibi & episcopū
ceteris iussum existimato. Qui enim rex i ecclesia & agelus dixeris: gere etiā te pastorem. Neque id tibi turpe
ducendum est: cum nobilissimus poeta homerus appellet etiam Agomemonā lāpenumero pastorem popu-
lorum. Ut enim pastor ouibus suis a lupo metuens ex aliqua specula oculis attentissimis lūstrat circunqua-
omnia: nequid detrimenti per insidiatorem sum importetur: ita etiam tibi accerrimo ingenio iterum atq; ire-
rum speculandum est: ne frustra sis nominatus speculator hoc est Episcopus. Nani quod sit diligentis pasto-
ris officium Ihesus ipse docet in Euangelio: cum ait se esse pastorem bonum & nō mercenarium: qui cum pa-
stor nō sit is: cuius sunt oues propriæ: cum primum uiderit lupum uenientem: illas demittit ac fugit. Lupo re-
licitis ouibus rapiendis dispergēndisq;. At pastorem bonum cuius sunt oues: facere secus omnia. Nam quia
nouit eas sua interesse: ne animā quidem suam pro illis ponere uereri. Inspice igitur quam accuratissime
omnia: quācunq; sint ecclesiæ commensi conductura: nullū detracētās labore: nullū ueitā quidem peri-
culum reformidans. Nam sicut nihil est ut inquit Ambrosius: Episcopo excellentius: sic nihil miserabilius: si
oues sibi commissas neglexerit. Pasce igitur oues Christi. Eage saluti prospice. quibus custos quibus specu-
lator es datus. Quod si tu illa omnipotentis dei: quam sub prophetā Ezechielis persona episcopo ip̄si
quid obseruandum sit præcipiunt: uerba quāque consyderaueris: nunguam errabis. Speculatorēm
quit dedit domui Israel. Audiens ergo sermonem ex ore meo annuneiabis eis ex me. Si autem in
uideris gladium uenientem: & tu non anunciaueris: ut reuertatur impius & a via sua: ip̄le quidem in iniq-
ta sua moriet: sanguinem uero eius de manibus tuis requiram. Si aut anunciaueris: & ille non fuerit reuertus
mo: ietur ip̄le quidem in iniq;ta sua. Sed tu animam tuam liberaſti. Satis enim tuo officio pater integrus

time fungaris: si populo Cōmeni ac reliquo tua ecclesiā: quā iussit dominus p singulari tua eruditioē anū/ ciaueris: si quacūq; ad animaq; salutē pertinēt: grauiter eloquēterq; docueris: si operā quantū in te fuerit: de/ deris: ne reliquo calle cælestis patria in miseriā deruāt sempiternā. Ad quā qdē oīa quoniā liquido ac pspicue animaduerto tua te spontē mirifice incitatū: nihil est: quod oratione sim longior. Noui. n. innocentiam tuā. Noui sanctimoniam uitā. Noui magnitudinē & altitudinē animi. Noui prudentiam & consilium. Noui iu/ sticiam. Noui pietatem. Nūc exprome: quālo: recūditos thesauros tuos iustos non pecuniarū: quibus ursus omniū liberalissimus es: sed sapientiā cæterarūq; uirtutum: quibus es omnibus admirandus. Scis eum fidei/ & religioni tuae populum esse prouidētia diuina cōmissum: quo uix alius in uniuersa Gallia cisalpina est no/ bilior: utpote quod ab eadē oīm Gallorum gente Cōmum est cōditum: a qua & Mediolanū & Bergomū & Brixiam Veronamq; & Tridentum aliasq; nōnullas urbē clarissimas ac maximas prisci rerū gestaz scri/ ptores conditas tradidere. Quā quidē oratio habita est ab eodem Frāncisco philelfo Cōmi in ecclesia Cathe/ drali. xvi. Kal. decēbres anno a Natali Christiano millefimo quadragesimo sexagesimo.

Frāncisci philelfi oratio pro Theodoro plato Iureconsulto.

Veratprofecto æquū & ab oībus mea sententiaplane concedendū Illustrissimi principes: & uos reliqui patres grauissimi: ut qui in dicendi acie miles haberis possem nō modo uetera/ nūs: sed iam oīno emeritus huiusmodi omni oratorio munere uacarem in tanta præsertim/ doctissimorū & eloquētissimorū hominum repub. Est enim hoc officium iuuentutis: & ro/ bustioris cuiusdam seruentiorisq; atatis: Non ingenio dūtaxat ad orandum nō eruditione: / non exercitatione est opus: sed facili q̄iādam atq; expedita lingua mobilitate: & in celeri/ tate uerbōrum uoce tuā clara & sublimi tuā sonora & piucunda. Quare si qua mihi ad dicendū adiumenta/ uel natura uel disciplina uel industria attuliss: quā tamē corporis sunt: nō animi hæc in homine secundum/ & sexagesimum annum iam nato nō esse eadē quā in iuuenz fuerūt: & ipse intelligo: & aliū fugere puto ne/ minē. Itaq; si de laudib; huius præstatis & podocti adolescentis. Theodori plati cū pauca breui oratione p/ strinxero minus fortassis aliqua ex parte satissimā expectatiō de me uestrā: erit māuetudinis uestrā: atq; sa/ pientiā: id q̄iēquid deterius suerit: nō tam negligētia a qua semp oīum maxime unus aborruī q̄ atati ipsi a/ scribere. Nāq; hoc omne q̄cquid est oneris potius quā honoris nō tam adiui q̄ admisi quippe qui neq; Theo/ doro ipsi deesse poterā: quo tēpore uirtutis studiisq; sui pulcherrimis donaret insignibus: qui esset a me an/ tea institutus oratoris socraticisq; ornatus neq; huius patri clarissimo & sapientissimo iurisconsulto Georgio/ plato de me p̄sape quā optime merito in tāta eius lāticia obsequi nō debebā. Sed quoniā hæc oīs laudatio a/ legū ac iuris & ciuilis pontifici sapientiā p̄ficiſcīſ pauca primū de initis p̄gressuq; huius rei in mediū refe/ rāti. Qui primus leges inter mortales inuenērit institueritq; iudicia nō eadē oīum est opinio. Hebrei hunc/ Mosenfuisset uolūt. Atheniēses Cecropa. Argui Phoroneū. a cuius nomine forū nō minus cōmode acceptū/ redi q̄ ob eam rem ita nominatū qd eo lites cōtrouersiāq; ferātur. Cretenses Minoa atq; Rhadamantū La/ cedamoniū lygurgū. Aegyptii Mercuriū nili filiū cui uicāus succedit i regnū. Persæ uerq; zeroastrē. Nā lati/ ni quo in legibus ferēdis: quo iuniores extiterūt eo cæteris hominibus i hoc doctrinā genere murifice oībus/ p̄stiterūt. Quod at ad Mosen attiner: hūc alii legūlatorē: ut philo iudæus est locupletissimus testis: alii sacraze/ legū interpretē p̄didere. Claruitq; eadē tēpestate apud suos quā cecrops apud Athēiēses. quos cecropidas ab/ ipsius & cōditoris & legūlatoris nomie appellatos ēt cōstāt. Et id qdē annis a mūdi creatiōe tribus milli/ bus sexcentis quī q̄inta. Et phoroneū q̄ inacho natus regnauit argus secūdus ānos circiter trecentos postea/ legibus argiūos ac iudicis munisse. Nā Rhadamāthū & huius fratrē Minoa q̄ Ganymēdē rapuit. Europa: & Asterio natos fuisse lōge his tribus posteriores. Lycurgū tiero q̄s leges lacedāmōis tradidit a cretenisibus/ accepisse. At zeroastres rex battrianorum qui primus oīum magiā illūsionē repperit: qbus fuerit tēporibus/ satis ea rōne patet: qd aduersus eum Ninus rex assyrioz dimicauit. Et ne sim narrādo p̄lyxior neminē inter/ legum latores inuenio: quē antiquitate Mercurio cōparē. Hūt alii omnibus legūlatoribus q̄ lōgissime supe/ riorem: ideco ioue Maiaq; natum poeta cecinere: q̄ & mētis acumine iuguerit & prudentissimus fuerit. Mercuriū. n. auctōrem fuisse affirmant eloquentiā quā ex intellectu gignit & prudentia eundemq; & palz/ strā & lira & p̄stigiorum peritiā primū trādidiſſ: sūt etiam qui hanc laudenī legum ferendā dent Eaco/ Achillis auro: cuius filium Peleum eum argonautis aduersus Cholcos nauigasse ostendit Orpheus. Quāplu/ rimos p̄trea legimus qui cererem omnium primam extiūsse arbitrentur ferendā legis auctōre: quod eo argu/ mēto refelli potest quod cererem fuisse constat annis ab initio mūdi tribus millibus septingentis octoginta/ Sed q̄ oīm illā superiorē antiquitatis omnibus Diacōis legibus p̄ter eas quas de cede tulisset: ipse leges Athe/ niēsibus dedit quos ob eā rōnē axes nominauit: qm̄ in ligneis axibus scripta eēnt. & floruit quidem solō in/ ter septe grācia sapiētes. Olympiade quadragesimā sepiima: uel ut alii quīnq; gesimā sexta P̄isistrato athenis rē Olympi/ gnātē. Huius atunius philosophi leges adeo apud oīe pene hominū genus illustres atq; p̄clarā sūt hitz: ut ne/ Romāos quidē puduerit post exactōs reges easq; leges oīs penitus sublatas q̄ prius ab ipso usq; Romulo la/ tē fuerant athenas mittere decē legatos: qui inclytas leges Solonis peterēt quibus romana resp. fundaretur. His inī decem eburneas tabulas prescriptis in Vrbemq; allatis & pro rostris ad apertiōrem uolentium p̄cepti

Cōmū
Medio/ lanum
Bergo/ mūm
Brixia
Verona
Tridētū
Theodo/ rus plat⁹

Georgi⁹
platus
De legū
iuētore
Mosc⁹
Cécrop⁹
Argui
Minos
Mercuri⁹
us
Zeroa/ stres
philo
iudæus
phorōe⁹
Ninus
rex

eacus
achilles
Olympi
as
Romul⁹
e iii

Romai

Theodo
rus
platus

Plato
aristote
les
Petrus
antōius
platus
Dropidi
Solon
Libri.x.
derep.
libri xii.
d legibus
Georgi
platus
F. sphor.
dux

onem positis: prōpterēa dū & postea tabula Hermodoro ephesio auctore in annum proximum ex publica potestate adiecta sūt: qm ad tantæ ciuitatis imperium pluribus legibus esset opus. Et ita leges sunt duodecim tabularum appellatae. Deinde, secutum est ius ciuale. Legis actiones. ius elianum: plebisita quæ postea lege hortensis pro legibus habita obseruatae sunt. post hac ius id additum necessario est quod senatus cōsul tum nominatur. Deinceps adiecta opportune sunt edicta prætorum: a quorum honore ius est appellatum honorarium. At postremū constituto accepto ue illud est ius introductū: quod ab unius principiis uoluntate manas principale uocatum est: Quid enim singillatim memorem aut de publicis aut de priuatorum legibus: quæ priuilegia dicuntur. quid de consularibus & tribunitiis? quid de satyra? quid de iure militari? quid de iure quiritioni? quid de constitutionibus? quid de prudentium responsis? Nulla est de protus neque legis nec aquitatis nec iuris pars quam Romani aut legumlatores aut iureconsulti intactam indiscutamq; relinquerint. non enim in tot coruncanis brutis sceulis paulis. labeonibus. pomponiis. trebatiis. tuliis atq; aliis prope infinitis unum aut Lycurgum aut Solona iuenias. Quam n. nunquam in uniuerso terræ orbe rempu. excelluisse meminerimus: quæ cum in omnis laude uirtutis: tum maxime in splendore iustitia cū romanoru imperio comparari queat. Hæc autem nō natura sed disciplina primum acquirit: & ea quidē disciplinia: q; nobis legum & iuris ciuilis & scientia subministrat. Hæc sane ea est iustitia quæ ait Euripides Hespero atq; lucifero magis esse mirabilem. Hæc inquam una uirtus ita cunctis uirtutibus atecellit: ut qui eam adeptus sit solus bonitatis cognomentum adeptus existimetur. Quare cum ornatissimus adolescens. Theodorus platus ab ipsa usque pueritia quodā naturæ ducti hōitatē arderet: audiretq; quotidie hāc per inscitiam ponendum comparari ab eloquentia studio qua non mediocriter ualebat ad legum & iuris ciuilis scientiam quasi sulpitius quidam animum couertit. Et citabat eum præterea uel paterna uel maiorum suorum gloria: quoru se disimilem fore monstri simillimum ducebatur. Non enim erat ignarus platorum familiam quæ uocatur nam priscis temporibus platonica dicta est a platone philosophorum omnium maximo & grauissimo diversisse originem. Platonem uero ipsum qui suo proprioq; nomine Aristoteles est referre paternum genus in codrum regem Melanthi filium maternum autem in dropiden poetam solonis fratrem. at solona & dropiden in nileum heroa. Hinc uidere licet uim solertiamq; naturæ nō absurde in posteros etiam propagari. Ut enim Theodorus ad legalis excellentia laudem raptus est Solona scilicet imitatus: ita huius frater Petrus Antonius diuino ingenio adolescentis ad oratoria poeticeq; præstantia gloriā impulsō quodam & tanquam necessitate naturæ: quæ a Dropide fratre solonis flueret: ut studio contulit: ut iam uatu. maioribus illisque doctissimis cum æquandus iudicetur. Scimus enim Dropiden esse ab omnibus poetam eloquissimum & grauissimum habitum. Nam nileus adeo claruit rebus bellicis: ut inter heroes numeretur: quem etiam ipsum: quam petrus antonius per pulchre emuletur nouisti omnes. Sed ut eo unde diverit nostra reuertatur oratio qualia quantus quæ legumulator solon fuerit ex iis satis super quem arbitror: q; a me modo narrata sunt. De platone uero. quid attinet prædicare cuius libri decem de rep. & duodecim de legibus locum nullum prætermisere: quem ad omnem iusticiæ iurisq; rationem pertinere vir sapientissimus iudicasse. Quam uero Theodorus oportet uahemeter accēdi atq; inflamari ad eam quam naturæ suocq; insti tuto tātope cupiebat scientiam cōseqndā Georgii patris nomen atq; honos erat in causa: quē uidebat in medio lanensi rep. præstantissimis etiam iureconsultis doctrina & innocentia plurimum anteire ob eamque rē adeo ualere & auctoritate & gratia apud diuinum principem nostrum Franciscum sphortiam: ut de nemine melius sentire vir prudentissimus lumenq; uideatur. Quamobrem cum primum se Ticinum contulisset id studii cuius gratia prosecutus est tanto labore tanta cura tāta aggreditur diligentia ut intra tertium annum i publica repetitione: quam uocat scholastici: eam de se opinionem in omnium animis collocarit ut nulla ex parte maioribus suis inferior futurus censeretur. Videmus sane apud nōnullos usus plarungq; fieri: ut qui adolescentes assertam uitantur quam abutantur. Nam quod tēpus in audiendo debet legendog; consumi: id in ludis aut in commissariis teritur cum magno ipsorum dedecore ingenti detimento rei familiaris: At isto sum talium dissimillimus Theodorus ne punctum quidem temporis omittebat quominus aut eruditissimos hōestissimosq; doctores audiret: aut legēda tractaret aut q; legerat & tractaret litteræ mōimētis cōmēdaret. Eorū atq; q; cōdiscipuloq; sp cōsuetudie usus est: q; aut docti & boni essent aut caperent tales effici. Scibat. n. probos adolescentis ubi etiam minus improborū cōsuetudine a recto animi instituto flecterentur si spitione tamen depravati moris non uacare omnino. at eos omnis qui cōteris aut auxilium sint aut consilium allaturi non minus fama quā iusticiæ atq; integratatis rationem habere oportere. Consultoribus uero in omni quæstione æqua facillimum atq; subtilissimum se præstabat. Quod autem ipse uel dicendi uel differendi gratia quereret: ut acute inuenerat: ita modestissime proponens mirabilis artificio: ad quem finem intenderat deducebat. Et paruicatiū oēm exolus id solū qd ueritatē saperet: sequebatur. Spectatissima. n. ingenia mendacium nullū admittit eamq; sibi i disserendo uictoriā proponi uel maximā arbitrantur: si a ratione nūsq; diuerterit. præterea qd tēps uix alius i audiēdo ciuili iure satis esse cōsuevit id Theodorus platus i utroq; iure penitus perdiscendo longe prius absoluit. Et ne id qdē mis. Nō. n. ociose debebat nullas illecebres lectabatur nullā faciebat irercapedinem: totus erat i audiēdo: totus i legendo. totus i scribendo: totus i differēdo. Quo factū ē: ut cū quarto studii sui anno docere q; didicerat publice i maxima audiētū frequētia cepisset. ecce cī

incredibili admiratione oīum āno septimo ex quo primū tincēsem: ut ira dixerim: ariopagī ex hīa mediola
 nensi academia petuisset ab oībus fit: ut uidetis: dignissimus iudicatus quē utraq̄ insignia decorent. Sed iā me
 locus ipse atq̄ tēpus admonet: ut posteaq̄ de legibus ac iure ciuii locuti sumus: paucis pcurranus de iure pō
 tificio. Id at q̄ primus apud romanos inuenierit quē nunc Pompilio anteponā: habeo neminē. Nā apud ali/
 as nationes atq̄ ciuitates ut uarii: dii i honore sunt habiti: ita uarii sup̄stitiōes ritus iurac̄ fuerūt adeo ut ēt da
 mones pro diis haberent: colebat. n. stulta illa gētilitas & bonos quos opinabat & malos ded̄. At malos q̄
 dē ne obessent: bonos at ut p̄dissent. Sed ut reuertar ab Numā. Is genere sabinus: cū R̄ omulo successisset in
 regnū: uideretq̄ R̄ omānū populū longa bellādi cōsuetudine efferatū aliud nihil malle q̄ uastationē q̄ p̄dā
 q̄ interitū: quo illū tādem ab ea imanitate animt diritateq̄ auerteret ius pōtificiū introduxit p̄ tripudia & sal
 tatus ludosq̄ solēnis adhibitis sacrificiis & carniib⁹: q̄bus placari numina pp̄itiaq̄ reddi maximo studio
 rex callidissimus p̄suaserat. Quæ qđē sup̄sticio ubi simul cū imperio i dies magis magisq̄ augesceret: ea deimū
 p̄ aduentū ueri & oīpotentis huāni generis redēptoris christi optimi maximi radicitus exc̄a corruit. Estq̄ tē
 pestiue nouū ius pontificiū impolutūq̄ oblatū q̄ a sacris libris grauissimisq̄ sanctiōibus cōflatū decreti: atq̄
 decretaliū uoluminib⁹ sanctissime cōtineat. Quæ certe oīa Theodorus platus non audiuit & didicit folū sed
 ēt q̄ acutissime edidicit: & alios q̄ subtilissime & q̄ elegātissime summa cū laude docuit. Quæ cū ita sint: Re
 liquum ē p̄clare adolescēs Theodore plate ut q̄ tibi humani diuinisq̄ iuris ornaūta in hoc sacratissimo tēplo
 in hoc religiosissimo die in hoc tāto & tā illustri amplissimoq̄ hoium cōuentu ex summi atq̄ uniuersi magi/
 stratus auctoritate corā parata intueris: accipias ea mēte: eo aio: eo cōsilio: ut oīa semp & dicas & agas: & mo
 dereris pro dignitate tua maiorūq̄ tuoḡ. Nec. n. satis est qđ̄ iusticiā pietatēq̄ didiceris: nisi eas in oī rectiōe re
 pr̄sentās & iustissimū te p̄stiteris & integerrimū & hoibus deoq̄ carissimū. Verſet̄ tibi assidue ante oculos
 sapiētissimus hic & cōtinētissimus iurecōsultus Georgius pater tuus. Verſet̄ Plāto ipse. Verſet̄ Soloni. Ver
 ſen̄ quotquot a Codro rege athenaz & ab heroe Nilee magni & egregii uiri in omni genere & uirtutis &
 gloria. Ad hanc usq̄ x̄tatē emianarunt. Et ut breuitatis ḡra p̄tereā inumerabilis fere nō solū utriusq̄ iuris eru
 ditissimos uiros sed ēt eges auratos & fortissimos bellū duces & urbiū dños ac pōtifices: q̄bus polluit clarissi
 ma domus tua. Repete memoria Maffei muzanum auuum maternum uige illum grauissimum planeq̄ hu
 manissimum: cuius prudētia cuius eloq̄ntia tāta fuit ut eius opa & industria excellentissimus princeps noster
 relicto in apulia tot urbium tot populoq̄ opulētissimo p̄cipatu ad magnanimum illum ducē diuum Phi
 lippum uenerit: cuius aduētum diu cōcupitum atque exoptatum q̄ti philippus fecerit n̄ obscur nec dissimu
 later ostēdit. Nā Maffeum q̄ esset cōſiliu iusticiæ secretari⁹ ordinis senatorio q̄ primum ascripsit: tātoque semp
 habuit in honore ut in maiore neminē. Nā qd̄ ego memorē: q̄ta de tua & eruditioe & p̄bitate sit expectatio
 cum apud alios uniuersos uiros claros & p̄potētis tum apud nobilissimas primarias familias: q̄bus cū tibi est
 affinitas: quoq̄ certe oīum opiniōi tibi nitēdum est n̄ mō ut respōdeas: sed ut ea mirabiliter superes. Veze ne
 singula p̄lēq̄ quāta nūc tibi ad bonas actiōes necessitas quātum calcar est additū: qđ̄ regina hac nostra dñua
 Blāca Maria simul cū splendidissimis regulis Galeacio & Hyppolyta q̄si latona q̄dam phœbo dianaq̄ oīa
 coruscās sua te p̄ſentia honorat. Quæ sane res upa longe est: & pr̄ciosior & illustrior q̄ ciuilis pontificiūq̄
 iuris aureum omne gemmatumq̄ diadema.

Quæ quidem oratio habita est ab eodem Francisco philelpho Papī in ecclesia cathedrali tertio Nonas
 augustus anno a Natali christiano Millesimo quadrageſimo sexagesimo.
 Francisci philelphi oratio habita Mediolani in principio studii.

Anquā eloq̄ntia & illustriū disciplinage studia ad triarios ſint redacta: reuocat̄ miles eme
 ritus post quātū & uigesimū annum i aciē docēdi & ne iā quidē inuitus: cū intelligat hu
 iusmodi beniguitatis munere ſe rem factuꝝ excellētissimo ſuo p̄cipi Galeacio Mariā nō
 grātā ſolū uege ēt piuſundā. Si ita iuſtituerit florētissimā huius reip. iuuēt̄p̄tē: ut & dicēdo
 & iudicando iure poſſit cū uniuersa Italia de gloria cōtendere. Nō igitur cuiquā obſcuꝝ ei
 ſe debet uiri clarissimi & qđ̄ ſit noſtri ſapientiſſimi p̄incipis cōſilium: & quod item meū
 iuſtitū. Cāteret ea milii moleſtia: quod nō eadē uis: ac uigor tuteſ: atq̄ corroborat corpo
 riſ huius iſtrumenta: quo ingeniu ipsū meū intelligētiaq̄ munit̄: ac pollet. Vbi. n. pr̄ſtinus ille uocis uel ſono/
 rū cōcentus uel tēpeſtua cōtentio? Vbi firmitudo lateꝝ? Vbi lingue in oē motum uel celeritas uel facilitas?
 hac oīa ſunt una cū x̄tate magna ex pte ſacta debiliora. At uolūtas certe bene p̄merēdi eadē eſt: q̄ pri? & lapiē
 di ſtudiū lōge uāheñtius. Aius uero tū in fractus tū nulli neq̄ ignauia. neq̄ defidiæ ſeruies. Nec Daretī cede
 bat Entellus: nec Annibali Fabius. & bos quo laſſior eſt: eo magis cauet: & firmiorib⁹ nitit̄. Eniuero q̄to pul
 chrius eſt didicisse q̄ diſcere: tāto aius ſenis q̄ aius iuuenilis plus & uiget: & ſapit. Quo ſit: ut & cōſulendo &
 iſtituēdo ſenilis grauitas ueneratiōi habēda ſit ſemp peride atq̄ iuuētūtis: & dux & gubernatrix. Quib⁹ ip
 ſe ductus rationib⁹ noīa ſum ueritus tertīū iam & leptuagesimū: agēs x̄tatis annū docendi arma reſume
 re: & tanq̄ Neoptolemus quidā in aciem descendere aduersus iacula lagittasq̄ ignoratiæ & incitatiæ: breui fu
 tuꝝ ſperās: ut gratificādo humanissimo noſtro p̄cipi: & huberrimos & honorificos fructus his omnibus
 paria: q̄ tecum doctioris: tum etiā melioris mea industria redi nō detracauerit. Quare q̄ modestiſſimi ado
 leſcentes in hunc locum diſcendi ſtudio conueniſtis: ad audiendum animos parate. Vos autē ceteri uiri gra

Gentili
tas

Georgi
us plat⁹
Plato
Solon
Codrus
rex

Nileus
Opera
Maffei
muzani
Frācisc⁹
ſphor/
tia uēit
medio/
lanum
Blanca
maria
dux

Galeaci
us

Maria
Hippo
lyta
Latona
Galeaci
us

Maria
dux
Italia

Dares
Entellus
annibal
Fabius

uissimi q nō ut aliquid discatis: sed uel iudicādi uel mei honorandi gratia hic adestis. Si æquo animo ac placet ueleritis quæ ad me paucis different, p magnas sim pfecto uobis & immortalis gratias habiturus. Nūc uero ne sinus dicēdi prolyxiores quæ uel personæ dignitas uel tēporis breuitas patiuntur: ad eosq; declarationē nostra omnis se cōuertat oratio q in politicoz libris ab Aristotele eruditissimo eloqntissimoq; philosopho tractata diuinitus atq; prescripta sunt.

Francisci Philelphi oratio ad Sistum quartum pont. maximum.

Vam mihi pfecto mirifica animi latititia afferit cōcupita diu atq; exoptata sanctitatis tua p sentia pater beatissime: hanc non mediocriter offendit importuna hac uocis raucitas: quæ partim itineris difficultas partim aspitas hyemis itulit hoi seni utpote iā ahenti septimum atq; septuagesimum ætatis annū. Qua qdē i cōmoditate fit: ut quo ut me oportuisset in agē dis tibi gratis ornatu dicēdi protatā tua i me beneficētia: qua sim accersitus i hoe domicili um orbis terræ. quo reliquæ uitæ meæ exercēta ilaudē oīpotentis dei ac tuæ beatitudinis: eo in p̄sētia cogar abstiere. Sed recreat me: ac bono aio esse iubet singularis tua sumaq; sapientia: q nihil temere nihil incōsulto: sed oia potius pro rōe & recto animi iudicio metiaris: cōsideres: mōdereris. Quo factū iri existimo: ut eum ēt imiteris: cuius exp̄ssum quoddā & uiuū & simulacrū: eiusdēq; uices i terris sanctissime atq; i nocētissime repräsentas. Vt n. Ille seip̄sū donas sola beneficētia: cuius partes secundū Ambrosiū beniuolētia liberalitasq; sunt redemit uniuersū humanū genus: qd̄ perierat: ita ēt tu pater beatissime p caritate diuinitus tibi ingenita hac benignitate pontificali cū me mihi restitues: tū uocem illā pristinā ac sonorā efficies ēt clariorē. Pro āt tali tātoq; beneficio: q̄s tibi tandem grās sim aēcurus? eas certe gbus tibi sapientissimo reipublicæ christianæ antistiti gratias offerri nihil qat. Ad quas deniq; alacre atq; sincera animi gratitudinē: q̄ una uirtus quā sit pulchra quāq; faciunda: uel eo p̄batur argumēto: qd̄ primus ille angelus impieatis filius sola ingratitudine corruit p̄ceps ex illa tælesti sublimitate in tenebras semipiternas. Nā si gratus ēt uoluisser: si accepti memor beneficii: neq; iniuidisset creatori suo: nec in diram illā scelerataq; sapbia exarsisset. Mea uero animi gratitudo ea futura sit: ut tuū diuinū nomē quod luā natura splēdissimum est: splēdore ēt orationis tam grācæ & platinæ & eodēq; & carmine & oratione soluta: id qd̄ alius ex hoībus nostris p̄stare nemo p̄t: quā tum uel annitū ingenio. uel doctrinā efficere diligētiaq; potero: trāfundā in oēm posteritatē & ita trāfundā ut nulla sit hominū x̄tas illud obscuratura. Nō n. ea huāana gloria appetēda nō est: q̄ per optimas actiones se diuine gloria similē reddi: tum oia hoīum bōa a diuiniis bonis profluat sit necesse. Interē a uero reportis clāmentiā tuām. rogare: orare: obsecrare. obtestariq; nō desinam: ut huīne humillimum seruum tuū ut omni fide & obseruatiā tibi deditissimum ita commendatissimum habeas: siquidem putas nullum apud me beneficium tuum interiorūrum.

Francisci Philelphi oratio habita in principio quæstionum tūsculanarum. M. Tullii Ciceronis in studio urbis Romæ.

Tirones

Vi tirones priū in castra uenerint: ne rege bellicarū imperiti oīno possint existimari: conseruent ea intra uallū repräsentare: q̄ in dimicādi arte didicissent. Et ita cū mira qdā corporis agilitate nūc exilietes resilientesq; nūc procedentes audentius. nūne in pede se referentes per oēm motū gestūq; mēbroz aut ensem in uarias uibrādo corruscādoq; partis: aut hastam ultrō citroque in multiplicēs iictus cōcutiendo p̄spicuū afferre argumentū: cum uiriū suage ad alacriter strenueque pugnādū: tū etiā fiducia ad uincendum. At milites veterani uiri clarissimi q̄ in hūc locū conueniētis honorādi mei potius: ut existimo: q̄ aydiēdi gratia ut sunt diu ac multū exercitari fortissime p pulcherrima q̄plurimacq; facinora: nihil huiusmodi facere aggrediuntur: sed tātis per quietē agunt: donec delenda in aciē. Quo ubi uētūm est: & itur in pugnā: nō secus ac leones marmarici q̄ uocant̄ in hastā obliuari illico ferunt̄ tāta in tanto in petu tāto robore ac turbine: ut nūq; nisi parta uictoria congescat. Idem mihi quodāmodo ii facere soliti uident̄: q̄nup in docēndi q̄si acieisti proficerū prius q̄ de rege magnitudine atq; splēdore: quaz se interpres haberi uolunt: q̄c q̄ laude dignū in mediū esferant: ips fere omne cōlumunt: ut sūnt iuueties i elegātissimo quodā oratiōis apparatu. De rebus āt ip̄sis uix aliqd pro auditōz utilitate attingētes. Quā ego cōsuetudinē etiā minime resp̄hendo: cū sit tum ea ætate tū prima exercitatione minime indigna nō satis tū eos cū illis cōuenire semp existimauit: qui in dicēdi dōcēdiq; curriculo q̄ diutissime uersati rege debent gratissimam̄ potiusq; suicā cūnīquā orationis ad demulcēdas audiētūm auris habere rationē. Quod si alteri cūq; est cōsiderandū tum mihi potissimū q̄ ætatis iam annū agēs se p̄tīmū ac septuagesimum: tandiu sum in oī orationis genere p uniuersā p̄p̄modū exercitatus Italia in maximis & amplissimis ciuitatibus eisdemq; primariis: ut dici iure possim in huiusmodi studiorū certamine miles nō nō ueteranus sed idubitato ēt emeritus & ita emeritus: ut musaḡ tēplo arma uictricia perinde quasi Romulus q̄spiam loui seretrio iāpridē obtulerim. In p̄sētia uero tāquā in aciem accersitus atq; reuocatis a Sāctissimo & eodē in oī laude nobillissimæ discipline & exq̄sitiissime eruditōis sapientissimo dño nostro Sto. q̄rto totius reip. xpianæ pontifice maximo atq; optimo ad Inuentritē instituēndā in hoc domūcilio erbis terræ huāanitatis artib⁹: q̄ aliud nihil est q̄ totius uitæ morūq; disciplina: q̄iē oīum magis iinitari debo: q̄ tam p̄tificis summā sapientiā: Ex illius. n. ore nihil p̄dit oīno. qd̄ minus sit quadā mirifica grauitate exultaq; doctrina p̄ceptisq; iis resertū: quaz tam ad bene beateq; uiuendū q̄ ad oēm honestatē & dignitatē pertinet. Ac

Consuetudo
Exercitatio

Romulus
Iuppi
ter fere
trius.
Sist⁹ q̄
tus p̄t.
maxi.

cedit ad rem quod esse Romanæ nonnullos audio, qui uiri disertissimi nullū quotidianū ftemnitent luculentissimæ dictionis ornatū, quo & delectent eos, qui audiunt & agant ad oēm aiorū aut motū aut ēt quietē. Quā de tribus reliq̄ tribus pars in docēdo uelatur, quāq̄ & mea est dignitatis. & ad iterpratationem q̄stionum tusculanar̄. M. Tull. Ciceronis spectat maxime i ea tractanda nullū meū: ut spero: desiderabitis officiū. Quare ad audiēdū aios pārate: De reb⁹. n. altissimis & cognitiōe dignissimis i his qnq̄ libris quos sumus ex posituri: quā cumulatissime simul & quā diligētissime scripsit Cicero. Rōæ pridie idus Iāuarias. M. cccclxxv.

Francisci Philippi oratio de suo in urbem reditu Ad Sistum Quartum pontificem maximum.

Vanta sit in obseruatione pmissa fidei grauitas quāta ueneratio cōstituta: pōt uel eo argu mēto non diffūcile aiauderti pater beatissime: qđ religio uniuersa & sanctimonia chri stiana in sola fide fundata ē: & ea quidē fidē qua in cōuentis atq̄ pro missis considerat: ic circo arbitrātur uiri docti & diligētes hoc appellatā nomine: quoniā p illā q̄ promissa fue rint: fieri oporteat. Nō igitur absurdre quo fidē eam ipollute seruarē q̄ hinc Mediolanum repētens adducēdā familiæ meæ grā me abstrinxerā tuæ beatitudini: ecce ut uides: redii eō teptis cāteris rebus oībus & publicis & priuatis. Fateor equidē serius me redisse q̄ putarā.

Quod certe nulla mea uel negligētia uel culpa alia factū est: sed aut diuina qđā prouidentia: cui aduersari ne mini licet: aut malignitate fortunæ: si quā tandem fortunā ēē dixerimus: q̄ qđ nefas est credere: potior sit diuio iudicio nobis: sane occulto: sed eo plane & icōmutabili & oī certitudine certiore. At ausim affirmare pater clémentissime p multa mihi suisse impedimento. quo serius fungi officio meo querim. & primū qđē repenti nus. ut cāteris missa faciā. duoq̄ meoq̄ liberoḡ calus mihiq̄ p hūanæ ibecillitatis cōditione admodū molest⁹ q̄ppe q̄ p diez paucor̄ interuallū uitā deseruere pclarax illi qđē indolis ifantes & magnæ spei. Agebat. n. at a tis annū alter septimū alter octauū: cū & uigerent: & saperēt lōge magis q̄ pueri. Ex q̄iōḡ lnopinato celeriq̄ obitu misera mater mihiq̄ carissimataū aio dolorē mārorēq̄ concepit: ut in uahemētissimā agrotationē in ciderit. De cuius breui recuperanda ualitudine cō eruditissimi prudentissimiq̄ medici mihi suaderent: coactus sum euētū rei expectare: ut nō inanis oīno reuertisse Mediolanū possem existimari. Quā. n. alia cā eo me re uocarat: q̄ ut uxore & filios reliquāq̄ familiæ mecū ad urbē ducerē: ubi sub xpo meo Sisto q̄rto pontifice ma ximo: uitā oēm esse acturus? Sed oh q̄ uarii q̄ incerti q̄ mutabiles sunt casus humanæ hui⁹ naturæ: q̄ miserabi lis cōditio nostra oīs. Cū uisa iā foret uxor cōualuisse: meq̄ itinere accingerē: uel potius iā essem iitinere: no ua calamitas supuenit. Illa. n. exceptis intra pcordia penitus acerbissimis illis filioḡ amissoḡ uulneribus cū diutius ea ppeti nō posset repēte pp abortiuū partū. quē ante illoq̄ obitū passa fuerat: ita uexata ita examia ta est: ut morti ipsi ppe cōcederet. Quā qđē oīa aliaq̄ q̄plurima mecū ipse uolutas aio statui potius esse redire solus: ut antea solus uenerā: quā si diutius differē: aut irā diuinā aduersus me cōcitarē: tanq̄ oīa uellē p me is optatis cōseq: aut tua sūma sapiētia: suspitionē afferre uiolata fidei: qua ipsa apud me nihil ē. nec antiqu⁹ nec sanctius. Adsum igitur pater beatissime ea facturus oīa: q̄ uel ipse iussieris: uel tibi grata fore animaduer tero. Nam ego tibi & sacrosancta Romanæ ecclesie me & uīquim & mortuum dedicauī ac deuoci.

Francisci Philippi ad Iacobum Antonium Marcellum patricium Venetum & equitem auratum de obi tu Valerii filii consolatio.

VPIENTI MIHI Aliqd ad te scribere Iacobe Antoni Marcellle quo tuus acerbissimus māror ille quē ex inopinato & imaturo obitu Valerii dilectissimi filii aio conceperas: aut tolleret oīno: aut magna ex parte leuaret: eo difficilius cōsolationis genus ē oblatū. qđ̄ pa ris ægritudinis soci⁹ accedēt̄: mintus ipse cōsolādus uidear: q̄ te cōsolaturus. Quod. n. cō siliū cui quā sit daturus. q̄ sibi uix possit: Quā spe alteri medeat̄: q̄ ipse in morbo sit: Sū e qđē eōdē: quoq̄ trāssixus uulnere. quo te uideo laborare. Erat. n. mihi puer nurabili idole Olympus Gelli⁹. gnato tertio Idus apriles āno a natali xpiano milesimo q̄dringētēsimo qnq̄gesimo tertio cū nōdūm iplesset octauū annū. ea & loquebat̄. & sapiebat̄. q̄ uix adulteræ. aut ēt grādioris ztatis solēt. Nihil leue p̄ se ferebat. nihil cōtēnendū. Vrbanis erat & cōpōlitis morib⁹. Ingenio acri & fā cundo & splēdido. Lingua ad oēm celeritatis ad oēm motus cōuenientiā expedita. Voce clara facili & sono ra. aspectu miti & grato. Ea cōpaciōe aptitudieq̄ mēbroḡ. q̄ & strenuitatē referret & robur. Et ne curiosi⁹ euncta singillatim psechr̄. talis erat Olymp⁹ meus. ut in eo oīa naturæ ad pbitatē adminicula inesse uiderent̄. Quid. n. memorē. q̄ ēēt in me obseruatia: quo cultu: q̄ pietate? Quā oībus in reb⁹ studeret paternæ uel insti tutiōi uel uolūtati n̄ min⁹ obseq̄ q̄ parere. Hic mihi iucūdissim⁹ tanteq̄ spei fili⁹ nuper ad octauū idus Mar tias depositū qđ̄ accepat usurariū: repetēti deo optimo maxio n̄ mō reddidit. sed ita grato aio ita libēter red didit. ut n̄ uira excedere sed i sempiterna: atq̄ beata uita domiciliū sese cōmigrat̄ & cōstati sermōe & uul tus trāglilitate: hilaris quodāmō ac lat⁹ certo credere significaret. Quid ai tu mihi suisse putas. cū repēte illum inter loqndū sīniū cū uoce spirit⁹ defecit? Nō potui eqđē qđ̄ fragilitatis es naturæq̄ hūanæ: in tā recēti tāq̄ inopinata luč⁹ acerbitate n̄ cōmoueri aio. cū eōdē t̄pis puncto quē tā uahemēter diligerē. & uiuū intuerer & mortuū. Itaq̄ ubi cogitabund⁹ ac subtristis aliquādiu siluissē. iadē n̄ sine gemitu erupi in hac uerba. Quā mi serabilis ē hūana cōditio. Quā ridēdī cogitatus nr̄. Quā stulta cōsilia. Quā uanitatis plena sunt oīa. Nihil ē certi in hominū uita. nihil cōstatis. nihil diuurni. oēs spes nr̄ inanis ē. Oē uotū frustra. Quid de te mihi fili dulcissime n̄ pponebar? nō policebar? nō futuū existimabā? Gratissima tua p̄senta iucūdissimoq̄ affatu la

M. Tul. Cicero questio nes tū sculanæ Fides

Medio lanum

Cæsar Frederi cus aga thus Laura magda lena Sist⁹ q̄tus pōt. maxi.

Iacobus Antoni us mar/ cellul

Olym pus gelius

codem t̄ponis punto

Habam curas: oblectabam alium: meq; ipse mihi totū uēdicabā. Que tenetūlīs nūc bacculū. ac p̄sidū fore arbi
trabar. en exanimū subito nullūq; aspicio. Heu me misere atq; infelice. Sic me Olympe dilectissime deseris?
Sic destituis patrē sene. O ineuitabile nostrā necessitatē. O ferreū atq; inexhorabile hūana legis iudicū: qd;
nullis p̄cib; nullis p̄miis: nulla ui neq; mutari nec flecti p̄t. Hac paucis q̄stus illico rediēs ad me tor̄ coepi me
tacitus mecū cogitare: ac me paulatim levitatis arguere qd; ea essē iprudētia: ut nescire: & q̄ lege nati essēmus
oēs & quātū & quodq; dolēdum foret: aut n̄ dolendū. Cōtinuoq; ita cogitāti mihi ea uenerunt inuentem:
qua grāce apud Menandrum dicta sunt in Trophimum. Sed ea referantur a me latīnae.

Menan
der
Trophi
bus

Si legenatus Trophime tu fores ea:
Vt omnia aduotum tibi? qua uelles: fluenter.
Et id deorum aliquis receperit tibi:
Recte doleas quidem: sefellit enim fidem:
Ac fecit absurdē: sed iisdem legib;is
Commune quoniam tu quoq; quibus nos alii:
Cælum hauleris. ut audentius tecum loquar.
Ferenda sunt hæc fortius. & animo simul.
Voluenda graui qua dico. paucis accipe
Homo es & ob id mutabilis quidem citius:
Res admiseras. rursusq; animal nullum mala
Admittit ultro. iureq; id sane. quoniam.
Natura quem tulit imbecillum. maximis
Se rebus is fulcit. cadens igitur bona
Quamplurima conterit. ipse uero nunc Trophime
Necq; admodum orbatus bonis ex eximiis
Nam sunt tibi nunc. mediocria quidem mala.

Chrema

Virgili⁹

Xps ihe
sus
Plato
Valeri⁹

Mediocriter igis tibi qd; deest. seras. His igitur Menādri uersibus primū admonit⁹. & q̄ esset natura lex?
& q̄ hois infirmitas. & quātū qd; accedit incōmodi. faciundū sit. & quō ferēdū. deinde ad ualidiora rōnis re
media auxiliaq; cōuersus ita sum iis & adiutus & cōfirmatus. ut intelligā plane mihi mali euensis nihil. qd;
Olympū meū quo ne uitā qd; deucebā cariorē. nō tam morte amiserim. Hæc atq; lia fuerint. in te cōsolando
breuiter ostendā: Necq; n. futuſe uereor: quo min⁹ rōni malis q̄ pturbationi obtēperare. Noui magnitudinē
animi tui. noui prudētiā. noui grauitatē. Facile ut es maximo splēdidissimoq; ingenio. reuocabis uim animi
a sensuū ibecillitate. & nō qd; indocti sed qd; uiri sapientissimi sentiat. cogitabis. Nec sane cōmisur⁹ sis. ut post
tot tibi. ac tāta res pulcherrime gestas patiaris clarissimū nomē tuu illa uel iconstātia uel moliciā nebula ob
duci. Erat tibi Valerius fili⁹ cū formæ p̄stātia tū animi robore acrimōiaq; igenii & elegātia mox tui admodū
similis. Hic a pria usq; ifātia q̄lis futur⁹ eēt. nullis aut p̄ceptis aut admōitionib; sed sola natura p̄bitate suaq;
adductus certissima signa dedit. Aberas tu Chremæ p̄tor: cū tibi nūcius ē allatus de insante nato. Quod ipse
audiēs tāta uoluptate ai affect⁹ phiberis ut ex oris hilaritate admirationē iniūceres circumstātib;. Inest sane in
ais n̄is diuina uis qdā: q̄ supra corporis sensus pmulta ex se se & intelligit & uidet: q̄ nos plerūq; ne cogitam⁹
qd; At primū de nato tibi infāte nūciū tantā de illius futura p̄bitate spēm cōceperas: ut tibi magnū ad feli
citatē cumulū additū putares. Nec te tua fallebat opinio. Ferē. n. suscep⁹ in lucē insans: & cū miniuino p̄turi
entis breuiq; labore: & qd; mirabile dictū est: nō mō nō uagiēs sed ēt surridēs ac ueluti parēti ipsi alludens: ut
de eo rectissime dici posset Virgilianū illud. Incipe parue puer risu cognoscere matrē: Erat facie liberali & e
legāti. Inerant i oculis q̄li corruscātes scintillæ qdā: qbus paterni intutus & uigor representabatur & gravitas.
Totū uero corpus erat atatis initio grādiūculū ita & decoze & solidū. Et qm ipse ob publici magistratus of
ficiū adesse nō poteras: cōtinuo religione diligētiaq; materna p̄ sacri baptisimi lauacru renascitur in xpo ihesu
indito noie valerio. Quod ipsum nō sine quodā natura ueluti p̄sagio secundū Platonis snia milii factū uide
tur. Recte. n. q̄ supra atatis rōnē plurimū ēēt ualiturus & ingenio & p̄bitate. Valerius noiaſ. Solēt infantes
natura fere oēs admittēdū uitā alimētū ēēt p̄niores: & tāq; edaces ob eāq; rē corpe ēēt imūdo. At Valeri⁹ secuſ
oia Nutrici quā ei mō prudētissima & sobriā delegerat & pudicā: nūq; molestū se p̄stabat. Sed horis p̄ iterū
lū q̄li cōstitutis lac modice capiebat quo & corpusculū scite i p̄ceritatē alebat: & qm nullū ēēt p̄ter debitam
stomachi cōcoctionē ei supfluitas erat cute p̄nitida ac terfa: nullūq; neq; digestiois sordib; nec alia purgatiōe
natura aut nīm⁹ aut grauis. Agebat iā mēsē tertiu cū mirifico mēbroz oīum icremēto: dū ipse magistratus cre
mēsis müere iā p̄fuctus aduēis domū. Vix ianuā es igrēssus: cum nullo adhuc p̄cedēte dōesticoz neq; strepitū
nec uoce: ut q̄ a nemie subito adueniēs uisus es: cōfesti dimissa ex ore nutricis mamilla: quā mō solut⁹ som
no fugere cepat: caput simul oculosq; sustulit: & ueluti: arrexit auris tanq; aliqd noui uel uisitrus uel auditurus
q̄ quidē res p̄stantiore uim quandā animi declarat: Vbi uero euestigio appuisses: uix teneri poterat a nutrice:
quo post emissas ui inanus atq; brachia ex icunabulis qbus erat artius iuolutus: non se totū in coniicere latis
oculis risuq; suauissimo. Et q̄ p̄ atatē proloq; non poterat: dimidiato noie patrē balbutiebat. Appr̄ahēderas
eū tu nō stuporis minus q̄ latitā plenus. Cūq; ifātē benedicēs osculareris: ille te cōtra e collo pēdens oscula
ti n̄ desinebat. Et ita oculos tuos oculis fixis inspiciebat gestiēs: ut dicere uideret te sibi esse q̄i uītā suauitate

secundarem. Nam & à nutrice quæ ori mammillam obiceret, tanq̄ indignabundus auertebatur, & blanditiæ matrī eūq; abstrahēti pudore quodā magis ingenuo q̄ uolūtate cōcessit: sed ita cōcessit: ut te reflexa ceruice in tueri usq; & p uerboꝝ fractionē nescio qd bladius balbutire nō defisteret. Tu át p̄ admiratiōe loqbaris nī hil: tecūq; tacitus gaudebas qd magnū quendā & excellentē uigz atq; ciue futuꝝ Valeriu iudicares. O fallacē latitiā: o incertā spem nostrā. Alia sunt humana consilia: alia dei iudicia. In dies augescebat ī Valerio cum seni su corporis nētis intelligētia: q̄ inata quadā prudētia & perita seneclutis ē ppria: miro quodā incremēto co mitabat. Cūq; supra attatē & calleret & saperet: deū oipotentem rei giosissime uenerabat Caritate patria nī hil ducebat sanctius parētes incredibili pietate p̄sequebat. In necessarios ois erat obseqnissimus. Eruditogz át & grauiu ꝑiroꝝ p̄cipue studiosus. Cupiebat sp̄ p̄aclagz aliqd discere aliqd audire. Itaq; aut abs te cum q̄ppiā otii a publicis muneribus nactus es: aut a magistris aliqd quo doctior fieret: cōtinēter q̄rebant. Et qm̄ in te uno atq; eodē oia inesse gloriabat: quæ sibi effingēda discēdaq; p̄poneret: adeo te semp p̄ oēm pietatis cultū admirabat: tanq̄ assidue nouū aspiceret. Te seqbatur in oī uitæ instituto: tibi adharebat: te imitabatur. Quo tua p̄sentia tuus sermo tua admonitio se meliore efficeret: q̄diu eras domi: nusquā lōgiūs abs te aberat: Erat. n. ilatiabili qdā aliquid semp discēdi cupiditate. Eoꝝ mētis acie serebat ut aliqd boni q̄uotidie supra ānos supra naturā asseqretur. Quo qdē sciendi studio q̄ uitæ istitutiōne: qua puritate m̄ḡ effectū est: ut eius aīus nullis blādiciis seduci decipi illud posset. Et cū in eoꝝ q̄ discebat: ueluti certamē ut fit: cū xq̄libus sociisq; descēderet: quanq̄ modestia & generosæ animi submissionis laude supabat inuidiā: eam tñ mūlto magis in admirationē sui uertebat: qd nullā cuiq̄ relinqret secū cōtendēdi p̄uinciam: adeo cunctis uirtutib⁹ oēs supra modū antecedebat. Vincēdi át laude nulla efferebat: nullā serebat p̄ se iactantiā: quin igenii morūq; grauitatē frontis hilaritate cōdiebat: alios blādiciis leniēs: alios sibi beneficiis cōcilians: alios i stupore sui obseruātiāq; cōuertes ob eam animi p̄stantiā: q̄ in omni bonitatis nūero sine ulla cōtentione eminebat. Nihil inertī ocio sibi magis ducebat aduersū. Hoc. n. & cōtabescere uim igeniū & robur corporis demoliri dicitabat: itaq; nullū sibi uacuū tps dabant puer egregius: quo m̄jus aliqd aut lectitaret: aut tenellis digitis iā scriberet: aut age ret deniq;. Cū. n. a matre qnq̄ increparet: ut ē ingeniu muliebre erga filios indulgentius: ne tantā operā littēris daret: fieri. n. posse: ut nimia animi cura in aduersā ualitudinē incideret: uix tandem ab eiusmodi studio tan̄sper dū mater aderat: ueluti auulsus tanq̄ ab intelligēdi rōe ad actionē se cōuertebat. Circubat uniuersam familiā. Quid p̄bitor qd procuratores qd negotiatores: qd reliq domestici facerēt: diligētissime disquirebat. singulos leni hortatu atq; hilari multu monēs: ut suo fungētur officio: sic. n. fore: ut uel se internūtio atq; adiutorēt q̄cūd a patre uellent: asseqrent̄: Ex qbus unus ubi iocabūdus subdidisset: cura Valeri litteras: & hæc re linque patri: cōtinuo exceptit: at ego in patre: & pater in me est. Praterca an ignoratis ex litteris scientiā gigni scientiā uero oēm referri ad actionē? Quid. n. p̄fuerit cuiquā uirtutē scire: nī secundū uirtutē egerit? Quæ il li audientes admirabatur: q̄li diu: nū quiddā intuerent̄ in puer. Frequentabat: ut quottidie solēt innumerabiles prope uiri amplissimas ædes tuas: alii tui salutādi alii negocii sui grā: quibus ille si forte aberas: cōfestim fiebat obuiam alacer ac latus: Quid nā uellēt sc̄iscitabat accuratissime atq; p̄modeste: seq; oia patri cū primum reuertisset domū: renuntiatuꝝ pollicebatur. Et ita cuiusq; intellecta aduētus cā neminē dimittebat: quē sibi n̄ anteā reddidisset singulari affectū beniuolētia: cū aliis opera aliis uerbo uoluntate & diligentia oibus inseruit: se ostēderet. Quoties domū redires: occurrebat ad ianuā: tecū reuerenter salutato dexterā bladius ap̄f hensā osculabatur & q̄ fortunara res publica & q̄ belle ipse haberet: qrere nunquā omittēs eaq; deinceps ad debat: q̄ te merito in stupore adducerēt. Erant. n. oia prudentis senis n̄ pueri uerba: cumq; erat domi: quantū fas esse arbitraretur: abs te lōgiū nusquā aberat: aut sedanti astabat. aut inābulantē subseqbat̄. Deniq; q̄cgd aut ageres: aut dices obseruabat: tū ipsum uultum: atq; omnem corporis tui gestum conspicabatur acutius sibiq; imitandum proponebat. Tantaque animi uoluptate in te contemplando afficiebat: ut eum gestiōnem aspiceres. Qnod si fortassis interdum te cogitabundum ut usu uenire solet: animaduertet: attentissime tuos omnis & oculorum & corporis motus considerabat tacitus: Dein tum ex matre tum e seruis quārebat: accedit ne patri noui quippiam: Quid ita cogitabat secum? Demum pudibundus & tanq̄ sub timidus te adiens petebat: nunquid quod noles quod deus auerteret: noui aliquid accidisset: quamobrem ita minus laticiæ ostenderes in facie. Cui cum leniter arridens subderes: nihil mi Valerii: illico exhilaratus dicebat. Pone igitur mi pater aliquātum difficilioris istos cogitatus tuos: estoq; tui similis. Quid enim tot te semper curis affligis & publicis & priuatis? Serua te ipsum q̄ diutissime & reipublicæ: & nobis: quoꝝ uita omnis manat e tua uita. Quæ loquentem dum oportuꝝ & apte ex tuis familiaribus quidam seorsum abduxisset: quāsissetq; ex eo dic mihi? Valeri. si tuis optatis omnibus faueat deus: si quod Ihesus salvator noster auerterat: alteri morien dum esset: utrius obitum males tuum ne an patris? Tum ille totus facie uultuque commotus constantissime ē indubitanterq; iuratus suam se uitam pro paterna uita cuin usus foret: non ultro solum sed libenter etiam traditurum semper: cum diceret sua se morte aut nihil posse aut parum incommodi afferre quāquam: paternā uite mortem cum patriæ non mediocre incommodum tum uniuersa familie nostra maximum detrimentum ruinamq; illaturam. Sed quid ego plura commemorem: quæ tanta sunt & tam multa: ut si ea uellim referre cuncta in medium: me dies sit defecturus? Quare ne in prolixiore oratione eo uidear: tibi magis retricare acceptum uulnus: quo diligentior fuero circa diuini illius pueri commemorandas laudes: ueniam ad id: cuius causa hoc est consolandi munus a me suscepsum. In tanta ingenii atq; morum felicitate in tan-

Nota septentrion. nō p̄utilem //

Ihesus

ta spe probitatis: in tanto futura gloria studio ut est hosum natura fragilis ac uariis & poene infinitis obiec-
ta periculis. Valerius ille tuus agrotat agrotatione primum: quatum uideri poterat: non admodum grauen. Ac
ceruntur medici: q̄ritur morbi caula: q̄ quoniam puer erat uita cōtinētissima: alia nulla est uisa q̄ uāhemētor su-
ceptus labos ī ludo. Nost. n. Valerium tuum suis adeo natura bene iſtitutum: ut nunquā ſe ne ī ſumma q̄/
dē in edia: ac ſiti aut cibo igurgitaret: aut obrueret potu: ſed & hoc dilutissimo utebatur: & illo uillifimo ita: ut
ſapius ad panē obſonium nullum adderet: & obiugati quādoq; matri: qd ita faceret: ille blādiens responde-
bat: q̄a hoc o mater dulcissima delecto magis: Præterea crapula & ebrietas litteras non admittit Itaq; malo
ſtomachū de me quāri quā mētem. Quapropter ex cōmuni medicoꝝ cōſenſu ea ois agrotationis cauſa da-
ta est nimia luſionī. Nā ad remittēdum animi labore cui Valerius circa litteraturas & eloqntias instituēdāq;
uitæ ſtudium erat plurimum deditus: ut ludo ſe interdum exerceret permittebatur. Res ſane pueris omnibus
natura maxime grata. Itaq; non abſurde qui primi apud grācos nomen pueri inueniunt: id a ludēdo dedu-
xere. Ludere enim apud illos dicitur tr̄cī ſein pāzin. ex quo tr̄cī pās hoc eſt puer deſcēdit. quod ipſum no-
men apud noſtos etiā qui per litteras mutationē quandā ab eodem uerbo acceptum contendent: nō inep-
te fortasse cōtendant. Ludebat igit̄ quādoq; Valerius ſed n̄ teflaris quidē unq; nec aſio ullo genere alega. Aut
enim in palæſtra aut in curſu exercebat: aut ī emittēdo iaculo: aut in iactu lapidis aut in pila. Deniq; ludum
oēm ingeniū quo uel agilius uel robustius redderetur corpus: eiusmodi nullū pratermittebat: & id quidem ſi
ne ullā aequaliū uel minima offenſione. Nō modo. n. uictor aliis iſultabat: at ne uerbo quidē ullo utebatur:
quo ſe uicisse oſtēderet. Quin potius quālius illorū causam ageret: ſemp aliquid ex cogitatū acutius efferebat:
quo illis nō ſuo ſed fortunæ uitio minus ex ſentētia: & ut par fuerat: eueniſſe cōtenderet. decereq; euentiſ cō-
ſilia aq;que anteponi atq; fortunaꝝ probitātē. O generoſam pueri indelem. O pīclarā eximia ſummaq; uirtutis
documēta. Malebat puer modeſtissimus extenuare laudē ſuam q̄ in uero pīdicando uictis agrotudinē augere.
Qua ex re factū eſt: ut aequalibus oib⁹ & cariſſimus eſſet & honoratus in primis. In ualeſcebat in dies: & in
crudeſcebat morbus. Nullæ rationes medicoꝝ nulla remedij proderat. Vis mali radicitus inhaerens affidue
magis magisq; emergebat in robur. Febriebat inclytus ille puer febrem & uāhemētem & erūnosam. Et quo
magis effeuſcentis agrotationis immanitate atq; diritate affligebat corpus: eo is erat aio maiore ac ma-
gis inuicto. Remedia medicoꝝ nulla depræcabatur. Quicqd iuſſiſſent & alacer obibat & fortiter. Speiſq; bo-
næ plenus quo uitális ſpūs magis atterebat ī dies. eo erat uiuā animi erectiore. Viſu certe fieri uideamus ut q̄ mo-
ribus fuerit bene iſtitutus: quo magis eſt propinquus morti: eo fit ſenſu mētis uiuaciore. Deficiebat in illo pe-
detentim ac ſenſim: ut fit: uiires aīa. Strenuū illud deliciatiq; corporuſculū iam langebat. Frigus ac rigor pedes
atq; genua occuparat. Facies q̄ omni erat niue cādidiſ: pallore in duebat. Rosægenis exciderat. Syderei ocel-
li ſegnius lacēcere palpebræq; iam demitti. Lingua uero qua neq; tēuius nec expeditius nec mobilius q̄cquā
fuerat: hebetior fieri. Vox deniq; ſonora illa & cygnea ac fere diuina obmutelcere. Quæ aduētantis lucuſiſ
fima mortis signa cū tu corā aſpiceret: nō potuſti ita tibi niocetari: quo minus pro paterni affectus imbecil-
itate & lachrymis & gemitu animi ſolitudinē oſtendēres. Quod ille ita ut erat uiuā morbi moleq; deiectus;
tāquā eſomno exercitatus ubi animaduertit: febriuſ aſtuans laſſuſq; anhālitu qd agis inq; Pater mi dūciſſi
me? Quid gemis? Quid ita illachrymaris? Ita cōſolaris Valeriuſ tuu? Pone q̄ſo lachrymas mi pater: pone om-
nem animi curā. Bene nobis ſperandū eſt. Nos deus nō deſtituet: Cui tñ quicqd placuerit: id tranquillo atq;
lato aio feram: neceſſe eſt. Quod ſi bona ualitudinē recuperaro: nūq; patiar: ut eā nimia ludēdi exercitatiōe
amittā: idque tibi bona fide polliceor. Meminerat. n. puer ſpectatissimus ſe plarūq; abs te admo nitum: caue-
ret ſibi a nimia luſione: ne ob labore immoderatum in aliquod morbi genus incideret. Tum ipſe fide igit̄ mi
fili. Facliq; uotum chriſto Ihesu. Facl Mariæ uirgini: Nā quicqd uoueris: ipſe perſoluā. His auditis puer
nobiliſſimus q̄q; erat toto corpore proſtratus atq; ſemianimus: perinde tñ atq; collectis in unum diſpersis &
profligatis uiribus ſublatō ad cālū intutu ī hāc uerba ſuauiſſimū os aperuit. Deus oipotens chriſte Ihesu re-
dēptor noſtre te q̄q; deuotissime pcor per ſanctissimā paſſionē tuam: te inq;ā clāmētissime rex gloriæ q̄ humil-
lime obſecro pim pollutaꝝ Mariæ uirginis tuꝝ pientiſſimā matris merita: ut hāc a me dñe: qua tā uāhemēter
affligor. agrotationē. Si tibi placitum eſt. amoueas. meq; iucundissimo patri huic meo matriq; dilectissimā re-
ſtūas. At ego tibi liberator humanis generis qd ſim pro tāto beneficio relaturis? Nempe ad perpetuum de-
uotionis uenerationisq; mea ſtudiū oia uertiſtēa mea ac reliquū oēm corporis ornatū do no do paupibus
Quā locutus mirabilē cū animi affectu quaſi extremo labore ſeffus ac laſſuſ obticuit. Hic tu pater aliquando
exhilaratus tempeſtive ſubdidisti. Meū autem uotum Valeri mi ſuauiſſime illud eſt. ut ego una tecū. ſi conua-
ueris. utar uofca ueteſe. Verum tui ſerica & in annū. at ego lanea idq; in oēm uitam. Adiidiſti. n. ſerica. ueritus
quoniam puer uti ſemper conſuesſet lāto quodā amoenoꝝ cultu corporis. ferret tristius uofca uestem. Sed au-
di obſecro tu. ut cāteri tecum audiant. quid is responderi. Absit. inquit. absit mi pater. Imo ego inuuar ueteſe
& uofca & lanea. ſic enim decet. tu uero eleganti ut ſemper. atq; ſenatoria. Nam in te non familiā ac tuorū ſo-
lum ſed rei publicā decus repræſentat. Dum hāc ſcīte ſerioꝝ loquitur: mors paulatim irrepens præcordia ſtri-
gore obſidet. horret iam puer: ac tremit. Nā quo magis animi magnitudine uincere nitebat fragilitatem affli-
ti corporis: eo magis ſebris immanitas membra proſternebat. ita ut demum diceret ſublatuſ ad cālū dci-
uis. Miser ego quis me liberauit de corpore mortis huius. Quādū claudat hoc ſaculi carcere? Quod ipſe au-
diens cum tranſiſuſ doloris iaculo coepiſſes duriuſ flere: tuncille. Quid eſt mi pater ut tāto te dolore cōſici.

tr̄cī ſe
in
pāzin
tr̄cī ſe
pās

Ihesus
Maria
Oratio

as? Stat sua cuiq; dies. Impleui cursum: q; mihi a dñō datus est. Nō hic uiuit nostro arbitrio. Peregrinamur: quādiu sumus i uita. Quæ tñ uita certe nō est: sed simulacrū quoddā pure innocenterq; uiuentibus uitæ illius beatæ & sempiternæ. Itaq; studendū semp est: ut q; properantius licet: redeamus ad cōmūnē bonoq; oīum pātreni: q; mitis est & misericors. Sic. n. frui licebit corona iusticiæ: sic saturari æternis gaudiis. Suauis. n. est dñs. Volētiq; plura loq iam lingua balbutiebat. Iā grauior sōnus sensum opp̄sserat: sebris i ardore xstibat. iam despatū erat de puero: iā parabanc̄ q; sunt funeris: cū neqd int̄ptatū uideretur. confessim accersit Gerar / dus medicus ueronēsis uir sane & doctus & amicus. Nā ali non nulli ueneti medici antea pueq; curandum acceperant: qui quoniā desperarant de salute: se inde subtraxerant. Gerardus igitur cū uenisset: oīum primum urinā in uitrea mathula cōspicatur: quā & rufam uidet & turbidā: deinde manib; apphensis arteriolisq; ui talibus cōrectatis: reperiit eage motiunculas per debilis ac raras & per intercapelinē se mouentis. Contrectat extreemos digytos pedū. deinde genua: demū partem uicinā cordi. Sentit oīa mortis uirib; intercepta. Vocat pueq; suo nomine. Respondet is nihil. Vocat rursus altiore uoce: Valeri mi nihil respondens medico? Vale / riū ad hæc ueluti reuiuiscēs cœpit rursus leuiter respirār: & cū difficultate maxima pro lapsas palpebras tollit. Tū Gerardus pupillas diligēter intutus q̄siuit a puero: an se agnosceret: ad quē ille et si cū difficultate spiri / tus agnosco inquit: Vénisti. n. iāpridē ad patrē salutatū: cum se p̄ astatē ruri soluēdi animi gratia cōtineret. Id at factū est: cum nōdum Valerius impleset tertium ætatis annū. Memoriæ bonitatē medicus admiratus i tā ta prælertim ui morbi rursum minuitatim quāsiuit singulas aduersæ ualeitudinis causas ac progressus: cui ille ita deinceps prudenterq; respondit: ut medicus faciē auertens a lachrimis se nequiret cōtinere. Cungs postea subdidisset: ne metue mi Valeri: Curabo enim te cōualescēs q̄ primum. Cōualescā inquit ille & breui equi / dem conualescam. Nam mihi medicus Christus est. Petuitq; ut uicinæ sacerdos accersaretur. Qui ubi euesti / gio ad fuisse: rogassetq; quidam uellet. Responit puer. lam hinc michi abeundum est. Itaq; audi: rogo: pecca / ta mea: meq; si fas est: culpa omni absoluē quo liberior iter quod sum facturus: leuiorq; emetiar: assedit mode / ratissimo puero sacerdos: quæ is deliquisset in uita auditurus. Quæ sunt eius errata? Vnū id sane & maxi / mum: quod dum p̄ ost animi circa litteras & facundiā morumq; disciplinā exercitationes assiduas nihil otii sibi indulges exerceat ēt corpus igne. ea ē ui morbi correptus: q̄ ex hoc terrestri carcere ante i calestē patriā reuocat̄: quā p̄ atatē possit flagitiū sceditatē cognoscere. Mirat̄ igit̄ sacerdos singularē itegerrimi pueri bo / nitatē. q̄pē quē nulli reatui uideret obnoxiu sed simplicis cuiusdā potius atq; abololuta p̄bitatis speculū: dū eū iubet bene sperare: dū religiōis more ipsoita capiti manu omni culpa libere absoluit: Valerius inno cētissi / mus filius ille tuus dū eleuatis ad calū oculis deū orans castissimū pectus cōiunctis digytis atq; labella percu / tit: seque sanctissimo triūphalis crucis signaculo aduersus cōmūnis hostis insidias armat: ac nūcīt. P̄ ost breue suspirū ac lachrymulā tam leniter emitit spiritū: ut sponte rursus occlusis oculis obdormisse nō mortuus exi / stūmari posset. Et qd̄ mirabilis ē creditu. niueus ille purpuræ mixtus color quo pulcherrimos oīis sua ætatis pueros mirifice anteibat i uita. repēte simul cū obitu maiore qdā gratia emersit in faciē: argumentū sane non paruū neq; cōtēndū eoz mortē: q̄ recte beneq; uixerunt. nō mō sion esse malū sed bonū ēt atq; expetēdū. At ipse tñ nō potes eius obitū non dolere ferreq; p̄moleste: in cuius uita magnā quandā ac certā spēm & tibi & patriæ p̄positā esse existimabas. quē ex te ipso genueras: in quo uiuo te ēt cū naturæ cōcessisses. uictus ar / bitrabare. Sunt ista p̄fectio eiusmodi: q̄ hoīum aīos nō cōmouere nō possint. Videmus opifices suis opib; q̄ sibi veluti genuerint: inscribere sua nomina. Erat nuper Cōstātinopoli quē barbatus hic princeps amyrasq; Turcōz Mahometus amorati filius ē demolitus mira magnitudinis atq; pulchritudinis equus ahene⁹: in cu / ius dextero pede anteriorē legabant̄ grace exp̄ssa eminēriorib; litteris huūsimodi uerba. Patrophilus fīctor fecit. Egregius excusor ille patrophilus quoniā aliter fortasse nō poterat. p̄ illiusmodi inscriptionē imortali / tatē sibi cōparabat in uita. At phidias i eburneo Minerua simulacro qd̄ eximia arte fabricat⁹ tradit⁹. cū lege patria suū nomē phibere⁹ inscribere. effigiē suā in eius clipeo ita iclūsū. ut sine totius opis demolitiōe diuel / li nō posset. Et grauisimi philosophi uiriq; sanctissimi quoscunq; libros agdiderint. p̄prius ipsoq; noībus illu / strare cōsuerunt. Quod si huiusmodi monimēta ingenit̄ idecirco plurimū nos delectat̄. quoniā p̄ ea imortali / tate q̄si quandā memoria nominis nostri apud uiuos assegnur: quāto magis totius hoīis p̄pagatio: q̄ p̄ filios a nobis manat: deinceps in posteros: & cara patri cuiq; esse debet & periucunda? Non. n. corpore dūtaxat quod ipsum natura sua mortale est: in filiis uiuimus: sed nōnullis etiam animi partibus. Nam quamq; ē cuiq; sua mens diuino creatu arbitrio. plārāq; tamen sunt animi uiires: quæ simul cum corpore a parentibus trans / funduntur i liberos. Atqui fieri potest ut uel malis moribus uel temporum calamitate uel alia maiore ui quip / piani natura hominis deprauetur uitieturq; id quod in. M. Tulii Ciceronis in Qu. Fa. maximī alobri i Ari / stotelis philosophi in Dyonisi senioris filios eodem quoq; modo in. Qu. hortēsi in. P. crassi in Africani fra / tris nepetes accidisse legimus. Rarissimos tamen inuenias: qui parentum maiorumq; suorum & extericrem & interiore tum magna ex parte si minus exercent. haud referant tamē. Quare cum & bonitate naturæ & institutione diligentiaq; paterna eum haberes filium: qui totus tui erat similimus: cum existimes fortassis ex il / lius obitu magnam tibi factam esse iacturam: censes te iure ac merito & eius & tua causa dolere oportere. Ve / rum erige te obsecro Iacobē Antoni Marcellē. Cedant rationi turbulentissimi atq; præcipites motus animi. Fac ut interior exteriori homini dominetur: si te ipsum audire: si tui compos esse uolueris: itelliges profecto / tibi no n modo nibil accidisse mali: quod Valerius tuus abs te abierit: sed eo te esse meliore cōdione: quod

Gerar / dus ue / ronensi

Christ⁹

Constā / tinopo / lis
Maho / metus
amyras
Turco. / rum
Patro / philins
Phidias
mieruā / simula / crum
M. Tul. / cicero
Qu. fa. / Max.
alobroi / cus
Aristote / les
Diony / sius
qu.hor / tensi
qu.cras / sus

certo didiceris dilectissimum filium simul cum agrotatioe corporis liberatum omni ageritudine animi frui nunc caelestis gloria gaudiis sempiternis: esseq; tui apud iudicem eum depraetatem: qui & iustissime semper iudicat: & quacunq; aut agimus: aut dicimus multo ante cognovitq; a nobis fuerint cogitata. Quid enim p immortalem deum in unius infantis obitu acriter adeo dolendū esse arbitraris? An ignorabas: quod Te lamōn euripideus longe ante Anaxagoran clazomenium de aiace responderat: filium abs te genitum eē mortalem? Non omnes ea lege nati sumus: ut alii citius alii serius omnes tamē moriamur deniq; Xerxes ille maximus atq; potentissimus rex persarum qui montes prostravit: mariaq; constravit: cum ex altiore loco exercitum illum dispiceret: quem ex quingentis myriadibus ut tradit herodotus hoc est ex quicquies decies centenis hominum millibus conflarat: se a gemitu ac lachrymis continere non potuit: Interrogatusq; quid ita ficeret: idcirco se fieri respondit: quod post annos centum eorū nemo quos tunc videbat: superest: futurus eset. Quam naturā humanā imbecillitatem Euripides meditatus: ut est omni ī re grauis ac diligēs: ita locutus est. Natura quā mortalibus est rebus: tenes?

Telamō
anafixo
ras
Ajax
Xerxes
Myrio
des
herodo
tus
Euripi
des

Haud uideor equidem: nam unde? at auribus accipe.
Mors omnibus debetur his: nec est aliquis:

Qui cras futurum sciat. Quā igitur nobis polliceamur huius uitæ felicitatē: cuius omnia sunt incerta omnia mutabilia: oīa plena formidinis? Itaq; alio spes nostra dirigenda est alio intendendi cogitatus: nā quid se rius dici potest in hominum vita: cum nullus sit tantus annorum numerus: qui si cum aternitate conseratur minimam punctū particulam representet? Nec ea profecto vita est optima: quā uel Nestoris uel Sibyle quam fabulantur: uel ea potius quā Matusalem annos uixerit: sed quā honestissima fuerit probataq; apud deū: etiā si unius: diei uitam quis uixerit. Nos enim multitudine annorum magnitudine prestantiaq; uitutis hoīs beatitudo simūl cum uita definitur. Nam iccirco Chrysippum aut aliū quēpiam huiusmodi. uel Platoni uel Ari stoteli p̄tulerimus: quia plura ī philosophia uolūna prolyxiora scripsiterit: an illos potius chrysippo & chrysippi similibus: quoniam acutiora & meliora ingenii dōtriñeq; monumenta posteris reliquere? Num propterā arborem laudemus: quod plurimum sit annorum. an quia & pluris de se fructus & suauioris efferat. Et ne celerius q̄ par est: a similitudine discedamus: ut in arborum fructibus accidere uidemus: ut aliis alii citi maturescant: idq; non in diuersis modo sed in eodem etiam genere fructuum: ita de hominibus quoq; uenire usū quis dubitet: ut pro cuiusq; nature temperamento alii serius alii citius uitam finiant. Si eum arrogantem solemus & dissolutum existimare: qui hominum legibus aduersatur: qualis ducendus sit: qui succenset natu rā legi. quā uiuendi tempus omnibus definit: ut id praterire nemini liceat. At naturā legibus irasci quid aliud est q̄ deo aduersari: a quo natura omnis creata ē. Qui enim egræ fert quod uoluit deus: is plane uidetur de um arguere iniusticiā: in eumq; irasci. Itaq; non absurde huic ab Eschylo legimus reprehensum: cū dixit: Boni est grauisq; uiri malū: si quid patitur. nunq; deis irasci. Quā sententiam apte fecutus Euripides ait. Aduersa qui bene fert: uir optimus mihi uidetur ac prudēs. Ad meā me de Valerio meo. dicas feſellit spes. Qui enim non doleam. quod ab eo relietus sim hāres. quem mihi fore sperabam hāredem. Et quem superstitem opta bam. ei uideam me superstitem. Et in quo uitæ huius omnem collocaram iucunditatem. eum morte sublatum alpiciam. Qui ergo tam tristī tam acerbo tam infelici casu non crucier non angar animi. cum illum mihi tam immature tam inopinato eruptum sentio. quo aliu nihil in uita præciosius habeam nihil amabilius nihil carius nihil suavius. At nihil debet esse inopinatum sapienti. Amisisti. fateor. in Valerio magnam huiusce uitæ iucunditatem magnum solatium magnūm ornamentum. non poteras eius ingenium atq; probitatem considerans n̄ tecū ad mirari. n̄ tibi plaudere. qd̄ talē filiū genuiles tam modestū tā uerecundū tam facile tam stre nuū tā benignū. Delectabat te plurimū ingenita eius prudentia & bonage artiū studiū ac facundia singulare. Et eius caritatē atq; pietatē obliuisci non potes. quā quidē omnia cū uideas tā repente una cū illo amissa: ir recuperabili te detrimēto & maximo affectū arbitraris. At uel iecū aio uolutes illā Vlyxes sententiā apud E ripide poetā. Sapientis est quā oportet in malis sapere. Nū iccirco fortasse te illusū & destitutū putas: quod antea. q̄ tua ferret opinio. Valeriu tuū ad se deus reuocari? An tibi molestū est: quod celerius tua sententia e uocatus ille ab deo est & emissus ex his corporis vinculis ad seq̄ ideo accersitus: ut omni curā liberaretur omni solicitudine? quod si in re belica turpe existimatur dicere nō putasse: ubi inopinato in nos hostis ac repente ipetū fecerit: quanto id est turpi? judicandū in huius uite condicione. quā innumerabilibus periculis & calamitatibus est obiecta. cuius finis est ille. quē effugere nemo potest. Omnes enī morimur horaq; mortis iccta est. Itaq; recte admonemur. Vigilate. & orate. quia nescitis horā neq; diē. quid inquā sacere nos. oportet. q bus sapientiæ magister Ihesus est datus. quando idē & a gentilitatis philosophis poetisq; predicatu. Pati mula necessit̄ est ait Neuitus poeta mortale mala. Sed eruditissimus persius longe apertius. Viue memor locuti sūgit hora. hoc q̄ loquor. inde est Decet nos certe ita uiuere ut semper credamus futurum. ut moriamur. Aliud nihil esse philosophorū uitā affirmat Plato quā mortis cōmentationē. Et doce id quidem atque sapienter. nā si ad finē omnia referenda sunt. si bene beateq; uiuendi principiū capit ab ipso fine rationē. si finis hūanz uitæ mors est. cui nulla est mortis meditatio. is sane neq; prudens nec filix esse ullo pacto pōt. quam me uerba illa delectant. quibus utitur apud Euripiden. ut mihi uidetur. Theseus.

Nestor
Sibylla
Matusa
lem
chrysip
pus
Plato
Aristo
teles

Eschyl
Euripi
des

Vlyxes
Euripi
des

Ihesus
neuius
Persius

Euripi
des
Theseus

At ego quod a sapiente quodam didiceram.
Curas calamitates & exilia mihi-

At ego quod a sapiente quodam didiceram.
Curas calamitates & exilia mihi-

Mortis acerbas & malorum alia genera
Versaueram animo: nequid illorum prius
Quæ cogitaram: si quid accideret: magis

Recens noceret. Didicerat Theseus a sapiente quodā hoc est ab Anaxagora Euripides esse omnia quæ in hu-
iis uitæ mutabilitatem possunt cadere: diligent meditatione prouidenda: quo in omnē caūm armati instru-
etiq; simus aduersus omnes animi motus: ut sicuti uigiles: & periti gubernatores priusq; dent uela: Scythiam
per euxinū pelagus petituri se anchoris muniunt & rudentibus: ne si quis secus quā opus sit: uentus incubue-
rit frustra sint auxiliū desideraturi. ita etiā nos non adeo rebus latioribus efferamur: aut deliciamur aduer-
ut uideamur oblii: q; uaria sit q; fragilis q; incōstans hūana condicio. Quid. n. aut nostroꝝ aut noster etiā obi-
tus nos affigat? Fac uitā corporis sempiternā esse. Quis adeo sit tanta dementia: qui non mori q; primū ma-
lit: ubi in ea ut uitā peruenturus: de qua fore scriptū legimus: ut deleat deus omnē lachrymā ab hominū ocu-
lis: & ubi neq; mors amplius sit futura: neq; luctus nec clamor nec dolor: q; in hac uersari diutius hominū ui-
ta: quæ plena est miserabilū ærumnaꝝ in tot regz omniū Cōmutationibus in tot cupidatū tædiis in tot fasti
diis uoluptatū? Quæ hic nobis requies est? quæ trāquillitas? Quæ non oia plena formidinis? plena angoris
nihil esse uidemus in hac instabilitate uitæ ita homini concupitū: cuius post usum satietas nō sequatur: ut qd
maxime cōsequi studemus id cōpotes uoti facti nō abdicemus. & alia atq; alia deinceps appetamus. Nunq;
nisi in morte appetitionis fax extinguitur. Itaq; nō ab re & David & Hieremias & Elias aliq; nōnulli uiri
sancti & sapientes uitæ diuinitatē ingemuerunt: ita sunt oia uaria: ita incerta: ita infirma nūscq; manētia.
Id quod animaduertens pindarus ut est in omni re prudens ita locutus est.

Speruige sursum simul & deorsum.

Multa lactantes celeri feruntur

Orbe uersata probat id: quod ore

Nemo uenturam potuit deorum

Nosse fortunam: quoniam futuri

Cæxa mens nobis: hominiq; multa

Prater optatum tulit ipse casus

Tristia: & rursus miseris subactam

Extulit rebus propere uoluptas. Quare cū in rebus hūanis nulla sit certitudo nulla stabilitas nulla fides: ni-
hil sapienti oportet esse inopinatu: cū usu didicerit quotidie euenire: ut læris tristitia & tristibus lata succe-
dant. Itaq; ad eadem te hortabor. ad quæ Corydon apud Theocritum Battum

Fidere amice decet. melius cras forsan habebis

Sperandum est uiuis. non est spes ulla sepultis.

Nunc pluit. & clarus nunc Iupiter æthere surgit.

Vt enim silentio inuoluā uel. P. uentidiū. quæ a patre Gn. pōpeii magni actū in triūpho & oculis populi ro-
mani miserabiliter antea subiectū. de parthis ad postremū pulcherrime triūphantē Roma cōspexit uel. G. cor-
nelium Scipionē nascicā. qui a carthaginensiū carcere ac uinculis nō solū omnia quæ seruitutis cōditione a
miserat. post liminii iure recuperauerit. sed ad summa consolatus imperiū fastigia est electus. satis unus Job
exēplo sit. Quid. n. hic tristre passus nō est: quæ acerba non pertulit? ipse de se testimoniū perhibet. Suscitabis
inquit: corpus hoc meū: in quo multa mala sum passus. At idem Job ubi aduersa oia & corporis & fortunæ
uirtutis patiētia mirifice superasset: ita sibi propitiū benignūq; deū reddidit. ut ad huius quoq; hūana uitæ se
licitatē nihil requireret. Magna profecto uirtus est patientia. Moderate nobis in utrāq; fortunā ferenda sunt
oia. Nunq; diffidendū est rationi: nunq; legi naturæ aduersandū. Tollenda spes nostra in deū est. Iacobē An-
toni Marcellæ: qui solus quid nobis rebusq; nostris aut cōducat: aut nō conduceat: & nouit semper: & tempe-
stive prouidet. Seuocādus est nobis animus atq; diuungendus ab istiusmodi cogitatibus & motibus turbulē-
tis: Nā perturbationes animoꝝ: ut inquit Pindarus: sapientē etiā uiꝝ cogunt insanire. neq; flenda tibi Vale-
rii mors nec dolenda est: sed laude potius & gaudio prosequēda: quæ dignū deus iudicarit cælesti domicilio.
nunc uiget in regz oīum cognitione eaꝝ: quas ita facile cū uiueret: discibat ut eas non tā discere quā reminisci
secundū platonē quiret existimari. Proinde latius feceris. si dolorē pectoris tui quo inopinato percussus es:
recordatione illius laudū consolabere: nā si eos dolemus: quibus bene est: quid de nobis simus facturi? nobis
profecto potius de nobis ipsis dolendū est: atquā cauendū merito ne dū filios flæmus: eoz beatitudini inui-
dere iudicemur. Illi. n. iis bonis nunc fruuntur. quæ nec oculus uidit nec auris audiuit: nec in cor hois ascēde-
runt. nos aut̄ assidue uoluntanur in coeno. Et eo mors nostra & durior est & tristior futura. quo diutius uiui-
mus. Veze ea nobis offert cōsolatio qd nō multū abesse possit. ut quos tāto animi ardore desideramus. corā
liceat itueri & tibi ualeriū tuū & mihi Olympiū meū & qlibus nobis & qlibis illos: nā ut illi eodē & āno & men-
se nati cōplerant annū octauū neuter ita nos annū qrtum & sexagesimū ingressi uterq; sumus. tu ad. xvi. Kal.
februarias. ego uero ad octauum Kal. augustas. Et imortales certe quātum mihi uideor augurari. futuri nō su-
mus. Quare iter nos & filios. quos amilimus. nō admiodū lōga futura sunt diuortiamō demus operam qd
i nobis est. ut una cum illis quos tāto desiderio ardēmus. esse possimus. Quāvis. n. nō sciamus. quæ dies morti
sit p̄stituta. qd tñ scriptum ē: nos latere nō debet. Ois caro scenum. & ois gloria ei⁹ q̄si flos sceni. At cum scia-

Anaxa-
goras
Scythia
Euxinū
Pelagus

David
Hiere-
mias
Elias
Pidaruf

corydō
Theo-
critus
Battus
P. Ven-
tidius
G. cor-
nelius
Scipio
nascica
Job

Pidaruf

Valeri⁹
Olym-
pus

mus pulcherrimos atq; recentis flosculos leui aura tactos languescere paruo q; uenti flatu agitatos marcescere
solere:nihil esse uideo:qd; iniuste natura qd; intepstiū dici debeat iter hoies. Quandocū nos mortuorū
iussit deus: id & matuge ducundū est & tēpestiū. Quā d. n. est aliud mori: qd; depositū reddere? Depositū de
us apud nos aīum nullo p̄scripto tempore. Quā igitur iusticia nostra fuerit cum repetenti minus alacriter qd;
primū restituere? Num grauiter nobis ferendū est. si quod ab deo nobis datū est usui: id ei cū exigit reddere.
Reddimus. n. nō damus. At ne mēlari quidem si sapiunt: si decoqre erubescit: moleste ferat depositū redde
re alienū. Nū uir sapiens atq; idem gratus quē aīum accepit ab deo usui ac ueluti depositi iure: repetenti dño
aduersari audebit? Nec ille minus in culpa iudicari solet: qd; doleat uel depositū uel cōmodatū restituisse: quā
qd; illud sit abiuratus. Nā fides i utroq; & gratitudo desiderat. Cūq; omne uitiū graue sit: ac piculosum: tum i
gratitudo turpissima atq; admodū detestabilis cēseri debet. Hō. n. ingratus pudore uacat. Qui uero ipuden
tia se facit obnoxii: is oī se flagitio facinoriq; ascribit. Si primus Angelus uoluisset gratitudinis meminisse:
neq; in supbiā exarsisset: neq; iniidisset creatori suo: nec eīsum beatitudinis gradu i extremā miseria p̄cipi
um corruisset. Quā me delectat duo illa p̄cepta: qd; uocant Delphica. Cognosce teipsum & neqd nimis. Hac
talia sunt: ut alterq; manet ex altero: & inuicē se cōmutet. Nā & qd; se nouit: nihil nimis neque cogitat: nec facit
Et qd; nihil nimis aut dicit aut uult: seipsum nouit. Qui ergo se mortalē esse cognouerit: neq; effereſ nimis re
bus secundis: neq; aduersis ira humile abiectūq; p̄sternet: ut luctui semp ut eiulatu sit addictus. Honorat sa
ne luctus ut ē in fabula: lachrymis & dolor b⁹. Itaq; nō inuitus ad eos p̄ficiſt: a qbus huiusmodi honorib;
excipit: ab qbus ā negligeſ. iis abstinet. Ut omni i re demisso nos aio aduersus deū esse oportet: & qcqd ab
eo fit: ad nostrā utilitatē factū existimare: itaq; uidetur aduersa & uolūtati nostrā expectationi qd; ifesta: & cō
stater ferēda sunt nobis: & sapiēter. Nā ut grauiter inqt Euripides Necessitati qd; dedit terga: sapiēs est illeſur:
nec inscius qd; deū. Si. n. necessario oēs morimur: finisq; huius uitæ mors ē. qd; hāc nobis & fruſtra & inuti
liter uel lachrymanda est uel dolenda? Audiamus obſecro Menandrum: quam ſcīte hāc: ut omnia.

Angelus
primus
Delphi
ca p̄cep
ta

Luctus

Euripi
des
Menan
der

Ihesus
Laza
rus

Laza
rus
Solon
ihesus
Lazarus

Iob

Noſtris mederi ſi malis poſſent lachrymæ,
Semperq; tolli flatibus quiete dolor:
Lachrymas emeremus auro: at herus negocia
Non curat hāc: nec respicit ſuam uitam
Seu tu flas: ſeu non: facient proin quid facimus?
Nihil dolor arborum instar hos fructus habet:

Lachrymas. Nihil igit̄ dolendū est: roges: nihil ingemiscēdū: nihil lachrymandū oīno: ne in morte qd; cariſ
ſimi filii. At flāuit Ihesus Lazare. quē euocabat ad uiuos. No flā ipſe: non animi torquear: qd; me in iucun
diſſimo mihi filio mortuū ſentīa. Relpō debo eqd; tibi audacter: & ex animi ſentētia respōdebo. ut nihil do
lere oīno inhumanū est: ita dolore confici effeminate & molle. Nullos inquā ſentire in utraq; fortunā ani
mi motus lapidis ē nō hois: qd; ē in lapidibus inelle motus quoſdā natura inſitos nō ex magnete ſolū ſed ex
ſilicibus ipſis p̄cipitur. Veꝝ pati motus eos effrēnatiuſ ferri. nec ullis cōpescere rūnis consiliqi remediis bel
luꝝ eſt ppriū. Si. n. in nobis nulla prorsus inefſet affectio. cū alia plāræq; animi uirtutes. tum amicitia ipſa q
nihil in hoium genere ſuauius eē nec neceſſariū magis aīaduerto. beniuolētiaq; oīs e medio tollereſ. Itaq; ca
uendū eſſe arbitror. ne falſa quadā decepti opinione: aut qd; nullū eſt. iudicenius malū. aut qd; ſua natura mi
nitū ſit. maximū ipſi faciamus. Qui. n. qd; p ſeſe aut bonū eſt aut boni eā. ducit in malis. hic nō pōt eſſe non
demens. qui uero & tristitia & lāta pro rōne ap̄eq; tulerit. uir mihi prudē illiſimus uideſ efferendulq; ſum
mis laudibus. At nō potes tu qd; nō dolere. qd; tali uideas filio te orbatū. qd; ſentias uilcera tua abs te ueluti
diuulſa qd; in eo ſis mortuus. in quo te futuꝝ ſupſtītē putabas. Homo. argumētaris. ſum nō deus. Et recte tu
qd; pſertim cū deus ē ipſe. qd; mortuum Lazare ut obiicis. erat uſciturus. collachrymatus eſt. Velim tñ me
mineris grauiflā illius quā modo dicebā Solonis ſniꝝ. neqd nimis. Nā qd; aīis collachrymatum ē Ihesum
recte qd; narras mó intelligas id eſte ab eo factum nō min⁹ qd; Lazare quē plurimum diligebat. eēt reuoca
turus ab alteri⁹ ueræq; uitæ beatitudine in huius. qd; falſo uitā noiat. miseriā quā ut humanæ ibecillitatis affe
ctum exprimeret. At ſe ſupra hoīem gerere. hoc ē ſupra uulgi cōſuetudinē & oīa pro rōnis regula deoq; meti
ri uiri ē magnifici planeq; heroici. Praterea ſi uolueris meminisse optime cū illo actū eē. qd; adept⁹ te pa
tre ſuāq; uirtute oīm uitæ hui⁹ felicitatē quā dicim⁹. ita exceſſerit. ut cū adumbrato ſuca: oīq; ſacculi bono xter
nam ſibi gloriā. & beatitudinē poſſeſſur⁹. intelliges tibi latādūm eē potius qd; talē genueris. qd; dolēdūm qd; ta
lē amiferis. qd; ſi illi⁹ nō potes abſent: a ferre. qd; cālūm habitat. non tam ei⁹ uideris qd; tuā uitē collachrymari.
At iſtud certe nō eſt animi uero liberalis. neq; magni. neq; paterni neq; ipſius tui. qd; pluris faciebas unum Va
lerium qd; uitā ipſam. qd; uir magnificus eſ & omni uirtute illuſtris. Ilius bono gaudēdūm ē inquā poti⁹ qd; tuo
dolēdūm incōmodo. At qd; ea cōditione filios nobis cōmēdauit deus. ut qd; cū ſerueret redderemus: num
igitur malimus creditori ſuccēſere. qd; ſuum exegerit. qd; cōmodati gratias agere. quin poti⁹ imitādū ē. nobis
ſanctissimus ille patiētissimusq; Iob atq; illi⁹ uerba ſincero mētis affectu uſurpanda. Dñs dedit. dñs abſtulit.
Sicut dñs placuit. ita factū ē. ſit nomē dñi benedictum. quid tāto. n. torqamur dolor. qd; diuturnis lachry
mis. quos amisi⁹. lugeamus. ſi qd; ad ipsi⁹ ē creditum id ppetuo ſeruare nō poſſumus? nihil nobis cum agit
natura durius qd; cum elemētis uniuersoq; mundo cōſueuit. num qritur terra. qd; fruſt⁹ quos tāto cum labore
concepifſet. peperifſet. aliuſſet. amiferit. cum tā ſape antea uomeribus ſciſſa eſſet rāſtris & ligonibus cāſa. im-

bribus obruta: tēpestatibus fracta: nūc rigore nūc stū uexata: quo annua munera pturiret: cūq; uariis amaz
nīsq; floribus induita gesturet: mox exuta spoliataq; oēm ornatū lataq; deposuerit? At ne mare qdem moleste
serit: qd. p anni ac tēpoz: uices eorūq; momēta nūc remissorib; nūc uāhemētorib; uentoz flatib; inter pro
cellas fluctuq; agitatū nauib; circūquaq; sulcatū: & hamis ac rātib; appetitū sentiat: quos genuerit auxeritq;
tantos pisciū greges præde oībus rapināq; expositos & p̄ciosissimas margaritas aliaq; p multa & gēmagz &
rege nobilissimaz genera abse aut ui auferri aut iſidiis abduci. Nā qd aer ipse mihi memorādus est: Luget ne
an gemit: qd q mō solis radius illustrat⁹ albesceret: & iucūdus oībus eēt aspectu: mox nocturno colligat hor
rōre: s̄p enūmero ēt interdiu obscuratur: quodq; aues q̄z & ludēti uolatu & mulcēti cōcentu gaudet: multi
plici dolo uariisq; artib; in sumā ēt regiōe capiant. Et ne uidear i singulis enarrādis curiosior: cālū ēt ipsū nō
sp ecōde lucet aspectu sed p ortu occafuq; solis nūc manātib; radiis collustrat. nūc corruscatiōib; stellaz ue
luti scintillis debili fulget: q̄doq; ēt nūsquā appet: Quare si oia sunt plēa mutationū: si nihil ē i uniuersō nū
do libeze ab interitu: nihil ē: qd ipsi nobis p̄cipuū postulem⁹. Quod si p ibecillitate hūani ingenii n̄ potes ta
le filiū n̄ regrere: nō dolere: nō ingeniiscere: cū boues ēt uideam⁹ regrere uitulos quos amiserint: multoq; mu
gitu ac tristi testari piū naturā affectū. Sed oī in re mod⁹ seruādus ē: & nūq; a rōne discedēdū. Vsus corporis
cū mētis affectū nobis ē cōmutādus: ut quoq; aspectu atq; sermōe curas leniebam⁹: eoz gaudeam⁹ recorda
tiōe ac beatitudine. Ad hāc tibi caueđū ē: ne cōtinuis lachrymis eo cōtra has grauiorē culpā: quo diuinaz uo
luntati magis uideris aduersari. Solet. n. q̄doq; de⁹ uāhemēti⁹ illos affligere: quos repugnātes sibi rebellisque
cognorit. Itaque n̄ absurde poetā singūl Niobē ob huiusmodi cām filios amisiſſe. Quis scis p̄terea: si de⁹ ipē
cui & p̄terita & futura oia corā sunt: miserat⁹ ē Valeriu tuū: ob eaque rē ad maioreū atatē uēire phibuerit: ne
qd tristi⁹ pateret⁹? Quot. n. & quāta quotidie accidūt in uita tristia miserabilia zrūnosa: q̄ solā morte effugi
unt. Si Cyrus ille senior q̄ res tā multas tāque p̄claras gesserat: ad senectutē n̄ puenisset: nūquā tā crudeliter tā
ignominiose tā seruilitē p̄ caliditatē ipotēriāque scēmineā pisset. Idē de croſeo rege de pēno Annibale. de.
G. Pōpeio magno. d. G. Iulio Cāſare. de. G. Mario. de Cicerōe. de. Lāneo ſeneca: aliisque p̄ multis p̄taiaſuer
ti. quāto igif Valeri⁹ tuus celeri⁹ excessit euiuīs: tāto ei⁹ mors desiderabilior ē cēſenda: qd mali nihil neq; noſ
ſet. neq; ppetrasset: qd ei⁹ rei cōſiderās Menāder idē: quē mō meminerā: ait. Quē dī amāt: motif iuuēis. Lī
berat p̄fecto mors ſape finullos & maxis & acerbissimis malis: qb; ii uacāt q uel ifātes uel pueri ex hisce uita
zrūnis excesserit. Si Priāo cōtigisset ea mors: q̄ falſo imaturā dicim⁹: nūq; hāc tā flebiliter ap̄d Höege q̄rereſ.

Ingredere o fili murum: quo troas & omnis

Troiadas ſerues: nomen neq; clarius hosti.

Pellida efficias: tua nec tibi fata ministres

Ante diem: miserie patris miserere: ſuperſteſ

Quem facis elatum: ſenii quem limine ſaua

Sorte deum genitor: perdet mala plura tuentem

Funera natorum. natas hostiliter actas

Strupatasque nurus infantum ſtrage ſub alta

Membra infiſta ſolo: nam me mucrone ſuprānum

Postq; aliquis uita ſpoliarit: ric̄tibus atræ

Ante fores catulæ pergent laniare iacentem

At quando canumque caput cananique molofſe

Dedecorent barbam grandāui in cāde natantis

Hoc miseric fuerit: longe miserable cunctis:

Talia uoce ſenex quatitur. multumque capillum

Vertice uellebat. ſibi quod minus audiat Hector.

Quāgdē Homeris ſniam Virg. familiaris n̄ aptiſſime ſecut⁹ uel poti⁹ execut⁹ inqt. Hāc finis Priami fatoge.
hic exi⁹ illū. Sorte tulit troiā incēlā& plapla uidētē. Pergama tot quōdā populis terrisque ſupbū. Regnato
rē afiz. iacet ingēs littore trunc⁹. Auullūq; humeris caput & ſine noie corp⁹. Ex quo poſſumus itelligere n̄ ob
ſcure. q̄ piculofū q̄formidabile ſit diuti⁹ eē in uita. qd. n. aut nr̄is aut nobisipſis longioreū uitā optam⁹ tāq; ne
ſci. quo diuturnior ſuerit uita nr̄a. eo mortē fore p̄cōg; mole grauiorē. Dies ānoz uitā mea quos hēo: c. &
xxx. inqt Iacob. minimi & mali. Vn apostol⁹. Mihi uiuer xps ē: & mori lucz. Rechteque addidit diſſolui. n.
& eē cū xpo multo meli⁹. qd. igif tāta ſit nobis uiuēdi cupiditas. cū n̄ ſum⁹ ignari multitudinē ānoz uitioz
multitudinē cumulari. qd ſi qd ē bōi. qd de ſe q̄at hāc uita mortalū polliceri. id n̄ in ai & corporis cōiūctiōe ac
uiculis ſed in uitute ipa. q̄ ai rōne adipisciur. & i bōis ē morib⁹ poſitū. Itaq; ut uitute qd malū ē ſuum. cauet
hāc uita mortalis. ita qd bonū ē morte cōſegf. q̄ re q ſibi hoc ē ſum ai uitutē deoq; uixerit. quoq; tpe moriā
tur & tēpeſtive moriunt⁹ & bñ. eoz q̄ mortē n̄ ciulatu ſed laud. n̄ luclu ſed celebri mēoria. n̄ lachrymis & do
lore ſed grāze ad deū actiōe & ai trāglilitate p̄ſeq; debem⁹ qd his piculis ſaculi liberati cāleſtibus illis ſépiter
niſq; bōis poſiti ſunt qb; ſolis uera hoiuma definif⁹ btitudo. Cū tu⁹ igif Valeri⁹ ita egerit ānos ſuos. ut nullā
ne minimā qdē ſeſerit corporis cōtagione. ſed poti⁹ eēt & puritatis & bōitatis exēplū. n̄ tā tibi lugēdū eſt. qd
tali careas filio. q̄ imortales agēda grāze xpo Ihesu qd illi⁹ te p̄fem ſaceſit dignat⁹. quo ēt aliqñ patrono uti a Xps. Ihe
pud ſe poſſis? qd. n. tñ lachrymagz effundis? qd adeo gemis? quid diuti⁹ doles? An ignoras q̄ totiēs dixius ſus

Niobe
Cyrus
Tomy
ris
Croesus
Annibal
g. Pōpe.
magnus
G. Iulius
Cāſar
G. mari⁹
Cicerō
L. anna
us ſeneca
menan
der
Priamus
Homer⁹

Hector
Virgilii⁹

Jacob
Aposto
lus
Christus

fragile nostrā & caducā ēē naturā cōditionēq̄ corporis nobis datā ēē cōmunē cū pecoribus & iumentis? Quā nā ē hui⁹ uitæ uanitas? Quā cōmoda? uel q̄ poti⁹ nō incōmoda? nō plena maloꝝ oia? Scio me eo tibi dolorē facere lōgiore: quo in dicēdo sūlōgior. Veꝝ cū uideo tui te Valeriu: quē tāto desideras ope: uelu ti sagittis assique uulnerari & eo qdē aī uulnerare: qd̄ dolore te cōficit: institui nō antea finē dicēdi facere: q̄ itate tibi restituo: ut me mihi i:luctu meo restitutū sētio. Nō possū inq̄ a dolore nō possū a gemitu nī posū a la/ chrymis cōtinere me: ut quē supstite atq̄ heredē mihi fore opinabar: eū effeſſi & sepiliſi uideri. Oī mitis atq̄ inīq̄ mors: q̄ filios pietissimos ab idulgetissimis parētib⁹ distrahis: ut quos imortalis ēē oportet: in ipso uita lumine opprias. O maloꝝ oium malū atrocissimū teterimū pessimū. Eodē uideo nos reuoluī Iacobe Antoni marcelle. Frustra me uideo pcepta eloq̄ntiæ didicisse. q̄ eo tibi qd̄ cupio: quodq̄ in te est. min⁹ p̄suadeo: quo sū in suadēdo cupiosior. Nū tibi soli mortu⁹ est filiu⁹? An ignoras: qm̄ mūdo sunt & mutabilia ēē oia & mortalitia. Nū putas singultib⁹ flātibusq̄ tuis redituḡ ad te Valeriu? Vilne tibi licere: qd̄ sibi de⁹ ip̄e nī patit⁹ de⁹ ut agathō inq̄: infecta facer: q̄ fcā sunt. tametsi deo nihil ēneq̄ p̄teritū neq̄ futurū: cui oia sunt p̄sehtia: Audi obsecro qbus uerbis Ditys cōsolatur danaen.

Agaton
Ditys
Danae

Socrates

Antima/
chus
Lyd
M.T.ci.
qu.Ma/
ximus
M.Cato

Simoni/
des

Euripi/
des

Horati⁹
puuillus
Dion sy
racusāus
ātigonus
Demo/
sthenes
Pericles
Xeno/
phon
qu. Mar
tius rex
Telamō
Anaxa/
goras
qu.Ma/
ximus
Paulus
hāmyli⁹
M.Cato
Cicero
Septē or
dies bea/
torum

Est inſeris curæ gemitus putas tuos?
Suſpiriſq̄ tuis ubi reditum ire filium?

Quielce: moneo. proximorum si mala

Verlāda sunt aio. Cōſiderādæ ſit in quā tibi alioꝝ calamitates & arūna. Et qd̄ mōebat Socrates: icōmodū tuū. cū alioꝝ aduersis reb⁹ cōferendū. Quod ſi feceris: inuenies pfecto lōge tibi meliore ēē fortunam: q̄ alius multis: q̄ habent̄ fortunatissimi. laudat̄ a nōnullis Antimach⁹ poeta & id qdē nī iniuria: q̄ cū ex obitn Lydæ uxoris: q̄ unice amabat: dolorē intolerabilē cōtraxifset. ſcripsit graue elegantēq̄ elegiā noie Lydā quā p enē rationē illistrū mulieꝝ: q̄ extremis cladiib⁹ ſunt cōfēctæ: ſeip̄m cōſolat⁹ eſt. Et M. Tul. Cicerō cū filiæ mor/ tē æquo aio ferre nī poſſet: grauifſimā ipſe quoꝝ ea de re cōſolationē ſibi lucubrauit: ubi cū. Qu. Maximi illi us & M. Catōis tū alioꝝ pōne inſuerabilu & grācoꝝ & Rōnoꝝ patiētiā atq̄ cōſtātiā in mediū: referens ſe ſibi ſua in cā patronū cōſtituit: grauifſimis exéplis rōib⁹ oñdēs dolorē oēm: q̄ ex alicui⁹ morte ſuſcipiat: & muliebrē ēē & uanū: cū nihil ſit malū iudicādum. qd̄ ſit natura. Et cū oia nobis dederit de⁹. nec ſit quicq̄ pr/ fūs: qd̄ tanq̄ iure peculii nēni diceſi poſſim⁹. qd̄ ē. q̄ uel amissū uel redditū tāto agritudinī ſcruſiatu nos tor/ qat̄. Prudēter igif̄ & q̄ueriſſime i hāc ſniam Simoides poeta locut⁹ ē. Hoies pag⁹ poſſunt inania ſtudia:

Brēuiq̄ tempore labor ad laborem etiam.
Quod eſt ineuitabile. imminet omnibus
Mors ſauia. cuius & boni & mali parem.
Partenī recipiunt. nec minus apte euripides

Rufū auſſeret. Cū igif̄ nihil nobis ſit p̄priū. ſed q̄equid habemus id de⁹ nobis uſui dedit. qd̄ tāmoletſtāq̄ inicq̄ ferim⁹ alienū reddere & reſtituere mutuāt. Nullis hic meritis nulli uirtuti parcit. Alia ē dei alia hoium ratio. diuinæ retributiōes multo nřis meritis ſunt maiores. Veꝝ eæ dei iudicio nō noſtro aſſimādæ ſunt. Dauid rex & sanct⁹ & ſapiens filiis antea duob⁹ amiffis altero iceſto altero parricida quos ēt mortuos flāuit ut iprobos. amifit deinde tertium eūq̄ puuillū. quem habebat cariſſimum hunc. qd̄iu ſparat ſuari poſſe. nec deſtūt̄ it lachrymari & diuinū auxiliū orōib⁹ affiduis iplorare & ieuiuīs uti & i cilicio iacere. cāteraq̄ oia facere q b⁹ dñs p̄p̄ti⁹ redderef̄. Vbi uero ad ſe pueꝝ euocauit de⁹ ſimul cū luſtu lachrymis poſtis & ſurrexit el terra cōtinuo. ac lauit. & regio more uinc⁹ atq̄pidut⁹ deū adorauit. eiq̄ grās agens refed⁹ eſt cibo. Suis át rémirati b⁹ r̄ndit ſe recte uiuo iſante ieuiuſſe plorāſ ſeq̄. qm̄ arbitrarē uita dñm miferet poſſe. nec dubitādū eū q poſſet mortuos fuſcitare. uita ēt ſeruare poſſe. Iā uero obita morte qd̄ ieuiuaret. Nō. n. ſibi licere mortuū reducēr̄ exāiūm̄ reuocare. Ego inq̄. ibo ad eū. ip̄e át nī reuertet̄ ad me. Et grauiter qdē ille & demiffe. q̄ neq̄ de diuī no iudicio auderet q̄ri. aut lachrymas ſūdere pſertī cū ſciret puerō meli⁹. ēē coluſtu. & dſideriū ſuū ſpe alteri⁹ uita cōſolareſ. qd̄. n. exépla gētiū in mediū pſerā aut Horatii puluilli aut Dionis ſiracuſani aut Antigoi regis aut Demostēis oratoris. aut piclis olympi aut Xenophōtis Socratī. aut. Qu. Martii regis aut eōꝝ. quos mō no arā. Telamōis. Anaxagorā. Qu. Maxi. L. Pauli hemili. M. Catonis Ciceronis aliorūq̄ huiusmōi: q̄ filioꝝ obitū & forti tulerūt & inuictō aio. Satis tibi unus Dauit exéplo ſit. Hūc nobis pponam⁹: hūc imi temur: qd̄ fruſtra colachrymemur quos recuperare nō poſſum⁹. & qb⁹ uita nō erepta ē ſed cōmutata. At non poteſ nō deſiderare. quē ex te genueras quē magis amabas q̄ teip̄m. Sed uir ſapiēs nullus unq̄ deſideret. q̄ ſi bi cōtingere poſſe deipet. Et ut frnſtra q̄ habuim⁹. deſideram⁹. ita fruſtra q̄ amiffū. ē. lugem⁹ itaq̄ p̄cendū ē lachrymis cōprimend⁹ gemit⁹. agritudo aī lenienda. neq̄ pietas fleūt excitat. diffidētiā ascribit. Nō. n. mor tu⁹ eſt Valerī. ſed uita trāſegit cōditionē. ut q̄ mortalis erat. fac⁹ ſit imortalis. Ille nēc ſimul cū ágelis. quoꝝ ſimilim⁹ crea⁹ ſt & ḡra & pulchritudine & ſplēdore faciē dei uideſ. uultuq̄ reuelato ſepiternā dñi gloriā īe fabileq̄ beatitudinē lat⁹ cōteplaf & gaudēs. Nūc pſpicue cernit. q̄ certo ſparat: cū eēt i uita: ſibi gloriā ap̄l hāuani generis redēptorē repositā eſſe mercadē ſuūq̄ ſibi ſeruatū ab ágelis habitaculū. Nūc pſenti corāq̄ ap̄i cere ei licet ordines illos. vii. qb⁹ beatoḡ aī p̄ iſaciabilē lātitia p̄friunt̄. nā & eos cernit: q̄ ſupata carne & do mita nullis ſūt ei⁹ illecebris dliniti: & itē eos: qb⁹ p̄ affiduitate & inoceſtia illud ē p̄ciū datū. ut errorib⁹ cū dīſturbatiōib⁹ pſtratis ob q̄bz reꝝ mēoriā flagitioloz̄ aī p̄ curaz̄ aſhus ſollicitudinūq̄ ardoreſ torq̄nt̄ p̄eni⁹ ter: iceſſaterq̄ crucianſ: trāglla ipſi potiant̄ ſecuritate. Eos deide uideſ: q̄ ob legē ſeruatā eo dei testimonio in telligunt ſe munitos: ut ob ea q̄ gesserūt in uita. neq̄ iudiciū ſe oporteat neq̄ iudicii euētū formidare. Tū illos

In uincla quoſ laxantur homines: quoſ patres

Orbi ſeneſcunt: quiq̄ regnantes opibus

E maximis lapsi nihil ſunt. hāc tuo

Non ſolum enim pecunias minime proprias

Hominēs habent: ſed proſuſ humanū nihil.

In omnibus itaq̄ dicere par eſt ea gerimus

Quā ſunt huminibus a deiſ hāc cum uolunt

cōtēplat. q & regē suā intelligere. & q sibi futura sit gloria. uidere. iā icipiūt: eoq se leniētes solatio āgelorūq
 p̄sidii stipati sui s i hitaculis mira cum trāglitate regescunt. Deinceps eo itue: q qm ex huius corporei corrū/
 ptisq carceris tenebris ac uinculis in lucē libertateq̄ uenerūt & affluētissime exultatiōis suauitatē h̄nt et re/
 p̄missam sibi hereditatem possidēt. Post hos at uilui offerunt: qbus qd̄ scriptū ē: demōstrabit. qd̄ uultus eo/
 rum sicut sol incipiat resulgere: & stellae luminibus cōpari. Demū uero in eos fugit itutū: q sūma cū fiducia
 exaltati certeq̄ cōfidūt & intrepide gaudētes accelerāt eius uidere uultū cui p̄ assiduā seruiturē obseq̄ntis se p̄/
 stiteret: & a quo p̄ innocētis memoriā cōsciētā intelligit glorioſā & lēpiternā minimi laboris sui se mercā/
 dem cōsecuturos. Nūc firmo fixoq̄ obtutu Valerius tuus aspicit: aspicit atq̄ admirat splēdorē imēsum et cor/
 ruscāte illius uibrātis lūis: quo dei facies oēs illustrat & icōphēnsibili fulgore quodā irradiat. Nūc ille reuelata anigme
 facie totū robustus aspicit: ac uidet. quē hic ex pte cognoscet: ut paruulus & ueluti p̄ speculū in anigmata:
 qd̄ ergo dolemus illū regnare cū xp̄o: q p̄ breui curriculo uita lōgā bñ agendo uixit atatē An ignoramus xp̄i
 morte oēm mortuā ēē mortē. Itaq̄ uiuit filius tuus q̄ obdormiuit in xp̄o: q̄ ēt ipse dixit in euangelio Non ē
 mortua filia tua: fed dormit & lazarus a ſomno, nō a morte: q̄ ppe diem erat pitura uſcitatus ē Nō de filiis i
 q̄ nobis dolēdū ē: q̄ bñ habēt: & p̄bē: fed de nobisip̄is: q̄ quottidie obiicinur perturbationū uulheribus & a
 qbus de uerbo ēt ociolo rō exiget. Securus nūc Valerius uiuit reptionū oīum: Iam nullis pōt flagitiis ſor/
 didari: quoq̄ uulnera. f. cū morte pſtrauit ac uicit. Ille nūc uictor ad triūphans non egs Camilli aut Scipio/
 nū sed piis uirtutū opibus led cōtinuis illis ac ſcīf orationibus q̄bus mitē ſibi dominum ppitiumq̄ rediderat
 decorā illā atq̄ māuetā faciē ſuā: & ſplēdidos oculos uerecundunq̄ uultum in te conuerteris cum & dolen/
 tis misereſ: & laborāti afflittit: tum ut bono animo ſis hortat̄: qm̄ tibi iā ſedē pareat: q̄ ſecti omnia animi angō
 re curaq̄ ſolutus aternis in gaudiis ſis mansurus. Quid. n. mortē accuſemus: ſine q̄ ad tm̄ felicitatis bonum p̄/
 uenire nō dat̄? An potius cum in ea tm̄ ſit boni representanda nobis̄ est cum adhuc ſumus in corpore: qd̄ ſem
 per iacemus humi pſtrati? Surgamus aliquādo ex hoc terrefli eōno. Abducamus animā a ſenuum tenebris.
 Mētis lumina tollamus ad cēlum. Surgite eamus hinc p̄cepit dominus. Euolemus ad lhesum exuti terrenis
 cūctis permotionibus ac pēnis pietatis induiti. V olētibus benefacere nullis ē difficile: Adeſt deus imploranti/
 bus. le Orātis exaudit. inuocantibus p̄ſta ē. Quid affligimur quottidie inanib⁹ desideriis: qd̄ capi patimur
 illecebrae laq̄is. quid ultro fallimus uisco libidinum. Quid ſcientes uidenteq̄ dolofis uoluptatum iſidiis ir/
 rātimur. Eiciamus a nobis tandem: eiciamus inanis cogitatus. Fallacis opiniones longius ferri qd̄ ſinimus.
 Ignoramus quo magis nobis blādit mūdus eo magis de nobis uictoriā hostē illū immanem atq̄ formidabi/
 lem ſpare. q̄ res multæ fluunt ad uotum: ſine aliquo demū ingenti malo finire nō poſſunt. Itaq̄ laudat̄ rex phi/
 lippus alexandri p̄: cui cum sub idem tps̄ tres grati & fortunati nuncii eſſent allati: & qd̄ eq̄ſtri q̄drigarum
 curſu Olympia uicisset: & quod ab eius duce Parmenoe ēēt Dardanii pugna ſupati: & qd̄ nxor Olympi
 as ei filium pepiſſet cōtinuo ſublatiſ in cēluni māibus O fortuna inquit puero me malo aliquo p̄ tot tanti q̄
 bonis afficto. Verebat̄. n. uir prudētissimus: ne qd̄ accidere ſāpe ſolet: poſt tot res lātas magnūm aliquod in
 fortunium ſeq̄ret ſicuti certe demum ſecut ū ē. Nā q̄ atalum p̄petrati flagitiū poenā dare neglexit iūſte: iustissi/
 me ip̄e luit. Scimus. n. Philippū ab adoleſcēte Pausania iterēptū theramenes at uir grauissimus ubi ades in q̄
 bus una cum aliis familiaribus q̄plurimis exnabat: funditus corruſſent: cæterisq̄ obrutis atq̄ oppreſſis omni/
 bus ſolus ip̄e ſeruatus eēt: nō idq̄ pindē ac felix a cūctis extolleret alta uoce exclamauit inqens: o fortuna ad
 qd̄ iḡit me referuas. Nec ſe ſuus ſefellit metus. Nā nō multo poſt tpe triginta tyrānōḡ iuſſu ueneno itrepide
 abducto puit in carcere: quē acerbatis calum eo patiētius tulit: qm̄ ſe aīea in omnē adiūtūm accinxerat. Ita
 q̄ ubi mortisq̄ uenenum illā aduēti ac tāq̄ ſitibundus hauiſſet: arridēs dēinde atq̄ iūcēbundus eīectū qd̄
 reliquum erat: e poculo hoc inquit pulchro Critiæppinio. Neq̄ illi quē i ſe fuerat in iustissimum exptus: fal/
 ſo mortē eſt ominatus. Critias: n. nō multo poſt eorundem iuſſu tyrānōḡ morte nūlctatus eſt. Et ita qd̄ ei
 mortis poculum Theramenes mō prabiberat: idē deinceps ip̄e nō minore appotius mafura absorbuit. Iſtius
 modi uero humanorum rege mutabilitatem atq̄ lconstantia cogitāt Paulus h̄milius ſibi q̄ ſanctius nihil du/
 cēs patriæ caritate cum ob uictum Perſeum macedōia regē in maximū atq̄ clarissimo felicitatis ſua prouen/
 tu metueret: nequid mali reipu. immixeret: deos p̄catus ē: ut ſiquid aduersi in populum romanum molie/
 renſ: id omne i domū ſuā conuerteret. Quare cum ex q̄tuor filiis quos & bōitate formā & ſplendore idolis
 hēbat egregios: duos atēa adoptiōis iure i Cornelīa fabianiq̄ familiā trāſtulifſet: reliquos duos qui domi erāt
 alteq̄ ános q̄tuordecim natum qnto ante triumphū die alteq̄ uero q̄ annum duodecimum agens in triumphali
 curru cōspectus fuerat: qnto itē poſt triumphum die amifit. Cunq̄ p̄cedentem ſibi obuiam p̄ opulum
 uideret: q & eius uicem misere doleret: colligeretque: Paulus eadem oris uultusque grauitate: qua uti confue/
 uerat ſemper. Nunc ait patrie ſum eqdem metu atque piculo liberatus: qm̄ ſuccesuum meoq̄ inuidiā q̄ in fa/
 miliam meam fortuna euomuit: pro omnibus tulerim. Contigit. n. mihi: qd̄ optabā: ut uos meum calum po/
 tiuſ lugeatis: q̄ ego uestiḡ ingemiscā. Num tibi uideatur talis tantusque uir aut doluisse aut fudisse lachrymas
 quod uel inopinato ſibi q̄cquam tristis accidisse: uel ināmatute in tanta rerum lāricia p̄neros duos quos re/
 liquos habeat intra dies tam paucos diem obiisse diceret: Vtē. n. prudētis & magni uiri omnia q̄ accidere po/
 ſunt i uita: lōge antea meditari: ſeq̄ in omnē calum compōere. ita nibil ducre immatuq̄ quod uel natuſ fa/
 cit uel ratio aliqua tēpſtū: Nā qd̄ diffiſiliū ſciu est: ſigs diligenter obſeruaret: atq̄ pſpiceret: horoſcopi horoſco/
 pi ſyderuq̄ eoz influxiſ. q̄ naſcenti ualeri o illuxerunt: intelligeret pſfecto nihil mirabile accidisse: qd̄ miuſ pus

philipp⁹
 alexāder
 olympia
 parmeio
 Dardāii
 olympia
 Attalns
 Pausāias
 therame
 nes

Thera
 menes
 Paulus
 h̄mili
 lins
 Perfeus

Valerius is diu uixerit. Vixit enim q̄tū ei fuerat natura definitum. Id át quoniam habeat mō ita ostendimus Valerius
M. cccc: tuus natus ē eodem & anno & mēle quo meū Olympū supius natum meminerā: iteḡ hic ad tertīū idus apri
līii. les paulo añ solis ortū. At Valerius post solis ortū circiter horam secundā ad octauū Kal. maias. Volunt aut̄
olymp⁹ astrologi: q̄ istiusmō i tpe natus sit: eius uitā diuturnā eē nō posse idq̄ tū ex Marte: q̄ teneret secūdā domum
us ars tum ex Mercurio qui a saturno offensus domui præset: cum Mars ē ipse iouē: q̄ fortunæ pti dominaret: i
Mercuri⁹ sua q̄dratura offendere Huic. n. secundā domui ipsiq̄ Mercurio sub quo Valerius dī natus: uis q̄dā intrin
M secus atq̄ extrissecus data ē sine qua uita eē nō pōt. Quod si ab ea secunda domo Mercurioq̄ q̄ domui domi
Saturn⁹ naſ: uis q̄ alimur: inest in nobis: nō uideri debet absurdum: si ex offensione & domus & domi antea quis mo
Iuppiter riat q̄ pfectū rōnis uis attigerit. Nec mihi q̄sq̄ obiiciat uoluntatē diuinā primā cām & sphærarum & mo
Quadra tionum nibilq̄ fieri: qd̄ nō de interiore intelligibiliq̄ aula summi ipatoris egrediat: cuius qdem uoluntas cā
tura prima sit & bōz & aduersa ualitudinis uitæq̄ ac mortis: tum ēt preniorz pñarumq̄ eodēq̄ mō & collati
auælius cuiusque bñficii & relata grā: eadēque dei uoluntatē solā eē unde oia q̄cunque sunt: traxere ortum cum ipsa
augusti æterna sit ortūq̄ nullū habuerit. Qua si meus diuina & cælū ipm & uniuersū mūdū minus creauerit eāq̄ na
nus turā: & ptatē iuſunderit: ut oia certa rō et atq̄ ordine pñgressus faciat suos & oriēdo & occidēdo pñ uarias dñ
homerus uersasq̄ & causas & effectus nū serius nūc cicius: & tēpestive tñ oia. Quis. n. sane mētis ignorat oia pro diu
Achilles no arbitrio ac nutu & creatu eē & cōstituta: nihilq̄ cuiq̄ uel accidere uel cōtingere: qd̄ aut dono eius aut per
Priamus missiōe nō fiat. Id át ita eē ne Home. qd̄ ignorauit. Apud illū. n. Acilles priamū interépti. Hectoris corpus
Hector suppliciter flebiliterq̄ rogatē hisce uerbis cōsolat. Ah miserādæ senex mala q̄ tibi plurima peccus Obsedere
tuū nauis ut solis achiuas Veneris: atq̄ oculis huius te ostēdere corā Pertuleris: q̄ tot natis & talibus orbū
Te mō reddiderim? mēs ē tibi ferre aplis. Ast nūc aio qbus angere pelle dolores: Hocq̄ sed folio gēitus nil
pñfuit ullus. Ut statuere dei. mis̄ris mortalibus agra uita dat nullis tāgūf numina curis. Dolia nācpiacē i limi
ne bia tonat̄is Diuīsūq̄ dōa bōi tenuere maliq̄ iupiter hæc miscēs tribuit q̄do maligno Et qñ proboq̄. Verz
cui tristia dira Sorte dedit: cun̄tis tenēdū reddit & unū: Quod dolor in terrā stimulis agit acer amaris: Queq̄
mei atq̄ hoies nullo dignat̄ honore. Quod bonoz̄ malorūq̄ nñorum uel naturaz̄ ordo uel dei uoluntas ē i cā
q̄ q̄qd̄ facit & recte facit & utiliternobis: nihil ē q. & ullus nobis casus acerbus uideri debeat. Nā is nouit so
lus: qd̄ nobis aut cōducat: autō n cōducat. Itaq̄ mōebat Socrates aliud nihil a diis imortalibus petēdū esse q̄
ut bona tribuerent qm iidē scirēt: qd̄ cuiq̄ expediret sed qm iā satis nūhi uideor ostēdisse neque nostra cālu
gendū eē: qd̄ neq̄ liberalis sit neque pñi neque magni neq̄ amātis ai nec ēt filioz̄ certe, cā: qd̄ eos. s. pute
mus uitæ suauitate ac fructū obitu amisisse: cū hic nō mō nulla sit suauitas: sed incōmodoz̄ atque acerbita
tum plena uideamus omnia siquæ reliquæ sunt. quārāf tanti mātoris causæ iuenio tris posse afferri: qd̄ aut
existimemus cum corporibus simili animos: interire aut mortem sine maximo intollerabile dolore acci
dere nemini aur propter futura inferno supplicia. Quid si has causas quoque non minore ui uictoriaque in
fringam atque prosternam: quā de duabus illis superioribus factū uides. Cessabisne tandem a luctu. redibis
ad te ipū? Intelliges tibi mali nihil in Valerio accidisse? Nam futura illa supplicia quibus tādē horiēda sūt
bonis ne an flagitiosis? Nō ignoramus id: quicqd̄ est mali quo quidem aliud nullum neque formidabilius eē
potest neque ærumnosius neque maius: illud hominum culpæ pñpetratisque in uita sceleribus. nō morti ipsi q̄
maloz̄ oīum finis ē dari oporteti quinimio propterea esse morti maiorem gratiā habēda quod culpam non
patiat̄ anōz̄ accessiōe fieri grauiorem. Præterea q̄ illi supplicia debent: q̄ non mō nulli se flagitio unq̄ fecit
obnoxium sed ita pñbitati studebat assidue: ut in eo absolutissima qdā uirtus nō minus natura diuinoque af
flatu: ut de nympholeptis theoleptisque fabulanf q̄ disciplina inesse exercitatiōe que uidere adeo. n. egregius
ille puer erat in oēm uitæ partē pulcherrime institutus: tātaq̄ igēi ad omnē bōitatis pñstatiā acrimōia & splen
dore: ut uis qdā supra hominē in eū diuinitus uidere infusa. Quid. n. ad natalē: qd̄ ad horroscopū reuerta
mur. Nō. n. dicā ea rōne Valerium tuū ingenio fuisse & acri & graui & facilis & excelsis appetentissimoque
discendi: quod natus sit ascēdēte prima geminoz̄ facio quo a Saturno acciperet. Quāq̄ hæc omnia u'cate
ra quæque ab deo sunt tamen q̄a mānus uota sunt omnibus nō cōtendā cū in doctis & pñnacibus. Sed illd̄ af
firmare nō dubitabo nō potuisse Valerium ea & loqui & agere: nisi aliquid supra hominis ingenium diuinū
que habuisset: quo factū est: ut diuino quoque beneficio uix puericiā ingressus huius sit uitæ piculis liberatus:
si diuiniior hic fuisse. sordibus peccatoz̄ inquinaret: Per difficile. n. ē eū demū a scabie nō corripit: qui diu
nius utat̄ consuetudine scabiosorum. quod si eos iumania quedam immanet atrocissimāq̄ supplicia qui uixe
runt flagitiose: quā illi prima non sunt proposita: qui se totos uirtutum deoque dediderunt: qui uero opinā
tur non fieri mortem sine grauissimo sensu doloris: ii maximō in errore uersant̄. Nō eni mihi crede ipsa mors
cuiq̄ grauis est sed mortis metus: qui omnis tollit: cum mō aduenerit. Hinc illud est grauissimi diogenis di
ctum: qui interrogatus an mors esset mala: quomodo inquit mala: q̄ presentem non sentimus: atque metus il
le uiuenti homini grauis est cuius deprauata opinio malorum esse arbitratur: quod bonum sit: Nam nullum
eē dolorem in morte: ratioe aut difficiili asseq̄m̄ur: si quomodo illa fiat nolimus ignorare. Eadē. n. mōs uia
non corripit: qua somnus inuadit. Nam ut docet Alæmeō sanguis recessu infinitimas uenas sit somnus: qui
si diffundatur experectionem iudicat. At si omnino sanguis recesserit: cōtinuo mōs cōsequit̄. Si receden
te igit̄ in uenas sanguine rapimur in sōnū ne sentientes quidē miremur si sanguie i locos suos nō redeunte ppe
tuo somno occupati morimur. Ut. n. morte in oē ipsi sēsum amittimus: ita sōno cōsopiti sentimus ad ipsi

nihil. Itaq; nō in dōcte igt: Aristo. sōnii stupore uolēs ostēdere in dimidio uitæ feliciter nihilo p̄stare miseris. Aristote
hoibus dimidiū. n. uitæ p̄ somno posuit. Et morte nōnulli philosophi sépiternū eē disfinierūt: ob id tm̄ illi ex̄ les
res: qd̄ somnus ille nō ē adeo sépiternus: ut finē nullū sit habiturus inq;. R̄surget. n. homines idq; nō solum
nra hoc ē christiana: sed gētiliū ēt philosophoz sententia eorū: q̄ psaq;. Future. n. pse affīmāt: ut reuiuscāt
hoies: sintq; imortales. Quod si lōnus sit secūdū Diogenem Appollō iatēm: q̄ ait ubi oīno sanguis diffusus
uēas iplerit: & eū aera q̄ in uenis contineat: ad peccatū ipulerit atq; in subiectā aliū lōnū fieri ac thoraca: quem
uocat: reddi calidiorē: qd̄ si tota uis aeria euenis defecerit: morte effici: qd̄ plus in morte molestia sit q̄ i som
no. Sin at Platonē malimus sequi. sōnus fit remisiōe sp̄s sensitū elati ad sīncipit: quo in loco principatus
ponit. Cū uero sēstiuus spiritus oīno remittit: atq; relaxat: tum morte effici platoi placet. Quod si ita esse
cōcedimus: nō minorē eē gratiā morti habēda q̄ somno mihi uideo intelligere. Hic. n. ad breue tps̄ curarū
mole nos leuat: ac mors ppetuo liberat. At qui recte qdem Homeris somnū q̄ p̄fundissimū sit: ænētū uocat
& eundē mortis fratrē: Mortēq; ac somnū ob eā: q̄ inter seſe & generationē & similitudinē hēnt: gemīos di
cit. Itaq; Diogenes ille sinopeus q̄ cognomēto dictus ē cyon: cū uahementissime agrotans laxaret in somno
& excitatus a medico interrogaret: molesti ne q̄c̄ patere respōdisse tradit' nihil. Vx̄ frater sororē anticipat
hoc ē somnus morte. At paulus apostolus ut spiritus sc̄i plenus ita nullius elegātoris doctrinæ incps̄ cū cō
siderasset morte: q̄ nominamus. i. septionē aia corpe aliud nihil eē q̄ dormitionē atq; somnū quēdā: ueruit
de dor. niētibus eē dolēdū. Ita. n. mōet credēdī eē eos q̄ dormiunt: suscitatum iri: & p̄steaq; soporē digesse
tint fore: ut cū sanctis uigilēt. atq; una cū angeli dicāt: gloria in excelsis deo & interrāpax hoibus bōa uolun
tatis In terra. n. & in hoc mortali coeno qd̄ aliud ē q̄ factōnes q̄ discordia q̄ bella q̄ incendia q̄ uastationes
q̄ cādes? Quos in hoc uitæ salo & mētis & corporis: fluctus nō patrītūr. Quibus nō obſtēnūr naufragi
is: quo q̄s melior fuerit: eo se magis addicit inuidētia iaculis & muerōibus: tū feriāt sumos fulmina montis.
Quid priā caritas Camillo profuit: qd̄ Militādi: quid themistocli quid Aristidi: quid utriq; africano: Nū de
his omnibus triumphum agere uictoriū inuidō pudor fuit. Nonne iniurientia charitate perit abel non ea
dem: Ioseph homini ludibrio innocentem obiecit: Nonne in horto deliciae serpens hominē eo ueneno in
fecit: cuius morte humanum gēus mōrs corrūpt. Nō ēt in cālo primus angelus eadē peste correptus insidi
as suo tēdere creatori ē ausus: Quid ago pluribūs in re p̄spicua. Vt. n. patriarchas & prophetas ut apostolos
ac martyras cōticeā: Ihesum ipsum impii luorū immanitas p̄ oēm ſauicā & sceleris cōtumelīa erubescēte
affixit cruci. Qua igis supbia nra fuert: ut qui ad imaginē dei ac similitudinē creati sumis: melior postulem?
eē cōditiōe: q̄: e deus ipse uoluerit. Num imago id aīcellat: cuius ē imago: Num deus moris & hō sit immor
tal. Quod si Christus pp̄ nos mori nō dubitauit: nū ip̄si pp̄ nos ip̄sos tā uehementer morte horremus: An Christns
ignoramus morte eē introductā pp̄ hominis uitium: ut ea restitueret bōtate sua: qd̄ uita malignitate perierat
Quid arrogātius qd̄ impudētius aut dici pōt aut cogitari: q̄ cum sciamus nos eē mortalē immortalitatē ap
petere Quid. n. id q̄sī priuatum nostrumq; lugeamus qd̄ omnibus eē cōmune: omnibus eē p̄scriptum: qd̄ q̄
nullo pacto uitari a nobis posse intelligamus: nulli ē odio nobis habēda mōrs. sed optāda potius cum sit ma
lōz̄ omnium finis: qbus quottidie affligimur: & cum sepultura uitiorum q̄ sola corpus animūq; interrūmunt
tum uirtutum fulcitatio: q̄z meritus in gloria uiuūs sépiterna. Itaq; rectissime dictū legimus: Moriat aia
mea in aīs iustoz̄. qd̄. n. molestia pōt eē i morte q̄ sōni similiū eē oīndinus: oīs at aīcōtractō n̄ ex alio mor
tis incōmodo. q̄ ex solo metu p̄ facit Itaq; aptissime demorte. arcesilaus locutus tradit' ei diceret: solum hoc
qd̄ malum dicit ex aīi omnibus: q̄ putat mala memini unq̄ p̄s̄ molestū fuit sed absens atq; expētatum af
fert ægritudinē. tolle igis metu malum oē sustuleris metuere at mulieris ē nō uiri. & metuēda qdē ea sunt.
q̄ a natura maxime abhorret. Sed ut morte nihil ē magis secundum naturā. ita iustius certe nihil. sola. n. mōrs
æglis ē omnibus. q̄ neq; pauperes diserint: nec excipit locupletes. regelq; pi iure adit & subditos. qd̄ nisi cor
pus nobis fragile eēt cor lubricum. animus imbecilius. nō morte nō timeremus. sed miro petius desiderio
eā appeterēt. inelligetemus. n. maximā nobis in morte posit' amē utilitatem. cum. uita hāc p̄nicioſa sit tota
& extrēo obiecta discrimina. qd̄ paulus apte significāt. Mihi: ingt: uiuere x̄ps̄ ē & mōri lucum. nā x̄pm eē in
telligebat corporis morte & spiritus aut. Mōr̄ certe illa ē optimā. q̄ cum adhuc sum⁹ i carne: p̄ctō qdē mori
mūr̄: deo at uiuimus. Illa uero & horribili & pessima. de q̄ scriptum legimus: Dimitte mortuos: ut sepeliant
mortuos suos. Istiusmōi. n. morte: dum uiuit et corpus animus ip̄e facinorē mole oppressus morit'. hinc illud
est. Anima quaē peccat. ip̄a moriet. Qua qdem morte quaē mōr̄ alia esse querat aut tristior aut amator: nūl
lam reperio. Hāc. n. mōr̄ illa est ob cuius horrenda formidinem dictū audimus. querent homines mortem
& nō inuenient eam. qui que frustra dicturi sunt montibus: cadite super nos: & collibus operite nōs. Et mōr̄
quidem. qua discessum animus facit a corpore: quāquam sua natura in maximis bonis habenda est: quod. &
maximis huius scilicet malis non liberat: & ad maxima alterius uitæ bona nobis transitum prābet danda ta
men est opera curandum diligēt. ne nos imparatos offendebat. nam & salutifera medicorum pocula: q̄ mi
nus tēpestiue: & ut oportet obduxerit: ad p̄nicem sui corporis nō ad salutem obduxit. Et gubernator qbus
uētōz̄ flatibus poterat mō secūdūs uti: fit qn̄q; eius uel negligentia uel ignauia aduersos ut patiat'. Mōr̄. n.
nūlq̄ lōgius a nobis abest: q̄ p̄ oēm uitæ cursū nos comitat nobiscū pnoctat nobiscū uigilat: nobis adhāret ſē
p̄ & q̄qd̄ nel agimus: uel dicimus: uel aio uerſamus: curioſe obſeruat. nec ē q̄c̄ malit: q̄ p̄delle nobis modo
adiuverat nos lui nō obliuisci. Mōetq; exēplo totius uitæ: ut quottidie discamus moricū p̄spicue cognoscere.

Persa
diogenes

Plato
homerus
diogenes
cyon
paulus
apostol⁹

Camill⁹
miliſlaſſ
Themis
ſtocles
Aristids
Africani
abellōſe
ph
Ihesus

siceat nullam eē uitā pte: q̄ diutius duret: q̄ nobis ēt uolētibus petentibus q̄ nō se morti dedat. Quā. n. repies q̄ suo ætatis statu cōtētus uiuat. Debilis balbutiēsq; iſantia pcacitatē & lusionē pueritā cōcupiscit. At pueri Adolescentiæ libidine atq; amores adamāt. Hac uero ætas iuuentūs robur & gloriā admirat. Iuuenes àt grādioris ætatis tū prudētiā tū auctoritatē maxime oīum optat. Sed illo ubi ē p̄uētū: q̄s ē: quē sui nō poeniteat: cū intelligat sibi frustra eē oīa cōcupita: seq̄ uideat uel ignoratē singulis ætatisbus uitā suā eē nō mortuū: nec ita mortuū ut ap̄lius mor̄ēdū nō sit: quo fit ut in oīibus sit inata q̄dā mutationis finisq; appetitio. Sola mors ea nō strarum actionum onium ultimaq; q̄ tāto nobis ē horrō: & pturbationum omniū finis: & cū maloq; omniū cessatio tū cōmigratio ad getē. Nā qd mortē habētē horremus q̄ p̄sens. simillima ēfōni. Vt. n. somno s̄apius intercipimur ne aduertētes qdē illū adesse neq; sentientes ita etiam morimur sensu penitus intercepto. Eadēq; facilitate mortē obimus q̄ somno occupamur. Plurimi uero interest: utr̄ nos illa paratos expectaq; tisq; inueniat: an iparatos inter oscitatiq; offēdat. Eadē. n. q̄ nobis quāoptime cupit fore: speculat̄ nr̄a acutis simē iſidiaturq;: siqd agat a nobis pperā. Et captato tempore viribus omnibus ip̄etum in uos facit. Nullaq; neq; rōnes nec p̄ces admittēt nature debitū exigit. Facitq; cōfestim: ut qd̄ cōcretū fuerat secūdū Epicharmū: discernat: eoq; redeat. uñ uenerat: terra in terra spūs at sursum: Cuiq;. n. elemētō: qd̄ erat elemētale in corpore hūano p̄ sua redē portiōe & humus hūo & aqua humor & aeri fatus & igni uis ignea. Nā aius: qui ē substātia icōrruptibilis incōmutabilis sempiterna: q̄ uitā infūdit corpori: q̄ uitā est corporis: nō hūi remanet natura sui: sed ubi se a corporea concretiōe secreueit: morit̄ quidē corpus: ip̄e uero mortē nō recepit sed reliquo corpore: si nullis se carnis sordibus ingnauerit: euolat altius: nusquāq; cōsūt dōec eo puenerit: uñ p̄sec̄ ē ad illū. s. q̄ ait. Quis scis an nocte hac a te tua anima reposcat. Nō. n. morit̄ aius una cū corpore. sed ab eo repetit̄ a quo usui datus ē. Itaq; nō interit: non dissipat̄: nō delef̄: sed ut inquit propheta: in manibus dei ē se per. Eo at cū puenerit: gescit tādē lōgiorius suā pegrinatiōis fructus huberrimos p̄ omnē beatitudinis latitiā assēcutus. Cū tm̄ igit̄ in morte sit bonū: eaq; tāta serpat facilitate: ut ne sentiat̄ qd̄ mors nobis timenda ēuel potius nō optāda? Audi ēt q̄so: qbus uerbis Socratē facit Plato uti apud iudices. nec mireris qd̄ tam multa a grēcis traduco. Nō. n. id a me facū ē pp̄ eā orōis facilitatē: q̄ mihi in omni & scribēdi & dicēdi genere æque apud grēcos atq; apud latinos p̄mptu ēē opinari: sed ut ad latinos: quos habere p̄fess̄ ip̄e p̄ millos grēcis quoq; testibus additis nō sis p̄lausū difficilis. Socratis atq; uerba hāc sūt: ut memini: Timere. n. mortem o iudices aliud nihil ē q̄ existimare se eē sapiētē: qui nō sit. Videt̄. n. scire: qd̄ nescit. Nam nēo scit. mortē. Hāc at bonoq; oīum ēhomini maximū q̄ homines æque timēt: ac si certo norit ēē maximū oīum maloq; Et recte qd̄em Socrates Quid. n. boni in se habēt hāc uita mortalī? Vel q̄bus potius malis nō abūdat. Per multa p̄fecto nobis in huiusce uitā agitationibus ac fluctibus in omnē pte obeida serēdaq; sunt aio coinstanti atq; inuicto q̄ sunt omni mortis acerbitate quam fallo existimant. longe acerbiora: quod ni ita esset: nō tā multi fuissent: qui ut se iis difficultatibus aut ai aut corporis soluerent: uitā mortē spōte atq; alacriter prætrulerūt. Quem. n. iuuenis cui uini ad animi præstantiam cōmoda omnia & corporis & fortunā pro uoluntate cōtingerint? Non patit̄ rō naturā deus ip̄e uon patit̄: ut bona simul omnia: qua uulgo existimant̄: ita in unum aliquem uige confluant: ut tanq; perpetua sint futura: id quod etiam Hellene illa. Homerica non ignoraſt ita loquit̄.

Ast alii quisquis manet omnia solus.

Datq; bonūq; malūq; deus. Oīa inq; nobis & bōa & mala hoc est cōmoda & incōmoda ab deo sunt. idq; sēp ad nostram utilitatē. Nā uitū & peccatū. qd̄ certe sua natura malū ē a deo eē nō pōt. Itaq; studēdū ē: qd̄ i nobis: positū puto: ut bonoq; opere uerāq; pietatis simus studiosi: Quā uero aut extraria sūt aut a nr̄a p̄tēte aliena: ea si aderūt: & modeste utamur & grauiter: sūt aberūt: nō turbemur. nā ut breui exēplo Vlyxes movent apud Homerum.

Nō uni dat cuncta deus: formosus ut idem.

Sit simul & prudens ac multa laude discertus.

Qui specie caruit: deus hunc uenerabilis ornat.

Vtribus eloqui quo fit: mirentur ut unum

Hic autem fidens orat. leniq; pudore

In cōcētus excellit agens: quem nnminis instat̄

Suscipiunt. urbem quisquis petiere loquentem

Ast alium formā bonitas quem cōminus æquat.

Cælitibus: penitus desecit gratia lingua.

Vt igit̄ naturā atq; fortūz cōmodis moderat̄ utēdū ē & secūdū rōnē ita ēt icōmoda siq; sunt: aio infraadd atq; igēti tolelerāda sapiētes iubēt. siqd legit̄ Valerii obitus tibī fortassis icōmodo. debes tu sane id q̄qd̄ ēi cōmodi cū illius maxio cōmodo p̄fare. ille. n. ex huius ſaculi trādioſa & p̄moleſta pegrinatiōe ex hisce errōribus turbulentis in trāglū illū & exoptatū beatitudinis portum beneficio mortis elatus ē. Et mors qd̄em ipsa quā stultis tanto habet odio non ſolum est naturalis atq; necessaria ſed habenda in bonis optatissimis. Nā ſi q̄qd̄ excōtrariis rebus cōstat: corruptibile ē natura: cui miq; uideri debet: oportere hoīem aliquando corrūpi: quoniā ſit ex cōtrariis cōcretus. An ignoramus id eē necessario corruptibile qd̄ generabile ſit natūra? Cunḡ homo naturaliter generet̄: necessario fieri ut is ſecundū naturā corrumpantur præterea humani.

Epichar
mus

profecta
socrates.
Plato

Vlyxes
homerus

ea elementa quoq; concretioē alia constat corpora: corruptionē admittat necessitate naturā nunq; meliore
sint priuilegio humāi corporis elementa elementis autem corruptis huiusmodi: nostrane corpora integra sint
futura. ad hāc si natura ipsa quā dicimus: a mēte diuina & producta est & constituta: sicuti certe est: qnacun
q; a natura sunt: nō bona esse nō possunt fluunt enim ab illo de quo scriptum est. Vedit deus cuncta quā se/
cerat: & erāt ualde bona. Nec enim naturam solū sedēt effectus oīs q; sūt secūdū naturā: ab deo ut prima effi/
ciētīq; & uniuersali rerum oīum causa productos esse & theologī oīes philosophique affirmant. Cum mors
igitur sit effectus adeo naturalis: ut unus sit secūdum sapientissimum Solomonem hoīs iūmetorumq; interi/
tus & aqua utriusq; cōdicio: eā q; malā eē dicit: & naturā contradicit & deo: Nihil est inquam morte cōmu/
nius. Animanti parcit nulli. Nemo est neq; fuit nūq;tā felicitate tāta grā apud deū: cui moriendi ius detra/
flare licuerit. Quanti rei necessitatē Homerū secum aio meditatus ita Mineruā loqntē introducit.

homērus
minerua

Sed neq; calicola quē dilexere tueri

Aequa morte queunt: ubi perniciosa trahentis
Sors rapuit loeti. Et ne id quidem absurdum.

Num inquam q; sibi nō ppetit: quo nos ab æterna morte recuperet: nos patiat̄ pp nos ipsos facili mortis i/
munes sine q; ad sépiternā uitā ire nō licet? Quod si aialia uniuersa ineuitabili qdā naturā lege morti sūt ad/
iudicata: quid ipsi frustra atq; inutiliter naturali iudicio aduersenur: præsertim cum uix ullam sit animal ho/
mine imbecillius uel Homeri sentētia: q; ait.

Nil magis est hominis natura iſfirmius omni.

Enumero: spirat quacūq; animalia terris.

Ac serpūt. Si. n. uellimus nr̄i corporis naturā: cū' ceteroq; singllatim aialium natūra cōferre: iueuiamus multo
nos & pluribus & maioribus subiectos incommodis quam aliud ullum animal. Itaque non incōgrue Vly/
xes ille sophocleus id cōsideras ita loquit̄.

Vlyxes
sophocleus
horatius
flaccus
Pindar

Quicunq; uitam uiuimus: aliud nihil

Quam simulachrum aut inanis umbra nos sumus.

Recte sane hominem simulachr̄e sophocles atq; umbram uocat rē sane & uanā & cōtēnēdam. Hūc aut pro
pemodum scetus Horatius Flaccus inquit Puluis & umbra sumus: Sed longe id aptius & apertius Pinda/
rus expressit.

Quid autem est ullus? qd nullus?

Vnib; sōniū hō. Nā cum umbra debilius nissil sit quale sit umbre somnium: nō est itellectu difficile. Vnde
igī tāta sit nobis animi elatio: nescio: ut qui ceteris animatibus sumus fragiliores: soli uelimus ex omnibus
detrectare ius mortis: quā ut natura ratiōne que debet: ita necessario communis est omnibus. Quod si itelli/
geremus: quātum inest i ea boni: nunquam adeo nobis esse inus aduersi atque inimici. Quā enim impudētia
nostra est: ut ignoremus ad finem omnia referri oportere. finem uero ut bonum appeti. finis autem uitæ hu/
iusquam mors aliis est nullus quod si sumnum bonum & finis ultimus cōvertūt̄: mortem habēdam esse in
ratione felicitatis qui negarit: quā sit felicitatis ratio nō itelligit: Simul enim cū morte & uita & humana
omnis finit̄ actio. Itaque recte crelum & sapienter mōvit solō huiusmodi sine expectare oportere: & tum de
tum de humana felicitate iudicare: Nōne præterea scriptum est ātē: mortem nō laudaueris quēquam. Mors
enim est finis est & testimonium anteactæ uitæ. Tum demum suo officio fūctus est gubernator: cum nauim
deduxit i portum. Nec orator laudem meruit nisi persuaserit. Nec medicus: nisi sanauerit. Et miles absolutā
stipēdii mercede nō recipit nisi hosstem superauerit. Et imperator cōfecto bello laurea decorat̄. In ea secessio
ne: quam animus facit a corpore: ipse quidem molestia omni sollicitudieq; absoluit̄: at corpus resoluitur.

Croesus
Solon

Quo fit: ut animus ita absolutus icredibili gaudio perfundatur. Corpus autem resolutum i terram: cum ni/
hil sētit: malū omnio patiatur nihil. At mōs est humanae huius uitæ priuatio. Argute quidem obici& & sub<
tiliter. Priuamur enim mortis beneficio quottidianis curis diurnisq; & nocturnis angoribus. Priuamur in
quam priuamur iis cunctis perturbationibus: quā tāquatu effrata quedam & immanes truculentissimæq;
belluæ animū corporisq; conficiūt. quem enim mihi excipies: qui minus sit: aut ad sollicitudines anxius aut
ad labores desidiosus aut proliuus ad uoluptates. Quid tāti facimus hanc uitam: in qua nulla ē securitas nul/
la tranquillitas nulla quies. Ad quas enim cupiditates nō incēdunt nostros animos nō inflammant arden/
tissimæ faces corporis. An preterit unquam dies integer sine aliqua uel corporis uel animi saltem offensione
Nōne in rebus etiā latissimis tristia nē interueniant: nobis timenda occurrit̄ adeo ut metus ipse magis eti/
am nos affligat quā quod perinde atq; miserrimum timuimus cum aduenerit. Num secundā res quas op/
namur maiori nobis sunt uoluptati quā dolori aduersa: quod si etiam bona: quā existimāt̄: sine angore non
sunt qd in uita sit boni. nō itelligo. nō nasci longe optimū inquit solomodo: & id quidē multo melius q; Si
lenus. Is. n. cōprehēsūs: ut est apud Crantor: monuit Midā regē uitā hanc esse cruciatū: & a principiō usq;
ortū hoīs ifortunium esse maximū. Et Iob uir ille sāctissimus diu antea ait: Benedicto morituri ueniat in me.
Sciebat. n. id hūi teneri ac sepulchri latebris occlussū resolui i terrā: q; nō secus morti q; uitio eēt obnoxius: il
lud uero qd uirtutē disciplināq; appeteret: qd sumi bōi deiq; eēt studiosū alti⁹ euolare: eiq; adhārere ad cui⁹
imagine ē creatū: uñ uitæ accepit spiritū & i adam uiuētē factū ē. Itaq; iure aliquando dicere consueuit. Pereat

Solomō
Silenus
Crātor
Mida
Iob

dies illa: in qua natus sum. Satis nō ostendat: quantum boni esset in morte: cū dies natalis sui: ut periret optabat. Nā ut natalis initium ē in cōmodog̃ atq; malo g̃ oīum ita ē mors trāsītū nobis p̃bet ad bono g̃ omniū sempiternam possessionem. Cuius rei desiderio & hierennias se generatū ee deplorat: & rex David petebat a domino ut notū sibi faceret finem suū & numerū dieg̃ suog̃. Quod neuter certe fecisset nisi mortem ut egre gium quoddam bonum optasset. Quātū p̃terea sit bonū in morte: nō mō patriarche & p̃phetæ ac cāteri sancti uiri. sed ii etiam: q̃ gentium dii sunt habiti: iussu ueri omnipotens tisq; dei dilucide ostenderū: Cleobis & Biton fratresq; & argui: qm̃ p̃ro iūmētis iugo colla subdidere: matrēq; currū insidentem ad templum iuno: nis usq;: qd̃ stadiis qnq; & quadraginta distabat ab argis: mira pietate traxerū: p̃ summō tātē bonitatis p̃te mīo ut est apud Herodotum: a numine morte donati: lēq; boni inter dormiendū contigit: cū Agamedī & Trophonio: quoniam pulcherrimum delphis templum. Apollini sunt fabricati tum etiam Pindarō: cum qd̃ esset hominī optimū: ab Apollinis oraculo quāfīset: Nā nō multū post tempus in gymnasio cum esset relatusq; in somnum caput in dilectissimi pueri sinum posuisset: suauissime diem obiit: Sed quid pluribus genitilitatis deliramenta consecēt cum ratione nō obscura mortis bonum probari queat: Illud proprie ueroque bonum & dicimus & tenemus. quod ad animi petinet dignitatem. Quod autem animo detrimentum nō aferit: id malū certe nō ē. Sed cum mō nullum afferat animo detrimentum malum esse non potest. Quod uero malum non est: id bonum esse pater. Quid ergo uel nostrā uel nostrorum mortem adeo ægre ferimns: q̃ tam continent in se bonum ut sine illa esse beati nullo pacto possimus. Quare cum ostenderimus mortem esse & communem & naturalem & necessariam & omnibus debitam eandemq; habere rationem finis qui nō bonus esse non potest & tanta p̃terea facilitate irrepere: ut uix a summo suauissimo quicquam differat quid est: quod eam nobis ligenda existimens: quā sola nos liberat omni turbido corporis motu: seq; nobis tutissimam ducem p̃st̃at qui ex Ihs tenebris exceedamus in lucem illam. quā & uniuersum mundum illuminat & ex hominū corde calliginem omnem euicit. Num forsitan ignoramus mortem ipsam: quid sit. Nec aliud quicq; nos magis torquet quam ipsius nominis significatum. In vulgo affirment iceirco mortem esse nomi natam: quod mordeat: mordere autem esse atrocium & immāniū bælluarum: quasi culices quoq; & muscas: & pulices mordere nō dicamus: quasi culices et nomina sint uel a natura uel a sapientibus indita: & non plura opinio sāpe nūlgi ac uolūtas quā ulla exquisita ratio inuenierit. At ego nō a mordēdo mortem deduci arbitror: sed a grāco nomine quod est μόρος qd̃ sortem mortēq; significat: unde & morior & mortem descendere q̃s ambigat? Moros àt a uerbo μέρη in merin descendit quo uerbo partiū ac superare significat Nā qd̃ aliud ē mors: qd̃ mō dicebā: animi a corpore separatio naturæ. s. incōmutabilis atq; imortalis a natura mutabili & mortali: Nū sumus obliti: qcgd̃ culpa obnoxiiū ē: id ē morti deberi. Si pp Adā sumus oēs i culpa: oēs pp Adā debemur morti. Si debitu īgit̃ ē mortis decoctores indubitate futuri sumus: ubi impatiens tuis feramus mortis solutionē. Debet. n. finis cōuenire principio. Et quo pacto possimus pro caritate patria pectus offerre obuiā morti: si alioz̃ obitum tanto luctu tanto mārōre prosequimur. Quod enim accepimus qui pro patria mortem appetiuerē: quod certe nunq; fecissent: si tantū in morte doloris tantum mali posuissent. An pluris fortasse patria nobis facienda sit quam natura: quā deus. Num quod dies tandem obliterabit id non ratio prius leniat? An malimus eorum quorū mortem acerbe ferimus: memoria obliuisci: quā p̃cō solatiōis remēdia tueri: ut quoq; recordatio uoluptate debet: afficiat animū ægritudine? Si rursus effusior si imoderatum gaudium uitio datur: num luctus: num lachrymarum nimietatem laudemus? Quid: quod p̃ turbationū omnium ægritudinē ēsse pessimam grauissimi philosophi tradiderunt. Paucosue inuenias: quos nimius ai dōlos alios ad insaniā alios ad laqueū alios ad sege ipulerit: ut quē mārōre ferre non possit ab eo se morte uendicarent? Prātero Nioben: quā nimio luctu lensu amisi. Artemysia conticeo quā ob uiri Mau soli obitū in assiduis lachrymis & eiulatu contabuit: Quid phyllin illā Demophōthis. Quid aiacē Telamōniū cōmemorē. Quid. M. Catonem. Quid. M. Brutū. Quid. M. Othonē cāfatem. quid alios p̃cene infinitos in mediū referā. Romanog̃ & Grācoz̃ historia amentiū hominū plenā sunt: qui sibi propterea mortē ascuerunt. qm̃ patientiā nō didicerāt. Itēq; dū aioruu magnitudinis se laudatū iri iudicassent: sunt a sapientibus uiris oībus molliissimi iuxta atq; superbissimi iudicati. Nā quem animū ueluti deposituit apud nos deus hunc debemus reddere nō abiicere: ne collatū beneficium uideamur malesitii loco ducere: Quācunque ab deo sunt: ea omnia bona sunt: sine illo autem boni esse nihil cuiquā potest. Vt mors īgit̃ optanda: ita timore ante uertenda. Quā opera danda est: ut nos uigilantis semper accinctosq; inueniat. Quod si fecerimus de animi sede nunquā neque deiicemus: neq; mouebimur. Et nō modo interitum animi: quē indocili nōnulli falso opinat: sed ne dolorem quidem corporis in morte qui nullus est omnino. formidabimus. Nam uinere animū post dissolutionem corporis ac per seū consistere. potest triplici demonstrari: & primum quidē quādam naturā uītū ratione demū uero diuina iustitia. Et imortalitatē sane animorum satis nobis probare debet ipsa natura: si alia etiam nulla ratio quā sunt ferē infinite: posset adduci. Videmus enim nullam esse omnino nationem neque fuisse unquam: quā non gerat diligentem curam mortuorum uariis officiorum & generibus & ritibus eorum animos prosequens: quod certe nemo faceret: si ea putaret ad uita defunctos nihil pertinere: ad quod omnes gentes comuniter sentiunt: id qdām naturā lege fieri uideſ. Quem qdēm populum omnium de animorum immortalitate consensum: ii omnes qui habitū sunt animo altissimo accerrimoq; ingenio maiorem immōdum confirmarunt: quis enim uir magnus ac sapiens mori ultro uoluisset: si animū

una cum corpore moritur: esset abstratus? Num se precipitasset in Aetna Empedocles sine spe magna immortalitatis. Si falsum esse Theombrotus putasset: quod de animo immortalitate apud Platonem legerat nunquam se de muro precipitem dedisset: quo illa assequeretur. Quae tanta cupidio gloriae Curtium. quae tanta patritiae caritas in illum terrae hiatum potuisset: mergere: si totum se peritum morte credidisset. Idem de Codro regie: Idem de Philelis. Idem de tribus deinceps Decius. Idem est de aliis quam plurimis existimandum: quod prudentia & virtute plurimum claruerunt. Ex quibus rebus cognosci potest animum: non modo non interire cum corpore: sed ab eius uinculis solutum longe esse meliore statu vita. Itaque recte inquit Phocyllides:

Vita brevis nobis: ad tempus uiuimus omnes. Aut animus mortem seniumque ignorat: & idem

Vivit in aeternum: Nec illa ineptius dicta ab eodem Phocyllide legimus.

Namque manent animi mortali in corpore mortis Expertes: homini concessus spiritus usus:

Est imago dei. Quod si uia natura prisci illi gentilles per quasdam ueluti coniecturas perque nocturna atque di urna uisa animo immortalitatem assequebantur: quid nobis faciendum est: quibus renatis in Christo iherosolima caligo iscitae emetibus debet esse sublata? Homerica illa necati hois diuinatio quod uocatur necyomantia: quid aliud tota demonstrat quam animos esse immortalis: Et hominem aliud nihil esse quam animum ipsum inquietans.

Venit. Dedita n. opera cum anima in scemineo genere usus esset poeta sapientissimus: ad masculinum transiuit genus: ut ostenderet animam esse Tiresiam. Itaque omnium primus Homerus suisse legitur ex gentilibus: qui hominis corpus carcerem nominaret hoc est demas: ut doceret solam esse mortem: quae hominis animum corporeo carcere atque nexu liberat. Animum uero a corpore separatum & uigere & sapere meninisseque ac uel le. Quam quidem sententiam Homerus secutus ita Patroclum in sonis facit loq perite Ad Achillem,

Num dormis oblite mei? nunc negligis orbum
Luce: modo uiuum quem sic curaueris ante?
Me sepeli pppere: quo inferni Dytis Achille. ●
Transuear ad portas: animi nam me eminus arcent
Extincti populi secum tranare uetantes
En uagor: & frustra manes peto. porrige dextram:
O superis forma similis stant certa perite. Num haec finxit set unquam antiquissimus ille diuinusque poeta: nisi firmissimi rationibus compertum habuissest animos hominum cum discessum fecissent a corpore: per se se conservare nulla tangi mortis suspicione? Et ut reliquos poetas missos faciam audiamus Euripidem: qui Anaxagora doctore est usus apud hunc enim haec loquitur Polydorus.

Adsum relictis propterea iis latebris
Portisque tenebrae: colit ubi deus
Aregia procul erebus: cesseide
Pollidorus Hecuba natus ac Priamo patre:
Qui urbem periculum cum teneret argolici
Martis: ruinam ueritus ad Thracis hospitam
Polymestoris me clanculum misi domum
Ische rhenesiam optimam glebam: serens
Populum ferocem uirginitatem. mecum simul:
Multum dat auri pater: ut esset filiis:
Quo uiuerent: satis superstibus suis
At qui priamidum quoniama erat natu minimus
Me misit extra genitor. arma nam iuueni:
Hastamque ferre non potis erat brachio.
Dum troia rectis mœnibus: dum turribus:
Infracta staret: dum meus frater fieri
Hector secundis uititur bellum: uitibus
Paternus hospes me quasi quem surculum
Alebat augens misere: at ubi patria periret
Hectorque frater: & patris lares penitus
Cecidere. Pyrrhi & ipse peribuit manu
Iugulatus impii pater ad aram dea:
Occidit auri gratia me hospes misere:
Corpusque pelago tradidit: quo augur domi
Haberet ipse: iaceo nunc in littoribus
Nunc in lalo poti sine sepulchro & flentibus
Ex ante fortuna malis conficit uarias. Obscurae ne Euripides nobis immortalitate ait: ostendit i hac longiuscula interfecti Polydori coquestio. Et ne cu poesis sim dicendo plixior. audi amus: quod ex academico creatore audi toto Xenocratis Arcesilaus doctore & Cicero & Plutarchus memoriam prodidere de Enthynoo quodam ita

Aetna
empedocles
Theombrotus
Curtius
Codrus
Philenus
decii tres
phocyllides
Homer
Necyomantia
Tiresias
Homer
Demas
Homer
patrocl
Achilles

Euripides
anaxagoras
Polydorus

eurykipides
Crantor
xenocrates
arcesilaus
Cicero
Plutarchus
Euthynus

Thiresiasque anima sceptroque ornatus & auro
Imploro: nec enim retro me annare potestas
Post ignis fortem. nec uiui longius acti
A sociis sessum. nos consultabimus ambo.
Sed me quae genuit: fors dura absorbuit olim.
Et te fata eadem Troia sub mœnibus almae

Quamplurimis uorticibus actus fluctuū
Nunc corpore reclito feror matrem ob hecubam
Iam tertium pendens diem: quatuor mea
In cherchonesio solo ex troia ueniens
Adest misera parens: gete danai agunt
In littore oēs huius agri threici
Cum nauibus finiū suis: nam peleo
Satis parēte sup suo uisus tumulo
Onnis Achilles copias classis danae
Quae palmulas domū maritimā dirigunt
Remoratur unus uictimā suo dari
Ac præmium Polyxenā tumulo petet
Meam sororem cosecuturus quide
Nec enim ab amicis non ferrit quem petit iugulum
Fatū sororem cogit hocc die perimi
Cadauera duo filiū tuebitur
Mater duorum illiū infauste ac meū:
Namque ut sepulchrum rite contingat mihi
Serue offerā me pedibus in maris salo
Manes enim exoraui: ut in matris manus
Cadā: ac sepeliar: quod itaque optauī mihi
Erit: anui matri eminū cedam mea
Haec extabernaculo Agamennonis ueni
Mei metu uisi: o parens quae regia
Genita domo seruis: ut in foelix agis,
Quātum prius nunquam: deus quis te bona

Elisius
Terina
Psycho/
manton
Aurelius
augusti/
nus
paulinus
Eps
Medio/
lanum
Cartha-
go
Cicero
Hierony-
mus
eustochi-
us
Paulus
apo-
stolus

Io Elisii terinæ filio. Tradūt. n. huc euthynou nulla neq; morbi nec alia q; uideti posset: atcedēte cā repe te eē morte correptū. Quā qdē inopinatā casus afflictionē p̄ elisius q̄ iter oēs urbis terinæ ciues & opibus & vir-
tute & gloria prīceps eēt: cū ferret ipac: éter: putabat. n. filiū fibi ueneno subreptū: nec aliū i tatis opib⁹ & pe-
cuniis ullū habebat filiū: q̄re cū nesciret: quo alio mō gret liberati ea suspicioe: petuit psychomātion quoddā
i. ai uaticiniū: eliebāt. n. a malefica illa supsticioe stulta gētilitatis aī mortuoꝝ qbusdā sacrificiis & carmini-
bus: p̄ quos ueritas disceret. Quare ubi p̄ pacta sacra: ut mos erat. elisius obdormisset: habuit uisū tale. Visus
ē ei suus adesse p̄: cui cū narrauisset de filii obitu: illūq; ēt atq; ēt rogare: obsecraretq;: ut sibi iterēpti filii auto-
ré idicaret: ille ob hāc cām uenisse respōdit. Itaq; ab hoc igit: aceipe: q̄ tibi uides allata. nā ex his oia q̄ adeo do-
les: itelliges. Erat at ille qué p̄ secū adduxerat adolescēs qdā euthynoi p̄similis: & x̄tate & forma. Is iterroga-
tus qnā eēt: geniūsū r̄ndit: filii tui. Quā locutus tabellas ei reddidit. Ea uero apte tr̄s huiusmōi uerisiculoscō
tinebat scriptos.

Infās' uiroꝝ tu elisi mentes rogas

Nā morte fatali Euthynous iact tuus:

Quē uiuere neq; p̄tibus erat utile. Quod si gētiliū opiniōi nō credimus: an ēt uiris xpianis: illisq; & scissi-
mis & eruditissimis nō credeamus? Hāc sūt Aurelii Augustini uerba ad Paulinū ep̄m nolanū. Porro cū Me-
diolani cēmus: audiūmus: q̄ cū debitū repeteret: a quodā defuncti p̄s cautiōe p̄ plata: qdā filio nesciēte a p̄e
iā fuerat p̄solutū: cōtristari hō grauissime coepit atq; mirari: q̄ ei p̄ moriēs nō dixerit: qdā dēret: cum fecisset
ēt testamētu. Tū ei nimiris anxiō apparuit idē p̄ ei⁹ i sōnis: & ubi eēt recautū: quo illa solutio uacuata fuerat:
idicauit. Quo iūeto iūuenis atq; mōstrato: nō mō falsi debiti calumniā ppulsauit: sed ēt paternū recepit chi-
rographū: q̄ pater nō recepat: qn̄ ē pecunia p̄soluta. Hic igit: putat̄ aī hoīs curā gesisse p̄ filio: & ad eū uēis
se dormiētē: ut docēs qdā ignorabat: a magna eūi molestia liberaret. Ambigēdū ne ē cuiq; aīos hoīum cē imor-
talitatis: ubi a corpe se diremerit: cū p̄spiscue iūeri liceat eis niuos ēt eē curā? Sed audi dēceps magis admirādū:
qdā seq̄t. Sed eodē ferme ip̄e quo audiūmus: id nobis ap̄d Mediolanū cōstitutis. Carthaginis Rh̄ator eulo-
gi⁹: q̄ meā in eadē arte discipulus fuit: sicut ip̄e mihi postq; in africā remeauim⁹ rettulit. Cū rh̄atoricos Cice-
rōis libros discipulis suis traderet: recēs lectionē quā postridē fuerat traditur: quēdā locū offēdit obscurę
quo nō itellecto uix potui dormire sollicit⁹. Qua nocte sōniati ego illi qdā nō intelligebat: exposui: imo non
ego sed imago meanesciēte me & tā lōge trās mar̄ aliqd alid siue agēte siue sōniāte & nihil de illi⁹ dubiis oīo
curāte. Quō fiāt ista. nescio sed quonodolibet fiāt: cur nō eodē nō fieri credim⁹; ut in sōnis qsc̄p uideat mor-
tuū: quo fū ut uideat: & iūenū abōbus utiq; nesciētibus neq; cutātibus: qs uel ubi uel qn̄ quorūdā imagines sō-
niet. An fortassis cupiā minus locuples testis uideri debet aurelius Augustinus & eps & tanta sapiētia uir. qdā
nō quā ipse fortasse pmulta in se eēt exptus: p̄ uerecūdia narrare uoluerit: sed aliena rettulerit. At nō ea p̄fe-
cto narrasset uir grauissimus: nīli uera cē certo didicislet. Veg: audiamus p̄sbitez Hieronimū uirꝝ: ut triū lin-
guarꝝ eruditissimū ita ueritate & sc̄imonia nemini imparē. Is. n. in iis q̄ ad eustochiū: & ad reliq; uirgines scri-
bit de regula uiuēdi in uoāsterio: ita inqt. Expto itaq; seni deuote consulēti credite filiā. Si seni gulfatis: q̄
dulcis ē dominus: ad quē accedētes poteritis ab eo illud audire: uenite: & oīdā uobis oē bonū. Et tūc östen-
det uobis talia: qualia nō nisi assuetā mētes norunt. Scio qdā carissimā. Nā ut inscipiētā loquar: ego homin-
culus sic abiectus: sic uilis in domo domini adhuc uiuēs in corpe angeloz̄ choris sepā interfui de corporis p̄
hebdomadas nihil sentiēs diuinæ uisiois intutu post multoꝝ sape diez̄ sapiētia p̄scius futuroꝝ. Corpori re-
ditus flebā: qdā sic manēs felicitatis habebā: qdā inerrabilis delectatiōi bus sentiebā. Testis ē ipsa trinitas: quā cer-
nebā: nescio quo intutu: testes sunt: & ipsi beatī spiritus: q̄ aderāt: testis ē & cōsciētia mea qbus bonis ipse frue-
bar: quod & q̄lia nescit p̄ferre mollices corporis mei. Nō pōt ad tātē cōtēplatiōis dulcedinē cor seculari⁹
plēnū negociis puenire. hāc ab hieronymo scripta sunt. Quā uero uas elec̄tiois paulus apostolus de se scrip-
serit. nō sunt uisa mihi p̄tereūda. Nā & auctoritate scribētis & rei magnitudine sūt auditu dignissima: Siglo-
riari inqt: oportet: nō expedit qdē. Veniā at ad uisioes & reuelatioes dñi. Scio hoīem in xp̄o ante aīos. xiii.
siue in corpe siue extra corpus nescio: deus scit. raptū huiusmodi utq; ad tertīū cālū. Et scio huiusmodi hoīem
siue in corpe siue extra corpus nescio: deus scit: qm̄ raptus in paradisu & audiuit arcana uerba: q̄ nō licet ho-
mini log. Si uiuētū adhuc in corporib⁹ ai nō puīla qdā allata extrinsecus q̄ a grācis uocat̄ phant̄ or̄t̄ or̄t̄
Phātasmata sed sui ipsoꝝ ui atq; natura siue ad breuissimū t̄pis p̄uctū ab illo fuerint a corporibus sepati atq;
iisfdēredditi: q̄ uerbo & Lazaroz̄ suscitauit & puellā: siue a sēfibus abducti atq; altius eleuati ea lumine mētis p̄
spexerint: q̄ oculo corporeo uidere nō licet: si uiuētū inq; ajum p̄sente sine ullis corporis adminiculis pmulta
scire atq; cognoscere: q̄ sunt ab oī sensu corporis aliena: qdā dubitemus & aīos eē immortalis: & tū demū frui
suā immortalitatis bono: cūm a se oīo abdiearint corporeū oē impedimentū. Sed hāc horūq; similia: si cū for-
tasse uideaneſt antīgora: exemplis itē duobus tēpestatis nostrā cōtenti simus. Gabriel cōdelmarius qui postea
eugenius nominatus summa cum dignitate & gloria romano p̄ntificatiū p̄fuit: cūm uehemētūs agrotaret:
eētq; de eius salute a medicis oībus desperatum: illi iā de morte nō tā sollicito quā nihil cercius expectandi &
petrus & paulus apostoli duo apparuerunt in sōnis: uiq; bono aio eēt: hortati sunt. Nā & bonā ualeitudinem
ei redditā eē & p̄pediē fore: ut summus p̄otifex crearet. Quod qdē uterūq; secutum ē Nā tum simul cum sō-
no illum rehgt febris: tum nō multo post cum Martinus Columna prudētissimus ille & amplissimus p̄otifex
quiā fortunatissime & cum mirifico ecclesiā romanā incremēto uitā finisset: p̄otificatiū ipse p̄fectus ē. at Ni-
colaus Quintus optimus ille & eruditissimus plane uir in cuius munificētissimi patris obitu docti oēs inge-
nioc̄ p̄stātes extremum aufragium passi sunt. Cum nicolai albergati sap̄. ētis i primis & sancti uiri Cardinalis

phantas-
mata
Lazarus
Gabriel
Condel-
marius
Eugenius
Petrus
Paulus
Martius
columna
Nicola-
us
quintus
Nicola-
us
cardinal'

bononiensis obitum molestius ferret: huc tamē p sōnū ad se uenire existimauit: & ita auxiliū appellare. Thoma filiū qd diutius gemis: qd adeo te affugis: pone lachrymas: & te collige. nobis. n. bene ē benignitate Ihesu itaq; surge atq; accingere. ad breue. n. tēpus graue tibi subeundū ē munus petri gubernādā nauicula. Quā qdē sōni uisionē haud ille dissimulāter p se tulit: nā cū aliis nō nullis familiarib⁹: tū ēt mihi cū hac iter faceret Germani am petes ab eugenio legatus: cū iter loquēdū in sermonē incidi semus de m. suetudie & grauitate nicolai carinalis id oē sōni corā ueluti locabundus retulit: subdidit. n. cū hoc euenerit. Philelphus mi fructū recipies ueteris nostræ cōsuetudinis. Cūq; intra alpes eodē itinere obuiā habuissest aeneā siluiū integerimū & eloquē tissimū episcopū trigestinū: q; a Federico austrio romanor⁹ rege orator ueniebat ad Philippū mariā iclytum Mediolanēs ducē: simulq; uterq; uespī diuertissest in qdā cauponulā: & aeneas parcius luptū faceret: ut po-te q ab eo rege legaret: q stoica eruditus instruclusq; disciplina nō minus parsimonia ē nūmōr⁹ quā. uitæ fru-galitati cōtinēter studet: tū ad aeneā cōuersus Thomas Reuerēdissime pater inq;: qd ē opus tāta utamur parsimonia: cū uterq; in ecclesia romana pōfices maximi futuri sum⁹? Quā qdē rē nō serio min⁹ q; ioco eū pdixi se cert⁹ oñdit euēt⁹: Videm⁹. n. alteg̃ sūma sua cū laude sūmū pōfificē cōcessisse naturā: at aeneā cui nunc pio fecido nōmē ē: nō sec⁹ fortiter quā cōstāter pōfificatū gerere. Sed qd tā multis exēplis utimur? Nū. uet⁹ no-uūq; testamētū frusta emanarit i mūdū? Succita Samuelē ait Saul. at Iacob descedā ad filiū meū i infernū lugēs. Hæc tie ab utroq; dicta eēt: si min⁹ certo tenuissēt filiog̃ aios p⁹ corporis dissolutionē ēt uiuere? Quid. n. afferā testimoniū Iohānes apostoli atq; euāgelistā? An huic ēt nō credem⁹? Licet igt exterior hō noster corrū pat̃: interior tñ renouat̃ de die in diē. Rursusq; licet moriaſ in corpe: uiuit in aia. Quid. n. mēinero aut mortuū diuitē sepultūq; in inferno: aut mēdicū ad agelis portatū in sinu abiācē cū ore dñi dictū audiamus. Qui credidit in me: nō moriet̃ in æternū. & licet moriaſ uiuit? Viuit inq; lacōbe Antoni Marcellē Valeri⁹ filia il-le tu⁹. & uiuit is qdē eā uitā: q mutabilitati nulli. subiecta ē: sed eadē sp atq; pbeata. Itaq; uiciēdus tibi est atq; obstringēdus ratuōis custodia ois aī māror. Luctus ois ac gemit⁹ abdicādus in te florētissimi senat⁹ & bono rū gratiūlūp̃iōr̃. oīum oculi diūgunt⁹. Quāe tibi cauēdū ē: ne qd cōmisissē existimeris. qpp̃ rep̃hēdi iure q as. Quā me deleēt̃at hesiodus: q natales oīum dolēs gaudet in funere: Quā ipsū fortasse Thraces secuti tradū tur ort⁹ hoīum lugere: obit⁹ uero celebrare soliti. At massilēses eodē die. quo fun⁹ ē etatū: adhibito domesti-co sacrificio necc̃ssar̃ ioge q; cōniuio luctū finire cōsuesse. Apud lycios uero nō morē dūtaxat sed legē fuisse legim⁹: ut nō nisi ueste muliebri luctū seruarēt: Id q; ob ea rē factū: ut cult⁹ deformitate cōmoti se maturi⁹ a me rōre abducerēt: cū intelligerēt luctū effēminatū ēē & mollē & a uiri grauitatē dignitateq; maxie alienū. Tot igit̃ exēplis admoniti nō uincem⁹ tādē oēm aī molliciā. nō reprimem⁹ lachrymis: nō luctui finē statuemus? Cauēdū ē: si sapim⁹: ne nimia nostra in filios pietas despaciōis loco apd̃ deū hēat̃. Quod si cois ea. oīum gen-tiū opinio si tot graues ueræq; sētētā nobis aīoꝝ imortalitatē nō pba pp eos: q dprauatis morib⁹ existimat̃ aios una interire cū corporib⁹ ob eā. s. rē: quod ne in corporib⁹ qdē ipsiū siuos tibi. aios ēē sētiūt: usamur ēt ratōis adminiculis atq; armis: qb⁹ oīum male credētiū ptinacia nō oppugnet̃ mó: sed ēt expugnet̃: opprimat̃ q; Sed a. nteq; differēdi aciē descedā: in mediū ueniāt prisog̃ philolophog̃ de aio sētētā. Si. n. faciliōr uictō-riā nō bis erit. Aggregiamur at ab iis: q in philosophia ionica claruerūt. Thales milesi⁹ aīum dixit ēē naturam q; sp̃ si ipsā moueret: talis at definitio & si declarat aīum ēē imortalē: nō hoī tñ magis cōuenit: quam pīstātiori cuiā essētā. Anaxagoras uero clazomeni⁹ ēē aīum dixit specie aereum & corporeum Zenostoic⁹ aīum uo-luit ig nē ēē alii uero plariq; stoici spiritum calidum aīum ēē dixerunt. Et hi qdē oēs nō de hoīs aio hoc ē intel-lectuō: sed de sēsituō atq; corporeo suūt locuti. Platōis at discipulus Aristoteles duplicitē de animo est lo-cutus. Nam ubi quattuor nota illa principiorū genera complexus esset: ex quibus corpora imferiora ori-untur omnia: quintam quandam cēsūt ēē naturam: ex q; sit mēs. Éa vero noiauit eutheliā: hoc ē pfectiōnē idcirco ita appellatā: qd̃ aīatum corp⁹ pīficiat ea ui atq; virtute: q corp⁹ ē aīatum. Entheeliā uero ipsā aliud nihil ēē uult Aristoteles quā enegiā. . . agilitatē qdā & opationē interiore: q ueluti uia ac dux ad exteriōrem corporis actiōnē. Huiusmōi. n. ui atq; motu aī corp⁹ aīatum ad opādūm impellit̃. Ipsūt aīum ita definit A-niūs ēē entheeliā prima corporis naturaliter instrumētalis: q; uitā habere pōt. At huiusmodi de animo de-finitio nō interest magis hominis q; & pecudis & stirpis. Præterea entheeliā Aristoteles: quā ut dixi: psec-tiōnē sig pīficiat: pro speciali intelliō uult essētia: quā ēē in effige: Nā essētia tripliciter accipitur apud Ar-i-stotelem: Vna quā cōstat corpore qdē: sed ut animalia & ea quā nō arte fiunt: Et hæc propterea essētia dici-tur: quo niam & hæc ipsa sit: & cætera quā sunt: esse faciat. Altera est essētia: qua materiam informem & ru-dem ad huc mente cōsideramus. Et hæc quidem essētia potestate est omnia: quā fieri ex se possunt: effectu at-nibil adhuc ut æris massa & ligna rudia. Tertia uero ē essētia: cui effectu accidēs pīficit ea: exornatq; forme i-pressiōe: Ex qua qdē forma q insigniuit ars id quod pfectum ē: nomē accipit ut statua. quā ex similitudine formæ. cuius est statua. simulacra uocat̃. Similiter inq; hō animal certe est. & est rudis materialisq; essētia. & hæc fanē composita ex materia ac forma. qpp̃equa ex corpore animoq; constat. Eius igit̃ corpus materia ē animu.s uero forma. Et secundum eā formā hoc est animū animal nomen accepit. Hanc igit̃ formam qua singulā formantur. Aristoteles generaliter uocat entheeliā id est absolutam perfectionem. Hac enim ob-uenientē perfectione rudia quā antea & in sola potestate fuerant: ad actum effectumq; perueniunt. Nauī sūt quād am ut ipse inqnit. sola potestate animalia. ut oua aut sēmina quādam uero cum opatione & effectu. ut quā adhibito fotū exciduntur animalia quenadmodum cognosci ex auib⁹ pōt. Nā eā ex ouis quā souerint. pullos excidunt Quā ex re non obscure appetet entheelian non cuiusuis corporis esse animū. sed eius tā-tum q; animi capax sit & ob eam rem dixit. quod uitam habere potest. Non enim quicquid est corpus. idem

xxxviii

Thomas Petrus apostol⁹ Germāia Eugen⁹ Philel-phus Aeneas Silvius] Frederi-cus rex Philip⁹ pus dux Pius se-cundus Samuel Saul Iacob Iohānes] apostol⁹ Habraā hesiodus Thraces Massilē-ses Lycii

ii. pro-batio

Thales Anaxa-goras Zeno Plato Aristote-les entheeliā energiā Animi definitio Essētia dei tripli citer

g. ii.

etiam uiuit. Nec tamen prætereundum arbitror aristotelem pro illo quinto genere aliud intellexisse nihil secundum Plutarchum q̄ cælum ipsum. Quare cum auerrhus ille cordubensis. qui in plerosque eius philosophi libros egregie est commentatus. colligit ex aristotelis dictis unam esse & eadem in omnibus mētem ita ad puto acpiendum. quod ita ex illa cælesti specie animus intellectuus in cūctos homines æqualiter susus sit. ut corpora animatiū oīa ex q̄ttuor illis elemētis ortū hñt. Hac at ai uim eundē hūc eē immortalem uoluissē p̄ ex iis q̄ ab eo sūt scripta in libris de aio. Ita. n. ingt. De mēte at & ui cōtéplatiua nōdū ē p̄spicuū. Sed uideat eē alid gēus ai. Et hoc solū pōt separi quēadmodū id: qđ ē p̄petuū ab eo: q̄ corrūpi. pōt. Sēfat igit Aristoteles tantus ille & tā illustris philosophus qđ secundū erat ai gēus: immortale eē aiūm: cū oñdit mēte: q̄ nobilissima est & optima ps ai: & corrūpi nō posse & eē sépiterñ. Et mēte qđ docet ea eē ai p̄te atq̄ uirtutē: ad quā referunt q̄ singuli sēfus nūciāt: & q̄ de iis q̄ sētiunt: iudiciū facit: examinatq̄ cuiusmōi ea sint: q̄ sēlib̄ uarie occurūt. hāc uero locatā eē in penétralib̄ cordis asserit: ubi alias quo p̄ ai species locat/ dicit imaginationē memorā apetiū excursionē. Et alio in loco asserit aristoteles mēte aduenire extrinsecus: eamque solā esse diuinam ita enim scribit libro secundo de animalium generatione ad uerbum.

Aristoteles

R elinq̄ ergo mēte solā extrinsec⁹ adueniētē ingredi: & eadē solā eē diuinā: Nihil. n. cum ei⁹ agilitate hēt cōe dpatio corporalis. Oīs igit̄ uis ai uideat alid corporis eē pticeps & ei⁹ qđ diuinoris q̄ illa sunt corpora: q̄ uocat̄ elemēta. Nec me latet: q̄ fit cōis philosophoꝝ quorūdā nr̄a tēpestatis opinio: q̄ se solos aristotelicos hēri uolūt et iis: q̄ nūsq̄ ab aristotele scripta cogitauē sunt cōtedētes isti qđ eē aiūm eē totū in toto corpe & totū itē in q̄libet pte corporis. Sed hēant isti sibi philosophia: quā uolunt philosomati poti⁹ quā philosophi. mō aut augustinī sētentia: quā minime ipromo: ubi. f. intelligat de illo toto solū: qđ p̄fectiōis effēti & p̄ uocat̄: aut ineptias suas aristoteli nō ascribat̄: Nā q̄ ai uires magis in uno loco q̄ in alio append: alia i cérébro alia in lecore alia in testib⁹ & alia in aliis mēbris p̄ q̄litate & aptitudine corporeoꝝ instrumētoꝝ eaz tñ oīum initia & q̄si rādices q̄sdā aristoteles p̄bat e sede cordis emanare: q̄ si sue cōcocti atq̄ cōsceti cybi p̄ uenas cordis cāteꝝ corpius irrigat. & mot⁹ corpore⁹ q̄ iocularis ē: a corde ipso initiū mit. Venage. n. & neruōꝝ initii & ueluti q̄dā nodus ipsū cor ē: ut Aristoteli placet. penes cor at intellectuā uis agitata ratiōabiliter q̄ ignita se ibidē coaerūtare existimat̄ p̄tē qđē illic habit̄as actu at atq̄ effectu ad corporis cōceptū & uiciniā cōmeās. Quin et dōcet aristoteles i iis q̄ de motu aialū cā reliqt̄ scripta: nulla necessitate fieri: ut in q̄q̄ corporis pte sit aiūs sed i quo dā principio. Id at eē cor antea exposui⁹. Itaq; neq̄ secundū totū q̄titatis aiūs ē in q̄libet corporis pte. cū anim⁹ talē totū naturā: nec p̄ se hēre possit: nec p̄ accidēs: neq̄ et scđm uirtutis totū. Nō. n. p̄ sua uī q̄libet aiūs ē in q̄libet corporis pte: sed scđm uim uīsuā in oculo & scđm auditū in aure: & scđm alios sensus in aliis sensuariis: sed ut redeā ad mētis imortalitatē: separi docet Aristoteles intellectuā hoc ai gen⁹ ab illo: qđ sētiūt̄ vegetatiū q̄ dicim⁹. Hac. n. ps tota ē corporis: qđ qm̄ cōstat ex cōcretiōe q̄ttuor illoꝝ elemētoꝝ: & discernat̄: & corrūpat̄: neceſſe ē. Aristotelis at auditor Dicaearch⁹ & Dicaarchi cōdiscipulus aristoxen⁹ mihi p̄bari nullo pacto possunt: quoꝝ alter aiūm eē dixit cōueniētiā corporis & intētōne qđā: q̄ ex ipsū corporis natura figuraq̄ uarios mot⁹ multiplicesq̄ cieret. Dicaearchus nero aiūm uoluit alid nihil eē quā cōueniētiā q̄ttuor elemētoꝝ. Vt eq̄ n. de aio in cōi locuti sunt. Hos at quodāmō secut⁹ asclepiades medic⁹ aiūm eē dixit cōcertationē sensuū. Cōcertationē at uoluit ea ēssē cōuenientiā q̄ sensus ipsi certatim ad naturā mūn⁹ uerent̄. Itaq; hi tres p̄ter aiūm uoluerunt esse corporeū. at Critolaus & ipse p̄ipatetic⁹ aiūm dixit cōstare ex q̄nta effētia: hāc uero p̄ cālo i tellexisse nemo est: q̄ sec⁹ sentiat. Hipparchus uero stagerites a doctore suo necessarioꝝ aristotele dissentiēt̄ ob idq̄ lōge deterior uoluit aiūm alid nihil eē q̄ ignē. Sed anteq̄ de platōe reliq̄s platōnicis uerba facia: me cōferā ad Pythagorā: q̄ philosophiæ italicæ p̄inceps fuit uir sane & doct⁹ & magn⁹. Verz pythagorici hñt̄ aliq̄ narrādo atecedat̄. Et oīum prim⁹ Epicur⁹. q̄ aiūm eē dixit tēpationem ex hisce q̄ttuor ex q̄litate ignea: ex q̄litate aerea: ex q̄litate spiritali: & ex q̄litate q̄rti: cuiusdā generis inominati. qđ ap̄d eū erat sētiūt̄. Ex quo p̄t̄ intelligi epicure de aio intellectuo locutū oīo nihil. Democrit⁹ uero quē epicor⁹ in physicis est plurimiū leeu tus: putauit animū ēssē cōcretionē ignea ex iis atomis: q̄ in rōis cōtéplationē cadūt: q̄ formas qđē orbicularis hñt̄ uim at ignitā: qđ ēssē corp⁹ uoluit. At leucipp⁹ hui⁹ doctor cū posuisset numer⁹ atomoꝝ frigidaz̄: dixit animū ēssē tempatū respiratiois frig⁹. Nec multo meli⁹ sensit agrigentin⁹ Empedocles: q̄ animū ēssē affirmauit sanguinē cordi suffusum in eodē ille errore uersat⁹: quo ii q̄ dixerunt animū ēssē cor ipsū ex quo & miseri. cordiā dicim⁹ & cōcordiā. Sed Hippo animū ēssē aquā: ob eā rem nō dubitauit affirmare: qđ diceret sāmē genitale: nō sanguinem ēssē sed aquā. Critias uero nō aquā animū ēssē uoluit sed sanguinem: qm̄ uideret. qđ mē brum sanguinis sit exps omninoꝝ: cōtinuo morte intercipi. Verz eo est empedocles tolerabiliō critia: quod in corde principatū animi intelligendiꝝ uim cōstituit. Ingt. n. sanguine cordis uigere hominis intellectū: siqdē intimis nr̄is sensibus ea: q̄ sunt extra nos propter cognitionem: ob eamque rem ita reliquit scriptum.

Terreno terram nostrō flamasque calore

Humidaque huimenti sentimus & aera fiat:

P aceque trāglū sit litis imagine litē. Sed de his omnib⁹ uel q̄lia sint: uel q̄tā hēant differentiā inter sele: cordis sanguine dicebat dijudicari. Fuerunt etiā q̄ dixerunt animū ēssē animā: hāc at ēssē uoluerunt spiritum: quo uiuim⁹ Nō nulli existimauint q̄sdā cerebri cellulā: animi tenere principatū. Alii uero secūs. Nā neque cerebri ptem ullā ēssē animū uoluerūt. Sed animū sedē haec locū ii posuerunt in corde hi at in cerebro. At pythagoras sam⁹ cui⁹ nomen habitū est illustre auctoritasque aplissima æternitatē animoꝝ on̄ derē conatus animū desinuit ēssē numer⁹: q̄ se ipsū moueret. Nec est miꝝ ita pythagorā animū definisse. q̄ tātā uim numeris dignatatemque tribuerit: ut eos atē mūdi animū fuisse assereret: & cum unum nō ēssē numer⁹ diceret sed fōtein quēdam atque originem numerorum: inferebat unitatem. q̄ a grācis dicit⁹

Monas omnium ēssē inīciū ac

Monas

finē: cū ipsa neḡ principiū i se nec sine admittat. Et ita eā deducēs ad diuinā illā lūmāq; effētiā referebat: eius q; notioē assēquētiū rege numero posteritateq; iō seq̄strabat: qd nō pluralitate nec tēporis posteritate sed p/ creatione seiū c̄tā uellet: eādēq; unitatē ad uniuersi mūdi aīum: a quo sīnt ai singuloꝝ: simul ratiōē referre nō dubitabat: Itaq; hāc unitatē q; a prima reꝝ cā ortā affirmaret usq; ad mūdi aīum ubiq; integrā sēp; idividuā ppetuā pēnēq; p̄tātē seruare Pythagoras arbitrabat̄. Et qm̄ putaret nūeros eē reḡ oīum substantias. dicebat unū qd̄ eēt principiū numeri: & qd̄ cū ente cōuerteret̄: idē eē. Numeꝝ. n. ex unitatib; cūponi neq; ad ens ul/ lá oīo accessionē facere sed diuisionē negare dūrāxat̄. Oē at̄ ens aut̄ simplex esse & ita diuisionē nullā admittere neq; opatiōē neq; p̄tātē aut̄ eē cōpolitū: & id qd̄ nō in diuisionē suaḡ p̄tū sed in eāz̄ cōiūctiōē hēre suū eē: & ita unū qd̄c̄ tueri suū eē: ut suā tueſt̄ unitatē huiusmōi iḡt̄ humāi substatiā quā aternā opinabat̄: nume/ rū eē definiebat̄ seiplū mouētē. Et is qd̄ numeꝝ p/ mēte accipiebat̄: quā ipsā id cīrco numeꝝ appellauit: qm̄ ad harmoniā q; cōueniētia qdā ē: numero op̄ sit. Veꝝ & si hic aliqd̄ dixit̄ nō multū tñ. Nā in pecudib; quo/ q̄aius qd̄diu ē in corpe. se ip̄lū mouet̄. Philolaus uero Crotoniates Pythagorā secut̄ aīum eē disserruit harmo/ niā. At heracleī ep̄hesī ingenio suo fīlus magis q; doctoris cuiuspiā disciplinā: quo se nullo ūq; usū affirmat̄: duplēc̄ eē aīum uoluit̄: alteꝝ mūdi aīantiū. Ac mūdi qd̄ē aīum eē euaporationē ex humidis: q; in ip̄lo sūt. sed aīantiū aīum ex ip̄la fieri euaporationē: q; extrinsec̄ fit̄: & ex ea q; similis generis ē in ip̄lis. Itaq; miradū nō ē si: intercutis aq; morb̄ sūt in cā: ut p̄iret̄: q; tñ humidoꝝ euaporationī tribuerit̄. Quā ip̄la opinōnē Alchmaon medic̄ idēq; philosoph̄ eadē demētia ē secut̄. Diogenes uero apollōiates Anaximenes Cretēsis non multo his duob; mihi sūt uisi p̄rudētiores: q; rege principiū aerī tribuerit̄: & hūc eē uoluerit̄ aīum Nā qm̄ scđm illos aer ē elemētōꝝ oīum & tenuissim̄ & principiū iō aīus & cognoscit̄ & mouet̄. Quā. n. principiū ē: cognoscit̄ ēt̄ cātērā q; uero tenuissim̄: iō eē p̄bat̄ cōlē: anee mortuū. Et qd̄ p̄tereūdū nō ē: de heracleto: sūt q; illū cīcāt̄: & fin̄sse aīum eē scintillā stellaris es̄tētia. xenophanes quoq; colophonī mihi incōstātior uisiū ē: q; aīus nūc ex terra aq; q; cōstāre: nūc sp̄itū eē dixerit̄: & utroq; tñ nō mortale. Nec xenophane mihi uisi sūt multo accutio/ res aut̄ Parmenides q; ex terra & igni aut̄ Boeth̄ q; ex aere & igni aīum cōstāre sūt opinati. At Hippocrates medic̄ aīum eē dixit̄: tenuē sp̄itū p/ corp̄ oē dīplū. Sed iā ad pythagorā nra reuertat̄ oīo. Is. n. Pherecide sy/ trio usus doctore philosoph̄ oīum prim̄ ut tracūt̄ qdā: aternitātē aīoḡ assēquerit̄: q; q̄ Thales milesī q; py/ thagorā ānis circiter cētū atēcesit̄: idē tenuisse oīndit̄. Pythagoras iḡt̄ prim̄ ex italia philosoph̄ familia assēruit̄ aīos nulli subiacere interitui nulla tñ ad eā tē reddita rōe: siue qd̄ definitionē latis ex sele firmā eē iudi/ casset̄: siue qd̄ tāta eī foret̄ aūtoritas ap̄d̄ oēs: ut q; qd̄ ip̄le dīxisse rōe firmit̄ hēret̄. Secut̄ ē tādē Plato lo/ cratis auditor: quē tris p̄bare ac seq̄ solitū legim̄: doctorē suū eū quē dixi. Socratē imortalib; & heracleum in naturalib;. In iīs uero q; supra naturā diuināq; sūt: Pythagorā. Is iḡt̄ Plato cū ad mūdi similitudinē aīum tri/ aīa diuixisset̄: eī principiū hoc ē mētēq; ratiocinat̄. intelligit̄: ac sapit̄: in cerebro tāq; i capitolio: aliquo collocauit̄: qm̄ ea corporis ps̄lōgī abest̄ a colluuiō & sordib;: uigore at̄ iracūdā: at̄q; aioitātē quē gracī. TV.
 x. On Thymō appellat̄ in corde: cupiditatē uero suter̄ fōrdia Huiusmōi. n. ordinē ēt̄ in uniuerso mūdo & i/ republika ip̄la seruauit̄ Plato. In ciuitate. n. & uniuerso populo q; prudētia cāteris ciuib; sapiētiaq; p̄stāt̄: eos hitare iubet̄ aditioris locos urbis: q; p̄cipia dent̄: iubēt̄ q; agēda. In medio at̄ urbis tāq; in castris militariē iū/ uētē & reb; agēdis aptā collocat̄: q; exeq̄t̄ & agat̄: q; lūt̄ a p̄tātiorib; cōstituta. In extremis uero Vrbis. eē/ dē locis opifices eē uult̄ & uulgaris reliquoſq; oīis: q; aut̄ in̄ lesilli: aut̄ in̄ sordida arte uerſent̄: ut pareat̄ p/ cōue/ niēt̄ quoq; at̄q; utila ministerio. Eadē rōe ac similitudine in mūdo ē usus: cuī sumitātē ac principē q; impat̄: regit̄ moderat̄ oīa: cālestī domicilio diuinet̄: huic tāq; in media regiōe subiicit̄ āgelos at̄q; denīōis: q; agāt̄ oīa exequāt̄ q; p/ impio. In terra uero hoīes sūt positi: ut pareat̄: & ministerio p̄sto sint. Et ita in nobis qddā rega/ le eē uult̄ positiū in sūmo: qd̄ impat̄: qddā uero qd̄ agat̄ collocat̄ i medio. Tertiū at̄ pubeten̄ & intra politū: qd̄ regit̄ at̄q; administrat̄: & ea qd̄ duo appetit̄ sp̄es eē uult̄: q; ratiōī tñ naturaliter pareat̄. Impat̄ iḡt̄ mēs in/ capite: q; ē prima aī uis eaq; cōtēplatiua: q; intelligim̄ ac sapim̄. Altera uero aī uis q; scđā ē dignitatis. in pecto/ re cōstituta ut̄ agam̄: q; iussa sūt̄: efficit̄. R̄ eliq; uero inferī posita illa uis uj̄rib; meliorib; morē gerit̄: Cēlet̄ aut̄ plato aīum meare p/ oēs art̄ totū q; corp̄: & p/ singula mēbra q; si in strumentā uim suā oīndere & ad ip̄lū in sen/ tiēdo qd̄ē referrī oīa: q; sēlib; occurat̄: ea uero q; sēlūs referas̄: ē alia at̄q; alia. Definit̄ at̄ plato aīum hisce uerbis
 Aīus ē substātia incorporea seiplū mouēs ac ratiōalis: Huius uero immortaliitatē demonstratur̄ ita Socratem in li de pulchro: qui Phadrus inscribit̄: d̄slerentē facit̄ tāli argumentatiōē & ea qd̄ē ad uerbū: Aīus oīs imor/ talis ē. Quod. n. sp̄ mouet̄ ē imortale. Quod at̄ aliud mouet̄: & ex alio mouet̄: cū finē hēt̄ motiōis: uita ēt̄ fi/ nē hēt̄. Solū ergo qd̄ seiplū mouet̄: ut qd̄ seiplū nō relinq̄t̄: mouet̄ nūq; definit̄: sed̄ et̄ cāteris quotquot mouē/ tur̄: hoc sōs & principiū ē motiōis. Ad p̄cipiū nulla ē origo. Ex p̄cipiū. n. oē ortū necessario orī. Iplū ue/ ro nullū ortū. Nā si ex aliquo principiū gigneret̄: principiū ēt̄ nō posset̄. Sed qm̄ nō orī nōcē ē: ut nec ēt̄ corrūp̄t̄. Principiū. n. si perierit̄: neq; id ex alio unq; nec alind ex illo orīat̄: si qd̄ē a p̄cipiō orīri oportet̄ oīa/ ita iḡt̄ fit̄: ut̄ motiōis qd̄ē principiū ex eo sit̄: qd̄ ip̄lū moueat̄ a seiplō. Hoc at̄ nec interire nec naſci p̄t̄. uel & nē calū natureq; oīs corrūat̄: at̄q; cōfistat̄: q; ip̄la hūquid ex eo cōfistere rursus possint̄. Vnde agitata ortū sīnt̄/ hitura: Qū iḡt̄ p̄spicuū sit̄ id eē imortale. qd̄ mouet̄ ex seiplō. q; uereb̄t̄ hāc ip̄la eē ai effētiā & rationē di/ cere: Oē. n. corp̄. qd̄ exteriōe agitat̄ motu. ē i aīum. Quod at̄ i teriore motu suoq; agitat̄. aīatū ē. hāc. n. ē p/ p̄tia ai natura. Quod si hoc ita hēt̄ aliū nibil eē. q; ip̄lū a seiplō moueat̄. q; animū necessario fit̄. ut̄ animū neq; naſcat̄. neq; moriat̄. Qua subtilissime certe plato. & q; pulcherrimā immortaliitatē animi argumētādō cōclu/ sumō nō ita principiū quē ad modū finē sustulisset̄. Nā & si animi nō naſcūt̄. cteant̄ bi tñ. simulque ab illo in/ fundunt̄ in hominū corpora. ab quo sunt omn. a ex eo creata. q; ātea nō fuſſet̄. & eodē qd̄ē t̄pis p̄uctō & cre

philola/ Heraclē/ tus/ Caillū/ Alchma/ on/ diogenes/ anaxime/ nes/ Heraclē/ tus/ xēopha/ nel/ parmeni/ des/ Boethū/ Hippo/ crates/ pythago/ ras/ Pherecy/ des/ Thales/ Plato/ Socrates/ heraclei/ tus/ pythago/ ras/ Thymos

Angeli/ Dāmōes/ animi de/ finitio/ phadrus/ Argumē/ tatio/ platóica

zēnōcra
arcelīa⁹
Hippon
empedo
cles
Heraclī
des
Plato
Speusip
pus
Aristole
les
Stocic
Antisthe
nes
Socrates
zeno
Crates
Chryslip
pus

Possido
nius
Plato

Animi
definitio

antur & infundūtur. Nec n. cū illis sentio: q uolūt aios n̄os. simūl ois creatos eē. Nec itē cū illis: q afferunt ita hominū aios ab aio, ut corpora ab Ad̄e corpore manā. xenocrate uero aliud diceñ nihil usus ē: qd doctor eius Plato sensisset. Nā cū ait aiūm eē numerū: cuius uis ex natura sit maxima: nihil plus addidit: q̄ oēm illā seipsā mouentē uim ab ipso deo manare: id quod ēt Platonē uoluissē ex eius scriptis deprehendi pōt. Arcesī laus uero ut fuit mediae auctor academiæ: ita ēt a platōe supioribusq̄ platonicis dissentiens eadē ratione animūm ēē putauit sanguinē: qua & hippo & empedocles nō quā mētis uis foret secū ipse cōsideras sed oia ad sensū relerēs. q cū totus sit corporis: interit ēt una cū corpe. Nec prætereūdus est heraclides pōticus: q aiūm dixit eē luce principatū is uidelicet igni tribuēs. Sed reddeamus ad platonē. Hic nō tā aī nobis q̄ creatus esset: i mortalitatē ostēdit quā ēt aternitatē: cuius ēt principiū nullū est. firmissima argumentatione demonstrauit. Quā rationādi uim & Speusippus ac relig fere oēs q̄ a platone fluxere: maiore immodū approbabauerūt: sūtq̄ secuti. Vnus aristoteles est inuētus q̄ a doctore suo quē annis uiginti audiuerait dissentire sit ausus argutia potius usus quā ueritate: Quod si maluisset uiḡ se gratū & iustū existimari quā aequa uersutum ac doctū: nunq̄ ad eo quod nō minus pbat. quā accutissime norat: declinasset itinere. Sed ita sunt hoīum ingenia gloriae cupiditate plerūq̄ accensa ut neq; pensi uelint: nec ueritatis hēre rarionē. Nec tñ stoici pte rēundi sunt: q̄ auctore Antisthene socratis discipulo nomē inter philosophos hūt: honorificū pleriq̄ hoḡ ex natura ignea constare aiūm putauerūt: q̄ cōsentientes empedocli eius principalē pē locauerunt in corde: nec eā tñ sanguinē ēē uolu erunt. Siqdē sanguis cū cope simul nascit. At zeno Cittius thebani crateris auditor opinatus ē aiūm eē spiritū: ex eo nactus rationē: quod spiritu recedēte a corpe aīal moreret. Itaq; dicebat hoc sane ē aīal. Sed naturalis spiritus dū recedit morit aīal. Quo fit: ut naturalis spiritus aiūs sit. Crisippus uero stoicoge oīum ultimū idēq; eius sectā eruditissimus & in scribēdo nō minus copiosus q̄ accuratus dicebat una eadēq; re nos spirat & uiuere. sed qm̄ naturali spiritu spiraremus: eodē ēt nos uiuere spiritu. Et q̄a nos aīo uiuermus: hinc cōcludere nitebas aiūm nihil aliud ēē q̄ naturalē spiritū. Animū uero ipsū in ptes octo diuidebat. Cōstare. n. hunc asserebat ea ui. quā imperat & sensibus qnq;: tū uocali substatiā pterea serēdi gignēdiq; uirtute. Partes at ani- mi a cordis sede tanq;: a sōtis origine manare: & p uniuersū diffundi corpus uitaliq; spiritu singillatim mēbra cōplere oīa & ea regere atq; moderari arbitrabat̄ innumerabilib⁹ diuersis uirtutib⁹ alēdo adolēdo mouēdo localib⁹ motioib⁹ instruēdo: sēlibus cōpellēdo ad opādū: totūq; aiūm sensus q̄ sūt eius officia ueluti ramos ex illa principali pte tāq; trabe futuros: eoḡ q̄ sentiunt̄ nūcios pādere. Ipsū uero de his quā nūnciauerint iudicare tāq; regē. & ut singuli qdē sensus unū qddā sentiū: idq; ad p̄ns t̄ps. Nā neq; p̄teritū q̄c̄ meminere nec futurū suspicāt̄ q̄c̄ ita intimā cōsultatiōis deliberatiōis: p̄priū ēē Crisippus uult: tū cuiusq; sēlus paf- sionē intelligere: & ex his q̄ nūciāt̄ colligere qd ea res sit: tū accipe p̄fēctia: meminisse p̄terita: puidere futura: Additq; muta ēt aīalia hēre uim animā principalē: sed eā dūtaxat̄: qua cibos discernant̄: imaginēt̄: insidias declinēt̄: prupta p̄cipitiāq; p̄siliāt̄. & locos sibi tutioris q̄ritent̄: ac necessitudinē recognoscāt̄: multaq; sibi pā- rent q̄ ad salutē expeditū: sed hāc uim scđm naturā ēē dicit: nō scđm eā mentis rationē: qua ex oīibus animati- bus hō utī solus. Adduci q̄ similitudinē uir eruditissimus nō ineptā: Ait. n. Quē admodū Arachnea in me- dio cassis sedēs oīa filior̄: exordia tenet pedibus: ut cū ex bestiolis qd ex quacūq; pte plagas inciderit: de p̄xio ip̄a sentiat̄: sic principalis uis aiī posita in media cordis sede sensuū exordia retinet̄: ut cū qd nūnciabunt̄: de p̄- ximo recognoscāt̄. Et uocē quoq; crisippus uult e gremio cordis mitti: q̄ ubi tādē a lingua caterisq; dictionis i strumētis formata fuerit: sonos articulatos ædere q̄ sermōis sūt elemēta: quo qdē ueluti interpret̄ ipsius mētis arcani motus apiant̄. & id uocat̄ aiī principale. Quare cū spiritu aiūm ēē dicit̄: cū sane corpus dicit̄: iōq; eūn- dē pati: quē corpus interitū: siue at̄ simul cū corpe eiusmō: aiī intereat̄: seu nō multo p̄ ad rē nihil q̄q nō intel- ligo: qd nō pereat simul cū corpe: cū idē sit ēt corpus. At̄ possidoniū cū aiūm dicēret esse corporis formā aliqd dicere uidebat̄: sed nō multū: cū eā subiiceret interitui. Nos uero alia ratiōe & ab his q̄ sibi aiūm cū pecudib⁹ cōem ēē uoluerunt̄: & a platōe & exteris q̄ hoīis aiūm deo aequale statuerunt̄: nō iniuria dissētūmus. Credim⁹ n. & affirmare indubitate audemus ita aiūm ēē in corpe humano: ut deū in mūdo. Nā ut deus q̄nullo tangit̄ motu: oīa actu mouet cū ip̄se neq; p̄ se neq; p̄ accidēs moueat̄: codē mō: cū aiūs imobilis ip̄se sua natura sit: cor- pus tñ mouet. Mouet. n. p̄ accidēs aiūs: cū mouet. Nā ut exteris in rebus oīibus deo ē aiūs: ita uirus animiq; mouet: inferior est dei uirtutē: quā mouet oīa. Sed iam ad firmioris nos rationes & xpianas & nīras p̄priū accessuri q̄bus animi immortalis dilucide appareat: qd animus ip̄se sit: nostro q̄sī marte definiamus: atque tue amur non tam fortasse subtiliter q̄ recte ac religiose. Id uero facillimum factu fuerit: si prius ostenderim⁹ nō simpliciter dici animūm: cum eius nōmen latius pateat. Nam quecūque dicimus uiuere: iīs animūm damus. Quare cum & herbæ stirpeque omnes uiuant: hac omnia minime carent animo eo scilicet: quo aluntur & a dolescant̄. Et in pecoribus & iumentis inest animus idem: qui in herbis & in arboribus: ac præterea qui dici- tur sensitius. Sed in his neque intelligentiam nec perfectam rationem inesse uolumus. Itaque animus omni- p̄fectionis numero absolutus in homine est solo. Hunc erga ipsum definiamus. Animus est creatā substanciā spiritualis simplex rationis intellectusque particeps: quā se ipsam mouēs naturale instrumentaleque corporis tandiu afficit ea ui: quā & uitalis: & sensibilia admittit: quoad eorum natura capax elementalem conuenientiam seruat. Hic mihi humanus uidetur animus: quem si quis ignorat quonam pacto quo delphicho p̄cepto admonemur. se ipsum cognoscat: non intelligo. Huiusmodi autem animūm nēque corrupti nec aliud quicquam pati posse: quo a seipso discedat: cum discessū facit a corpore nullus mihi uidetur labore susti- nere audacterq; defendere. Nam ut a faciliōrib⁹ rem probare aggrediar: animus corpori apolicatus nequā

Ci est ut Platoni placet. Id n. si eet. n. unū qddā esse aius posset. sed multa pmixta. Nec n. accircio uitā suscipit corp⁹. qd ei aius applicet. sed quoniā p oēs eius ptes diffundat. qd at aut p mixtionē aut concretionē afferā. Plato
cū nullum corp⁹ qat aliud corp⁹ usqueq; penetrare. qre si neq; corpus neq; corporeū qcquā penetrat. aiūm corpe carere qd neget. atq; oē corp⁹ aut interiore agitat. aut exteriore motu. Sed qd exteriore utunt̄ motu. i. aiā sunt: qd at interiore aiata. Quod si aius eet corpus: aut aio aliunde sumpto uteret: aut ut ai careret. Sed cū utrū qd hogz absurdū sit: relinquit aiūm eē incorporeū. Praterēa si aius eet corp⁹ sequeret̄ corpori sociari corpus. Ac ea societas uel ex applicatiōe fiat: necesse ē: uel ex p mixtioē uel ex cōcretioē. Sed ex applicatiōe ai q solus dat uitā corpori societas ea fieri pōt: cū applicat⁹ aius si sit: ad corp⁹ intimū nō pmanat. Nihil. n. penetrat amplia tum. Itaq; animus & corp⁹ applicatiōe sociari nō pnt. sed nec ē p mixtioē. Nō. n. aius eet unū qddā sed per mixta multa. Nū fortassis cōcertioē societas ea fiat: si ita foret: duo p se corpora inuicē trāsirent: & locus unus quo corpus cōtinet̄ duoge corpore capax eē p fieri certē nō pōt. Quare cū neq; ex applicatiōe neq; pmixtioē neq; cōcretioē corp⁹ & aius locant̄: patet aiūm eē incorporeū. & qm̄ sua quadā ui natura p cōsistit eundē ēt imortale. Mouet. n. ipē ex sese & mouet corp⁹. Nō mouet a corpe. Nec a corpe qcq recipit fm eē & subsstantiā suā: fed uitā dat corpi: & ut sentiat̄ efficit. Idēq; semp dū adest: habitaq; in corpe: Cū se uero secreuerit a corpe: hoc sane eius discessu interit. Ille at qa indissolubilis & imortalis creatus ē atq; sempitern⁹: p sese cōsiſtit: & eo melius hēt qd seruitate ueluti qdā corporis catenisq; liberatus sua natura suoq; bono fruit̄: cū iā ei nihil eē p impedimento: quo min⁹ acut⁹ ac pfect⁹: & intelligat & sapiat: oēmq; ia pspiciens diuinā essētā ueritātē sua beatitudine sit cōtentus. Itaq; ut in coeteris aiantib⁹ mōrs ē interit⁹: quo aius si l' cū corpe & dissipat̄ & perit: qm̄ nihil in iis ē eo sensu pfect⁹: qd sine corporis uita cē n̄ pfecta in hoie est ai a corpe separatio: qd ubi cōtigit: leuis ille atq; incorrupt⁹ euolat alti⁹: nusquāq; retardat̄: donec in illi⁹ cōspectū puenērit: cui⁹ imaginē ac similitudinē p̄fē fert: & tum demū of labore oiq; tadio pegrinatiois h̄ mūdanā uacu⁹ securus trāngllusq; qscit. Nā qd aut Epicuro aut Heracleo aliisq; istiūsmōi in int̄e uenerit: nescio: qd si l' cū sensu corporis perire in collectiū aiūm putauere. Nā id fortassis op̄lūti sūt: qm̄ aiūm corpe solutū corporeis oculi: uidere n̄ possent: qd si n̄ illū eadē ipsa & cogitatiōe cōplecti & rōe cōseq possum⁹: qdē dat̄: quē & si corporis oculis n̄ uidērem⁹: rōe tñ atq; intelligētā pspicie cōphendim⁹. An ignoram⁹ mentē ac lensū differre inter se plurimū? Senf⁹. n. a sensibilitatis nimietate corrūpit̄: ut de his legit̄. qd sedēt a Catadupos: ob eāq; rē debili⁹ sensibile a sensu ipso min⁹ sentit̄: ut in tubicinib⁹ tibieinibusq; nōnullis: & in iis qd aut fistulis aut tympanis crebri⁹ utunt̄: pspice adiueri: reddunt̄. n. auditu ibecilliōe adeo ut qd uoce sunt debiliōe min⁹ audiāt. Idēq; accidere illis sollet: qd oculogē int̄itum aut in solis radios aut in altiorē niue fix⁹ int̄ederint. Nā uidēdi aciē aut hebetant̄. aut ēt amittunt̄. Dē mēte at sec⁹ accidit: qd posteaq; intellectu attigerit intelligibilia illa cælestia ac sūma: lōge facilius ac meli⁹ intelligibilia qd sunt inferiora mundanaq; intelligit. Quare si mens māgis opando nō frangit̄: nec ēt quo min⁹ fit corrūpas. Praterēa rege eage qd sunt inter se cōtraria: cōtrariā eē rōem puto mihi cōcessum iri ab oib⁹. Si qdē cōcretū. discretionē patit̄: & dissolutionē oē tōpositū: aius certe qd neq; cōposit⁹ ē neq; cōcret⁹ nec discerni p̄t̄ nec dissoluī. Nā si qd̄ materia uacat: corruptiōi n̄ subiacet: quo aius quē simplicē esse substantiā definiūm⁹: corrūpi qat̄. Et cū uideām⁹ in natura qdā formas a materia separatas oīno ut āgelos ac dāmonas qdā at oīno insitas atq; imēsas: ut naturales formas ex materia ui abstractas: nōne formā qdā tertia ueluti media dādā sunt ad ipsi⁹ totius pfectiōnē: qd a materna scilicet manentes fm illud eē: qdā inferius nominatur: ut ex manant formā: qd a materia sunt deductā: quā manentes inquam a materia separati ab ipsa possunt secundum suūm ēt superius: quemadmodum sunt formā: separata omnino? Sed huiusmodi certe sunt ai nū: qd quo ad uires sensitivas manāt a materia: sed quo ad uires intellectivas separati possunt. Hinc fit: ut qd̄ ad mentale attingit uirtutē: a que hi atq; angeli & dāmones nullum iteritū patiant̄. Insup ignorādū ne sit: qd̄ simplex est. Id a seipso separari n̄ posse: sed aius cū sit simplex: quo pacto separetur a seipso? Itaq; neq; a suo ipbus esse. Nec n. per aliam quādā formam qd per propriam ac suam animo ē suūm ēt: quod dicitur. Nam de cōcreto & cōposito securus est: Id enim habet ēt̄ per formam: qd̄ poteſta a materia separari: & ita etiā corrumpi. Ad hac nihil corrumpatur: nisi aut per id qd̄ sibi cōtrarium habet. aut ob alicui⁹ defectū rei qd̄ sit ad eius ēt̄ necessaria. Sed huiusmōi animis nihil hēt cōtrarium neq; ad p̄prium eius ēt̄ corpus est necelariū. cuīm siue in corpe sit siue extra corpus. animus ipē p se cōstituit. Ex quo satis patet animūm nō corrūpi corruptionē corporis. neq; re alia differret illa qd̄ p̄dūm ēt̄ in corpe. se corpi animus cōem facit. dum abest a corpe. nō facit. Rūlus si fieri nullo pacto pōt̄ ut frustra sit naturalis appetitus: cum ipē homo natura appetit semp ēt̄: & cē id dicam⁹: ad qd̄ fertur omnium appetitus: & nos ipm ēt̄ mente cōcipiamus nō solum ut p̄ sens pecudum more sed simpliciter potius. An ēt̄ obscurē hominē qd̄ sit corpe mortalīs: cōseq ppetuitatem secundum animūm: quo ēt̄ absolute & securidūm omne tempus apprāhendit. At qui si animus simul cum corpore interiret: nemō se morti obiiceret. Neq; aliud quicq; duceret uita carius. Num Mutius ille qui postea Scāuola est cognominatus: habuit corporis potius qd̄ animi rationem: cum solus istra tot hostiū millia Porſennam ēt̄ adortus moriturū: cum foculo manūni tanq; imprudentiā ream exurendam imposuit. Nam Ze no eleates quanti corporis salutem fecerit. Phalaris testis est: cuius ſauiciam & truculētiā metu mortis pluri duxisset quam animi dignitatem. nunquam facinus illud tam̄ p̄clarūm ēt̄ effet adhortus: quo & phalarim interemit: & se iam pene interemptū reuocauit ad uiuos? Quid. L. Brutum memorem: qui ut Arūtem Tarquini regis filium interimeret uite ſuā non pepercit. Eadem fuit ratio Leonyde ad Thermophylas: eadem Epamynondā apud leuctra eadem. M. Marcelli fortissimi gentilis illius tui cum ab Annibale quem nūp om̄iūm p̄imus Romanogē imperatorē in fugā uertit̄: insidiūs ēt̄ circūuentus. Nā si corporis ſalutē maluifet

Epicur⁹
Heracle⁹
tus
catadupi

Angeli
Dāmōes

Mutius
Scāuola
Porſenna
Zeno
Phalaris
L. brut⁹
tarqnius
Leōidas
Thermophyle
Epamyndā
Leuctra
M. Marcellus
Annibal
Maximi
anus

quam aī magnitudini decorōq; cōsulere. se hosti fuga facile abstulisset. Certe si aius una interiret eum corpore nunquā esset ullus inuentus. qui nō se omni ope atque opera ab omni mortis discrimine adduxisset. At ui demus & permultos & magnos uiros: qui sealii pro patria alii pro deo uouerūt. Non solū uniuersa Roma na legio atrocissimis impii maximiai Cælaris satellitibus trucidandā se præbuit. sed maximi quoque ornatis simique exercitus idē s̄apenumero fecerunt: faciūtque quotidianie. Nec enim dubitant corpus quod sua natura mortale ē: morti exponere quo aiū immortalē p̄ egregia uirtutis pieratisque facinora liberent periculo atq; miseria h̄ uita. Et nos adeo nr̄i obliiti sum⁹. ut nr̄oꝝ obitū. n̄ sec⁹ lugeam⁹: quā si ai silcū corpib⁹ sint sepulti tā quā aio: q̄ ē humani corporis forma: graui⁹ accidere qcquā possit: quo corruptus intereat. Tripli citer. n. forma corrūpi pt: aut p actionē cōtrarii ut calor p frigoris actionē: aut p subiecti uitiū ut ocul⁹ si perierit: pereat etiā uis uisua necesse ē: aut p cā defectū ut si p̄sentia solis defuerit: deest ēt lumē aeris. Sed aius nr̄ nihil b̄mōi pati

Aristoteles dynamis pt. Ná quo pacto p actione cōtrarii corrūpat cu p ea m̄te quā Aristoteles uocat lecūdū gr̄acos Dvne & s̄lin dy namin hoc ē uī atq; ptatē possit & cognolcere & recipie cōtraria oia? Cui⁹ at subiecti corruptiōi subiaceat q̄ si a corpe manat scđm suū eē: sed ab ipso deo creat⁹ ē: Defect⁹ uero cauſa q̄ possit ullus accidere cu ei⁹ cā q̄ a lia nulla ē q̄ de⁹: & imortalis sit & incōmutabilis & aeterna? Quē pterea mihi afferes uī mediocriter doctū⁹ q̄ min⁹ cōfiteat q̄cqd ē itelligibile: iō eē & diuturni⁹ & firmi⁹: qđ sensibile eē dicim⁹: sed qđ sensibili⁹ in reb⁹ ē: sicuti materia priā corrūpi n̄ pt quo ad suā substātiā: hinc fit: ut lōge ēt min⁹ ea mēs q̄ ē scđm ptatē corrūpi possit. Formaz. n. intelligibiliū capax ē. Itē qđ agit ē eo quo patiat: multo pfecti⁹ atq; p̄ciosi⁹. Mens ē autē h̄mōi ea: q̄ scđm agilitatē opationē q̄ dī. Hac. n. facit ut actu ea intelligat: q̄ corrūpi n̄ possit. Sed h̄modi mēs ē qđdā ai n̄i uis q̄ neq̄ separi neq̄ miliceri nec pati pt: & ppterā imortalis. An illđ ēt fortassis abigamus: q̄cqd ex seipso mouet & opando & agēdo: alteri applicari n̄ posse. Nā si alteri applicaret scđm eē & eentia tunc opandi agēdiq; causæ opatiōib⁹ atq; actiōib⁹ aq̄lī r̄nderēt. Quod si ita sit cōiunctū: oēs internat opatiōes externaq; actiōes sint i p̄i cōiuncti: necesse ē. Quo fit: ut cā: quoq; sint eiusdē cōiuncti: nec illđ sit: q̄cqd ex seipso mouet ad opādum: & agēdum: itaq; h̄mōi cōseq̄us ē tolēdum. Nā qđ seipsm mouet ad opatiōes actiōesq; suas nō applicat alteri. Aius uero intellectiu⁹ ita seipm mouet ad interioris exteriorisq; a&: ut ad hos nulla natura ipuſa agite. Id qđ i his quoq; artib⁹ cognosci pt: ceterisq; reb⁹ q̄ p̄cipium capiunt ab actiōi rōcinatiuoq; intellectu. Itaq; scđm eē & essentiā n̄ applicat corp: Quod cum ita sit: pater alium interitu ei⁹ interire n̄ posse: cui scđm eē: & essentiā n̄ applicat. Num qđ ēt sum⁹ nescii: id cuius opatio & materia excellit & corp⁹: corruptiōe corporis n̄ corrumpi. Nec. n. opatio excellētior est ea substātia: cui⁹ ipa est. Cū igi tur intellectui animi opatio sit h̄mōi: intelligit. n. uniuersale: is ne una cum interitu corporis interibit? Qui ue ro putat animum esse corporis uirtutē: magno in errore uersant. Videl⁹. n. uirtutum instrumentalium opationis post annos qnq; & quadraginta in humanis corporibus fere omnibus frangi & débilitari solere. At illo æta tis flexu & sapientia augescimus: & ad sciendum reddimur: aciore ui qđam m̄tis longe p̄stantiores. Quod si aius ille noster corporis uirtus eēt: ea dumta xat intelligeret: q̄ corporis sunt. Nā cuiuscunq; aliqd capax ē p sua natura ē capax. Sed mēs cum spiritalia simpliciaq; intelligat: corporis uirt⁹ certe eē nō p̄t. Ad postremū ne ui deamur q̄ optet argumentādo: lōgiores: quicqd p una eadēq; formā rōe ē imago & similitudo separata illius atq; diuinæ m̄tis: nō manat a corpe scđum eē & potestatē. Nā si ita manaret enim quicqd formā aliqui⁹ capax ē: ei⁹ p ui ppria suaq; ē capax: & ita eā sibi formā p corporis materiæq; natura ipressā recipet: q̄ qđdē in eo eēt uel tanq; forma corpea uel quēadmodum forma q̄ & in corpe & p corporis cōuenientia nō ui ppria opa

Osee ad opandū in corpore hūano: ut illā uniuerso i mūdo opari & dicim⁹: & certo credimus. Itaq; necessario fit ut
gcqd s̄m eadēq; formā rōem ē imago & similitudo diuīa m̄tis: q; ut habet i Osee signaculū ē similitudis: id a corpore
s̄m eē & operationē & potestate manare nullo pacto qat Sed forma huiusmōi sepat̄ m̄tis cū & oī in loco
sem̄pq sit: siq; ambigat eadē hāc rōe recipi in aium intellectiūi: is ab oī se rōe alienū fateatur: optet, q; cū ita
sit: qd ueremur audacter ueroq; affirmare huiusmōi aium nec manare a corpore: nec fieri ullō mō posse: ut inter
eunte corpore i p̄e intereat: nihil inquā hēt aius noster in se mixtū nihil cōcretū: nihil corporeū nihil externum: sed
sua' quadā natura cōstat suaq; ui: q; sentit: q; sapit: q; uiuit: ac uiget: q; tot⁹ ē dei simili⁹. quo fit: ut neq; dissol
ui qat: nec se cerni nec deleri: sed imortalis sit potius: planeq; sépternus. Quid ergo dolemus Iacobē Antoni
Marcelle nobis eruptos filios? Quid tādiu collachrymamur? Quid q̄rimur? dirupunt illi tādem: dirupeūt. at
q; leues puriq; p̄suaserunt nebulosum: hoc est caliginosum cālum: eoq; sunt euecti: ubi nulli uentoq; flat⁹ nul
li imbrēs: nulla sunt tempestates: rubi null⁹ rigor: null⁹ austus: nulla mutabilitas sed trangilla omnia serenaq; sūt
ac plena gaudii ineffabilis. Itaq; redi aliqui ad teip̄m colligere: recreare: agnolce: q; sis q̄tusq; ciuis. An un⁹ for
tasse tu inter patricios Venetos sis inuent⁹: q; diuinęq; iusticię diffidere uelle existimeris? Hac. n. Venetis uo
bis laus ē ueluti peculiaris: qd mortalium diuum primi iusticiā coliti: satq; ueneramini. Num Veneti iusti sint:
de⁹ uero iniust⁹. Nā hoc erat tertium qd mihi dicēdum mō p̄posuerā: cum aīoꝝ immortalitatē ostensurꝝ me

Esaia & **Osee**. **B**ut natura concidat eis hec esse, ut iustitia sit in medio iubilata. **S**i Iouis deus est iustus: et omnis iustitia praeceps
or: **s**olus certe deus est & iustus & totius iustitiae filius atque origo. **H**ic est ille de quo scriptum est apud.
Esaiam: **M**eat sunt iustitiae & imperium. Itaque non absurde in **Osee** legitur. **R**ecte via domini & iu-

sti habitabunt in eis. De hoc ipso est David inquit iusticia est plena dextera tua. Quod si tanta est iusticia dei & tanta
 abundans. si tanta est ei⁹ impii potestas. dubitandum ne sit eum quod est apud Matthaeum apostoli. cuius secundum opa
 sua redditus? Nam si secundum Aurelium Augustinum placuit diuinæ pudentia preparare in posteræ bona iu-
 stis. quibus non fruenterint iniusti. & mala impiis. quibus non excruciantur boni. satis nobis argumēto esse debet ani-
 mos nōrūos esse immortalis. Videm⁹ n. quoddam: quia in his rebus cōfusio sit: quod orbis lunari subiecta sunt. Qui n. i h⁹
 saeculi cōmodis ordo esuel quod potius non abuso? Qui oī sunt seruitus inferiores: iperat uiris bonis: atque dominantur. Ho-
 norant ipsi: cōtēnunt pii. Qui doctrina ualeat & grauitate: ridiculo sunt. Assentatores indecēti habent in p-
 tio. Flagitosi ac neq; & opib⁹ abundat & gloria. Viri frugi ac p̄stātes & mēdici sunt & obscuri. Nulli p̄bita-
 ti nulli eruditioi ē loc⁹. Leuitates omnia & stulticæ plena sunt? Quā reg; absurditatē Abacuc ueluti admirās
 inquit. Quare respicis cōtēptores: & taces: cōeuleatē impio iustiore se? Et quod uidem⁹ quoddam usū fieri: affli-
 gunt uiri iusti ab impiis: & ad mortē usque per oēm uita cursu acerbissime crucianē. Qui at uim quod iniuriā quod con-
 tumelia in seruit nō mō pœnā subeunt: nullā per sceleris magnitudine: sed in deliciis potius & uoluptate uiuent.
 Sardanapali uitā nō exitū assecuti. quod si uera sunt: quod scripta legim⁹ Nullū malū impunitū: & nullum bonū ir-
 remuneratū: cū p̄sape iprobi nullā ppetrati facinoris in hac uita pœnā recipiūt: nec p̄mitū pbi: ubi eēt dei iusti-
 cia: si ai⁹ simul cū corpib⁹ interrirēt? Nū fortasse Diagoras illū meliū malimus: quā ueritatē seg? Diagoras. n.
 meli⁹ eū accusasset eum: ab quo liber quē ispe cōposuerat: subrect⁹ eēt: id quod ille a se factum peierasset: deinde li-
 bro pinde adito ac suo magnum ex ea re sibi nōmē atque gloriā pepisset. Diagoras qā ipuē adoleſcētē in tāto
 successu fortunæ peierasse uideret: deum eēt hō stultiſſim⁹ negauit. Nesciebat. n. alia eēt dei alia hominum con-
 suetudinē. Permittit quodque de⁹ affligi bonos: quo ul̄ magis exercitati meliores fiāt: ul̄ merita meritis cumulātes
 maiora sint p̄mia habituri: uel ob aliā recōditā cām hominib⁹ nobis incognitā illi notā. Itaq; recte in libro sa-
 piētiae scriptum ē. Nec. n. ē ali⁹ de⁹ quod tu. Tibi cura ē de omnib⁹: ut dñdas: quod nō iniuste iudicas iudicium. Neque
 n. rex neq; tyranus in cōspectu tuo inqret: deseris: quos p̄didisti. Cum ergo sis iust⁹: iuste omnia disponis: ip-
 sum quoque p̄t quod nō debet puniri: cōdēnas: & ex te existimas a tua uirtute. Et paulop⁹. Tu at dñator uirtutis in
 trāqllitate iudicas: & cum magna riuerētia disponis nos. Quis ē p̄terea ita ab omni rōe sensuq; abhorres: ut
 quod hominib⁹ nō negligis: id ab deo neglectum p̄teret? Si nos ex te quos genuerim⁹: diligētissimā curā gerim⁹
 num arbitremur deum nullā regē humanae nullā hoge quos ipse creauerit: curā gerere. Faciam⁹ ne deum om-
 nino otiosum: & secundum Epicureum pudentiā ei⁹ tollam⁹. oēm? At audiat ecclesiastes: ne dicas corā agelo
 nō ē pudentiā: ne forsan de⁹ irat⁹ si similes tuos dissipet cuncta opera māuum tuarē. quod p̄p cum de⁹ gubernet om-
 nia puidētia: & cum iust⁹ sit dñs secundum Hieremiā: satis nobis p̄bari debet eos omnis quod in hac uita rece-
 perint: fore ut in altera uita p̄ interitum corporis quodque p̄ meritis suis aut p̄miū recipiēt aut pœnā. Sed cum cor-
 p⁹ ab animo sepatum quā nihil sentiat: nihil ēt pati possit: an diffidim⁹: quod id totum quodque ē ul̄ optādum uel
 formidādum: animo ipi primum deinde p̄ resurrectionē & animo si⁹ cumulatiōe quodā mēlura debeatur &
 corpori⁹ quod ex re patet uel p̄ diuina iusticia hominum animos esse immortalis. Cum igit̄ iā satis dñsūm sit nullā
 eēt neq; necessariā neq; hōestā cām tā diuturni ac tā uāheintis doloris tui: quod filium uideas teterrimos ac tristi-
 corporis carcere mortis bñficio liberatum: cum morti quācumque in mundo sunt debeatū omnia: eāq; intelligas ma-
 logē omnium atque in cōmodorē finē: quod hominum uita cruciat⁹: & cūm suauissimi p̄terea cuiusdā sōni imagi-
 ne tum uitiose omnium sepulturā: & ut improbis p̄p futura supplicia formidandā ita p̄bis ac p̄is quod p̄pter
 na debet glā: expetendā maxime atque exoptādā. Quid ē p̄ immortalē deum? quod in ac fata immortalitatē li-
 bertate beatitudine animorē lugere te oporteat faustum felicē & fortunatum Valerii tui obitum: q̄ ut te p̄te ui-
 ro p̄stātissimo ita admiratiōe p̄bitatis suā adept⁹ oēm l⁹ uita quācumque haberi p̄ felicitatē ex hisce lūuosissi-
 mis tenebris cōmigravit ad lucē illī cālestis & pacatissimā ciuitatis: ubi omnia ridēt: omnia exultat: omnia
 bonorū omnium plena sunt? Iā sane tu Valerii bñficio quod nup̄ solum eras uenetiā cālestis p̄tē fact⁹ est eius.
 ubi null⁹ est luori loc⁹ null⁹ obtrectatiōi null⁹ cōtentioi⁹. Quicquid n. bonorū acqrunt liberi: nō min⁹ bōis: pa-
 rentib⁹ quā sibi acqrunt. quācum pulcherrima & dilectissima tui portico cālestī republica ē donat⁹: potes ē
 iure tu cum uoles: uelle at sp̄ debes: iura tibi filii uēdicare: quod n. est ap̄li⁹: quod regras inuita? Abundas tu certe
 his omnib⁹ & bōis & cōmodis: quod humana felicitas cumulat⁹. Nā si ad lāculi h⁹ felicitatem triplicia bona
 Peripatetici p̄tinē p̄cipiunt fortunā quod aliud nihil quā dei uoluntas est: corporis & animi quod neget felicissimum
 esse te? Vt. n. a patria incipiā. si quis secum aio uoluet. & quod primi uerint Veneti & quod regna tenuerint. & ubi tā
 dem cōsederint. & quod urbes illustrioris cōdiderint. satis quod ad patriā laudem aspectet. a se narratum existimet
 Nā res illogē maiorē quod tuorē clarissime gestas si ul̄ deliberare instituero. nō breui quā aut orōe aut libello. sed
 tot uoluminib⁹ opus sit. ut uel eas enumerare difficile fuerit. Itaq; ut pauci rem p̄currā. es tu Iacobus Antonius
 Marcellus omnium primum in ea patria natus & ab ineunte adolescentia ad istā usque ad p̄sentem uel aduentan-
 tem iā senectutē p̄ omnes atatis gradus egregie honorat⁹. quod nulla video in uniuerso terrarē orbe nominis glo-
 rīa clariorem. quod n. gens nō mō in italia sed etiā intra omnem terrā abitum nobilior est Venetis? Qui primum
 p̄fecti a Dorib⁹. ut dñdor⁹ siculus autumat. relicta ea gallia trāsalpīa p̄e opulentissima & p̄clarā quācētē
 regione Britāia. Nec. n. iis assentior. quod ueneto putat⁹ & ortos & nominatos alii ab Eneto rege Illirycorum.
 alii ab urbe Eneta. que etiam ipsa in Epiro & illustri fuit & potens. confedere post res multas atque peringen-
 tis pulcherrime gestas in paphlagonia. Deinde Phylamene duce atque rege auxiliū regi Priamo ferentes ad
 uersus Græcos tandem post maxima clarissimaq; facinora Phylamene amissio. cum paphlagoniam ob inte-
 stias eius regni seditiones repete nollent. se abeunti. Antenori nauigationis atque fortunā socios addide-
 res. siue is post. illi quā uulgo tradunt captiuitatem: grecorum benignitate pro ueteris hospitiū iure usus sit si-

xli
 David
 Matthæus
 apō/ stolus
 Augustinus
 nus
 Abacuc

Diago-
 ras meli⁹
 Solomō
 aut phi/
 lo

Cpicur⁹
 Ecclesia
 stes
 Hieremias
 Conclu-
 sio p̄ enu-
 meratio
 nem
 Peripate-
 tici

Veneto
 rū origo
 Dores
 Diodo/
 rus sicul⁹
 gallia trā-
 salpina
 Břitānia

Eneta
 Epirus
 Paphla-
 gonia
 phyleme-
 nes
 Priamus
 Græci
 Antenor
 ilium
 aegyptii
 Priamus
 Hector
 Euganei
 Eneti
 Troiani
 Troia

ue post ambitionē sub foederibus græcōgē ut sunt Aegyptii huius sententia locupletissimi auctores ex ipsius Priami & Hectoris uoluntate coloniā deduxerit intra sinū hadriati cū. Itaq; bello uictis fugatisq; euagancis

q; mare iter alpēs q; populi ferocissimi incolebat Eneti simul Troianiq; uniuersa illius regionis pontina quē primū essent egressi locū troiā uocauerunt. Idque Pago nomē mansit: Gentē autē uniuersam ob multitudinē uiresque enetōg; ex ipsius Anteōris troianorūque sentētia eneti sunt appellati. Eneti igitē adepti pulcherrimā atque feracissimā Italīa orā patauiō atque agleia: quā postea ipsam tempore calamitate funditus deleta rur- sus condidere romani: aliisq; nō nullis i ea conditis amplissimis & opulentissimis urbibus ac regno mirabili incremēto amplificato. Demū ut sunt res humanae incōstantes oēs ac mutabiles: enetii idē qui addito zōlico digāma ueneti postea dicti sunt: ob Hunōg; Gottorūq; impētū ac uastationē fortunā tēporibusq; prudenti atq; salutari cōfilio cedentes quotquot ex uniuersa uenetia proximi q; Italiae urbibus & opibus & nobilita te p̄stabant: in hunc istū locū quem felicissime nūc tenetis: ut erat ab oī barbarūq; turbine & imanitate appri- me tuus: sele oēs cū suis oībus incolumes receperunt. Vbi urbē uenetas diuino quodā ductu atq; auspiciis cō diderunt: qua qdē una nihil ē sub sole necq; mirabilius nec melius. Per idē uero tps incliti illi maiores tui plā- ricq; Marcelli moti nō cū ueterē illa necessitudine ac beniuolentia q; Aeneā antenorūq; fuerat inter se maxima: tū securitate & amoenitate loci post uersam a Gotthis urbē Romā in prādā & uniuersam serme Italiā ferro igniq; uastata cū ornatissima opulentissimaq; classe se Venetis priuatum ac publice p oīa ciuitatis munera cō iunxere. Quid. n. memorē superioris illos maioris tuos aut. M. Marcellū fortissimū & clarissimū imperatorē rem: p primus Romanōg; ducū uudit Annibalē fugiētē: qui unū de qdragies collatis signis mirabili sua cum gloria cū hoste dimicauit: q non minus aduersis quā secūdis in bellī uicib⁹ eadē se ai constantia strenuitateq; semp̄ gessit in uitium? aut. M. itē Marcellū uirum nō minus acrem & grauē q; eloq̄ntē: q ut publice libertati bonoq; consuleret: maluit incerto ac formidabili belli discrimine Pōpeūq; quā ullo blandientis fortuna usurus beneficio sentire cū Cæsare? Qualis at futurus erat Marcellus ille adolescens: quē Octavia sororis filiū Cæsar Augustus propter motū ingeniq; p̄stantiā sibi adop̄arat. si diutius fuisset in uita: ex Virgilio p̄nō cognosci pōt. Ita. n. de illo cecinit.

Quantos ille uirum magnum Māuortis ad urbem
Campus agēt gemitus: uel quā Tiberine uidebis
Funera: cum tumulum prāter labere iacentem.
Nec puer iliaca quisquam de gente latīnos
In tantum spe tollet auos: nec romula quondam

Vlo se tantum tellus iactabit alumno.
Heu pietas heu prisca fides in quiete q; bello
Dextera: non illi quisquam se impune tulisset
Obuius armato: seu cuim pedes iret in hostem:
Seu spumantis equi foderet calcaribus harmos.
Heu miserande puer siqua fata aspera rumpas:

Tu Marcellus eris. Prātero reliquos maiores tuos: q; & plurimi extiterunt in florentissimo isto Venetōg; se natu & amplissimi uiri: quos certe oīs cū maximo sui nominis splēdore miḡ imodū reipublica profluisse cō stat. Quid. n. de uniuersa uestra republica uerba faciā: aut sim circa publicas laudes curiosior: cū uestroq; quo rūdam cā effectū uideā ut propria laudes negligant? Quo factū est: ut tot tātaq; uenetōg; res geste ad hāc di em in obscurō sint eōg; uitio: q nulla ipsi fortasse uel minima digni laude alioq; gloria offendunt nescientes ii qdē uix ullū in republica uitium esse inuidētia ex crabilitus pñnciosi usq;. Desinat igitē sucat̄ simulatores iūtice male cōsulere: ne dum uident̄ id agere neqd̄ discordia in bene morata ciuitate oriāt̄ ex cognitione il lustrim facinōg;: nō minus uniuersa patria q; optimis qbusdā ciuib⁹ occultis odiis nocuisse iudicent̄. Nos at hoc tēpore p̄temissis publicis laudib⁹ illisq; & maximis & p̄pe ifinitis de te uno qd̄ c̄cepamus: breui absol- uenus. Natus ergo ex illustri genere Marcellōg; adeptusq; opa diligētiaq; parentum ea initia & adminicula oīa: quā bonum & egregium ciuē factura es̄ent: & ab ipsa usq; adolescētia in rebus grauissimis semp̄ fortiter innocētēq; uestatus breui tps curriculo cum incredibili oīum admiratiōe ad summā gloriā p̄uāisti. Conti- cebo. n. breuitatis ḡra cōmoda tui corporis: qbus heroas et̄ illos quos ob excellentiā humāna naturā decan- tat antītas: uel aīq; uel supas: p̄ceritatē latitudinē robur conuenientē mēbroq; cōpactionē tum uigore scitū lasq; oculog; itēgritatē oīum sensuīm formā bōpitatē ac p̄stantiā: q; ita emines inter alios: ut ea de te iure dici queant: quā de Iasonē canit Orpheus.

Iason
Orpheu

Clarior in cunctis diuus splendebat Iason: Et pulchrum dederat magnumq; & pectore fortē.
Quā quidē oīa tametsi non mediocria ad uirtutem sunt adminicula: talia tñ sunt: ut simul cum corpore con- senescant. Sola estanī uirtus: quā in dies magis atq; magis reuirescit ac floret: eosq; fructus de se fert: qui & suauissimi sunt & salutares & sépinterni. Quib⁹ at uirtutib⁹ ipē n̄ polles: qd̄ iganio tuo uel acuti⁹ ul'fecundi⁹? qd̄ te uno dicēdo aut grauior aut ornatior aut gratior: e cui⁹ ligua qd̄ de Nestor Homer⁹ mēorat dulcior dī melle oīo p̄fluit. iustitia uero itēgritatēq; tāt⁹ es: ut neq; Fabrici⁹ neq; Cato nec Paul⁹ hāmili⁹ nec Aristides nec Phociō tibi sit p̄ferend⁹: qd̄ memore tēpantiā: qd̄ inuictum aī robur: qd̄ tolleratiā & cōstantiā tuā oīb⁹ in reb⁹. Nā fide & pietate ueritateq; tibi sancti⁹ nihil ducis. Facilitate uero humāitate māuetudine affabilita te bñficiētā tāt⁹ es: ut eos et̄ q te nunquā uidēt̄: mirifico tui dīsiderio afficias. in oīāt prudētia & cōsiliū generē quē tibi aīponā: habeo neminē. Et ne id qdē miḡ. ita. n. a primis aīnis & mari & terra es p omnis uicissitudi- nes fortunā uel tuo uel reipublica tuae nomine in rebus plurimis uariisq; & maximis diu multumque uersat⁹ ut eadem audeam de te affirmare: quā de strenuo atque sapienti. Vlyxe illo Homerus poeta finxit.

Homer⁹
Fabrici⁹
Cato
Paulus.
hāmilius
Aristides
Phociō
Vlyxes
Homer⁹

Callentem die musa uirum: qui incēnia sacrā
Duruta post troiā multumque diuque preras. Vedit: & horrisona qui tristia plurima ponto
Pertulit: in patriā quo se sociosque referret. Sed illud in te ē uirtute oī p̄stati⁹: qd̄ cū cāteros omni laude aī celis: te n̄ mō cāteris omnib⁹ pare uelis sed mltis et̄ in reb⁹ inferiore. Et facis tu qdē omnia sapienter. Nam

et si pulcherrimum ducitur ceteros beneagendo superare longe tñ & pulchrius est: & diuinius scipsum ita uin
 cere ut nihil inani gloriae tributum uideat. His artibus his studiis factum est: ut oia in maximo tuo amplissimo q
 senatu non mo petes sed qñq̄ ē fugiens cum maxima tua sis laude cōsecutus. Quanti autē facienda sit
 egregia uirtus tua singularisq̄ prudētia: ex isto ge patrum de te iudicio facile pōt intelligi. Est. n. patricioz apd
 uos ordo: id quod de romanis quondam regi Pyrrho cyneas rettulit: senatus multoꝝ regum. Itaq̄ nihil apud
 uos temere iudicat: sed & mature & sapienter oia. Quod ut re ipsa clarius pateat: paucis e multis breuibusq̄
 exēplis & grauissimum senatus tui de te iudicium & tuā in reb⁹ gerendis cōficiundisq̄ strenuitatē celeritatem
 industria cōpēdīo exponā. Fuit florētissim⁹ reipublicæ uestræ nuper cum nobilissimo illo & excelso animo
 principe Philippo Maria anglo diuturnum bellum atque pericolosum: cuius initium a Florentinoz fractis
 afflictisq̄ rebus fluxit: q̄ cum a uobis opem & auxiliū implorassent aduersus eum: q̄ cum uetus uobis nec
 situdo atq̄ amicicia semp fuerat: cum graui detimento uestrum ærarium affecerunt: tum in tantā rege diffi
 cultatē uos coniecerunt: ut de uniuerso qñq̄ imperio iure discrimen cogeremini. Casalem cognomento maio
 rem. qd̄ quidē oppidū positum est in padi ripa: oppidanoz defectione tenebatis. Id Philippus ingenti or
 natissimoq̄ exercitu classeq̄ munitissima flumine terraq̄ adortus indefesse atq̄ acriter oppugnabat: & pilis
 saxeis & missilibus atq̄ omni tormentoz ac telorum genere. Per multum enim rei suæ cum locum conducto
 rum arbitrabatur uel ad tutandū agrum cremonensem uel ad tolendā spem hosti subuehendæ classis aduersus
 urbes suas: quæ pado ad iacent. Erant iā oppidai peregrinici milites assiduis uigiliis & laboribus ita defessi &
 exinaniti uiribus corporoz: ut de deditio[n]e consilium inirent. Tu uero qui oppidai: cunctoꝝ præsidio præ
 fuis intelligeres. quanti interesset illud oppidū nō solum ad turbandā rem hostis sed etiā ad Brixia salutem:
 quæ rei frumentaria inopia laborabat: nec ei aliunde quā ex Casale quo a uenetis p̄ padum nuper maxima uis
 frumenti esset aduecta. consuli p̄ id téporis ac prouideri posset: oib⁹ & animi & ingenii uiribus cōtra anni
 xus alios beniuole monendo alios acriter accusando hos adhortatione illos minis singulos singulis remedis
 ut usui erat impellendo: illud breui consecutus prudenti oratione & animi magnitudine: quod ali⁹ quisq̄
 in tanto hostiū terrore in tantis difficultatibus oppidi nullis uiribus sperare ausus esset Fructari. n. hostis cum
 sua se uidisset spe ob unius Iacobi Antonii Marcelli consiliū atq̄ diligentia: coactus est deniq̄ inde abducere
 suas copias. Quæ quidē res cū magnā de tua p̄stanti singulariæ uirtute admirationē apud hostē tum p̄cipuā
 apud tuos tibi laudē cōperauit. Obsidebat Philippus idē maximo & firmissimo. equitatu peditatuq̄ urbem
 Brixia: quæ coenomanoz omnium caput est: & populo atq̄ opibus præpotēs Eoq̄ iam res erat adducta ob
 diuturnitatē belli obsidionis que molem: ut ciues pressi fame & rex necessariaz omnium desatigati inopia: i
 ultimam essent desperationē acti. Nam & uniuersus capus ea tépestate & municipia castellaq̄ montana fere
 oia in hostium erant potestate & municipia castellaq̄ montana fere oia in hostium erant potestate. Itaq̄ nul
 lus aditus in urbē patebat omnino: adeo Nicolaus ille pusinus Philippi imperator uigilantissimus bellicosis
 sumisq̄ locos ois non mo urbi uicinos copiis suis custodiisq̄ uallarat: sed ē eminus iacentis p̄ quos ullus pa
 tere posset accessus: munitione firmissima asseruabat. Rumor quotidianus magis apud Venetos increbruerat p̄
 pediem brixia peritura nisi & frumentū & auxiliū illico mitteretur. In tāta rege iniquitate cū fluctuant
 patres: neq̄ quid consilii caperent in casu tam repentina & tā difficile offerretur: tum ipse ut es ingenio acer
 rimo & aio ad res magnas atq̄ piculosa inuicto. te ultro quasi alter Scipio ad id negotiū atq̄ dilocrinis itu
 rum polliceris: Cumq̄ nō nulli te rem supra uires conaturz disserent: aliudq̄ nihil quā mortem tibi & sena
 tui dedecus reportauit: solus Franciscus Foscarius princeps ille sapientissimus est inuentus: q̄ mirificæ tuæ di
 uiaeq̄ uirtutis grauissimus iudex ac censor & probaret tuā profectionem: & magnā ex ea utilitatē ac laudem
 ad republicā peruenturā certo speraret. Tu at moræ omnis impatiens iter arripis per in uia uillū diuerticula
 per inaccessibiles uepribusq̄ conceptos atq̄ misere impeditos siuagz ambitus per asperos montium saltus ru
 pesque præcipites. Et ita omni quiete uacuus diebus coiungens noctes quo tempore dualis miles Brixia tur
 rim ceperat: eratq̄ in urbē iam populabundus descensurus: inopinato ipse ac subito quas cælitus missum nu
 men: cum ardentiū pugna utrinq̄ ferueret: cum plumbeis omnia pilulis scorpionibus & missilibus strepe
 rent: atq̄ intonarent: appares inter ipsas dimicantium dextras: Quen hostes repente intuti atq̄ stupescentes:
 tāquam fluminis iđu aliquo tacti essent se se continuo omnes & ab urbe & a torri quam occuparant. præcipi
 tes a uertere: coacti sunt ab obsidione re infecta discedere. Tu autem recreatis confirmatisq̄ ciuium animis
 oratiōe primum deinde etiam rerum omnium copia & præsidio Roatū municipio tuo etiam ductu ex ob
 fidientium hostium fauibus erepto: in agrum ueronensem qui ab iisdem hostiibus præmebatur: mira celerita
 te reuertisti. cuius aduentu ueronensi præsidio quod hostiū metu uirium intra nicenia urbis se continebat:
 magnisque præmebatur incommodis: confirmato rebusq̄ necessariis & oportuniis omnibus instructo: ager
 ueronensis omnis qui ad Mintium iacens labare iam & sentire cum hostiibus cooperat ad sanitatem reddit nī
 hil fide aduersus uenitos sibi sanctius ducēs. Cumque nō multo postea idē Philippus maiore apparatu & ui
 ribus bellū Brixianos instaurasset: classemque i Benacū ualidā & ingentē inuexisset: oiaque terroꝝ tumultuq̄
 impletset: nouū ipse nauigandi genus & nunq̄ antea auditum excogitasti: & id quidē tum admodum salu
 tare ueneta dicioni: qd̄ exemplo postea nocuit plurimū regiꝝ urbi Cōstantinopoli. Nā impi⁹ iste Mahome
 tus Amorathi filius eodē machinamenti genere traducta classe p̄ continentē à Bosphoro Cōstantinopolita
 nū in portum inexpugnabili illa nobilissimaq̄ urbe potius est cū maxima christianorum oīum iactura. Lau

Romani
Pyrrhus.
Cyneas.Philip
pus dux
Florenti
ni
Casalis
maior
Padus

Brixia

Philip
pus dux
Brixia
Ceno
mani
Nicola
ipera

Scipio

Frāscus
foscarius
duxRoatū
Philip
pus
Brixiani
Benacus
Maho
metus
Bospho
rus
Constan
tiopolis

Xerxes datur sane Xerxes quod Asia atq; Europā ad helleponsū ponte cōiunxerit: quod cōtinente ad Athion na
uigabile reddiderit. Sed lōge tua ē laus illustrior: qd̄ classem ueneta quasi Dædalū remigio alaꝝ cālo ipi cre
dideris: Nā cū oīa municipia & castella q Benaco adiacēt: in hostiū essent potestate: nec ullus pateret adit⁹ ad
calissim deducendā in eū locū: montiū iter ad nauigandū mirabili quodā ingenii acumine reperiſti. Cōpactis
enim trabit⁹ eq̄libus inter ſe pro nauiu latitudine atq; lōgitudine inter uallis: illisq; ſalutatim excis in lon
gū pro carinae dorſi capacitate in iis myoparōes biremesq; atq; triremes oēs ſingula ſingulis ſunt ipoſite. Et
ira ab Athesi flumine p asperrimas atq; eminētis montiū rupeſ ſcopulosq; horrendos ad ipsa uſq; caligantia
montiū cacumina rudētibus ac machinamētis incredibili ſunt tracē celeritate? Cōtinuoq; eadē ui atq; indu
ſtria retinaculis tñ quibusdā impētū moderatibus & aqua ueluti peremni i trabiū ſulcos infusa: nē nimio pō
dere ac motu accenderent: eadē inquā industria eadē naues oēs ſuis ordinib⁹ a ſummo ipso montiū uertice
ſubiecta prācipitia demiffa: prius in Benacū uisæ ſunt descendiffiſe: quā de illaꝝ molitione quicquā audiretur
Quaꝝ ſubita pſentia q̄li portento hostium ai cōſternati nihil ſibi in honesta fuga potius duxere. Magna tñ
ex parte formidabilis illa Philippi clasſis aut capta ē aut demerſa. Elasius at axeretus clasſis ei⁹ pſedius q pau
cis ante anis nobilissimum regē Alphōſum in mari tyrrhēo cum duob⁹ ſimul fratribus totq; tegulis ac duci
bus ad Cajetam illuſtri illa nauali pugna ſuperauerat: & in captiuitatem egerat pifatoria incenſa cymba in
fugam uerlus hostiles māus uix effugit. Et hāc quidē uictoria tibi tota eſt danda: cuius caliditate & consilio
ſacrum eſt: ut uincereſ. Ad hāc cum nō multo poſt tēpore idem Nicolaus imperator cum ingentiſbus copiis
ac uiribus ueronēſem uincētūm agrum nō parua ex parte occupaſſet. Venetoꝝ ipertum in tāta reꝝ mu
tatione instabilitateq; animoꝝ nō mediocri periculo laboraret. Totaq; ſpes in uno Frācisco Sphortia fortis
ſimo & fortunatissimo imperatore: q nunc Mediolanēſum dix & inſubrib⁹ & tot ampliſſimis urbibus pa
catiſſime imperitat: ubi accerſitus a Veneris cum exercitu qdraginta milium militum rei uestra auxilium fer
runt: certe niſi tua industria obuiā occurriſſes: fruſtra fortalleſ tatus apparat⁹ extiſſet. Nicolaus. n. q tāti ip
eratoris aduentū pſens erat: cū nō eſlet inſcius. & quātus Frācous eēt in re bellica: & quā ipſe illo uirib⁹ infe
rior: fe prārupta latiſſimaq; foſſa ac uallo & turribus munierat futuꝝ: opinatus: ut ante urbe Verona quā ob
ſidebat potireſ: quā trāſeundā foſſa Frācisco facultas eſſet. Tu uero q ut es mētis acie acutissimus & reꝝ pi
tissimus humanaꝝ uiri cōſilia optime calleres: intelleclā periculi magnitudine nihil cōctatus tecū aſſumpta par
te pſidii ueronēſis intrepī de atq; expedite p medias hostiū ſtatiōes cunctis munitionib⁹ ſupatis ad iuga mō
tium inaudita celeritate puiſisti. Illudq; eſ propere coſecut⁹: ut municipiis cūctis caſtellisq; recuperatis & ho
ſtium pſidiis pulsis oibus te quā primū iperator Frācisco cōiunxeris: & exoptati in urbē trāſitus comitē ſimi
lis ducēq; pſtiteris. Qua quidē re audita cōfestim Nicolaus oſidionēoēm deseruit: fugax ſimilē reditū faciēſ:
parūq; defuit: quin a Sphortiane iſeqnibus capereſ. Idq; opiniōe oīum ſactū eēt niſi a ſuis domesticis que
militib⁹ ſublat⁹ humeriſ: nā dum incauti⁹ ſe Nicola⁹ recipet: equus in ſcipitiū obuiū lapsus ē. ex inſequitum
inanibus eēt erept⁹: Tua igit⁹ nō minus diligētia quā tanti iperatori aduentu ac uiribus factū uidemus: ut &
uerona obſidione illa ducali: atq; iminenti captiuitate liberareſ: & uicentinus ueronēſis q ager oīum recuperatus
imortalis ageret tibi gratias. Si uelim oīa tua memorabiliq; facinora ſingillatim ſuoꝝ ordie referre, dies me
deficiat. Itaq; ceteris omiſſis: illud certe reticēdum nō eſt. Cū idem dux Philippus ſupato ēt Mintio uerona
urbe p inſidias eēt potius: nihilq; ei deeffet pter arces: & iā ciues oēs alii pterriti ob tantā hostiū mul
titudinē quos intra mīcēnia receptos curſitātēq; uidebant: alii rege nouage cupidi: ut populoꝝ moſ: ſe Nico
laī unius potestati permitteſſerent: tu accerſito iperatore Frācisco qui iuga ſupra Benacum occuparet aduer
ſus hostiū pſidia: confeſtim ſuperiorē ingressus arcē cum expeditiſſimis uiribus in urbē redis. Tantusq; i
hostes impetus factus eſt: ut firmiſſimus ille pons qui Athesi coniungebat laxareſ: atq; una cum ingenti mi
litum numero in ſubiectum amnem fractus corrueret. Aufugit igitur bellicoſiſſimus ille inuictusq; Nicolaus
neſ eum puduit clara uoce teſtari apud Philippum mariam ſe ab uno patricio ueneto Iacobo Antonio Mar
cello urbe uerona extruſum eſſe. Qui netiā iperator ipſe Frāciscus ſapenumero aliisq; permultis audiētibus
quotiens de tuis laudibus loquitur: loquitur. n. & frequenter & perliberter: addit etiam illud Nicolaum pe
rusiū non minus tua q ſua opera urbe Verona eſſe eieclum. Sed omniū tuorū quā & plurima & pulcher
rima facinora fuerunt: illud mihi uifum ē: ueluti coloſſus aliquis extiſſe: quod poſt Nicolai obitum quo ni
hil Philippus unquam duxit in uita tristius: cum uestrā copiā Adduam uſq; uniuerſum Philippi agrum po
pulatae eſſent Michaelē attendulo iperatore. factuq; utiliſſimū omnibus uideretur: transmittere q̄iprimum
in agrum inſubrium: quo & mediolanō & laudi & Como & Ticino ac reliquis inſubrium populis facultas
eoꝝ omnium tolleretur: quā ſunt ad hominum uitā uictūq; neſſaria. nemo in tanto exercitu eſt inuentus
qui prior ſlumē peruadere auderet. Nam iam hyemē eſt asperior. & Addua qui ſua natura ſemper eſt altus.
tunc inibrium ui magis intumuerat: uorticibusq; feruebat & pontes onines in Mediolanēſum erant pote
ſtate. Parandi autem extempore nauigii nulla p̄ſtabatur occasio & celeritate opū eſat & diligentia. Hic tu
ceteris transiſtum detractantibus animo illo tuo infracto planeque Marcellus repente ſlumen eques ingredie
ris. reliquosque ut te ſequantur hortaris. Nusquāque defleſtens inter altiſſimos rapidiſſimosque uortices an
te in ripa inſubrium uifus eſ q alius quisquam ex tanto & militum & duclorum numero equorū unguis aq
tinxiſſet. Capit tandem ceteros pudor. ſequ omnes animi fortunaeque commiſſere. pauciſque ſluminis rapi
ditate amiſſiſ ſe inſubres cōtulere. Fuit ſane dies illa p̄ſtantissimo illi principi Philippo Mariaꝝ Anglo. &

& tristis & ad mortē usq; perniciosa: ut qui modo propter tot tātasq; victorias & terras & maria terrore sui nominis cōcussisset: nunc le uideret amissō & imperatore & uisu. Nam & Nicolaus perusinus iam diē obierat: & Philippus ipse nimia uigilandi assiduitate uisum amiserat. intra Mediolani mētia urgeri: & qui antea semper afflictis omnibus auxilio esse consuēset: iam cogi ut aliunde auxilium imploraret. Tu enim unus Iacobe Antoni Marcellē q̄ certe uel mea uel aliorum pluriū eruditissimorū & grauiſlimorum hominum cā factum mollē p̄cipiūs auctor extitisti extremā calamitatis illius clementissimi atq; optimi principis qui nō contentus Addūā supasse: & amoenissimas late uillas uicosq; bonis omnibus resertissimos diripiendos militib; obiectasse ac tot pecorum greges tantum hominum numerum uertisse in p̄dam: uoluisti etiam: ut uexil laipsa signaq; uenetorum ex illa celebri sublimiç; arce sua Dux Philippus quantum oculi paterentur: possit coram alpicere. Nam cum uniuersis copiis intra secundum lapidē quasi Annibal cōsedisti: tec̄q; ab imperatorī Michaelē aureis militiæ insignibus i illius humanissimi principis ludibriū ornari es passus Cūq; ad ipsa usq; suburbia te quotidianè inter p̄lantū militū globos uisendū ostenderes: nunc hos nunc illos ad suburbioꝝ irruptionē hortando incitādo ipellendo: nūq; ita animi ægritudinē diuino illi principi auxisti: ut inde uahem̄ti ægrotatione cōtracta post paucos mēles in maxima regni clade uitā ipse amiserit. Cuius mortecū oia esset tumultuaria tuis adhortationib; atq; suauitorib; laudēs placentiniq; adducti se ueneti dedidere: principiū sane ingens ad totū Philippi regnū & breui cōsequendū & expedite: si plus amor patriæ apud tuos quā quo rūndā priuatus aduersus te luor ualuerit. Sed utendū ē uulgari illa cōsolatione. Quid si hoc melius. Cadūt p̄sape inter principes similitates irritamentaç; animoꝝ: & id quidē occulto quodā ac iusto dei consilio: qd ipsum etiam Agamemnona & Achillem accidisse Homerū narrat. Ita enim incipit carmen iliados.

Iram diuam refer Pellidā immittit Achilli
In numeris quæ ſeuā malis affixit achiuos:

Heroumq; animas tot fortis impulit horchō

Atqui mīg; uideri nemine debet: si in tot tuis & tam illustribus successibus ulli sint reperti: qui tuꝝ clarissimæ uirtutū inuiderint: ob eaç; rem nō patriæ minus obsuerint. quā tibi optarint: quē inſectando ſplendidiore ef fecere: cū uideamus nō defuisse p̄ idē t̄pis: q̄ inter grauiſlimū tuum ſapientiſlimūq; Senatum: & inuictiſlimū principē hunc meū Franciscū Sphortiā maximas discordias bellaç; infuderunt. Quibus nō multū post t̄pis e medio ſublatiſ pax repente. rurſus atq; ſocietas inuicē eſt ſuborta aduersus mediolanenses: q̄ collati ut noſti immemores benefiциi aduersus eundē hunc principē impie cōiuraranſ. Quo in bello cū tu legatus a tuo ſēna tu datus legatione libera cū multis maximisq; in rebus huic unipſueris: tum illud benefiſiū ſuit maximū: quo prudentia cōſilioꝝ tuo idē ſibi uitā ferme recuperauit. Franciscus. n. perusinus q̄ a patre Nicolao fortiſſimo iperatore nō minus fide degenerauit: q̄ Iacobus frater uirtutes paternas ois nō mediocriter uel. æqua uit uel ſupauit cum aio efferato ac nefario decreuifſet huius humanissimi principis neceſſe: occultisq; inſidiis cum hortaretur ad inuadenda huiusce urbis munitiſſima: ſuburbia: cum inſtructā ſe habere diceret q̄dam me diolanenſi factionē: quæ ſecum pro eo ſentiret: eiū modi nonnulla afferret argumēta: qbus facile ſibi fidem uendicarat: ſolus certe ſuifti tu: q̄ hunc ne id faceret: iis rōnibus eſt hortatus: qbus apertifſime poſſet aiauerteſter ſibioio cauendū eſſe ab omni braciana factione. itaq; abſ te uno pſualuſ a Suburbis ſe abſtinuit. Quaſi eſſet ingressus: quē Mediolanēſes nunc habent ſalutare: hoc principē carerent. Quid aut dicā de inſidiis Mogontinis. Quas de te laudes p̄dicat princeps meus? Quā de te honorifice p̄ loq; tur? Obſidebat Mogontiam Franciscus Sphortia. Et in id difficultatis oppidū coniecerat: ut diutius obſidionē ferre nō poſſet. Iaq; de deſtione Mogontini cōſultabant: cū idē Franciscus Perusinus de interimē iperatore ſuo clā cōſilium init idq; poſtridie futuꝝ erat: cum tu noctu ſphortia adiens mones cum inter loquendū: ne ita ſolum ſe quotti die imiſceat ordinib; bracianis: fieri. n. poſſe: ut oportunitas pariat: qd nulla honestas ſinit. inueteratā. n. eſſe ſimilitatē atq; maluolentiā bracianis aduersus Sphortianos. Praeſerēa franciscum nō eſſe patris ſimilē & eū dem ſibi uideri inconstantē ac leuē. itaq; cauendum eſſe ab illo plurimum. quare cum Sphortia in posterū diem tuum ſeq; optimum cōſilium q̄ morē ſuūm institutumq; maluifſet: ſeq; ab inuendis ordinib; abſtinuit. Franciscus idē ueritus ut opinor. inſidiā ſuās illuſtratas patefactasq; teneri cōtinuo transſugit Mediolanum. Addā itē ad hāc unum egregiæ tuꝝ prudentiæ dōcumentum: iam in horruerat ani t̄pis: tantaç; erat aſſā uahem̄s hyemis magnitudo. ut uniueroſo inſubrium agro & viuibus obruto & obſtricto glatie nihil pabuli uſquam offerretur aloysius uermius: aliiq; ductores platiq; oēs imperatorē adeuint: eumq; pro ſe quisq; impenſius hortantur: ut in Comēſem agrum citato agnīne uiires agat. Sic. n. fore: ut Coimenes qui in teſtiniſ in ter ſeſe diſcordiis digladiantur. deditiōnēm faciant. at Sphortia & ſi intelligebat ſuoꝝ cōſilia aliud nihil q̄ p̄dam machinari. tempori tñ cedens eis obſequebatur. Verebatur. n. militiū inconstantia. iam uniuersit̄to p̄ia procedebant. cum tu ut eſ ſacundia inſignis. abiis coeptis & ductores ipſos dehortaris & milites eos doceſſis. & pabuli rerum oīum inopia. paſſuſos apud Coimenes. apud Nouarienes. at ſecus oia. Quibus illi ad ducti rationib; cum in nouarienſem agrum diuertiffent: continuo ciues imperatori ſe Sphortia deciderūt plures adducti beniuolentiā pauci etiam metu: & ii quidem qui ad ducem Sabbaudiæ eodem ipſo die deficeſſe inſtituerant: quod certo factum uidebatur: niſi calidiſſimo tuo ſanoꝝ cōſilio eſſet obtemperatum. Quā quidem ipse Sabbaudiens copiæ deſtituta Romanum Nouarienſium municipium in fidem receperunt. At Franciscus Sphortia ut ē animo grauiſſimo. te quam amicillime complexus palam & alta uoce profellus

Annibal
Michael

Lauden
ſeſ placē
tini
agamem
non
achilles
Homer
iliados
principiū

Frācise
picinīn
Nicola
picibin
Iacobus
picinīn

Mogon
tia
Mogon
tini

Inſubres
aloyſius
uermius
Comen/
ſes
Nouari
enes
Dux fab
baudiꝝ
Sabbau
diſſes
Roma/
nianum
Nouari
enes

nouaria est se tibi debere plurimur: cuius opera factum foret. ut Nouaria potiretur. q uæ uero deinceps sunt. subsecuta tâ belli q pacis. ea diuino consilio uoluntatiq danda esse ambigendū certe non est. quod at latidenses placentineque partes. Venetas sunt secuti tua prudentia factum scimus. quod in p̄sentia Duci Franciso felicissime parent: a uobisq descuerint: non tua sed illoge culpa qui tua virtuti inuidetur: effectū est. & id qdem ue mo loquebar: iudicio quodā ac mente dei. Quis. n. ut est apud Esaiā: cognouit: sensum dñi? aut quis consilia rius eius fuit? Quod si ea qua & incōmodant hoibus & a plerisq dicuntur in maximis quibusdā malis: sine diuina sententia non fiunt: nec ea tunc in tātis tuis & tā secundis rebus sine diuino cōsilio acciderunt aduersa nō tam tibi q reipublicæ: nec Valerii recentē obitum sine mēte dei: qui quicqd facit: ad nostrū facit emolumentum: debemus factū esse existimare. Num iccirco in tot & animi & corporis ac fortunæ bonis deterius habes: quod ex tor liberis quez unū ad se reuocarit Deus? Quod si in mercatura non sumus uiuō cōtenet: ni si lucrum ē dignū accesserit. num deus iniustus fit si ex tor liberis quos nobis mutuo dedit: unū sibi exegerit? habes tu & filias & filios pluris morib⁹ ingenioq eximios: eosq & grandisculos & minusculos: qbus te potes non consolari solū: ueze ēt p oēm animi iucunditatem oblectare. Vt. n. ceteros præteream: quanto tibi so latio: quanto gaudio uoluptatiz esse debet Franciscus tuus tanto ingenio tanta moꝝ elegantia tantæ probitate uir? Num habeas: quod ad tuæ felicitatis summā tibi sit desyderandū: cum oculos ac mentē in Franciscū unum conieceris? Non ne ēt iste tui est quāsimilimus? Nū puer te magis recordatio torqueat: quā uiri filii p̄ sentia aspectusq delectet? At de Valerio mihi magna spes erat. Quod de Valerio futuꝝ sperabas: id tibi de Fracisc⁹ marcell⁹ præstare licet: et Alcibiaden qui magna spe puer fuerat pditissimū perniciosissimū cūm Athenæ experta lunt. Itaq si me audias: immo te uige: magnuni & sapientē: oēm istum animi motū uiincies tādem: ut antea monui: atq obstringes rationis custodia. ut quod tēpus aliquī est factuꝝ: faciat ratio eadem nūc: qua postea es usurus; Nec. n. tunc erit meliore uitæ conditione Valerius. Et turpe est profecto plus apud te ualere tēpus quam rationē. Quid quod iam annū prope agis in luctu? Hic est natalis christianus. Ad proximū Kalendas ianuarias Valerius tuus reliqđ mēbra mortalia. Satis naturæ affectui satis consuetudini datum est. Re di tamē ad te & tibi te totū uendica Simusne ingenio muliebri inferiores? Quot. n. legimus mulieres: qua obitum filioꝝ: & constanti & infracto aio tulerunt? Mulier lacena filiuꝝ: qui in acie ceciderat: lepieliens hoc ē illum disticho hilaris prosecuta.

Sit flendum timidos: hilaris te nate sepulchro
Condo meum pariter & facedæmonium.
Altera cū filium sepeliret: & tenuis quādā anicula propius accedens miserabiliter dixisset o mulier fortunæ: continuo illa p geminos. bonæ respondit. Qua. n. gratia filiuꝝ peperi: ut pro sparta moreretur: hōc mihi compigit. At Gyrtia & ipsa lacena cum nuncius uenisset ex Creta: qui Acrotati ex filia nepotis morte nunciaret: respondit: nonne cū iret aduersus hostes: aut erat ab illis interimendus: aut illos interēpturus: libenti⁹ uero ait eum mortuū audio pro matris & urbis maiorq q̄ suōꝝ dignitate: quā si t̄hs omne ignauus uiuere. Damatria uero factum est longe seuerius qua cum accepisset filium & timidum esse. & se indignum: eum cump̄mittit aduenisset occidit. inscrispitq huiusmodi epigramma.

Hunc timidum mater Damatrion ipsa peremit
Nec dignum matre nec laedæmonium. Et alia itē lacena cum audiisset filium: & seruatū ē & fugisse ex hostiū manib⁹: ita ei scripsit. Mala de te fama diffusa est. aut hanc nuncelue: aut ne sis. Alia tūrsum filium aduenientem intuta. & quid ageret patria p̄cunctata. cūi is respondisset. oēs perisse. cum tegula sublata p̄cussit: atq̄ interēmit. inquiens tē igit' malū nunciu nobis miserunt. Idētēdē etiā a lacena illa muliere factum legitimus: q̄ filium. qui ex acie fugerat. occidit. inquiens. non meum est hoc germē: addiditq huiusmodi epigrāma.

Vade malū tenebras germem pete: quēq perosus
Eurotas ceruas nec fluat ad timidas.
Si catulus nequam p̄terrexit. ito sub horchum.
Nec sparta dignus. nec generis titulis. Et qm exempla huiusmodi possent infinita p̄cene afferre. uno tantū & peregrino & de lacena item generosaq muliere exemplo addito. reuertar ad uiros eosq patricios ac Venetos. Lacena quādam mulier filios qui dōq. quos habebat ad id bellum miserat. quod in suburbis gerebatur. Quare cum stetisset euentum pugnæ expectans. ubi quis aduenies percunctanti ei nunciasset filios omnīs obisse. n̄ hoc inquit percunctabar ignauium mancipium. sed quid agit Patria. cui cuim ille subdidisset ab ea esse uictoriā. libenter igitur ait accipio etiā filiorum mortem. Sed audi. iam de tuis eruditissimis duobus. & sapiētissimis uiris Leonardo Iustiniano ac Franciso barbaro. Hic. n. fratrem habebat Zachariam uirum certe grauem & perhumanum patrem amplissimi. Veronensis pontificis Hermolai. qui non secus Franciscum. educauerat atq̄ dilexerat. quam si ex scip̄le geniūset. eum uero Franciscus æque obleruabat & omni pietatis mune re uenerabatur ac si pater extitisset. ubi uero diem obiit Zacharias. primarii urbis ciues ad Franciscum uenētū consolandum. quos ita ille excipiebat. & oris tranquillitate & grauitate sermonis. ut qui consulaturi uenerāt consolandi suisse uiderentur. At Leonardus qua constantia qua axiūtate animi. qua lenitate. qua ui oratiōis in obitu Marci fratris uiri continentis & integri. quo uno nihil habebat in uita carius. usus fuerit. quis est. qui melius norit quam ipse tu. Quod talium uirorum factum laudas. quid tibi faciendum sit. nosti. Turpe est. n. quia laude ipsi careainus. eam cuiquam. ut rem p̄cipuam p̄clararamq tribuere. Reliquum est. ut duorū principum & Paschalis & Malipperii qui p̄sentia summa reipublicæ p̄est. & Fracisci Foscari. q hūc i ea dignitatis maiestate antecessit. inclytas eadē in re uirtutes silētio inuolui nulla uel cōsuetudine uel negligētia uestra pa-

tiar: q̄q id fieri fama est quorundā culpa: qui uel domesticā cuiuspiā sibi nota cōscii: uel quia neḡ in sua nec
 in suoḡ maioḡ uila uirtutis luce uerfati alioz̄ gloriae inuidēant. Francisco. n. Foscaro tanta prudentia tanta
 reḡ magnaꝝ oīum cognitione tanta eloq̄ntia: tanta animi magnitudine uiro Iacobus erat filius: quē pater &
 ga filiū & ga unicum incredibili caritate atq̄ indulgentia diligebat: adeo ut eo nihil habere in uita iucundiꝝ
 posset ab oībus iudicari. Quid at in causa fuerit: nescio. Illud mihi uideor scire nullū. aut esse aut. exegitari
 posse gen⁹ cruciatus: quo ille fere ad mortē usq; afflictus sāpe n̄ fuerit. Ad postremū arcensitus ex insula Creta
 ubi relegatus asseruabat: & in organo porrectus ac uinctus quo torq̄ndi genere aliud nullū fer̄ neḡ durius
 esse: neḡ horribiliꝝ: ita mēbratim tractus exagitatusq; est: ut solutis neruis artibusq; laxatis exaius ppe redde
 retur. Nū dux Franciscus aut uultū mutauit unq̄ aut uerbū fecit ullum in tāta & tam atroci filii clade q̄ corā
 quodāmō intuebat̄. Satis. n. intuebat̄: cū & fili uociferationes eiulatusq; e pxi. no cubiculo audiret: & quod
 sit organi suppliciū: nō esset ignarus. Cūq; post illiꝝ immānitāte truculentiaꝝ supplicii corā uideret allatū: nā
 quouis mō duci potuisset: cui nulla corporis pars consisteret. Nā qd ullum inuitatū signū ostendit in facie:
 quicq; ne est locutus aut molliꝝ: aut remissiusq; istiusmodi q̄stionis horribilitas nō superet oīem mortis nō
 dicā dolorem q̄ ut docui nullus est sed doloris formidinē quē in docti iudicat̄. Nā Paschalis dux quo uno ni
 hil pduxit: naturā hūanius nihil mitius nihil melius nihil amabilius: solū filium quē habebat uige magnū &
 modestū quinto mēse ante ducatū amisit: & quē filiū loco mirifice diligebat solū ex eo filio nepotē pstanti in
 dole & spe maxima pueḡ hoc anno paucis aī mēsibus sepeliuit. Quis eū uidit aut in filii aut in nepotis obi
 tu uel lachrymulā unā fundere. Et sapienter id qdē. Quid. n. ullus doleat. qd. & naturale est & necessariū &
 bonū? Scimus hunc easum oībus esse cōem: Itaq; uanus ē dolor: quē nec primū nec solum ēē cognoscim⁹. Et
 p̄sens uita qd̄ habeat in se boni nihil n̄ video. Proinde sapiēter ait ecclesiastes totā uitā odio habui. Quod si ui
 ta habēdā est odio: ut maloḡ oīum cā: certe mors & appetenda est & amāda plurimū: hoc habet tm̄ uitā i se
 boni: q̄ p̄ ea transitus patet ad mortē: sine qua reuiviscere nemo p̄t. Quē. n. mihi pbabis resurrectum: nisi
 mortem antea moriatur? Cupio dissolu inquit Apostolus & esse cum christo. An id dixisset uir ille sanctissi
 mus: nisi intellexisset: ut erat omni doctrina sapientiaꝝ insignis: & in hac uita mortali nihil esse oīo boni. &
 in morte ut mali omnino nihil: ita boni ē plurimū. Quare si Frāscus philephū tuū: qui & ipse in simili ca
 su est: & te plurimū diligit: audire sequiq; institueris Iacobe Antoni Marcellū: nō mō non lugebis obitū. Va
 lerii filii: sed gaudebis potius: quoniā cum illo actum ē optimē. Exultat ille nūc inter angeloḡ choros pturba
 tionē curaꝝ omni uacuus. Diuinā substantia uisiō fruatur. Tibiꝝ pii indulgentissimo: quo dum erat in ter
 ris. nihil sibi neḡ earius habebat neḡ iu cundius. in cālo domicilium parat. Inest. n. adhuc in filiis nostris san
 ctus qdam appetitus recipiendi corporis. ut quo socio in terrestri ac pegrinatiō & comite usi sunt cum eo ēt
 simul in cālesti tranquilitate & beatitudine gaudeat̄. Quod si corpus appetunt secum esse parentes etiā quo
 rum p̄tio corpus est: cōsentaneaꝝ appetunt. Quid igitur doleamus in gaudiis & gloria filioꝝ? At indulge
 dum aliquid fuit naturā desyderio. ne si effervescente adhuc uulneri remedia fortiora essent adhibita. dolor
 magis atq; magis exagitatus incrudesceret. Qui. n. recenti uulneri curatiōes adhibet ualidioris: dolorem exaf
 perat magis. q̄ lenitr. Sed ecce animus iā tibi pr̄terit. Satis nature imbecillitati satis opinioni satis officio tri
 butum est. Iā ratiōe uti nos decet. Priuatus dolor cūm amicoꝝ dolore tibi est digerendus. Omnes. n. quibus
 es carissimus. tua cā dolemus: at fuerint uel humanitatis. cuius mirifice ab omnibus laudaris. uel liberalitatis
 tuaꝝ qua cāteros homines antecellis: liberare nos tādem omni doloris aculeo: quod una sane re feceris: si te ui
 derimus finē imposuisse tāta doloris acerbitat̄. Quod si neḡ tua neḡ nostra ēt causa: ut tibi tuq; atati par
 cas: potes adduci moueant te saltē reliq; tui liberi: quos tuus mārōt tenet in lachrymis: moueat luca uxor no
 bilissima prudētissimaꝝ uirago q̄ longe magis tātus dolor tuus affigit: q̄ cōmuniſ iucundissimiꝝ filii n̄ mors
 cōmouerit. Quā eius ingenium eius moderatio me delectat. Quē le maioḡ suoḡ similem quā se ostēdit illu
 strem. Est uxor ista tua patauia: & ex leonib⁹ qdē patauina. Fertur at leon iter Antenoris proceres clarissim⁹
 extitisse. Ex illo at auctore leonum familiā pataui emanasse ne grācē qdem negāt historiā. Quare ut nō obis
 amicis omnibus. ut liberis tuis ut tanta probitate uxori tam diuturnā tam grāuem tam intollerabilem animi
 molestiam omnino auferat: & monet tempus & cogit ratio. Id aut̄ facillime asleq̄ris: si iisdē remediis in tuo
 isto casu: ut aliquando institueris quibus ipse in obitu Olympi mei sum usus Nā ad eas cāteras rationes: quas
 modo collegi: plurimum tibi proderit: non ad leniendam ægritudinem solum: sed etiam ad latioris uitā sua
 uitatem si omnem Valerii filii infantiam si indolem si frigoriū si corporis formam si morum probitātē hac
 decus si doctrinā & eloquētā studium si tot illas tantasq; uirtutes repeteret tecum animo perrexeris. Nec. n.
 esse debes oblitus: cum tuo ex collo Valerius pēderet: cum te oscularetur. cum hāreret in brachiis: & quo ma
 gis garrula lingua balbutiebat. eo fiebat ipsa uerborum offensione iucundior auditu. Reminiscere pr̄terea:
 q̄ lucebat in eius oculis scintilla uigoris tui: & ut tuorunt morum simillitudo tanq̄ per cutis erumpens specu
 lum animi tui magnitudinem ac prudentiam referebat. Recordare faciem illam nūc omni candidiorem ro
 seasq; genas purpurā q̄ simillimas. Nonne sic ore matris uenustatem formāq; paternā dignitatem rep̄senta
 bat: ut uno in corpore uterq; cognosci posset? Repete eius mansuetudinē & modestiā. qua erat tanta. ut om
 nem uinceret sanctimoniam. Neq; enim ingenii doctrināq; & eloquentiā bonitate abutebatur. ut in super
 biā elatus abducta fronte æqualis cāteros cōtemptui haberet. sed se omnibus facilem affabilem amabileq;
 p̄stabat. Grandioris uenerabatur pr̄sertim eos: qui uirtute & gratitate antecellerent. Inferioris uero tanta si

Pascalis
dux

Ecclesia
stes
Paulus a
postolus
Christus
Frāscus
philel.
Iacobus
antonius
marcell⁹
Valerius

Leones
Antenor
Leo
Patauia
Olymp⁹

bi conciliabat benivolentia: ut se illis patre facere uideretur. Et adeo gloriam purgati animi uirtute. anteibat: ut nullam aduersus se concitaret inuidiam: sed aequa diligeretur atque obseruaretur ab aequalibus omnibus. Et si intelligeret ex aequali moribus se iudicatuiri: illo puerorum semper consuetudine uerebatur: qui omni uarent incöntinentia: quos nullius flagitiis reos sentiret: quos ad disciplinam: quos ad probitatem incitatos agnosceret. Quos tamen ois quasi stellae: fulgores: ipse tanquam iubar solare quoddam mirabili splendore obumbrabat atque obscurabat & quo magis ab illis fuderet honorari: eo se honorabiliorē præstabat: quoque erat animi celsitudine excellenter: eo se humilitatis uirtute: quam apud Christum primam esse didicerat: magis deuiciēbat.

Christus

Iurgantis at inter se socios quemque pro more cuiusque aggrediebatur: aliū monendo: aliū blandiendo: aliū rogando: & ita omnis leni amicoque sermone mutua benivolentia ueluti federabat. Quod si quem uidisset ex sociis aut ierbo lasciuo uti aut inepte: illum uel contracta fronte uel tristi uultu aspiciens arguebat leniter ac submissa noce inquiens eiusmodi sermonem non esse patricii nec ingenui pueri: & quod pro oris oratione uoluntas ostende retur: Et nequa uanæ cogitationis sagitta feriri posset incautus: nullum otium admittebat. Nam quoniam ab aliis rebus sibi otium uidebat oblatum: diuinam aliquam orationem aīo uolutabat: qua ueluti clipeo uathementior ictus omnis repelleretur. Quis enim adeo est a natura bene iustitus: ut tanquam sensus exps perturbationem initis non tangatur: quibus tamen resisteret: & eas non pati effundi latius summam uirtutis est. Meminerat sane quod scriptum est: proclivius esse cor hominis a puericia ad malum. Quare tametsi erat generosa quadam atque poene inaudita animi magnitudine ab ira tamen quam nonnulli cotem fortitudinis esse dicunt: ita se conpescerat: ut iratus nunc uideretur. Repetebat n. frequenter animo non modo illud Archytas tarerti dictum in uilllicu: Afficerem te supplicio: nisi iratus essem: sed etiam multo melius illud propheticum. Turbatus sum: & non sum locutus: atque irascimini: & nolite peccare. quid: quod ornatus corporis saeculo amentis puritate deo seruiebat? Diuitiag affluenter non uitiose sed uirtutum materia illi erat. Quicquid pecuniole aut abs te patre prudentissimo aut ab indulgentissima matre accipiebat: id omne pauperibus tribuebat. Illudque preceptum assiduo sermone celebrabat. Si uis esse perfectus: nade: & uende oīa: quae habes: & da pauperibus: & ueni: & sequere me. Et quoniā uerecundia se non metu ad uirtutem munierat: modeste semper: aliquid proponebat: libenter audiebat: nec unquam sine ingenito illo pudore: qui ornabat aetatem: propoenentibus respondebat. Recta suscipiebat: quia prava esse animadueteret: acriter consultabat. Operamque dabant: ut aduentariū docente magis quam uincere uideret: Si quid boni aut fecisset aut dixisset: eius laudem oīem uel in parentes uel in magistros referebat. Quod si quecumque ut sit: aliter euenisset: quipuellet suū esse erratum dicebat: magistros autem aut parentes nulla esse in culpa. Ita ei⁹ secundum ingenium multiplicium uariarūque laudum studiis tenebatur: ut istarū latet segetis huberūque agri culmis atque aristis luxuriantis supra oīes uirtutis gradus mirifico incremento quoddam adoleceret: quid n. plura memoreris? Nihil ei⁹ igitur natura docibilis putavit: nihil acutus: nihil feraci⁹: nihil admirabilis. Et cum nō esset in descendendo minus uelox quam in audiendo: quia didicerat: ita memoriter tenebat: eloquenti⁹ perferebat: ut diaolio quandoam afflatus numine gret ab oīibus iudicari. An hanc & alia sere infinita si tecum tactus recensuris: non cogitatione ipsa latabere: non gestes: non exiles: gaudio: Evidē existimo te illū nūc absentem perinde reflexa cervice inter dormiendum psepe: & querere & aspicere & cōplicti & alloqui: quasi presentem. Nū pax tibi ex illis recordatione suauitatis supest: cum uidet: adhuc cogitatiū tibi oculos tuos deosculari: uultui harere: ceruicem cōplicti ut nullis: tecum blādiens rogare: ut sollicitudinis tertia abducas: ut curas leues: ut agravitudinem omnem aīo abiicias: ut nihil seruilius nihil languidius nihil eneuatius nihil humilius nihil demissius præteferas: cuī qui excelsiore loco natus sis: quā res illustris tot tantaque gesseris: nullū tuum nec dictū nec factū latere possit. Hac inquam tibi reminiscenda sunt Iacobus Antonius Marcellus: atque uersanda frequenti aīo: quod si factū abs te fuerit: non poteris nō miro profundi gaudio: cum intellexeris & tibi & filio consultū esse quā optime: illi qđē: qđ post incenter & bene actā saculi uitā aternā adeptus beatitudinē iam nihil sibi sentiat formidandum: tibi uero: quod certo sperare licet a Valerio tuo parata in calo sedenti: ubi tu nō post diuturnū admodū tē pūstrangillam atque iucundā uitam unā cum illo pū sempiternā gloriam sis acturus. Interea uero qđ reliquū est ad idem te adhortabor: ad quod Nicocles regem Isocrates. Quoniam mortale tibi contigit corpus: animus autem immortalis: enitere: ut animi memoriam relinquis immortalē.

Ex Mediolano anno a natali christiano millesimo quadragegesimo sexagesimo primo. viii. Kalendas Ianuarias.

Ad illustrem & summum virum & clementissimum patrem dominum Alphonsum Sacerdotem Romanam ecclesiā cardinalē.

Francisci philippi prefatio in Aristoteli rhætoricam ad Alexandrum regem.

Vñ superiore anno Bononia docerem clarissime pater quod ea in urbe nemini majorib⁹ aut honoribus aut præmiis unquam contigit: cœpere nū nulli & nobiles & magni viri dare operam gracie litteris: quippe qui iam aiāueriſſet: si fecerit sacerdotes: ne pro dignitate ad latinū eloquium emiterentur. Quare cum Aristotelis pcepta illis gracie legeret: quia de ciuilibus causis ad Alexandrum regem: cum pro auctoris more doctissime: tum ut semper disertissime scripta sunt summis a nobis præcibus contenderunt: id efficerem: ut ea latine loquerentur: Censebant n. prudentes viri: quod longe plus & utilitatis & ornamenti ex iis latinis a me factis: quoniam & illi latine loqui: quā gracie nullent: quā gracia esset: assequerentur. Non n. eo gracie litteris

bononia

Alexander rex

ras tantopere oēs discere studemus: quo iis apud athenienses bizantiasue utamur: ut illarum subsidio atq; du
 qu latinā literaturā atq; eloq̄ntiā melius teneās & lauti⁹. Præterea nescio quo pacto q̄ min⁹ & diu & multū
 gr̄cos codices p̄tractarit: & sese illos totos dediderit: nūsq; icredib⁹ illū ac p̄pe diuinulætei gr̄coꝝ eloq̄
 leporatq; dulcedinem neq; apud oratores neq; apud poetas neq; apud philosophos percipiunt: quo sit: ut
 nostri sere oēs g auris delinire cōcupierint: malint initio gr̄ca latīna q̄ eadē gr̄ca lectitare. Ignorātes h̄ic
 dem & utilus admodū fore uolentibus gr̄ca discere: ut gr̄ca uoces gr̄ciq; cōcentus illoꝝ auribus die no
 & tuꝝ obſtrēpant: & quād modū grauitate latīnos gr̄cis ita nobis suauitate illos & quād q̄si dictionis am
 broſia ac nectare mihi imodū antecellere. Id igit̄ ita familiaribus a me illis efflagitantibus obſtinatissime re
 fragari cœpi: tum q̄a uidebā rem a nobis peti cū sua natura difficultē. Est. n. in arte uerbū ſapius & uerbo expr̄
 mendū qđ ne abſurde fr̄t: laboris nōnūq; maximi: interdū at propter sermonis uel diffimilitudinē uel angu
 ſtas uoti est: tū q̄a non eo me pollere ingenio uisuue intelligerēt q̄ maiestatē Aristotelicā dictionis latīna in
 terpr̄tationis filo expr̄merē. Pro inde nolebā aut ineptus apud aliquos aut temerarius iudicari. Sic igit̄ p̄
 uirili pte refragantibus nobis clarus uir mihiq; amicissime & nū nominis eximius p̄dicator Alberthus is qui
 p̄ id tēporis Bononiaq; q̄storē pro ſūmo pontifice gerebat: idē cœpit: quod illi anteā cōſuēſſent: studioſiſſime
 a nobis cōtendre. Qui tametſi pro ſuo iure oīa apud me p̄t eo: tñ facilius p̄ſuasit: qđ unam hanc rē fore dice
 ret: quā p̄cipue gratificari mansuetudini tuaꝝ quirē. Aiebat. n. te unū eſſe q̄ pro regia iſta & inata tibi ai magni
 ſentia generofitatem & in auditō quodā ſplēdore magnitudineq; ingenii cū reliq̄s oīis illiſtris disciplinas i
 ſigniſcq; uirtutes maximi penderes: tū aſce elegantioris artes in primis. Id m̄bi uir ille & amicus & grauiſ per
 ſuasit haud diſſiculter ut pote quē uera log nō minus noſſe: q̄ uelle: à p̄ſidē aia duertitſem. Quodquidē cū ali
 is multis rebus de illo expertus ſum: tū in iis laudibus q̄s de tua felici & augusta illa bononiē legatione dies
 noctēſcq; p̄dicabat. Eas. n. ita ponebat ante oculos: ut nihil poſtea bononiensiu rei publicā acciderit: qđ non
 multo ante ipendere uel lapides ipſi prouiderint. Erpſeoſ ſi tua ſeq; uſtigia gbus ea res erat in manu: uolūſ
 ſent: neq; ipſi excidissent: neq; tanta tamq; p̄clarā urbs in tātas calamitatis arumnaſcq; decididſſet. Sed de his a
 lias. Cū hanc igit̄ traductionē nō ingratā tibi futurā intelligerē: ut amicissimo hoī morē gererem. i. ut mei p̄m
 tuo nomini cū Alberto meo dedicatē: oblitus ſum noſtri. Oīa uincit amor. Rem diſſicilimā & meis imparē
 uiribus ſu aggressus. Audentes fortuna iuuat. Potuit homericus ille Aia hec toria: quē neq; Vlyxes neq; Ne
 stor in pliū p̄nuocantē excepiſſet: ſola audacia & aggredi & singulari certamine ſpare. Potuit & Troias
 idē ab incenſis iā nauibus uſiſi achiuiſ oīibus arcere: potuerimus fortassis etiā noi eſi minus orationis. aristo
 telicā nitore: at ipſa certe ſenſa latīnis uerbis explicare. Verumne id unū omiſſerim: Nos a Fabio Quintiliāo
 nō nullis in dictionib⁹ interpretatione diſcrepasse. Idque nō incōſylto ſatiatū ut qđ ille demegorici uerbuſ e
 uerbo exprimens cōcionalē genuſ: & procatalepsin p̄ſumptionē dixerit: nos uſitatiore uocabulo deliberati
 ūum: & p̄occupationē non abſurde: ut arbitror: exprimere nālūimus. Sic & alia plāraq; inueniri contigerit.
 Nā quis p̄doctus ille qđē & acutus uir ſuit: ueluti certe eſt uoluit tñ in nō nullis uerbis & rebus magis ſe ſui. q̄
 Ciceronis ſimilē diei. Nos at & M. Tulli & Horati flacci & Eusebii Hieronymi q̄ latiſſimi ſimul & eloq̄n
 tiſſimi extiterūt: testimonio & auſtoritate ſreti: in id maxime ſtudemus: ut q̄a gr̄cis transſerimus. nihil aliud
 quo ad eius rei fieri poſſit: q̄ latinitatē ſapiat. Proinde & hoc p̄ſentis opis ad numeꝝ carattera ac figurā pro
 uirili parte traduximus. Suſcipies igit̄ plēns hoc quicq; eſt. munuſculi: magnifice pater: qđ ſiquidē auctore
 ipſum tecū reputes Aristotelē: non terminus e regia prosapia genito magnanimo principe: quā Alexádro ma
 cedonū rege dignū exiſtimes. Si noſtrā uero in te obſeruantia ſi noſtrā in Albertū & in pelaram omnem. Al
 bertorum familiam dilectionem amore q̄ conſyderes: & eximū certe id in primisq; deuotum. Cateq; ſi hi
 ſce te rebus delectari intellexero. efficies: ut propediem huic quā ſpludio maiora fortaffe quādam ualentio
 raꝝ certamina ſubneſtam. Interea uero hunc Aristotelem lec̄titabis Intueberisq; magna ex parte: quā a ma
 ioribus noſtris de bene dicēdi ſcienția & tradita uobis ac relēcta ſunt: ab Aristotelico fonte p̄cepta illa quāq;
 emanauifſe. Quā quidē ex re eo magis eoz im pudentia miranda eſt qui cum ſe aristotelicos dici uolūt: & lo
 quendo & ſcribendo abſurdiffimi ſimul & infantiſſimi plane reperiuntur:

PRAEFATIO.

Aristoteles alexandro regi ſalutem dicit.

Vm tuis litteris factus. cretior nonnullos ſape ad nos miſiſſe. qui ut ciuilium cauſarum p̄ſ
 pta ad te perſcriberem a me peterent. Ego uero haud negligentia quidem illa in hoc uſq;
 tempus rem diſtuli. Sed ut quārerem ita diligenter de iis ad te ſcribere: ut aliud certe nemo
 qui iſſe in rebus elaboraſſet diligenter unquam ſcriperit. Hæc igit̄ recte mihi fuerat ſen
 tencia. Nā quemadmodū uestium decore atq; magnificientia cæteris hominibus p̄ſtare ma
 xime ſtudes. Ita ut ēt dicendi inuentione ac uim eā accipias nitendū eſt: quā pulcherrima
 ſit: apprimeq; p̄clarissima. Longe. n. pulchrius eſt: ac regale magis aio elle bene conſtituto:
 quam habitū corporis uestibus ornatum pulchris intueri. absurdum. n. eſt: eum qui rege gestarum gloria cæ
 teris antecellat: uideri humillimus quibuspiā in dicendo cedere: p̄ſertim cūa non ſi nesciū eos qui in popu
 lari principatu uerſentur: reſ omnis ad populū: qui uero ſub uniuersi imperii ductu conſtituti ſint. ad rationē
 orationemq; reſerre. Quemadmodū liberas ciuitatis cōmuniſ lex: quā ad honestiſſimum aliquem finē du
 cat: dirigere conſueuerit: eodem etiam modo & oratio tua queat eos. quos imperio tenet ad id agere. qđ cō

dīo mīt gr̄cam
 t mani eloſtām

aiax
 Vlyxes
 Nestor
 Troes
 achiui
 Fabius
 quinti
 lianus
 demego
 ricum
 procata
 lepsin
 Cicero
 M. Tul
 lius
 Horati
 flaccus
 Eusebius
 Hierony
 mus
 aristote
 les
 alexáder
 rex
 albertus
 alberti
 aristotelici
 fons

Lex qd ducibile sit & utile. Etia lex ut ita dixerim: oratio quadam est quae: comuni ciuitatis consensu definita iubet: quo pacto unumquem agendum fit: Accidit ad rem: quod neq; tibi obscurum existimo: solere nos laudibus eos perinde atq; honestos & sortis prosequi: qui & ratione utuntur: & oia ea duce agere pergit: Qui uero absq; ratione & oratione quicq; faciunt: tanq; atroces imanesq; odimus: Qua quidem re factum est: ut & malos eorum uultu ostendentes: male affecerimus: & bonos eorum virtutem declarantes: quasi beatos admirandos imitadosq; uoluerimus. Sic quae & comodo futuras calamitates evitaremus: bonisq; instantibus frueremur: adiuuenim⁹. Proinde & iminentes difficultatis effugimus: & absentes utilitates cōparauiimus: Nam ueluti uita: qua nulli mārori subiacet: eligenda uita prudeus est oratio diligenda. Neq; id te pratereat: oportebit: quod hominum plurimis aliis quidem lex ipsa: aliis uero tua tum uita tu oratio exemplis datur. Ut cunctis igit⁹ tu grācis tum barbaris antecellas: omni tibi studio annitendū est: quo hi qui uersantur in his exemplis. Ita hōrē imitationē p̄ uirtutis elementa pulehre effingant ut haud sibi deteriora consulant: sed eius se particeps fieri & cupiant: & exoptent. Rēgē est p̄terea humanae augustissimū cōsulatione uti. Quare ne in superuacaneis uulgaribusq; rebus studiū tibi terendū est: sed pro uirili potius parte elaborandū: ut ipsam belle consultandi artem & perdi- scas & teneas. Quis n. sane mentis dubitarit: si quis incōsulto quid egerit: amentia quidem: sin at ratione duce: sapientia signū esse. Intueri ēt licet eos: oīs: qui optima inter grācos repū. utiū: oratione prius q̄ rebus cōue- nire: I temq; apud eos qui inter barbaros dignitate prestant: orationē rebus anteire: quippe qui prope norint eam: q̄ ratione oratione neq; perspectio utilitatis cognitioq; fit: ēt quādam salutis arcem. Et eiusmodi certe Ar- cem: qua nō manufacta. uer⁹ & inexpugnabilis quidem sit: in primisq; secura opināda. Sed uereor hac de re pluribus ad te scribere: ne fortassis ostentare mei plūmū uidear: hisce p̄fertim in rebus: q̄z probatione nō in- digent. sed plane patent: & in promptu sunt oībus. Quam ob rem hac oia missa faciens: illa dixerim solū: de quibus in cōmū uiram dicendū est. Hoc unū ēste: quo ceteris aīalib⁹ p̄stamus: p̄claz⁹ quoddam ab immortali deo adepti uidēm⁹. Nā siquidē & cupiditate & ira & aliis huiuscemodi affectionibus utuntur: ēt reliqua quaeq; animalia: oratione at homo dūtaxat: absurdū profecto maxime oīum cādat: si qua una re bestiis ante- cellimus: ēā beneiuendi ducē p̄ negligēria religiūnus. Proinde te iāpridem tua sponte incitatū ēt atq; etiā hōrōr: ut dicendi philosophiam omni studio cōplectare. Nā ueluti corpus bonā ualeitudinem ita & aīus di- sciplina eruditioq; seruat. Huius. n. ductū haud quamq; tibi in rebus gerrendis aberrare cōtigerit: quin po- tius oia: ut ita dicā: qua tibi iam parta sunt bona plane tuebere. Quod si p̄terea oculis uidere iucundū est: ani- mi luminibus cernere penitusq; p̄spicere admirabile certe plurimū. Rursus at quēadmodū imperator sui est seruator exercitus: ita etiam eloq̄ntia qua sapientia cōiuncta sit humana est uitæ gubernatrix. Sed hāc oia atq; his similia op̄z p̄tū puto: ut missa hoc tēpore faciamus. Mōuisti at tñis litteris: ne quis oīno mortaliū hūc librū accipiat: quippe q̄ nō sis nescius. sicuti parentes: quos ex se gentierint magisq; hi q̄bus suppositi sunt par- tus amare solent: eodemq; mō ii q̄ p̄claz⁹ aliqd ex se inuenerint: maiore ad id studio afficiunt: iūā q̄bys eo- uti contigerit. Nō secus. n. pro inuentis atq; pro liberis emori periclitent. Enim uero ii quos partos uocat so- phistæ: qñ nihil ipsi pro inerti qđā negligēntia parunt: ne diligitur quidem: sed acceptis pecunias ab se dimit- tunt. Hanc igitur ob rem te uahementer mōeo: & exhortor: na hāc dicēdi p̄cepta serues atq; tueare: ut cū & ipsa adolescentū nullius opibus uiolentur: sed honeste tecū decoreq; una uitant: & cū in adultam atatē euā- serint: immortale gloriā nanciscantur. Assump̄tissimus at sicuti nobis Nicātor exposuit: siqd̄ hisce de rebus ap̄c̄ ceteros artis scriptores expolitū elimatūq; inuenimus: Impendes at operā ēt hisce duobus libris: quoq; alter- meus est eas cōtinens artes: quas ad Theodectē scripta. Alter autem est Coracis. Reliqua uero oia qua siue ad ciuilia p̄cepta: siue ad iudicia pertinens: separatum hoc in libro scripta sunt. Quapropter ex hisce ad te- comentariis ad ea consequenda abundet tibi adiumenta suppetent Vale.

TRACTATVS

Ria sunt genera ciuiliū causaz⁹. Deliberatiuum Demonstratiuum Iudiciale: hōrē autē spe- cies sunt leptem. Suaſio dissuasio laus uituperatio accusatio defensio & questio: aut ipsa se- cundum se: haud ad aliud. Species igitur in quibus omnis uersatur oratio: ha sunt nume- ro. His autem utimur & in consultatione ciuili: & apud iudices: & circa alicuius certæ p̄so- na dictioñem: de quibus quid est omnibus: ita poterimus apte dicere. si singillatim uniuscu- iusq; speciei uim & usum & exercitationem: numero comprehendem⁹. & primum qui- dem dissuasionibus est dissuasionibus dicendum. Ipsarū enim usus in demonstratio de-

Suaſio liberatiuoq; genere locum in primis habent. Ut igitur sunnū dixerim. Suaſio est ad aliquid eligēdū au- **quid** dicendum agēdūmē exhortatio. Dissuasio uero nequid eligatur: aut dicatur agatur uē dehortatio. His autem **Dissua-** ita definiri sua ſuor ostendat. oportet. hāc ad qua exhortatur. & iusta & legitima & utilia & honesta & iue- **sio quid** da & facilia factu ēſſe. Quod si minus id poterit. demonstrandum erit: cum ad laboriosa & grauia quādām exhortatur hāc factu & possibilia ēſſe. & q̄ necessaria. Dissuasor autem ex contrariis dehortetur: oportet. ut neq; iustum neq; legitimū neq; utile neq; honestū neq; iucundū neq; factu possibile hoc sit. uel ſalrem & laboriosissimum id ēſſe. & minime necessariū. Omnes at actiōes hāc utriusq; sunt causaz⁹ particeps. Quare dubitandū nō est: quin oratio base alterā contingat. Qua igit⁹ suadētes dissuadentesq; delyderare cōueniat:

Hæc sunt. Definire at iam aggrediar unumq[ue] h[oc]: qd sit. Demonstrabit qd unde ea nobis in dicendo suppeditemus. Iustum igit[ur] est oium aut plurimog[n]o scripta consuetudo: honesta turpiq[ue] determinans. Id uero est honorare parentes: amicis benefacere: & beneficis gratiam referre. Hæc n. & his similia non iubet scripte leges hominibus facienda: sed confuctudine non scripta & communis quadam lege legitimum fit iusta igit[ur] h[oc] sunt. Lex autem est communis ciuitatis: consensus: q[ui] scriptis praecipit: quoniam unū quodq[ue] agendum sit. Vtis: le non est præsentium bonoq[ue] conservatio: aut absentium comparatio: aut maloq[ue] instantia p[ro]p[ri]etati: aut futuroq[ue] in conimo doce inhibito. Hoc autem diuidas oportet: priuatissimis qdem hominibus in corpus & animum & res extrarias. Corporis: n[on] est utile robur: forma dignitas bona ualeudo. At vero fortitudo sapientia iustitia. Extraria uero sunt amici pecunia possessiones his at contraria inutilia sunt. Ciuitati at utilia talia quedam sunt: concordia uires ad bellū pecunia & puentium copiae uirtus atq[ue] multitudo. ac summationi reliquias similia utilia eē ducimus. Quæ uero his contraria: sunt inutilia. Honestas uero sunt: ex quibus splendor aliq[ue] atq[ue] illustris homines in eos: q[ui] aliqd gesserint: emanatus fit. lucida atq[ue] quæ afficiunt gaudio. Facilia uero sunt: qua brevi tempore & minimo labore impensaq[ue] absoluuntur. Possibilia at quæ cunctq[ue] fieri natura possunt. Necessaria uero quæ ut siant: arbitri nostri non est: sed tanq[ue] ex diuina quadam aut humana necessitate oio sunt. Iusta igit[ur] & legitima & utilia & honesta & iucunda & facilia & possibilia & necessario hæc sunt. De his at dicere abunde poterimus & ex antedictis & his similibus: & ipsi contrariis: & ab his quæ iudicata sunt: aut a diis immortalibus: aut a claris hominibus: aut a iudicibus: aut ab aduersariis nostris. Cuiusmodi igit[ur] iustum esset: declarauimus. Simile at iusto est huiusmodi. Nam quenadmodum iustum existimat: obtempare parentibus: id est de cōuenient filios parentum res gestas imitari: & ueluti beneficis benefacere iustum est: ita & iis a quibus mali nihil suscepimus: iusto simile est nō nocere. Hoc igit[ur] modo simile iusto capiendum est. Ex contrariis autem opus est exemplum ipsum p[ro]p[ri]etatum facianus. Nam uelut iustum est in eos animaduertere: q[ui] aliqd peram patraverint: ita iis q[ui] nos beneficium solum restringere gratiam decet. Id autem iustum: quod ab aliq[ue] claris uiris iudicatum fuerit: sic erit accipiendo. Vere neq[ue] nos odio hostes insegnat: maloq[ue] afficimus: sed & Athenienses: & Lacedemoniorum iustum esse iudicant inimicos multat: iustum igit[ur] hoc modo crebra exercitatione accipies. Legitimum uero quale etiam ipsum sit: antea nobis definitum est. Oportet autem ubi usui sit: ut is qui sententiam dicit: legem etiam assumat: deinde simile legi scripte esset uero huiusmodi. Nam sicuti legum lator maximis animaduersionibus fures plectendos uoluit: ita & seductores maximope sunt multandi. Et n. hi furantur eius quem decepterint hominis metem. El ueluti legum lator heredes eos statuit: qui genere proximi iis essent: qui sine filiis interissem: eodem modo & humis pecuniarum rerumq[ue] liberti me nunc dominum fieri decet. Nam cum iis qui ipsum liberarint: hac luce orbatis p[ro]ximis ipse sum cognatione: iustus certe sum: qui illius res omnis dominio teneam. Legitimo ergo simile assumatur: hoc modo contrarium uero sic. Sigdom lex prohibet publica priuatim distribuere. p[ro]p[ri]etatum est eos qui illa distribuunt: iniuria ominis affectare a legumlatore iudicatos. Nam si eos leges ornari iubent: qui honesta rebus communibus iuste p[ro]ficiunt: ne quaquam obscurum est: quin & publicaque rerum dissipatores multa dignos existimant. Ex contrariis igit[ur] ita legitimum clarum sit. Ex iudicatis autem hoc modo neq[ue] ipse solum præsentem legem harum earum rerum a legumlatore positam dico: sed etiam antea ipsi iudices auctore Lysitida: & quæ atque nuc a me dicitur sententiam de hac re protulere. Legitimum igit[ur] hoc modo tractantes multipliciter demonstrabimus. Utile. Vtis autem quale sit: antea definitum est. assumendum ei autem in dicendo etiam si quid ex utili incident: eodemq[ue] modo tractandum: quemadmodum in iusto legittimoq[ue] tradidimus. Et sic crebris in sociis ostendendum. eēt autem utilis simile huiusmodi. Sicuti namq[ue] in bello conductit eos: qui plurima ualent: animi magnitudine: primos in acie ordinare: eodem modo in rebus publicis per magnam utilitatem est: prudentissimos multitudini. Thebæi iustissimosq[ue] præesse. Et quenadmodum hominibus in bona ualitudine cauere ne in aduersam incident utile. Lacedæmonii est. Ita etiam pacatis urbibus concordiaq[ue] utentibus conducibile est: se se ab omni seditione custodi. Ita ergo utili hoc modo crebro tractanda sunt. Ex contrariis autem utile sic p[ro]p[ri]etatum fit. Nam si cōducit eos utile a clavis: qui & aquæ & boni sunt: honoribus prosequi: ita punire improbos utilitatis plurimum affert. Et si qui, r[es] uiris dem in utile est: nos solos aduersus thebanos bellum gerere. utile erit: ut lacedemonios socios nobis assiscam. Itaq[ue] aduersum illos bellum geremus. Ex contrariis igit[ur] sic utile clarum efficies. Utile uero a claris uiris iudicatur: hoc pacto assumes. Nam & lacedæmonii ubi athenienses bello superasset: usui sibi fore existimat: ne cogere urbem in p[ro]duceretur. Et athenienses rursus cu[m] possent sp[iritu] funditus euertere cōducere sibi arbitrati sunt: si lacedæmonii superasset. Et iustum qd est legitimum & utile sic tibi tractandum est: honestum uero & facile & iucundus: & possibile & necessarius quo modo & hæc supiora te tractare cōueniet: & de iis qd est hisce dicere cōmode poteris.

Vrsum autem definimus quantum & quale & quid tunc in curia contiones cōsultabimus. Nam si horum singula plane tenuerimus: res ipse pro una quaque nobis cōsultatione uerba suppeditabunt: cōis autem sp[iritu] quas diu ante nouerimus: facile in unam quamq[ue] tam inducere poterimus. Quapropter ea sunt nobis diuidenda: de qb[uod] uulgo consultant oēs ut summati ergo dixerimus: ea de quibus oratione h[ab]emus. Quæ sit p[ro]positiones septem sunt numero. Necesse n. est: & nos & consultare & orare: tum in senatu: tum apud populus cōsultā aut de sacrificiis aut de legibus aut de apparatu ciuili: aut de societatibus ac federibus aduersus alias urbes: da aut ad bellis aut de pace: aut de pecuniis: p[ro]uinciis: Ita igit[ur] p[ro]positiones sunt: de quibus quis est nobis & cōsul

De sacri tatio & oratio. Haec autem unamquacumque dividamus; consideremusque quibus modis oratione in his utendum fuerit. De sacrificiis autem abunde dicere necesse est. Aut non dicimus praesenti in statu ea seruanda esse, aut ut magnificetius: aut ut in his humilibus quodammodo agendum sit. Cum igitur dixerimus in praesenti statu ea seruanda esse: causas inuenimus: ex iusto quidem dicentes. In iustum apud omnis esse: prater consuetudines primas quicunque agere. Quodque oia uaticinia hominibus iubent patrio more sacrificia esse facienda. Et quod eorum que urbes primo condiderunt & tempora diis immortalibus erexere: diuini cultus maxime sunt diuini obseruandi. Ex utili autem dicemus: quod ad rei pecuniarum impensam aut priuatim aut publica cōducet ubi pro patrio more sacrificii sit induitum. Et quo ad ciuium audentiam ea res consert non mediocriter quippe quod grauiores armaturae peditibus equitibusque ac uelitibus ludos celebrantibus: ciues ea ambitione delectati audentiores sicut. Ab honesto autem dicemus: si hoc modo celebritates pulchra pectari contigerit. A iuconditate uero si & uarietas quædam circa deos sacrificia ad aspectandum accesserit. A possibili autem si in eiusmodi ludi nihil fiat: neque pars neque nimis. Cum igitur in rebus diu constitutis cōsultatio nobis habetur: cum haec tradamus: opere præcium est de antedictis aut de hodiernis similibus considerebus & ea pro rei natura edoceamus. Cum uero consultemus ut ad splendidiorem quendam apparatum sacrificia traducantur: ex sunt cauæ nobis afferendæ: quibus merito cōsuetudines patrias mouere videamur: dictantes addere praesentibus quicunque id haud esse soluere sed augere potius res ante constitutas ac firmatas. Deinde quod & consentaneum sit: deos immortalis beniuolenter in eos esse: quibus magis uenerentur: Item quod neque maiores ipsi eundem sp̄ modum in sacrificiis obseruabant: sed pro tempore proprie secundis rebus: & priuatim & publica deos culū legibus sanctiebant. Postea uero quod & ueluti in rebus omnibus cōsueuimus: ita & resp. atque priuatas domos administramus. Dicas n. opus est: si qua ex his ita constitutis utilitas ciuitati aut splendor aut uoluptas futura est: quæ quidem oia ita tractabis: ueluti in superioribus dictum est. Cum ad humiliu exhortemur: primum quidem tibiis est accomodanda oratio dicendumque quibus in rebus deterius nunc habeant: quæ ante habuerunt. Deinde uero quod ne consentaneum quidem sit deos sacrificiantum sumptibus sed pietate potius gaudere. Item quod eos quæ supra uires que faciunt: & dii & homines que stultissimos iudicant. Demum uero quæ nec in hominum arbitrus publici sumptus modo: uero & in secundis aduersis que rebus existunt. Has igitur cauæ & harum similes in sacrificiis propositionibus habebamus. Ut autem quæ ad optimum sacrificium pertinent: sciamus & exponere & sancire: hoc etiam definiam. Et n. id unum omnium quidem optimum sacrificium: quæ aduersus deos piaz ac diuinæ ad sumptus uero moderate ad bellum autem utiliter: ad spectacula uero splendida habuerit. Aduersus autem deos habebit pie: si patriæ cōsuetudines institutaque non soluatur. Moderate uero ad sumptus si non quæcumque ad pompam missa fuerint: consumantur. Ad bellum autem utiliter: si eq̄tes & milites una cōpositæ ludos agant. Ad spectacula uero splendida si & auro & his huiusmodi rebus: quæ haud cōsumuntur: magnifice quæ utitur. Quæ igitur aduersus deos seruenda sunt per pulchre ex his constituemus. Ex his uero quæ ante dixerimus plane scire poterimus: quibus modis oratio de uno quoque sacrificandi genere haberi possit. De legibus autem de constitutione ciuili rursus eodem modo tractemus. Et n. leges sunt ut summatim dixerim ciuitati publici consensus: quæ scriptis terminant: atque imperant quæ unum quodque agendum sit. Ex uero leges colendarum sunt quibus magistratus prius quidem ac multi ex fortitione id quod seditione uacat. Maximi at ex totius multitudoinis suffragiis in popularibus principatibus designent. Ita n. & ipse populus quoniam in ipso sit eos donare honoribus: quos uoluerit: haud quæque accipientibus inuidet: & clariores magis magisque probitati studebunt ut pote: quæ intelligentiis sibi future apud ciuiis se probari. Quæ igitur circa comitia in populari dominatu sancti oporteat: haec sunt. Quæ uero ad reliquam administrationem pertinent: singillatim exponere querolum admodum snerit. Uerum ut breuiter dixerim: id obseruari oportet: ut multitudo leges impedimento sint: ne locupletum rei insident. Diuites autem inducunt: ut ultra ad publica ministeria munificentissimi sint: hoc atque aseq̄ poterunt: si locupletes per ea: quæ in publicum munificantia exhibent statutis quibusdam, honoribus ab ipsis legibus donent: Siquidem & agricultorū paupibus: & nauium gubernatores uectoribus anteponant. Sic n. & locupletes non inuiti recipi. inseruent: & plæbes non calumnia: sed ministeriis studebunt. Opus est præterea ea inconditis legibus seueritatē inesse: quæ neque agḡ ad egestatē redigere: neque morientium substantias publicares sit: & magnos ius cruciatus inscribere: quæ haec obseruas neglexerint: decet autem aliquæ his honestū sepulture locū ante urbē publica dari: quæ per patria bellando perissent: & eos filios ad pubratē usque publicis alimētis enutriri: huiuscemodi igitur leges in populari principatu seruandæ sunt. In oligarchiis uero: quæ paucorum dominatu administrantur: magistratus æque sunt in oī illius ordinis viros distribuendi legibus. Hoc autem plurimi quidem exortione: maxi uero magistratus occulto suffragio: & iure iurando & magna cum diligentia atque studio decernēdūt: in eos atque ulla in ciues uti cōtumelia preixerint: maxime sunt pene cōstituendæ. Plebes namque non ita ægre patiuntur: quod magistratibus caret: quæ grauiter & moleste fert: quæ afficit cōtumelia. Ciuium atque cōtrouersias preueni dissoluere neque in tempus trahere conuenit. Neque vulgus in urbem ex agro est congregandum. Nā ex huiusmodi conuenientibus plebes turbantur: paucorum principatus rescindunt. Ut paucis igitur dixerim: debet in popularibus principatibus leges cohibere plebes: ne locupletio bonis ihesuï insidenturque. In paucorum uero principatibus auertere illos: quæ resp. gerunt: & ab imbecilloge cōtumelis: & a caluniis ifsimulatioib⁹ quæ ciues: quæ igitur & in legibus & in iuriis cōstitutioe ciuili desideradaque obseruandaque sunt: ex his cognoscet. Is atque orator quæque lege suadere uoluerit: haec ostendat. oportet. atque esse ciuib⁹ & reliquo legib⁹ cōsentanea ciuitatis cōducibile

ad getē & concordiā maxime .uel ad ciuit̄ pbitatē aut ad publicā tributa .aut ad ipsi⁹ reipu. gloriā aut ad Cōtrariū
 urbis potentiam: aut ad aliud h̄ uismodi aliquid tuis credere. Aduersarius uero primum considerabit an mi-
 nus lex illa communis sit omnibus. Deinde an reliquis legib⁹ non consentiat. sed aueretur potius quodā
 modo: præterea an ad horum quaē ante dicta sunt conductura si uihil: sed contra docitura potius. De legibus
 igitur deq; constitutione ciuit̄: ex his & contendendo & orando nobis facilius aditius siet. De sociis autem
 deq; aduersus alias urbes foederibus dicere incipiens. Foederia igitur atq; eoz ordines necessē ē publicis cō-
 uentionibus fiant: Socii uero pro ea tempore sunt conditione faciundi: cum aliq suis uiribus infimi sunt: aut
 bellum aliquod uideatur impendere. Aut eo est cum aliquibus ineunda societas: quod bello quosdam a se de-
 fecturos putent: Hę igitur sunt causæ hūsq; consimiles: quibus pluris nobis assiscimus socios. Necesse est autē
 cum ineundam societatem psuadere uolueris: eam maxime tempestinam ostendas declare q; eos socios appri-
 me iusticiam colere: & bene antea rempu. affecisse: esse q; potentissimo: & in proximo residere. Quod si min⁹
 hęc omnia potueris: quaē suberunt oratione complectere. Cum autē societatem dissuaderis: primum ostendas
 oportet: haud nunc eam facere opus esse: deinde quo neq; ii iusti sunt: postea uero quod & male nos prius af-
 fecerent. Sin id minus poterimus: dicemus eos a nobis porro habitare: neq; facultatem iis esse quo nobis op-
 portune adsint auxilio: Ex his igitur hisque similibus circa faciundas: autnō faciundas societates & dis-
 suadendi suadendi q; usum facile cognoscemus. Rursus autem & pacis & belli faciundi maxima nobis argu-
 menta capiantur. causæ itaq; bellandi aduersus aliquos sunt hūsq; modi. Par auten est: de his tempestue nunc
 ulcionem capiamus. qui nos antea iniuria lacestiuierunt aut nunc iniuria prouocati pro nobis ipsi⁹: aut
 pro cognatis aut pro iis q; benefici erga nos fuerint aut qui auxilio sumus iuste affectis sociis: aut publica pro
 utilitate: aut ad gloriam aut ad opus: aut ad uires: aut ad aliud q; pliam huiusmodi bellum suscipianus. Cum
 igitur ad bellum auditores uoluerimus exhortari: debemus ex his causis q; plurimas dicendo complecti: ac de-
 dum demonstrare eoz plurima: qbus bellantes superiores fiant ipsi⁹ auditoribus adesse. Superiores & enī oēs
 fiunt: aut deoē benivolentia: quam bonam for̄inam appellauerimus: aut corpore multitudine atq; robore:
 aut pecuniage offuentia atq; imperatoris prudentia aut uirtute socioē aut oportunitatē locoē. Ex his igit̄
 & similibus quaē maxime rei congruant: bellum summi oportē exhortabimur aduersarioē ptes deprimedō-
 nostras autem augendo atq; amplificando. Quod si futu⁹ bellum impedire studuerimus: primum ex causæ
 inueniēdē sūt: qbus demonstretur aut oio nullam aut qnas humilesq; molestias afferri: quibus ad bellum rapi-
 amur: deinde quod bellum minimē cūducit: eritq; peccandum: quaē hominibus bello soleant accidere cala-
 mitates: ad hoc item ostendendum: quaē uictoriam solent in bellādo efficere: ea hostibus magis adesse. hac at
 sunt: quaē paulo ante commemorauimus. Futu⁹ itaq; bellum ex his rebus dissuaderemus. Quod si ab instanti
 bello qescendum esse cohortabitur. siquidem consultores supiores fuerint hoc ipsum primum dicēdum erit
 decere: q; mente ualent hand operiri quoad casum eant: ied cum uincunt pacem facienda is esse: Deinde
 quoniam ea bellī natura sit. ut & plarolq; ex eis q; secunda in fortuna primum usi sunt: ad postremum pdat.
 Pacis uero contra: ut & uictos seruet: & uictoribus rex bello adeptae fructum afferat. Exponendum etiam
 erit eas: quaē in bello eum multa: tum uaria mutationes fieri solent. Qui ergo supiores in bello fuerint: ex hu-
 iusmodi rationibus ad pacem exortabimur: Eos autem qbus aduerterā in bello res extiterint: tum ex ipsis casis
 bus exortabimur: tū ue a quibus iniuriam ante suscipient: suis calamitatibus admoniti irritare eos pgant: tū
 ex his piculis: quaē antea quam pacem noluisse perpessi fuerint: tum deniq; quo satius partem aliquam suarū
 fortunae: potioribus ipsis cedere: q; bello periculoꝝ decernere: quo ipsi una cum sua re pareat. Summatim at
 id sciamus oportet tunc solere omnis homines bellum inuicem soluere: cum aut iusta hostes rogare arbitrē
 aut cum aduersus socios ulla fuerint exorta cōtentio: aut bello desfatigati sint aut aduersarios timuerē aut ip-
 si inter se dissident. Quāobrem quaē ex his omnibus atq; horum similibus commodatissima in rem fuerint
 colligens q; facillime & de bello poteris & de pace disserrere. Reliquum est ut de pecuniis comparandis iam
 loquamur. Primum igitur considerandum erit: si quid ex urbis possessionibus neglectum ē: & neq; redditū
 afferat neque diis immortalibus dedicatum sit: ueluti sint quidam publici loci iam neglecti: ex quibus aliquis
 prouentus ubi⁹ priuatis hominibus: aut uenditi mercede exculti fuerint: ciuitati fiat hūsq; modi namq; census
 omnium maxime communis est semper: quod si nihil ē hūsq; modi: necesse erit pro singulorum copiis tribu-
 ta inferantur. Ut pauperibus quidem indictum si corpora locupletibus autem pecunias. opificib⁹ uero arma
 præstent aduersum pericula. Summatim autem oportet eum qui de hūsq; modi prouentibus narret dicere eos
 æqualis ciuib⁹ & diuturnos ac magnos esse: hostibus autem fecus. Propositiones igitur de quibus indelibē
 ratu⁹ uerba faciemus: & harum partes de quib⁹ orationem & suadendo & dissuadendo cōstituemus: ex an-
 tedictis cognoscemus. Rursus autem propositiones de laudatiua uituperatiuaque specie deinceps dicere ag-
 grediemur. Laudatiua igitur species ut compendio utar est & uolūtatum & rerum gestarum: & uerborum il-
 lustrium amplificatio: & eorum qua absit accommodatio. Vituperatiua autem contra illustrium horum ex-
 tenuatio: obscurorum uero exaggeratio. Et digna quidem laude ea sunt: quaē iusta q; legitima: quaē utilia quaē
 honesta: quaē iucunda: quaē facilia facta sunt: quaē quidem omnia. hūsq; modi sint: & quo pacto iis abundā uta-
 mur: in superioribus dictum est: Oportet autem eum qui laudat: orationem ostendat in hoc seu homine seu in
 rebus hui⁹ aliquid ēsse: qd aut ipse gesserit: aut p ipsū manarit. aut ex hoc cōtigerit aut būiū mōi gratia factū sue
 sit aut qd sine hoc patratum nō sit. Eodē uero nō & uitupator ostendat. oportet. horum contraria īesse in

De pecu-
niis com-
parandis

De gene-
re demō-
stratiuo

illo quem uituperatum uelit: quod ex hoc contigerit hoc mō. Ex studiosa corporis exercitatiōe uictoriae cōti-
gant: & ex ocio iāgotationē incidet. itē ex philosophia studio hoīes circa prudentiam sunt aciores. Et ex
negligētia sunt regez necessariae indigētes: q̄p huiusmōi gratia saū fuit hoc mō. Ut a ciuibus coronent p/
multos labores p̄ multaq; picula mortales p̄serūt & ut iis quos diligūt gratificen̄: aliud curant nihil. Quod
āt sine hoc patratū nū sit: hoc mō. Neq; sine nautis naualii pugnare uictoriae: neq; sine poti ebrietates sunt
Hæc āt atcq; his similia pindet ut supiora pcurrē & laudare & uitupare abūde poteris. Amplificationes uero
extenuatioēs q̄ ac talia simul q̄q; hoc mō tractabit. Primi qdē oñdes ueluti mō doceamus ab hoc multa uel
bona effecta eē Vnus igit̄ amplificadi modus hic ē. Secūdus āt modus ē cū iudicatu aliquid trāssers si qd laudes:
bonū sinat uitupes malū deide cōferas oportet qd abs te dictū sit: & ad iniucē cōparas ex tuis maxima ex ad
uersarii uero dictis minima enarrando & hoc mō magnū illū iudicatu oñdas: tertius modus ē: ut ad illū: qd
abste dictū ē. minimū qd ex his q̄ sub eadē spēm cadūt. cōparas. sic: n. qd abs te dicit̄ mar̄ apparebit. ueluti
mediocra statura hoīes maiores apparēt. cū ad minores cōparat̄. Amplificare āt poteris hoc mō. Si magnū
sit hoc bonū iudicatu. magnū apparet malū necesse ē. ubi cōtrariū huic aliquid narraueris. Eodē uero mō. si ma-
gnū malū existimat̄. ubi huic cōtrariū dixeris. magnū bonū apparet. Amplificabis āt & hoc pacto uel bōa
uel mala: si eum gradatim ostenderis. qd p̄meditatus iā diu fuit. quod de idustria multa gerere aggressus sit
quod per multū tēpus gesserit: quibus cū nemo aliis: qd post hos post quos aliis nemo quo sponte quod ex
sententia qd si oēs pariter atq; hic fecerimus: profecto bene beateq; aut cōtra male misereq; uixerimus. Opor-
tet āt & conseqt̄i cōtinuatione uti: & rem alterā tāq; in alterā properando amplificare hoc mō: Cuius uero
amici curā sunt hunc recte cōsentaneū est suos ēt colere parentes. Qui āt suos parentes cōlit: hic pfecto uolet
ēt patria benefacere. Sūmatim āt si multaz siue bonaz siue malaz rege eum cām oñderis: cā magna uidean-
tur necesse est. Cōsiderandū est ēt: qualis res ipsa uidebit̄: eam suis partib̄ diuidēdo singillatimq; narrando:
quæq; maior uisa fuit: eam hoc mō explicare cōueniet. Amplificādo igit̄ ubi hoc pacto tractaueris: & plu-
rimas facies & maxias. Extenuabis āt in dicēdo & bona & iāla si cōtrario mō tractaueris: sicuti in magnis
dixeramus: & tum maxime cū nullius eum rei auctorē demonstraris: uel si id minus qd minima & paruis
simaz. Quō igit̄ & laudando & uituperādo amplificabim̄: atq; extenuabimus: quæcūq; uoluerimus sc̄i
ex poterimus. Amplificationū āt causa in aliis quoq; speciebus utiles sunt. Sed plurima ipsaz uis ī lauda-
tionibus uitupationibzq; consistit: de qbus qdē ex antedictis plane adiumenta nobis suppeditabimus.

Degener
Iudiciali
accusatio
quid
defensio
quid

Defendē
di spēs

Vsuum āt simuli mō accusandi defendendi spēm: q̄ circa iudiciale uersat̄ cām: quibusq; rebus con-
star: & quomodo iis uti cōueniat diuidamus. Accusatio quidē est: ut breuiter dixerim: iniuriarum de-
lictorūq; expositiō: Defensio āt est delictoz & iniuriage: quæ uel in accusationē uel in suspicionē ue-
nerint dissolutio. Cū utraq; uero species hanc uim habeat accusatori quidē dicendū est. qñquidem improbi-
tatis aduersarios criminetur: eoꝝ facinora: & iniusta & iniqua esse ac ciuium multititudini pñciola: qñ uero
stulticiæ criminē: quod & ipsi agenti iniustitia ea sunt: & turpia & iniucundā: & quæ pñci nullo pacto qānt:
hā & his similes aduersus ip̄rōbos uanosq; argumentiores sunt. Et pñterea & hōc accusatoris obseruandū ad
uersus cuiusmodi crimina supplicia sunt a legibus cōstituta & circa quæ ipsi iudices multas definiunt: cū lex
itaꝝ pœnam definierit: hoc est dūtaxat accusatori considerandum ut demōstret facinus patratum esse. Cum
iudices autem crimen admissum sciunt: crimina illa q̄q; aduersariorumque delicta augeri cōuenit: ac maxime
quidem demonstrari sponte illum: & de industria non forte quadam: sed debita uñhementer opera initriam
intulisse: quod si minus hoc fieri abs te potuerit: putansque potius ab aduersario demonstratum iri se modo
quodam delinquisse: aut q̄ hæc agere probe meditato sibi minus prospere successerit: debes uenire apud audi-
tores auditum intercludere. Inquies nequaꝝ aduersarios decere ut post gestum negocium se imprudenter er-
ravisse dicant: sed ante potius ueteri. q̄ gerant. Deinde q̄ q̄uis ille imprudenter geslerit: aut ei aduersæ succe-
serit oportet ipsum tam ob casu atq; imprudentiam longe multat̄ magis q̄ qui horum neutrum perpetras-
set. Præterea quod etiam legūlat̄ eos qui imprudenter delinquissent non pñne inimunes: sed iudicio obnoxios
fecit: ne omnibus errando noceant. Dicendum est etiam q̄ si talia respōdentem admiserint: nonnullos sūt
habituri ad iniuriam q̄promptissimos. Nacti nāq; occasionē quæcūque uoluerint efficient. Si uero aberraue-
rint rem in fortunam rei cōfidentes supplicio se liberabunt. Accusatores igit̄ ex huiusmodi rebus uenient: locus
auerendus est: sicuti antea dictum est: multorum malorum causaz aduersariorum facinora per exaggerationē
demonstranda sunt: Spēs igit̄ accusandi perficitur ex his partibus. Defendendi autem spēs tribus præcep-
tis constat: aut enim defensori ostēdendum ē: se nihil eorū quoꝝ accusatur: patruisse: aut si cogatur fateri eni-
tendum ē: ut gestum a se negocium & legitimū & iustum & honestum & publicaz utilitati usui ēē: ostēdat
Si hoc āt ostēdere nequieverit: aut in imprudentia aut in fortuna gesta negocia cōferens: & iacturas ab his pñ-
ctas quām iniarias ostēdes: ut sibi ignoscatur: opā dabit. iniuria āt & imprudentia & casum ita definias: quod ex
meditatiōe mali sit qppiā id iniuria ponere: inquiēs oportere pœnas maximas in huiusmodi rebus capere: q̄
uero per ignorantiam detrimenti quid agitur. Imprudentiam esse dicendum est: quod autem non sponte: sed
aliena potius ui aut fortuna qdā nihil eoꝝ: q̄ rectis cōsiliis administrata sunt: pñcīt. Casum eē pñēdūm ē: di-
eitoque iniuria inserre maloz eē hoīum propriū. imprudēter uero delinq̄re & circa rē gerendam aduersam
fortunā pati nō esse sibi priuatim mō sed & cōmune & ipsoꝝ iudicium & alioꝝ quoꝝ hoīum coactus āt
ex huiusmodi causis quid fateri: ut tibi ignoscatur: præcabere. Et ut per imprudentiam casumque delinquere

tibi cum auditoribus ipsis commune esse ostendas: studebis. Oportet autem defensorem undique intueri: qui bus in criminibus leges supplicia iussere. iudices vero ipsi pecuniis puniuntur. Et cum lex supplicia iusserit de monstrandum erit: aut omnino nihil patrauisse: aut legitime iuste fecisse. Cum iudices vero constituit fuerint punitionis estimatores: rursus eodem modo haud dicendum est quod haec non egerit: sed elaborandum est potius: aut ostendat se parvo decreimento aduersarium affectisse: & iniustum deliquisse. Ex his igit̄ atq̄ similibus accusando defendēdo q̄ uerba suppeditabimus. Reliquum ē: ut iam questionis speciem pertractemus.

T igitur summātū dixerim. Questio est uoluntatum uel rerum uerborum ad iniucem aut ad alia dissidentē uitam demonstratio. Oportet autem querentem sicuti aut uerbum eius quem queret aut actiones: aut uoluntates inter se discrepant. Preceptum uero hoc sit. Considerandum erit in p̄z terito tempore: si cui quis antea amicus cum esset rursus inimicus & iterū hinc ipsi amicus effectus fuerit aut aliud quid contrarium aut q̄ petulantiam & flagitium ferat gesserit: gessurus sit: si quando ipsi detur occasio quod ante actis rebus eius contrarium sit. Identidem quoq̄ intuere: si quid dicendo contrarium nunc, īs dicit: quā prius ab eo dicta fuerint: aut se quid īs quā dicuntur: aut quā antea dicta sunt: contrarium dixerit. Eodemq̄ modo siquid dicere uoluit īs contrarium: quā ab ipso ante dicta sunt: aut uelit oportunitate oblatā. Idētidem uero assumenda sunt etiam ad alia preclara studia eius: qui querit uitæ contrarietatis: Quærendi ergo speciem si hoc pacto tractaris: nullum relinques questionis modum. Harum autem omnium sp̄erūm, q̄s superioris partiti sumus oportet etiam diuisim qualibet pro commōdo sit: & una ipsarum proprietates cōmīscere. Hęc namq̄ differentias habent maxima. Enim uero communis eae est ad iniucem usus & idem quod & hoīum species patiunt̄. Hi nāq̄ p̄i similes sunt: p̄i ueri dissimiles tū aspectib⁹ tū ēr̄ sēsibus: sic at determinatis sp̄ebus rursū q̄b⁹ indigent communiter enumerabimus: & quoniōdo his uti conueniat quæremus.

R imum igitur & iustum & legitimū & utile & honestū & iucundū: reliquaq̄ deinceps: quen p admīndū ab initio sūm partitus speciebus omnibus sunt communia. Verumtamen maxime in sua dendo his utimur. Secundo autem lato amplificatiōes extenuatiōes q̄ p̄z ceteris omnibus utiles sunt: harum uero usus in laudē ac uitupationem maxime cadunt. Demum autem probatiōes sunt: quibus & si circa oīs cāgē p̄tes utendum ē. In accusatiōibus tamen defensionibus q̄ utilissime sunt. Hęc numq̄ plurime controuerse indigent. Sunt p̄zterea & p̄zoccupationes & postulata & iterationes & orationes plixas & prolixitatis modus & breuitas & interpretatio. Hęc n. & his similia sp̄ebus omnibus sunt cōmūnia. Quāniam igitur de iustis & legitimis ac de his similibus prius determinauimus: & eorum usū errauimus: & de amplificationibus quoque extenuatiōibusque diximus iam de aliis declarabimus.

T igitur a probationibus primum incipiamus duo sunt earum genera: sūnt. n. alia quidem ex ipsis uerbis & negotiis & hominibus: Alia uero apposita sunt īs quāq̄ dicuntur & quā geruntur. Nam 1. Icota & exempla & coniectura & conimentations & sententiae & signa & argumenta & probatiōes ex ipsis uerbis & omnibus & negotiis sunt. Apposita autem probationes testes iuramenta & quæstiones existunt. Opus est autem harum unam quāq̄ probationum intelligere: qualis sit: & unde idonea in ea uerba abundenobis suppetent: & quid demum ex iniucem differunt icos igitur quod probabilem propositionem dicimus: illud est: quod cum dixeris: auditoribus in mentibus eius exempla tēnent. Dico autem ueluti si quis inquit uelle patriam magnā esse & necessarios rebus secundis uti: aduersus autem inimicos: atq̄ his similia summātū probabilita uideantur. Quilibet. n. auditorum qui huiusmodi desyderis teneatur: ipsi sibi de hisce dec̄i similibus rebus conscient ē. Quāobrem hoc nobis in dicendo semp̄ suadendum ē: si rei de qua loquunt̄: consciens auditores p̄cepimus hisce. n. rebus parē credere eos maxime. Vis ergo probabilis ē huiusmodi: ipsum uero in tris distribuemus species. Vna qdem est: quā eas perturbatiōes accusando aut defendēdo uerbis comprehendit qbus homines natura afficiunt̄. uelut si quem aliqui flocipenderint: aut timuerint: aut eādem rem fāp̄ilime fecerint: aut iterum uoluptate uel dolore uel libidine affecti fuerint: aut cupiditatem uacant: ut diuitiis abundantint: aut aliam huiusmodi perturbationem siue animis siue corporibus siue aliquo illorum sensuum qbus homines afficiunt̄ passi fuerint. haec nāque & his similia quācōes sunt humani ingenii perturbationes: auditori nota sunt: quā igitur secundum naturam hominibus fieri consuevere: quāque dicendo compr̄ehendenda dicimus: sunt huiusmodi. Altera uero probabilis p̄ est nos: quem p̄ cōsuetudine singuli facimus. Tertia uere species lucē est. Nā sāpe lucrādi gratia naturā uim afferentes cōsulto mores inducimus. His at ita determinatis in suadēdo qdem ac dissuadendo demonstrare pro quæstis oportet: ut hoc negocium ad qđ ipsi exhortamur: uel cui aduersamur: ita fit sicuti a nobis dicit. Vēl ut ea quā huic negocio similia sunt: hoc modo sūnt quo uōs dicimus: aut plurimā aut omnīa. Cōtra res igit̄ hoc p̄acto pbabile est capiendum. Cōtra homines uero in accusationibus qdem si potueris: demōstrabis aduersarium hoc idē negocium sāpe antea patrauisse. Sin id minus poteris huic similia demōstratio. Cōndere at elabora qđ haec facere cōducibile ei fuerat. Hoīum at plurimi qđ ipsi utile oīb⁹ rebus anteponūt itidē ēr̄ alios oīa gerere huius genera facile putat. Sigdem igit̄ ab ipsis aduersariis pbabile capere potueris. ita illud inducito. Sin minus queris: a similibus tibi: quā homines consuevere inferenda sunt: Dico autem ut huiusmodi iuuenis est: quem accusas: quā ii qui id ætatis sunt agunt. Haec ipsum fecisse dicit. Nam pro similitudine etiam quā aduersus hūnt dicuntur faciliter credentur. Eodemque modo si eius socios tales ostenderis: qualem hunc esse dici. Etenim ob eāq̄ huic cū illis consuetudo est uidebitur īisdem rebus indulgere quibus amici solent. Itaque pbabile accusatoribus hoc

De qōne

De p̄ba
tionibus

pacto tractandum est. Defensores at maxime ostendant: oportet ut minima prorsus oīum q̄c̄ antea eā regē quārum insimulantur neq̄ ipsi neq̄ amicōe alijs neq̄ ipsoe similiū q̄sunquā egerit: utq̄ nihil in iis utilitatis cōseq̄ potuisse. Quod si ligdū sit hoc idē te antea patrauisse: cām in ætate reūcies: & aliquā huiusmodi alia afferes cām: quā tunc non adlurde erraueris. Dic at nec ea tempeſtate, dum hāc gesserat: cōduxisse tibi: nec eti am nunc cōducere potuisse. Sin autem nihil abs te huiusmodi patratū sit: sed ex tuis amicis alijs talia quādam fecerint, dicendum est haud quāq̄ iustum esse te ab his calumnia affici. Eritq; demonstrandum eōg; socios q̄ tibi consuetudine iuncti sint: & moderatos: & honestos esse. Sic. n. in simulationē ambiguā reddeſ: qđ si similiū aliquos demōstrarint eadē patrauisse: absurdum esse ingeſ: si propterea quod alii qđā deliqſe appareat: creditum erant: te eōg; alijs qbus in iudicium arcesseris facitasse. Si qđē igit̄ inficiatus fueris: haud ea fecisse: quoq; accusaris: sic te p̄ pbabilita respōdere oportet. Ita nāq; accusatiois uerisimilitudinē infirmabis. Si uerq; fateri cōpellaris ex multoq; con. consuetudine similitudinē negotiis tuis uendica: quā maxime igēs ut plurimi uel potius omnes & hoc & similia agunt: sicuti ēt abs te factitatum sit: quod si hoc demōstrari nequeat: cōfugiendum ead casum & ad imprudētiā: & ut ibi ignoscas enitendum. Oēsq; hominum perturbatiōes q̄ bus ratione deficiunt complectendā. hāc autem sunt: amor. Ira. Violentia. Ambitio & his similia. Itaqne bis factitatū.

De exemplis probabile pulcherrime tractabimus.

plis

Quot ge

nera exē

ploru m

Lacāde

monii

Tebani

Lacāde

monii

Atheniē

ses

Atheniē

ses exuleſ

Lacede

monii

Pelopo

nenses

Boetia

leuctura

Dion

Dionysi

us

Corithii

Syracula

ni

Cartha

ginenses

De con/
iecturis

De com/
mētatio/
nibus

Xempla at sunt tres iis qua facta sunt: similes: & his de qbus nūc loqmur cōtraria. Is uero utendū ē: cum quod ipse affirmas, ubi minus uerisimile sit: id te p̄ spicium factu dicas. nam si minus: fidei p̄ probabile p̄ster: ubi didicer int rem aliā ei similem de quo loqueris: ita habuisse: ut a te dicit: ma/ gis crediderint uerbis tuis. Sunt autem exempla duo genera. R es namq; p̄t rōne p̄t rationē sunt Quā uero rōne sunt: facile credunt. Quā at p̄ter rationē: nō creduntur. Dico at sicuti si q̄s ait diuites esse paupibus iustiores adducitq; iustas aliquas uirōe diuitum actiōes. Huiuscmodi exempla secundū rōne esse. Plurimi. n. putant diuites paupibus iustiores. Quod si q̄s rursus enunciāt diuitum quoldam ob pecunias in/ iuriā intulisse: eo usus exemplo: quod p̄ter rōne sit plane a ficiat quo locupletibus fidei minus adhibeat. Idētēdē ēt sīq; eā regē exemplum afferat: quā rationi similes sunt quoniam Lacedemonii q̄nq; aut Athēnienses frat̄i essent magna socioe māu: hostis expugnauere. & sic auditoribus suadet socios multos esse faciū dos: huiuscmodi ergo exempla secundum rationē sunt. Q̄s. n. existimant in bellis multititudinem non parum momenti ad uictoriā ferre. Sīq; at ostendere uoluerit non hac esse uiuendi cām: eā regē utat exēplis: quā p̄ter rationē facta fuerint. Ingens ut athenaḡ exules cum q̄nquaginta primū uiris dūtaxat & tribu assūmpta ēt aduersus eos q̄ admodum plures in urbe fuerant: quāq; Lacādemōis sociis utebat: bello in urbem re/ diere. Thebani at lacādemōis atque omnibus prope pelopōnenſibus in boetiam impetu faciētibus. Hi soli ad leuētra cōmissio prālio lacādemōiōe uires p̄fregere. Dion uero syracusanus cum mūltib; tribus mūltib; syracusas nauigans dionyliū lōge maiore uī fretū debellauit. Itidē at & corinthii cūm in syracusāq; auxi liūm nō uem trīremib; issent: Carthaginenses q̄ centū & q̄nquaginta nauibus in syracusāq; porrus ap/ pliuerent: atq; urbem oēm p̄ter arcem haberent: nihil tamen minus expugnauere. Summatim uero hāc atq; his similia: quā p̄ter rationē sint gesta: ea in consultatiōes improbare cōsueuere: quā pro ratiōe sunt. cxē p̄loge igit̄ natura est huiuscmodi. Is uero utroq; nō utendū est. Nam cum res quā rationē sunt dixerimus ostendimus plurimum hoc pacto negotia p̄fici. Cum autē quā p̄ter rationē sunt: loqmur: afferemus q̄ cūq; temeritate uidentur facta rectissimo fine cōclusa. Cum aduersa autem hoc dixerint: oportet ostendere: hac p̄inde ac fortunato casu aliquo accidisse. Eritq; dicendum eiusmodi res q̄ rarissime cōtigisse: quā uero ad te narrarentur: q̄ sapissime. Exēplis igit̄ ita uti cōuenit: enim uero cū ea quā nulla rationē sunt facta in me diū attulerimus: opus est eōg; quāplurima complectamur: dicamusq; nihil ea magis q̄ hāc fieri cōsueuisse. Exēplis uero nō ex his solum uerum ēt ex cōtrariis ēt utendū sicuti si ostenderis auare q̄nos dāulos sociis: & propterea iploge solutam amicitiam & aſſeras: nos uero si aquiliter ac pro cōmodis erga ipſos rem gesse/ rimus: societate multū temporijs: cōſeruabim⁹. & iteſ ſi q̄os alios quoniam imparati descendissent in bel lum: deuictos superatosq; ostendas: ita dixeris ſi instructi bellum aggredi uoluerim⁹: meliores certe ſpes de ui/ gloria habuerimus. Multa uero assumens exempla tum ex p̄tereritis: tum etiam ex iſtantibus negociis. Pluri/ mā namq; res partim similes: partim dissimiles inuicem sunt. Quāobrem ob id cauē exemplis abundauim⁹: & quā ab aliis dicuntur: haud difficile reſellemus. Exēplorū erga genera & quomodo iis uti oporteat: & unde multa capienda sunt: ex antedictis cognoscere possumus.

Coniectura autem sunt: quāeunque iis ſe rebus: de quibus omnis habetur dictio, repugnarint. Et q̄b; ipla ſibi oratio aduersatur Auditorum enim plurimi his contrarietatibus: quā dicendo agēdoue cōtingunt. Coniectant ſani inesse nihil: neque in dictis neque in factis quidem. Multas autem capies cōiecturas intuēns: ſine ipſa ſibi aduersarii contradicit oratio ſiue res ipſa eſt dictioni contraria. Coniectura igi/ tur huiuscmodi ſunt: & ita uti hubertini poteris.

Omnētatiōes uero ſunt: nō cā mō q̄ orōni atq; negotio aduersant: ſed & alijs rebus oībus. Assumes at multas eātq; tractabis: quē admodū inq̄rendi ſpecie dictū ē. Cōſiderabis ēt ſicubi ipla ſibi diſſentit oratio: aut ſi gesta negotia iuſta aut legi aut utili aut hōesto aut poffibili aut facili aut p̄babili aut mo/ ri dicētis aut rege cōſuetudini aduersat. Huiuscmodi igit̄ cōmētatiōes ſunt cōtra aduersarios assumēda. His uero contraria p̄ nobis dicēda ſunt. Quippe q̄ oīdānius & negotia & uerba nā iuſtis & ex legibus & iutilib;

& improboz hoium moribus & summatim his q̄ neq̄ censem̄ maxie aduersari. Oportet at h̄az singulas breuiter & noībus q̄p paucissimis eloq. Cōmentationibus igit̄ hoc mō copiosissime uti optime q̄ poterimus.

Ententia uero ut summatim dicā : est aduersos res oēs opiniōis ppriæ declaratio. Sentētiæ at duo genera sūt. Altere qdē credibile. Altere uero icredibile. Cū ergo credibile dixeris: nullæ sūt reddēdæ cāz. Nā neq̄ qd̄ dicit̄: ignorat̄: neq̄ nō credit̄ qdē. Cū uero icredibile dixeris: cāz paucis sūt dicēde ut & dicacitatem & incredibilitatem effugias. Sententia autem ea semper afferedæ sunt: quæ sūnt rebus p̄rā sentibus quā consentaneæ: ne quod dicitur inconcinnum uiolentumue appareat. Eas autem multas faciemus: aut ex propria natura aut ex superlatione aut ex similitudine. Sententia autem ex propria natu ra huiusmodi sunt. Nemo mea sententia rerum imperitus grauis imperator esse potest. Altera autem talis est. Prudentium uirorum certe est: ex rerum p̄fateritarum exemplis opā dare: ut inconsulta effugiant errata Ex propria igit̄ natura huiusmodi senlentias faciemus. Ex superlatione uero talis: ex acerbiora mihi uident̄ fures q̄ latrones ad m̄ittere. Nam si clanculū: hi uero palam pecunias eripiunt. Sententias igit̄ ex superlatiōe hoc modo multas faciemus. Ex similitudinē autem sunt huiusmodi: qui pecunias auferunt: idem faciunt mea sententia: q̄ ii solent: qui urbes produnt. Vtricq̄ enim crediti iniuria credentes afficiunt. Alia uero huiusmodi est. Videntur mihi aduersarii tyrannos plane imitari. Nam etiā illi quarum ipsi rerum iniurias aliis faciunt: poenas dare indignum putant: quæ autem aliis criminī dant uæhementissime horum causa illōs cruciāt: & hi si quidem ipsi aliquid mihi dehent: haud reddunt: si quid uero his ego debeo: & id & sc̄nora restitui sibi de cere arbitrantur. Sententiis igit̄ ita tractando affa im abundabimus.

Ignū uero est alterius aliud non cuiusvis: neq̄ omnis om̄ne: sed quod aut ante fuerit: aut in ipso negotio: aut post fieri consueverit. Est autem signum & factum non facti solū: sed & non facti. Idem uero & non factum non solum non facti uerum & facti. Signa uero efficiunt alia quidem opinionem: alia uero scientiam. Id autem pulcherrimum est quod scientiam efficit. Secundo autem loco quod opinione maxime uerisimile operatur. Signum autem copia nobis hubertim erit: ut summatim dicam ex eorum singulis: quæ dicunt̄: quæ geruntur quæ uidentur: pro uno quoq̄ assumendo tum ex magnitudine: tū ex prauitate eorum: quæ nobis mala bonaue contingunt. Item ex testimonii ex testificati ex nostris ex aduersariorū sautorib⁹ ex ipsis illis ex prouocationib⁹ ex temporibus ex aliis multis hinc igit̄ signorum multitudo abnndabimus.

Argumentum autem est: sic. n. elencho interpretamur. quod aliter habere nō potest atq̄ ipsi dicim⁹. Affluitur autem ex natura necessariis: ut nōs dicimus: aut aduersarius & ex iis quæ natura fieri aut possunt: aut non possunt: sicuti aduersarii dicunt. Natura igit̄ necessarium est: sicuti uiuos cibis indigere: & his similia. Vero nos dicimus: necessarium est: affectos uerberibus ea confiteri: quæ carentes iusserint. Natura autem fieri non potest: puerum argentatum surto subripuisse: quantum ferre nequeat: & id ferentem abisse. Ut autem aduersarius dicat: fieri nō poterit: si quidem dixerit quibus temporibus athenis debiti tabellas nos fecisse: ipsi autem possumus auditorib⁹ demonstrare: ut ea tempestate ad aliam quandam urbem aberamus. Argumenta igit̄ ex his atq̄ similibus faciemus. Prorsus uero & ex ipsa conditione & ex negotiis & ex aliis probationes omnis translegimus. Consideremus etiam quid item inuice ex differunt.

Robabile igit̄ ab exemplo hoc differt: quod probabilis ipsi auditores notionem habet: Exempla uero ex contrariis & ex similibus fieri possunt. Coniecture autem solum ex ditionibus actionisq̄ contrariis constant. Veruni commentatio a conjectura hanc habet differentiam: quod conjectura quidē circa ditionem actionisq̄ contraetas quædam est. Commentatio uero & circa reliquas species contrarietas excipit. Aut quod & conjecturam nō est in nobis assumere: nisi circa res & uerba repugnantia quædam fuerit. Commentatio uero e multis locis trahi dicendo potest. Sententia autem a commētationibus differūt: quod ea solum ex contrariis constant. Sententias uero & cum repugnantis & simpliciter ipsiā secundum sele ostendere possum⁹. Signa autem a sententiis & ab omnibus antedictis hanc habet differentiam: quod reliqua quidem omnia opinionem faciunt apud auditores. Signorum autem quædam ut etiam perspicue h̄i cognoscant̄ efficiunt. Item quod ex reliquis nequaquam cōtigerit: ut ipsi plurima suppeditare possumus. Signa uero plurima facile queunt fieri. Item & argumentum a signo hanc habet differentiam: quod signorum quidem aliqua opinionem dūntaxat faciunt apud auditores argumentum autem omnem ueritatem iudices edoceat. Verborum igit̄ rerumq̄ probationes ciusmodi sunt: & unde his abtendemus: quidq̄ inter se differunt possumus ex antedictis cognoscere: quæ autem apponuntur eas singillatim percurramus. Opinio ergo dicentis est suam aduersus negotia declarare sententiam. Opus autem est earum se rerum: de quibus orationem habuerit: peritum esse ostendat: demonstrat̄ sibi conducere non mediocriter ut ueritatem de his loquatur. Aduersariū uero demonue nullam prorsus: de quibus contra enunciet: tenere peritiam: opinionemq̄ idētidē ostendat. Si hoc fieri nequierit: dicendum erit: solere etiam rerum peritos errare nunquam. Si hoc autem dici nequeat dicetur perniciosem aduersariis esse de hisce rebus ueritatem loqui. Iāque hoc modo dicentis opinionib⁹ uteatur: & nostra asserendo & aduersariis contra dicendo.

Estimonium uero est rei cognitæ uoluntaria confessio. Necesse autem est: aut uerisimile testificatum esse: aut non uerisimile: aut ad credendum ambiguum. eodem quoque modo testem aut probabile aut improbabile aut abiguum esse. cū ergo testificatus uerisimile fuerit. & testis herax: testimonia epi-

De sentē
tia
Quot
sentētiæ
genera

de signo
Signum
quid

De argu
mento
Elench⁹
d̄ p̄babi
li & dif
ferentiis

De testi
mō &
testibus

logis minime indigent. ni fortasse decoris gratia vel sententia vel commentary ut paucis uolueris. cum testis autem suspectus fuerit demonstrandum erit. ut neq; gratia neq; cruciatu neq; lucro aliquo hic menda/ ci qcc testificaretur. Docendum est etiam. neq; con ducere qdem mendosum testimonium: Nam & utilitatem parvas esse & argui difficultatum præsertim cum deprehensum non solum argento ueze & gloria & pñdix poena leges plectendum uolunt. De testium igitur fide ita loquemur. li. at q testimonio cōtradicunt. oportet testes moribus detrahant. si improbus fuerit. aut testificatum quarendam esse dicant. si minus probilitatis ha buerit. aut hogz utriq; contradicant. & in unum oia aduersariorum uitia flagitiq; congerant. Considerandum est etiā. an testis ei. cui testimonium dicit. amicus est. aut si se cum negocii alicunde est pñticeps. aut si ei quē contra testificatur inimicus est aut paup. Hi & o. ali gratia alii cruciatu alii lucro mendacii suspicioni obnoxii testificando existunt. Et falsogz testium legem de his legumlatorem tulisse inquietus. Proinde absurdum esse dicemus: qbus legulatōr nō crediderit. Iudices q secundū leges iudicare iurati sunt: testibus ipfis credant. Hoc igitur modo testiū fidem infirmabimus. Poterimus autem & testimoniu imprudentibus aduersariis no stris subducere: hoc pacto. Dic mihi o calicle testimonium p deos immortalis nullo modo sum dicturus. Nā me prohibente hæc gesta ab hoū sunt. Et ob id inferenda sententia falsi testis falsi testimonii poene non erit obnoxius. Cum igitur testimonium subducere nobis cōduxerit: si eo itemtr: quod si aduersarii tale qd fecerint: demonstrabimus eorum uersatiam & scriptis testimonium dicere uidebimus Quomodo igitur & testibus & testimoniis uti conueniat ex his scienuis.

que fzo
Vestio uero est inuita concii hoīs cōfessio. Cum nobis igit' utile fuerit ea: uehementē efficere: dicen

q dū erit: ut priuatim qdem hoīs de ualde necessariis: ciuitates at de maximis rebus ex quæstionibus p bationes capiūt: quod q certior testibus est quæstio. Nā testibus mētiri conduit sape qbus at quæsti ones admotæ sint: ueritatem log plurimū utilitatis affer. Sic. n. cruciatu celerrime liberant. Cum uero quæ stiōes improbare uolueris: pñmum qdem dicendū erit: ut quæstionibus cruciati iis: a qbus traditi sunt: hostes sunt: & propterea nō nihil iheros mentiunt. Deinde quod qrentibus plerunq; nō uera confiten̄: quo matius doloribus sese eximant. Erit etiam demonstradū nō nullos liberos hoīs quo celerius suppliciū effugierent: aduersarii semetipſos tormentis effectos ementitos. Quābrē magis consétanū eē seruos aduersus dños: quo suū effugiant cruciatu emētiri q multos dolores & corporibus & animis tolerare: quo cæteri nihil malū patiant. ubi mētiri ipi uoluerit. Quæstioes igit ex his atq; hogz simili⁹ pñbabilis & ipñprobabilis cōstituemus.

De iure turando

i Iusurandū est cū diuina ueneratiōe dñctio pñbatiōes exps. Cū igit' augere ipsū uoluerimus: ita dicē dū erit. Nemo certe peierare uellet: cū diuini supplicii metu: tñ dedecoris apud hoīs: eritq; subdēdū latere hoīs posse: deos at nō posse. Cū aduersarii uero ad iusurandū cōfugerint: si extenuare id uolu erimus: demōstrandū erit eorundē eē hoīum: ut male agant: & pierare nō curēt. Nā q facinorosus deos later putat. hic neq; peieras supplicij se ire sortitū putat. Et iusurandū qdē eodē mō: et reliq; antedicta tracta qm̄ plane dicēdo nobis suppeterē: Sūmati at ois pñbatiōes quēadmodū pñposuimus: iā pcurrim⁹: dedit⁹ q nō eā uim solū: q eae qlibet heret: uerū ēt qd iter se differūt: & quo pacto iis uti cōueniat oñdīm⁹. Nūc at edocebi mus de religi⁹ ptibus: q & triū spēze sunt: & in oēm orationē plurimū decoris & utilitatis afferunt.

De hoc cupatōe

p Ræoccupatio igit' est qua & auditogz ex illemitatiōes & eoz q cōtradicuri sunt uerba pñueniētes ob vias difficultates remouebimus. Auditogz ēt existimatiōes hoc sunt mō pñoccupādæ. Admirant̄ at alii q fortasse uessig: qd ipse iuuenis ita de rebus magnis uerba facere aggressus fuerim. Et rursū nemo lese mihi difficile obuiā offerat: quod de his sim uobis rebus cōsultaturus: de qbus alii qdā audacter apud uos e log cūstant. Quæ igit' moleste auditoribus laturi sunt sic pñoccupādo cās feras oportet: qbus recte facere cōsultādo uideare: utpote q demōstres oratogz inopiā piculogz magnitudinem aut publicā utilitatē: aut aliā hu insmōi cām q auditogz indignatioē soluturis sis. Quod nihilominus auditores turbent: breuiter dicendū ē uel tanq; in sentētiā uelut incōmentatiōis figura: quaz omniū absurdissimū uenire qdē tanq; ea hiſce de reb⁹ cōsulturos: q optimā sint. Nūc at qj qdem uolūt eos audire: q sentētiā dicunt: arbitrai pulchræ cōsulere pos se. Et rursū honestū est: aut ipsos assurgentēs sentētiā decere: aut dicentes audire: qcunq; ex su fragiſ facere ipsi cēsuerint. Deliberatiō igit' in genere sic est: & pñoccupationibus utēdū & tumultibus occurrendū. In iudiciali at pñoccupationibus utemur quēadmodū ēt in pñdictis: Occurremus at tumultibus siqdē in orationū principiis fiant. hoc mō. Nōne igit' absurdū ēlegulatore qdē iussisse duas oratōes aduersarioe cuiq; reddendas: uos at iudices ex lege iudicare iureirādo astringi: deinde ne una qdē orationē: quaz tata cōsilii vim hēt. ut in ea audienda rectissime sitis sentētiā laturi. Vos at in his audeo negligentes esse ut cū neq; ipsa dictionum initia ptuleritis: iā oia accuratissime didicisse existimeris: & alio modo q nō absurdū est: legulatore qdē in pari sententiagz numero imparare reo uictoriā dari. Vos at uicp adeo cōtra de his sentire: ut neq; in simulationi reos respondētes audiatis & illū qdē ob maius eoz: piculū hanc ipsis prærogatiā atq; prius legiū in serendis sententiis impartiri. Vos autem contra his qui ullo sine periculo accusatum ueniunt neq; contentiosos: neq; ptinaces esse: eos uero q cum metu piculogz criminibus respōdet: clamorib⁹ coreipe atq; perterre. Siquidem igitur in orationum initus turbefiant: hoc pacto erit iis occurendum. Quod si inductionis progressu dicētē turbauerit: siquidē pauci qdam id agāt: erūt ii corripiendi: dicendūq; ipsor⁹ profecto eē iustitiae: ut ses nūc ad audiendum præsent: ne aliis recte iucandi impedimento sint: cū uero audierint: ut tunc qcgd libuerit: faciāt. Sin multitudō ois tu multuetur: non ipsos iudices sed ipsum te coripiās: oportet. Nā si illis molestus fue

ris: irā in te contrahes. Si te uero accusaris ac dixeris deliq̄sset: ut ueniā conseq̄uare: facile p̄stabis: Opus est ēt iudices depræcēmūr: ut nos dicentis benigna audiant & q̄ia q̄ regē clam̄ sententiam sunt latrū: iam p̄spī cuām mentē ponat. Et autē breuiter complectāmūr: turbis summātīm occurem̄ uel sententiis uel cōmentatiōnib⁹: ostendēm̄ q̄ p̄turbantes: aut iusto aut legitimo aut publico utili aut honesto repugnare. Ex hisce nāq̄ maxime fit: ut auditores a tumultibus acquiescant. Quomodo igitur p̄occupationib⁹ apud auditores utendum sit: & quo pacto turbis occurrendum ex antedictis cognoscemus.

Vñāt ab aduersariis uerisimiliter dici poterunt rursus quomodo p̄zunienda sint demonstrabo.

q. Forteq̄ suam deslebit inopiani: cuius non ego qđem sed cuius mors erit causa. Et rursus audio ipsū & hoc illud q̄ dictūz. in superiorē ergo oratione: quā aduersarii dicturi uideantur: si preoccupādō & soluere & infirmare oportet. Etenim tā & si firmissima sunt quoq̄ insimulamur. non itidem magna iūs qui iā anteā audierint: uidentur. Quod si secundā in dicendo partes nobis date fuerint: & aduersarii quā dicturi sumus p̄zoccuparit. ea rursus contra anticipando ita a nobis soluenda sunt. Hic autem ne dū multa de me mentitus apud uos fuerit: sed certo sciens se a me redargutum iri meam orationem occupādō calumnīz de dit: ne eam quam oranti sibi p̄stiteratis: in me audiendo attentione sitis: uel ne ipse orationem habeam apd uos ob eam quam hic de me prius calumniam habuerit. Sed plane puto oportē uos meam dictionem ex me ipso potius q̄ ex aduersario meo cognoscere: & si hāc ab eo sunt prius dicendo insimulata: quas non medio/ cres dixerim esse coniecturas eum nihil nunc lani dictare. Vtitur aut & euripides in philotete pulcherrime hac specie hoc modo. Dicemus ipsi licet & hic nostram putet iam perdidisse dictionem suggestis iniuriā se/ cisse. Verum ex me meas res disce. se se pandet: hic de se loquens. Quenadmodum igitur p̄occupationib⁹ & erga iudices & erga aduersarios sit utendum ex his sciemus.

Euripiū

p. Ostulata uero in orationib⁹ sunt: quā adiutorib⁹ oratores postulant. Horum autem alia sunt iusta/ sta alia uero iniusta. In iustum quidem postulatum est per quod his quā loquimur attentionem p̄z/ stari: ac benigne audiri petimus. In iustum uero quo secundum leges nos iuuari: ac nihil p̄zter leges i nos decerni & casib⁹ ignoscendum postulamus. Siquidem postulatum p̄zter leges fuerit iniustum. Si uero secundum leges fuerit iustum dicitur. Postulata igitur sunt huiuscmodi: ipsorum autem differētias diuisim⁹: quo & iustum & iniustum postulatum dignoscentes non linepte iūs uti possumus & ne nos aduersarii lateant cum iniusti quiq̄ a iudicibus flagitant. Et de iūs quidem & ex antedictis scire poterimus.

de postu/ latus

j. Teratio autem est breuis admonitio. Ea uero utendum est cum circa partium tum circa totius oratio/ nis exitum. Iterabimus autem summātīm uel rationando uel interrogādo uel enumerādo uel eligen/ do. ipsoz āt unumquodq̄ quale sit: demōstrabo. Rationari igit̄ est huiusmodi: Ambigo āt ipse qđē qđ si fecerint: nisi uos plane antea reliquissent. Arguebaēt aduersus hanc urbem nostrā cum exercitu p̄cessi/ se. Nihil uero eoz unq̄ quā spopondissent: factitarunt. Itaq̄ rationari est huiusmodi. Enumerare āt tale est. Demonstraui āt ipsos q̄ priores societatem soluere q̄ primū nos sunt adorti: quo tempore aduersus lacedēmonios bellum gerebamus: q̄z maxime studuere urbē nostrā in p̄dā uertere. Enumerare igit̄ est huiusmodi. ex electione āt admonere est huiusmodi. Recordari oportet contigisse nobis: ut posteaq̄ societatem cū his iniuiim⁹ nihil unq̄ mali ab hostibus passi sumus. Nam cū s̄pē numero nobis auxilio uenisset: lacedēmonios q̄ nostre agge deuastarent: propulsaret. Multas ēt pecunias ēt hoc tpe ad nos deserūt. Ex electiōe igit̄ hoc mō admone/ bimus. Ex interrogatione uero hoc modo. Libenter āt ex iūs quererē: qđ uobis p̄ cōuentis hand soluunt. Ne q̄. n. indigētis se dicere audeant: q̄ppe ḡ tantū pecuniaz & hoc solo quotannis accipisse demōstren̄. Neg/ dixerit quidem multum aris circa rem pub. consūpsisse. Prorsus. n. minores impensas: q̄ reliqui omnes insula/ ni pertulere. Ex interrogationib⁹ igitur hoc pacto tractabimus.

De itera/ tione

i. Rōnia uero quā tū simulandi: tū dissimulādi cauillationē uocamus: est cū aliud dicimus: & aliud di/ cere simulamus: Eius āt forma sit hui⁹ modi: ut in antedictis breuiter cōmorādō p̄sistam. Nequaq̄ue/ ro dicere oportet mea s̄na: ut hi q̄ multā se bona/sactitasse/p̄dicat: malis plurimis ciuitatem affecerint Nos uero q̄ ab his ingratitudinis carpimur & his auxilio s̄pē fuerimus & iniuriā nemini intulerimus. Cū igit̄ aliqd simulamus omittere: eo qđ breuiter dicimus: hoc pacto admonemus. Res uero contrariis noibus appellare ita sit: hi qđem p̄bi uiri multoz maloz socii extitere: Nos āt ignauī plurimoz fuim⁹ bonoz au/ stores. Ex his igit̄ breuiter admonētes iteratiōib⁹ utemur. & circa singulaz p̄tiū & circa totius ortōis exitū.

Ironia

u. Nde autē facere dicēdū: & pro arbitrio orationis prolixitate utēdū sit: rursus exponemus. Hic igit̄ facere dicendi locus est: siquidē cōmentationes totas medialue dixerimus. Ita ut quod reliquā ē: me/ dium auditores ipsi compr̄hēdant: quo locis & sententiis uti conuenit Opus est āt in totā orationē facetias hasce dispartiamus: uerba commutemus: neq̄ easdem sp̄ in eandemq̄ sententiā frequentis afferamus. Est hoc pacto nostra cum is apparebit oratio. Qui uero dicendi prolixitae uti uoluerit opus ē: rem diuidat De face/ Et quā qualibet in parte insin̄t quām̄ naturam ūapiant: edocet: eorumq̄ usum omnē tum proprium tum cō tuū munē & ipsas causas emaret. Quod si longiorem quoq̄ uoluerimus orationem efficeret: pluribus nominib⁹ circa singula utendū ē: eritq̄ singulis in orationis p̄tibus iterandū: & iterationē ipsa paucis absolueđū. in fine uero orōnis hāc oia de q̄bus singillatim dixeras: cōgestim ponas ac de rebus omnibus dicas: cōuenit: hoc igi/ tur modo prolixiores reddi orationes poterunt. Qui autem dicendi uoluerit breuitate uti oportet: totum ne/ gocium uno uocabulo cōplectat: & hoc maxime qđ in ipsa re breuissimū insit. Opus ē: ēt paucis ūti. copulis

plurima uero coniungere. Nominibus ita uti ut una dictio duabus seruat rebus. Eritque frequens illa iteratio et
ptinus amouenda; & in orationum dūtaxat finibus iterandū. Et hoc qdē mō breuis poterimus orōnes effice
re. Quod si mediocritate uti in dicendo uolueris ptium maximas delegēs & hisce uerba facias: oportet: Est
etiam medius utendum nominibus: quæ s. l. neq; longissima necq; breuissima necq; multa de aliqua una re sint sed
mediocria potius. Oportet & epilogos ex intermedīis ptibus neq; oīo auferri: neq; ubiq; rursum inferri. Sed
quæ maxima auditoribus nota esse uolueris in his maxime ad finem iterationibus uti conuenit ex hisce igitur
quandocunq; libuerit: prolixitate uti in dicendo quibimus.

xix
De face/
ta orōne

de nomi
num cō-
positiōe
Positio
nes tres

Quō sit
texenda
oratio

de orōne
dilucida

De con/
tētiōib;
& com/
paribus
& simili/
ter cadē/
tibus
De com/
pari

Vod si faciem uolueris orationem scribere: permaxime tibi obseruandum est: ut uerborum moref
q; hominibus similis queas reddere Id autem efficiet: si q; magni q; curiosi: q; mediocres sunt moref cōsi
deraris. De his igitur poteris hac uia cognoscere: de nominum uero compositione iam declarabim⁹.

Est enim etiam hoc apprime necessarium.
Rimū igit̄ figura noium sunt tres: simplex cōposita & trāsiata. Eodē ēt mō positiōes sunt tres; Vna
p; qdē: q; in uocalē cōexionibus terminat: & a uocali incipit. Secunda uero q; a muta incipiens in mu
tam definit. Tertia at q; mutas uocalibus iungit. Item ordines sunt quattuor: quoq; unus similia noia
aut inuicem collocata aut disp̄git. Alius uero q; eisdē rationibus uti: aut inuicē mutat. Terti⁹ uero q; uno mul
tisue nominibus rem appellat. Quartus at ordo est: quo gesta negocia nominamus aut preterimus: quo igitur
pacto pulcherime orationis filium texendum: sic nunc edocebimus.

Rimū qdē interpretationē ipsā in duas ptes distribuere: deinde cōuenit dilucide dicere. In duas ue
p; ro ptes interpretationē distribuimus: hisce modis. Vno quod ipse pōt. & hoc & aliud. Secundo qdē hic
qdē haud pōt. alius at pōt. Tertio qdē hic & hoc & aliud pōt: Quarto qdē neq; ipse neq; alius pōt.
Quinto qdē ipse qdē pōt: alter uero nō pōt: Sexto qdē ipse qdē alteq; pōt: alius uero nō pōt: alteq; hogz at unū
quodq; ex hisce pspicies. Quod & eni ipse pōt & hoc & aliud huiusmodi est. Ego at nō haec dūtaxat regē au
ctor uobis extiti. Vega & Thimotheo q; aduersus uos esset exp̄litiones ducturus: impedimento fui. Quod ue
ro hic nō pōt: alter at pōt tale est. Ipse qdē nō potis est: q; p; uobis legatiōe fungat: hic uero q; spartiataz ciui
tati amicus ē: facillime apud eos quæ uultis queat efficere. Quod hoc at & hoc & illud ē huiusmodi. Nō at i
bellis solū hic se robustissimum & fortissimum prestitit. sed & cōsiliis ciuiū cedit nemini. Quod at neq; ipse ne
q; aliis pōt tale ē. Neq; ipsa parua munitus manu hostes queat: neq; aliis qfzq ciuiū expugnare. Quod uero
ille pōt: ipse at neq; est huiusmodi. Nēpe hic corporis ualeat uiribus ego uero sū corpore imbecillus. Quod at
ipse aliud pōt: ille uero nō pōt aliud huiusmodi est. Egredē ipse q; clavo & gubernaculis pr̄sum ualeo: hic at ne
q; q; remo uta: potis est. Figuras igit̄ interpretandi in duas ptes facies hoc modo. Oibus in rebus idem mo
dus seruandus est: quibus autem rebus dilucide tua reddatur oratio. Id rursum est considerādum.

Rimū qdē quodcunq; dixeris propriis suisq; noibus appella: & qeqd ambigū fuerit: evitato. Cauē
p; as ēt portet: ne uocales deinceps ponas. Aduertendū ē pr̄terea: ut quos articulos uocāt: oportune
& apte locos. Itē cōsidere: opus est: ne confusa sit: neq; perturbata noium compositio. Talis. n. oratio
& obscura est & cognitu difficultis cōiunctionibus uero quascunq; ante dixeris cōsequentis redditio
copulas. Cōiunctionis aut coniunctionibus reddere ita fit. Ego qdē ad quod temporis dixeram affui. Tu aut
q; te uenitq; dixeras: nō uenisti. Itē cum eadem cōiunctionio cōsequens sit. Tu & enim & illo: auctor extitisti
& hogz auctor ipse tu: de cōiunctionibus igit̄ dictum est: ex qbus licet: & reliqua quæq; coniectari. Ipsa uero
noium structura neq; cōfusa neq; perturbata fieri debet. Et confusa qdē est huiusmodi sicuti cum dixeris.
Graue est hunc uerberibus afficere. Nam obscuræ esset: q; esset cädens: q; si ita dixeris. Graue est hunc uerberi
bus ab hoc affici perspicuam reddes orationem. Structura igitur nominum confundere tale est. Ut autem ad
uertas quo pacto articuli ipsi tempestive apteq; addantur: ex hisce tibi liquidum fiet. ov̄to& cōsp̄to
TOVTON TOIN cō& p̄WTION & ΔIKEI hic ipse hō hunc ipsum hoīem iniuria afficit. Nūc. n. interiecti articu
li dilucidam faciunt dictionem: exempti uero obscuram apud graecos efficient. Contingit autem & aliquan
do contrarium. Quæ igitur in articulis seruari conuenit huiusmodi sunt. Vocales autem iuxta inuicem pone
de non sunt: nisi aut aliter obscura reddatur oratio: ut replicatio quedam aliae segregatio fiat. Ambigua
uero fugere ita quibimus quædam nomina diuersis seruiunt rebus. sicuti ludus quem ludemus & ludus scho
la. Oportet autem in huiusmodi nominibus semper id complectamur: quod proprium est significatum. Et di
lucide quidem in nominibus si haec fecerimus: loquemur. Ex superioribus uero pr̄ceptis in duas partes inter
pretationes distribuem⁹. De contentionibus autem & comparibus & similiter cadentibus īā dicere aggredi
amur. Nam & his quoq; nobis opus erit. Est igitur cōtentio: quæ contrarium nomen simul & uim oppositis
rebus habet: aut horum alterum quæ igitur contrarium nomen simul & uim habet huiusmodi esse poterit.
Non. n. iuris est hunc meis rebus usurpando locupletari. Me uero meis priuatum rebus pauperie ita pr̄mi.
Contentio uero nominibus solis erit huiusmodi: Det. n. locuples ac sc̄elix pauperi & egeno. Vi autem contē
tio haec sit: Ego quidem hunc aduersa ualitudine laborantem curauit: hic at mihi maximo: auctor malo: ex
titit. Nā hoc loeo nō in noibus sed in ipsis rebus contrarietas est. Quæ ergo & ui & noie contentio fuerit: ea
erit longe pulcherima: reliqua uero contentiones duæ sunt. Cūpar at ē: qn̄ duæ pares enunciant clausulæ pa
res at ēē poterūt multæ ēt pue clausulæ paucis magnis & pares magnitudine pibus numero. Figurā uero hē
cōpar huiusmodi. Aut pp pecunia: iopīa: aut pp bellī magnitudinē. hā nāq; clausulæ neq; similes neq; cōtra

11

riæ sed tñ invicem pares sunt: Similiter uero' cadens ē. qd cōpari qd maius ē. Nō. n. pares solū clausulas uerū & similes & similibus efficit uerbis. Est autē huiusmodi qd te decet oratiōis imitatio tantū adsit delectatiōis machinatio. Maxime uero similes fieri oportet exitus dictionū. His nāq; uel in primis efficiē similiter cadēs Similes autem dictiones sunt ex sū illib⁹ syllabis: in quibus plurime litteræ eadem sunt sicuti militib⁹ nullis ualeat; & uirib⁹ multis caret: quæq; uero extra artē posita sunt: ea ultro idipsum demōstrabunt.

Eod de his hactenus satis & enī iustū & onestū & utile reliquaq; & ipsa quæ sunt tenemus: & unde s his affluamus ex antedictis plane cognoscimus. Eodē autē mō qd sint amplificatiōes extenuatiōes & ex qbus hanc locis desumant: intelligimus. Identidē uero & præoccupatiōes & postulata ab auditoribus & iteratiōes & facecias & orationū prolyxitates & ipsius interpretatiōis structurā oēm scimus. Quasobres cōem oīum spēx uim atq; differentiā ipsaq; usum oēm si ex antedictis cenuerimus: assueſcētūs facile nos metiſos qd his oīibus pro artis præceptis exercitati abūdemus. Et adiūtē ex ipsiis plurimū tū dicendo tū scribēdo cōsequamur. Igit̄ fcepta cāg; hoc pacto accuratissime p̄ ptes distribueris. Ut atq; una quaq; specie ad humani corporis effigiem uerba locari conueniat: & quæ sunt circa orationis partes obseruan da: & quomodo iisce partibus sit utendum rursum ostendam. De exordiis igit̄ dicendum est prius: Ea uero septem speciebus communia sunt: & omnibus in negotiis congrue dici poterint.

Exordiū ē ut cōpendio dixerim: oratio quedam: quæ rebus iis: de qbus reliqua futura ē dictio: summatim expositis auditore animos ad attentionē idoneas: & quo ad fieri dicēdo pō: ad beniuolentiā nobis cōparat. Hac. n. p exordium p̄stari cōuenit: quō autē eo utamur. primū qdē deliberatiō in genere & in suadendi spēciem ostendā. Cū rem igit̄ auditoribus preponere ac ligdā facere uoluerimus: fieri poterit hoc mō. Surrexi: ut quo pacto p̄ syracusani belladū sit cōsulā: uel hoc mō. Surrexi: ut qd sentētiā dicam: qd uon deceat nos Syracusanis auxilium ferre. Hoc igit̄ mō summatim rem exponemus. Qui uero ad attentionē exhortemur scire & hisce poterimus: Si nos ipsi animaduerterimus: qbus & uerbis & rebus ad audiendā sententiā attenti sumus. Nempe iis sumus attenti: cū de magis uel terribilibus uel ad nos p̄tinēti bus rebus consultamur aut cum orātes ipsi demonstraturos se dixerint: iusta illa esse & honesta & utilia & facilia & uera: ad quæ nos gerenda exhortant. Aut cum nos rogauerint. s̄ attente audiamus. Quenadmodum igit̄ ipsi aliis solemus. Ita & nos si quæ ex premissis cōmodissima in presentem rem fuerint: dclēgerimus: ea qd auditoribus perspicua reddiderimus: eos nobis attentos faciemus. Ad attentionem igit̄ ex his auditores exhortamur. Beniuolentiā uero cōparabimus: si considerauerimus primū: quo in nos animo ipsi sunt beniuolētōne an in festo aut neq; bono' neq; malo. Si beniuoli ergo fuerint de beniuolentiā dicere supuacaneū cedat. Vege si oīo id facere uoluerimus: oportet paucis cum dissimulatiōe quadā id fieri hoc modo. Quāta sit mea in hanc urbem beniuolentiā: utq; spē numero suasu meo quæ factū esent utilia gesseritis: & qua me p̄terea ad cōmunia cūmo da præbeo iustitia: quippe qd publicarē magis qd priuatārē mihi rege habendā rationem cēsuerim: nequaq; a me dici opus existimo. hoc. n. nobis p̄spicuum ē & cognitū. Vege quod & nunc si fidem adhibere mihi uolueritis: consuletis in rem pulcherrime: hac de re ut nos edoceam: dabo operā. Hoc igit̄ modo: eos qui bono sunt in nos animo in consultationibus beniuolentiā admonebitus. Si uero auditores neq; nobis infestū sunt neq; beniuoli: dicendum est: & iustum esse & conducibile: eos iis ciuib⁹ beniuolos fieri: qd nūlūm sui dederunt experimentum. Deinde oportet laude auditores demulcere: quod iuste & gratiiter quæ dicūtur: iudicare consueverit. Item & extenuatiōes afferēdæ sicuti si dicatur. Surrexi non tam ulla dicendi uite elegantiā confisus qd existimans ea a me narrari: quæ ad communem utilitatem commodumq; accendant. Cum igit̄ auditores neq; a nobis alieni neq; beniuoli uobis sunt: ex huiusmodi rebus beniuolentiā captabitur. Sināt calumnia obnoxii apud auditores fuerint: necesse est: aut ipsos in se se aut res de quib⁹ dicunt: aut ipsā demum orationem calumnias continere: hā autem calumnia: aut ex p̄fensi aut ex p̄teriti tempore trahūtur. Ex p̄terito quidem tempore siqua improbitatis suspicio de aliquo habeatur. Primum in auditores p̄ occupatione utendundum est: atq; dicendum ita. Neq; ipse quidem ignarus sum me apud uos calumnia affectum esse. Sed omnēm ego de me in simulationem falsam esse demonstrabo: postea summatim enumerando in exordiis dicendum erit: si quid īrem tuam oratione complecti queāas. Et aut uituperanda iudicia: necesse n. est: siue publice siue priuatim calumnia de quo pia facta sit: uel esse uel fore iudicium: uel nolle accusatores iudicium sumere. Eritq; dicendum ut iudicatum iniuste fuerit: quodq; inimici nobis hoīes nocuerint. Aut si minus hoc uerisimile usum fuerit: dicendum erit satis id esse debere quod minus tunc ex sententiā nobis cessērit. In iustum autem esse: cum res iudicata iam fuerint: rursum easdem calumnari. Si uero celebre sit iudicium futurum: tā paratum plane dico: qui ad insinuationes in hoc ipso pulcherrimo confessu respondeas. Et quid aduersus rep. p̄ injuriā patrauisse: demonstreris: te morte mulctatū iri. Sināt accusatores minus in causa p̄stant: eodem oportet uti conjectura: quoniam falsam de nobis calumniam detulissent. desistunt causa. Nō. n. consentaneū uidebit nolle eos iudiciū cape: qd uerā accusationē detulerint. Vsq; uero in calumnias acerime ē inuehendū dicēdūq; qd trux & cōis & multoq; maloq; cā. Ostēdat quoq; oportet p̄nultos iā iniuste p̄ calūniam petisse. Itē monēdū stultū ēē eos qd de rep. cōsultatū. nō qd ab oīibus dicunt audire. & quod utile sit: aimo uoluntare: sed aliquoq; insinuationib⁹ cōmoueri. Cōe facias atq; pollicearis oportet: ea te de qbus consule re sis pollicitus & iusta & utilia & honesta demōstratur. Eos igit̄ quoq; ex p̄terito tpe calūnia delata sit cōvenit hoc pacto insimulatiōes in cōsultatiōibus soluere. Ex p̄senti uero tpe oratoribus calūniam solet afferre

De exor diis

primū qdē atas ipsa: nā siue oīo iuuenis siue senior cōcionat: auditores moleste serūt: huic. n. nō dū incipere: illi uero iam gescere deoꝝ eē putat. Deinde si crebro orationē hēre cōsueuerit. Hic. n. importunus uideſ eē. Et si nunq̄ antea orationē habuerit. Nā & hic alicuius priuati cōmodi gratia pter consuetudinē uideſ cōcionari. Ex p̄senti igit̄ tpe huiusmōi poterunt in illū insimulatiōes fieri: q̄ apud cōcionē orauerit. Sed cā de his afferat: necesse ē. A iuniore qdē ex cōsultatiū inopia & ex eo quod suū esse potissimū uideſ: quenadmodū si dixerō de ludicro lāpadarchiæ uel de Gymnasio uel de armis aut de egs aut de re bellica. Hōꝝ. n. nō minima pars adh̄eret iuueni. Dicēdū ē: at: quod tāetſi nonū iuuenis p̄ eratē prudēs eē pōt. ueꝝ natura & diligentia q̄ dā certe pōt: ostendendū est etiamqui aliqui imprudenter gesserit: aduersum casum sibi priuatim dari. Assēcu to uero cōmunem esse utilitatem cū reliqs. iuuenis iḡ ex his atq̄ similibus argumentabit̄ senior at argumētat & ab inopia cōsultantū & a facultate sua: p̄terea & a magnitudine & nouitate piculogꝝ & ab aliis huiusmodi rebus. Crebro autē dictiōnem habere consuetus ab experientia argumentabit̄: & ab eo: qd̄ turpe sit: non eum sententiam nunc dicere: qui antea consueuerit. Non autem consuetus argumentabit̄ tū a piculogꝝ magnitudine: tum ab eo quod necesse oīo sit eū q̄ cūitatis est particeps: de his q̄ in p̄sentiā agūt sentētiā dicere. Eas iḡ in simulatiōeſ q̄ in concionibus circa hoīem fiunt: hoc pacto resellere studebimus.

De iſimu
latiōibus
circa rem

Iunt at circa rem: cū q̄s nihil neq̄ iis a q̄bus nulla simius iniuria laceſſiti: neq̄ iis fortiores potentiores ſunt p̄nōcēdūe: cōſultat. aut pacē turpē fieri p̄suadet: aut circa deoꝝ immortaliū ſacrificia q̄ minimos effici ſumptus monet: aut huiusmōi gc̄ narrat oportet aut in huiusmōi rebus poceupatio ne prius ad auditores uti: quage: cām aut in necessitatē aut in fortunā aut in tpa aud in aliquod cōmodū re feramus: dicamusq̄ nō cōſtantibus qdē eſſe: ſed rebus potius huiuscemodi cauſam aſcribenda: hoc iḡ mo do eas quae circa rem ſunt: insimulations a cōſtantibus remouebim⁹.

de iſimu
latiōibus
circa ora
tionem

Ratio uero ipsa in concionibus ſolet insimulari. Cū at p̄lyxe aut nimis p̄ſice aut minus p̄babilit̄ dicat: & ſi qdē lōga fuerit in reꝝ multitudinē cā ē referenda. Sin p̄ſice ſit: doceatur oportet. Nunc ipsa tepeſtiā ē. Sin at minus p̄babilis fit. pollicearis oportet: eā te uera in dicendi p̄gressu demōſtratur. Cōſultatiōes iḡ ex his rebus principio cōſtituemus: quo uero utamur ordine aiauerti cōuenit. Sig dē nulla p̄ſus insimulatio ſit: neq̄ nobis neq̄ orōni neq̄ ipſi rei a p̄poſitiōe cōtinuo ē inchoandū. Attēte at quae dicuntur humanę audire ad postremum exhortabimur. Sin uero aīqua ſumus ab illis q̄ ante dixerūt i simulatiōe p̄ſuenti post anticipatā auditogꝝ opiniōnem eōꝝ quoꝝ in simulatiōe ſuerimus: & r̄pōſſiones & cauſas breuiter in medium deferentes ita proponemus: & auditores ad attentionem exhortabimur:

Exordia quidem in consultationibus hoc modo ſunt constituenda.

Oſtea uero necesse ē: aut res gestas a nobis renuciari referrive aut res p̄ſentis diuidēdo exponi: aut quae future ſunt: iam p̄dici. Cum iḡ legatione ſit nobis renunciandum: oīa quae dicta fuerint diſlucide narrare oportet quo p̄imum quidem grauitatem oratio p̄ſe ferat. Hāc. n. renunciatio ſolum erit. Nullaq̄ alia orationis ſigura incident. Deinde liquidem nobis ex ſententia minus res contigerit: non nulla id negligentia noſtra: ſed alia quadam cauſa acciditſe auditores existiment. Sin uero ex ſententia contigerit: non caſu aliquo ſed noſtra diligētia & industria id factum opinetur. Hāc autem eo facilius credunt: ſi quoniam geſtione negociorum nequaq̄ interſuerint: noſtrā in oratione negligētiam promptitudinemq̄ p̄ſpixerint: ut pote qui nihil omittamus: ſed unumquodq̄ quāaccuratissime referimus. Cum iḡ legationem renunciemus: his cauſis ſingula quaeſ quo pacto geſta fuerint: renunciari oportet. Cum uero ipſi concionantes aliquid p̄terit narramus: ſiue etiam p̄ſentia exponamus: ſiue p̄diciamus futura: necesse eſt: ut unumquodq̄ horum & breuiter & dilucide & non ſine p̄babilitate faciamus. Dilucide quidem ut quae dicuntur comprehendē queant: breuiter autem: quo quae dicta fuerint: memorie auditores teneant. probabilit̄ uero: ne ipſi auditores priuiliq̄ probationibus atq̄ iuris partibus noſtrā orationem confirmauerimus: noſtras iam narrationes falsas eſſe reprobent. Dilucide iḡ exponemus: aut a nominib⁹ aut a negocis: a negocis quidem: ſi non ea perturbate exponamus: ſed rerum ac temporum ordinem ſeruerimus. reliqua non deiſeps collocemus: & ſi neq̄eo de quo dicere coepemus: relatio negocio in rem aliam tranſeamus: a negocis iḡ hoc modo dilucide narramus: A nominib⁹ uero ſi q̄ maximē idoneis rerum nominib⁹ negocia ap̄pelemus: & ſi non ambiguū utamur: neq̄ perturbate ipſa collocemus: ſed uſq̄ coherentia deinceps ordinem. Dilucide iḡ exponemus: ſi hāc diligenter obſeruauerimus Breuiter uero narrār̄ poterimus: ſi tum ex negocis tum ex nominib⁹ ea remouerimus: quae nō ſint dictu necessaria. Et ea ſolum complectemur ſine quaebus obſeura reddetur oratio: & breuiter quidem hoc modo exponemus. Probabilit̄ autem a nobis narrabit ſi ad ea negotia quae minus uerisimilia uidentur: cauſas attulerimus. quibus illa non abſurde geſta videantur. Si qua uero oīo incredibilia contigerint: ea relinquamus: necesse eſt. Sin at necessaria ſunt: quae dicantur: ea te ſcire oſtendas: oportet. Sed ad conſuētationis partem: qua cum illa implicata ſunt: dicenda refuruare. Oraſiōisq̄ p̄gressu id te uerum demonstratum polliceri: ea uſus argutia: quod quae prius dicta abs te fuerit: ea prius uera iustaꝝ demonſtrare: q̄ aliuſ huiusmodi quicquam uelis. Et hoc quidem modo iis quae minus uerisimilia ſunt: medebimur. Vt autem ſummatim una oīa complectamur. & renunciando & exponendo & p̄diciendo ex iis omnibus quae attediximus. dilucidias breuis & probabilis narrationes faciemus.

As autem tripliciter ordinabimus. Nam liquidem ea de quibus dicimus: paucā ſint auditoribus cognita. exordio narrationem coniungemus. ne pars hāc ſepatim poſita breuis admodū fiat. Cum uero

to negotia & permulta & incognita sint ad unūquodq; coniunctas narrationes faciemus: easq; iustas & utilis & honestas ostendemus: quo non mō in narrandis rebus occupati simplicem & non uarietate quadā insignem orationem faciamus. Verz & audiroz aios capiamus. Sinautē negotia mediocria & minime notaopus est uel renunciationē uel expositionē in exordio uno & eodē quasi corpore collocem⁹: hoc at faciemus si a rege initio ad extremū usq; narrando prosequamur: & nihil aliud cōpleteamur. Sed ipsa negotia expedite declaremus: quēadmodū igitur in exordio narrationes ordinādæ sunt. Ita scire poterimus.

d Einceps autem confirmatio sequitur: necesse est: p; quā prænarrata negotia exprobationibus & iustis & utilibus sicuti nos demonstraturos polliciti sumus: cōfirmabimus. Cū igitur coniunctas narrationes facere oportet probationes: in cōsultationibus q; cōmodissime ducuntur a rege consuetudine ab exēplo a cōmemoratione & ab ea: quæ de oratore sit apud oīs: opinioē. Utendū est ēt & si qua ex aliis probatioñū partibus inciderit. Et uero sic sunt collocādæ: Primū qdem dicētis opinio: Sin id minus poterimus: rerum cōsuetudines ordinabimus: demonstrabimusq; & hæc quæ dicimus uel & his similia hoc mō fieri cōsueſe: deinde uero exempla efferemus. Et si qua est cum iis: q; a nobis dicunt̄: similitudinē adducemus. Ea aut exēpla capiamus: oportet: q; tum rei cōgruant: tū ipsiſ auditobrūs uel loco uel tpe ſin pxiima. Sinautē ſecus ſint: debemus ex aliis quæ maxima & notiſſima ſint: accipere. Post hæc uero ſententiis utendum eſt. Oportet aut̄ eas partes: qbus probabilitia & exēpla tractata fuerit: in fine cōmentationibus & ſententiis terminemus. Et p; probationes quidem hoc mō ad negoziog; confirmationē adducemus. Si uero narratis rebus cōtinuo ſit fides adhibita: probationes ipſas relinqmus. Et a iusti & legitimi & utiliſ & honesti & iucundi & facilis & possibilis & necessarii partibus antedicta negotia confirmabimus. Et ſiquidē iustū inest: id primū collocabimus. Et per hoc perq; huic ſimile & p; contrariū & per iudicatum iustum enarrabit̄. Et ſimilia iis iustis de quibus loqueris: exempla ſunt afferenda: habebis aut̄ p; multa exēpla: tum ex iis quæ priuatim apud ſingulos iustum existimantur tum ēt ex iis quæ in ipſa urbe ubi orationem habes: tum demum ex iis quæ in aliis urbibus iusta duci ſolent. Cū uero hæc oīa hoc modo p; currentes narrauerimus. In ipſiusq; iusti fine ſententias cōmētationesq; moderatas & ſibi inuicem diſsimiles attulerimus: ſi quidem ea pars longa ſit: eiulq; meminiffe uoluuerimus: paucis iterabimus. Sinautē mediocris ſit: cōmemoretur q; tunc ubi eam finierimus: aliam quoq; partē adiungemus. Eſt autem id huiusmodi. Quod iustū quidem eſt auxilium nos ferre Syracusanis: ſatis ex iis quæ dicta ſunt: demonſtrandum exiſto. Quod autem etiam id nobis conduchige ſit: enīt̄ edocere. Et cū rursus eodem modo ut de iusto ſactitaras utile percurreris: & eius extrema partem uel breuiter iterando uel finiendo abſolueris. Itidem aliam partem quæcumq; tibi in manu fuerit: adiunge. Hoc igitur modo aliam alii partem addere & orationem contexere opus eſt. Cum hæc uerò omnia proſecutus fueris quibus ea quæ per ſuades confirmari queas. Oportet in hiſ de omnibus ſummatim cum cōmentationibus & ſententiis coloribusq; demonſtres: non ea efficeri & iniustum & pernicioſum & turpe & triste admodum ſore. Cōtra uero ſummatim addendum eſt: & iustum & utile & honestum uoluptuolumq; futu⁹: ſi hæc ad quæ eos exhortaris: effecerint. Vbi uero iam ſatis abundeq; ſententiaꝝ grauitate uetus fueris: quæ per ſuades: cōclusione terminabis. Et hoc quidem modo quæ proposita fuerint: cōfirmabimus. Post hanc autem partem de præoccuptione dicere aggrediemur. Eſt autem præoccupatio eoz locorum: qui contra tuam diſt̄ionem haberis p; ſent præoccupans repræhenſio. Oportet autem quæ ab aduersariis dicuntur extenuare: ſua uero amplificare ueluti ſuperius in amplificandi tractatu audieras. Opus eſt etiam conferas unum unicum tuum ſcilicet maius ſit. Et plura pluribus & unum multis: & multa uni. Sic ſecundum omnem ſpeciem uarietate debemus uti noſtra quidem augendo. aduersariorum autem inſirmando atq; deprimenti. Et hoc quidem modo præoccupationibus utemur: hæc autem ubi fuerimus proſecuti iterationibus exitum terminabimus. Coloresq; ante dictos ratiocinationis uel enumerationis aut electionis aut ironiaꝝ affuemus.

q Vod ſi ad ſerendum aliquibus auxiliū ſuaserimus. Siue priuatis hominib; ſue urbibus paucis diligunt enim eos: a quibus uel ab ipſis uel ipſorum amicis aliquid beneficii ſue ipſi ſue aliis qui eis cura ſunt: uel opportune ſucepisse uel ſucepte uel ſuceptum ire crediderint. His autem habent gratias: qui ſiue ipſi ſue ipſorum amici aut in eos aut in eorum necessarios boni quippam opportune uel contulliſſe uel conſerre collaturiue putentur. Si horum igitur aliquid unum incident. Id breuiter doceamus: & ad misericordiam redigamus oportet. Id autem affatini facere poterimus: ſi cognouerimus ſolere omnis in eos misericordia moueri quos familiari erga ſe animo eſſe opinentur: aut indignos calamitate ſuſpiciuntur. hæc autem iis eſſe ostendes quos misericordia dignos uelis demonſtrare. Eſtq; demonſtrandum eos inique paſtos: uel pati uel paſſueros: ubi minus iis auxilio auditores fuerint. Sin uero hæc in illis non ſunt: demonſtrabis eos omnium bonorum inopes eſſe: quorum cæteri omnes aut plurimi ſint participes: quique nihil unq; boni uel naſti ſuerit: ael nanciſcantur nocturne ſint: niſi auditores hoc tempore ad misericordiam moueantur. Ex hiſ igitur auditores ad misericordiam inducemus. Diſuadere autem ex contrariis locis poterimus eodemq; modo exordiemur: & narrabit̄: & probationibus utemur auditobrū ſue ostendemus quæ facere aggreſſiūt eſſe & præter leges & iniusta & pernicioſa & turpia & triftia & imposſibilia & diſſicilia ac minime necessaria. In diſuadēdo uero idē diſpositionis modus ſeuabit̄ q; etiā in ſuadēdo. Quā obre q; ultro diſſua

dent: disponere ita poterūt. Qui uero alioꝝ suasionibꝫ cōtradicere uoluerint: primū qđē ea i exordio ppone re debent: gbus siue contradic̄turi. In reliquis uero singillatim est exordiēdum. Post singula uero p̄dictorum exordia est secundum unūquodq; propositum maxime demonstrādum: minime omnium ea esse ad quā ad uersarius exortetur. Necq; iusta necq; quā his sequuntur. Hoc autem facies ut ostendas uel iniusta esse: quā ille narrat uel inutilia uel iis similia aut iustis contraria aut utilibus aut iis quā talia esse iudicātur. Eodem quoq; modo & cetera quā inciderint: tractare debebis. Optimus igitur dissuadendi modus hic est. Quod si minus hoc facere commode potueris: ex eo quod reliqueris genere dissuadere orando poteris: Ut siquidem aduersarius iustum esse ostenderit: tu uel turpe esse uel inutile uel difficile uel impossibile uel aliud quodvis huiusmodi enitere demonstrare. Sin utile aduersarius esse ostenderit. iniustum ipse & si quid aliud opportunum ad id habueris: demonstrabis: tua præterea augendo & aduersarii deprimendo facies: quemadmodum in suasionibus dictum est. Decet eodem quoq; modo sententias commentationeꝫ afferre p̄occupationesq; resellere ac breuiter ad exitum iterare. Præterea quoq; in suasionibus ostendendum est: aut̄ eos quibus auxiliū ferēdū suademos: hogz amicos esse: quos ad id faciundū exhortamur: aut hoc gratias iis debere: qui deprecantur: q; bus uero auxiliū ferre dissuaserimus: eos uel ira uel odio dignos ostendemus. In odiū quidē adducemus: si ab illis aut ipsos auditores auditorumque amicos aut alios qui iis curā sint: mali quippiā inique passos demonstrabimus. In irā autē rapiamus: si uel auditores ipsos uel ipsoꝝ amicos uel alios qui iis sunt curā indigne neglectos iniuriaue affectos ostendemus. In iniuriā uero cōtrahemus: si summatim indigne fortūatos extitisse aut esse aut fore. Vel si nullius unquā boni fuisse inopes aut esse aut futuros. Vel si nunq; maloꝝ q; piam passos aut pati aut passuros demonstrabimus. In iniuriā igitur & odiū atq; iram hoc mō concitatibꝫ Beniuolentiā uero & gratiā & misericordiā ex iis poterimus cōparare. q; in suasionibus dicta sunt. Eas át ex antedictis oībus contexere ordinareꝫ poterimus. Species igitur suadendi & qualis & ipsa sit: & ex quibꝫ cōstet: & quomodo ea utendum sit: ex his liquido cognoscimus.

Quomō
in genere
demon-
stratiuo-
sit exor-
diēdum

Vrsum autem laudandi uitupandiꝫ sp̄cē deinceps cōsideremus. Cū in hoc genere exordiri uoluerimus propositiones primū ordinamus insimulationeꝫ dissoluimus itidem atq; in suadendo. At attentionē uero exortamur: tū ex iis: q; in consultationibus dicta sunt: tū ex eo qđ mirabilia illustriaꝫ dicamus: & egatē nostrā eorumq; quos uel laudamus uel uituperamus: facinora demōstremus. In huiusmodi. n. causis ad plurimū non disceptationis: sed ostētationis potius cā orationē habere cōsueimus. Primum autē exordia eodē modo constituemus q; in deliberatiuo a nobis genere demonstratus est. Post exordiū uero ptiri. debemus: & ea quā extra uirtutē sunt: & ea quā in ipsa uirtute bona cōsiderantur: hoc mō. Externa quidē bona in bonā ualitudinē & robur & formā dignitatem & diuitias: uirtutē uero in sapientiā iusticiam & fortitudinē illustrisq; disciplinas distribuimus: hogz át quā in uirtute posita locataꝫ sunt: iure laudantur. Extraria autē subducunt. R obustos namq; & pulchros & nobilis atq; locupletes nequaꝫ laudare. Ad dīcere beatos cōuenit: his autē diligenter cōsideratis: post exordia de genere primū dīctionē ordinabim⁹. Hoc enim primū hoībus ac reliq; aīalibus clāz̄ inest uel obscurz̄. Proinde recte qđem aut hoīem aut aliud tale ānimal' ex genere cōmemorabimus. Cū uero aut affectum aut rem aut orationē possessionēue laudare uoluerimus: cōtinuo ex iis q; honesta adslunt nō absurde laudabimus. A genere át laudare ita conuenit. Si quidē p̄ge nitores insignes fuerint: debemus oīs ab initio ad eum usq; quāue laudatū uolumus: resumere: & in singulis p̄ genitoribus clāz̄ aliqd summātim apponere. Quod si primi industrii insignesq; fuerit. Reliquos uero nihil oratione dignū gestissē cōtingerit: primos quidē illos eodē mō prosequemur: ignauos autē atq; degeneres oīmittemus: ea usi cauillatione: quod propter maioreꝫ multitudinē nolimus auditoribus orationis longitudine graues effici: plētū: cū nemini sit obscurz̄ qui ex bonis clarisq; parentibus nati sunt: eos cōsentaneā fieri suis maioribus nō dissimiles. Sin autē ueteres progenitores obscuri fuerint: qui uero proxime extiterūt illustres: ab iis est laus generis capienda: dicendūq; ut de illis qui dē longā repetere quādam orationē superuacaneū ad modum fuerit. Sed si eorum laudes referantur: qui proximi his qui laudantur: extitissent: plane & hi quoq; boni probiq; uiri ostendentur: quodq; perspicuum sit: horum maiores industrios quosdam insignisq; extitisse: haud nāq; uerisimile uideri huiusmodi homines honestos & bonos esse: qui ex improbis progenitoribus nati essent. Vbi uero nullus maioreꝫ sit splendor: dices ipsum in se generosum esſe: colligesq; eos omnis in genue natos esse: qui ingenitam sibi uirtutem habent. Et eos alīs quoq; omnibus longe antecellere: qui suosq; genitores laudant: permultos enim qui ex claris maioribus nati essent: degeneres extitisse. Addesq; quod de huius nunc & non de progenitorum p̄aconiis agatur. Eodem autem modo in uituperatiōibꝫ origo generis in improbos maiores referenda est. Et ita laudando ac uituperando quā ad genus pertinent: ordinabimus. Et q; quid illi: de quo loquimur: p̄aclarum fortuna cesserit: hoc dūtaxat tuebimur: ut ea quā ātati conueniūt enāremus: & id quidem haud prolyxe. Pueri namq; tam suā ingenio quam eorum qui ipsi p̄fuerint: diligētia honesti pudici sunt. Quare breuis de iis est habēda oratio. Cum hunc autem modum percurreris: habita ad posterum commentatione atq; sententia debes hanc partem in adolescentis ātatem terminare. Et propositio deinde facta aut eius qui laudatur: res gestas aut mores aut studia amplificabis: quemadmodum ab initio in demonstratiuo genere prius diximus. Expōesq; ab hoc quem ipse laudes cum esſet hac ātate aut per hunc aut p̄ studiū aut ex hoc aut huius gratia tunč hoc tū illud p̄aclaz̄ facinus gestū fuerit. Oportet & ceteroꝫ quoq; iuuenū p̄clara facinora colligēdo cōferre: & huius longe iis maiora esse ostēdere. Illoꝫ qđē quā

minima sunt: huius atque tu laudes: quae maxima sunt: enarrando. Conuenit autem & quae apud alios res illas parum pro dignitate collata fuerint: eas abs te dicendo itidem magnas demonstrari. Et semper res ita comparando augenda & exornanda sunt. Et ubi & quis iuuenis ita philosophus unquam fuit: quem senior magnus adeo incrementum habuerit? Et qui adeo robuste Cynasius labores perfert: uahementer is philosophia studium & industria adamabit? & hoc quod modo similitudine & collatione usi amplificabimus. Cum uero quae circa etatē adolescentis considerant: aboluerimus: in fine huius partis sententias commentationesque locabimus. Et aut quod dicta sunt breuiter iterates aut ad postremā partem finientes: Rursus ubi proponuerimus: quae gesta sunt ab ipso viro quem laudamus: de iusticia primum dicere aggrediemur: quam eo modo ut in superioribus exornantes ad prudētiā si fuerit: descendemus. Et hanc eodem quo modo absoluentes fortitudinē si fuerit: proposuimus: secuti sumus: summatis: quod antedicta fuerint: iterates exitum uel sententia uel cōmentatione toti orationi apponemus. Cōgruet at laudibus nominibus est multis circa unum quodque uti: & splendida facere dictionē atque magnificā. Eodem quo modo cum de neque hoībus oratio nobis erit: uituperationes constituemus. Oportet autē nullis in eum utamur cauillis: quem carpimus. Sed ipsius dūtaxat uitam enarremus. Sermones nō lōge magisque locosque obiurgationes atque cauilla & auditoribus persuadent: & eruditio quos uituperamus afficiunt. Nam huiusmodi quod dem sales ad Idā uel ad substantiā referunt. Sermones uero sunt ingeniorum mortis ueluti imagines. Cauedū ē etiam ne res turpis nominibus appelle turpis. Id nō affert gravitati calūniam. Sed quae huiusmodi sunt: tāque per enigma significabimus: & alias rebus nominibus rē ipsam manifestabimus. Debemus at in uituperationibus irōia uti & in iis aduersariū dedidere: quibus ille maxime exultat. Et priuatim quodē paucisque presentibus eū de honestare. In uulnus autē & multitudinem communis maxime uituperationes maledicere. Vituperationes uero eodem modo poterimus: quo ē & pœnia & augere & extenuare. Itaque haec specierum ex his quae superius dicta sunt: usum omnem intelligemus.

Eliuum est ut accusandi quodendiā optata pagamus quod rursus quēadmodū in iudiciali genere dictum est: cōponemus: ordinabimus: p̄curremus: primū igit̄ in exordiis rē de qua sit accusatio uel defensio: proponemus ut ēt in aliis p̄missis specieb̄. Ad attentionē autē ab iisdem locis exhortabimur: quos i suadendo dissuadēdoque docuimus. Itē etiam de beniuolentia idem quoque modus seruādus erit: qui in delibera ciuo genere p̄missus est. Nam is cui auditores beniuoli sunt: ex p̄terito aut p̄senti tpe. Et is ne calūnia affectus sit: ad eos irritandos uel in se uel in rem ipsam uel in orationē beniuolentiā captabit eodem modo: ut illic docuimus. Is uero in quem neque beniuoli auditores nec infestī fuerint: beniuolentiā captare poterit ex p̄terito p̄senti uel tpe uel p̄ seipsum uel p̄ rem uel p̄ orationē. Ille atque apud auditores calūnia obnoxius factus fuerit: partim mixtim partim priuatim beniuolentiā captabit: hic igit̄ modus erit p̄ quem beniuolentia cōparabitur. Eniuero ii aduersus quos neque bono neque malo aio auditores fuerint: paucis sunt laudādi: & aduersarii uituperādi. O portet at eos ab iis laudare: quae uidentur maxime auditore interesse. Dico at ciuitatis stutiosum amicosque obf uatorem gratiā misericordē. Et similia aduersarios at ad his uituperare: quibus auditores ad iram irritantur: haec at sunt ciuitatis iniurie amicosque hostis. In gratus imitis. Et huiusmodi. Opus est et laude iudices delenire: quod iusti iudices grauesque sunt. Aduersarios p̄terea defectus sicubi tibi minores extiterint: siue ad dicendū siue ad agendum seu ad aliud quicquid in desceptatione ueretur: erunt orationē cōpletebendi. Et iustū p̄terea & legitimū & utile & qua deinceps sequuntur inducenda. Cum iudices igit̄ neque bono neque malo aio, in nos fuerint ex his beniuolentiā captabimus. Si quis uero, i calūnia sit: id est ex p̄terito tpe & circa orationē scire exstantiēs poterimus: quopacto insimulationes soluere oporteat. Quod si ex p̄senti tēpore calūnia fuerit: necesse est circa ipsum hominem eam fieri: aut si ineptus p̄senti controversiae: aut si criminibus subcontrarius aut si pro confessio accusationi obnoxius uideatur. Ineptus quidem fuerit: si aut iunior aut senior pro alio disceptet. Subcontrarius uero esset: si quis robustus imbecillū uerberationis accuset. Aut si quis contumeliosus contumelia tempe rante insimulet: aut si quis admodum pauper hominum distissimum pecuniarum agens in iudicium deuocet. Itaque huiusmodi homines subcontrarii criminibus sunt pro confessio autem erit: si quis fortis robustusque existens ab infirmo & imbecillo uerberationis accusetur: aut si quis sur existimatus furti reus in iudicium arcessatur. Ut autem omnia uno complectamur uerbo: ii quorum moribus similis est hominum opinio: uidebuntur criminibus esse obnoxii. Circa ipsum igit̄ hominem ex instanti tempore calūnia huiusmodi fieri poterunt. Circa rem autem ex contingent: siquid aduersus domesticos amicos aut aduersus hospites: aut in iis uel de prauis uel de turbibus rebus negocia afferat. haec nō infamiam disceptantibus afferunt. Quemadmodū igit̄ eas insimulationes sumus dissoluturi: deinceps ostendam duo esse communia in omnibus elementa existimo. Alterum quidem ut quibus rebus corrupturos iudices aduersarios putes: his eos præueniens corripias. Alterum uero est: si res in aduersariis quidem maxime: sin id minus in alios quosdam transferas ea usus caulatione: quod non ex sententia tua sed ab aduersariis coactus in certamen descenderis. In unamquam uero calūniam haec argumentari conuenit. Iunior quidem causabitur aut seniorum aut amicorum: qui pro se discep tent solitudinē: aut criminū magnitudinē: aut tuis p̄scriptionē aut rebus multititudinē aut aliud quod huiusmodi. Si uero habueris pro alio dictionē dicendū erit: te amicitia gratia aduocatū fieri: aut aduersarii motū imicitionis aut quod negotiis intersueris: aut ob utilitatē publicam aut quod is cui patronus uenis: & ab oībus est defertus: & iniuria p̄mititur. Quod si criminis pro confessio obnoxius: uel subcontrarius accusationi effici uideat:

De accu
satōe &
qualitōe

etim præoccupatione utēdū est: tū etiam dicendum ut neq; iusti neq; legitimū neq; utile sit: ex opinione ac suspitione ferre prius sentētiā q̄ res fuerit audita. Quā igitur circa ipsū hominē sunt: hoc pacto, insimulationē diluemus. Eas uero quā circa rem sunt: ita repellemus. Causa in aduersarium reūciem⁹: uel si maledicū ei criminī demus: uel si iniuriā aut cupiditatē aut pertinaciā aut iram p̄tendamus: quod nullo alio modo iu conseq posibile possit. Priuata sigitur calumnias apud iudices ita diluemus. Communes uero omnibus specie bus soluere poterimus: quemadmodum in superioribus dictum est.

De exordiis in generali iudiciali

Xordia uero in genere iudiciali eodē modo collocabitur: sicuti ēt in deliberatiō . Eadē ēt ratione narrationes exordio coniungemus: quā uel particulatim probabileſ eſſa iustaſq; ostendemus. Aut ipſas ſeparatim tāquam in unū corpus ordinabimus. Deinde uero erit confirmationē quā ſi qđem reb⁹ ipſi aduersarii contradixerint ex probationibus. Siā at̄ consenserit ex iustis & utilibus & hiſ ſimilibus cōfirmar debemus. Collocanda ſunt ex probationibus primū qđem teſtioniā & ſi quā nobis ex q̄ſtioniābūſ cōfessiones fuerit. Denū uero ſi nullo mó uerisimilia ea fuerit: ſententiis & cōmentationib⁹: ſiā non oīo uerisimilia probabili: demum exéplis & cōiecturis & ſignis & argumētis: demum uero cōmentationib⁹ & ſententiis cōfirmare debemus. Quod ſi uerisimilia fuerit: probationes qđem omittem⁹. Iuſtis at̄ quēadmodum i antedictis utemur. Et hoc qđem mó confirmabimus. Post confirmationem autē ubi ea quā i aduersarios ſunt: collocauerimus: p̄occupabimus ea res q̄s uerisimile fuerit aduersariis dicturos. Et ſigdem aduersarii rē negarint probationes illas a nobis dictas amplificabim⁹. quas uero illi dicturi ſunt rephendemus & extenuabimus: Si uero fateantur & legitima & iusta eſſe: q̄s ſecundū ſcriptas leges a nobis inductas ostēderimus: enitendū eſt: ut hiſ ſimil leges quas & iuſtas & honestas & cōducibilis uniuerſa reip. plures uendicarint: talis ēt eas eſſe ostēdamus. quas aut̄ aduersarii induxerūt: eas cōtra habere demonſtremus qđ: minus cōmoda hēc dici querint: iudices cōmunes faciendi ſunt eos nō de lege ſed de re iudicare: quodq; iurati ſunt ſim leges latas ſniam latum ire. Et doceas haud hoc tpe decere leges: ſed in cōſtitutis diebus eas ferre. Sed ſi cōtigerit rem iūs legibus agitaſi: q̄ iniqui eſſe uideantur dicendū eſt nō legē rem huiusmodi uq; iniquitatem eſſe. Cū lex qđem ad utilitate ſeratur: hēc at̄ afferat ciuitati pñiciem. Dicendū etiā eſt: haud contra leges facturos ſi huic legi cōtraria ſniam tulerint. ſed leges potius laturos ne ſit improbis iniqui decretis utendū. Oportet at̄ ad id collectionē afferre: quod nulla lex prohibet reipu. benefacere: ſed improbas leges auctoritate priuare: aliud nihil eſſe: q̄ ciuitatem beneficio donare. Quascūq; igit̄ ex iis legibus q̄ nullā ambiguitatē continent: habuerimus ex talibus præuenientes abunde contradicere poterimus. De ambiguis uero legibus ſi iudices ita ſenſerint: ut tibi expedit: oportet hēc demonſtrare: qđ ſi iudex dicit: quēadmodū aduersarii: condeſſaciendus eſt legūlatorem nō hoc ſenſiſſe: qđ ab illo dicit̄: quodq; cōducit ipſis iudicibus legē ita dicere. Veſe ſi nullo mó poſſis in cōtrariā ſententiā cōmutare: oſtende aliud nihil poſſe: cōtrariā legem dicere: atq; ipſe dicat. Et quo p̄dem pacto oporteat uti legibus: ex iis q̄ diximus: abūdabis. Summatim uero ſi peccasse oīo fateātur: & ex iuſti tñ & legitimi partibus defenſionē parent: ex hiſ ea ſunt cōſutatione p̄uenienda: q̄ dicturi illi uideant̄. Sin at̄ peccasse fateānt̄: & ſibi tñ ignosci poſtularint: ſic talia oportet cōſutare: primū qđem dicendū eſt: deterioris eſſe moris: qđq; tunc illi crimen in imprudentiā reūciunt: cū ſe dephensos intuent̄: proinde ſi huic ignoscitis: alios item oīs ſuppliſſis atq; cruciatib⁹ liberabit̄: dic ēt & illud ſi eos q̄ peccasse cōfitent̄: abſolutis: quo pacto infiantis cōdemnabit̄. Dicendū ēt eſt: & ſi imprudenter errauit: non tñ decet me ob huius imprudentiā detimento affici. Praterea dicetur cū neq; legūlatoſ imprudenter deliq̄ntibus ignoscit: eo neq; a iudicibus q̄ ſecundū leges iudicant: ignosci iure poſteſt. Ex hiſ igit̄ atq; ſimilibus eos q̄ ſibi ſim poſtulant conſutare poterimus: ſicuti etiā ab initio expoſuimus. Vt cōpendio at̄ utar: quācūq; ſint aduersarii dicturi & ad probationem & ad iuris ſuī partes afferendas: & ad ueniā poſtulandā ex antedictis p̄occupabimus. Poſt hanc at̄ cām tota eſt ſtratio p̄enumerationē ſummatim repetenda. Et breuiter ſi fieri pōt: iudiciū animi in aduersarios qđem uel ad odiū ul ad iram uel ad inuidiā: in nos at̄ ad beniuolentiā uel gratiā uel misericordiā cōmuendi qbus at̄ rebus hoc ſi at̄ in deliberatiō genere in ſuasionib⁹ & diſſuasionib⁹ diximus: ac rursum in defenſionis ſpecie ad finem p̄curremus. Orationis igit̄ principiū in iudiciali genere ſi qđem accuſem⁹ ita cōponemus & ordinabimus. Si uero defendamus: exordiū quēadmodū & in accusando cōſtitueamus. Eſt at̄ res quāq; accuſamur: qbusq; acuſator ſcientiā auditoribus fecerit: relinq̄mus qbus uero opinionē relinq̄rit: haſce ubi poſt exordium propoſuerimus: diſſoluemus. Testeſq; & qſtioniē & iuramenta refellemus: quemadmodum antea audisti. Et ſi quidem res credibiles fuerint: poterimus ipsarum reſponſionem in eius quod relictum ſit: locum trāſferre. Quod ſi teſtes per quāſtiones fidem fecerint: aut in orationem aut in negoſcium aut in quodcunq; aliud fuerit in aduersariis maxime uerisimile. I pſorum eſt reſpoſio transferenda. Si uero aut contra utilitatem pub. aut contra conſuetudinem accuſator te feciſſe criminetur: debes defendere. Id maximē eſſe utile: quod ab eo criminī datur. Vel ſi id minus potueris: dices ut neq; abs te ab iūs: qui tibi ſint ſimiles: aut quod non hoc mó huiusmo di res geri conſueuerit. Probabile igit̄ ita ſolues. Exemplū uero debes primū ſi potes demonſtrare: id haud q̄ quam eſſe criminacioni ſimile. Vel aliud tibi ex contrariis p̄ter uerisimilitudinē exēplum ferendū eſſe. Cōieſtūrā aut̄ potes conſutare: ſi dicas qbus cauſis contraria ſignificare cōtigerit. ſentētias uero: atq; cōmentatio nes aut̄ improbabiliſ aut̄ ambiguiſ oſtēdas: oportet. Signa autem nō eūs ſolū cuius ipſe ſiſ accuſatus: ſed renum plurimarum ſigna eſſe oſtende. Et ea quidem quā ab aduersariis dicta fuerint: in contrarium aut̄ ambi guim cōuertentes poterimus hoc modo improbare. Si uero quorū ſiſ accuſator criminat̄: ea feciſſe fateā

mur. Idq; ex iusti & legitimi partibus defendere pergamus magis legitimas res nostras iustioresq; elemostra
 re elaborabimus. Quod si minus cōmode fieri potuerit. ad imprudentia casumq; defugiemus. Lecturasq; par
 uas esse ostendimus. Et ignoscendū nobis esse argumentabimur demonstrantes. q; oīum quidem hoīum per
 imprudentia delinquere cōmune sit sed afficere iniuria improboz; esse propriū. Dices et & æquum & bonū
 esse. & iustū & conducibile iis ignoscere. qui per imprudentia deliquerint. Neminē n. oīum scire. si quid alīg
 do sibi huiusmodi euentus sit. Ostendendū est et si quid aduersariis ipse aberrauerit. & ueniā tamen conse
 cutus sit. Post hæc ea p̄occupationes sequuntur. quæ ab aduersariis dictæ sunt. harum igitur alias satis super
 que a rebus ipsis soluere poterimus. Sed si caluninientur scriptas nos orationes recitare. aut quo eas recitem⁹
 meditari. aut mercade conductos patronos fieri. ad hæc talia cōtraueniamus oportet. dissimulandoq; dicam⁹
 minime oīum lege prohiberi. aut se scripta aut illū non scripta loqui. lege namq; talia patrare nō pmitti. log
 uero ut quisq; uelit facile sim. Dicendū quoq; erit usq; adeo aduersarii delicta uel ipsius eius sententia pmagna
 esse. ut existimet me nunq; digne in se accusando satissimacere posse. nisi quæ dicturus essem. & antea scriberem⁹
 ac multum temporis meditatus sim. Ad scripturaz; igitur orationū calumnias sic occurtere poterimus. Si ue
 ro dixerint nos discere meditariq; dicendi facultatem. confitebimur id qdem. dicemusq; nos qdem quos ani
 mis discere. neq; calumniatores neq; cōtentioſi certe sumus. Tu uero q; oratoriā tenes: cum hoc tempore tum
 sape alias nos calumnii circuuenire depræhensus es: quare cōducere ciuib; uidet ut & ille oratoriā discat.
 Nō. n. sic malū neq; insimulatore eum fore Eodē quoq; mō siquis nos mercade cōductos cauila; patronos
 dicat & fatebimur: & cauilibimur: huiusq; rei auctore accusatorem nostrū ac reliquos oīis demonstrabimus.
 Mercendum aut̄ species diuidem⁹: dicemulq; alios pecuniis alios grat⁹ alios suppliciis alios honoribus ad
 uocatos assistere. Te igitur gratiis id obire maneris ostende. Aduersariū uero dico ne paruo quidē p̄tio ad
 uocatū assistere. Eum nāq; ut aliquid argenti iniuste capiat: nō autem ne persoluat in iudiciū ire. Idem quoq;
 modus seruandus est: si q; nos aut aliquos edocere dixerit: q; controuersiis apud iudices utantur: aut iudicia/
 lis orationes conscribere. Nā & alios & oīis ostendes pro urib; adiumento amicis esse: & docendo quidem
 & cōsulendo. Et artificioſſimē in huiusmodi rebus occures. Oportet at & circa interrogations atq; respoſ
 siones: quotquot in huiusmodi speciebus incederint: ne nos negligentia ulla capiat. Sed q; respondeo. cōcedā
 tur quæq; negentur: sicut conſideranda. Cōcessiones igit̄ sunt huiusmodi. Mihi filium enecasti. Encaui equi
 dem. Nā ille in me prius distrixit gladiū: filium mihi pulsasti: pulsaui equidē. Inuria. n. in me prius māus īnie
 cit. Mihi caput cōfregisti. Confregi equidē. Nā noctu impetu in meam fecisti domū. Talis igitur cōcessiōes
 legibus freti non nunq; facimus: huiusmodi uero negationes legē declinant. Mihi filiū occidisti: non ego qui
 dem: sed lex occidit hæc at oīa ita oportet respondere: Cū duag; legū altera iubet hoc faciundū: altera non ue
 tet: quæ igitur in aduersarios dicenda sunt: ex his osbus colliges. Post hæc at eoq; quæ antedixerimus iteratio
 ne bi⁹is est admonitio adhibenda. Ea uero est utilis omni tēpore q; ob rem & singulis i speciebus ea iteratio
 ne utendū est. Vege in accusationibus maxime & defensionibus ea congruit. Itidē quoq; in suasionibus atq;
 dissuasionibus. Neq; solū ea hic cōmemorare: quæ ante dixerimus: quæadmodū in laudando & uituperādo
 uerūetiam aios iudicū in beniuolentiā nostrā conciliare: & in aduersarios concitare debemus: hanc uero ite
 rationē in orationis partibus postremā constituimus: hæc. n. facit. ut reminiscaris summātū: quæ dicta sunt
 enumerando aut ratiocinando aut interrogando: tua quidē quæ optima sunt. Aduersarioz; at quæ nequissi
 ma: sigdēi interrogationis figura uti uolueris. Cuiusmodi at unūquodq; horum sit: ex iis cognoscere possu
 mus: q; superioris dicta sunt. In beniuolētiā uero nostrā iudices conciliabimus: & in aduersarios concitabi
 mus: ex iis beneficiis ut et in deliberatiō genere summātū ostēdimus: quib⁹ nos aut amici nostri ipsos a q;
 bus iniuriā suscipimus ipsorūue necessarios seu iudices ipsos uel eos q; eis cura sunt: siue affeſ
 cimus: siue sumus affecturi. Et si ipsis dixerimus nunc tēpus esse referenda: pro susceptis beneficiis gratiaz;
 Et si eos in cōmiserationē si opus fuerit: adduxerimus. Hoc at eo faciemus quo nostrā in auditores beniuolē
 tiā demonstremus. Et q; indiges ob ea q; male passi fuerius: aut patim⁹ passuriue sumus: miseria p̄mimur
 nisi hi nobis adiumento fuerint. Si uero nihil nobis absit: huiusmodi cōmemorabimus: qbus bonis priuati
 fuerimus: aut priuamur: aut priuabimur: ubi iudices nos neglexerint. Seu ut nunq; boni qppiam nacti fueri
 mus aut nanciscimur: aut nacturi sum⁹: nisi ab his auxiliū meruerimus. Ex his nāq; cōmiserationē nos dignos
 constituem⁹: & auditores nobis conciliabim⁹. Aduersarios uero caluniis circuuentos in inuidiā & odiū apd
 auditores ex hōe contrariis adducem⁹: cū ostenderimus ab his aut hōe amicis auditores ipsos ipsorūue ne
 cessarioz; mali quippiā indigne passos aut pati aut passuros. Ex huiusmodi. n. rebus ad odiū & irā in aduersa
 rios rapientur. Sin autē hæc fieri cōmode nequuerint: ea in unū redigemus: qbus auditores i aduersarios ad
 inuidiam concitemus. Inuidia nāq; propinqua est odio. His at summātū inuidiū debitur. Si eos indigne fortu
 natos. & ab auditoribus aio alienos ostenderimus p̄currentes q; multa bona iniuste passi fuerint: aut patim⁹
 passuriue sunt. Aut q; nunq; nullius boni indiguerint: uel indigent uel indigebunt: aq; q; in nihil unq; mali in
 ciderint: seu incident: sed incident: nisi nunc a iudicibus puniantur. Ex his igitur rebus auditorū nobis aios
 ad beniuolētiā in conclusionibus constituere & in aduersarios contra commouere poterimus. Ex omni
 bus uero supradictis accusationes defensionesq; q; aptissime ordinabimus.

Verendi aut̄ species separatim qdem ip̄a raro constituitur: sed aliis specieb⁹ cōmiseretur. & aduersus de qōnis
 q; contradictiones maxime est utilis. Verūtamen ne huius nos ordo lateat siquando uel oratio uel vita specieb⁹

hominum actio aut ciuitatis administratio quarenda contingere. Itē etiam hac de parte summatim pcurrā. Est igitur qrentibus eodē quasi mō exordiendū sicuti, etiā calumnia circūntos oportet docuimus. Quare cū idoneas in principis causas attulerimus: quibus id recte facere uideamur. Ita ad quarendū ueniemus. Cauſe at congruet in ciuilibus qdē conuentibus, qdē aut cōtentione quadā quin potius ne auditores lateat id facimus. Demū qdē nobis hi prius molesti fuerint. In priuatis uero uel inimicitias uel paruas eoz q̄ gruntur consuetudines: uel in eos ipsos beniuolentiā uel ut q̄ agunt remittentes nō amplius h̄c faciant proferre oportebit. In publicis at si legitimū & iustū & publicā utilitatē proferemus. Ex his at & his similibus exordio cōstistuto ac singulis deinceps propositis aut dictis aut gestis aut cogitatis qremus. Eaq̄ demonstrabimus & iustis & legitimis & priuatis & publicis utilitatibus aduersari. Et oia demū considerabimus: si quo in loco ipsa sibi uel moribus proboz hoīum officiis dissentiunt. Sed ne in singulis enarrandis longiore utamur oratiōe quo pluribus illustris studioz aut regz aut uerboz aut consuetudinū res eoz quos qrimus aduersari ostēderimus: eo ipsoz obscuriores apud auditores cōstituemus. Opus est at non tristi & acerbo quodā sed miti mā suetoq̄ uultu qramus. Hoc. n. mō uerisimiliores reddentur apud auditores habita oratiōes. Et oratores ipsi nullū de se relinqnt insimulationi locū. Vbi uero diligenter oia q̄sieris: atq̄ amplificaueris: oratiōis exitū breui: iteratione terminabis. Et ut eoz quā dicta fuerint: auditores reminiscātur efficies. Has igitur spēs ubi hoc pacto constituerimus: pulcherrime ipsiſuti poterimus.

Peroratio antedictorum omnium per enumerationem & amplificationem:

Pus est præterea: orando & scribendo in id q̄ maxime enitamus laboremusq;: ut pro regz natura uerba accōmodemus: & ita nos meti plōs trita cōsuetudine his cūctis exerceamus: et eoz usus nobis in promptu sit. Atq; ut ex arte quidem dicere possimus: tū in priuatis publicisq; disceptationibus: tum iis et in sermonibus: quos aduersus alios habuerimus: plurima hinc & artificiosissima ad lumenta suscipiemus. Elaborandū est ēt: ut non circa uerba orator dūtaxat: uerū etiam circa uitā quam antedictis spēbus exornet: atq; magnificet: suam diligentia oēm studiūq; accōmodet. Nā uitæ cōpositio & ad suadendum & ad boni & aq̄ uiiri existimationē adipiscendū conductit plurimū. Primum igitur diuidendæ sunt secundum oēm disciplinæ distributionē quid primū quid secundū quid tertium quid quartū tractandum sit: demū ea tibi sunt præparanda: quā circa auditores attenduntur: de quibus in exordiis docuimus. Eniuero benignuolentiam a persona tua captare: poteris: si promissis insistas: & eosdē amicos in oēm uitam tueare: nec in aliis actionibus inconstans esse sed iisdē semper uti uideare. Attenti aut̄ fient auditores: si iis in negociis uerberis: quā & magna & honesta sunt multisq; conducant. Cū uero beniuolos auditores reddideris: ubi ad negotiis expositionē abs te deueniūt est quæcunq; prōpulsionē malorum: bonoz̄ at continent exhibitionē facile apud illos admittuntur quæcunq; uero secūs sunt reiiciuntur. Sed pro celeri & apta & uerisimili narratio ne: hæc sunt tibi facienda. Celeriter at absolues: si non oia uolueris simul agere. sed prius primo & quā relīqui est deinceps. Dilucide uero: si non statim relicta actione in alias res prius transieris: q̄ illam absoluveris. Verisimiliter at si nihil a tuo more alienum agas. Itē si non eosdē finixeris & inimicos tibi & amicos esse. Ex his at probationibus eas assūmemus: de quibus ita scientiā ad præficienda negotia tenemus: ut eam aliis interpretari. & explicare possimus. De quibus at scientiā non habemus: eas prout s̄apieū accidere solēt: assūmemus. Tuttissime namq; in huiuscemodi rebus egeris: si consuetudinē sequi uolueris. In certamine uero contra aduersarios siquidem oratione contenditur: ex iis quā dicta sunt: nostrā confirmationē faciemus. Sin uero contractibus hoc faciemus: si secundum leges & non scriptas & scriptas cū testibus q̄ optimis ac tēpore præfinito eos confecerimus. Ex cōclusione uero eoz quā dicta fuerint: reminisci auditores faciemus: si quā gesta sunt: summatim rursum dicimus. Ex iis at quā agimus: ita cōmonēbimus quandocunq; eadem negotia ul̄similia prioribus tractemus. Beniuoli at nobis erunt auditores: si ea gesserimus: q̄bus aliquid beneficii suscepisse aut suscipere aut suscepturi uidebuntur. Magnas autem res geremus: si ea negotia tractauerimus: quā multoz̄ sint bonoz̄ causa: hoc igitur mō quā adgitā pertinent. Pr̄paranda sunt. Ex priora autem instituto circa orationē est exercitatio adhibēda. Sacrificia uero uti p̄missum est faciemus ad deos quidē pie: ad sumptus at moderate ad spectacula uero splendide: ad ciues at utiliter. Et aduersus immortalis quidē deos ea habebunt pie: si patrio more sacrificemus. Ad sumptus aut̄ moderate: si non quæcunq; missa fuerint: ab iis qui sumptibus præfunt: cōsumantur. Ad spectacula uero splendide si magnifico sint apparatu constituta. Ad ciues aut̄ utiliter: si & eq̄tes & grauiores armaturæ pedites belle instruci pompam celebrent. Quā igitur hoc modo mortales i deos fecerint: pie certe fecerint. Eos at amicos cōparabimus: qui sint nobis moribus nō dissimiles: & quibus eadē quā etiā nobis conducant: & quibus magnis in rebus cōmunis nobiscū fortuna sit. Talis. n. amicitia p̄durat maximē. Socios at eos facere debemus: qui & iustissimi sint: & non mediocri: ualeant potentia: & in proximo habitent hostis autem faciemus: qui horum sint cōtrarii. Suscipiendū at bellum in eos est: qui remp. aut eius siue amicos siue socios iniuria uiolare molūtut. Pr̄fidia autem habeamus oportet aut nostra aut sociorum aut hospitū causa. Et primo quidē nostra: demū socioz̄. tertio uero hospitū. De tribus at id quidē ē optimum: q̄ a priuatis prouentibus ac possessionibus proficisciatur. Secundum uero a censibus. Tertium autem a pauperibus. qui sua corpora ministeriis præbent. Ab opificibus autem arma. a locupletibus uero pecunia. De administratione autem reipu. popularis quidē principatus est optimus. in quo leges optimatibus honores distribuit. Plebs uero neque dandis priuatū suffragiis: neque ſēfendis quidē ſententiis. Proxima

Plebs

uero illa est: in qua leges a ditionibus affici continetia p̄sib̄m non sunt. Principatus aut̄ p̄fāceōr̄ duo sūt genera: aut̄ n̄ est ex amicis: iā & societate quidā aut̄ a censibus. Necesse aut̄ est socios faciamus: cum ciues mīnus ex se se potentes sunt: q̄ tum solū tū oppida tueant̄: aut̄ hostibus repugnant̄. Est autem societas omittēda cum aut̄ eam facere non sit opus: aut̄ socii longe a nobis distent̄ neq̄ potentes sint q̄ opportune adsint. Ciuis aut̄ bonus est qui amicos ciuitati utlissimos comparat. Inimicos uero & paucissimos & infirmissimos q̄ sine ulla priuatoz bono: publicatione prouentus cōparat q̄ plurimos: & q̄ se se instissimū præbēs eos ī qua stione agit: q̄ rerū pub. aliqd p̄ iniustiā uiolat. Largitionib̄ riero utunt̄ oēs: aut̄ qm̄ aliqd iude sperat̄ cōmo doz: aut̄ quo suscep̄t̄z beneficioz gratiā referant̄. Obsequunt̄ at̄ oēs aut̄ lucri aut̄ honoris aut̄ uoluptatis aut̄ timoris grā. Cōmutationib̄ uero utunt̄ oēs: aut̄ sponte aut̄ inuite. Oēs. n. actiones aut̄ vii aut̄ suasiōe aut̄ fraude aut̄ occasione pficiunt̄. In bello at̄ vincit̄ aut̄ fortuna aut̄ corporoꝝ multitudine robustitate aut̄ pecu niāz copia aut̄ opportunitate locoꝝ aut̄ virtute socioꝝ aut̄ cōsilio & caliditate iperatoris. Socios uero de re linq̄ndos putat̄ aut̄ maiore utilitate aut̄ belli solutione. Luste at̄ agere est cōmūis leḡ utilitatis cōsuetudines p̄ rere legibus: priuat̄aq̄ pacta seruare. Cōducit at̄ corpori qdē bona habitudo & forme dignitas aut̄ uires & bona ualitudo. Aio uero Sapiētia Prudētia Fortitudo Temperatia Iusticia: his at̄ utriusq̄ pecunia & amici Inutilia ue: o sunt hōz cōtraria. Plurimū uero utilitatis afferi bonoꝝ ciuiū multitudiō.

Finis.
Sapiētia
Pruden
tia
Fortitu
do
Tēperan
tia
Iusticia
Plutar
chus
Traian⁹
Cæsar

Francisci Philephi ex grāco in latinum traductio Aristotelis Rhetorice ad Alexandrum regem: q̄ quide interpretatio facta est Florētia. Anno a natali xpiano: Millesimo quadrigentesimo Decimo Kaledas Iulias. Ad magnanimum & illustrissimū principem Philippū Mariam Anglū Inclitum Mediolanensiū ducem. Francisci Philephi p̄fatio in Plutarchi Cheronensis apophthegmata ad Traianum Cæsarem.

ECTITANTI Mibi nuper grāca quādā princeps optimie nōnulla Plutarchi cheronensis volumina p̄docti & in primis sapientis uitriū de morib⁹ lucubrata grauissime: tū de aliis pleriq̄ permagnis ac p̄claris rebus ornatissime elegantissimeq̄ p̄scripta ad man⁹ incidit. Quæ dū singula incredibili qdā cupiditate percurro: ille haud quaquā int̄pestue se liber of fert: q̄ de apophthegmatis ad Traianū Cæsarem inscriptus est. Hūc accuratius ēt atq̄ etiā cū mecum ipse cōsidero: res sane digna uisa est: q̄ a Plutarcho illustri eruditissimoꝝ philospho emanaret: & Traiano ipsa dedicaret̄. Fuit. n. Traianus eiusmodi profecto & uir & imperator: q̄ cū omni antīḡtate ita de uniuersitate virtutis laude cōtēderet: ut nihil ad decus ei: nihil ad gloriam defuerit. Nā sapientia q̄ una tum animi magnitudinē tū iusticiā ipsam cōplexa est: q̄q̄ humanos casus oīs in frā se habet: ita diuinus ille princeps uiguit. Ira excelluit: ita mortales reliquias longissime anteuiuit: ut q̄cquid ageret: cōtinud ex omni parte p̄fecte ageret. Quare cū int̄elligeret uim dicendi eam rem esse: qua ceteris aiantib⁹ maxime p̄staremus hāc uehementer lector⁹ est: & coluit plurimū. Viros prudentia & ofone iſignis quos/ cūq̄ uel apud nostros uel apud gracos offendisset: & honorib⁹ p̄ficitus est oēs: & familiaritate sibi cōsuetudineq̄ deuinxit. Nō. n. erat ignarus: & q̄ effet uirtutis primū: & optimoꝝ principū nomen p̄ cloqntissimos viros sempiternū fieri. Cū ergo apud Traianū cōiunctissime Plutarchus uiueret: munus p̄gratū illi & perutile ceteris se factuꝝ existimauit: si q̄ magna cura & industria collegisset: apophthegmata eius nomini dedicasset. Apophthegmata uero ipsa q̄ plaricq̄ nostri dicteria nōnulli dicti nominatunt: sunt breves orationes argutiorē lensum aliquē facetiōrēq̄ cōtinentes. Sū his qdē mirifice delectatus non modo q̄ dicacitates liberum dignas homine suauissimosq̄ sales per se ferret̄ uer netiam quoniam mirabilem quondam & uberem ac uariā grauitate sententiarum ad oēm orationem augendam atq̄ exornandam adhibitura porrecturaq̄ videbantur. Nihil est enim ut ita dixerim humanis in actionibus uafre callide pudice continenter generose constanter benignē liberaliter inocenter integer amice: nibil deniq̄ magnifice nibil sapienter nibil cum uirtute & laude dicūm factū: q̄ non jnde exēplum uenari queat. Quantū uero & decoris & dignitatis ad oēm & orationē & uitæ cultūm afferre soleat exēploḡ uis: nō est dicendi locus p̄sertim cū pater id qdē: & in prōpt̄ est oīb⁹. Placuit igitur p̄stantissime princeps eū otiosus essem: huiusmodi apophthegmata in latinū uertere: idcū nō ut p̄dessem nostris: sed eo ēt libentius quo te tibi ostenderem. i. ut mea locubratione intelligeres: qua persæpe ipse dicendo amplecteris: ista apud probatissimos & clarissimos viros quosq̄ probatissima semp laudatissima extitisse: Affirmant. n. q̄bus frui licuit aditu ac sermone tuo: ea te singulis prope dictis fñiaḡ & crebitate & pondere & comitate uti: q̄ præcateris hoibus lycurgus ille lacedæmoniiq̄ oēs aptissime usi phibent̄. Tu uero regibus ipsis plane munificētior imitaberis hoc loci: si uidebit̄: plaz̄ reges. Mos. n. fuerat: qui uel in hāc usq̄ seruatur ætatē: ut q̄ adire pro re q̄ppiā reges instituissent: ea deferrent: ad illos dona: q̄ offerentū obfuan tiam atq̄ pietatē declaratura iudicassent. At illi eo pacto q̄ offereban̄ suscipiebant: ut uon auari non cupidi odrysioꝝ more principū sed humani sed benefici sed iure optimo regia & maiestate & splendore p̄diti cēserentur. Nā longe maiora q̄ accepissent munera: illustrioraq̄ referebant. Itaq̄: cum hoc simul q̄cquid est munus sculi. obtuli aūum tibi meū. Siquid mihi fuisset maius id ēt q̄libentissime obtulisse. Tu at̄ nolim argentū mihi: nolim auri quicq̄ referas. Nā ut es excuso atq̄ inuicto aio: q̄ hac oīa despicias: & pro nihilo putes: cū átea sapenumero tū nupime his maximis & potētissimis regibus ac ducibus liberādis uel amplificandis poti⁹ nō obscure declarasti: quos memorabili illa iauditaꝝ uictoria maritimī unius ac terrestris p̄li caietā captiuos habueras. Quid igit̄ pro mea erga te fide a me poscit̄: maius qdā medius fidius multoꝝ p̄clarior: ut aquo aio seras: te ipsum amē: te colam: te admīst̄. Id si feceris: nihil prorsus mea fñia ad splendidissimę tuę in me mu

Apoph
thegma
ta
Dicteria

Odrisi

Praliū
caietā

pificientia: cumulum accesserit. Interim apophthegmata ipsa tū p ingentis ac fere infinitas occupationes tuas molesq; licuerit: cognosces: ubi pspicue intuenies cū apud gracos & barbaros tam ēt apud nfos: q; cquid in oī probitatis ac præstantiā genere aut fieri: aut dici: aut cogitari memoria dignum quiuerit. Ego si te his delecta ri animaduero: propediem alia subnectam.

Plutarchi cheronensis apophthegmata ad Traianum Cæsarem:

Vm Artaxerxi persaq; regio maxje impator Cæsar Traiane obegtati olim obuiā factus opari us q; spia ac crudis hō: cui aliud nihil esset: aquam utraq; manu e proximo haustā flumine obtulit: iucundus ille subridensq; suscepit: q; ppe q; nō rei quā dabat: uel inopia uel usu sed alaci dā tis uolūtate grām metiref. Existimabat ēt eū q; benigne parua p̄opteq; acciperet: nō regali mi nus humanoq; fungi munere: q; si magna elargiret. At lycurgus tenuissima spartæ sacrificia sta tuit: quo ex p̄sentib; rebus uenerati deos imortalis expedite facileq; possent. Qua ipse quoq; ductus sna te nuia tibi, dona hospitaliaq; munuscula cōf; philosophiaq; primicias offero hisce cōmentariis. Qua si quā aut ad mogē disciplinā, aut ad cognitionē iperitantis pro rōne electiōis: q; dicēdo magis q; agēdo patet: si quā inquā affinitatē hñt una cū offeretis affectione suscipe atq; utere. Quanq; uitæ quoq; illoq; facta simul ac di cta historia hæc cōpletef: q; siue duces siue legūlatores siue iperatores: tū apud romanos: tū apud gracos ma xime claruerunt. Atq; res gestæ fortunā plerūq; admixtā habent: sed q; inter obeūda negotia q; in aduersisq; se cundis in reb; dicta responsa negata affirmataq; sunt: ueluti qbusdā in speculis p̄spicue cuiusq; ostēdunt men tem. Proinde Syrānes ille p̄ses admiratibus qbusdā cur fieret: ut prudētib; eius uerbis res nequaq; responde rent: uerboq; inqt i se ius eē: at rege in fortuna & rege. Népe illic res: q; dictis uiroq; cōsonant: ut libētes edi scant: facile p̄stant: hic at uel sola ipsa uerba q; ueluti qdā uitæ morūq; indicia atq; sāmīaria collegimus haud intempestiu tibi molestaq; fore censeo: siquidem permultos uiros: qui memoratu digni extitissent: breui in spexeris.

Exempla externa.

Persæ Cyrus rex

Erlæ aniant hoies adunco nalo: qm Cyrus ac potissimum forma reges esse delectares. Aiebat. n. āt Cyrus eos: q; sibi bona nollent: cogi ut aliis pareret: atq; expidēre. Quodq; neminē deceret iperare. q subditis n̄ eēt melior. Cū uero & mótuosa p̄sa regio asperaq; eēt: uellētq; ppteræ cāpēstrē ac mollē capere: id qdē est passus ingens & plātage sāmina & hoium mores atq; igenia regionū quoq; similitudinē trahere.

Darius rex Xerxes rex Zopyr⁹ Babilon Semirāmis Darius rex Xerxes rex armenes Babilōii

Arius Xerxis pater cū de suis laudib; p̄dicaret: aiebat & in p̄.iis sele & piculosis aduersisq; in rebus prudētiorē fieri. Id āt cū tributa subditis impasset. puinciag; p̄fectos accersiuit: & an tributa grauia ei sent: interrogauit. Quib; respōdētibus ea niediocriter h̄re iussit: dimidiū q; solueret. Cū autē puni eū malū qdā & id qdē magnū apuisset. q; renti cuidā qd nā tñ h̄re uellet: qta eē granog; multitudo. zopyros se uelle respondit. Erat autē zopyrus uir tum probus: tum amicus. Qui ubi sele ipse ecclisiet: natēq; & aures obtrūcasset: & ita creditus babylonius felisiſter: ac dario tradidisset urbem sāpe dicebat darius longe zopyg; malle integrum q; centum cape babilonas.

Emiramis qd; sibi lepulchrū cōstruxerat: inscrisit lris. Quicūq; rex pecuniis idiguerit: patefacto mo numeuto quō uoluerit accipito: Itaq; Darius sublato lapide pecuniag; nihil inuenit: sed alias reppe rit litteras: q; hæc dicenter ni malus uir essem ac nummis insatiabilis: cadaueg; loculos nō moueres. Erxes darii filius Arimeni fratriq; ex agro bactriano de regni successione secū decertaturus descēderat donamisit: iussitq; deserētib; illi diceret: hisce te in p̄sentiā h̄onorat xerxes frater. At si res designa tus fuerit: eris oīum apud se maxim?. Cū uero declarat⁹ rex eēt: & cū Arimenes cōtinuo adorauit: ac diadema iposuit: & armeni xerxes sāmī dignitatis gradū post se dedit. Babiloniis āt qm defecissent: irat⁹ poti tusq; uictoria ipatuit: arma ne ferrēt: sed p̄alleret: tibia uterent: scorta alerēt: caupoīca idulgerēt: ac sinuosis tu nichis induerent. Venalib; āt caricis q; portarent: ex attica: aiebat futuꝝ: ne pri⁹ ueseret: q; q; illas ferret: so lo potitus foret. Idem quos i castris speculatores gracos dēphendisser: nullo supplicio affectit: quin ubi iussis set: ut audacter induerentur exercitū libere dimisit.

Artaxerxes satibar zanes

Rtaxerxes xerxis fili⁹ cognomēto lōgiman⁹ qm manū alterā h̄ret longiore: aiebat bñficiū addere lō ge magis regale eē q; auferre. Prim⁹ āt iussit: q; & possēt & uellēt uenatores iactu initio uterent: Prim⁹ āt iis suppliciū statuit: q; circa iperii disciplinā deliq;sent: ut p̄ cādēdo corpore exuti uelib; cādērent: depositaq; tiara uellerētur. Satibarzane āt cubiculario iniusti qdā ab eopetēte: ubi nō obscure didicis set triginta millib; daricis ab illo id fieri: q; stori iperauit: totidē daricos ad se portaret: quos illi tradēs accipe i quit. Satibarzane hos. n. cū tibi dedero: paupior certe futur⁹ nō sū: at si tibi q; petieras: fecero: iniustior.

Cyrus

Yrus iunior cū lacademonios ut secū societatē faceret: hortaret: dicebat cor sibi lōge graui⁹ eē q; fra tri: quodq; & plus meri q; ille biberet: & meli⁹ ferret: & ut ille uix iuenatiōib; eqs insisteret: at diffi ciliorib; in reb; ne in folio qdē. Hortabat̄ āt: uiros ad se mitteret: monens ac pollicēs peditib; equos se datuꝝ: egitib; uero bigas: uicos āt qbus p̄dia eēnt: at eos q; uicos possideret: factuꝝ se urbiū dños: Argenti uero & aurū nū numerq; sed pōdus ius fore.

Artaxerxes

Rtaxerxes hui⁹ frater cognomēto memor nō adeuntib; mō sed obseqnētē benignūq; p̄stabat: uer⁹ āt le gitimā uxori iuslerat regii curi⁹ aulea undiq; tolleret: quo indigētib; in itinere aditus pateret. Paupe re autē hoie malum ingentis magnitudinis ei offerente: iucunde suscepit: p̄ solē ingens: hic his nūhi uidet: que urbē quoq; ex parua magnā reddere posse existimē. Cum uero aliquā fugiens cōmeatu ipedimentisq; direptis

Sic sic uesperet ac pane ordeaceo: cuiusmodi ingt uoluptatis rudi eram.

- p Arystatis cyris & artaxeris mater iubebat: q rex apparate quippiam & imperiose dicturus esset: uer parysatis
bis grauissimis atq; ornatisimis uteretur. Cyr⁹ rex
- Rontes regis artaxeris gener cum ob iram in ignominiam excidisset: contemptuq; esset: inquit quē
admodum computatorum digitū nunc decies millenarios numeros nunc unarios queunt ponere eo
dem quoq; modo regum amicos posse quandoq; totum quandoq; minimum. Artaxer.
ses rex
- m Emnon q; cōtra Alexandrū pro rege Dario bellū gerreret: quēquā q; sub se merēs multa de Alexandro
maledice petulanterq; loqret: ubi lacea peccasset: ego te ingt alo: ut pugnes: n̄ ut maledicas alexandro. Oronites
Memnō
- Egyptiog; reges pro sui ipsoq; lege adiurabant iunices: ne quid per iniuriam aliquando iudicarent: Darius
si reges id etiam ipsi imperassent. Alexan/
der rex
- P Oltis rex tracū cū i Troiano bello & a troianis eum: & ab Achaeis legati simul adiūsset: iussit: ut He
lenam redderet: duasq; a se pulchras mulieres Alexander acciperet. Reges &
gyptiog;
- Eres Sitalci pater dicere consuevit cum ociosus esset: necq; rei militari operam daret: nihil se sua sen
tentia agasonibus praestare. Poltis
rex
- git omnia: ne per iram ut ait: amarius illos plesteret: qui ea confregissent. Helena
- Otyspardā largiēti: leonē ipse cōtra largit⁹ ē. Cūq; natura excēderet & i eos q; i ministeriis deliqs/
sent: a iaduuerteret graui⁹: ubi ab' pegrīo uala fictilia deportata forēt cū & fragilia & tenuia tū ēt apte
atq; magnifice laborata cælata tornataq; politissime: peregrino quidem illi dedit dona: at uala cōfre
sus rex
- Dathys sus rex scytgarum aduersus quēm traieceret Darius suasit ionum tyranis: ut soluto Istri iugo
effugerent ac se in libertatem uendicarent. Quod cum ob suam in Darium fidem facere noluissent:
mancipia frugi mansueta minimeq; fugitiua appellabat. Teres.
- Teas ad Philippū scribēs ait: tu qdē macedonib⁹ iperitas hoib⁹ iis: q bellādi peritiā didicerunt: ego
autē scythis: q aduersus famem & siūm pugnare possunt: Idem cum equū pectoreret: philippi legatos i
terrogauit: num hoc Philippus faceret. Ismeniam uero quē captiuum egerat tibicinē optimuna tibia
uti iussit: admirantibus autē reliquis turauit equestrem hinnitum auditū sibi iucundiorem esse.
- Cilurus cū rectis marib⁹ filiis octogita diē eēt obitū hastiliū fascē cūq; obtēdēs ut illū cōfringerēt:
iubebat: Id at singulis se posse negatib⁹: ipse singillatim educta hastilia oia facile cōfregit. ita docēs il
los ubi una esse pseuerarēt: firmos ac potentis fore imbecillos at si separarentur: ac dissiderent.
- Elo tyran⁹ quo tpe carthaginēles ad Imerā dbellauit pacē cū iis actur⁹: coegit: sc̄ederib⁹ iſcriberēt fo
re: ut ēt filii a p̄stādī Sarurno sacrificiis gescerent. Educebat p̄trea syracusanos pl̄xpe: pinde atq; ad
militiæ plātionisq; munus: quo & ager melior cultu fedderet: & ne ipsi p̄ otū deteriores fierent. Idē
cū oh petitas pecunias ciues tumultuarent: eo se pacto petere pecunias dixit: ut eas restitueret: quas etiā post
bellū restituit. Cū uero in conuiuio lyra circūferretur: temperantibus deinceps & cūtinentibus reliquis: ipse e
quum adduci iussit: quem leuiter facileq; insiluit.
- Iero post Gelonē tyraus eoz nemine: q liberi⁹ eū licētiusq; adirēt: intēpestiuū dicebat eē. Qui at se
cretū uerbū occultuq; efferrēt: iniuria afficeret et illos existimabat: ad quos efferre. Odinus. n. nō ef
serētis mō ueg; et audiētis: q noluimus: Obiurgatus aut a quodā q; sibi os focteret: suū id uxori crimi
ni dabat utpote quā nihil unq; hac de re dixisset. At illa ait existimabam. n. uiros ois ita olere. Xēophani uero
colophonio dictitati uix se alere duos fuios: respōdit: at homerus cui tu detrahis: pluris q; decēmillia uel mor
tuus alit. Epicarmum autem comicum qm uxore eius præsente lasciuie aliquid locutus esset: affecit multa.
- Ionylius senior cū sorte cōcīatores p̄ litteraꝝ ordie traherent: ubi. d. l. ſra sorti i p̄ obuenisset: ad eū q
dixisset: deliras dionysi: dñabimur ergo tridit. Atq; ubi cōcionē hūisset: cōtinuo a syracusanis p̄tor d
signat⁹ ē. Sed postea q; tyranidis initio obſideret: insurgetib⁹ adueri⁹ cū ciuib⁹ amici cōſilebant: ni
uellet supat⁹ captusq; mortē dare. magistratū iperiuq; depōeret. At ille boq; a cuoquo iugulatū cōfestimq; p
lapſū intuēs: deide nō in iuicūdū ac triste: ē ingt: nos metu mortis q; adeo breuis ē: tm ac tale imperiū deserere?
Idē cū filiū cui p̄cipiatū erat relietur⁹: accepisset igenui uiri cōiuge uitiasse: illū iracunde interrogauit: sigd. hu
iūlmodi a se ppetratū nosset: Adolescētē at rūdente tu. n. nō hūsti p̄rem tyranū. Nec tu ingt: habebis filiū: mi
hac ppetrare desieris. Itē cū ad eū ingress⁹ uidisset igētē poculoꝝ aureoꝝ argētoruq; multitudinē: exclamās:
ingt: tyranus i te n̄ ē: q a tāta poculoꝝ: q a me accipis: copia amicū tibi neminē cōpararis. Pecunias at a Syra
cusani exigēs atq; illos deinde: intuēs qri p̄carī ac dicere pecuniage sibi adesse nihil ut alias foluerent: iussit &
id bis terue effecit. Sed ubi pluris impasset. & eos ridere: ac inforo circūuentis cauillari audisset: ut gescerent:
iussit: nūc. n. nihil hūt: qn̄ qdē nos despiciūt. Matri uero q; atate cōfecta eēt: uelletq; tū nubere: ait ciuitatis le
gib⁹ uim posse afferti. naturā at haud posse: Atq; cū reliquos sōntes atq; malefactores grauissimis suppliciis
plesteret. uestiū surib⁹ cognoscēbat. quo syracusanī cēnis atq; ebrietatib⁹. qb⁹ iuicē uestebant. abstinerēt. Itē cū
pegrin⁹ qdā diceret se illi priuatim elocutus. quo pacto insidiatiſ p̄noſceret ut eloqret. iussit. Cū uero is dio
nyliū adisset. dixissetq; da mibi talētū quo insidiatiū signa audisse uideare dedit id qdē ea audisse simulās &
ita hois doctrina admirabat. Itē interrogāti an eēt ocio⁹. nūq; mihi hoc ingt accidat. At cū accepisset duos a
dolescētes multa de se de suaq; tyranide petulāter malediceq; locutos inter potādū. utrūq; ad cēnā inuitauit.
Qyoz cū alterꝝ ebrioſe multa cōtumelioſeq; deliratē. alteꝝ raro moderate aſſeuāterq; bibētē inueret. illū

qdē dimisit: ut pote q̄ natura ēt cōtumelios⁹: & ob ebrietatē maledixisset: hūt āt e medio sustulit: qp̄ peq̄ de-
dita opa ut & maluol⁹ & hostis idē pp̄ettasset. Accusantib⁹ uero qbusdā hoiem a se honorari & ad dignita-
tē puehi: q̄ & iprob⁹ foret & molest⁹ ciuib⁹. At uolo inqt: eū ēē quē magis q̄ me oderint. Atq̄ ubi Corinthio-
rum legati munera: q̄ ius dederat: n̄ accipent pp̄ legē q̄ legatos n̄ sineret a p̄cipe munera cape. graue eos rē face-
re inqt: q̄ q̄ solū boni tyrānides haberent: tollerēt: docerentq̄ ēt bñficiū tyrāni formidandum esse. C̄t̄etiam
apud se increbruisset cui dā ex ciuib⁹ auḡ doni defossum esse: iussit: ad se deferres. Sed ubi uir ille parua qua-
dam surrepta particula in aliam urbem transmigrasset: atq̄ pdium emisset: eo accersito ut omne id aurī recipi-
ret: iussit: quo in opera uteretur: neq; amplius quod utile esset: inutile faceret.

Tiunior dionysius dicebat multos alere sophistas: nō q̄ illos admiraret sed qm̄ p̄ illos admiratiō eē
uellet. Polixeno āt dialectico affirmāte eū se uerbis reprobatur: at ego inqt reb⁹ te reprobo: qp̄
q̄ tuis reliq̄is me meaq̄ obfūas. Eiect⁹ āt ex tyrānide cū interrogaret: qd tibi Plato ac philosophia p̄
fuit: rñdit: ut æquo aio facileq; ferre bñ modi fortuna mutabilitatē. Interrogat⁹ quoq̄ quodāmō factū sit. ut
cū ei⁹ pater & paup & priuat⁹ syracusanos in suā dicionē uēdicasset: ipse & tyrān⁹ & tyrāni fili⁹ amiserit. At
pater inquit cum popularis dñatus odio esset: res inuasit: ego uero cum tyrānis in inuidia esset. Vez⁹ cum ab
alio idem rogaretur. Pater inquit suam mihi tyrannida rel̄quit non fortunam.

Gathocles figuli fuit fili⁹: q̄ scicilia dñatū adept⁹ rexq; appellat⁹ ficitia pocula cōsueuit inter aurea
ponere: eaq; iuniorib⁹ oñdēs dicere Ego cū huiusmodi aurea pocula cōsuessem: in p̄sentia qd̄ diligē
tuæ ac fortitudini studuerim hac facio. Insup cū urbē obsideret: & qdā e mœnib⁹ p̄ cōiiciū diceret:
ofigule quo pacto stipēdiū solues: māsuete is atq; surridēs ait: cū hāc Vrbē cœpero. Cū āt uirib⁹ in suā egisset
dicionē: captiuos uenūdabat ingens: si cōiicio me rur⁹ affeceritis: q̄rar apd̄ dños uestros. Ithacensis uero ei⁹
nautas accusantib⁹ q̄ insulā adorti pecora aliq̄ abstulissēt. At uester rex inqt: cū ad nos iſſet n̄ mō pecore abla-
to uerū excātato pastore abiit.

Ion qui dionisiū exegit ex tyrānide: cū calippum: cui oīum upi & hospitum & amicōg; maxime fi-
deret: insidias sibi tendere accepisset: eum arguere patiū non est: mori inquiens longe præstare q̄ ui-
uere ubi non hostes solum sed etiam amicos cauere oportuerit.

Rchelaus cū in p̄tū familiaris petulatior qdā aureū scyphū ab eo: peteret: illum ut euripidi traderet:
iussit puero Admirātē āt hoie. Tu. n. inqt: q̄ peras: at hic q̄ accepiat: dign⁹ ē uel n̄ petēs. Cū āt a loq̄cio
re tonsore interrogaret qm̄ mō te tondeo: tacēs inqt. Itē cū euripides pulchrū agathonē īā pubelcētē
in cōiuiio cōplecteret atq; suauaret: ad amicos cōuersus ait: nulla uos admiratio capiat: pulchro. n. ēt autū
nus pulcher ē. Prater ea cū Timothe⁹ eitharedus qm̄ pauciora accepisset: quā sparat: palā eū accularet: & hāc
aliqñ particulā cōcinens: at tu terra filium argentum laudas: in illum sententiā detorqret: cōcine in eum re-
torsit Archelaus. Tu āt flagittas. Et cum quidā aqua cum inspersisset: irritatus aduersus hominem ab amicis.
At non me inspersit: inquit: sed illum: quem esse existimauit.

Hilippū Alexadri patrē Theophrast⁹ tradit n̄ solū genere & dignitate regia: sed ēt fortuna & mori-
bus maiore cāteris regib⁹ moderationēq̄ extitisse. Is atheniēs beatos eē pdicabat: qp̄ peq̄ singulis
ānis dece cū impio p̄tores: quos deligerēt: inuenirēt: cū ipse in multis ānis unū solū iperatore inuene-
rit parmenione. infup cū multæ res ex snia clarissimeq̄ gesta uno die ei nūciarent: o fortuna inqt paꝝ aliqd
mihi mali p̄ tātis talibusq; bonis facito. idē cū post deuictos grācos nōnulli cōsuleret p̄sidiis urbes cōtinerer:
rñdit malle frugi se lōgū tps q̄ hez breue appellari. Atq; amicis iubētib⁹ ut maledicū & conuictiōrē quēdā
expelleret: id factū se negauit ne inter pluris circuinēs malediceret. Et Smichythio Nicāora insimulāte q̄ af-
fidue philippū maledictis laceraret: amicisq; suadētib⁹ accersendū illū ac p̄lectēdū ēē: uerḡ. Nicāor inqt n̄ est
macedonū neq̄ssim⁹. itaq; cōsideradū ē neqd aduers⁹ nos agat. Atq; ubi nouit Nicāora inopia uāhemēter
affligi: & a se neglectū: iperauit largitiōis qdā ei dari. Rursusq; cū smicythus diceret mirificas de eo apud oīas
laudes Nicāora indeſſe pdicare: uidetis ne: inqt: in nobis eē & uitupari & laudari? Atheniēs uero factio-
num ducib⁹ gratias h̄re se dicebat: q̄ suis cōiutiis meliore ipm. facerēt cū uerbis tū ēt moribus: enitor. n. eos &
uerbis simul & reb⁹ mēdaciū arguere. at cū atheniēs quotquot ad chāroniā captos gratis dimisisset suos ami-
ctus strataq; reposeret: ob idq; macedoās accusarēt: surridēs philipp⁹ inqt: nōne uestra snia atheniēs putat
ī taloḡ se ludo a nobis uictos. Cū āt ei bellāti clauicula fractā ēē: & medic⁹ q̄ eū curabat: quottidie p̄lus ali-
qd peteret: & sume inqt quot uolueris n̄ clauē habes. Praterea cū duos fratres amphoter⁹ & cratēs intueret̄
& Cratēs qdē tum acutū tum strenuū. amphoter⁹ uero hebetē ac stultū: dicere solit⁹ ēt Cratēs amphoter⁹ ēē
amphotē āt utrūq; significat: ad amphoter⁹ eē neutrū. Eos āt q̄ cōsulebāt amari? ēē utēdū atheniēsib⁹: in sa-
nire dicebat: q̄ hoīem qui ad gloriā oīa agēdo patiēdoq̄ referret. gloria theatru iuberēt abiēcere. Cūq; duos
iprobos flagitiososq; iudicaret: sniam tulit: ut alter e macedoās sugeret: alter ut illū inseq̄ret. Et cū ī bono agro
castra foret positur⁹: audiretq; illuc pabulū iumētis n̄ ēē: cuiusmodi inqt: n̄a ē uita. si ad asinoge cōmodū no-
bis uiuēdū ēē: atq; cū munitissimū castellū quoddā cape uelle: ubi exploratores retulissēt quādifficillimū ēē &
nullo mō capi posse: rogauit: an ita eē diffīcile: quo ne asin⁹ qdē auro honust⁹ gret accedere: atq; cū laschēis
olynthii milites q̄rēt̄. molestissimeq; ferrēt. qd̄ a philippi militib⁹ pditores p̄ cōtumeliā uocarent iepitos
inqt macedoās natura eē & agrestis. q̄ scaphā ēt schaphā diceret. Filiū uero admōebat macedoib⁹ hlāde atq;
gratioso utēdum se p̄staret. quo sibi multitudinis uires cōpararet. donec alio rege humanum esse licebat. Con-

sulebat quoq; ut qui in ciuitatib; viribus p̄staret: & bonos viros amicos sibi cōparet & mālos: deinde alteris uteretur: alteris abutereſ: Idē Philoni thebano & benefico & hospiti p id tpiſ: quo thebis degebat obſes: cū nullū a ſe poſtea munus uellet accipe ait: noli: me: qſo: hac priuare pſtātia uincēdi: ſigdē bñficio gratiaq; lupe- ras. Multos at̄ quos bello ceperat: eos uentundā ſublata ipeditaq; tunica ſedebat nequaq; decore. Itaq; unq; ex iis qui uenundabant̄: clamauit: ignoſce: mihi philippe. Nā a patre amicitia mihi tecū ē. Interrogāte at̄ Philip po unde hō amic̄ es & quō: ait ppri⁹ accedens tibi eloqr. Ut at̄ pprius fact̄ ē: parump inſerius chlamyda de mitte: ita. n. inept⁹ ſedes. At philipp⁹ iſtū ait diſmitte: nā q uero beniuolus atq; amicus eēt: latebat me. Præte- rea cū ab hospite quodā ad cñā inuitatus: multos quos obuios habuiflet: adduceret: uideretq; hospitē turba tu: n. n. ſufficiebāt: q parata erāt: ſingulis amicis cōmoneſactis: ut placēta locū relinquent iubebat. Ii uero ita cē putātes expeſtātē ſe comedebat haud multū atq; oib⁹ hoc pacto latis ſuit. Hipparchi at̄ cuboici mortē nō obſcurē moleſte tulit. Dicēte at̄ quodā attamē tēpeſtive ille ac mature mortu⁹ eft ſibi qdē ſpondit: mihi qui dem celeriter. Prius. n. diē obiit: quā a me dignā amicitia nra gratiā receperit. Rurſus cū accepitſet Alexadrū q̄ri: ac ei criminī dare q̄ filius ex plurib⁹ ſuſciperet mulierib⁹: pindē ingt qn̄ qdē multos habes regni amulios dato opam: ut & honestus & probus fias: qui non mea ſed tua grā regnū adipiſcaris. Eundēq; iubebat ut & Aristorelē obſeruaret: philoſophiaq; ſtuderet: neqd: multa huiuſmodi agas: q egiffet me poenitet. Cū item ex Autipatri amicis quendā iudicū numero aſcripſiſet: poſteaq; & barbā ſibi & capillum inficere certo ſenſiſſet hoiem remouit: inquiens qui in pilis fidus nō foret: eu nō eſſe dignū existimandū: qui fidē in rebus ſeruaret. Macheta uero cuiuſdā cām iudicans qm̄ eſſet ſomnolētū: minus accurate q̄ iuris foret: attendebat: proinde aduers⁹ eum ſententiā tulit. Illo at̄ reclamante puocare ſe iudicū iratus philippus ad quē ingt: & machatas ad teipſum rex ſubdiſit: ſi uigilans quidē attenſenq; audieris. Surrexit tunc Philippus ubi uero magis ad ſe rediſſet: noſſetq; iniuria machatā affectū: iudicium qdem nō reſcidit: ac x̄iſtimationē litiſ ipſe pſoluit. Itē cum harpalus rogaret: ut Crateta gentile ac familiarē ſuum q eſſet iniuriarē: accusatus: iudicio liberaret: ne in cōui- tio foret: ac nihil tuū minus mulctam ſoluſeret: meli⁹ eſt ingt hunc ipm̄ q̄ nos huius cā in infamia eſſe. Ad hac grauiter amicis & inicq; ſerentib⁹ peloponnesiſes beneficiiſ affectos in olympiis aduersus euū inſuſurrare, atq; obſtrepe turpiter. Quid iigit̄ inquit: ſi male afficiant̄. At cū plusculū tpiſ militaſ ſono inſulxiſſet: deinde ubi ſurrexit: tuto ingt dormiebā: Antipater. n. uigilabat. Rurſus cū interdiu is dormiret: & graci: q ad fores con- uenerant: grauiter id ferrent: atq; incularent. Parmenio ne admiremini ait: ſi nuſc Philippus dormit: nā cum uos dormiretis: hic uigilabat. Cū uero pſaltē quendā uellet inter cānandū emendare: ac de pulsandis chordis differere ait pſaltes: ſupi id abs te malii rex auertant: ut hac quā ego melius ipſe teneas. At cum p id tpiſ quo in olympiada uxorē & in Alexandrū filiū erat iratus: Demarathus corinthius ad ſe ueniflet: qſliuit quo pacto in uice graci haberent: demarathus at ualde pſecto ingt: gracoꝝ cōcordia tibi cura eſt: qn̄ qdē necessarii atq; p pinquifſimi affecti adeo i te ſunt. Quod cū ille cōſideraſſet: deponuit irā: & eis recōciliat⁹ eſt. Anus uero pau- pculū ſuū rogaret: ut ſuā cām iudicare: eſſetq; ſaepē iportunior Philipp⁹ ait oociouſ ſe nō eſſe. Tunc anus uo- ciferans ingt: ac regē te noli. Ille at̄ uerbū admiratus: nō illā mō ſed alias quoq; cōtintio audiuit.

Lexander adhuc puer iis q̄ pſepe philippus multa ac pſclare gereret: minime latatabat: ſed ad ſodales cōuerſus pueros dicebat ac mihi pater nihil relinqt R eſpōdentib⁹ at̄ pueris: ille tibi hæc cōparat. Ve- rū qd pdest: inquit: ſi multa ſint nobis. cū agamus nihil. Idē cū & latuitate corporis & pedū uelocita- te plurimū ualeret: hortatus a patre ut in olympiacis ludis ſtadiū curreret ait facerē id quidē ſi cū regibus cer- tamē mihi futuꝝ. In multā uero noctē cum ad eum puerla: quo qſceret: adducta foret: interrogauit: quid tā ſero? Illo at̄ respōdente: expectau. n. quo ad uir cubare: grauiter in ſeruos aiauertit: qm̄ quantū in illis ſue- rat. adulteriū ſere ppetraſſet. Atqui cū diis imortalib⁹ largius odores ſacrificaret. leonides pedagogus quo p- ſente pſaepē thus arriperet: ſic ait heus tu puer large odores offeres. cū regionis thurifere potiere. Eius iigit̄ po- tiuſ ad illum epiftolā dedit. Misi ad te thuris & casiz talēta. ne quā minima ſunt. maxiſ ſacias in diuinis re- bus. utpote qui non ſis neſcius non pigmentiſeri potitos ſoli. Item cum graci p̄alium pugnaturoſi eſſet. ma- cedonas hortabatur. affatim cānarent. ac omnia in medium ſerrēt perinde: ut ex hostiū rebus poſtridie ex naturi. Inſuper cū ex amicog; numero perillus qdā dotem filiaꝝ gratia peteret. talenta ut quinquaginta acci- peret iuſſit. Eo aut̄ dicente decem ſatiſ eſſe. tibi dixit accipere quidem ſatiſ eſt. at mihi dare nequaquam ſatiſ. Quaſtori at̄ cum iuſſiſet. ut Anaxarcho philoſopho quantum peteret dare. quaſtorq; dixiſſet. talenta cen- tum eum petere. pulchre iquit facit. nouit. n. & amicū ſe habere. & eum quidē amicū. qui talia elargiri & po- ſit & uelit. At cū mileti multas athletaꝝ ſtatuaſ qui in olympiacis phytiſq; ludis uictoriaꝝ corona donati e- ſent. in tueretur forſitam huuſcēmodi corpora tunc ait extiterunt. q̄i barbari urbem ueſtrām obſidebant. Et cum Ada regina carum abſonia atq; cruſtulas per artifices & coquos paratas magnifice ad eum ſemp̄ mitte- re delectaretur. inquit melioris ſibi eſſe obſonatores ad prandium quidem nocturnum iter. ad cānam uero prandii paucitatem. Omnipibus autem ad pugnam inſtructis cum prætores militū interrogaffent. num ad hac aliud quicq; iubet? Nihil respondit. niſi ut barbā macedonū radantur. Parmonione uero admirante. an igno- ras inquit captum in p̄alio nullum eſſe quam barbā meliorem. atq; cum a Dario ei talentum pērmulta mil- lia darētur: & ut aſiam ex aequo diuideret. diceretq; parmenio. equidē acciperem. ſi alexander eſſem. Et ego quoq; per louem inquit. ſi parmenio eſſem. Dario autem respondit neq; terram duos ſoles: neq; aſiam reges duos tolerare. Et cum ad arbelaſ aduersus decies centena hominum millia de ſumma acie dimicaturus

Macedo- nes
Philo- Thebæ philipp⁹ Hippa- chus alexáder aristote- les Philoſo- phia atipater Mache- tas Harpal⁹ Pelopō- nenes atipater Graci parmeio philipp⁹ Psaltes Olympi- as Demara- thu Graci- anus Philip- pus rex alexáder olympia- ci ludi Stadium Puella Serui adulteriū Leōides Epiftola Thus Casia Talenta Macedo- nes Perillus Talenta Queſtor Anaxar- chus Philoſo- phus Mileſū athletaꝝ Barbar- ada regia parmeio Darius aſia.

alexáder foret: eum amici adiere: qui milites accusarent: q̄ intra tabernacula sermones haberent ac paciscerentur: ut n̄/n̄/ bil omnino spoliorum in regiam relaturi forent: sed sibi ipsis comparaturi. at ille subridens bona inquit nun ciatis omnia: audio enim iūs viris uincendi non fugienti consultationes esse: ac permuli milites eum adeūtes rex aiebant fide: neq; hostium multitudinem pertimesce: ipsum enim pedōrem nostrum non perferrent instru ctio autem exercitu cum militem quēdam intueretur: qui iaculum amentaret ex acie: ut inutilem expulit quip pe qui tunc instrueretur: cum iam armis utendum esset. Epistolam uero quā a matre ad eum data secretas ac culationes in antipatrum atq; calūrias contingeret: dum una cum ephestione uti consueverat: lectitaret: illū nō amouit: sed cum legisset: sui quem eduxerat. a nulli illius ori gemmam aposuit. Idem in hammonis templo cū iouis filius a propheta esset appellatus: haud inquit mirum omnium enim Iupiter natura pater est: suos autē eos efficit. qui optimi sunt. Sagitta autem idē in crure uulneratus: ut eorum multi concurrissent: qui euā ap pellare deum consuerint: lāta hilariq; facie: hic quidem sanguis est ait: ut uidetis: & crux. Cālicola: qualē di ui misere flenten. Quibusdam uero antipatri parsimoniam tenuitatemq; laudatibus: utpote qui dure austereq; degeret: extrinsecus inquit. Antipater albis est uulgaribus questibus: intrinsecus uero purpureis proflus. Per hyemē uero ac frigus eum apud amicum epularetur esetq; & focus patruus & parvum ignis allatum: ut uel li gna uel thus ingereret iussit. Atq; cum Antipatrides formosam psaltriam duxisset ad cānam: facie in eius amo rem Alexander cōmotus Antipatrides roganuit: nunquid mulieris amore teneretur. Id autem illo confidente o sceloste ait: non abduces continuo e conuiuo mulierem. Itē pythona: quem Euius tibicē amabat: cum ui cassander suauitate uellet: idq; ager ferentem Euīum intueretur. Alexander: iracundie in cāssandrum exiluit uociferans: ergo nec quemq; per uos amari licet. Cum eos autem macedonas qui aduersa ualitudine labora rent: quiq; manci debiles inutilesq; essent: ad mare dimitteret: quidam ostensus est: qui se se inter ægrotos scriperat: cum is tamen nequaq; ægrotaret. Is igitur ubi coram adductus ac diligenter examinatus confessus est: eo se id causæ inuenisse quoniam amore Telesippa: quā ad mare abiit: uehementer cruciaretur: quas iuit: Alexander qui cum de Telesippa sermo habendus eset: uerum ubi didicit eam esse liberam: proinde ait à Antigenes siadeamus Telesippem nobiscum ut maneat: nam liberæ mulier. Nam afferre nostrum nō est. Quos autem græcos apud hostes merentes captiuos egerat. Atheniensis quidem in pedicis custodiiri iussit: quoniam qui alimē tum ex publico haberent: stipendiis militarent. Thessalos uero quod agrum quem optimū possiderent: haud colerent. At thebæos dimisit inquiens quoniam solis hisce neq; urbs neq; ager per nos reliquis est. Qui autem inter ludos optime arcu uti uideretur: dicereturq; per anulum sagittam emittere: eum cum haberet captiuum: ut id ostenderet: iussit. Quod cum ille nollet: iratus Alexander hominem imperavit intremi. Ille uero cū age retur ubi ad eos a quibus agebatur: conuersus diceret multos se dies ei rei non studuisse proptereaq; ne aberra ret: timuisset: id posteaquam alexander audisset: & miratum esse & muheribus donatum hominem liberasse quoniam occidit iri se: quam indignum gloria uideri maluisset. Insuper tam Taxilles quidam rex unus idorum obuiam factus inuitaret alexandrum ne prælium secum ueller neq; bellum: qui in potius siquidē miōr eset ut sibi beneficii pateretur: sin ipse præstaret: ut benefaceret: respondit. At ob hoc ipsum pugnandum est: uter benificius uictore ualerit. At qui cum de saxo indorum illo accepisset: quod perinde quasi auibus inaccessibili le fit aornum appellatur ut locus quidem difficillimus captu eset: at qui illum teneret meticulosus: nunc in quid locutus iste facillimus captu eset. Præterea ubi aliis cui saxum eset: quod minime capi posse uideretur: se cū saxo simul ac uiribus alexandro dedidit: eum regnare iussit: ac solum addidit iquens: Sapere mihi: uideatur homo hic: qui probatio uiro se potius q̄tuo loco inuictoq; crediderit. Post illius uero laxi captiuitatem cum amici dicerent herculem ab eo rebus gestis superatum: at ego inquit meas res gestas simul cum imperio ne uno qui deinceps uerbo cum herculis rebus conferendas puto. Quodam uero ex amicis quos i alearum ludo haud uti ioco didicerat: nulcauit. Inter primarios autem optimosq; amicos. Craterum unum omnium maxime honrabat. amabat autem ephestionem: Nam Craterus ait regis amator est. ephestio uero alexandri studiosus. Zenocrates orator posteaq; ex hac luce alexander e migrasset: aiebat se uidere macadontum exercitum: Philosofus. d Emades orator posteaq; ex hac luce alexander e migrasset: aiebat se uidere macadontum exercitum: quoniam principe esset orbatus: excæcato cyclopi persimilem.

Tolomatus Lagi filius frequentissime apud amicos & cœnabat & dormiebat. Quod si aliquādo cœnam sberet rebus illorum utebatur. accersebat enim scipios strata ac menses ipse pter necessaria posidebat nihil: quin alios locupletes efficere regale magis esse dicebat q̄ locupletari.

Ntigonus exigēdis pecuniis erat acriter itentus. Quodā uero dicēte: at alexander talis non erat. Pro beingt. Ille n̄ metebat aūia regi autem culmos lego. at cū milites quodā eset intutus: q̄ thoracibus

& galeis pilam luderent. gauisus est. eoz q̄ duces accessuerit. quos laudaret. ut autem audiuit eos bibere illorū ducatus militibus dedit. Idem admirantibus cunctis q̄ postea q̄ senectutem attigisset: humaniter atq̄ mansue philipp⁹ te rebus uteretur: antea enim inquit potentia mihi opus erat. sed nunc & gloria & benivolentia. Philippo at filio multis presentibus percunctanti quan do castra mouebimus: quid inquit. times nunqđ ne solus tubam audias. Festinante uero adolescente capere domum apud uidiuam mulierem. quæ tris uenustas haberet filias. cum quendam hospitalibus muneribus uitasset. inuitasset. inquit non educes filium meum ab angustiis. atq̄ posteaq̄ longam egrotationem euafisset: cōualeceretq; nihil ait deterius accidat: hæc. n. aduersa ualitudo nos monit uhementius nobis efferendum non esse: quoniam mortales sumus. Cumq ab Hermodoto solis filius in poematis esset scriptus: in his mecum ait: olliser iste mihi nequaquam sentit. Dicente autem quodam omnia regibus & honesta & iusta esse ita per iouem inquit: regibus barbarorum: uobis autem ea dūtaxat honesta sunt: quæ honesta: & ea solum iusta: quæ iusta sunt Marsia uero fratri cum aliquando esset controversia rogaretq; ut eius rei iudicium domi fieret: at fiet inquit: in foro uel cunctis audientibus: si nihil per iusticiam agimus. Idem cum per hyemen aliquando coegisset castra in illos mouere locos: ubi rerum necessariarum penuria erat: & aliqui e militum numero in eum maledicerent: ii quidem nesci quod prope erat: tabernaculo uirga patefacto flebitis: inquit: ni longius remoti maledictis in nos uenim. item cum aristodemus amicus quidam qui patre coquo natus esset: ei consuleret: ut & sumptus & largitiones tolleret: uerba tua aristodeme respondit ius olenit: insuper cum athenienses eius seruum honoris gratia ciuitati perinde ac liberum ascripsissent nolle ait: unum atheniensem a me cædi. Et adolescentis quidam anaximenis rhehoris discipulus cum orationem quam apparate meditatus fuerat: recitasset atq; is ea in re quod discere uellet: tuuus aliquid interrogasset conticuissestq; adolescentis: quid ait inquit hic ne illa sunt quæ in tabulis scripta sunt. Rethora uero alterum audiens qui diceret: ubi anii tempus niuem iacere accepisset efficit. ut pabulo careret solum non inquit defines me obtundere. Thrasyllo autem cynico minimum ab eo petete: at hoc inquit: dare regis non est subdente autē illo: ergo da mihi talentum: at non est inquit hoc accepere cynici. Demetrium uero filium cum ad liberandos graecos magna cum classe uiribusq; mitteret: ad dat gloriam tanq a greciæ specula in uniuersum orbem suā lucem emittere. Item cum antagonas poeta congrum elyxaret: idemq; patellam quateret. Antigonus qui post eum staret: homerū ne ait: putas antagona cui agamennonis res gestas scriberet: congrum elyxasse. Et antagonas tu autem rex ait: existimas agamennona cum illas res gereret: curiosum adeo extitisse: sigs i castris congrum elyxaret. Cum autem per summum uidisset auream messem Mitridatem emetere: eius interimendi consilium cepit: idq; demetrio filio elocutus ut taceret. iure iurando astrinxit. Demetrius uero mitrydate assumpto unaq; deambulans iusta mare hasta calcaneo descripti in littore: fugaz mitrydate. Quod cum ille intellexisset: in portu fugit: ibiq; regnauit.

Emetrius cum rodios ob sideret: cepit quodam in suburbio protogenis pictoris tabulam: qui lasyon pinxerat. i. imaginem liberi patris. Postulantibus autem per caduceatorem rhodiis: & ut tabula parceret præcantibus: respondit paternas se imagines potius q̄ picturam illam absumentur: Idem ubi scederet cum rhodiis percussisset tormentum apud eos reliquit rem profecto quæ cum eius magnificenter tum illoram fortitudinis indicium atq; monumentum allatura foret. Post atheniēsum uero defensionem cū urbem cepisset: quæ rei frumentaria inopia iam male præmeretur continuo concione conuocata frumentum eis elargitus est. Qui cum hisce de rebus in concione loqueretur: barbaræ quiddam pronūciauit. Quare cum unus e confessu ut uerbum dicendum foret: interclamasset: ergo huius quoq; emendationis causa alia uobis pterea quinq; millia mediumnum elargior.

Ntigonus secundus cum demetrius pater captus esset: mississetq; ex amicis quendam. per quem iubaret: ne obtēparet: siqđ litteraz coactus a seleuco ad eū daret necq; urbes cederet: ipse p litteras Seleuco obtulit: & oē se illi regnū cessiz: uadēq; fugere: si patrē demetriū liberaret. & cū bello nauali aduersus ptolomai ptoles pugnaturus erat: gubernatorq; dixisset hostiū nauis multo pluris eē: at me igt p̄sentē ad uersus quot nauis opponis. In uadētib⁹ uero hostib⁹ cū aliquā cederet ait: nō q̄q fugere: sed ipsū utile qđ retro potitum esset: persequi. Præterea cum adolescentis qui fortissimo patre natus: non tamen ipse miles esset admodum probus: paternos redditus peteret. At ego ait adolescentis ob ipsius uiri non ob patris probitatē: mercedes largitionesq; exibeo: zenone autem citio mortuo quem uniuersum maxime philosophorum omnium admiratur: dicebat theatrum suarum actionū interisse.

Ysimachus in thracia superatus a dromacheta. cum & se & exercitum præsiti dedisset: ubi bibisset: i captiuitate positus odii inquit ut parue uoluptatis gratia memet seruum ex rege feci. Philippidi autē poetam comicō quo & amico & familiari uteretur: quæ tecum dixit ex meis communico: quæ ipse uis respondit: preter secreta.

Ntipater cum parmenionem ab alexandro enecatum accepisset. ait: siquidem parmonio Alexádro teteridit insidias: cui fidendum. si minus tetendit: quid agendum. Demadis autem oratoris iam etate confecti: ait ueluti ex immolata uictima reliquum esse solum uentrem & linguam.

Ntiochus tertius ad ciuitates scripsit: siquid præter leges faciendum iuberet qui litteras: ne sibi obtē perarent ut eius regi ignaro. Diana autem sacerdotem. quæ mirandum forma prestare uidejetur: cū Diana esset intutus continuo decepsit epheso ueritus: ne quid pter aī sententiamqđ nesas eē agere cogereſ.

Hermo dotus lubiter Marsia Penuria Aristode mus athenien ses anaximenes Trasyllo demetrius Gracia antago ras Antigonus agamen non mithridates

Demetri us Rhodii Prothogenes Caduceatores athenien ses Antigonus Demetri us Seleucus Ptolemus Zeno Theatru Lysimachus Antipater parmēio alexandri Demades anthius chus Diana

Antioch⁹ **Ntiochus** e cognomento accipiter aduersus seleucum fratrem de regno bellum gerebat. Sed ubi Seleucus a gallo græcis uictus nusquam appareret: trucidatus uideretur. posita purpura Antiochus suus amictu induitus est. Non multo autem post cercior factus de salute fratris secundo nuncio dies immortalibns sacrificium egit suaque ciuitates coronis ornari fecit.

Seleucus **V**menes insidiis presii circumuentus animam efflasse uisus est. Cuius rei cum pergamum rumor persistens esset. attalus eius frater imposito diademate & illius accepta uxore regnum cepit. Cum uero accedere fratrem uiuum audisset obuiam simul cum stipatoribus uti consuerat profectus est a stile habens At eumeneseum benigne hilaris uultu amplexus est. dixitq; ad aurem: ne festines ante. uxorem capere: q; me mortuum uideris. Nec aliud suspecti quicquam in omnem uitam neque dixit neque fecit quietiam. cum ex uita decederet. uxorem illi regnumque reliquit: pro quibus ille filium nullum alluit: cum multos suscepisset. sed Eumenis filio cum in adultam etatem peruenisset: regnum uiuuus adhuc tradidit.

gallogre **Y**rthus cum a filiis a dñc pueris interrogaretur: cui esset regnum relicturnus. quicunque e uobis ingrediatur acuicorem habuerit gladium. interrogatusque uter Pyton ne. an caphisius tibicē melior esset. Polapches respondit prætor. cum uero congressus cum romanis bis eos uicisset: multis & amicis & ducibus intersectis. Si uno item prælio romanos: ait: uicerim? actum de nobis fuerit. At posteaq; potiundæ siciliae spes frustrans enauigaret: retro ad amicos uersus qualem inquit romanis atque carthaginibus palestram relinquisimus. Militibus autem aquilam eum appellant: bussquid enim ait: uestris armis ut præpete penna sublimis non tollar. idem cum audisset a quibusdam se adolescentibus multis inter bibendum conuiciis maledictisque oneratum. iussit eos omnis interdiu coram agi. Quod ubi factum est. eorum primu[m] rogauit: an ea de se dixissent. ac iuuenis respondi: hæc nempe rex diximus: di xissemusque longe plura: si plus uini habuissimus.

ci **N**tiochus is qui secundum aduersus parthos expeditiones duxit: cum in ueneratione quadam ferme in sequendis ab amicis seruisque aberrasset hominum quorundam pauperum caulam ignoratus ingreditur. Et cum inter cenandum sermonem de rege iniecerit: audiuit eum alias bonum esse. sed flagiosis amicis obsequenter pleraq; minus attendere: q; odoque adeo uenationis studiosus forret: ut res necessarias pleru[m]q; negligeret. At qui tunc locutus est nihil: sed cum primum illuxisset: stipatorum ad caulam aduentu ubi quis esset allata purpura atque diademate: patuisse. Ceterum a quo. inquit die uos accepi: heripriu[m] uera de me uerba audiui. Præterea cum hierosyloma obsyderet: iudeis ad maxima illa festalia petentibus dierum septem inducias: non modo eas dedit: sed etiam tauris auratis cornibus odoribusq; & pigmentis affam præparatis ad portas usque ponipam egit. Atque sacrificio illorum sacerdotibus tradito ipse in castra rediit. ludei uero admirati continuo sese post solemnitatem dedidere.

cumenes **H**emistocles cum adhuc esset adolescens: in potu ac mulieres uolutabatur. At posteaquam Miltiadis ductu barbari ad marathona uicti sunt nihil amplius per intemperantiam hemistocles poetrare compertus est. ad illos autem qui eius uitæ ac morum mutationem admirarentur: dicebat miltiadis trophæum neque sinere le dormire neque otiosum aut desidem esse. interrogatus etiam utrum achilles mallet an Homer esse. Tu autem inquit utrum uictor in olympia esse malles an uictori præco. Item cum xerxes ad uersus graciæ magna illa classe descenderet Epicyden Themistocles ueritus hominem popularem atque fastiosum quæstus audiendum ac meticolosum: ne prætor eratus tempus perderet: ut prætura abstineret: persuasit argento. Cumque adimatus qui nauale prælium formidaret: dicere ad Themistocle. qui ad id græcos horat etur: suadendoque incitaret. O themistocle eos qui in certaminibus primi irruperint: cedunt semper: ita est inquit: adimante: Verum eos qui manserint haud coranant. Atque cum eribiades uirgam tolleret: ut obstreperet: obstrepe inquit. ut libent: itege audi. Cum autem eurybiadi persuadere non posset in angustioribus locis nauali prælio certandum esse: clam ad barbarum mittit monens: ne græcos pertimesceret: quippe qui surgerent. ac ubi ille consilium ille consilium secutus iunctus est: quoniam in his locis classe pugnasset: ubi græcis conduxrat: natus ad eum mittit: hortaturq; ut correpto itinere in hellespontum fugiat: quoniam græci de soliendo ponte consultarent: is quidem eo datus consilio quo in seruandis græcis illum seruare dideretur. At cum seriphius diceret eum non sua sed urbis gloria splendorem assècutum: uera: inquit: narras. Ceterum neque ipse: si seriphius forem clarus esses: nec tu: si ateniensis. Cunque formosus anthiphates: cuius amore temistocles tenebas: fugerer: atque contemneret eum prius: at ubi magnam adeptus est & gloriam & potentiam: adiret: atq; blandiretur: deus inquit: adolescentes sero quidem ambo: uerum tamen sapimus. Ad simonidem uero quod in dictu quoddam iniustu[m] ab eo contéderet. dixit neq; illu[m] bonu[m] poetæ c[on]e posse. si p[ro]pter modulum numeru[m] cōcine ret. neq; le bonu[m] principi si p[ro]pter legem iudicaret. Idem filiu[m] q; in delitiis matris esset. aiebat uiribus græcis præstare pluriuum. Namque principes græcorum esse atenienses: se[nt]e uero ateniensium. uxore at ipsius suam. at illiu[m] matris. Et cum duo filiam eius precarentur. prætulissetq; frugi ac probum locupleti alteri. ait se malle uirum q; pecuniali pecunias. quæ uiro indigerent. Prædium quoque cum uenderet. proclaimare iussit: ut etiam uicini[u]m bonu[m] h[ab]eret. Præterea cu[m] ignominia ab ateniensibus afficeretur. qd in eos ait estis molesti. q; uobis usus s[er]penumero suere. Seq; platanis assimilabat: sub quarum tegmina tempore imbrum refugient deinde uero in serenitate illas auellunt prætreantes. atq; maledicunt. In eretrienses uero cauillatus aiebat eos sicut gladioles p[ro]scis habere gladium: cor autem non habere. Cu[m] uero ateniis primu[m] electus est: postea e gracia quoq; alcedit ad regem apud quem dicere iussus. inquit orationem uariis stratis similem esse. nam quenadmodu[m] illa sollent

Ayrus **T**hemistocles cum adhuc esset adolescens: in potu ac mulieres uolutabatur. At posteaquam Miltiadis

Python **M**iltiadis ductu barbari ad marathona uicti sunt nihil amplius per intemperantiam hemistocles poetrare

caphisius **t**emistocles compertus est. ad illos autem qui eius uitæ ac morum mutationem admirarentur: dicebat miltiadis

Polyperches **t**rophaeum neque sinere le dormire neque otiosum aut desidem esse. interrogatus etiam utrum achilles mallet

romani **a**n Homer esse. Tu autem inquit utrum uictor in olympia esse malles an uictori præco. Item cum xerxes ad

Sicilia **u**ersus graciæ magna illa classe descenderet Epicyden Themistocles ueritus hominem popularem atque fa

antioch⁹ **ctiosum** quæstus audiendum ac meticolosum: ne prætor eratus tempus perderet: ut prætura abstineret: persuasit argento. Cumque adimatus qui nauale prælium formidaret: dicere ad Themistocle. qui ad id græcos horat etur: suadendoque incitaret. O themistocle eos qui in certaminibus primi irruperint: cedunt semper: ita est inquit: adimante: Verum eos qui manserint haud coranant. Atque cum eribiades uirgam tolleret: ut obstreperet: obstrepe inquit. ut libent: itege audi. Cum autem eurybiadi persuadere non posset in angustioribus locis nauali prælio certandum esse: clam ad barbarum mittit monens: ne græcos pertimesceret: quippe qui surgerent. ac ubi ille consilium ille consilium secutus iunctus est: quoniam in his locis classe pugnasset: ubi græcis conduxrat: natus ad eum mittit: hortaturq; ut correpto itinere in hellespontum fugiat: quoniam græci de soliendo ponte consultarent: is quidem eo datus consilio quo in seruandis græcis illum seruare dideretur. At cum seriphius diceret eum non sua sed urbis gloria splendorem assècutum: uera: inquit: narras. Ceterum neque ipse: si seriphius forem clarus esses: nec tu: si ateniensis. Cunque formosus anthiphates: cuius amore temistocles tenebas: fugerer: atque contemneret eum prius: at ubi magnam adeptus est & gloriam & potentiam: adiret: atq; blandiretur: deus inquit: adolescentes sero quidem ambo: uerum tamen sapimus. Ad simonidem uero quod in dictu quoddam iniustu[m] ab eo contéderet. dixit neq; illu[m] bonu[m] poetæ c[on]e posse. si p[ro]pter modulum numeru[m] cōcine ret. neq; le bonu[m] principi si p[ro]pter legem iudicaret. Idem filiu[m] q; in delitiis matris esset. aiebat uiribus græcis præstare pluriuum. Namque principes græcorum esse atenienses: se[nt]e uero ateniensium. uxore at ipsius suam. at illiu[m] matris. Et cum duo filiam eius precarentur. prætulissetq; frugi ac probum locupleti alteri. ait se malle uirum q; pecuniali pecunias. quæ uiro indigerent. Prædium quoque cum uenderet. proclaimare iussit: ut etiam uicini[u]m bonu[m] h[ab]eret. Præterea cu[m] ignominia ab ateniensibus afficeretur. qd in eos ait estis molesti. q; uobis usus s[er]penumero suere. Seq; platanis assimilabat: sub quarum tegmina tempore imbrum refugient deinde uero in serenitate illas auellunt prætreantes. atq; maledicunt. In eretrienses uero cauillatus aiebat eos sicut gladioles p[ro]scis habere gladium: cor autem non habere. Cu[m] uero ateniis primu[m] electus est: postea e gracia quoq; alcedit ad regem apud quem dicere iussus. inquit orationem uariis stratis similem esse. nam quenadmodu[m] illa sollent

Parthi

Judæi

Themistocles

Miltiadis

Barbari

marathō

Trophæum

achilles

Homer⁹

Xerxes

Euribides

hellespōtus

Græci

seriphius

antiphates

Temistocles

Simonides

athenien ses

athenæ

Gracia

et deq̄ modo orationē siquid extendatur speciem figurāq̄ demonstrare: sin colligat̄ easdem tegere atque corrumpe. Itaque tempus petuit, quo prisca lingua: percepta pro uoluntate posset ac sine interpretate cum eo loq̄. Multis at honestatus munerib⁹ ac breui locupletatus dixit filii, p̄demur o filii, ni perdidierimus.

Ironides aduersus boetios exercitus dicens egredi atheniensibus iussis cum iam hora instaret ac pri pili nōndum omnis adesse dicerent adfūnt: inquit qui pugnaturi sunt: eorūq̄ promptitudine atq; a critate usus hostes superauit.

Ristides cognomento iustus: solus semper uersebat: societasq; fugiebat: tanquam amicorū potētia ad iniuriam hortaretur. Cunq; athenienses testalibus relegationis tabulis studerent: & literatus ac rūdis homo: qui testam haberet: eum adiūset iussissetq; aristidis nomen insciberet: ait ille nosti ne aristides, quod ubi iis quidem negasset: sed iusti cognomentum moleste ferre diceret: tacens aristides nomen id teste inscripsit: & homini reddidit. At cum ei essent inimiciciæ cunithemistocle: legatus una missus: ius ait the mistocle in confiniis inimicitias relinqm̄us. Nam si uisum fuerit: eas rursum cum reueterimus: recipiemus Tributa uero cum grācis statuisset: tanto pauperior redit: quantum ad iter ipsum erogauit. Cum uero hi uer sus: quos in amphiarium eschilus condidisset: recitarentur. Nam uult uir esse non uideri hic optimus. qm̄etis alta fructifer sulcās segetē. Cōsulta callēs germinat grauissima: cuncti oculos in aristidē conuertere.

Ericles cum pr̄torem gesturus esset: assumpta clamide ad se loquebatur: caue pericle in liberos homines magistratum geres: & eos quidem grācos atq; athenienses: iussitat autem athenienses aeginam quasi pirei portum existimarent: ac tuerentur. Atq; ad amicum quendam qui falsum illum testimoniū rogaret: ubi etiam iusurandum interueniebat: respondit se ad aram uicq; amicum esse. Cumq; ex hac, luce foret deceſſurus: sele ipse beatitudinis efferebat: quod atheniensium nemo sua causa nigro amictu indutus ēēt.

Liciades adhuc puer cum eo captu in palestra comp̄ atheniensus esset: quem nequirit euadere: mordebat luctantis manum. Atq; illo dicente mordes ut foemine: minime inquit: sed ut leones. Canem quoque: cum optimum haberet: quem nummum septem millibus emerat ei caudam abscondit: hoc ideo feci inquiens: quo athenienses hac & re loq̄tes dō. he aliud nihil queritent curiosius. Cum uero ad ludum accessisset: illiados cārmen petuit: magistro autem respondentē homericum sibi esse nihil: illi infixit pugnum ac pteriit. Et cum ad periclis fotes uenisset: audissetq; non esse ociosum quoniam quo pacto atheniensibus rationē esset redditurus: considerarēt: ne melius est: inquit: cogitare: qui non reddit: Atq; accersitus ab atheniensibus ex sicilia ad capitū causā: seipsum abscondit inquiens eum stultum esse: qui cum habet controuersiam: q̄rit effugere. dum licet fugere: Dumque dixisset quis: non credis patriæ iudicio te ipsum. Ego ne matris quidem respōdit: ne forrassis ignorans pro albo caculo nigrum immitat. Vbi uero audisset sele ac suos morti adiudicatos: at iis ostenderemus inquit nos uiuere: & ad lacedemonios uersus decelicum bellū in athenienses excitauit.

Amachus primi pīllū quendam cum reprehēdere: quoniam deliquisset: ilsq; diceret nunquam fore: ut idem amplius faceret: belli inquit bis errare non licet.

Phierates quoniam cerdonis filius esset: contemui erat is gloriam tum primum adeptus est. cum sauciū hostem armatum ac uitium & corripuit: & in suam triremē transtulit. item cum in amico socio que solo castra incētātū uallum iaceret: fossam foderet quem diligentissime: proptera quā dixisset quādam: quid enim metuimus. pessimam imperatoris uocem esse respōdit: non putassem. Insuper instructus aduersus barbaros uereri inquit: ne Iphicratēm nesciant: quo quidem nomine hostes alios cōsternatos redderet. Præterea cum capitū iudicium subiret. ait calumniatori: cuiusmodi homo rem tu facis: qui bello infrante cuius ētat de me potius q̄ mecum consultandum esse suadeas. Ad armodium quoque qui atmodi illius prisci gentilis sibi ignobilitatem exprobaret: meū quidem genū respōdit a meipso initium sumit: tuum autem in te finit. Idem cum ab oratore quodam in concione interrogaretur: quis es: qui ita efferris animo: utrum eques. an sagittarius num pedes: an scrutatus: nullus sum inquit horum: sed qui hisce omnibus imperare didicerim.

Imotheus putabatur fortunator imperator. atque qui ei inuidabant. pingebant urbes. quā illo dormiente ad rāta ultro se implicarent. lac̄p dicebat timothens. si huic modi urbes capio dormieus. qd me facturum arbitramini cum uigilaro. Ad hāc cum ex audacibus pratoribus quidam atheniensib⁹ uulnus ostenderet: at me inquit: puduit. q̄ me pr̄tore uestro in famo catapulta prope concidit. Oratores autē cum chareta pr̄ferrent: talesque dignum esse pr̄dicaret. qui atheniensium pr̄tor esset inquit Thimotheus immo. qui pr̄tori strata portaret.

Habrias eos dicebat pulcherrime officio imperatoris fungi: qui res hostium maxime noſſet: Et cum pruditionis accusaretur simul cum iphyrate. increparetque iphicrates illum experiēdi gratia in gymnasium proficiſci & ad solitam pādere horam. Quid nam inquit si aliud quiddam utriusque nostrū athenienses norint. te quidem squalidum & expertem cibī. me uero & prantum & unctum enecabunt. Dice re etiā consueuit formidabilius esse ceruorum agmen dñctū leonis. quam leonum ceruo duce.

Egesippus cognomento crobylus cum athenienses in philippum irriteret: suclamauit quidam e cōcione bellum ne suades. Ita per iouem inquit: nigrosq; amictus: & cum publici funerum elationib⁹ sunēbris orationes si ad libertatem nitit. quāq; macedones imperatint. factum iri maluerimus.

Ytheas adhuc adolescentis decretis hīſce quā de alexandro scribebātur: contradictrūs uenit: atque diceat quodā. tu cum iuuenis es. de huiusmodi audeſ loqui rebus. At alexander inq̄t quem suffragiis de-

mironi
des
aristides
athenien
ses
Themis
stocle
amphias
raus
eschyllus
Pericles
athenien
ses
aeginā
alcibiadis
Palestra
Ilias
Pericles
Sicilia

lacedeo/
nii
lamach⁹

iphicra
tes
calūnia/
tor
armodi⁹
timothe
us
Chabri/
as
Iphycra
tes
Gymnasi
um
Athenie
ses
Hegesip
pus
Philip
pus
Macedo
nes
Pytheas
Alexan/
der
phocion

cernitis deum. est mei unio.

Hoc ion atheniensis neq; ridere neq; lachrymare ab ullo unq; ē uisus. Et in eonecioe cum quis dixisset.

p cogitabundus uideris o phocion. recte coniectas inquit. cogito enim si qua ualeo in his breuitate. uti quae apud athenienses dicturus sum. Idem cum oraculum atheniensibus redditum esset unū esse in urbe uirum. qui omnium uoluntati opinione aduersaretur. & hunc uociferantes athenienses queritandum iuberet: phocion se ait hūc eē: soli. n. sibi eoꝝ placet nihil: q̄ multitudiō ipa & agit & dicit. Atq; cū aliq; a pud populū sētētiā dices auditoribꝫ gratꝫ eēt: intueret q̄ oēs: q̄ cōi eodēq; cōlēsu qd̄ dixisset admitteret: ad amicos cōuersus ait: nū fortasse mali q̄ppia locutꝫ sū nelcius. Atheniēses uero cū ad sacrificiū quoddā accessio nes peteret. ac reliq; ea cōcederet: rogatꝫ sapiꝫ sniam diceret. Puderet me inq; si uobis accessioes cederet: huic at sua nō redderet. simulq; sceneratorem ondebat. Rūlus cū domosthenes orator dixisset: enecabū te phocion atheniēses: si insania: eos cepit: ita inq; me enecabū si insania. te uero: si sanitas eos cepit. itē cū aristogitō calū niator in carcere foret animā efflatur: erat. n. dānatꝫ phocionaq; rogaret: ad se ait ut iret: neq; amici fineret: ad improbus hominē p̄fisceret. Et ubi nā loci qslq; aristogitōa iucundꝫ respōdit alloq;: Atq; cū bizatꝫ atheniēses irati eēt qm̄ chareta quē illis auxilio aduersus philippū cū copiis misserat recipere urbē uoluisset: dixisset q̄ phocion haud oportere irasci sociis: q̄ nō crederet: sed iis p̄toribꝫ magis q̄ nō crederet. p̄tor ipse designatꝫ est.

Qui a bixatiis creditꝫ ut philippꝫ infecta re abiret: effectit. Alexáder at rex cū talēta cētu illi misisset munes q̄ illa portabāt: interrogauit: cur nā factū eēt ut in tāto atheniēsiū numero ad se solū hac alexáder daret. respōdetibꝫ illis: qm̄ eū solū honestūq; & pbū putaret. Proinde inq; finat me & eē & uideri talē. Ad hac cū alexander triremis peteret: noiatimq; iuberet populus phocionā interesse ac sētētiā dīcere: ubi surrexisset: inq; cōsulū igitꝫ uobis: ut uel armis uincatis: aut dñantium amici sitis. p̄terea cū de alexátri obitu rumor sine auctō exortus eēt: oratoresq; tribunal cōtinuo insleret: neq; differēdū sed q̄primum belladū eē iuberet: rogabat phocion ut expectaret: indubitateq; rē nosset. Si. n. inq; hodie obiit: at cras aderit uel diu mortuꝫ. insup. cum leosthenes ciuitatē impulisset i bellum p̄clarā libertatis nois atq; impīi elatā spe: illiꝫ uerba cupissibus similabat. Nā cum pulchra sublimiaq; eēt: fructum tñ nō hērent. Inītꝫ succedētibꝫ p̄spere ac ciuitate secundo nuncio discurēte interrogatꝫ: an hac ita gesta uellet gesta hac qdē: cōsulta: uero illa r̄idit. atticā uero ad ortis macedonibꝫ: orāq; maritīmā uastatibꝫ iuuētutē eduxit: p̄multisq; ad eū cōcurrētibꝫ: & ut collē caper. ibiq; copias instrueret: hortatibꝫ o Hercules inq; ut multis impatores intueor: milites uero paucos uerūtū cōgresius & uicit ac macedonum principē. Nicioa interemit: at paulopꝫ atheniēses bello supati ab atipater p̄fidium admisere. Menillusq; p̄fidii princeps cum phocionī pecunias daret: turbatꝫ inq; neq; illum alexádro eē meliore: & cām q̄pp nūc eas accipet: cum tunc noluisset: eē plane deteriorē. atq; ait antipater cum duo sibi athenis amici eēnt neq; phocionī ut a se munera caper: p̄suasit neq; demadē his ipsis expleuit. idē cum ab antipatro rogaret: ut in iusti gddā faceret nō potes inq; atipater & amico & assētatore phocionē uti. atq; ubi p̄ atipatri obitum atheniēsibꝫ se in popularē principatum uēdīcatibꝫ phocion morti eēt adiudicatꝫ in cōcione: amici uerō flentes seq̄rentꝫ: phocionī at q̄ silētio incedebat: qdā ex inimicis obuiā factꝫ in faciē inspuisset: is ad magistratum ubi oculos cōvertisset: nō ne q̄ inq; dedecori in seruitē hunc rep̄serit. Cum p̄eoꝝ unus q̄ una morituri erāt: lamentaret: affigereſ q̄ nō amas ait. Thudippe cum phocionē mori. iā uero allata ad eum culigna interrogatꝫ nū qd̄ ad filium diceret. Ego inq; iubeo: & rogo te: ne qd̄ rege hāz memoria atheniēsibus iraicare.

Iūstratꝫ atheniēsum tyrānꝫ cum ex amicoꝝ numero qdā ab eo defecisset: eiꝫ cepisset phylā ad eos p̄uenit collectum stratum secum ipse portās. at illis qd̄ uellet interrogatibꝫ. si uobis inq; p̄suasero: abi bo: si minuꝫ p̄suasero: uobis cum māsurꝫ sum p̄inde paraꝫ ueni: Atq; cum ad eum delatum eēt eius matrē cuiusdā adolescētis amore detineri: & illiꝫ qdē formidatīs dep̄cātisq; plurimum dā cōgressū uti. adole centem ad eoenam inuitauit. ac rogauit inter eoenandum quo pacto res acta esset. illo autem iucunde omnia suauissimeq; dissērēte. hac inq; tibi interdiu futura sunt. si matri placueris. Itē cū thrasyboilus eiꝫ amare filiā. obuiāq; factus suauisset. p̄peaq; in illū ab uxore exasperaretur. ait siq; nos amāt. oderimꝫ qd̄ iis faciemꝫ q̄ oderunt. Vxoremque thrasybole uiginem dedit. Cantores lasciuiores quidam cum in eius uxorem incidissent. multaque pertulanter egissent. dixissentque interdiu uero pisistratum ut sibi ignoscet. lachrymantes precentur. uos inquit emitimi post hac faniores esse. At mea uxor nūquam heri proslus profecta est. Interorganibꝫ autem filiis cum his alteram uxorem ducturus foret. nunquid eos accusaret. minime inquit quin laudo potius. ac uolo alteros mihi huiusmodi natos fieri.

Trasybolus Pisistratus Demetrius phalæreus Ptolemeus rex Lycurgus agesilaus

d atque perlegeret. Quae enim amici non audent monere reges. hac i libris scripta sunt:

Yurgus lacedamonius assuefecit ciues nutrire comam. inquiens formosos coma uenustioris effici. detormis uero formidabilioris. Ad illum quoque qui populi principatum in urbe faciūdum hotaretur. tu primus respondit in ædibus suis populare principatum efficio. Ad hac iubebat ædes sera securique duntaxat laborādas. Sic enim puderet in humili ac plebeias ædis pocula & strata sumptuosio risque mensas importare. Praterea pugillis ac prancati certamen inhibuit. quo ne ludendo quidem abnuere consuerent. Expeditiones insuper aduersus eosdem hostes sapius educere prohibuit. ne hi bellicosiores rederebant. Itaque cum posteriore tempore agesilaus esset uulneratus. ait antaleidas p̄tclarā eum. a Thebanis disciplina mercedem capere. qui uel inuitos assuefecisset docuisseq; bellare.

c Harilaus rex rogatus: cui leges a deo paucas lycurgus tulisset respondit. qui uerborum paucitate ute charilaus
rentur: legibus haud mulis indigeret: Atq; cum mancipium quoddam audatius sese illi iculcaret. ip ge
minos ait. enecarem te. nisi iraferer. Ad illum uero qui interrogaret. quid nutritur comā respondit
quoniam ex omni ornatu hic quam minimus sumptus est.

c Elechus rex fratri: qui ciues criminaretur: q; sibi. magis q; illi aduersarentur: tu enim inquit iurias pa
ti. nescis.

t Heopompus cum quadam in urbe murum sibi quidem ostenderet: & an sibi pulcher alius quidere
interrogaret. minime: si mulierum est: inquit.

a Rhidamus cum in peloponensiaco bello socii rogarerent: ut tributis modum eis statueret: respondit
bellum non constitutis pacisci.

b Brasidas cum in caricis murem comprahendisset: mersus eum dimisit deinde ad astantis ait: nihil est
si: a paruum: quod si ausit in uadētibus repugnare: non se in columnen seruet. Ad hanc cum imprælio eēt
clipeo trāsuerberato i cū percussus: eadem ipsa quam euulnere astam eduxisset: hostem interemit. ro
gatus autem qui sauciū factus esset: quoniam me clipeus inquit prodidit.

u Brasidas occidit: liberatis iis græcis qui thraciam incolerent: ac legati qui lacedemonia missi sunt:
eius matrem adissent: primum illa interrogauit: an pulcherime Brasidas obisset. Thracibus autem ef
serentibus eum laudibus: aliquinq; tale dictantibus fore neminem: ignoratio uos ospites iquit tenet
nam brasidas quidem vir probus fuit: uerum lacedæmon permultos habet illo meliores.

a Gis rex dicere consuevit non esse lacedemonios interrogandos: quot nam essent. sed ubi essent hostes
Idē ad matinæ cū hostes qm plures eēt: expugnare neq; ent ait q multis uellet dominari: op⁹ eēt: ut
cū multis quoq; pugnaret: Cū uero Elii laudarent: q; olimpiacos ludos p̄clare ageret: at qd ingt: ad
miratione dignū faciūt: si quattuor annoz curriculo diē unū iustitia utunt⁹: cūq; laudibus insisterent: ait: qd
mirandū: si pulchra in re iusticia utunt⁹ pulchrar⁹. Itē cū flagitiolus hō s̄pius rogaret qd spartiatag optimus
foret: q tui dissimilimus est: respōdit. Rursus qd ab altero qreret quot eēt lacedæmonii: quod igt satis sunt q
malos arceat. Et cū idē ab alio quareret: pmulti ait tibi uidebuntur: si eos pugnantis inspexeris.

I Isander amictus. quos dionysius tyrrannus ad eius filias p̄ciosissimas misisset: nequaq; accepit: ueteri
ingens: ne hisce desformiores uident⁹. Atq; a qbus carperet: pinde atq; degenerasset ab herculz: qd
dolo plæraq; gereret respondebat: quo leonis non attingeret: uulpis pellē assuendā eēt. Insup cū argi
ui iustius q lacedemonii de quo abigebat solo: uiderent⁹ dicere: districto gladio: q huius ingt: ius hēt: optime
de soli terminis disserit. Lacedæmonios uero cū ad expugnādos corythioz muros timidioris aspiceret: ut le
porē uidit exilientē e fossa: huiusmōi ingt: hostes metuit⁹: ita quoq; muros p̄ iertia lepores dormitāt⁹: & cū
megarēsis vir qdā in publico coetu audacte ad eū ac licētū loqueret⁹: tua ingt uerba ciuitatis indigent.

C Gesilaus eos q alia incoleret dicebat liberos qdē malos esse: suos at bonos: Cūq; u consuelent p̄farū
regē magnū appellare. at qua nā ingt re ille me maior ē. nisi iustior téperatior q sit. At hanc cū de for
titudine iustitia q rogaret: ultra eēt melior: Nihil ait fortitudine indignemus: si iusti oēs simus. Item
cū noctu repente ex hostili solo castra mōturus fore: & eum cuius amore teneres ob ifirmitatē reliq atq; lacry
mare intueret⁹: duq; est ingt miseregere simu ac sapere. Rursum cū Menecrates medicus cognomento iupi
ter epistoliad eū scripsisset. Menecrates iupiter regi Agesialo salutē. Rescripsit rex agesilaus Menecrati sanita
tē. At cū lacedemonii athenienfes ad corinthū ac socios supessent: audita hostiliu cadauerum multitudie: heu
ingt grecia: quā tot ex sele pdidit. q sat essent: qbus barbaros oīs uinceret. Atcū oraculum a ioue in Olympia
ex iententia accepisset: deinde ephoris iubentibus ut etiā iisdem de rebus phytiam cōsuleret: ubi delphos pe
cisset: deū rogaruit: an qua patri: eadem sibi quoq; uiderent⁹: Præterea cū amicū quendā a care icarico peteret.
ac rogaret: ad eum scipipi. Si. nicias iniustus in te non est: dimittito: sin est iniustus: nobis dimittito oīo at di
mittito. Ad hanc ut eū q lusciniā uocem imitabat: audiret hortatis: ac ipsam ingt sapenumero audiui. Cū ue
to post leuctrensem pugnā ephori q urbem exhaustā uiris intuerent pp leg: m: quā pterritos oīs notandos eē
iuberet: uellet insamīz notam soluere. ac legillatoreni. Agesilaū declarassēt. is ut in mediū p̄cessisset. ius legi
bus postridie inciperet. Idem ad regē ægyptiog; socius missus cū una cū illo obſidere essentq; hostes & mul
to plures. ac fossa castra circundarē. egrediundū rex dimicadūq; iubebat de summa rege. At agesilaus ingt nō
eē hostes impediendos. quos sibi ipsi pares uellet. Præterea cū pagz decesset. qn fossa coniungeretur. aduersus
id quod reliquum erat instructa acie ac pari ulci certamine uictoria potiti sunt. At postremū cū moreref ami
cis iussit nullam sibi neḡ factam neḡ p̄factam facerent: ita. n. magines appellabat. Nam si q mihi opus illustrē
factum est. hoc mihi monumentum est. Sin uero nullum. neḡ si oīs qdem statuas feceritis.

a R chidamus ubi agesilai catapultam esset intutus: cum primum ex silicia aduincta esset exclamauit o
hercules periit uiri uirtus.
a Gis iunior cum demades diceret enses laçicos ob breuitatem a circulatoribus absorberi. attamen la
cedemonii. respondit. huiusmodi ensibus hostes uehementissime assequuntur. Item cum ephori cui
dam proditori tradendos milites iuberent. haud illi se inquit alienos credere: qui p̄p̄tios pdidisset
Læomenes cum quis le gallos ei daturum polliceretur. qui pugnando interirent. istos mihi des: ingt.
nolim. sed illo potius qui pugnando interirent.

Teclitus
rex

Thepon
pus

archida
mus

Brasidas

Thracia

Lacedæ
mon

agis rex
Elii
Olimpia
ci ludi
iusticia.

Lysädet
Dionysi
us
argui
Lacedæ
monii

agesilaus

Menecra
tes
Epistola
Delphos
Nicias.

agesilaus
archida
mus
agis
lunior
demades
Claxome
nes

Pedare
tus p Edaretus non electus in numerum trecentorum: qui quidem honos in urbe ceteris dignitate possabat
Damoni das d bilaris surridens qd abibat gaudere se inquiens. si quidem trecentos urbs haberet ciues sese melioris.
picosta tus n Amonidas in ultimum chori ordinem locatus a chori magistro pulchre. tu quidem iauenisti inquit
Herculef Archida cere malos. n qui etiam ipse honorabilis fias.
Archida mus e Icostratus arguorum prater cani ad cuiusdam castelli proditionem gradi pecunia atq; matrimonio
Eudox monidas tuba strepitum nunquam audiuit. lacena mulieris qd ipse uoluerit prater regias: ab Archidamo hortaretur. respondit. Archidamum ex
xenocra tes a Ntilocus cum ephorum gereret: audiens messeniis agrum a philippo datum: interrogauit: num etia
Antaclis das sophista Epaminiondas laudationem lecturus esset: ait: quis enim eum uituperat.
a dedidisset philippus ut possiderent: cum pro illum pugnando foret.
a Ntaclidas cum atheniensis quidam lacedaemonis impericiam obiiceret: soli certe nos inquit mali nihil a uobis didicimus. Præterea cum alius Atheniensis ad eum dixisset. At qui nos a cephis sapissimo
uos fugauimus. At nunq; nos inquit: fugauimus uos ab eurota. ad hæc cum Sophista quidam herculis
laudationem lecturus esset: ait: quis enim eum uituperat.
Paminunda thebano imperium gerente nunq; in castris repentinus tumultus exortus est. Dicebat at
belli pulcherrimum eē mori. graui oruero armatura peditum corpus assuerabat exercitatu eē opor
tere non athletarum solum sed etiam militum more. Itaq; carnosoribus se infestum præbebat: ac ta
lem quandam amouit ab exercitu inquiens uix tribus quattuorue clipeis tegi eius uentrem: cuius magnitudi
nem suam ipse mentulam: ne uidere quidam posset. Sic etiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a vicino ad caenā
inuitatus inuenisset liborum obsoniorumq; & ungendorum Opparatum: abierit illico inquiens: ego tefacri
care non contumelia uti opinabar. Et cum coquus dierum aliquorum luptus rationem collegis redderet: okei
solum multitudinem moleste tulit. Admirantibusq; collegis: non suptum inquit agrum se ferre sed quod tatu
olei intra corpus exceperat. Item cum festum dieni urbs ageret: ac potui omnes coiuicq; studerent oceurit fami
liaricuidam sobrius atq; inentis compos incendens. Illo autem admirante quarenteq; quid ita solus ambularet
quo liccat inquit omnibus uobis æbrietati & desidie indulgere. Atq; neq; hominem qui flagicio se quid deliq
rat: rogante pelopia non admissit: at amice precibus dimisit. dicens amicas deceit talia munera capere non præ
tores. Ad hæc cum lacedaemonii copias educerent: oraculaq; thebanis referentur: qua quidem alia uictum ira
lia uiatores eos fore dicere: iussit hæc ad tribunalis dexteram: illa uero ad leuem ponit. Quibus omnibus po
fitis surrexit inquiens. si parere imperantibus: & cum hostibus congrederi aduersi uolueritis: hæc uobis Gracula
sunt: melioraq; ostendit. Quod si formido uos ceperit. illa sunt: & in deteriora orationem uertit. Iterum. cu
in hostes agmen opportune duceret: at tronitu facto sui quererent: quid deum portendere arbitraretur: hostes
attonitos esse respondit: quod cum huiusmodi agri in proxio esset: in talibus ipsi castra metarentur. Atq; or
natissimæ omnium quas gessisset: & optimarum rege iucundissimum eam sibi dicebat: quod suis adhuc ui
uis parentibus ad leuætra lucedæmonis superasset. Cumq; alio tempore unguentato corpore ac hilari facie ap
parere consuisset: post illud prælum postridie qd clidus ac demissa fronte processit in medium. Pereundanti
busq; amicis an agri quicquam ei accidisset: nihil accidisse respondit: uerum sentiebam me elatiore animo he
ni fuisse. quam par eēt. Itaq; immoderatam latitiam hodie plecto. At cum spartiatas scire operam dare: ut hu
iusmodi casus absconderent uolensq; illog; calamitatis magnitudinem liquido patefacere: nō est passus ut oēs
simul: sed ut singule potius ciuitates cadauera tollerent. Quare lacedaemoniorum cadaueg; mille & amplius
uism est. Item cum iason thessalorū princeps socius uenisset thebas: & Epaminōde qui plurimum inopia p
meret. aurium duomilia mississet: quæ quidē non accepit: iasona uero aspiciens: siuria inqt: incipis. At ipse de
nariis quinquaginta mutuo acceptis ac ciue quodam ad exercitus commeatum in pelloponēsum irripuit. Rue
sum cum rex psage daricum trigita milia ei mississet: grauiter Diomedonta reprehendit: quod nauigatiois ta
tum ad Epaminonda corrumpendum enauigasset. Iussitq; regi diceret: si qua thebanis conducerent sentiret.
Epaminondam gratis amicum habiturus fore: sin autem qua non conducerent hostem. Et cum argui theba
norum societem inissent: ac atheniensium legati in archadiam profecti in utroque inueherentur: a calistrato
q; oratore tum orester tum oedippus expobaretur uribus: ubi empaminondas surrexisset: fatemur ait: & a
pud' nos patricidam extitisse & apud argiuos matricidā: ueg; qd hæc ppetauit. nos qdē eiecimus: Atheniensis
uero excepe. Sptiatis uero q multis magnisq; i rebus thebanos criminarent his rñdit: uos breui oratione gau
dientis ociosos reddiderit. Atq; postea q Alexadz; phereoq; tyrannū q thebanis erat hostis: in amiciam athe
nienses societatemq; recepissent: eisq; ille polliceret carnes: qua mina uenundabant. semiobolo se præbituz. at
nos inquit Epaminondas ligna ad hasce carnes atheniēsib; gratis pbebimus. Istoq; .n. agrū excidemus: si mōle
stiores esse preixerint. Insup cū boetios uellet in armis ppetuō eē. erāt. n. p ociū dissolutiores quo tempore ipso
rum præcessus electus eēt eos monebat ingens: et consultate uiri: nā si impatorē gesserō. ipio parēdū est uobis.
Itaq; capestrē patentēq; regionē belli orestrā appellabat: pide ut illā possidēt: nequeāt: nisi manū p clipei loco

habuerit. Et cum chabrias paucos thebāos: quosdā q ad corinthium sub muros audiūs prāliarent: interemis Chabri/
set: tropheumq; statuisset: epaminōdas deridēs ait: hic nō tropheum sed hecastenium: hoc ē hecates simula- as
chrum statuēdum est. Hecathē. n. áte portas i triuīs nō absurde erigebāt. ad hāc cum qdā nunciasset exercitū Trophe
ab atheniēsibus nouis ornatū armis in peloponēsum misum: qd ergo antigenidas suspirat: inqt: si nouas ti um
bias telles hēt. erat. n. tibicē. telles pessim⁹. at Antigenidas optim⁹. Itē cum didicislet armigeſe pmultas ab ho/ antigeni
mine capiū pecunias accepisse mihi. ait clypeum redde: tibi uero faciendo queſtu tabernā emitto. nō. n. am das
plius æque discrimē subire uelis: q unus e diuitib⁹ beatiscp factis sis. Interrogatus quoq; utrum ſeſe meliorē im Telles
patorē duceret an cabriā an Iphicratē. difficillimum ē inqt: iudicatu: quoad uiuimus. Præterea cuni ex laconica Bœtia
reuersus ad capitū cā una p̄toribus collegis arcesseret. qd menses quatuor boetiæ ipio p̄ter legē adieciſſet: col Lacōica
legas hortatus ē: in ſecrimē referret tanq; ui coacti: at ipse nō hēre inqt uerba: q̄ rebus p̄starēt: Quod si oio ali Messena
quit apud iudices dicendum eēt: orare ſi le occiderint: ut ſtatuz cōdemnationē inscribat. quo graci norit the Daiphā,
banos uel inuitos ab epaminōda coactos eē. q laconicā q annos q̄ngentos neq; p̄dā neq; bellum paſſa eēt: & tus
Messenā triginta ac ducētos artnos incoluſſet: cōcremarint cōpoſuſſe ēt atq; redegiſſe in unū archadas: pte Pelopi/
rea graciſ libertatē restituſſe. Hāc. n. ea p̄tura atq; impio gesta ſunt: quare iudices multo cum riſu egressi ſunt das
ne ſuffragia qdē in eum admittētes. ad poſtremū cum in ultimo p̄lio uulnus excepiffeſſet: delatus in tabernaculū Epami-
uo cauit daiphātūm post hunc deinceps hyollidā: quos qdē uiros ubi efflaſſe aiām accipiffeſſet: iuſſit: cū hostibus Nicome-
bellum ſoluerēt: tāq; eis impator nō eēt Rēq; uerbo teſtatus eſt: ut pote qui optime ciues ſuos noſſet.
Elopidas epaminōda collega in p̄tura cum ab amicis diccreſſe necessarium negocium cogēdā necel- des
p sariꝝ pecunie negligere: pecunia p̄ iouē ait: neceſſariꝝ huic ſunt n̄icodemū: hoiem is qdem oūdēs & Alexan-
claudum p̄rſuſ & debilē. Vxore át cum ad pugnā egredereſſet: eum p̄cante: ut ſe ſaluum faceret: hoc ali
os ait monēdos eē: at principē & p̄torē: ut ciues faceret ſaluos. Itē cum qdā dixiſſe: in hostes incidiſſuſ: qd in
illós nos magis: inqt: incidiſſuſ q̄ in nos illi. atq; cum ſractis ſoederib⁹ ab alexádro phereog; tyráno & capt⁹
& uictus eſſet p̄nderilli malediceret: tirannulq; dixiſſet propas mori. maxime inqt: quo thebāi magis ex- Exem-
cādescāt: actu citius poenā des. Ad hāc cum t̄ba tyr. ni uxor ad eum ueniffet: ſeq; mirari: diceret: qd uinctus
ita eēt hilariſ: is magis illā ſe mirari reſpōdit: qd non uictum expectaret alexandruſ. Itē cum ab epaminonda
ueheret: gratias inqt habere alexandro: qm̄ in p̄ſentia potiſſimum ex periretur non modo ad bellum ſeſe: ue- pla
rumetiam ad necem uti audientia.
Arcus curius a gbusdā cū accuſareſſet: qd agribello patri minima partē uirūtū distribuiſſet: plurimā Roma/
m uero publicā effeciffet: optauit nemine romanor̄ ſore: q̄ quod agri ad alēdum ſatis eēt: paḡ duceret na
Sānites át cum poſt aduersum cōflictum: ad eum p̄ſēti auḡ dareſſet: ſapa elyxabat in ſcīlibus: ſāniti M. curi/
bus át respōdit minime ſe auro indigere q̄ tali coena ueteretur atq; malle habentibus imperare q̄ habere aurum us.
Aius fabricius cum romanoſ a pyrrho uictos accepiffeſſet: labieno dixit. pyrrhus romanos uicit: nō epi- ſamnites
g ſota. Et cum multum ei auri dareſſet: a pyrrho: ad quē p̄ redimēdis captiuis uenerat. nequaq; accepit. G. Fabri-
Poſtridie uero q̄ maximus elephāt⁹ eēt inſtructu pyrrhi poſt terga ignorati fabricio clamorē emittēſſet: cius
repēte apparuit: quo ſacto cōuersus fabricius ac ſubridēs me ait: nec auḡ heri. nec hodie bællua pmoiuit. Ro- Roma-
gāteq; eum pyrrho. ut ſecum eēt. ac p̄ximum poſt ſe imperium hēret. neq; tibi hoc. inqt: cōducit. nā epirotā ſi
ambos nos norint. a me regi quā ab te malint. Rurſum fabricio cōſuli Pyrrhi medicus epiſtolā miſſit: qd polli- ni
cef. ſi is iuberet. ſe pyrrhuni uenenis interfectu. At fabricius ea epiſtolā ad pyrrhum dedit ſaniore ut mente Pyrrhus
utereſ. monēs qm̄ & amicoꝝ & hostiū pefſiſſuſ iudex eēt. Sed poſteaq; inſidiis cōp̄tis pyrrhus medicū ſu- Roma/
ſpendio affeciffet. reddidifſetq; fabricio captiuos ſine redēptiois p̄cio; eos accepit gratis. ſed ne mercedē cepiſſet. ſe uideret. totidē ei captiuos reſtituit. Nā neq; pyrrhi gratia inſidiā ſignificasse affirmauit: ſed ne romani do- ni
lo uiderentur uti ad necem: perinde atq; palam uincere minus poſſent. Fabius
Abius maximus cum nolleſ cum annibale acie cōfigere. ſed cōctādo exercitū eius terere. q̄ tum pe- maxi/
f cuniꝝ tum annone p̄meref inopia. p̄ aspera ac montuola loca inſequebat. & ſeſe a latere egressuſ op- mus
ponebat. Cumq; a multitudine rideſſet. & Annibalis uocareſ p̄dagogus. id minimi pēdens cogi- Annibal
tatibus ſuis atq; cōſiliis utebat. Et ad amicoſ cōuersus dicebat eum ſibi timidiore. uideri. q̄ cauilla conuiciaq; minutio
metueret. quā q̄ hostes ſugereſſet. in ſup cum de collega Minutio: qm̄ hostes aliquos p̄ſtrasset. magnus rumor eēt. Claudi/
q̄ ſi uir foret nole romanō dignissimus. magis ſe inqt ſecundum Minutii fortunā quā aduersā p̄tūmescere. pau us
luoꝝ poſt cum inſidiā ſecundum Minutio. & ſimul cum exercitu p̄re uideret. ubi ipſe auxiliū tulit. cum
magnūm hostiū numeruſ p̄didiit. tum illū ſeruauit. Itaꝝ annibal ad amicoſ dixit. non ſape p̄dixi uobis fo- Marcel-
re aliq; ut mótna nubes in nos imbris reſolueret. atq; poſt canenſē cladē creatus impātor una cum claudio lus
marcello uiro & in trepido. & q̄ cum annibale quā libetissime ſp̄ dimicareſ. ſpabat ipſe ſi nemo pugnaret. bre annibal
ui futuge ut annibalis miles attritus ſeſſuſq; deficeret. Quāobrē dicebat annibal maiori ſibi metui eē Fabius
pugna uacuum q̄ pugnātē Marcellum. Et cum miles lucanus apud eum eēt accuſatus. quod mulieris amore
noctū ſape in caſtris uagareſ. cætege mirabili armōꝝ uirtute uir eē narrareſ. mulierē quā deperibat. cōprehē- Tarenſi
di eo clā iuſſit. & ad ſe duci. Ut át adducta ē: accelito hoie. qd p̄ter legē. inqt pnoctares: haud nos latuit at ne
prius qdē latuerat. qd pbitati ſtuderes. q̄re ſortiter tuis ac recte factis errata cōdonent. Reliquū noblū eris. Annibal
hēo. n. ſpōſorē. & adductā mulierculā ei cōmēdauit. ac tradidit. Itē cum tarētinos annibal p̄ter arcē p̄ſidio te Fabius
neret. Fabius ubi q̄lōgissime dolo abſceſſiſſet. & cepit urbē. & in p̄dā uertit. Scribe uero interrogāte qd de fa

M. liui⁹ cris simulacris statueret: relinquamus ait Tarentinis deo's iratos. Et cum M. liuius q̄ arcē p̄ficio teneret: urbē p se captā diceret. alii hominē ridebāt. At fabius ait uera narras: nā nisi tu urbē amissis: neq̄ ego recuperasse Atq; cum iā senior ē: ac filius cōsul de rebus gerēdis in publico loqueret: p̄fītibus pluribus ascēdit equum at q̄ pcedebat. Cumq; plictorē iuuenis misisset: iussissetq; equo descēderet. aliis se se a uertētibus Fabius ipse equo exiliens pr̄ter aitatem accurrit: natumq; complexus: belle inquit: sapis o fili: qui plane intelligas: quibus im/ peras: & cuiusmodi imperii magnitudinem sulciperis.

SCIPIO MAIOR.

Veneris
téplum
Sicilia
Cartha
g⁹

L. Teren/
tiuſ

anthioe⁹
Scipio
Quaſto
res
Patilius
Quitus
Capito/
lium
titus qui/
tus
philipp⁹

áthioch⁹
rex
Græcia
Chalcis

G. domi/
tius
Scipio
maior
antioch⁹
L. millia
hostium
desidera/
ta
P. Lici/
nius
Perſes
Paulus
amilius
Perſes

Cipio maior cum a re militari atq; urbana studium ad litteras conuerteret: dicebat cum ocio sus eset: plura tunc negotia a se geri. idem ubi carthaginem ui cepisset: ac milites quidā qua cepissent: captiuam prestanti forma ac uirginem adueheref: atq; illi daret: libēter inqt: accipe rē si priuatis: nō impator essē. Rursum cum in alto posita urbē obsideret: ubi téplum. Veneris eminēti⁹ apparebat: iussit: illic uadimōia cōsentirēt pinde ut ad tertium diē in Veneris phano disceptrātūm cās auditur⁹: id q̄ sicuti p̄dixerat factū dedit urbe capta: Atq; i silicia cū q̄ p̄cūdaret: cui⁹ rei fiducia ad carthaginē classe foret traectur⁹: ostēsis ei armatis exercitatisq; uiris trece tis & alta turri: q̄ e mari eminebat. Nemo ē horum inqt: q̄ si sup hāc turrī ascēderit nō se si iuſſero: p̄cipitē iaciat. Cū uero & agro poti⁹ ē: posteaq; traieciſſet atq; hostium caſtra cōcremasset: missaq; legatiō Carthaginiēſes pepigissēt i etiſ ſœderib; tum belluas tam nauis tū ēt pecunias datū ire: & qm̄ ex italia ad nauigasset an nibal ea fiducia ducl̄os cōuētōz pcenitēt: his auditis Scipio ait ne illis qdē uolētib; ſœderā ſeruatuz ſe ni talētū ēt qnq; mīla ad ea priora ſoluerit: p̄pea qd̄ anibale accerifſſet. At ubi oſo uicti carthaginēſes p ſœde ribus ac pace legatos ad eū miſiſtēt: q̄ uenerāt illico abire iuſſit pinde ac nō eos auditur⁹ quā. L. Terētiū addu xiffent: erat at Roman⁹ terēti⁹ uir frugi & bonus: quē Carthaginēſes captiuū egerat. Qui ubi adductus ē: eft iuxta ſe in p̄torio ſedere p tribunali uocuit: & ita carthaginēſib; responſum dedit: ac bellum ſoluit. terēti⁹ at eū triunphatē ſecut⁹ e pilleat⁹ tāq; donat⁹ libertatē: Atoz p̄ eius mortē iis q̄ uenerāt ad efferēdū funus. muſſū ministravit: q̄q; alia ad ſepulturā attinebāt: q̄ diligētissime curauit. Sed hāc poſtea. Rurſū cū antioch⁹ poſteaq; romani aduerſus eum traieciſſet in asiā: p ſoluēdo bello ad Scipionē miſiſſet: pri⁹ inqt oportuit: nō nunc cū & frenū & ſefforē luſcepis. Præterea cū ei pecunia ſenatu ex erario decretā eēnt: neq; eo die q̄ſtoreſ ararium uellent aperire: ſe aperturum ait. Et. n. p se claz̄ eſſe: qui tā ingenti pecunia illud impleſſet. at cum multa in eū crima a petilio & Quinto cōiicerent apud populuſ: ait hoc iplo die Carthaginenses cum annibale a ſe uitios: quare coronatum ſe acenlūge capitolium. Qui autem uellet ſuffragia ferret aduersus ſe iuſſit: quā locuſ capitolium. ascēdit: populus uero ſecutus eſt acuſatoribus adhuc dicentibus relictis.

Itus quintus ita ſratim ab initio ſuit illuſtri fama: ut ante tribunatum: ante praturam: ante adilitatem cōſul designat⁹ ſit. is colloquum uēire ausus ē. Philippo at obſides petēt: illi. n. eē cū multis romāis ſe uero ſolum eē mācadōib; tū. n. r̄ndit Quintus ſolum te fecisti: qm̄ & amicos & cognatoſ occidi ſti. Atq; ubi philippū acie uicifet: iuſſit: in iſthmiis p̄ciamari liberos ſe græcos dimitti ac ſui iuris. atq; quoq; romani annibalis tpib; in captiuitatē acti apud græcos ſeruebāt: hos ſingulos redēptos denariis qngētis qn̄to graci dedere dono: & illi in urbē triunphatē ſecuti ſunt pilleos capite gerētes ut iis mos ē q̄ liberi. facti ſuerint. Atq; aheos: qb; in zacythio ge inſula exercitū ducre mēs erat monuit: cauerēt: ne quēadmodū testudines ptenſo capite extra peloponēſium diſcriben adirent. Inſup cū anthioe⁹ rex ingenti cum exercitu graciā pete ret: cunctus pterritis cum ob militum multitudinem: tum ob armis uarietatem. Huiusmōi ad aheos dictioē eſt ulus. ait. n. cū chalcede apud hoſpitem cānaret: admiratū ſe multitudinem carnium at hoſpitem rēpōndiſſe eas ois porcinas eſſe ſed cōdimentis mō apparati busq; diſſere: Proinde nec uos ait admiremini regias copias: cum aſtatos cataphractos & pezeteros: hoc ē pedeſtris ſocios: cūq; equeſtris ſagittarios auditis. Nā hi oēſ ſyri ſunt armis inuicē differentes. Philopoeneni quoq; p̄tiori achaorē: q̄ multo egte & grauioris armatura p dite abundaret. Pecuniis uero indigeret: illudens aiebat. Philopœmen & manus & crura eſſe: uentre autem non eſſe. Etenim forma corporis Philopœmeni talis erat.

aius domicius quē Scipio maior in bello aduersus áthiochū apd luciū fratrē ſuis legatiōis uicib; ſā gi uoluit: cū hoſtiū aciem eēt cōſpicat⁹: pſectis hortatib; ut ſtatī hoſtem adorireſ: horā neq̄q; ſatis eſſe r̄ndit. ut tot hoſtium milib; trucidādīſ: ipedimentisq; rapiendis repetentes caſtra ſeipſos curarent. Veſtū hoc i p̄e ras ſactū ire cōgressuſq; poſtridie hoſtiū quiq; ginta milia ad internicionem redegit: Vblius licinius consul imperator uictus equeſtri p̄lio a pſe macedonum rege milites duo milia oſtin gentos amisiſ partim cōlōs partim captos. Poſt p̄alium uero cum perſes & pro ſœderibus & pro pace oratores miſiſſet: uictus uictori iuſſit. ut & regnum & res omnis romanis cederet: Aulus amilius ſecundū cōſulat⁹ petens repulſa habuit. Sed ubi ipcia & mollicia ipatoz bellū aduerſus pſen ac macedonas plyxitatem accepit: & ob id cōſulem illū declarunt: ait eis ſe gratias nō hēre ſet. ac terciā filiolā quā lachrymātem offendisſet. quid ploraret. interrogasset. atq; illa r̄ndiſſet: qm̄ pſes nobis mortuus eſt. erat at catellus ita noiat⁹. in bonā fortunā ait o filia. omēq; arripio. atq; cū multa i caſtris audaciā garrulitatēq; offendisſet. q̄ ipatores ac regz minie necessariage ſtuſi induxiſſent: ut qſcerēt: ac ſolū gladios acuerent: iuſſit. ſibi. n. reliqua cnra fore. Nocturnar at excubias iuſſit ſine haſta & ſine enſe aſſeuarent. quo

despates: q̄ hostib⁹ reptignarēt: magis sōno resisterēt. Et cum macedonia p̄ locos saltuosos inuassisset: ac istruⁿ Macedoⁿ eos hostes asp̄exisset. Nasica. n. cum hortātē ut cōfessim illos adoriret facerē istud gdē: si tua mihi ait ⁿat̄as Nasicaⁿ esset Vēze multa mihi expiētia impedimētō ē: ut itinere sagitus aduersus inſtructā acē dimicē. at ſupato p̄ſe in aſſiſtātē cum p̄ uictoria epulum p̄beret: dicebat exptum pitumq̄ exercitum maiori hostib⁹ terrori eē ſuauiſſimumque amicis cōuiuium ſb̄ere. ad hāc cum p̄ſe capt⁹ eēt: ac in triumphum duci depecaret: hoc inq̄t in te eſt. Ita. n. potestatē ei dedit: ut ſeipſe interimeret. Grādi át ac p̄pemodum infinita iuriētā pecunia nihil ipſe accepit. at ge nero tuberoni phialā argētā p̄oderis libraꝝ triū militiæ ſum dedit. Et hāc aiunt prima amilioḡ do mūm argētā ſuppellecīlē ingressā. Praterea cum q̄ttuor ei masculine plis filii eēt: duos adoptiōi aliis anteā dediderat reliḡ duo q̄ domi erāt: alter q̄ annos q̄tuordecim nat⁹ q̄nto ante triumphum die: alter q̄nto itidem die post triumphum agēs annum duodecimum: diē obiere. tumq̄ procedenti ipsi populus eius uicem condoleret: collugereq; nunc ait patriz̄ ſe metu atq̄ periculo eſſe liberatum: quandoſ ſuccelluum ſuorum inuidiam: q̄ in familiam ſuam fortuna euomifſet: pro omnibus tulerit.

Ato ſenior cum apud populum in p̄digalitatē & in modicos ſumpt⁹ inuereret: inq̄t quā difficile eſt Cato ſe hērē ad uētrē orationē q̄ aures nō hēt. Mirari át: q̄ urbs illa ſeruaret: ubi pluris ueniret p̄ſcis quā bos n̄iōr

Itē cum uxore effrenatus petulatiuſq̄ impium aliqdō rēphēderet: oēs inq̄t hoies uxorib⁹ dominat̄ nos uero cunctis hoib⁹ nobis át uxores. Aiebat ét male p̄ collato bñficio gratiā nō recipere quā p̄ illata iniuria ſupplicium nō ſubire: & iis sp̄ oib⁹ q̄ delinq̄rent. p̄terq̄ ſibi ueniā dare. Et cum magiſtrat⁹ ad delinquētis pleb̄edōs hortaret: dicebat q̄ & poſſet & nō ppulſarēt iniuriā: eos lapidib⁹ eē ſobruendos. Rursus iis ſe iuueni bus magis dicebat delectari: q̄ rubelcerēt. Dicebat ét eum ſibi militē odio eē: q̄ ábulādo manus pugnādo át pedes moueret: ac ſterteret mai⁹: q̄ inclamitaret. atq̄ pefſimū eum aiebat impatorē: q̄ ſibi ipſi: pare nō poſſet. ad hāc maxime oportere exiſtumabat. ut q̄lq̄ ſui ipſi: pudore tenereſ, neminem. n. unq̄ ab ſeſ abeffe. in ſup eum plimoḡ hoium erētas uideret ſtatua: at malo de me inq̄t: hoies q̄ritēt cur catōis ſtatua poſita nō ē: q̄ cur ē poſita. itē qb⁹ ptās eēt: ut ea p̄ce uerent̄ ortabat: quo ſp̄ p̄tātē liceret uti. Et q̄ uirtuti honorē auferrent: eos dicebat iuuētūtū honorē auferre. Idē neq̄ pro iuſtis reb⁹ magiſtratum aut iudicē orādum eē dicebat neq̄ p̄ reb⁹ iniuſtis exorādum. in iuriā quoq̄ dicere ſolit⁹ ēt ſi inſerentib⁹ min⁹ ſit. oib⁹ eē p̄iculō. at ſene ſtuti multa. cum adſunt turpia: ne uitii turpitudo adderet̄ hortabat. atq̄ iratum ab iſanio arbitrabat̄ tpe di ferre. itē illis minime uideri. q̄ fortuna māſuete moſteq̄ uerent̄. Nō. n. nobis ſed q̄ nobis bona ſit: inuidēt Fortuna. Praterea q̄ eēt in ridiculis ſtudioli aiebat in ſeriis ridēdos fore. Et pulchras actiones pulcherrimis quoq̄ ac tioib⁹ dicebat eē occupādas: ne illaꝝ gloria paulatim deflueret. Corripiebat aut nō multi magiſtratum faciundum aut nō multos di gnos eē: q̄ magiſtratum gerat. Rurſum qa agros maritimos emiſſer eum ſibi admiratiōi eē ſimulabat tāq̄ ma ri ualētōrē. Nā q̄ illud uix inundet: hic facile absorbēt. Et cum censurā petēs uideret alios: qui & rogarēt: blādient̄ q̄ multitudini clamabat ipſe indigere populum & ſeuero medico ac magna purgatione pinde nō eū deſignādum eē: qui gratificaret̄: ſed qui inextorabilē ſe p̄ſtaret. Quā cum diceret: cunctis in electiōe platus eſt. itē cum iniuētūtē doceret audēter pugnādum eē dicebat & uerbo magis q̄ enſe & uoce magis q̄ manu plaz runq̄ uerti & cōſternari hostes. atqui cum bellum aduersus eos gereret qui ad betūm flumē hitarēt: magnōq̄ in diſcrimine p̄p hostium multitudinē poſit⁹ eēt: uelētq̄ celtiberi ducētōḡ ſtipēdīo talētōḡ auxiliū ferre: ro mani uero nō ſinerēt mercedem barbaris hoib⁹ decerni eos ait errare. Cum. n. uicerint. nō ab ipſi mercedem: ſed ab hostib⁹ exactā ſoluturos. Quod ſi uicti ſut̄int: neq̄ a quibus illa petereſ. nec qui peterēt ſuturos. Et cū plures cepiſſet urbes: ut ipſe ait dieb⁹ quib⁹ inter hostes cōmoratus ē: nihil ipſe plus cepit: q̄ q̄ ex hostium agro coſedit. ac bibit. idē cum argēti libraꝝ uiritim diſtribuiſſet in milites: ait meli⁹ eē ut multi cum argento q̄ pau ci cum auro ab militia reuerterent̄: magiſtratib⁹. n. aliud, nullum in p̄uinciis q̄ gloria additamētum faciundū eſſe. atq̄ ſeruos quinq̄ militia hēbat hoje unus cum tria captiuā emiſſet corpa: neq̄ pri⁹ lacuſſet Catonē: quā in cōſpectum iſſet: hoiem strāgulauit. Et rogar̄ a Scipio e africanō: ut achēp̄ḡ exilib⁹ auxilio eēt: quo redi rent in patrias: ſimulabat eā ſibi rem nulli curā eſſe. At cum in ſenatu uerba plurima ſlerent: ſurgens tāq̄ nihil habeamus. inquit: quod nobis agendum ſit: ſedemus de grācis ſenūlīs diſſerētes. utq̄ a noſtris an ab achēo rum polinctoribus efferantur. At cum poſthumius labienus historias grāce ſcripſiſſet ac ueniam ab auditori bus peteret. ait illudens cato ueuiam dandam eſſe. ſi coactus amphictionum decreto ſcripſit.

Cipionem iuniorē ferūt annis q̄tuor & quinquaginta: quibus uixit: nihil emiſſe. nihil uendidiſſe. ni hil ædificasse. libras át argenti tris ac triginta diu taxat in magna ſubſtātā & auri duas reliquias: quū tñ Carthago in ipſi ſtātē ſuſſet. & unus oīum impatōḡ milites locupletasset. Praterea polybiū p ceptum obſeruā ſtudebat nō pri⁹ e foro abire. q̄ aliquē ex adeuntib⁹ familiarē ſibi atq̄ amicum quoq̄ pa ſto effeciſſet. Et cum iuuenis adhuc eſſet tātā & fortitudinis & prudentiæ expectationem de ſe p̄ſtit. ut cato ſenior de iis interrogatus qui ad carthaginem militarent inter quos etiā erat Scipio. diceret ſolns is qdē ſapit ac uiget. adhuc át umbra cōcēdunt. item cum romā uenisſet ab exercitu. eum inuitabāt. nō quo illi gratifica ren̄. ſed qd̄ p̄ illum p̄pe diem ac facile cartaginem capiri eſſent. atq̄ cum mūrꝝ ſuſſet: & carthaginenses ex arce repugnarent. ne tu mare iſtud muniens: id át iacebat inter utrolq̄. nec admodum erat p̄fundum. dicente polydīo atq̄ cōſulente. ut tribulos ſp̄geret ferre oſtaut tabulas ſtimulis pforatas iniceret. ne trāſeuntes hostes aduersus aggeres pugnare tridiculum eſſe ait. qui mūrꝝ cepiſſent. & intra urbem eēt. inde ita ſe gerere. quo

bētis flu; celiberi romani

Scipio aſtricāus polincto res

Posthu mius labiſnus

Cato Scipio iunior

carthago Polybi⁹

Cato ſe nior

Roma

Sicilia aduersus hostes nō pugnarent. Et cum urbem grācis statius oblationibus ex Sicilia adiectis refertam inuenisset iussit per preconem: ut quā præsentes urbium ciues sua cognoscerent. reportarent in patriam. Atqui rerum illarum neq; seruum: nec libertum ullum accepit. atne emit quidem cum & diriperent & deprehendarent tamen omnes. Rursum cum. G. Lellio: quo & amicissimo & socio utebatur: consulatum petenti suffrageatur. pompium interrogavit. an etiam ipse peteret consulatum. Erat autem pompius tibicinis filius. quo respondente nequaq; petere quin potius cum Lellius peteret; illius designandi gratia se quoq; comitia ambituꝝ crediderunt. & ita expectantes ab illo decepti sunt: nuciatnr enim eum circuire forum ac ciues dextera. bla diendo apprehendere. Quare alii turbatis subridens Scipio stulti inquit: sumus: qui quasi non homines sed deos immortales præcaturi simus: tantum terentes temporis tibicinem expectamus. Rursum cum appius claudius eius competitor in censura esset. ac diceret romanos omnis ad se nominari salutari. Scipio qui omnes sere ignoraret: uera inquit narras: nam maiori curæ mihi fuit. ut a nemine ignorarer: q; ut multos nossem. Hor tabatur autem ciues: quandoquidem aduersum celtiberos bellum geregant ut utroq; militatum missio aut legato: aut tribuno militum sumerent utriusq; uirtutis testes ac iudices bellatores ipsos. Insuper censor declaratus adolescentem priuauit equo: quoniam sūptuosoire in cana quo tempore carthago oppugnabatur: placentam melle compositā quā in urbis similitudinem figuram q; formaret: & hanc carthaginem appellarat: conuiuiis p posuit rapinæ: percunctantiq; adolescēti quam ob causam equū sibi abstulisset. prior enim q; ego: carthagine i quir diripiusti. Et cum. G. liciniū prætereuntem intueretur: scio hunc: ait. uirum peierafferat nequeo nemine accusante & accusator esse & iudex. ad hāc cum a senatu tertium missus esset: cum urbium nationum regumq; inspector intueretur. ut ait Clythomachus. Quis urbes hominesq; animis qua lege tuerent. alexādriam uenit. cumq; egressus nauim incederet: capite toga operto: alexandrinī qui undiq; ad eum uiscendum accurerent: ut & caput detergeret: atq; cupientibus sibi faciem ostenderet. Quod cum is fecisset: strepitū omnes sunt ac plausu prosecuti. Et cum rex propter corporis tarditatem atq; molliciam uix sequeretur. incedētis illos Seipio submissa uoce immurmurans ad panētium dixit: iam alicui alexandrinis noster aduentus fructui & uoluptati ē: propter nos enim ambulantem regem conspicunt. Comitabatur autem eum amicus unus panatius philosofus & famuli quinq;: quorum unus cum in ea peregrinatione uita delinctus ē: aliam quoniam emere nollet: ex urbe accessuit. Rursum cum numantini uiderentur inuidi. ac plerosq; imperatores superarent secundum populus ad id bellum consulem Scipionem declarauit. & cū multi in expeditionem irent. id senatus qm exhaustiretur italia: prohibuit neq; pecunias ex erratio sumeret concessum est sed prouentus aetigales quoq; nondum tempus aderat. decreti sunt. at Scipio non opus sibi pecuniis esse dixit: suas enim atq; amicorum sati superq; fore. Sed de prohibitis militibus questus est. Nam bellum graue & periculosum ē. Si propter hostium fortitudinem totiens superati sunt: q; aduersum tales id geratur: sin propter ignauiam ciuium: quod cum talibus: Atq; ubi in castra uenit: multamq; & licentiam & luxuriam & superstitionem delitiasq; offendit uates continuo & hariolos lenonesq; exegit: inperauit: q; uasa cuncta dimitterent præter oslam ueram ac fidiem calicem: argenteum uero poculum non maioris q; librarum duarum ponderis pro arbitrio habendum p misit lauari: etiam uetus & uigintis quisq; seipso fricare: iussit lumenta enim quoniam manibus carereut alterius fricatione indigere. imperauit quoq; ut itantes crudum pranderent obsonium: canarent autem discubentes panem aut simplicem pullem & carnem assam aut elyxam. ipse uero nigrofi bulatus sagulo exercitum circuibat: eiusq; lugere dedecus aiebat. Atq; cum mēmii cuiuldam tribuni militum iumenta comprehendisset quā lapideas pelluis & uitria pocula deportarent: mihi inquit: ac patria triginta dies: tibi uero in omnem uitam cum talis es: te ipsum iniutilem fecisti. Et cum aliis pulcherrime ornatum scutum ostentaret: heus inquit a dolescens scutum certe pulchrum est: uerum decet romanum uirum i- dextera potius spes suas q; in sinistra collocet. item cum is qui uallum sustulisset: uebementer se premi diceret: recte inquit: fidis enim niagis huic ligno q; gladio. Et cum effrenatam hostium amenantiam esset intutus: dicebat tempore securitatem emi. Nam boni ueroris sicuti medici officium ē: ut ferri curatione utatur ad postremum. Verumtamen tempestive adoratus numantinos in fugam uertit. Cumq; uictos grauiter seniores ferrent: exprobantes: quid eos fugissent. numantinum quandam dixisse fertur: pecudes eisdem quoq; nunc ē: at pastorem alium. ad hāc ubicpta numantia secundum triumphasset contentio ei pro senatu ac sociis aduersum. G. gracehum constituitur. Quae turbatus populus in eum qui tribunali esset. tumultuabatur. Tunc ait Scipio: nunq; nos legionum clamor uociferatioq; perterrituit. ne dum hominum cōfliuctatio atq; confusio quibus non matrem italiam sed potius uercam ē: scio. Et cum ab amicis gracchi sublatus esset clamor de interficendo tyranno. Reste inquit qui patriam oppugnant: me prius uolunt de medio tollere: nō enim Rōmam casuram putant Scipione superserire: neq; uicturum Scipionem: si roma acciderit.

Mēmius

G. gracchus
Scipio

Roma
Cæcilius
metellus

Aecilius metellus cum munitum castellū adoriri uellet dixisset: q; centurio: si modo decem uiros amserit fore. ut castellum caperet: rogauit Metellus: an uellet unus ex decem ē: Rursum cum iunior q; dam tibunus militum quereret quid facturus fore: si hanc respondet: tunicbam existimarem mentis meæ conscientiam ē: eam exutus in ignem mitterem. Atq; Scipionis mortem cui uiuo insensus fuerat. tulitq; molestissime ac filiis iussit: ut subeuntes lectum tolleret dixitq; gratias babere se diis immortalibus: quod nō esset apud alios natus Scipio.

Aius Marius ex obscurō genere rēpu. capessens adilitatē ampliorē pollicitus ē. Cumq; p̄spicua ad
g uertisset eodem se die defectus: ad minorem transiit: atq; illa quoq; frustratus non tamē futurū dif-
fīlus est se romanog; principem. & cum utroq; in crure uarices patere: solutus crus medicō execan-
dum fuit neq; ullo emissō suspicio nec contractis supciliis sectionē ptulit. At cum medicus transitum faceret
ad alteg; crus: noluit ingens curationem eo dolore dignā non eē. insup cū Clusius sororis filius in eius fecūdo
consulatu militi cuidam p̄stanti forma trebonio nomine uim afferret: ab adolescentē occisus est multisq; tre-
bonium accusantibus: is a se illum occilum: q; in magistratu es̄t: non negauit sed necis cām dixit. ac pbauit.
Itaq; Marius q; p̄ p̄claris militia facinoribus corona dari consueverat: ferri ad se iussit: trebonioq; imposu-
it. Atq; cum aduersum teutonas in p̄ximo castra posuisset eo in loco q; pagē hēret aquæ: dicerētq; milites siti
se affici: monstrato illis flumine: quod iuxta hostium uallū deflueret: illic nobis potus est inq;: emēdus sanguine.
li at duci se rogabant: donec in sanguine inesset humor ac nondum p̄sūti constringeret. Præterea cam-
tiū viros mille q; egrægia uirtute in bellis aduersus cymbros exitissent. præter oēs leges ciuitate uniuersos do-
nauit: Quod qđem factum cū a nonnullis accusare: aiebat uerba legum pp̄ armog; strepitū exaudire nequis-
se. Et cū in bello ciuilli fossa circūdatus & obseſſus occasionē ac tps opiret. dixissetq; P̄opeius Silo: o Mari-
si magnus ipator es: descēde in aciē: pinde tu inq; si magn⁹ es ipator: coge me uel inuitum in aciem descēdere.

Atullus lutatius cum in bello aduersus cymbros ad atlonē flumen castra haberet: & romani quoniā
c barbaros ad transitum niti intuerentur: cederent ubi eos detinere non posset. contendit ad primum
cursim abscentium agmen ne romani fugere hostes: sed imperatorem sequi uiderentur.
Ylla cognomento felix inter maximas suas felicitatis duas existimabat: pii metelli amiciciam: & qđ
f urbem athennarum nōn æquasset solo: sed seruasset potius.

Aius popilius ad antiochum legatus missus est cum epistola senatu: qua iubere antiochus: ut exerci-
g tum ex ægypto abduceret: nec ptolemai filioe q; orphani essent: regnum occuparet. Popilius uero
p castra aduenientem cū emitius antiochus q; humanissime salutasset: ille non seruata salutandi uice
tabellas reddidit. Quibus lectis cum rex di- set consultaturum se daturumq; responsum: popilius rege uir-
ga in girum circumscripto: hic ergo stans inquit: consulta: & responde. Cunctis autem uiri grauitatem atq; ai
magnitudine admirantibus stupentibusq; & antiocho facturum se: assentiente quæ romani uellent: ita popi-
lius & salutauit eum: & complexus est.

Vcullus in armenia cum decem milibus peditum & mille equitum aduersus tigranem qui cētum qn
I quagintamilia hominum expeditione haberet: pridie nonas octobres profectus ē. Quo die prius sci-
pionis copia a cymbris consumpta sunt. Quare cum quidam dixisset romanis illum diem nefastum
esse atq; formidabilem. igitur pugnemus: inquit: hodie impigre: quo hunc quoq; romanis diem exacro & tri-
sti iucundum hilaremq; reddamus. Et cum cataphractos maxime milites metuerent: hono animo esse iussit:
futurum enim plus laboris in illis spoliandis q; uiocendis. Atque cuni collem primus ascendisset: barbaro-
q; motum aspexisset: magna uoce: inquit uicimus o commilitōes. ac nemine sustinente dum illos fugat. roma-
nos quinq; lœto interceptos amisi: hoste uero supra centum milia occidit.

Nāum pompeium æque romani amauerunt: atq; patrem oderant. Is cum puer admodum esset: sylla
g nā se parti asciuit: & cum neq; magistratu fungeretur. nec senator esset: magnū ex italia: cōflauit exer-
citum. Cumq; a sylla accenseretur: negauit se sine præda ac fine cruore copias imperatori ostēluge: Nec
prius uenit: q; hostium duces permultis præliis uicisset. idem cum a sylla prætor in siciliam missus accepit mili-
tes egressos in itinere uim inferre: ac rapina uti: qui alias palantes circuncursarēt: suppicio affectit. sed ii qui a
se missi essent: ad gladios gemmas addidit. Ad hæc mamertinos qui contrariam partem secuti fuerant: pote-
rat uniueros occidere. At sthenius factionis princeps cum dixisset eum nequaq; iuste agere: qui pro sonte i so-
tes multos uocaret ad pīcnam: hunc autem leplum esse: abs' quo & amici persuasi & inimici coacti res Mari-
anas elegiſſent: admiratus Pompeius ait ueniam dare mamertinis: qui ab eiusmodi uiro essent persuasi: qui pa-
triam salutū suā uitā anteferret. & cum urbem tum etiam Sthenium liberauit. itē cum in africam aduersus do-
mitium traieciſſet: & illo magna pugna superato a militibus esset imperator salutatus: respondit non se hono-
rē illū admittere: qđiu hostiū uallum staret. Itaq; simul etiam cum imbraym milites facto impetu castra expu-
gnarunt: ceperunt: depopulati sunt. Cum autem reuertisſet: tum ceteris eum honoribus prompto animo uul-
tuq; amicissimo Syllā exceptit: tum omnium primus magnum appellauit. At cum uellet triumphare: quoniam
nondum senator esset: nequaquam permisit. q; obrem cum pompeius dixisset ad circumstantis ignorare syllam
etiam plures orientem solem q; occidentem adorare. exclamauit Sylla triumphet. at Seruilius uir senatorius
& si grauiter rem serebat. tamen cum plariq; aduersarentur triūpho quippe in largitiones aliquas exposce-
rent. dixissetq; Pompeius se potius triūphum dimisurum q; blande illos allocuturum: nunc ait uero intue-
ri se Pompeium & magnum & triūpho dignum. insuper eum rome mos esset. quandocunq; militia mun⁹
pro legitimo tempore obiſſent equum ad duum viros. quos censores uocant. in forum agerent. adnumerati-
q; militia muneribus quibusq; imperatoribus ea gesta sunt. aut laudarentur pro meritis aut uituperarentur. po-
peius consulem gerens ipse equi m deduxit ad Gellium & Lentulum censores. Quibus ut mos est percunctā
tibus an omnia militari munera obiſſet. omnia respondit: & me quidem imperatore. idem sertorii scripturis
in hispania potitus inter quas erant multoꝝ ducū epistolæ. qbus ad perturbandā mutandā rep. Sertoriū Ro

Gaius
Marius
Varices
Clusius
Treboni-
us
Marius

Cymbri
P̄opeius
Catullus
lutatius
romani
Sylla
Pius Me-
tellus
Athenæ
G. popi-
lius

Lucullus
aruenia
tigranes
Cymbri
Rōani
cataphra-
cti mili-
tes

G. P̄ope-
ius
Rōani
Italia
Sylla
Sicilia
Sthenius
P̄opeius
Mamer-
tini
Africa
Domiti-
us
Sylla
Seruili⁹

P̄opeius
Sertori⁹

hispania mā accesebant: illa oīs concremauit facultate qdē iis prābens: ut mali ad sanitatē redirent ac meliores fierent.
Phraha- Præterea cū phrahates rex parthoꝝ p legatos eum rogasset: ut termino eufrate uteret: qn potius Rōmani in
tes rex q termino utent aduersus partos iure ipso. Rursum cū L. lucullus militia frumentis ueluptatibus sese dedisset
Eufrates uiueret: sumptuosus: pōpeium aut uituparet: quoniā præter ætatem pleraq; sibi gerenda appeteret magis: i
Rōani ingt: seni præter ætatem est delitiis opā dare q̄ impare. Et cum ipse aduersa ualitudine laboraret. ut turdo ue/
Parthi sceret: medicus iussit. illum sui frustra quæsiuerunt: erat. n. prete anni tempus. Dixit qdam fore: nt apud lūcul/
L. Lucu- lum turdi: quem penes annum integge nutriant: uenirent. Ergo inquit: ni lucullus studeret delitiis. uiuere pō
lus peius non posset. Ac dimissio medico paratu facillimis uilibusq; cibis usus est. idē cum uehementissima anno
Pōpeius nā caritudina urbs præmeret: uerbo qdem cui annonæ cura mandata esset: declaratus: re at terra ac maris ius
habens in affricam & sardiniam siciliacq; nauigauit: collectaq; grandi frumenti copia ad Vrbem maturabat.
Cæsar Magna uero tempestate orta gubernatoribusq; pterritis ubi primus inscendisset nauim & anchorā tolli iussis
Cato set. clamauit q̄ ad nauigationē cogeret nō ad uitā. idē cum eius aduersus Cæsare simulatas in aperto iam esset
& Macellinus unus ex is q a pompeio pducti ad dignitatem fuerant deinde mutato erga cæsarem aio multa
in senātu in pompeium loqueret. Non te pudet marcelline ingt: maledictis me onerare: p quē & e muto loqz
factul' es: & exuriēt cum uomitu commutasti. Et ad catonē grauius mordente m qm q̄ sapissime pdiceret po/
tentiam & auctoramentum Cæsaris nequaq; rei. bono cedere: respondit tua qdem magis id diuinationem ac
cedunt: at meā ad amiciam. Atq; cum de se liberius loqueret: ait oēm se magistrz & accepisse cicius: q̄ expe/
ctasset & deposuisse citius: q̄ esset expectatus. ad hæc cum post confluctum pharsalicum in ægyptū fugiens ex
triremi foret in piscatorium nauigium. qd rex miserat: transitus: conuersus ad uxorem & filium aliud nihil
q̄ illud sophoclis dixit: quisq; tyrannum petit: is & si liber it: illius est seruus. Cum uero transcendisset ene p/
cusi suspirio semel emissō nihil locutus est: sed uelato capite seipsum tradidit.
Cicero Icero orator in nomen cauillatus & amicis ut id mutaret: hortantibus ait ticeronis nemen sese factu
rum q̄ & catonum & catulorum & scaurorum nomen illustrius. & eam argētum poculum diis im/
mortalis uotum soluisset: prima nomina litteris nota. At: sed pro Cicerone cicer incidit. at eos ora/
tores qui altiore uoce uerentur: dicebat ppter infirmitatem in clamorem ueluti claudos in equum ascendere.
Et cum uerres cuius filius corporis forma male ueretur. Ciceronem maledictis lacefferet perinde quasi & mo
lem & cynedum criminaretur: ignoras inquit: decere intra fores conuitiis filios urgere. Rursum cum metellus
nepos ad eum dixisset: pluris testimonio tuo occidisti: q̄ patrocinio seruasti. Etenim plus nihil' est: inq: fidei
q̄ eloquentiaz. interrogante etiam metello quis ei pater eet: hanc: inquit responsionem difficultorem effecit ma
ter tua. Fuerat enim metelli mater impudica. at Metellus ipse & leuis erat: & inconstans & libidinibus dedi/
ctus. Rursum cum Diodoro rhetorico doctori uita defuncto lapideum coruum metellus ipse apposuisset: iu
stam inquit retributionem factam: uolandi enim huic non dicendi doctrinam tradidit: atq; cum uatinium hō
mine & inimicum sibi & perditissimum prius audisset interisse: nō x cercior de eius uita factus esset: mate in/
quit pereat: qui male mentitus est. ad eum quoq; qui gerere lybis esset: diceretq; non audire ipsum dicente ne/
q; tamen respondit habes aurem non foramat. Castum autem popillum: qui se turisperitum habere uellet: cū
& ruidis tamen & obtusus esset: ubi ad controuersiam quandam aduocasset testem: atq; ille dixisset nihil scire:
putasenim ait: de iure fortassis interrogari? Præterea cum hortensius orator argenteam sphinga mercedē a uer
re accepisset: cumq; oblige quidam ac subdole cicerone ad eum locuto dixisset se enigmatum soluendorum im
peritum esse. Attamen respondit cicero sphinx apud te est. Et cum uoconūm cum tribus filiabus de formasi/
fima facie obuium habuisset: submissa uoce ad amicos dixit: phœbo haud oriente genuit hic pignora. Atq; cū
faustus sylla puer propter atis alieni ac scenorum magnitudinem suppletilem proscriptisset: hanc ait libentr/
us q̄ patris eius pscriptionē aplector. Pōpeio at ac cæsare dissidētib⁹ ait. quē fugiā: noui ad quē fugiā ignoror.
Ac pompeium accusabat. qui urbem delerisset: essei q̄ temistoclem potius q̄ periclen initatus cum res non ill
lis sed hisce similes essent. ad hæc cum uenisset ad pōpeium: ac rursus uenisse p̄coniteret: ab eo interrogatus ubi
pisonem generum reliquisset: apud tuūm: inquit: sacerum. Et cum quidam ad pompeium a cæsare transfigis/
set: diceretq; p̄a celeritate atq; alacritate equum reliquisse: melius inquit euni de equo constituisse. item ad eū
qui nunciabat cæsar's amicos tristis esse: narras inquit: eos esse cæsarem exosos: ab eoq; dissentire. Cum auten
post pharsalicum prælium pompeio fugiente Nonius quispiam dixisset adhuc aquilas septem apud ipsos esse
& ob id ut bono animo essent hortaretur. Recte inquit moneres: sicut graculis nobis pugnandum foret.
Et cum potius uictoria cæsar prostratas pompeii imagines honorifice erexisset ea de re loquens cicero ait. cæ
sar in erigendis pompeii statuis suas firmat. adeo autem quod pulchre sciteq; diceretur. plurimi faciebat. & ita
ad id operam suam uehementer accommodabat. ut cum ei controuersia esset apud centum uiros cōstituta: &
instante die ab Eronte seruo nunciatum foret in diem postergē controuersiam reiectā. en libertate donauerit.

Aius cæsar cum syllam fugeret adhuc adolescens in prædones incidit. & cum primū magna uis argē
g tiab eo peteret. pdones derisit tacētus: quem haberet. ignaros ac duplum se datuꝝ p̄misit. Deinde
afferuatis donec pecunias cogeret. ut & dormiēti sibi queri essent: silētūq; p̄starēt: ipabat. q̄s at vōes
poemataq; scriberet eis legebat. & q̄ min⁹ uehemēter ea laudat̄ fatuos ac barbaros appellabat ac prisū eos
suspensiꝝ seminabatur id qd̄ etiā patulopost effecit. Nā cū post aduentū sui redimēdi p̄ciū liberatus & uiros

Et nauigia ex asia congregasset: tū cōprehendi fidones tū ēt affixit cruci. In sup cū romā pontificatū peteret: asia
haberetq; ei² rei amulū atq; cōpetitorē catulū: q; romanis religis dignitate p̄stebat: a matre ad fores deductus
hodie inqt; mater uel potifē filiū uel exaltē habebis. At q; p̄peia uxorē: qm̄ essent de clodio infamata: repu-
diauit: deinde clodio eā ob rē in iudiciū acto testis adductus nihil neq; de uxore locutus est. Accusatore autē in
terrogante qd igit̄ eā eieisti: qm̄ inqt; decet uxorē cæsarī calūnia ēt uacare. Præterea cū Alexandri res gestas
legeret: colachrymauit: dixitq; ad amicos: is cū hac esset ætate: Dariū uicit: mihi uero in hanc usq; diē gefū est
nil. Et cū in alpibus sterile in op̄sq; oppidulū præteriret: amicis quārentibus an etiā hic seditiones aliquā cō-
tentionesq; de pricipatu essent: subdubius cogitabundusq; malim: inquit: hic primus esse q; Rōme secūdus.
Fortissimog; autē facinorē ea obeunda esse dicebat quā & periculofissima maximaq; essent uege haud consul-
tanda. Et cū ex gallia prouincia aduersus p̄peiu rubicona flumen transiret: ait: iacta sit ois alea. Itē cū ad ma-
re p̄peius fugisset roma: ac metellus qui æratio præsideret: cæsarē a capienda pecunia prohiberet: arariumq;
occlusisset: ei mortē minatus est. At Metello perterito hoc: inqt; adoleſcens difficultius erat dictu mihi q; factu.
At hæc cū serius dyrrachiū ad eū milites aduatherent: a brūdusio clā oibus nauigiu paruum ingressus traicere
pellagus aggredit. Fluente autē nauigio ubi se gubernatori manifestasset: clamauit: crede fortuna certior
factus cæsarē abs te uahi. Et tunc quidē uahementor tēpestas insurgens et ipedimēto fuit. At qui milites cō-
cursu facto magna cū animoq; ægritudine quārebātur: q; uiros alias expectaret: quasi ipsi diffideret. Sed po-
steq; pugna facta uictor p̄peius non est usus uictoria: sed in castra rediit: erat iquid: uictoria apud hostes: sed
uincendi gnaz non habent Rursum cū ad pharalū instruktā aciē locis suis stare: hostesq; recipere pompeius
iussisset: eū errasse cæsar dicebat q; illā militū animi ex cursu incitationē illā uiri: illā pugnandi alacritatē natu-
raliter minatā debilitasset. Atq; cū primo ipetu facillimeq; pharnaca ponticū uicisset ad amicos scripsit: ueni
uidi: uici. Præterea ubi p̄peiani in lybia in fugā uersi superatiq; sunt: ac sele cato interemist: in uideo: tibi: ait:
Cato mortis tua: & n. tu mihi salutis tuae inuidisti. Rursum cū a quibusdā hortaretur Antoniū atq; dolobel-
la: de quibus male opinabantur: sibi caueret: respondit nō hos sibi rubicundos & pinguis timori esse sed gra-
ciliſ illos ac pallidos bruto cassioq; ostensiſ. Et cū iter cænandū ortuſ effet de morte sermo: quā nam foret op-
tima: inopinata respondit.

Aelas q; primus ē augustus cognominatus: cū adhuc ēt adoleſcens: ab Antonio repetiuit duomillia
quingenta sex tertiu: q; & primi cæsarī interfeci adib⁹ antonius ad domū suā trāstulisset uolebat. ni:
romani ſoluere quos cæsar legauerat: uirilis: nūmos quinq; ac ſeptuagita. At cū antonius pecunias ha-
beret: & illū moneret: ut ab iis repetūdis defiſteret: ſi ſanus ēt: paterna bona p̄lamauit: ac uendidit: largitio
neq; pſoluit. Qua ex re & ſibi beniuolētia ap̄q; ciues cōpaniit: & in illū odiū cōcitatuit. Atq; cū Rhœmetacles
rex thracū q; ab antonio ad eū trāſierat: nō moderatū ſe ac demifū in cōuiuuiſ: ſed petulantē odiosuq; pſtaret
ſocietatē exprobrās: pprio cui dā aliog; regū ait cæſar: ego p̄ditionē amo: ſed p̄ditors nō laudo. Itē alexādri
ni p̄ſt captiuitatē extrema ſe mala paſtiuros opinātib⁹ ubi cæſar ſuggestu ſcēdiffeſt. Ario alexādrino corā cō-
ſtituto ait: ſe Vrbi ignoreſe primū: pp̄ eius & magnitudinē & decorē: deinde ob cōditore alexādrū: demū uero
pp̄ ariū amicū. Idē cū accepiffet eroa q; ægyptiacas res gereret: etiſſe cōtornicē: quā cæteras ois pugna ſupra-
ret: eſſerq; ipſa inuicta: & eā aſſam deglutifſe: eo acerſiſto atq; agitata q̄ ſtione nauis malo hōiem: ubi rē cōſel-
ſus eſt: iuſſit affici. ac Sicilia p̄ theodoſo ariū p̄ſecit: libello at ſibi a quoipā reddito ubi ſcriptū erat: calu⁹ theo-
dorus tarſeus ſur erat: qd tibi uideſ: cæſar ſcripsit uideſ. Amecenate autē ſodali ſingulis dono anis phialam i
nataliciis accipiebat. athēodoro ēt philoſopho ut domū dimittereſ lob ſeniū p̄canti cōceſſit: ſed cū in ſe ſalu-
tādo & in extremo abeūdi gratificādiq; officio athēodoro dixiſſet: cū ira te cæſar cepit: nihil prius neq; dixe-
ris nec feceris q; ipſas q̄ ſtuorac. xx. litteras tecū ipſe p̄curreris: eo manu ap̄phēlo adhuc: inqt tua mihi pſentia
opus ē ipſiſq; annū totū detinuit: ingens ēt taciturnitatis quoq; nūerationē tuifſimā: in ſup cū audisſet alexan-
drū ubi duos ac. xxx. natus anos maximā orbis p̄tē ſubegiſſet: admidū dubitaffe qd reliquū t̄pſ factur⁹ eſſet
miratus ēt q; nō maius opus alex. exiſtiaſſet iſtituere p̄tū imperiū cōpasse. Ft cū de adulteris legē tulifſet: q
fanxerat: quo pacto rei iudicādi ac dephensi puniēdi eēnt deinde ira lapſus adoleſcentē: qd Iulia eius filia eēt
iſſimulat⁹: p̄cuteret manib⁹: cūq; ille reclamaret legē tulisti o cæſar: ita p̄cniſtētia ductus eſt: ut diē illū cænam
omiferit. Rursum cū gaū ex filia nepotē in armeniā iſſitteret: optabat ab diis immortalibus: ut p̄pei bēiuo
lentia & audentia alexandri ac ſua ipſius deinceps fortuna illi cōtingeret. atq; eū ſe romanis iperii ſuccesseſ
dicebat relieturum: qui nunq; bis eadem de re consultaſſet de Tiberio loquens. Item cum iuuenes illos: qui in
consultatione tumultuarentur: iſtituere uellet: nec attenderent: ſed turbulentius potius clamarent. audite in-
quit iuuenes ſenem: quem: iuuenem ſenes audiebant. Præterea cum atheniensium populus quippiam aduer-
ſus eum deliquiſſet: ſcripsit ex ægina putare ſe ſuam illis iram obſcuram non eſſe: non. mægina hyematurum
ſele: aliud uero his nihil neq; dixit. neq; fecit. ad hæc cum unus ex euryclis accuſatoribus temere atq; petulatē
libertate dicendi ad conuicium uteretur: ac inſolētius efferretur: huū ſmodi quidam locutus eſt: ſi hæc tibi cæ-
ſar haud uidentur magna: iube iſ mihi reddat ſeptimum Thucydidis uolumen. Quare cæſar iratus eum abigē
dum iuſſit: ſed cum didicifſet ex posteris brasidæ hunc eſſe reliquum: hominem accerſiuit: caſtigaſumq; modi
ce dimiſit. at cum Piso ædes a fundamentis ad totum uisque teſtum accuratiſſime adſificaret: bono me aſimo
latoque inquit facis: qui ita adſicas: tanquam perpetua romā futura ſit.

Finis.

asia
Catulū
Clodius
Dari
Gallia
rubicōa
flu.
Metellus
Dyrra
chium
Brundu
ſium
Pōpeius
Cæſar

Cato
antonius
dolobel-
la
Brutus
Cassius
Cæſar au-
gustus
Rhœme
tacles
arius

Sicilia
athēno
dorū
Cæſar

alexāder
Tiberius
aegina
Euryclēs
Cæſar
thucydi-
des
Piso
Roma

Plutarchi cheronensis Apophthegmata ad Traianum Cæsarem explicunt feliciter ab eodē Francisco philo equite aurato laureato p̄ poeta quam diligentissime & reuisa & emendata.

Francisci philippi p̄fatio ad Nicolaum quintum pontificem maximum in Plutarchi cheronensis apophthegmata laconica.

Nicola³
quintus
pontifex
Prouidē
tia

Energia

Neapo/
lis
Roma
Beneficē
tia
Plutar/
chus
Apoph/
thegma/
ta lacōi/
ca

Oratio
Traiāus;
cæsar
philipp⁹
Maria ā
glus
agasticles
rex
ageſilaus
Latro

Depro/
missis

Vnde te magis Nicolae quinte dies ac noctes mecum ipse cogito: eo benignus nostro sacerdote immortalem deum consultuisse arbitror. qui ut res omnis humanas incredibili curat moderatione p̄ prouidentia: eum te uniuersæ christiana ecclesiæ pontificem p̄fesse uoluerit. in cuius mirabili uirtute summa sapientia suam sp̄e omnem doctiones & boni piri positam esse constitutamq̄ intelligent. Haud enim uitio naturæ fieri puto: ut magis alia q̄ alia æta/ te miror sit hominum doctissimorum & eloquentium numerus. Si enim in diuina qua uocant essentia nihil est: quod minus omni parte perfectum sit: perfectam quoq̄ esse hominū naturam q̄iam ipse creauit deus omnipotens: dubitate quis debet? Itaq̄ eandem semper inesse humano ingenium & interiore mentis agilitatem quam græci energiam nominant: ad egregium quodq; obediendum atq; præclarum opus plane credendum est. At fit nescio quo deprauato hominum more: ut nisi pulcherrimis quibusdam prænisiis honoribusue propositis nulli uirtuti laudi nulli opera detur: eaq; solum florent studia: quibus sece homines in præcio magis fore opinentur. Quare quod bonum sit propter se expedet: id aut honore aut emolumento metiuntur. Et certe paucissimi admodum sunt. qui uirtutem ullam uirtutis sequantur studio. Itaq̄ eo maior est laus tua pater beatissime eo admirabilior eo diuinior: q̄ tuas uigilias omnis curas omnis labores omnis ad uirtutem semper deuq; rettuleris nullam tibi proponens inanem gloriam nullā mundi huius utilitatem. Quibus tuis optimis cogitatibus & laudatissimis institutis factū est diuina benignitate: ut neq; petens neq; cogitans per omnes deinceps dignitatis gradus ad summū maiestatis fastum eius etectus. Sed es tu quidē unus inter mortales in diuinæ altitudinis solio: christi optimi maximi uicem geris in terra humani generis saluatorem cum auctoritate & gratia: tum per illius uitæ similitudinem omnibus repræsentas. Te sibi omnes ante oculos oponunt: & qui uitatem propter uirtutem colunt: & qui eam cōmodis suis definiunt. Quamobrem boni omnes undiq; ad te uenient. Quisquis aut ingenio aut eloquentia aut elegantiore ulla disciplina excellit: ad te confluit. Tu uero ut es animo ingenti ac benefico: negligis neminem: omnes libenter admittis: Te in omnes beneficentissimū p̄stas. Qua tua tanta facilitate liberalitateq; naturæ fieri uidemus: ut iam ueluti exercitatis nonnullorum ingenii quæ obdormierant & indocti doctrinam adamare incipient: & docti sicut quotidie doctiores. Nam prodes tu quidē omnibus & exemplo uitæ: & donandi magnificentia. Non igitur non possum eos omnes qui ullum uel bonitatis uel disciplina simulacrum p̄fesse ferunt: accusatione dignos existimare: si minus persæpe aliquos ingenii sui fructus tibi pro sua quasi uinculatione reddiderunt: ut intelligas operam tuam in tam illustri beneficiendi munere non esse omnino frustra. Qua ratione cum ipse quoq; me tibi debere plurimura c̄ferem uel pro ea/qua in me nuper cum Neapo/lin pertens romam diuertissem: pulcherrima beneficentia usus: es: aliqua studiorq; meoq; monimenta tua/beatitudini referre uolui. Nam cum mihi tempestive e græco in latinum conuersa essent Plutarchi cheronensis laconica apophthegmata quæ a nostris tum dictoria tum dicta nominantur: ea uisa sunt non indigna: quæ sanctissimo tuo nomini dicarent rem sane non admodum magnâ si uolumen ipsum consideretur: pulchrâ tamen & uiris doctis in primisq; eloquentiæ studiosis non inutilem. Oratio enim quæ huiusmodi sententiarum argumentia exemplorumq; grauitate ac lepore referta fuerit: non potest omnibus non placere. Et enim duo a plutarcho libri qui scilicet extent: de huiusmodi dictis: non iisdem temporibus scripti sunt alter ad Traianum cæsa/rem: quem ipsi iam pridem interpretati illius præstantissimi principis Philippi Maria Angli nomine insigni uimus: & hic alter: quem tuo ueluti munere & cognosci a latinis: & haberi uoluimus. Nō multo autem post ut spero: maiores a nobis aliquæ lucubrations & fortassis etiam gratiores ad te ibunt. Vale pater beatissime.

Plutarchi Cheronensis Apophthegmata Laconica.

GASICLES REX LACEdemoniorum admirantur quodam Philophanen sophistā ab ipso non admitti præsertiu cum is dicendi desiderio teneretur: opus inquit: est mihi horum esse discipulo: quorum sum etiam filius. Ad illum uero qui dixisset: quoniam pacto sine stipulatoribus tuto imperare quis possit: si ita respondit suis imperarit: sicuti patres filiis.

Geslaus ille magnus cum esset aliquando conuiuii princeps forte constitutus: interrogatus a pincer na quantū cuiq; afferret. Si multū ait uini paratu est: quantum quisq; petierit: sin autē pagi: ex æquo oib⁹ dato. Et cū latro quidā toleranter perferret q̄stiones: ut improbus admodū inquit hō flagitiosis turpibusq; in rebus patientiā constantiāq; definit. At cū laudaret quidā oratorē: quod res paruas quā uæhe mentissime augeret: equidē ait: cerdonē illū minie bonū duco: q̄ paruo pedi magna calcia mta iduit. Præterea cū sp̄ia aliqñ ad eū diceret: pmisisti: idēq; sap̄i loq̄ret: ita me hercule pmisi: inqt: si istud qđē est iniustū. Sin at iniustū: locutusū nō pmisisti. Cūq; idē subdidisset: uerū decet reges: qc̄quid capite annuerint: perficere: n̄ reges magis respondit: quā illos qui reges adeunt: petere iusta decet: & ita loqui: ut & quod tempestiuū sit

& quod regibus accōmodatū consentaneūque: considerent. ad hanc cū uituperantes aliquos laudantīs audi-
ret: nō minus eoz qui dicerent: quā de qbus dicerent: per discendos thores arbitrabat̄. Et cū puer adhuc pale
stricis pueroz ludis in obscurum locum a chori magistro constitueret: ob temperaut quāmuis esset rex decla-
ratus. Inquiens tu quidem ut libet facito: ostendam. n. non locis viros: sed viris locos honoratos reddi. Idem
cum medicus quidam difficultiorem curationē & eam minime simplicem imperaret: per geminos ait: nō oī
no mihi proposita uita est: neq; si bona etiam omnia reciperem. At qui praefectus aliquādo arā chalcidicæ bu-
tytarum minorē cum a pediculo morderetur: non se auertit: sed eo in omnium conspectu comprahensō atq;
interfecto addidit per immortales deos libenter insidiatorem interficio uel in ara. Rursum cum alio tempore
puellum intueretur: qui ex hostio murem traheret: ubi mus in eum conuersas detinensis manum momordi-
set: fugiſſet q; astantibus ostendo mure. Quando illud minimum inquit animal sic eos excipiat: a quibus iniu-
riam patitur: quid vires faciendum sit: considerate. Volens ēt bellū aduersus persas uathementis: aggredi: quo
græcos afiam in colentis liberaret: oraculum iouis dodonæ cōfculuit. Illo uero militandū esse iubente oracu-
lum ephoris rettulit: qui cum iussissent Agesilaum ēt delphos petere: & eisdem de rebus numen consulere: P
fectus ad uaticinium ita interrogauit. Apollo uideturne tibi quod ēt patri tuo Apolline uero comprobāte le-
ctus imperator ita impeditones duxit. Cum initio Tissaphernes cum Agesilao foedera metu percussisset regē
græcas ei ciuitates liberas dimissoe: deinde accersito pmagno a rege exercitu bellum ei indixisset: ubi minus a
biret ex asia: libenter transgressionē illam peierationemq; fuscipiens exercitū mouit: perinde quasi in cariam
processurū: ubi cum Tissaphernes copias cogeret. Agesilaus soluens in phrygiā impetu fecit. Ibiq; quamplu-
rimis captis urbibus grandi pecunia dixit amicis: frangere foedera impium quidē est. At hostiū cogitat⁹ fal-
lere non modo iustū est & gloriosum ueg; etiam tum iucundū tum perutile. Equitatu āt diminuto ephesū con-
cessit: pronunciauitq; opulentis si se militia solutos uelent: equum pro seſe quisq; uirumq; præberent. Quare
statim pro timidis & diuitibus tum equi tum uiri idonei congregati sunt. Itaq; dicebat imitari se Agamemno-
na. Illum. n. cum equam bonā accepisset: ignavum diuitemq; uiꝝ militia liberasse. Cū uero iussisset captiuos
nudos: uenire uenderentq; huiusmodi prædātūnditores & uestis: quidē emptores pmulti essent at corpora
qm̄ alba & oīno mollia ob delicias ociaq; erant: ea sane tanq; inutilia: nulliusq; præcii deriderent: astans Age-
silauis hæc sunt: inquit pro quibus pugnat̄ isti: āt quibus cum pugnetis. Et cum Tissaphernen in fugam in ly-
dia uerisset pluribus deletis in agrum regium incursionē facit. At reu ubi pecuniis ante ad eum missis Agesila-
um de belli solutione rogaret: respondit is pacis ius penes ciuitatem esse: latari āt magis locnpletandis militi-
bus q; scipso. ad hæc pulcherrimū ducere non munera græcos ab hostilibus capere: sed spolia potius pdāq; pa-
re. Insuper cum Megabates spithridatis filius qui forma præstantia cæteros anteiret: ad eum salutatū oscula-
rumq; accessisset. Videbat. n. diligi nähementer: declauit agesilaus. Sed posteaq; ille adire destitit: eum ultro
q; sicut agesilaus: dicentibus āt amicis ipsuī esse in causa qui a pulchri illius osculo se auerterit: quare præ matu-
illum minime uentur: ubi non pag; temporis silentio secum ipsecogitasset. Nequaq; inquit oportet illū no-
bis persuadere: nam uelle mihi uideor rebus huiusmodi imperare magis q; præpollentē hostium urbem ui ca-
pere. Melius. n. libertatem tueri fibi q; aliis auferre. Præterea cum aliis in rebus ueritatem iusticiamq; seruaret
existimabat in amicis negotiis prætextum esse nimia aduersus eos iusticia uti uelle. Itaq; breuis eius quædam
epistola ad Hydriazumicara: qua quendam ex amicis peteret ita fertur. Niciam si minus injustus est: dimittas:
uelim: Sin āt iniustus: mihi dimittito. In pluribus igit' talem se præst̄abat agesilaus. Interdum uero cū expedi-
ret pro amicis tempore potius utebat̄. Quare cum aliqui tumultuosius castra mouerent̄ puer cuius amore te-
nebat̄ pp aduersam ualitudinem debilitateq; relicto: & illo quidem præcibus eum ac lachrymis ad ſe reuocā-
te. agesilaus conuersus ait: q; est difficile miserere ſimul & ſapere. at qui hiſce in rebus qua ad corpus attinet: ni-
hilo iis qui ſecum aderant: prætabat: quippe qui ſaciere & ebrietate oīno abſtinebat. Somno āt eo utebat̄:
non qui imperaret: sed cui a rebus gerēdis imperaret̄. aduersus calorem: ae frigus ita habebat. ut ſolus ſemper
anni temporibus uiteret̄. Et inter ipſos milites tabernaculum habens nolebat meliorem lectiū: q; cuiq; eſet.
Idq; affidue dicendo uſurpat̄: principis esse non mollicita ſed constantia atq; fortitudine priuatis homini-
bus antecellere. Cum ergo quidam interrogasset quid spartæ profuerunt lycurgi leges: ut uoluptates: iquit: co-
temptui eſſent. ad eum quoq; qui tum ipsius tum aliog; lacedamioniorum uestis alimentiq; tenuitatem mira-
retur: dixit: pro hoc hospes uiuendi more libertatem metimus. Item cum quis eum hortaret̄: ut ſe remitteret:
diceretq; ne ob incertum fortuna mortem aliquando eius rei occasio fieret: at ego ait ita me ipsum consuefa-
cio: ut in nulla mutabilitatem quāram: & eodem iuſtituto uel ſenex utebat̄. itaque cum a quodam rogaret̄: q;
te uahementi hyēme ſine tunica circūiret: quo iuuenes inquit imitent̄: habētes nī quidem & ſenis & principis
exemplum. Thasi quoque cum per ipſoꝝ agrum agesilaus cum exercitu iter ſaceret: cum farinam anſeres bel-
laria liba belle confecta ac multiplies alias epulas pratiosasque potionē ad eum misere. Sed ipſe farina dñm
taxai accepta: reliqua qui tulerant: iuſſit ad Thasiſos referrent periude atque nec ipſis forent utilia. illis autem
præcantibus obteſtantibusque ut ea acciperet̄: iuſſit inter mancipia diſtribui. Et cum causam illi percunctaren-
tur: quoniam inquit non eos decet iſtiusmodi crupulis delectari: qui probitatem fortitudinemque exerceſet̄.
Nam quibus mancipia capiunt̄: ea ſunt a liberis hominibus aliena. Rursum Thasiſi quoniam magnis ab eo
beneficiis affectu uiderent̄: cum & templis eum & diuinis honoribus proſecuti eſſent: & hac de re legatos mi-
ſiſſent. agesilaus lec̄is honoribus quos legati ad ſe tulifſſent: rogauit an eoz patria deſicādor̄ hoīum potesta

agesilaus
rex
apollo
Tissa/
pherneſ

agamem-
non

Epitole

agesilaus

Sparte

Thasiſ
agesilaus

agesilaus

tē haberet. qd̄ cū illi affirmasset: agite iquit. facite deos uos iplos pri⁹. qd̄ si feceritis. tū creditur⁹ sū pstatē uobis eē deificādi ēt mēi. ad hāc cū ea grācā natiōes q̄ asia icolebat. dcreuissēt i pclaris florētissimis q̄ urbib⁹ ei⁹ imagines erigere. ad eas scripsit. mei nulla imago esto neq̄ picta neq̄ fabricata. Et i asia domum itut⁹ quā culmen haberet quadratis trabibus. possessorē interrogavit. an quadrata apud eos ligna nascerent⁹ qui cum non quadrata sed rotunda naci dixisset. Num igitur si quadrata iquit essent. rotunda redderetis. Interrogatus etiā qn̄q̄ usq̄ quo laconici soli cōfinia porrigerent⁹. hasta uibrata quousq; iquit: hāc assēctur. alio etiā p̄cunctatē quā obrem sparta careret muri⁹ ostensis armatis ciuib⁹ bi sunt. inqt. lacedāmoniōe muri. Rursus idem alio q̄ rente nō lapidib⁹. inquit. & lignis sed habitatiū uirtutib⁹ muri sunt fabricādi. insup amicos monebat nō pecuniis sed fortitudine & uirtute studēdū ē diuitiis. At cū uellet p milites q̄cō festim effici: ipse prim⁹ ag grediebat in oīum cōspectū. Gloriabat āt magnifice: qd̄ laborādo cederet nemini: quodq; sibi magis quā aliis iperaret. Et cū qdā q̄ claudū lacona intueret⁹ exēunte ad bellū: eq̄lū q̄reret: nō sentis: ait: nō sngiētib⁹ led mā nētib⁹ bello opus ē. Praterea quō magnā gloriā acgreret: cū qs interrogaret: si morte inqt cōtēpleris. Cū ēt qs p̄cunctaret: q̄re spartiatæ ad tibias plianc⁹: quo inqt: qn̄cunq; ad numerū: modulationēq; incesserint: liquido pateat: & qui meticulosi sint: & q̄ fortes. Atq; psaq̄ regē cū beatū qs diceret: qm̄ esset admodū iuuenis: inquit: at ne hāc qdē hñs x̄atē priam⁹ infortuniū passus est. Itē ubi magna ex pte asiā subiugasset: decreuit ad uersus regē ipm̄ p̄fici: quo & otiosū illū & populares grācorē factiososq; duces corrūpentē ingētū redde: ret: atq; pturbaret. Sed ubi ab Ephoris acersit⁹ ē ob grāciā bellū: quo sparta circundabat: id. n. pecuniā a p̄sa missā effecerat. Agesila⁹ inqens oportere bonū principē obtēpare legib⁹ ab Asia nauigauit: magno sui desiderio grācis asiaticis relicto. Et qm̄ psicus nūmus sagittariū haberet ipressū. Agesila⁹ recedēs ait se a rege ex asia triginta millib⁹ sagittariis exigi. Tot. n. Athenas aduectis p Timocraten aureis dāticis & iis in populares ac factionū prīncipes distributis: trib⁹ insurrexerūt in milites. Ad ephoros āt respōdens: hāc. scripsit epistolā Agesilaus ephoris salutē dicit. Nō mediocrē asiā regionē subiugauim⁹: barbaros expulimus: multa in ionia arma secimus. Posteaq̄ iubetis: ut ex edicto ueniat: seqr̄ epistolā: p̄pmodū ēt cōleqr̄: n. n. mihi principatū gerro sed ciuitati ac sociis: & tunc princeps uero principatū gerit: ea patiat⁹ a legib⁹ & ab ephoris sperari: aut ab aliis: q̄cunq; magistrat⁹ in urbe fuerint. Ac ubi traiecto hellespōto p Traciā iter faceret: rogauit Barbaro: ne minē: sed ad singulos mittēs p̄cunctabat: utrū: aut amic⁹ an ut hostis p eo: solū trāsiret: & alii qdē amice ad mittebant deducebātq;: sed ii q̄ troades uocant⁹ qbusq; Xerxes ut fert⁹ munera dedit p trāsū mercede. Ab agesilao petiere argenti talēta cētū & mulierē tantūdē. At hic dissimulatiōe i eos usus ac dicēs qd̄ igit⁹ nō cōti nuo uenissent accepturi: p̄cedebat: & ubi cū iis q̄ eēt instructa acie: cōgrest⁹ ē: uertit p̄ eos in fugā p̄ multis de letis libere trāsivit. Et cū idē a macedonū rege p nūcios q̄lisset: ac se ille cōsultatu⁹ dixisset. iqt: cōsultato igit⁹ at nos iā iter faciem⁹. Itaq̄ mirat⁹ ille uiri audentiā ueritūq; iussit: ut amicū ēt alloqndū. Thessalo: āt socio rū agrū uastauit: qm̄ bellarent. At q̄ Xenoclē ac Scythen amiciciā cā larissā misit: qb⁹ captis & asservatis: aliū grauitē rē serētes censebāt larissām cingēdā castris: hic uero inqens nōlle uiro: alteri⁹ interitu ne totā. Idem Thessalitā capere eos p̄ scēdera liberatos accepit. Itē ubi ad corinthū pugnatū ēē accepisset: & si spartia: aq; q̄ pauclissimi perierat: tñ qm̄ Corinthiōe & atheniēsū alio: q̄ socio: magn⁹ nūerus iterisset: nec latabūd⁹ uisus ē nec elatus ea uictoria: quin grauislime suspirās heu inqt grācie: q̄ tot pdidit itestino bello: q̄ ad uniuersos uincēdōs barbaros satis extitissent. Pharsalii uero cū iſidiis atq; latrociniis exercitū ei⁹ uigeret: in fugam illos ubi qngētis cū egitib⁹ uertisset: statuit trōphāu sub narracio: & illa qdē uictoria p̄ cāteris oībus delecat⁹ est: Q̄ cū ipse p̄ semetip̄lū eq̄tatū imisisset: hac una re illos supauit: q̄ eq̄stri plurimū iactatiūq; efferent⁹. ad hāc cū ei p Diphridā ēēt a domo nunciatiū. ut cōtinuo p̄teries in Boetiā iperā faceret & si maiore apparatu id postea factū ei ire mēs erat: tñ ne magistratib⁹ min⁹ paruisse uideret⁹: accersitis uiginti millib⁹ ex eo exercitu q̄ ad Corinthū militabāt. Boetiā igreslus cū Thebanis cū atheniēsib⁹ cū argiuis atq; corithiis ad coronā cōgredit⁹: suu pauitq; utroq; tametsi uulnēz multitudine corpore sibi male cōstaret. Fuit āt ea pugna ut ait Xenophon: pugnāq;: q̄s gesserat: oīum maxia. at q̄ reuersus domū nihil oīnō nec circa uitā nec circa mores ob huiusmodi res secidas uictoriasq; mutauit. Itē cū uideret quosdā: q̄ ex alēdis eq̄s alig ēē uiderent⁹: efferēturq; aio: p̄suasit sororī Cynisce ut ascēlo curru certaret in olipiācis ludis: q̄ppe q̄ uellet grācis oīfide res huiusmodi null⁹ ēē uirtutis sed diuinitatē ac sūptus poti⁹. Xenophōta uero sapiente illū secū hñs honorifice accersendū iussit ad p̄uersos educādos lacedāmone & ea instituēdos disciplina: q̄ cāterage ēēt pulcherriā tum ipare tū impiū pati. atq; alias interrogat⁹ q̄te maxie p̄ter alios secūdis reb⁹ lacedāmōiū uiterēt: qm̄ inqt: p̄ter alios se exercēt: ut impe rātq; & pareat: Lysādro hac luce defuncto cū multos eo sodalicio cōgregatos offēdisset: qd̄ ille simul ac ex asia reuertisset: aduersi⁹ agesilauū cōstituit. aggress⁹ ēē arguere q̄ eiusmodi uiuus ciuīs extitisset: oīoneq; plecta in quodā relicta libro: quā Cleon alicarnās⁹ scripsit. quāq; Lysāder recepat apud pplm̄ dictur⁹ & ea qdē ēreb⁹ nouis & usq; de mutāda repub. i mediū efferre uoluit. Sed cū ex senioribus qdā oīonē p̄currisset: metuis sercq; ei⁹ uim atq; grauitatē cōsuluit. ne Lysādrū effoderet. q̄re obtēpauit agesila⁹. acqueitq;. Itē occultis suis aduersariis palā molestū se n̄ p̄bebat. Sed opa data. ut se aliqui seqr̄erūt sp̄ ex iis duces alios declarabat. alios in magistratū habebat. Qui ubi se in dignitatib⁹ iprobe auideq; gesissent. proptereaq; in iudiciū uocaretur. auxiliās rursus atq; assistēs & familiaris illos sibi efficiebat. & i suā beniuolētiā traducebat. Itaq̄ nōmo ip̄si aduersari⁹ erat reliquus. Quidā ēē rogauit. ut ad asiaticos scriberet hospites quo ius suum cōseqretur. at mei inquit hospites quā iusta sunt faciunt sp̄ote. sua uel nihil me scribente. Ostētabat ei quidam urbis murum munitum

Ephori

agesilaus
asia

Xerxes

Thessa
lia

pharsalii

Boetia
athenien
ses
Corithi
Xēophō

Xēophō

Lysāder
Cleo ali
carnassē
agesilaus
asiatici

Ex ualide admodum effabricatum iterrogas: an pulcher sibi uideres: medius fidius inquit pulcher: at nō quē
 uiri: sed quem mulieres inhabitent. Et cum megarensis quidam de urbe aduersus eum gloriaret: adolescentis ait
 uerba tua multa uiagent. Rursum quæ alios intuebas mirari: ne nosse quidē uidebat: ac aliqui Callipides tra-
 geiarum histrio cum nomine & gloria inter græcos clarus tam ab omnibus celebratus primum quidem ei
 occurrit: salutauit: & deinde arroganter se inter ambulantes iniiciens ostentabat se regi putans: is quidem fo-
 re ut aliq̄ benignitate atq̄ comitate exciperet: ad postremū uero ait nō admodū me agnoscis o rex nec q̄ sum
 audisti? Sed agesila⁹ ubi in leuū respexit: at nō tu es in q̄t Callipides ille niceicta. Sic n. lacedæmonii mimos
 uocat. Rurp̄ cū a quopiā uitaret ad eū audiēdū q̄ lusciniæ uocē imitaret: noluit inqens: p̄sape ipsa audiui.
 Menecrates medic⁹ qm̄ despata q̄dā curationes ei ex Inja cessissent. Iuppiter ē appellat⁹: hoc at noīe iportuni-
 us utens cū ad Agesilau quoq̄ sic aliqui scribere aulus eset. Menecrates Iuppiter regi Agesilao salutē dicit: hic
 reliq̄ nequaq̄ lectis rescripsit. Rex agesila⁹ menecrati sanitatē dicit cū Conon & pharnabazus regia classe ma-
 ritis potiti maritimas laconici soli oras obſiderent: & atheniēsū urbs muro cincta eēt: datis a Pharnabazo pe-
 cuniis pacē cū rege lacedæmonii fecere: misseruntq̄ ciuē ad Teribazū Antalcidan q̄ Asiaticos illos græcos: p̄
 q̄b⁹ agesilaus bellū gesserat regi traderet. Qua ex re p̄perā accidit infamia: hui⁹ agesilaū nequaquā eē imunē:
 erat. n. ei antalcidas inimic⁹ q̄ oī uo p̄eque pacē egit: p̄inde atq̄ agesilaus amplificaret bello: fieretq̄ & clarissi-
 mus & maxim⁹. Qui ēt ad eū q̄ dixisset lacedæmonios seq̄ medos: respōdit poti⁹ medos seq̄ lacedæmonios.
 Interrogat⁹ ēt aliqui utra uirt⁹ ēt melior fortitudo ne an iusticia: nulli uisi fortitudinē: inq̄t: eē absente iusti-
 cia: qđ si iusti oēs forent: nihil fortitudinis indigeret. Et cū ii. q̄ Asia incolebat p̄sage regē magnū appellare: cō-
 suerint: qđ at ait ille me maior ē: ni & iustior tēperatiorq̄ sit? Dicebat ēt eos q̄ Asia incoleret: liberos qđem
 pessimos seruos at bonos esse. Id ē interrogatus quo pacto maxime q̄s gloriā apud hoīes queat asseg: si loq̄t̄
 inquit optimā: agat at pulcherrima. Impatoris ēt dicebat opus esse: ut audentia in hostes & beniuolētia i sub-
 ditos uteret. Ac p̄cūtāte quopiā q̄ nā foret discenda pueris: haec inquit quib⁹ uiri usuri sint. Id cūiudā cau-
 sar iudex cū apte ab accusatore dictū eset: defensor atq̄ inepte respōdisser: ad singula diceret: Agesilae decet re-
 gē auxilio esse regib⁹: & ædes iquid: siq̄s tibi uirerit. & uestimentū si quis abstulerit: expectares ne aut archite-
 ctum aut qui uel timētū texuit tibi auxiliū datū ire. Et cum epistola a rege p̄sage post factā pacē eset ad eū dela-
 ta quā una cū Callia lacedæmonio p̄ses tulerat: de hospitalitate atq̄ amicicia: haud accepit inquiēs: regi nūcia-
 ret minime opus esse: ut priuatim epistolas ad se daret. Nā si amicū se Lacedæmoniis Graciæq̄ beniuolū lig-
 do p̄staret: futur⁹ ēt agesilaū uahementer ipsi amicū: qđ si despensus fuerit insidias tendere: ne si multas etiā e-
 pistolas accepero: credat me sibi amicū fore. Præterea cū mīge imodū filios amaret: fertur cannauna cum par-
 uis pueris tanq̄ equo ascensa domi ludere solitus. uisus autē ab amico quodā rogauit: ne cui prius id diceret: q̄
 ipse filios genuisset. Itē cū bellis cōtinuis thebanos p̄meret: & uulnus tandem excepisset in flio. Anatalcidā di-
 xisse aiunt: pro p̄ceptis ip̄sis mercedē recipis a thebanis: quippe quib⁹ nē uolentib⁹ quidē nec sciētibus pugnā-
 di dōctrinā tradidisti. Nā uero thebanos ip̄sos sui ip̄saḡ tunc bellacissimos factos phibent: qm̄ multas in eos
 experitiones lacedæmonii egissent. Quare lycurgus quoq̄ atiquis ille in his legib⁹ q̄ eo rhetra uocata sūt: qm̄
 essent oraculo sanctitæ: ueruit sapientius aduersus eosdē militādū. ne bellādi peritiā diserent. At ubi angi cōtinu-
 is expeditiōnib⁹ socios audissem: quoniā lacedæmonios q̄ pauci esent ipsi tam hūlti sc̄erent: uolens agesila⁹
 eoz multitudinē arguere iussit: ut socii oēs sederent inuicē mixti: at lacedæmonii sep̄atim soli: dein proclama-
 uit primos surgere figulos q̄ ubi surrexere: p̄clamauit lecūdos surgere ærarios mox fabros deinceps ēt archite-
 ctos & singillatim alias artes. Itaq̄ oēs p̄pē socii surrexere lacedæmonioḡ: at nō emittim⁹? In
 leuctrensi pugna cū multi lacedæmonii fugissent: q̄ legitimis poenis erant obnoxii: ephori uidentes urbē uiris
 orbatā militib⁹ egere: uolebāt ea ignominia soluere legelq̄ seruare: eligunt igit̄ legūlatoř agesilaum. is at acce-
 dens in publicū n̄ ego: ait sim legūlatoř alioz legū: Nā neq̄ latis addere quicq̄ possim neq̄ auferre neq̄ mu-
 tare. Sed p̄nchre res habuerit: si q̄ nobis leges sunt: his a die postero ius fuerit. Cū Epaminondas rāto cum ter-
 ore fluctuq̄ irruisset: tum thebanis tū ēt sociis ea uictoria exultātib⁹: urbi: n̄ Agesilaus ip̄erauit: quis pauci in
 urbe essent: reuerti Epaminondā coegit. At in ea pugna q̄ ad Mātineā est gesta: ip̄erauit lacedæmoniis: ut aliis
 omisiss unū Epaminondā oppugnarēt: solos inqens mentis cōpotes & fortis eē & uictoria auctores. Si hūc
 igit̄ & medio sustulerimus: facilime alios captiuos fore. Nā & amentes esse ac nulli⁹ p̄tū: id qđ ēt accedit. Nā
 iā uictor & Epaminonda & lacedæmoniis fugientib⁹ cū is uerteret suosq̄ uocaret: quidā ex lacedæmoniis eum
 loetaliter p̄cessit. Cū cecidisset: a sua reuerſi q̄ cū agesilao erat: æq̄ uictoria pugnarunt: cū & thebani lōge de-
 seriores: & lacedæmonii lōge meliores apparuerint. Sparta cū pecuniaq̄ ad bellū indigeret: ac p̄egrino stipē
 dio alleret: in ægyptū agesilaus p̄ficiſcīt a rege ægyptioz mercede accersitus: Sed pp̄ ueltis uilitatē indigenis
 cōtēptui erat. Expectabat. n. uisum ire spartæ regem sicuti p̄sage corpore magnifice ornato p̄perā ii quidē d̄ re-
 gib⁹ sentientes. Itaq̄ iis breui agesila⁹ ondit magnificētia atq̄ laudē elatiōe ai & fortitudine parari oportere
 Sed cū eos quos erat missur⁹ in p̄liū: timidos ad imineas piculū tum pp̄ multitudinē hostiū: erat. n. ducenta
 millia hoīum: tum pp̄ militum suoḡ paucitatē: decreuit ante congressū sacrificium facere cāteris inscius. Et
 ad leuā substrata manu uictoriā subscriptis: & acceptum ab augure iecur imposuit in subscriptam manum:
 quo satis temporis detento periude quasi ambiguū se ac dubium simulabat: quoad litterarum nota iecori
 comprähens̄ impress̄ sunt: & tunc cōmilitonibus ostendebat: inquiens deos imortalis ex rebus scriptis ui-

callipiō
histrio

agesilaus

iuppiter
Epistola
Conon
Pharna-
bazus

Licurg⁹

Epami-
nondas
Thebani
MātineaThebani
agesilaus
i ægyptū
p̄ficiſcīt

ctoria demonstrare. Sequitur agit coieatur ad uictoriā h̄e uisi audēter i pugnā eunt. Hostib⁹ at ei⁹ castra pp mī titudinē uallo cingēt⁹: ac Nectabio: cui auxilio erat: egrediundū pugnādūq; hortātē ingt non ēē hostes ipse diēdos q; ipsū se pares uellēt. Et cū adhuc pag⁹ restaret ad cōiungēdū uallū: interi suos quot reliq; erāt: instruxit & æquo marte dimicās illos fugauit: ac paucis cū militib⁹ suis magna hostiū peracta cāde pecuniā grandē ad urbē misit. Ex ægypto i patriā remigās ac moriēs suis p̄cipit: ut nec factā nec pictā nec fabricatā corporis imāginē facerēt. Nā si qđ p̄claze opus a me gestū ē: hoc erit monumētū mei: sīnaūt nullā ne oēs gdē statuarii quo rū opa in sordibus uersantur: & contenendis artibus p̄stare id quiuerint.

- agesipo/
lis
- a Gepipolis Cleobriti fili⁹ cū qđ dixisset Philippū dieb⁹ paucis olyntū evertisse: p̄ deos ingt: alia tālē urbē lōgemaiore tpe nō ædificabit. Alius cū dixisset eū cū florētiorib⁹ uel regē fuisse obſidē & nō filios nec uxores ipsoꝝ haud ingt iniuria: decet. n. nosipos nostra errata ferre. I dē cū domo catulos uelet accersere: ac dixisset q̄ sp̄ciā exactio ab iis nō est: nec. n. niroꝝ ingt exāctio fuit antea: quā nunc est.
- agesipo/
lis
agis
- a Gepipolis Pausanias filiū cū atheniēles megareſiū ciuitatē acciperēt ad eas iudicandas lites: q̄ inuicē ipſis aduerēt eū ēēt. Turpe ē ait o atheniēles ductores græcōge megareſib⁹ cedere i dignoscēdo iure. Gis archidami fili⁹ cū aliquā Ephori dixissent p̄fiscere i hui⁹ patriā: adolescentesq; tecū habe. Te. n. a hic ipse in arcē ducet & q̄ fieri ait: cōuenit o Ephori tot huic iuuenes credere: q̄ suā patriā p̄dat. Interrogat⁹ quoq; q̄ maxime disciplina spartā coleres: cognoscere ingt & gerere & ferre iperiū. Et aiebat
- Mátinea
- nō oportere lacademonios iterrogare: quot ēēt hostes: sed ubi ēēt. Ad Mantineā cū p̄lio dimicare cū hosti b⁹ qđ plures ēēt: phiberet: ait cū multis cōgrediēdū illi ēē q̄ multis uellet iperitare. Itē cū a quodā q̄reretur quonā ēēt lacademonii quot satis sūt: ingt q̄ iprobos p̄pulſent. Atq; ad corinthiog; muros eū transiret: & eos cū altos ac munitos: tū in multū spatii p̄tēlos intueret q̄ ait hāc sunt mulieres: q̄ locū hūc incolunt. Sophista q̄spia cū dixisset orōne ēē regē oīum optimā. Itaq; si tu ait taces: nullī ex p̄tii. Præterea ut argui posteaq; es sent supati: rursum ei audaci⁹ obuiē facti sunt: Vidēs trepidationē suoꝝ aīdete ait: o uiri nā ubi nos uictores horremus: qđ illos facere cēsetis quos uicim⁹? Itē ad Abderitog; legatū ubi locut⁹ is multa fecisset dicēdi finē interrogat⁹ qđnā ciuib⁹ nūciaret? Me respōdit tñ tpi tacitū audisse: q̄tu tibi fuit ad dicēdū opus. Elios q̄ busdā laudātibus qđ ad olympiacos ludos iustissimos se p̄starēt: & qđ na ait: magnū aut mirādū faciunt: si i annis quinq; uno dūtaxat die iusticia utunt̄. Ad eos quoq; q̄ dicerēt quosdā ex alteris adib⁹ ipsi uidere: pp̄te rea ait & sua illis mala & ad hāc tū mea tū amicōꝝ bona dolori erūt. Et cōsulētē quopiā: digressū fugiētibus hostib⁹ dandū ēē: & quō ingt si aduersū eos q̄ p̄zmetu fngiūt: nō pugnam⁹: cū iis pugnabim⁹: q̄ ob fortitu dinē manēt? Insup cū apre qđā de græcor̄ libertate: sermonē inferret: rem sane nō ignobilē sed facta diffici- lē: o hospes ait: tua uerba & uiuū indigēt & pecuniaꝝ. At q̄ dicēte quopiā Philippū eis inaccessibilē graciā factuꝝ: nobis satis ē ingt hospes in nō uersari solo. Legat⁹ perinthiog; cū lacedæmonia uenisset: lōgiore oīo ne utebat. Vta īt fine dicēdi facto. Agit rogauit: qđ ēēt perinthiis renūciatur? Quid ingt: aliud q̄ p̄ tu uix finē dicēdi feceris: ego uero taceo. I dē cū solus legat⁹ uenisset ad Philippū: eti⁹ Philipp⁹ dixisset: qđ lōc⁹ so- lus uenisti. Eteni ad unū respōdit. Et cū ex seniorib⁹ qđā intuēs solutis pr̄scis alia qđā flagitiosa induci iura di- xisset ad eū iā ingraueſcētē. Quare supna iā spartā fierēt inferna: iocās ingt p̄ rōne ita res accidere: si hoc fit: e- teni cū ego puer ēēm a patre audiebā q̄ supiora extiūtient: iferiora apud ipsoꝝ effecta atebar at patrē puero si- bi hoc ēt dixisse: ppter ea mirādū nō esse: si posteriora prioribus essent deteriora: sed sicubi meliora ac similia. Atq; interrogatus quomodo quis in libertate perseuerarit: si mortem inquit contemplerit.
- Perithii
- philipp⁹
- Gis iunior cū Demades diceret enses laconicos pp̄ breuitatē a circulatorib⁹ absorberi. Attamen: in- quīt: lacedæmonii ensibus hisce hostes assequuntur. Ad improbū uero hoīem interrogantem ſep̄plus quis esset optimus spartiatā: qui tui dissimilimus sit: respondit.
- agis iuni-
or
dēmades
- Gis ultimus lacedæmoniog; rex isidiis cōprachēlus & cōdēnat⁹ ab ephoris cū i dicta cā ad ſuspēdū agit: intut⁹ quēdā ex ministris flētē dēſine ingt: hō tu ſup me flere &. n. ſic inīeq; ac iniuſte piens ſum me iterimētib⁹ melior: qbus dīctis ultro laqueo ceruicē tradidit. Cū parētes eū rogarēt ut ſibi ad iniuſti gppia ēēt ad iutor aliquādiu cōtradixit. Sed ubi urgerēt: ait: qđiu apud uos ſui: nullā tenebā inuictiā no- tionē: at poſteaq; me p̄fia tradidistis huiusq; legib⁹: itēq; iuictia ac p̄bitate p̄ uirib⁹ eruditis: hāc enīt̄ & n̄ uos ſeq;: & qđ uultis me q̄ optima ſūt agere: optima uero ſunt: quā iusta fuerint cū homini priuato tum longe magis principi: quā uultis agam: quā dicitis omittam.
- alcame/
nes
- Telēclus
- Lcamenes telecli fili⁹: q̄rente quonā pacto regnū optime q̄ ſeruauerit: si multi ait: lucrū nō fe- cerit. Alio ē percū ſtante q̄obrē a Messeniis munera nō accepit: qđn̄ ſi accepit ſem inqt: cū legibus pacē agere nequiuifsem. Itē cūm quis dixisset eum parce uiuere: cū tñ ſatis magnā ſubstantiā habe- ret. Pulchrum. n. est ait: qui plura poffideat eum uiuere pro ratione non pro libidine.
- anaxan/
dridas
Ephori
- Naxādidas leontis filius ad eū q̄ intolerabiliter turbaret: moleſtissimeq; ferret: q̄ ex urbe exularet: o uir ait: optimē ne urbē exulās hōreas ſed iuictia. Idē ei q̄ ephoris opportuna loq̄ret uerū plura q̄ ſatis ēēt: nō opportunē ait opportunō uteris. Et cū qđa p̄cunctaret: cur niācipiis agro trāderent. & nō ipſi colerēt: qđn̄ ingt nō hō: nos cultores: ſed ut nos colerēt ea cōparaūm⁹. Itē cū alitis diceret gloriā ob- elle. & q̄ is liber foret. q̄ felix futur⁹ ēēt. ſic ait iniuſta ppetrātes ſm orationē tuā felices ēēt. Nā quo pacto ſa- crilegiis inuictiā ſe obnoxī gloria ſtudeat? Interrogat̄ at alio q̄re in bellis spartiatā audenter pericula ſub- eunt: quoniam ut oportet. inquit. & non quēadmodum alii metuentes de uitā conditione meditamus. Ad

hæc cū a quodā rogaret: q̄ obre necis causas diebus pluribus seniores iudicat: & quis q̄ sp̄ia effugerit: nihilo tamen minus ē legib⁹ obnoxius pluribus: ingt: diebus iudicat: qm̄ de morte ḡrtauerint: ijs cōsiliū mutare non licet: legibus aut̄ obnoxium esse oportet: quia secundum hanc legem liceat melius consultare.

- a Naxander eurycratis filius quopiam percunctante quare pecunias non coegerunt in ararium: ne inquit: custodes earum qui fuerint corrumpantur. anaxan/der
- a Naxillas ad illum qui mirabatur: cur ephori non assurgerent. Regibus p̄fertum cum sint a regibus cōstituti: eadem inquit causa qua etiam ephoros gerunt. anaxillas
- a Ndroclidas lacon debilis & inutilis crure inter bellatores se locauit. Itaq̄ inhibituri quidā moti sūt: pp̄terea q̄ eset infirmus: At' non eū ait: q̄ fugiat: sed q̄ maneat: opportet cū hostibus pugnare. and rocli/ das
- Ntalcidas cū in Samothratia initiaeret: interrogat⁹ a sacerdote qd diri⁹ in uita ppetrasset: Si quid inquit: mihi huiusmodi actum est: ipsi dī cognoscēt. Et cū atheniensis qdā indoctos Lacedæmonios uocaret: soli iḡis nos: ingt: nihil mali a uobis didicimus. Itē cū aliis Atheniēsis ad eū dixisset: Verūtā Cephiso nos s̄pē uos fugauimus. At nos ingt: ab Eurota uos nūquā abegimus. Præterea interrogatus quo pacto maxime hoībus placere q̄s possit: ingt: si cū iis iucundissime loq̄tur: afflītat at utilissime. At qui Herculis laudationē cū sophista qdā eset lectorus: q̄s. n. ait: eum uituperat. Ad agesilaū quo q̄ ḡ a thebanis eset i pugna uulneratus dōctrinæ ait: mercedē a thebanis recipisi: qbus nec uolentibus nec scientib⁹ pugnādi doctrinā tradidisti. Videbantur. n. cōtinuis Agesilai in eos expeditionib⁹ pugnates effecti. Idē spartæ muros Iuuenes ipsos dicebat esse: cōfinia uero spiculogz cuspides. Insup ad eum q̄ p̄cūctabat: quid breuitbus fīcis lacedæmoniū in bello uerterentur: qm̄ inquit cum hostibus comminus dimicamus.
- a Nthiochus Ephōz gerens ut accepit Philippum Messeniis dedisse agrum. Interrogavit: an etiam uires eis p̄būuisse: quibus pro agro pugnantes superiores forent. antioch⁹ philipp⁹ Messeni argeus
- R̄geus qbusdā nō suas sed alienas q̄dā uxores laudantibus p̄ deos: ingt: de honestis pbis q̄ uxorib⁹ nihil temere dicendū est. Nā q̄les oīno sunt illis solū manifestū esse: qui una uiuunt at reliquos ignorare. Idem cū p̄ sciciliā Selenūta sibi q̄liq̄ interesseret: intut⁹ quodā i monumēto eulogī hoc iscriptū. Eulogīū
- Hosce Selenuntos sub portas quando tyrrannum extinguit: mars ferus abstulerat.
- Iure ingt interistis: q̄ ardētē tyrānida extingue te paueritis: cōtra. n. dimittēdū fuit ip̄am oēm cōcremari. ariso
- R̄isto laudate quopiam illud Cleomenis respōslū qd interrogatus qd bonū regē facere oportet: responserit & amicis benefacere: & malefacere inimicis: & q̄to ingt melius fuerit o uir optime & amicis benefacere: & inimicos reddere amicos: Quod qdē responsum & si oīum s̄nia socrati dat: tñ etiā reserfēt in aristonē. Ad hæc cū q̄s p̄cūctare: quonā eēt uniuersi Spartiatæ: quot ingt satis sint ad arcēdos inimicos: Item cum a quodam eoz atheniēsium laudatio legeret: quos lacedæmonii occiderant: cuiusmodi iḡis nostri Os ait esse censes: a quiq̄s ii uicti sunt.
- R̄chidamidas ad eū q̄ charilaū laudaret: qd æque in oēs nūtis ac mālvetus extitisset: & quō ingt iure q̄s laudeſ: si in iprobos quoq̄ mitē se p̄stiterit. Et hæcatum sophistā quodā uituperante: quod i p̄forū concenationē coniūiuimq̄ admissus nihil locutus sit. Ignorare mihi uideris: inquit: eum q̄ artem dicendi nouit: etiam tempus dicendi nosse.
- R̄chidamus Zeusippi filius q̄ sp̄ia q̄lūset: qnā spartæ p̄fessent: leges ingt legitimaq̄ principia. Et ad il lum qui Citharoedū laudaret: atq̄ eius uim admiraret. O uir optime ait: q̄s abs tē honos probis uiris retribuet: qnūquidē Citharoedū ita laudib⁹ efferas. Idē cū q̄s ei p̄falte comedaret iq̄ens: hic bon⁹ p̄saltes est: at hic apud nōs qdē est ait ad ius faciendū bonus coquus: p̄inde q̄s referret nihil siue ex instrumentoq̄ sono siue ex obsoniorz ac brodii apparatu uoluptas efficeret. Arḡ interrogat⁹ cur paruis adeo fīcis uterent⁹ q̄ p̄z aliis ingt p̄pius hostes accedimus. Et cū ab iprobo quodā eset interrogat⁹: qnā foret Spartiatæ modellissimus: qui tibi respondit dissimillim⁹ sit. Idē cum q̄s suauē uīnu ei polliceret: nō est ingt opus. nā & pl̄ erogabit: & q̄ ad fortitudinē attinet: inutiliora faciet. Præterea Corinthiæ urbem adortus cū exercitu uidit ex pomerio lepores surrexisse. Itaq̄ ad cōmilitiones ait: facillime a nobis hostes capient. Cū a duobus quoq̄ arbitri acceptus eset: eos actos in facellum calcicēt Minerue ut iudicatis starent. a diuauit. Qui ubi iurasset ait: iudico iḡit: ne uos prius facellū egrediamini. q̄s qua inuicē uobis cōtrouersiæ sunt. solueritis. insup cum ad eius filias Dyonisius Siciliæ tyrānus p̄ciosos misisse amictus nequāq̄ accepit ingens. metuo ne puellæ hisce in dutæ uideant̄ mihi turpes. Filium autem intutus cum atheniensibus effrenatus pugnantem ait: aut addē uiribus. aut animositatē adime.
- R̄chidamus Agesilai filius cū a Philippo post Gheromiz̄ pugnā asperiore accepisset epistolā: ita re/ a scriptis. Si umbrā tuā metiri uolueris. haud nūc maiore cā inuenies. q̄ eset ante uictoriā. idē interrogatus q̄to spartiatæ solo dominaren̄. q̄tūcūq̄ respōdit asta asseqrent̄. Periāder quoq̄ medic⁹ illistris arte laudatissimusq̄ iprimis cū inepta poemata scriberet qd tādē piander ait: pro gratioso medico malus poeta uocari cupis. atq̄ i eo bello qd aduersus Philippū gerebat. qbusdā cōsulentib⁹ eē p̄cul a domo pugna cōgrediendū. at nō hoc ingt itueri oportet sed an pugnādo hostib⁹ p̄stabim⁹. ad eos quoq̄ ad q̄b⁹ quo tpe p̄lio archidamas sup̄asset. efferebat laudib⁹. melius ingt eēt. si eos prudētia potius q̄ uirib⁹ uicissim̄. Et quo tpe i eruptiōe i archadiā facta accepisset. alios auxiliū us ferre. ita illis scriptū. archidamus aliis. Quiescere pul/ Diotisius X. tyrānus; archida/mus Gheromiz̄ Epistola Periāder archidamia

catapulta Sicilia chrumiē. Idē in peloponensiaco bello p̄cundatib⁹ sociis quātū pecuniaꝝ foret satis; rōgantibus q̄ ut tributa terminaret; bellū inq̄t ordiata nō q̄rit. Agesilai uero catapultā intut⁹ cū primū ex sicilia eēt aduecta: o hercu les exclamauit p̄iū uirtus. Et qm̄ graci in his foederibus quā cū antigono & cratero ida fuerant: rescidē dis ei obtemperare nollent nec in libertatē se uendicare: q̄ si molestior lacedaemonioꝝ futurus esset q̄ Mace donum principatus: pecudem ait eandē semp sonare uocem hominem uero & multas & uarias quoūq; ani mi sententiam absoluere.

Astyctidas a Stycratidas cū qdā ei dixisset posteaꝝ agis rex est pugna apud magnam urbem ab antigono superatuit. Quid facieis o lacedaemonii: an macedonibus seruietis? respondit: quid uero possitne nos anti pater pro sparta pugnantis ab interitu prohibere.

Bius Ius insidiis ab Iphicrate atheniensū p̄tore circumuentus: interrogatus q̄ a milisib⁹ quidnā esset faciū dum. Quid. n. aliud inquit: q̄ uos saluti consulere: me uero pugnando interire.

Brasidas Ralidas muriē i Caricis cōphensū cū eēt ab eo morsus: dimisit: ide ad astates cōuers⁹ inq̄t: nihil est ita bup ꝑ p̄iū q̄ si audeat iuria ppulsare: n̄ se saluū efficiat. Et cū i pugna qdā p clipeū esset iaculo ictus: hasta ē uulnere educta hac ipsa hostē iteremit. Cūq; interrogaret: quonā pacto uulnerat⁹ eēt: me r̄ndit clipeus p̄dicit. Idē cū a quopiā hortareſ ad sophistā audiēdū interrogauit hortatorē: qdnā ille hostensur⁹ foret: & cū ille r̄ndisset laudatio nē herculis: ait Brasidas: qs. n. deū hūc uitupat. Atq; ad bellū egressus scripsit ephoris: q̄ cūq; sū detrimta ac pniciē illatur⁹ bellī gerā: aut moriar. Sed posteaꝝ is forte occidisset gracis tracia liberatis legati q̄ lacedaemonia missi fuerat: et matrē argileōida adiere quos cū illa interrogasset primū: an brasidas p̄ca re diē obisset: ac laudib⁹ ii brasidā efferrent: dicerēt q̄ nullū spartæ aliū talem esse. Ignoratio uos: inquit: hoꝝ

Damō das spites tenet. Nām q̄q; brasidas uir bonus fuit: multos tñi haber sp̄ta illo melioris.

Damis uigilis Amonidas cum a chori magistro in ultimam chori partem locatus esset Recte prosector inquit: o du

Damyn das Amis ad ea quā scripta erant de faciendo decreto: quo alexander deus esset: concedimus ait: alexan

philipp⁹ Ercillidas cum pyrrh⁹ eēt cum exercitu in spartiatar̄ solo: legat⁹ ad euīa missus impante Pyrrho ut

Dercili das aut regē suū cleonimum recipient: aut futur⁹ eēt ut cognolserent se fortiores alioꝝ eā nemine: apte r̄ndit: siquidē deus es haud metuim⁹: nullā. n. iniuria facimus: si nāt hō nobis certe nō ex melior.

Pyrrhus Emarathus cū Orōtes aspius cū eo eēt colloqui⁹ ac dixisset: qdā asperē Demarathē Orōtes ē usus: ni

Demara thus hil inq̄t: i me deliq̄t: nāq; ad grām: fūmonē hūt detrimto si sūt: nō q̄inimice ac maliuole: Itē cū qs iter

Orontes rogasset: cur q̄ ap̄c sp̄tiatas abiecerit clipeos: ignominia notat⁹. Quod si galeas thoracisq; abiecisset

Perseſ nō notant⁹: qm̄ iis inq̄t sui ipsoꝝ grā iduunt⁹: ac clipeo cōmunis ordinis cā. Psaltē quoq; cū audiret: in nullis

Emppes ep̄anetus eēt nugator uideſ mili. Et i quodā cōfessu interrogat⁹ utru ob stulticiā an pp̄ in opia uerboꝝ rateret: at stule⁹ i

euboīdas q̄t: silete n̄ p̄t: insup cō q̄s interrogasset: q̄re cū rex eēt: a sp̄ta exularet: qm̄ leges: inq̄t: sūt ea potiores. Et cū p̄les q̄

Eudamidas lareteſ in ipsum de exilio: nō tecum hospes ait: pugnabo: nam uita ordinari consumpti.

Archidami das Mppes ephor⁹ phyrmidos musici e nomē chordis duas bis p̄pēne excidit i quiēs: noli nūscā depravā.

Orōtēs Panetus atebat omnium & delictorum & criminum mendaces esse auctores,

Vboidas quosdam audiens qui alienām uxorem laudarent iis minime assentiebatur inquiens: nullū om̄io uerbum de uxorio ingenio apud externos esse oportere.

Eudamidas Vdamidas Archidami fili⁹ Agidol⁹ frater uiso i: academia Xenocrate iā seniore: q̄ cū familiarib⁹ di sputaret: interrogauit qui nā senex eēt: cui cū a quopiā respōsu eēt illū eēt & sapiētē uir. & ex eoꝝ nūc

Xenocra tes: puit. Atq; Xenocrates enī ad p̄posita q̄stionē diseruisseſ: finēq; fecisset: aderat Eudamidas: sed cū quidā ex suis

tētē ſixiſſet: cū nos adfumus: tūt finē dicēdi fecit. At pulchre iquit: si quidē hēc dixit q̄ opus erat cūq; iſ dixiſſet:

alexáder olympia at pulchrū fuerat audire. Nū et ad iſtū ait: cū cānat⁹ fuerit. Veniam⁹: & ut iteꝝ cānet rogem⁹: idē a quopiā

Thebani interrogat⁹ cur ciuib⁹ ip̄is bellū aduersus Macardonias decernētib⁹: quietē agere ip̄se téptet: r̄ndit: quia mihi o

pus nō ē mēdaciſ iſtos arguere. Et eū quis palmas de p̄sis suscepſas afferret: ad bellūq; hortareſ: ignorare mi hi uideris: iquit: q̄i idē ſit eū qui mille pecudes ſuparit: cū lupis quin q̄gita pugnare. ad hēc cū psaltes quidam

secūda fortuna uſus eēt. interrogat⁹ cuiusmodiſ ſibi uideret: magn⁹ iquit p̄ua i re demulſor. Præterea cū q̄s athēas laudareſ ſait & q̄s hāc ciuitatē digne laudarit. quā nemo et uictor dilexit? Arguo at quopiā dicēt la conas pegrinatiōe deterioris ſeddi: q̄p̄e qui a p̄iis legib⁹ excedat: at uos iquit p̄fecti spartam nō deteriores ſed meliores p̄ott̄ redimiri. Et cū p̄clamaſſet. alexáder i olympia exulib⁹ oib⁹ p̄ter thebanos reditū. i patrī amī patere. proclaimatio ait o thebani infortunata quidem est uerum gloriola. ſolos. n. i os alexander metuit.

- I**terrogatus quoq; quamobrem ante pericula musis immolarent: quo bonis inquit uerbis actiones cōtingant.
- V**rycratidas anaxandridis filius pcunctante quoipiam quamobrem ephori quotidie de contractib⁹ iura reddunt: quo etiam inquit inter hostes inuicem nōbis fidem habeamus.
- E**uxidamus cū q̄s pcunctareſ: cur de fortitudine leges sine scriptis seruarēt: nec scriptas illas iuueni bus legēdas dārēt: qm̄ assuefaciendi sunt: ait: ut probis actionibus potius q̄ scriptis attēdant. Id ē ato lo quoipiam dicente iis qui probitate uti possent bellum esse paci præserēdum. Ne quaq; per deos ait: sed hisce mortem uitæ anteponendam.
- R**ondas cum athenis esset. audisſetq; damnatum ocii quedam: iussit cum ostendi ſibi: qui multa libe ro digna homine damnatus foret.
- H**earidas cum enſem cote subigeret interrogatus an acutus eſſet inquit acutor calumnia.
- H**emisteas p̄dixit leōida regi futurā ipſi⁹ cōmilitonūq; ad thermophylas iternacionē. Erat.n.uates.
- C**ū at a leōida mittereſ lacedæmonia fitextu qdē: ut futuros caluſ nūciaret: re at uera ne ipſe quoq; periret: nequaq; ē paſſus: q̄ppe qui diceret: ego ad pugnādum ſum niſſus nō ad ferendum nunciuni.
- H**eopōpus ad illū q̄ interrogarat: quo pacto regnū q̄ ſecurissime tuereſ: respōdit: ſi participes amicos iuſta licetia auſtoritatib⁹ fecerit: & ne ſubdiſ afficiant inuria: pro uirib⁹ puiderit. Et ad hospitē q̄ diceret ēt apud ciues ſuos uocari ſe laconū ſtudiouſi: meli⁹ inq;: eēt tuor te ciuiū q̄ laconum ſtudiuſi uocari. Atq; aliоſ legato inquiēte ſe ob: id ſolū a ciuibus ſuis miſſū: q̄ ſolus laconicū uiuēdi mcrē ad amasse. Et utrū ait o xlie tua ne an alioz ciuiū uitæ melior eſt. Qui ubi ſuā meliorē eē respōdiſſet. Quoniā igi tur inq; mō hæc urbs ſeruari q̄at: ubi in magna multitudine unus ē: duntaxat bon⁹. Itē quoipā dicēte ppter ea ſuari ſpartā: q̄a reges ſcirent imperare: minime ait: ſed eo magis qd̄ ciues ſcirent parere. Et ad pylios q̄ maioris ei honores decreuiffent: ſcripſit: mediocris honores tpe augeri: imoderatos at euanelcere. Ad hæc cum quis mirum ei ostentaret: p̄cūtareſurg: an & firmus & altus eſſet: minime inquit ſi mulierum ſit.
- H**ericyon e delphis ueniens uifis in Iſthmo philippi caſtris: q̄ anguſtias cepiſſet: malos ait ianitores uos o corinthii pelopōnēſus habet.
- H**ectamenes cū eēt ab ephorib⁹ morti adjudicat⁹: abibat ſurridēs. Atq; ex aſtati⁹ quoipā interrogante: an ēt ſpte iura contemneret: minime inquit: at geſtio: quod hæc mihi multa ſoluenda eſt: quam nec efflagitarim ab aliquo: nec acceperim mutuo.
- I**ppodamus quo tpe Agis aduersus archidamū inſtruebat acie ſimul cū Agide dū ſpārtā miſſus: quo illic q̄ opus forēt: pſtareſ: at hic ait. Nōne pſclarious obibo diem: ſi pro ſparta me uige gellero: erat aut natus anintim ſupra octogētiū. Poſteaq; armis ſumptis: ſtans ad regis dexteram pugnādo morieſ.
- I**ppocratidas cū Caria ſatrapes ad eum litteras dediſſet qd̄ lacedæmoni⁹ uir quorundā inſidiatiū cōſcius inſidias tacuerit: addidiſſetq; quonāmodo illo eſſet uſu⁹: ad eū reſcripſit. Si tu quidē magno a liquo bono hoīen affecisti: interime. Sin at nullo: e ſolo eiice pinde atq; timidū ad uirtutē. Et cum ei alioq; occurriſſet adoleſcens: quē amanter: quidā ſeqbaſ: ruboreq; adoleſcens: ille pſunderetur: cum talibus ait: incedendum eſt: quibus cum uifis eundem ſiſ colorem ſeruaturus.
- A**llicratidas classis p̄fēctus cum a Lyſāndri amicis rogareret: ut unū quedā ex inimicōz nūero ene- candū ſibi aſſentireſ: & qnquaq;inta ipſe talēta acciperet: & ſi uaheſter ei pecuniis ad nauteq; ob ſonia opus erat: haud tñ cōceſſit. Et cū Cleāder cōſiliari⁹ dixiſſet: at eqidē accepifſem ſi tu fuifſem: re- ſpōdit: & n. ego quoq; ſi tu eſſe. Id ēt cum uenifſet Ad Cyρ ūniorē ſardis: erat. n. Cyrus lacedæmoni⁹ ſo- cius: ob classis pecunias primo die nūciari iuſſit adire ſe Cyρ ūelle. Quē ubi bibere audiuit operiar inq; quo ad biberit. atq; tunc qdē ne inurbanior uidereſ. abiit: poſteaq; accepifſet nequaq; fieri poſſe. ut die illo eū cōueniret. poſtridie uero cū eū rūſum bibere audiit. ac ſe minime admitti. ubi dixiſſet nō ita ſtudēdū eſſe accipi endis pecūniis. ut q̄cquā ſoret idignū ſparta faciundū. Ephesum abiit multa iis mala imp̄catus. q̄ a barbaris pri- mi eſſent in deliciis habit. ac illis q̄ eos docuiffent cōtumeliam ac p̄bum q̄b diuinitas pati. Iurabatq; ad aſtantis ſe cū p̄imum ſpartā puenerit. factuz oia pro libertate græcoz quo & maiori terrori barbaris forent. & cessa rent orare illoz uires. qbus ipſi inuicē utantur. Interrogatus ēt q̄les uiri eſſent Iones. ſerui inq; boni ſunt. libe- ri at mali. Et cum a Cyro ſtipēdiū militib⁹ p̄mitteret: ad ipſum at munera. ſtipēdiū ſolū accepit. mūera re- misit ingens haud oportere priuatā ei. amicitia ſecū eſſe ſed q̄ cum oibus lacedæmoniis cōmuñis eēt ſecū etiā exiſtere. Idem cū ad arginusas foret claſſe dimicatur⁹. dixiſſetq; hermon gubernator bonū eſſe inde abnau- gare. nam tr̄iремes atheniēſium eē multo pluris. inq; & quid nā hoc: at ſuga cum turpis eſt tum ſparta detri- mentoſa: uege manendo uel mori uel uincere eſt optimū. Ad hæc factis ſacrificiis cum audiſſet ex augure ſcīn- tillis portendi uictoriā exercitui. imperatori at mortē. nihil deterius ait. nō præter unum ſparta. Nā mie mor- tuo nihilo erit patria deterioſ: ſed cedente hostibus deterioř eſt futura. Itaq; pre ſe declarato Cleandro duce adortus nauali pugna præliando interit:
- L**eombrotus Paulaniz filius cum peregrinus quidam cum eius p̄atre de uirtute cōtenderet: hucſq; ait. te pater eſt melior donec etiam tu genueris.
- L**eomenes anaxādrida filius homez aiebat lacedæmoniog; poetā eſſe. at Hesiodum helotum atq; ſeruoz. Nā altege rei bellicaz altege agriculturaz p̄cepta reliquifſe. Idem cū ſecifſet diege ſeptē cū ar- giuſ inducias ſeruato tpe eos qm̄ ſcēderibus fiderent. dormietis tertia nocte adortus alios interemit:

alio's egit in seruitutem. Cum uero obiurgaretur quod iusserantur transgressus esset. aiebat ad dierum iusserandū minime noctes addidisse: ac maxime qd quoquo qm malo hostes afficerit: id tū apud deos: tum apud hoies cā putari iudicioq̄ antiquis. Verē ipse argis cāi' urbis ḡa foedera frēgerat: frēstrat' est: qm mulieres iis q̄ a sacris arma detrahērent: sumpfere de ipso ultionē. Et ad postremū capt⁹ mēte paruo abrepto gladio se ipse ī cedit a pedū iuncturus in localia usq̄ loca: uitamq̄ reliqt ridens atq̄ locabund⁹. Et cū uates dissuaderet exer-
citū in argiuo' urbē duci: redditū. n. futu'ḡ turpē: ubi ad urbē accessisset: uidissetq̄ tū portas clausas tum mu-
lieres in niuris stātes. hic tibi ait reditus turpis uidet' esse in quo uiiris mortuis uxores portas clauerunt. Idē ad

Samii

argiuos cū cōuitis obiurgātes tāquā periuge & impiū. Maledicēdi inqt mihi uobis ius ē: mihi uero uos male
afficiēdi. Samioz̄ āt legati cū eū rogarent: ut aduersus Polyeraten tyrānum bellū gereret: obiq̄ lōgiore ora-
tio' uterent' tēx oratiōe inqt uestra: q̄ qd ab initio dixeritis: haud memini. Propterea uero necq̄ mēdia intelli-
go: summā āt nequaquā pbo. Prædo insup cū in lacedāmoniōe agrū fecisset incursum: diceretq̄ ubi captus
est: id propterea ē a me facilitatū: qm alimentū qd pberē militib⁹ nō habebā. Itaq̄ ad eos q̄ haberēt nec spon-
te darent: ablatur⁹ ueni p deos inqt malicia celer est. Atqui nequā hō quīspā cū maledictis eū honoraret: cer-
te ppterea inqt in oēs ipse maledicis: quo respondentes nō latē tēporis habeamus de tuo uitio loqndi. Et cū
ex ciuib⁹ quidā diceret oportere bonū regē mitissimū prorsus eēt Ita inquit: qd cōtēptū non sit. Idem cum ī
longā ægrotationē traheret: expiatoribusq̄ ac uatib⁹ fidē quā minus antea cōsueuerat: adhiberet: ob idq̄ qui
spīā miraretur: qd miraris inqt? Nō. n. idem nunc sū: q̄ tunc erā. Cū ergo idem nō sum: nec eadē etiā probō.
Ad hac cū sophista qdā de fortitudine plurima uerba faceret: risit is quidē. Dicente āt sophista qd rides Cleo-
menes: cū & me de fortitudine dicēte: audias: & ipse rex sis: qm inqt o hospes si itundo quoq̄ de fortitudine
loqret': idem hoc facerē. Sin āt aquilæ oratio eēt: uāhemēter gescerē. Arguius quoq̄ dicētib⁹ priorē conflictū
rursus eū pugnatuz: miror inqt si triū syllabaz additione meliores nunc es̄tis quā antea fueritis. Atq̄ cū qui
spīā in eū coucio uteret: diceretq̄ delicate⁹ es o cleomenes: at meli⁹ est inqt q̄j iniustū esse: ueḡ tu pecuniaq̄ es
studiosus: & si tibi abūde ex sunt. Et cū psaltē ei cōmēdare q̄s uellet cū allas uiuz laudaret tū psaltē eum ēē grā
coz optimū dicebat: hic āt quopiā ex iis q̄ prope aderat: ostendo: p deos inqt hic est apud me faciūdi iuris ar-
tis ex oīum optim⁹. Præterea cū Mæander sami tyrānus ob psalz impetū ad spartā fugisset: ostētassetq̄ q̄cūq;
aduexerat: aureaq̄ & argētea pocula: & quot uellet: elargiret: nō solū nullū accipit: sed ēt ueritus ne interali-
os quodā oppidanos distribueret ad ephoros pfectus meli⁹ ait sparte esse: ut suus hospes samius & pelopon-
neso abiret: ne illius suasionib⁹ spartiataz aliqs malus efficeret: ii uero optēperantes Mæandrū eodē die pro-
clamantes expulerunt. Insup cū q̄s dixisset: cur argiuos q̄ sapīus uobis cū bello contēdunt nō e medio pos̄t ui-
scoriā sustulisti? Quoniā si e medio sustulissimus inqt: nō haberemus q̄ iuuentutē tanquā exercerent. Idē cū
quis p̄cunctaret: quāobrem spartiatæ hostiū spolia diis nō offerent: quoniā inquit a timidis sunt.

Cleome-

nēs

Labotus

feotychi-
das

Ieotychi-
das

Leon

Leonidas

Gorgo

Thermo

phyle

c Leomenes cleōbroti fili⁹. cū ei gallos pugnaces quis daret diceretq̄ eos esse eiūmodi: q̄ pro uistotia
pugnādo interirent: ppterea inquit ex iis mihi aliquos dato: q̄ interimant: illi. n. sunt hisce meliores.
Abotus cū quis longiore oratiōe uteret: ait: Quid mihi p̄d paruis rebus magna sacrificia? Nā
quantum tēi sat fuerit: tantum tibi dicendum est.

Eotychidas ille primus cū a quopiā ēē facile mutabilis diceret: pp rēposta inquit: nō quēadmodum
uos es̄tis ob uestrū ipsoz uitiū. Ad eum uero qui interrogabat: qm quis pacto maxime p̄fentia bona
tueatur: Respōdit: si nō oia fortuna crediderit. interrogatus quoq̄ qd maxime liberis pueris discen-
dum eēt: ea inqt: quācū sint eis cū in uitros uenerint: profutura. idē p̄cunctante quopiā quā ob cauſā inīhimo
spartiatæ potu uterent: inquit: nē pro nobis alii sed pro aliis ipsi consultemus.

Eotychidas aristontis filius cū q̄s dixisset demarati familiares in eū male dicere. p̄ deos inqt nequaquā
miror. Nam bene dicere nemo istoꝝ possit. Ad propinquiorem āt portam cum draco esset clavi ad
uolutus: uatesq̄ prodigium esse affirmarent: minime id mihi quidem uidetur: inquit. At si clavis dra-
coni esset aduoluta: prodigium forst. Et ad Phisippum tenebrarum mysteriorum cultorē q̄ uāhementissima
mēndicitate premieretur: ac diceret tñ fore: ut ii qui apud se disciplinæ mysticæ operā dedissent: felicitatē post
mōrtem consequerentur. Quidnā ergo ait: o fatue non quamprīmū moreris: quo a miseria flātu paupertatisq̄
quiescas? Cum quis autem esset p̄cunctatus: eur hostium arma diis immortalibus non offerent: quoniā in-
quit quā ob possessorum timiditatē uenati sumus: nec a iuuentute uideri nec diis offerri dēbet.

Eon euryeratidæ filius interrogatus qua quis urbem habitans tuto habitat: ubi inquit neq̄ plura in
colentes possidebunt neq̄ pauciora: & ubi ius firmitatem roburq̄ accipier: iniuria uero infirmitatē
ac imbecillitatem. Atq̄ in olympia cum cursorēs intueretur: qui ut emitterentur festinarent: idq̄ quo
plus lucri assequerentur: quanto ait magis pro uelocitate quam pro iusticia cursorēs student. idem cū quis
de rebus haud inutilibus uerba fecisset intempestiue. Non opportune hospes inquit: opportunō uteris.

Eonidas anaxandridæ filius & cleomenis frater ad quēdam qui dixisset: p̄xter regiam dignitatē
alio nūhī nobis p̄stas: at ni uobis inquit: melior extissem: dignitatē regiam adeptus nō essē. Et
cum uxor gorgo p̄cunctaret: quo tempore ad thermophylas cū persis pugnaturus egrediebas:

siquid sibi p̄cipere: inquit: ut & bonis nubas & bona parias pignora. Dicentibus autem ephoris eum pau-
cos secum ducere ad thermophylas: haud inquit: paucos ad quod p̄ficiūm negotium. iterum cū ii dixi
sent: nunquid aliud facere decreuisti? quid nam inquir: aliud quam barbarorum trāitus uerbo impediturus:

re uero pro gracie interiturus? At qui in thermophylis cum iam esset: ait ad commilitones: dicunt barbarum in proximo esse quare tempus non est terendum. iam. n. aut uinci a nobis barbaros aut nos mori libet. Et quo piam dicente a barbarorum sagittarum iactibus neq; solem ipsum intueri licere: propterea inquit eo id grati⁹: quod sub umbram cum iis pugnabimus. idem cum aliis dixisset. adiuncti prope nos. ergo inquit nos quoque prope illos adiuncti. ad hanc cum quis dixisset o leida aduersus multos cum paucis dimicaturus ades. Si me inquit multitudini fidere existimatis. ne omnis quidem gracia satis est. breuis enim pars est pro illorum multitudine. sin autem uirtutibus uel hic numerus satis est. alio uero eadem dicente attamen inquit multos me cu traho ut morituros. Praterea cum xerxes scripsisset. licet tibi ubi tecum institui q; cum deo pugnae malis habere gracie principatum. rescripsit leonidas. Si qua in vita honesta sunt cognosceres. abstineres. profecto ab alienarum rerum cupiditate. apud me uero longe plus ualeat mors ipsa pro salute gracie. q; principatus i gracos. Rursum cum xerxes scripsisset. Mitte ad mearma. rescripsit. Veni. & accipe. Et cum iam hostes adoriri uellet: ac magistri equitum dixissent: alios ei socios expectandos esse Non. n. ii adiuncti: inquit: qui sint pugnaturi an nescitis eos solos pugnare aduersus: hostes qui & uerentur & metuunt reges? Milites autem monuit: ut pranderent tanq; apud inferos cænaturi. Insuper interrogatus cur vir fortissimi illustrem ac præclarâ mortem obscuræ uitæ anteponunt: quoniam inquit: altege naturæ altege sui ipsorum propriu[m] putant. Et cu ex libes uellet icolumes: sciretq; perspicue illos id minime toleraturos scuticis incertis epistolis cuiq; datis eos ad ephoros misit. Item. cum ex adulteria aetate tris seruare uoluisset: ii re cognita eas epistolas accipere noluerunt. Quin unus dixit non nuncius sed pugnator secutus sum. Secundus istic inquit manens melior sim. At tertius. Non equidem post hosce ait: sed antepugnabo.

Locha/
gus
Lycurg³

I Ochagus polyamida ac sironis pater cum ei esset a quodam nunciatum e duobus filiis alterum mortuum esset: diu sciebam inquit cum mori oportere.

I Ycurgus legumlator uolens ab inueterata p[ro]ficiencia uiuendi consuetudine ciues in temperatiorem uitæ ordinem traducere: & honestos probosq; efficere: erant. n. iactii & sumptuoso & delicate: duos enutriuit catulos eodem patre ac matre genitos: quoq; alterum dimissum: domi edacitati crapulæq; assefecit: altege secū dicens uenationibus exercuit. Deinde iis in concioné actis uesper illic posuit & quedam gula irritamenta: subinde leporē dimisit. Cum uero consueta uterq; petiisset: & alter cepisset leporē ait aspicitis o ciues: q; eodē nati genere instituto uita q; uahementer inuicem dissimiles differentesq; eualerūt: quodq; ad res honestas atq; illustres artificiosior existit exercitatio q; natura. Sed seruit aliqui non eos adductos catulos: qui eisdem parentibus nati essent: sed alter ex cicuricus alter ex uenatoriis: deinde deteriore natum gene re uenatoriis exercuit: at meliore natum lurchationibus solum assuefecit. Inde uterq; ad quæ fuerat assuetus impetum cu fecisset: essetq; declaratum: quanto educatio & ad bonū & ad malū adiumento sit. ait lycurgus: Sic nos quoq; o ciues splendor generis quem multi admirantur: herculisq; posteritas nihil adiuuat: ni eage se rimus: quapropter ille omnibus se hominibus clariorem nobilioremq; ostendit: & id quidem si res honestas per omnem uitam exercemus ac discimus. Idem solo diuiso & in omnes æqua portio[n]e sorte[n] distributo: seruit aliquando posteriore tempore cum ex peregrinatione per agrum nuper demessum transiens positos acer nos similes æqualesq; uidisse: affectum letitia surrexisse dixisseq; ad astantis. Quam omnis laconica multoq; stratum uidetur esse: qui eam modo diuiserint. Et cum ad æs alienum rescindendū hortatus aggreditur etiam omnem suppellectilē ex æquo diuidere: quo inæqualitatē omnino & dissimilitudinē tolleret: intuens lacedæmonios grauiter ac moleste ferre manifestā oblationē nummum tum aureū tum argēteum infirmum irritūq; effecit: ac ferreo solo utendum imperauit: ad cuius solutionē definiuit: ut ad id usq; quod necessariū foret: totam substantiam haberent. Quo quidem factio omnis iniuria e lacedæmoniis est eiecta. Nam nec furari: nec corrumpere muneribus: nec alium priuare aut rapere quispiam amplius quicq; poterat: quidem id neq; occultare: neque possidere iucunde neque uti sine periculo neq; aut exportare aut importare tuto quiret. Ad hanc inutilia ex urbe omnia superuacaneaq; exegit. Quare neq; mercator neque sophista neque uates nebuloue neque rerum laboraturum artifex spartam ingrediebatur. Nec. n. nūmani apud eos qui esset in usu: lycurgus cōcesserat: sed ferreum duntaxat constituerat: quod mina est æginensis ponderis: ualoris autem æreorum quat[u]r. Et cum aduersus delicias bellum aggredi diuinitarumque desiderium auferre animo uolutaslet: conuiuia introduxit. Itaque ad illos qui percundarentur: q; obrem hæc constituistet. & cu armis minutatim ciues diuisisset. quo inquit alacriter ac facile imperia admitterent. ac siquid tumultuantur: paucis daretur erratum. & ut etiam ex æquo cibus potusque esset nec ullis potulentis esculentisue. præterea nec strato aut uasis aut alia q; piam re omnino diues pauperi antecellat. Cumque diuinitas negligendas contēnendasque reddidisset. quippe qua nemini nec usui nec ostentationi esse possent. dicebat ad familiares. q; pulchrum est o socii ex operib; diuinitas demonstrare. cuiusmodi uero sunt. quoniam cæca. Insuper curam adhibuit. ne ante cænatis domi facultas esset ad conuiuia proficiisci. aliis esculentis potulentisue repletis. Vituperabant autem cum reliqui perinde atq; incontinentem: & ad communem uitam demollitum: qui minus secum aut biberet aut ederet. Multabaturq; is. qui manifesto esset depræhensus. Itaq; Agis diu posteaq; rex creatus est militia reuersus: debella uerat enim Athenienses: cum uolens uno die apud uxorem cænare portiones accenseret: eas tribuni militum non misere. Quod cum ephoris innotuisset: ab iis multatus est. Huiusmodi ergo constitutiones cum locupletes inique molesteque tulissent in eum insurrexere: maledictis iactuque insequentes. quippe que in lapidib;

Agis

Minerua uellent obtruere. Pulsis autem e foro elabitur. Et aliis anticipato itinere i adem defugit Mineruæ calcicece. Et
Aleander cum retro faciem uertisset: eius oculum baculo alcander insequens eruit. At hunc publico decreto cum accepisset ad cruciatum: nec male affecit: nec reprehendit quin potius eum uitæ uictusq; socium habens reddidit nō modo laudatorem cum sui ipsius tum etiam cōis uitæ ac uictus: uerum etiam totius uiuentis morūq; instituti studiosum. Illius uero calamitatis monumentum in sacello chalcioœca Mineruæ statuit: quam optileti appellauit: oculos enim Dores optilos dicunt. Idem interrogatus cur scriptis legibus nō eset usus: quoniam inq; eruditæ ac prouecti necessario instituto quod pro tempore usui est: probant. Itē quibusdam percunctantibus quare culmen ædibus securi imponendum imperarit: ualua autem serra dūtaxat nulloq; alio ferramēto: quo inquit ciues omnibus in rebus quas in ædes important: mediocritatem seruent: nec habeant ex eis quicq; quæ apud alios habentur in præcio. Ex qua quidem consuetudine Leotycheden ferunt qui primus spartæ regnauit: cum apud quæpiam exnaret: uidissetq; domus tecti apparatus & sumptuosum atq; tabulatum: hospitem rogasse: an quadrata apud eos ligna nascerentur. Interrogatus etiam lycurgus quamobrem aduersus eosdem hostes sepius expeditiones ducendas prohibuissent: quo ue sapius inquit: repugnare consuescentes bellādi peritiam caperent. Quare Agesilaο quoq; regi non mediocri dandū criminis uisum est q; continuis in boetiā irruptionibus ac pugnis thebanos instruxerit: qui lacedæmoniis resisteret. Propterea lauicum Antalcidas cum eum uidisset. Per pulchrnm ait: doctrinæ a thebanis mercedem recipis: quibus uel inuitis ac nesciis pugnandi disciplinam tradideris. Alio etiam quarente quamobrem uirginum corpora cursibus & luctationibus ac discorum iaculorumq; iactibus exercuisset: quo inquit: radicatio gignendog; robusto principio in robustis sumpto corporibus pulcherrime germinet. Ipsæq; partus robuste perferentes & facile & pulchre doloribus resistant: ac si qua necessitas acciderit: possint & pro seipsis & pro natis & pro patria pugnare. Et cum uirginum in pompis nuditatē quidam reprehenderent atq; causam quererent ut inquit: iisdem quibus uiri studiis exercitata nulla eis recedant neq; corporis uel uiribus uel ualitudine neq; animi ambitione ac uirtute & ut etiam ob extera gloriam sint animo elatiore. Itaq; de gorgone uxore leonide huiusmodi quoq; responsum traditur. Nam cum quædā: ut uidetur peregrina ad eam: dixisset: solæ nos lacanæ uiris imperatis: respōdit: solæ n. nos uiros parimus. Et cum eos qui nubere noluissent: a spectaculo gymnicis i ludis prohibuisset: eisdēq; ignominiam addidisset effecit: ut gignendis filiis q; diligentissime prospicerent. Nam eo honore atq; obseruantia quam senioribus iuniores praftant: illos priuauit & illud in Dercyllidan dictum quāuis spectatus imperator esset: reprehendit nemo. Etenim aduenienti quispiam & iunioribus subsellium nequaq; cessit: inquiens. Nam nec tu mihi qui cederet: genuisti. Percunctate autem quodā cur sanxisset nuptui pueras sine dote dari? Quo inquit neq; ob egestatem sine uiris ulle dimitterentur: neq; propter opulentiam expeterentur: sed quisq; poti⁹ spectato puella ingenio ac moribus in capienda uxore mueretur. Ob id autem ornādi etiam studium ex urbe amouit. Idem cum nubēdi tenipus certum statuissest tum mulieribus tum etiam uiris ad eum qui huiusc rei causam quereret: respondit ut partus ei adultis geniti ualētiores essent. Ad illum uero qui miraretur: quod uirum simul cum nupta cubare prohibuisset: imperassetq; ut plurimum diei cum æqualibus una esset: noctes autem totas quiesceret: cum sponsa uero & clami & non sine pudore congrederetur: ait: ut & ualentiores corporibus quandoquidem ad latitatem usq; non coiuerint: & amādo semper sint noui: natosq; robustiores praestant. Ad hæc odorūm prætiosumq; unguentum amouit perinde atq; olei contagium ac perniciem. Itemq; si gendi artem tāquam sensus assentationem. Et omnibus cultus ornatusq; corporei opificibus spartem inaccessibilem fecit: peride uiri artis prauitate artes inquinantibus. Tanta uero illis temporibus mulierum erat pudicitia: tantumq; aberat ab ea quæ posteris sacerulis secuta est: mulierum procluitate: ut incredibile sit eas superiorē tempore adulterio obnoxias extitisse. atq; Gerade cuiuspiam hominis spartiatæ uetusissimi dictum celebratur: qui rogatus ab hospite quid apud eos adulteri patientur: nam se nullam uidere legem hac de re a lycurgo latam: inquit nullus o hospes adulter apud nos fit. Subdente autem illo at si fieret: idem inquit Geradas: Nā quo inquit modo adulter fiat spartæ: ubi diuitiæ deliciae cultusq; omnis ornatusq; corporis ignominia ē. Verēcindia uero ac deorum magistratuūq; obedientia & habetur in p̄tio: honoraturq; in primis. Idem lycagus ad eum qui popularem principatum in urbe constituendum hortaretur. ait tu primus in tuis ædibus popularem principatum facito. Percunctante uero quopiam q; obrem parua adeo tenuiaque deorum immortaliū sacrificia statuissest. quo inquit nunq; ab honoranda diuina re desistamus. Et cum ea sola certamina in quibus manus minus tolleretur: exercere ciues iussisset eiusce rei causam percunctanti quo nullus ipsorum ait. laborando defatigari assuefcat. Interrogante etiam quodam quare frequenter castra mutanda iuberet: ut maiore inquit detrimento inimicos afficiamus. alio iterum quarente cur turris oppugnare prohibuisset: ne inquit aut a muliere aut a pueru aut ab aliquo huiusmodi homine fortiores interrimantur. Item consulentibus thebanis de sacrificio ac luciu: quem leuchotheæ præstant: consilium deditut si quidem deam ducerent: haud lugerent. Sinautem hominem arbitrarentur: num perinde ac deo sacrificarent. Rursum quarentibus ciuibus quo pacto hostium impetum repellamus: si pauperes inquit fueritis: nec alter magisquam alter interrogetur. ac iterum de muris quarentibus inquit eam urbem quæ uiris non lateribus cincta esset: sine muris nequaquā esse. Præterea spartiatæ diligentiam come adhibebant quoddam lycurgi de hac re dictum celebrantes: quod & pulchros coma magis decoros: & turpes formidabilioris faceret. Monebat autem qui belli in fugam uertissent hostes uicissentque: eo usque insequerentur: quoad foret nictoria confirmat: deinde cōtinuo redi

tum sacerent: nū modo non moris græcanici esse inquietis illos qui censisset enecare sed ea quodq; ēē utilitatem q; cū hostes scirent lacedæmonios eis parcere qui caderent. sustinetis uero tollere. fugiendum: utilius q; manēdū esse ducerent. Atq; pœuctatē quoipā quāob rē hostium cadavera spoliāda ueuisset. ne circa spolia tēpus terētes ingt haberēt in pugnādo negligētū. qn pōtius paupertatē una cum ordine seruarent.

I Ysander cum a Dionisio siciliae tyrāno ad eius filial prætiosi sumptuosioresq; amicis missi essent eos nequaquā accepit inquietis uereri se. ne hisce turpiore uiderēt. At paulo post ad eundē tyrānum ex eadē urbe Aristas amissus cum ad ipsum quoq; Dionysius duas mississ stolas. iusissetq; utrā mallet. accl peret ac portaret ad filiā ipsā inquit illā melius electurā quare utraq; accepta habuit. Acer itē Lysander cauillator & admodū decipiendo uarius ut pote q; & iustum in eo qd̄ conductit & honestum i cōmodo collocaret aiebat uerum p̄stare mēdaciō. Vtiusq; autē perinde ut expediret. & æstimationē & prætium definiri. Ad eos uero a quibns uituperaret. q; plurima decipiendo ageret perinde atq; degenerasset ab Hercule. quodq; res nō aperto marte efficeret sed dolo surridens respondebat quo leonis non assequeretur uulpis pellē assuendā esse. Et cū ab aliis accusaretur: quod quā Miletii iuratus fuerat: nequaquā obseruaret: aiebat puerorū ēē talis decipe re: uirorū antē iureiurādo. idē ubi ad capræ flumen athenienses ex insidiis uicisset: ac eos p̄fisset fame urbem cepit: scriptisq; ad ephoros: athenæ capti sunt. Ad argiuos uero qui de soli finibus cū lacedæmoniis discep tarent: seq; iustiora iis loqui dicent: districto gladio qui huius inquit ius habet: optimē de soli finibus disse rit. Boetios quo tēpore per eorum agrum transiret. tumultuātis inter se intuens misit ad eos percutētātū: utrū rectis hastis an declinatis per ipsosq; agrum iter ficeret. Et cum uir magarenis in publica cōcione audacius dicendi licetia apud eum ueteretur. tua uerba o peregrinat inquit ciuitatis indigent. idē ubi corinthii defecisset: ad eorū muros prosectorus cum lacedæmonios timidiusculos adoriendo aspiceret. lepusq; uisus ēē fossam transiens. nō uos pudet inquit o spartiatæ huiusmodi hostes formidate: ad quoq; moenia lepores ob oriosam iner tēq; uitā dormiunt. Ad hac in samothracia oraculū ei petenti sacerdos ut sibi diceret iussit quod iniquissimū esset a se opus in uita ppetratum. Quare Lysander interrogauit utrum tuo an deorum iussu facere hoc oportet. Illo aut̄ pra metu iussu deorum inquiete: Tu ergo ait absis eminus: & ego illis iniquitatem enarrabo. si p cunctentur. Itē cū a persa interrogaretur q̄ potissimum remp. laudatet eam inquit quā fortibus ac timidis præmia digna reddiderit. Ad eū uero qui dixisset ipsum a se & landari & defendi: duo inquit boues mihi in agro sunt. Vtrosq; autem silente: plane scio. & qui nihil operaretur & qui operatur. idē cum a quopiam conuiciis a ficeretur ait dicitu crebrius peregrinelle dicitu nihil omittens. si tuum iis malis euacuare animum possis quo rum plenus uideris esse. Atqui postero tempore cum post eius obitum in contractione sociali Agesilaus uenisset in Lysandri ædes quo litteras de ea controuersia consideraret. eas enim Lysander apud se seruabat: repe ritissq; libellum ad lysandrum de repu. scriptū ut oporteret ab Euryprotidis ab Agiadisq; regnū auferre atq; in medium ponere & ex optimatis electionē facere quo non herculis posteris sed illi potius dare: ut honos qui talis foret uirtute iudicatus. qualis hercules extitisset. cū ob eā etiam ille in diuinos honores sublatus esset. Et hanc quidem orationem adere & ad ciues efferre aggressus est quo inde demonstraret. quod latebat quālis lysander fuisset ciuis: & id quidē iis agens in lysandri amicorum calūniam: at aiunt Cratides qui per id tēporis princeps inter Ephoros esset ueritum ne oratio si lecta foret: assensionem ficeret: reprehendisse. Agesilaū dixissetq; non lysandrum effodiēdū ēē: sed eā potius orationē callide p̄suasiueq; cōpositam una cum illo defodienda: Ad hac illi qui eius filias p̄crati fuerant: deinde post obitum quoniam quē diuitem existimat̄ colebat ubi iustum ubi frigi ad probum ex paupertate cognoscēt: despiciebant.

m Amertes missus legatus cuim a quopiam ex illius loci hominibus laudibus summis efferetur q; amicis pluribus abundaret interrogauit an ex ploratum haberet quonammodo abundans amicis pluribus periculum facturus sit. id alter cū itē discere quereret aduersa inqt fortuna expimētū faciet.

n Icander cum quidam dixisset argiuos male de ipso loqui. Num ergo inquit dant poenam qui de bonis loquuntur male. Periculante autem quopiam quare comabarbariæq; nutrissent quoniam inquit proprius ornatus uiro est omnium pulcherrimus ac minime sumptuosus. Et cum ex atheniensibus quidam dixisset ocium Nicander a dmodū admittitis: uera inquit narras ai non quēadmodum uos: ut acciderit studemus negotiis.

P Antheodas legatione in asia fungēs ostētantibus ei quibusdā murū & magnū & sublimē p deos iqt peregrini. pulchra ē mulieræ domus. idē in academia cū philosophi multa seriacq; differenter ac deide Pantheodē interrogarent quid hi sermones ei uiderentur qd uero aliud inqt quā boni ceterū utilitas habentes nihil: si minus uosip̄sis utamini.

Ausaniæ cleombroti filiis deliis aduersus athenienses de insula disceptantibus dicentibusq; ut secū dū suā ipso legē neq; mulieres i insula piūt: neḡ mortui huānf. Quonā igit: iqt pacto hæc patria uobis sūt q; neq; fuit uelz illus nec erit. Ex lib⁹ at hortātib⁹ ut aduersus atheniēles exercitū duceret dicētibusq; cū de ipsi⁹ laudib⁹ i olipiaciis ludis p̄diearet solos atheniēles aduersus eū iſibilasse. qd nā igit existimatis: iqt eos facturos si male affecti fuerit: q; bene affecti iſibillat. Et quoipā pœuctatē cur Tyrteū poetā ciuitate dōarint quo iqt nunq; pegrinus nobis p̄esse uideatur ad eū quoq; qui cū corpore esset insirmus: consulet aduersus hostes terra mariq; dimicandum uisne igitur: inquit te ipsum exutis uestibus ostendere: qualis es:

Lysander
dionisi
us
Aristas

Miletii
Capra
flumen
Atheni
enses:
athenæ
argui
Boetii
Megarē
sis
Corithi
samotra
cia

agesilauſ

Euripto
tidæ
agiadæ
Hercules
Cratides

Panthe
odas:
asia
achade
mia
Pausani
as
Delii
atheniē
ses

Tyrteus

Medi
Platæ
Pausani
af
Tegæ

Pædare/
tus

Plista/
chus

Luscina
plisto
nas
Polydo
rus
Messena
Argiu

Polycra
tidas

Phœbi
das
Clitori

telecer

Charila
us.

Lycurg⁹

q nobis pugnandum consulas. Idem sumptuositatem uestis in barbarorum præda cū qdā ad mirarentur : me lius esse inquit ipsos esse multifaciundos q̄ quæ multifaciunda sunt possidere. at post uictoriā de mediis ad platas iussit præparatam persarum cænam suis apponendam. Quæ cum mirabili sumptu eēt: per deos iquit. lux cho est perles: qui cum tam multa haberet ad massam nostram ueniebat.

Ausanius plistonactis filius ad illum a quo esset interrogatus. q̄ obrem ex priscis legibus nullam apd ipsos mouere liceret. quoniam leges inquit uiris non legibus uiros oportet dominari. Item cū tegæ post exilium lacedæmonios laudibus efferret: ait quispiam cur igitur non mansisti Sparta. sed fugi si potius: Quoniam ne medici quidem inquit: apnd eos qui bene ualent sed ubi sunt ægrotantes uersari con fuerunt: Ad illum uero qui ab eo pcunctaretur: quo pacto thracas uincere quiret: si medicum inquit constitue rimns ducē. Et cum medicus eum consideraret: deceret q̄ nihil habes mali. Non enim te medico inquit utor. Idem cum ab amico quodam reprehenderetur: q̄ in quæpiā medicum malediceret: nec eum tamen exptus nec illa affectus iniuria: quoniam inquit si essem istum expertus minime uiuerē: Insuper cum medicus ei dixisset: senex es factus: quia inquit non sum te usus medico. Dicebat etiam hunc medicum eē optimum: qui non sine ret ægrotantis morbo marcescere: sed q̄ cellerime sepeliret.

Aedareetus dicēte quopiā magnum esse hostium numerum. Ergo inquit eo maiorem gloriā conseque mur: quo pluris enecabimns. Quedā uero intutus: qui tæstī molis natura erat: tamen propter modiū laudaretur a ciuibus: ait nec uiros mulierum similis laudandos esse neq; uirorum mulieres. nisi mulierem necessitas: aliqua coegerit. Idē cum in trecentorum numerum non esset electus: qui honos in urbe ordine præstabat: hilaris subridensq; abibat. R euocatus autē ab ephoris & quid ridet interrogatus iquit quoniam urbi gratulor: quæ me trecentos meliores habet ciues.

Listarchus leonidæ filius ad eum qui interrogasset: q̄ obcausam a primis regibus minus appellaretur p̄ quoniam inquit illis erat opus rege agide: at illorum posteris nequaq;. Et cum quidam patronus cau sarū ridicula diceret non cauebis inquit: perægrinæ continua ridicula quo ipse nō fias ridiculus. quē admodū ii luctatores fiunt quise continuos in luctando præstant. Itemq; eum qui luscinam imitaretur: inben tius ait hospes luscinam ipsā audire. Dicēte at quodā ipsū a quopiā maledico laudari: miror id qdē ait. ni me fortasse mortuū ei q̄s uicariat. Nā bene loq; de uiuo nemine ille potest.

Listonax Pausanæ filius cū atticus qnidam rhetor in scitiam lacedæmoniū obiiceret: recte inqt nar ras. Nam e græcis omnibus soli nos mali nihil a uobis didicimus. Olydorus alcanienis filius cū frequentius quis minitaretur inimicis: nescius inquit es maximam crudi ciatus partē abs te consumi. Idē cum exercitum aduersus Messenam. educeret: interrogauit quidā: an esset aduersus fratres pugnaturus. minime inquit. sed in id agri se profecturum: de quo nondum eēt sors habita. Arguius autem rurlus post trecentorum illorum pugnam uniuersis acie superatis. Polydorum so ci hortabantur: ne oportunitatem prætermitteret: sed hostium adortus murum urbem caperet. Nam cum & uiri perissent & uxores desertæ essent: id facillimum factu fore. Quare ad eos ait æqua pugna aduersarios uincere mea sententia honestum est. Sed qui de agri terminis pugnauerimus: urbem capere cupiamus: iniustū esse duco: ueni. n. ut agrū recuperarē: non ut urbem occuparem. Interrogatus ēt q̄ obrem spartiatæ fortiter in bello discrimen subeunt: quoniam inquit uereri dices non metuere didicere.

Ollycratidas ad regios p̄tores una cum aliis legatione fungēs cum ab iis īterrogare. utrū priuati ad effēt: an publice missi essent: si ait ipetrauerimus: publice missi sumus: sin minus impetrauerimus. pri uatim adsumus.

Hoebidas cum quidam autē leudrense discriminē dicerent: diem hunc demonstraturum fortē uig inquit multi diem illum esse faciendum: qui fortē uirum monstrare saluum posset. Et cum in eo lo loco a clitoris ob sideretur. qui & difficilis eēt & expers aquæ: fertur in ea: foedera uenisse: ut solū bello partum eis cederet. si una secuq; sui omnes e proximo fonte biberent: Nam fontem hostes præsidiis tenebant. Post iusurandum uero coactis omnibus qui cum eo aderant. uoluissit illi qui nollet bibere: regnum dare. Quod cum nemo admisisset: sed bibissent oēs ipsum ubi post oēs descedisset: at sele a qua ipsersisset: ēt presentibus hostibus ad ortum esse egroq; potum. peride atq; nō bibisset.

Elecer ad eū qui dixisset patré maledictis in ipsum uti: nisi iis inquit: dignus essem. haud pater uteretur. Dicente autem fratre non æque ciues ei aduersari atq; sibi: cum iisdem tamen parentibus nat⁹ sit.

At istud inquit absurdius. Nam quas ipse nescis: ego inuicias pati scio. interrogatus ēt quid mos apd eos eē: ut iuiores seniorib⁹ assureret quo inqt ita hi habētes i maiorib⁹ natu honeradis maiore honore parentes p̄sequāt. Et cum q̄spiani esset pcunctatus quātū substatiæ possideret. plus inquit: quā sat est.

Harilaus interrogatus quāobrē Lycurgus paucas adeo tulisset leges: qm̄ inquit pauca dicētibus pa cies etiā legibus opus ē. Percunctate ac quodam quare puellas aperta facie: uxores autē uelata in ppā tulum agerent: quia inquit puellis uiri sunt inueniendi. at uxoribus uiri seruandi. Idem cū mancipiū quoddā audacius ei aduersaretur ni ait: irascerer. enecarē te. Atq; interrogatus a quopiā quam putaret optimā eē repū. iqt in qua plurimi ciues inuicē sine seditione uelint de uirtute certare. Itē cū quis percūctaretur cur oia deoꝝ signa cū armis eēnt apd ipsos posita quo inqt nec q̄ i hoies exprobatioēs obprobriaq; dñr pp timidi tate i deos referamus: nec iuuenes iermes diis imortalib⁹ p̄ceſ habeat. Ad illū quoq; qui eēt pcunctatul: q̄re nu

Amioꝝ legatis prolyxiore oratione ut̄ tib⁹ dixere spartiat⁹. Prima quidē oblii sumus. Postrema uero ignoramus: qui a res memoria exciderūt. Cū lōga orator prolyxaq; usus oratiōe respōsiōes petet: quas ciuib⁹ referret: refer igitur dixere: & te dicendo & nos audiēdo uix dedisse. & ad thebanos aliquibus de rebus cōtradicentes dixerūt: aut sape minus oportet aut plus posse.

Acon i interrogatus quāob causam menti pilos plurimum nutris quo inquit canos intuens: nihil agā Lacon
ipsis in dignum.

Lius cum esset quis per cunctatus: quare scis breuibus utimini: quo inquit comminus cum hostib⁹ ma
ntis conseramus.

Audante quopiā fortissimos pugnatores: iacon inquit in Troia.

Lter cū audisset quosdā in cena ad bibēdū ui cogi: nō ēt ad edendū inquit ui coguntur.

In dārū cum scripsisset Grāciā sustentaculū athenaz: iacon ait grāciā funditus futuram: si huius modi sustineatur sustentaculo.

T cūn quis intutus in tabula quadam picta iaconas ab Attheniensibus iugulari diceret fortē quidē athenienſes: iacon tempestive subdit: & ii quidem in tabula.

D quēdā uero q calūniosa male di & libēter audiret: iacon ait desine aures aduersus me benigne p̄sta

D̄tēū: q plectere: ac diceret: iniuitus errauit dixit qspīā iniuitus īgr̄ ēt plectere.

Ntutus quidam homines qui dum uita decederent: in sellis curulibus sedebant: absit inquit ut hic le
deam: unde non licet afflurgere seniori.

Hii cū olim ēcāna abeūtes in ephororū curia uomissem: curulisq; in sellis ubi sedebant ephori de
iecissent: uxhementer primum qui ea fecissent: inquirebant: an ciues ii essent. Vt uero chios exitisset fenserunt Chii
proclamauerē chii permittitur lasciuire.

Vm qs amygdalas duplo uiliore p̄cio q duros silices uenire aspiceret: nunquid rari inquit sūt lapides

Vscinīā quū qs uellisset: ac parū inuenissem carnis: ait uox hoc ē & aliud nihil.

Iacon qs cū cynicū Diōgenē cōplecti statuā āreā ui disset in magna ui frigoris: p̄cūctatus ē: an tigeret Quod cū ille negasset: ait quid nam igitur magnum facis.

T cū metapontino cujdam: iacon metū exprobaret attamē inquit non parū alieni habemus agri: hic autē ait non solum igitur meticulosi sed etiam iniusti estis.

Eregrinus quidā cū spartæ rectus in alterū trus indueretur calceis: ait ad laeōa: Nequaq; tu lacō mea sententia quantum ego tēporis tantūdē ipse stares super p̄dem. Qui excipiens non enim starem ingt & ex anseribus quidem nullus est qui nō staret.

Vm quis artis rethoricæ laudibus efficeret: aliquis iacon ait. At per geminos ars si ueritatem non te
tigeris: nec est hec unq; sit futura.

Rgius aliquando cū dixisset: multa spartatarū sepulchra apud nos sunt dixit iacon: at argiuorum apud nos ne ullum qdē: p̄inde at q; ii sape agros adorti essent at spartam argui nunq.

Acō captiuus cū ueniret: diceret q̄ p̄co. lacona uendo: increpauit inquietus: captiuū proclaimato Vidam ex iis militibus qui apud Lysimachū merebant: ab illo interrogatus nunquid esset ex mancū pūis. Tu autem putas inquit stipēdio quattuor obolorū lacona ad te iterum.

Vm thebani laconibus uictis ad leuctra ad ipsū Eurotā essent & qdā istabundus diceret: ubi nunc la
cones sunt: lacon ab iis captus non adiunxit: inquit. Nō .n. uos huc uenissetis.

Thehiensibus rogātib⁹ quo tēpore urbē tradidérat. Samū sibi dimitterēt: dixerūt: Cū uestri fueritis: tunc alios quo q̄ habere postulare. Ex quo ēt puerium illud ē. Qui se se ipse non hēt: samum uult:

R̄bem quandam cum lacedēmoniū ui cepissent: ephori dixerunt: periit lactatio iuuentutis. Non .n.
post hac iuuenies habebant. quin eis repugnēt.

Liam urbem regelacedēmonioꝝ pollicente se penitus euersu⁹ Nam ea laconib⁹ negotia plerūq; pra buerat: nequaq; permiserunt inquietes nullmodo euertes: nec tolles iuuentutis cōtem.

Vtātib⁹ p̄edotribas qui pueros exercent atq; erudirent: haud p̄ficiabant: quo nō arte sed uir
tute honori studerent. Itaq; Lysander interrogatus quonāmodo eū charon uicisset. i genio īqt atq; industria.

Hilippus quo tēpore in eorum uenisset agrum: cum scripsisset: utrum amice se ire uellent an hostili
ter responderunt: neutrum.

Egatum quēdā cum ad Antigonum demetrii filium misissent. eum in multauere: quoniam audis
sent uocauisse illum regem: quis medium annonae cuiq; a rege in caritate portaret.

Emetrius cū criminī daret: qd̄ legatū unū ad se misissent. Nō īgr̄ satis ē: dixerūt ad unum unus.

Lagitiosus quidam sententiam optimam cum tulisset: hanc quidem admiserunt: at illo amoto sente
tiā alteri qnī honeste uixisset inscriperunt.

Rates cum in cūm dissidenterent: ii patrem multauere: quod filios dissidentis despiceret:

Saltem aduenam multauere: quoniam digitis citharam pulsaret.

Vo pueri pugnabant: quorum alter falce alterum uulnerauit locatali uulnere familiari bus at pueris

cū is ēēt pugnā dimissurus: pollicētibus auxiliū se laturos & illū q̄ p̄cūsserat interēpturos: nullo mo
do p̄ deos ingt. Non .n. est iustum. Et .n. ego fecissem hoc si iustum asseg potuissem: fortisq; suissem.

- a Lter pueris quoniam adesset tempus: quo furari liberis pueris lege fas erat: quod cuncti quis posset: daturque turpitudini depræhendi: ubi qui cum illo una aderant: pueri uiua uulpecula furati ei custodi endam tradidissent: & iiii qui illam amiserant: quæ situm uenissent. uulpeculam hic subiectu bestia uero exasperascente ac pueri latus ad extra usque deuorare: ne palam fieret: quiescebat. Sed ut demum præ illorum abitionem factum pueri aspexere: culparenturque dicentes melius fuisse manifestare uulpeculam quam celare ad mortem usque: minime quidem inquit: sed longe melius esse doloribus quam somno diem obire: & quam hominum sermonibus diuulgari: quam molliciciam triptiter uiuere curauerim:
- Lacon Antigo/nus**
 a Vm quidam in laconas in itinere incidissent: dixissentque secunda estis fortuna usi. nā huic nuper lex
 c trones abidere: dixerunt hi nequaquam per bellicosissimum Enyaliū. sed illi potius usi sunt. q̄ i nos nō iciderunt
 i Acon interrogatus: quid sciret: dixit liber esse.
 p Ver spartiate ab antigono rege captiuus factus ubi uenisset: aliis in rebus omnibus emptori parebat quascunq̄ libero faciendas existimabat. Ut uero imperauit: ut matulā ferret: haud passus est inquiens non seruā. Et cū ille surrexisset: hic ascens̄ a testa ubi dixisset disces emere: seipsum imisit: atque obiit.
 a Lter cum ueniiret: dicente quopiam si te emerō: eris frugi. etiam si minus inquit emeris.
 a Litus captiuus cū ueniret: addēte p̄cone mācipiū uenūdate execrabilis. inquit. non captiuum dicis:
 i Acon mustam insignis loco habens in dypeo & hanc sane non maiorem uera musca. ubi deridentes quidam dixissent: hoc ad latendum esse ab eo factum: immo inquit ut manifestus siam sic enim proxime hostes aggredior: ut hoc in signe ipsorum uisū magnum sit.
 a Lter cum in symposio lyra esset adducta. Non laconici inquit moris est nugari.
 s Partiata interrogatus an secura esset ad sparsam uia. inquit: qualis accesseris. Leones enim eminus per
 i palestrico manū' nexus cū pstratus q̄ spia colluictatorē frustra pulsaret: atque ad terrā traheret. ubi cor
 pore defatigatus desiceret. illius brachium mordebat. & alter ait mordes o lacon sicut mulieres: nequaquam inquit alter. sed ut leones.
 e Laudus ad bellum egresius quibusdam eum sequentibus ac ridentibus conuersus ait: mala capita nō
 i est cūn hostib⁹ fugiendo pugnandum. sed manendo ordinemque tuendo.
 a Lter iecus sagitta cum uita relinquerent. non hoc inquit sibi curat eē quod moreretur sed quod a mollii ac semiuiro sagittario esset occisus: egissetque ipse nihil.
 c Vm in tabernaculum meritoram quis diuertisset parandumque caponi dedisset obsonium: ubi aliter cā
 feum atque oleum petisset: ait. si caseum haberem. etiam obsonio egerē.
 a D eum uero qui lampin æginetam beatuni diceret. quoniam ditissimus esse uidebatur. erat. n. gubernator multarum nauium. lacon ait. Non attendo felicitati. q̄ pendeat ex sunibus.
 c Vm quis dixisset lacona mentiri. is respondit. liberi enim sumus. alii uero si quando uera non dicunt pedendi sunt:
 c Vm quis cadaver rectum sistere uellet. atque uiteretur. ubi factis omnibus id nequisset. per geminos
 ait intus aliquid eē dōporet.
 t Ynichus Thrasymuli filii mortem fortiter tulit in hunc uero epigramma huiusmodi factū ē.
 Exanimus pitanen clipeo thrasibus intraci.
 Confossus septē uulneribus rediit.
 Passus ab arguio q̄ ergo nulla gerebat.
- Tunichus hunc igni cum daret. hæc loquitur
 Flere decet timidos oculis te nate sepulchro.
 Condomineam siccis ac lacedæmonium.
- a Lcibiadi atheniensi cum aqua plurimum balneator funderet. lacon ait: quidnam. hoc ut immundo
 ualdeque sordido plus præbet?
 p Hiliippo macedone quædam per epistolam lacedæmoniis imperante iiii rescripsent. Lacedæmoniis
 philippo. de quibus nobis scripsisti. non: Cū at in agro laconicum philippus fecisset impetum. ac oīs
 perire uiderentur. dixit ad quendam ex spartiatiss. Quid nunc facietis o lacones? Quid. n. inquit aliud.
 quam fortiter moriemur. Soli. n. gracoīz nos liberi esse ac nō parere aliis didicimus.
 p Ost aduersa agidis pugna ob sides Antipatro petente pueros quinquaginta. Etheochles ephoge gerēs
 ait qdē minime datū ire. ne malis moribus imbuerent pria institutione priuati. nec ciues forē. senes
 uero aut mulieres si uellet duplo etiā pluris datum ire. Eo autem grauiter minitante nisi acciperet pu
 blice responderunt. si grauiora morte imperites facilius moriemur.
 f Enex in olympiis dū ludus pageret spectare affectabat: ubi atque ederet: nō habebat. in multis uero p̄f
 etus locos erat & cōtumelia & cauillo recipiebat q̄ a nemine. Ut atque a lacedæmonios uenit. pueri oīs
 assurrexere. pluresque uiri cessere locū. At cæteris graciis plausu morē admiratis ac sumis laudibus efferētibus: se
 nex ut mouit canumque caput barbamque senilem & lachrymasset ait. Heu misero mihi ut oīs graci quæ honesta
 stant norunt. sed iū lacedæmonii utuntur soli.
- f Erat qdā idē atheniis quoque accidisse. Nā cū panathanaea agerent. attici ipsi senē p̄bris in seq̄bant
 gppe q̄ enim ut suscepturni inuitabant. Si uero accederet: nō recipiebat. Ut atque petitis tere oībus ad la
 cedæmonios uenit spectatores. oīs e sedilibus assurgentes locum cedebant. eo autē factū mirifice turba
 delectata insigni admodum significatione applausit. Atque spartiate quis dixit. Pier geminos athenienses qui
 dem quæ honesta sunt. sciunt. non autem agūt.
- Panathenaea**

Endicus a locone p̄ficiit: at si tibi inquit dederō teris pauperior. Tūz uero huius ineptitudinis qui pri
 mus p̄orrexit: auctor est futurus quippe qui in retem te fecerit.
 Acon ubi quēpiā uidisset: q̄ res diis imortalibus cōgregaret nihil ait curare deos: q̄ se eēnt paupiores
 Vm quis adulterum apud turpem uxorem comprahendisset: afflīcte ait quā tibi necessitas.
 Lius oratorem audiens: q̄ magnos uerter orationibus ambit: & per gemino ait: sortis qui da hō hic
 ad nullā propositum: instruct: atq̄ exercet linguam.
 Vm lacedemonia qs uenisset: honore inspecto quem iuniores senioribus prestatabant: in sola inquid
 sparta senesēre conduceit.
 Nterrogatus lacon cuiusmodi tytaeus poeta esset bonus inquit: q̄ iumentutis animos & contume-
 lia imbuat & stulticia.
 Lter cum in dolore oculoz egredereſ ad bellum: & aliqui ei dicerent quo uadis ita affectus: aut qđ
 facturus. Si aliud inquit nihil egero saltē hostis gladium hebetaho il
 Vris & spartis lacedēmoniū ultro ad Xerxes p̄sq̄ regē ad cruciatū cui lacedēmonō p̄ oraculo erat ob-
 noxia pfecti. Nā caducatores a rege ad se missos lacedēmoniū occiderant: ubi uenisset ad regē iussus
 rūt: quo uellet mō se p̄ lacedēmoniū interimeret. Sed ut ille admiratus uiros liberauit: rogarēt q̄: ap̄d se ut ma-
 neret. Et quo nā pacto dixere uiuere hic possimus patria legibusq; reliq; & his uiris p̄ qbus tm̄ itineris mori-
 tur uiuenimus: Ad eum indarnus dux maiorem immodum rogaret: ac fore diceret. ut ii æcp honoraretur atq̄ il
 li: qui amicū maxime apud regem ad dignitatē prouecti essent, dixerunt. ignorare uideris nobis: cuiusmodi
 res est libertas. cui mentis compos perlḡ regnum aut preulerit.
 Acon q̄roniam de superiore hospes eum declinasset: postridie uero stratis usus lage magnificeq; exce-
 pit. incendit strata eaq; p̄fundabat addēs: pp̄ bzc heri ne in storio qdē dormiui
 Lter cum uenisset athenas: aspiciēs atheniēses q̄ p̄nas & obnoxiu p̄ clamaret: & publicanos ac leno-
 nes gererent: & alia inepta opera agerent: nihilq; turpe ducerent ubi in patriam reuertislet: percun-
 dantibus ex eo ciuibus qualia essent: qua' atheniēs uiderat: per simulationem dicebat omnia esse honesta: orati-
 oneq; monstrabat omnia apud atheniēses honesta censi: turpe aut nihil.
 Lius quempiam de re interrogatus respondit: non. Vt āt is qui interrogaret: respondisset: tu mentiris.
 uides ne inquit: te uanum esse q̄ quā noris: interroges.
 Enerunt aliquando legati lacones ad lygdamini tyrannum. Vt uero ille differens sape congregari-
 daret: diceret āt eum omnib; in rebus moliter hēre: at isti narrato dixere nos neq; p̄ deos immorta-
 lis ad ipsum uenisse: ut palestram cum eo luderemus: sed ut differemus.
 Acon quempiam cum quis misteria edoceret: interrogabat: qd̄ impia maxime egisse sibi conscius es-
 set. Hic aut̄ ut dī ipsi nō rūt. At ubi ille magis magisq; urget: ac diceret: oī id elhg te oportet: cō-
 tra lacēdēmoniū interrogauit: cui me pri oportet: eloq tibi ne an deo: illo āt dicēte: deo: Tu igit̄ ingt abscondito.
 Lter cum noctū monumentum p̄tateriret: ac démonium quoddam uidere uisus ēēt: incurrebat: ut id
 lancea toleret. atq̄ infigens inquit: quome fugis bis moritura anima.
 Lius cum optasset ab leuade leplum iacere: locum inscedit: altitudineq; inspecta auersus ē. Quod
 cum ei dareſ probro: inquit non existimaram optioni alia maiore optione opus esse.
 Lius in acie cum eslet ensem in hostem demissurus: quoniam receptui cecinissent: nō etiam demissit.
 Quodā uero p̄cunctāte: cur hostē quē cepat: nō occidislet qm̄ inqt melius ē parere principi q̄ necare.
 Aconi cuidam cum in olymپia uictus iterum esset: dixit quis tuus aduersarius o locon te melior fuit:
 minime inquit: sed prosternendo aptior.
 Oꝝ q̄ ad cōiuia ingredenterſ: cuiq; natu maxius mōstratū foribus perhas ait uerbū nullū regrediſ.
 E cum nigrum qd̄ dicit̄ ius apud eos maxime p̄baret: adeo: ut senior ne carmē qdē appeterēt: sed ea
 adolescentibus cederēt: ferſ dionysius si cylie tyrranus huius gratia emisse laconicū adoleſcēt: eiq; ī
 perasse: ius illud sibi pararet: ac sumptui nulli pceret: qd̄ cū deinde ḡlūtasset: oflensus despissue: quo-
 cunq; dixisse: o rex hoc iux tibi uescendum est: ubi te & laconice exercueris: & in eurota latieris.
 Acones ubi modice in contumis biberint: abeunt sine funali. Non n. licet p̄gere p̄rāgio lumine neg-
 hanc neq; aliam uiam: quo asuēcant & ex tenebris ac noctu fidenter intrepideq; p̄ficiſci.
 Iteras pro necessitate discebant. Reliquaz uero disciplinaz admittebant nihil. Nec hōlum magis
 uam librog; Erat āt illa iis disciplina. ut honeste perent: labores constantissime tolerarent: pugnandoq; aut
 uincerint: aut interirent. Degebant autem sine tunica amictū unū in annū capiētes. Eratq; corpibus squalidi.
 Et qui balneis ut plurimum ungentisq; abstinerent. Dormiebant etiam una pro alis & turmis in thoris ex arū
 dinibus factis: quas fecus eurotam nascētis ipsi conuehebant summitates manibus non ferro confringentes.
 Per hyemem uero eos qui lycophones appellantur sibi subiiciebant thorisq; impiseebāt. Ea enim materia ca-
 lidi quiddam hebere uidebatur. Auare p̄terea eos pueros qui probro essent animo: permisum erat. coire aut̄
 cum iis turpissimiū censebatur. pernide atq; non animus sed corpus potius amaretur. qui uero esset accusa-
 tus perinde ut ad dedecus congregiens. is erat per omnē uitam infamis.
 Oꝝ etiam fuit iuniores interrogari a senioribus: & quo proficiserentur & quamobrem atque
 qui minus respondere. aut causas necteret obiugari. Qui uero se presente delinquentem non ob-

iurgasset, pari castigationi erat obnoxius; cui etiam delinquens ipse. Et q̄ castigationem moleste ferret. in magno erat opprobrio. Quod si quis in delicto esset depræhenitus, oportebat hunc quandam in urbe aram circumire ac uituperationem quamdam in se ipsum uersu compositam canere. Quod aliud nihil erat quam ipsum se in obiurgare, erat etiam mos non proprios dūtaxat, ueteri patres atq; his parere sed omnes etiam seniores uerēcundia prosequi. Et illis in uis cedere e sedilibusq; assurgere: quietissimeq; transire, itaq; ius quilibet habebat non quemadmodum in aliis ciuitatibus suorum filiorum & seruorum ac possessionem sed aq; proximi ac suarum rerum ut quam maxime iis communibus uerentur. & pinde atq; de rebus domesticis curā gereret. Et qui puer aquopianam castigatus ad patrem detulisset: turpe erat audiensi patri: si minus cum rursus castigat. Credebat enim sibi ipsis ex institutione patria n̄l turpe filii imperare.

Vrancit autem pueri ex esculentis quidquid possint: discentes hi quidē ingeniosissime dormientib⁹ aut negligenter custodientibus insidias tendere, qui uero fuerit dephensus: uerberibus esuriacq; mactatur. Tenuis enim iis uilisq; cæna est quo sua industria indigentiam propulsates audere calereq; cogantur: in faciendo autem conuiuo propterea parsimonia utebantur: ut assuercent repleri nunq; possentq; famam ferre, ita enim arbitrabantur uel ad bellum utiliores fore: si possent etiam sine cibo labores tolerare: & continentiores tenuioresq; in multum usq; tempus degerent a paucitate sumptus. Et sine obsonio degere aq; atq; escam oninem admittere id existimabant: ad meliorem ualitudinem corporum ab alimenti paucitate habitudinemq; accedere: putantes ii quidem ipsum spiritum: qui præ nimio alimento in profunditatem latitudinemq; premat. in altitudinem corpora non præsum attolere: facereq; pulcherrima. Graciles, n. & macilenti habitus artuū agilitati parent: habitiores uero & carnosí onore suo reluctantur.

Dhæc nemine minus modulis carminibusq; studebant. in iis autem stimulus quidam inerat ad uim animi incitandam & ad impetum quasi: furentem quendam atq; strenuum inducendum ac dictio era: & facilis & sciera: habebatq; aliud nihil: q; tum eorum laudationes: qui generose fortiterq; uiuissent: ac præcare & fauste prosparta occubuerint: tum etiam eorum uituperatione: qui metu id agere detrectassent: perinde atq; tristem uitam miseramq; uiuissent. Erat præterea p̄ceptio quædam atq; iactantior excitatio pro aeratum dignitate ad uirtutem. Tribus enim choris pro tribus artibus in celebritatibus constitutis unus seneccutus incipiens canebat. Nos olim suimus robusti iuuenes Florentis uero artatis alter respondens: inquietabat Nos autem sumus: quod si uelis: periculum facito. At puericius tertius. Nos autem erimus multo profecti robustiores, atq; numeri primi illi quibus & in tripudiis & ad tibiam cum in hostes ferrentur: utebatur. ut & fortiter & audenter agerent: mortemq; contemneret: incebat. Nam lycurgus bellicæ exercitatio ni studiū musiæ admisicit: quo bellandi uehementia modulatione temperata consonantiam convenientiamq; haberet. ita q; rex anteq; pugnas iniret: sacrificabat musis: quo & oratione præclarasq; memoria digna facinora pugnates redderent. Quod si quis prisca musicæ quicq; transgrederetur: haud sinebat. Vnde etiam terpandrum: qui & ueruissimus esset: & reliquis per id temporis citharoedis prestaret: ac heroicas res gestas laudibus efficeret: euphorii tamen multarere: eiusq; acceptam citharam affixere: quod unum solum nerium ob sonni uarietate superfluo intendisset. Simplicioris enim duntaxat modulos probabant. at Timotheum quoniam carnis modulis studeret: ephororū un? arrepto gladio interrogauit: ex utra pte absideret: qui supererent ad septē nerios

Rætere omne sepulchorum superstitionem Lycurgus sustulit concedens & in urbe sepeliédos mortuos & secus facella habenda monumenta. Placulacq; amouit. & ne quid una sepeliret uetus: led condentes corpus puniceo amictu & oleo frondibus aq; omnis circundarent: inscriptiones quoq; quæ in sepulchrīs fierent: prohibuit nisi eorum: qui belli obiissent: itemq; & luctus & lamentationes.

Dhæc peregrinari eis non licebat: ne externis moribus ac malis uiuendi disciplinis inibueretur. atque ne peregrini qui in urbem conflueret: mali cuiuspiam doctore ciuibus existerent: eos urbe exigendos statuit. Ei autem cui quisquis puerorum institutionem minus seruasset: ciuitatis iura communia non erant. Quidam uero tradidere quicq; etiam peregrinus ciuilem exercitationem seu auisset pro lycurgi sententia eum participem factum positionis initio constituta.

Endere insuper non licebat. Vicinorum seruis aq; ac propriis uti mos erat. Eodem modo & canibus & equis: nisi iis opus esset heris. Et in agro si quis re aliqua egeret: ubi aperiuisset: portassetq; possessoris res necessarias: obsignatum penum relinquebat.

N bellis amictibus puniceis utebantur. Tum enim color eis uilis uidetur: tum coloris sanguinolentia plus metus imperitus præbet tum etiam ne apud hostes latis clamoribus increbresceret: si quis eos sum fauciis fieret: sed lateret illos id potius propter uilem coloris similitudinem.

Vm imperatoria calliditate uicerint hostes: marti boues sacrificant. Quandocumq; autem aperto plio: gallum. assuefactientes si quidem ductores suos non solum hellico sōs esse uerum etiam imperatoria caliditate astuciaque pollere.

Vspicationibus & optatis addunt iniuriam pati posse. Eorum autem supplicatio erat propter bouinas actiones quæ pulchra sunt dare: & amplius nihil.

Enerem colunt armis præditā atq; deos etiam ois & sceminas: & mares lanceas habere faciunt: tanq; omnes bellicam uirtutem habeant. Adduntq; præterea qui prouerbio utuntur. Qui manū ad aliqd fert vocare fortunam: perinde atque oporteat dos inuocare: cū qd agresluri acturique sūt: secus uero minime.

Lycurgus
Musæ
terpæder
Timotheus
Carnii
moduli
lycurgus

Venus

T quo pueri a minositate abhorrebat: eis mācipia mādida mōstrabat.

O si fuerat ne ianuas quidē pulsare sed clamare extinsecus.

E tñibñ non ferreis sed arundineis utebantur.

O medias & tragedias nequaq; audiebat quo nec serio nec ioco audiret: qua legibus cōtradiceret. Archilochu poeta cu eet lac̄demone eadē hora expulere: qm accepisset eu Poetice scripsiſſe melius eē amitte rearma quam mori. Sic enim ait.

Aspida qua circa perit mihi callipon alto:

In luco. Saion possidet ille meam.

At caruisse armis quam mortem occumbere p̄fstat!

Aspide pro capta mox melior dabitur.

Puellis & pueris communia sunt sacra.

Ciraphidan ephori multauerūt q̄ a multis iniuriam acciperet.

Cutacū milite intermixere: qm tñla quandam in lecūtum imposuisset.

Dolecentem qui in gymnasio ueraretur quoniam uia q ad Pyreā duceret: nesciēbat punierunt.

Ephiphonta qui posse diceret de qua uis re diem totum disserere: elecerunt: inq̄tes oportere bñnu oratore rebus parem habere orationem.

Venit apud eos caeli uirgis totū diē in ara Orthia dianæ ad mortē usq; p̄sepe tolerat ilates ac gestiētes accumulatione uictoria inuicē cōtēdentes: quis ipsoge & diuinus & magis uerbera tollerat. Et q uitor eualebit tam illustris clarusq; habetur quam qui maxime. Dīnicatio uero ipsa uocatur diffagellario. fit autem singulis annis.

Num uero id quoddā ex pulchris uisum est beatissq; institutis qd ex huberatiam ocii ciuiibus Lycius inuenerit. Nā in sordida arte uersari nullo mō licebat: at ne in q̄staria quidē q operofam congrebie negociationesq; contineret: secerat enim diuitias & spernendas & cotēendas omnino. Verē mācipia eis agrū colebat: redditūq; ferebant antiquitus cōstitutū. Eratq; execrabilis: si quis plus mercedis quenq; posceret quo & illi pp lucru ministeria libenter exequerentur & hi ne rursus plus quererent.

Rohibebat et & eē nauitæ & uiti nauali pugna. Verē cu posteriore tge p naualē pugnā maritimī p̄cipatus potiti eēnt: rursū cu cuiuī mores ingnari intuerentur desitare. Sed rursus mutatione sunt uisi quēadmodū i allis rebus omnibus. Et enim cōnectis ad lacedāmonios pecūniis qui coniuxerant. iis morte damnati sunt. Nā Alcameni & Theopompo regibus oraculū redditū est fore: ut auaricia p̄iret Sparta. Verūtamen Lyāander cum fecisset captiuos Athenieses: & auri multū & argenti inuexit & hi quidem excepérunt uirūq; honorarunt. Itaq; Lycurgi legibus cum urbs ueteretur: ius urandūq; seruaret: gracie princi patum bonitate legum & gloria an nos quingentos fenuit. Cum ea uero paulatim trangrederetur. & habēdi auiditq; diuitiarumq; studium inuaderet: tum uires diminutæ sunt tum locū propterea sunt eos exosi. Atta men quis ita haberent: post Philippi macedonis uictoram ad cheroniā cum omnes eum græci & terra & mari imperatore appellaſſent ac etiam Alexandriū filium post fusos euersoq; Thebanos: soli lacedāmonii licet urbem sine mūris haberent: effēntq; admodum pauci: ob cotinua bella tum etiam longe imbecilliores & q facile capi possent: tamen cu breues admodū quādam lycurgi institutiois scintillas adhuc seruarent: ne una militarunt nec cum his nec cum aliis deinceps macedonicis regibus negi in coem cōcessum ingressi sūt nec tributum tulerunt: quoūq; depectis oīno Lycurgi legibus a propriis ciuibis in tyrānida acti neq; apli us quicq; ex patria institutione seruantes & aliorum effecti similes superiorem gloriam elationēmq; amiserūt in seruitutemq; migraverunt: ac nunc quēadmodum alii græci romanis parent.

R gileonis brasidæ mater cum eius filiis diem obisſet: ut amphipolitæ quidam qui spartam uenerāt eam adiſſent: interrogauitq; decore & pro parta dignitate filius obierat. Magnificatibus tiero illis atq; dicentibus illum lacedāmoniorum omnium in operibus optimum fuisse: ait o holpires & aquus quidem filius meus & bonus sūt uerum nūllos habet lacedāmon illo c̄. eliores.

Orgo cleomenis regis filia cum aristagoras milesius eum hortaretur: ut bellum aduersus regē pro Iohannis gereret: grandeq; polliceretur pecunia: & quo magis is cōtradicebat: eo plus hic pecuniarū ad deret: corrupti te inquit pater peregrinellus iste: ni clertiū adibūs eleceris. Et cu ei aliquā pater iperas set: ut quidā mercedis rōe frumentū daret: addidisset: docuit n. me uīnū facere mitius. Ita o pater inq: qn uīnī plus potabitur: bibentes etiam delicatores ac deteriores futuri sūt. At aristagoram cum a quodam ex famulis calciati aspiceret: pater inquit: nunquid peregrinus ille manib⁹ caret. Eade cu peregrinus quidā molliter otio studeret illum urgens atq; extrudes: nō hinc inquit abis: qui nec quā mulieris sunt: potes. Interrogata tiero a q̄ piā attica: cur solā uos lacānæ uiris imperiis quia inquit solā et uiros parimus. Ad postremū cu uīrum leonidan ad thermophylas egredientem hortaretur: ut se sparta dignū ostēderet: interrogaretq; quid sibi agendū eet. is ait ut & bono nuberet: & bonos pareret liberos.

Yria cum aliquando ex eius filia nepos Acrotatui ex quadam puerorum pugna multa cepisset uerbera: esetq; domum delatus ut mortuus: domesticis familiaribusq; flentibus. Non facebitis ait monstrauit enim cuius eset sanguinis. Nec inquit fores uociferandi sunt: se curandi. Cū nuncius uenisset ex ceteris gacrotati mortē nunciaret. Nōne ait: erat cu irēt aduersus hostes: aut interficiendus ab illis aut illos interfici-

- Dama/**
tria
Epigrá/
ma
Epigrá/
ma
- d** A materia cū filiū audiisset & timidū & serp̄a idignū ubi audiuisset: nec cauit: i scriptisq; hoc epigrāma
 Hunc timidum mater damatris ipsa peremit.
 Nec dignum matre nec lacedæmonium.
a Ltera lacæna filiū q; ex acie fuderat: interfecit: i quiens non meū est hoc germet: a q; hoc est epigrāma
 Vade malum ger men: tenebras pere: quenq; prorsus
 Eurotas cernas nec fluat ad timidas.
 Sicatulus nequam perrexeris: ito sub horcum
 Nec sparta dignus nec generis titulis
 Alia cum filius in acie cecidisset: ait
 Sic flendum timidos: hilaris te nate sepulchro
Epigrá/
ma
Epistola
- i** Condo meum pariter & lacedæmonium
a Vdienis quædam quod & seruatus filius esset: fugissetq; ex hostibus scribit ei **Mala de te fama diffusa**
 e st: aut hanc nunc elue: aut ne sis.
a Lia cum filii fugissent ex pugna: ad eamq; uenissent. Quo inquit ueni tis fugientes ignaua mancipia?
 an huc unde egressi estis regressuri? & ea quidem sublati uestibus pudibunda eis ostendens.
 Vdiam filium aduentem intuta percunctata est: quid ageret pa tria: Qui cū dixisset: omnes perie
 re: sublatam tegulam in eum imisit: atq; interfecit. Inquiens te igitur malum nuncium misere nobis.
 Vodā matri narratē gnōsā fratris mortē deinde nō turpe tibi ē ait ab huiusmodi comitatū aberrasse.
 Vm qdā filios qnq; quos habebat ad id bellū emisisset: q; i suburbis gerebat: stetissetq; expectās euē
 tū pugnæ ubiq; aduenit: atq; percūstati sibi nūc iauit filios ois obisse: at nō hoc inq; pcūtābat igna
 um mācipiū: sed qd agit patria: qui cū dixisset: ab ea uictoriā ēē: libenter igit ait: accipio etiā filiorum mortē.
 Epeliens quædam filium ut tenuis quædam anicula accedens dixisset o mulier fortunā: per geminos
 bona respondit. Et enim qua gratia eum peperi: ut pro Sparta morere hoc mihi contigit.
m Vlier quædam Ionica cum ob quendam pannum suū gloriaretur cumq; pratiolum: lacæna mon
 stratis quattuor filiis qui decori fortissimiq; essent. Talia inquit esse oportet honestā ac bona mulie
 ris opera: & hisce iactari atq; extolli.
a Lia cum de filio accepisset: ut male a peregrinatione reueteretur: scripsit. Mala tibi fama diffusa est:
 uel hanc abiice: uel morere.
a Imiliter etiam cum chorū exiles spartam uenissent: prædaretur ualde accusabāt. Quem ubi mater
 Teleutia accessisset: & ea quorum acculabatur: audiisset: sibi q; filius deliquerere uideretur: litteras adjecū
 dedit: Mater p̄dareto. Aut age meliora: aut istic māne. Nā si Spartā ueneris de salute tibi despandū ē
 Ltera filio q; ēē in iuriaz accusatus. Nate inq; aut criminē aut iuta te ipsum absolue.
a Lia claudū filiū p̄mittēs in aciē. Nate ait cū incendis memento uirtutis.
a Lia cū filius ab acie pede uulnerato reuerteret: uehementerq; doleret. Si uirtutis inquit nate minime
 tis cū non dolebis tum etiam audebis.
L Acon belli uulneratus nec uales iceder qdrupedū more iter faciebat. is qm ridiculo ēē: cū uerecudā
 tur ait mater & quāto ē nate melius ob fortitudine latari q; ob ridiculū fatuorū uerecundari.
a Lia cū filio itege clipeū traderet eūque horatet. Nate inquit aut hunc aut in hoc.
a Lia filio qui ad bellū profici secebatur cū traderet clipeum hunc ait tibi pater seruauit sēper. Quare tu
 quoq; uel hunc serua uel morere.
a Lia ad filiū qui diceret paruu habere ensem: ait addē etiā incessum.
a Lia cū audisset filiū in acie fortiter agendo interisse: meus enim īq; eras. Ac cū de altero accepisse qd
 pr̄ timiditatem seruatus ēē: non enī eras inquit meus.
a Ltera cum audisset siliū in pugna mortuū ēē: ait. Quēadmodū locatus furrat. eum ponite suppleat
 autem frater illius locum.
a lia cū publica populi totius pompa fungeret audiuit fratrē in acie uictore mori ex uulnerū multitu
 dine itaq; minime corona posuit sed exultans potius ait ad proximas. Ut multo melius est amicā in acie ui
 rem mori q; olympiorum superatorem uiuere.
c Vm qdā sorori narraret generosam ipsius filii mortē illa inq; siquid pp illū latata sum tātum pp te
 māreo qui preclarum comitem reliqueris.
a Acenā q; itellauit an se uitiāndā cōcederet hāc āt inq; egdē cū puella enī didici parere patrī &
 hoc aegi mulier āt uiro: Si ergo me iusta rogar huic manifestū faciat primū:
u Irgo paupercula interrogatā quā marito dotē daret patriā inquit pudicitia.
I Acenā interrogata an coiffet cum uiro minime ego inquit sed ille meū.
c Vm qdā esset clam cōpresa foetiūq; perdidisset sic nulla emissa uoce se cōstatē toleratēq; præstisit ut
 & parentes aliosq; proximos latuerit cuni abhortiuū saceret Nam dolorum magnitudinem uicit
 seditas quā turpitudinem est adorta
a Acenā cum ueniret interrogata quid sciret ait fidelis ēē.
a Lia captiuitatē acta idētide interrogata: benē inquit administrare rem familiarē .
 interrogata quādā a quopiā an bona foret si se emerit equidē ēt si non emeris

Lia cū ueniret; p̄cōne p̄cūstante quidnā scire libera ingt ē. Ut atē m̄ptor quedā indigna libera iu
perasset; inquiens gemes: q̄ tibiū s̄ huiusmodi possessionis inuidens. seip̄la exegit.
Mediolani Kalen. octobres: M.cccc.limi.

FRANCISCVS PHILelphus Federico Cornelio Salutem.

Vod multarum legum mentionem factam inuenias apud. M. Tulliū Ciceronē: & apud
T. Livium alioſq; veteres scriptores neq; quid legibus illis contineretur aut q̄ obcaſam la
te fuerint: satis intelligas ob eamq; rem quid ipſe habeat certi: scire cupias: noti teneo diu
tius te ſupenſum. Itaq; leges eas. quæ crebriores ſunt magiſq; neceſſariæ quo facilius & cla
rius ueterum oratorū atq; historicorum & ipsorum quoq; iurisfultoꝝ ſcripta locis ſuis
cōprehendantur: hiſce litteris ſubieci. Vale. Ex bononia. iii. idus apriles. M.cccc.xxxix.

Gnaeus Pompeius ſtrabo ueteribus in colis transpadanis ius latii dedit & q̄ cāterat coloniæ latinæ habebant
ideſt ut petendi magistratus & ciuitatis Romæ ius adiſſerentur.

Portia lege nō licebat interfici ciuem romanum uerum uirgis uerberari. Hoc autem ſignificatur qđ ea re tolle
retur dignitas ciuilis: & redigeretur in ſeruum quia rādē faciebat ſeruum.

Fabius adiecit poenā iis qui non certo numero ut ante fuerant definiti: deducerunt: & ſectarentur candidatos
in campum comitiorum tempore.

P. Clodius Tri. plebis: legem tulit pernicioſā. L. pifone & Gabino conſulib us nequis per eos dies quibus cū
populo agi liceret de coelo ſeruaret contra legē Fusiam & Aeliam.

Cinthius legē tulit. q̄ eauet antiquitus: uequis ob cām orādā donum pecuniā ue acciperet.

Aurelius cotta pr̄tor legē tulit quibus temporibus uerres a Cicerone accuſatus ē q̄ cōmunicata ſint iudicia
ſenati & equitibus romanis & tribunis araiis.

M. Opifius legē tulit: ne ſuperfluo ornatu mulieres romanæ uterentur: neue pilētis. i. rediſ penſilibus uatheren
tur neue plus uncia in auribus appendere.

Gn. Pōpeius magn⁹ legē tulit ut quātores ſuffragio populi ea iis q̄ cōſules fuerāt crearentur.

Valerius publicola legem tulit ut nulli magistrati liceret corpus Romani ciuiſ in dicta cauſa cōdēnare lice
retq; dannatis ad populuſ prouocare.

Aquilius legē tulit de dolo malo de fraude de deſceptione de ſimulatione.

Mālius acili⁹ glabrio legē tulit de pecuniis repetūdis ſeu eriſſimā q̄ ne cōperendinari quidē reū ſit.

Veconius legē tulit nequis censuſ hoc eſt pecuniuſus hāredē unicā relinqueret fili am. Erat autē censuſ ille:
qui cētū milia ſeſtertium in profiſſione detuliffeſſet.

G. Calphurnius pifolegē de ambītū tulit ſuo conſulū: quæ p̄rāter alias poenās pecuniaria etiam poena fu
eraſt adiecta.

Gabinus legē tulit: qu a bellum Gn. Pompeio de perſequendis piratis datum eſt aduersus. l. Trebelli tri. ple
bis interceſſionem.

Papius ciuiſ Romanus legē tulit ut peregrini urbe Roma uti prohiberentur.

Qu. Latortus cū adoleſcentes in cōtractibus circūueniri. ſoleret. poenā eoz deceptoris adiecit.

Clodius tribunus plebis legē tulit annonam ut frumentum populo quod antea ſenis aris ac trientibus in
ſingulos modios dabitorum gratis daretur.

Clodius idē Tri. plebis legē tulit de collegis reſtituendis q̄ lex ex ſeruoge face conſtituta dicitur.

Clodius idē Tri. plebis legē tulit ne quē cōſores in ſenatu legendo preterirent nieue qua ignominia afficeret
niſi utriuſq; cōſoris ſententia damnatus eſſet.

Aurelius cotta iudiciariā legē tulit cū eēt pretor qua cōmunicata ſint iudicia ſenatur & equitibus romāis &
tribunis araiis ut ex iis tribus ordinibus lecti iudices res iudicarent.

Qu. uarius Tri. plebis legē tulit ut quereretur de iis quorum ope confiſſione ſocii contra populum Roma
num arma ſumpſiſſent.

Cornelius cōſul retulit in ſenatu. ut qm̄ exteraſū nationū legatis pecunia mutuo daretur uſura turpiq; & fa
moſa ex eo uera fierent uequis legatis exteraq; nationū pecuniā expēſam ſcenereſſet.

Cornelius idē legē tulit: nequis in ſenatu legibus ſolueretur niſi ſenatores duenti adiuſſent neu quis cū ab
ſolutuſ eſſet intercederet: cum ea de re ad populum ferreſſet.

Cornelius idē legē tulit ut pr̄tores edictis ſuis perpetuis ius dicerent.

P. Licinius crassus orator: & Qu. ſcauola pont. max. idēq; orator: & iurisfult⁹ duo oīum ſapiētiffimi cō
ſules legē de ciuibus regūdis tulerūt i eoꝝ cōſulatu cū ſūma cupiditate urbis Romæ italici populi teneret: &
obid magna pſ eoz p ciuibus Romanis ſegeſſeret neceſſaria lex uifa eſt ut i ſua gſq; ciuitatis ius redigeret.

M. iunius ſilvius cōſul cū. Qu. cecilio metello numedico legem bello crimbrico tulit quod diu prae finiūl
& infelicitate geſtum ē propter diminuta militiæ ſtipendia.

Manilius tri. plebis legē tulit. qua Gn. Pompeius magnus bellum aduersus regem ponti. Mitridante extra
ordinem gereret.

Post exactos reges anno. xvi. cum plebs propter nimiam potentium dominationē in monte ſacrū trans anie

lex pom
peialex Por
tia

lex fabia

lex Clo
dialex Cin
thialex aure
lia

lex opia

lex pom
peialex uale
ria

lex aglia

lex acilia

lex uco
nialex cal
phurnialex gabi
nia

l. papia

lex lato
rialex clo
dia.i.lex clo
dia.ii.lex clo
dia.iii.lex iudi
caria au
relia

lex uaria

lex cor
nelia.i.lex cor
nelia.ii.

l. cor .iii.

lex lici
nia &
mutialex iunia
lia

nem secessissent: & ibi armata confedisset duos primos tribunos creavit: qui deinde ad numerus. x. aucti sunt
& legē cōdixerunt: quibus sū in patres ius tuerentur priusq; in urbē reuerterentur. Vnde & sacratæ dicunt
ad patrū plebisq; concordia prætinentes.

Cassius longinus. L: filius legem tulit: qua populus per tabellam suffragium serret : G. Mario &. G. Flacco
consulibus.

Cassius idem alteram legem tulit ad minuendam nobilitatis potentiam: ut quem populus damnasset: cuius i
perium abrogasset in senatu ne esset.

Aurelius cotta legē dedit: cū Sylla ad diminuenda: in plebis potētiā multos cum ei magistratus ademisset: ut
plebi liceret interceptos magistratus capere. & comunicata sunt iudicia senati & equitibus Romanis & tri
bu ærariis. Vnde & lex iudicaria dicta est:

L. Roscius otho consul legem tulit: ut in theatro equitibus romanis ordines quattuordeci spectādi grā darēt
M. Plotius syllanus legē tulit cū eēt tri. pl. Gn. Pōpeio strabone & I. portio catone cōsulibus: qua tribus sin
gula ex eo numero quinos de nos suffragio crearent: qui eo anno iudicarēt ex eo factum est ut senatores quo
q; in eo numero essent ut quidam etiam ex ipsa lege.

Satyria lex est quā uno rogatu multa simul & varia cōprehendit. ut uultisne: iubetisne: Ut cū iugurtha bellū
cōponat elephantos trādat oīs: trans̄fugas reddat uniuersos;

Otho tri. plebis legem tulit: ne quis in ordine equestri spectaturus sederet: nisi sextertia quadragentam illia pos
sideret: qd si cōtingeret quisq; eēt: siue ingenuus siue libertus: inter equites spectare ei liceret i gradu. xiii.

Scatinus legē tulit qua pueroz cōcubitores graui supplicio afficerent quo sarsenocetas uocant,
G. Iulius cæsar lege sanxit nē adulteri forent deprehensi aut supplicio dederentur:

Mamilius tri. pl. legem tulit: ut quando res a nobilibus aduerse gesta fuerant: etiam ii ad magistratus geren
dos admitterentur quorum maiorem in ronana rep. magistratus nō exerciūset huiusmodi at homines noui
Sempronius grachus legem tulit quā frumentum e publico distribueretur populo romano quā appellantur
frumentaria dicta est.

Qu. hortēsius dictator cū antiquioribus temporibus patricii plebiscitis ne quā tenerentur: ea tulit legem
ut eo iure quod plebs statuisset & patricii & omnes quirites tenerentur.

Annariā legē appellat: que modū annoz finit quibus magistratus capiundi porestas sit.

Aelius & Fusius tribuni plebis sua auctoritate legē tulerunt ne quis p eos dies quibus cū populo li ceret: non
nisi de celo ceruasset quippiā ageret.

Lex aterima cōstituit ut cū moī prisca fuisse irrogādæ mīlctæ p magistratus quis aut bouis nomine quis are
demo. bos aut ære centeno definiri intelligatur.

Falcidus legē tulit qua cauetur ne plus legare liceret q; lēge clodia: ut emptoz bonoz èuncias noue: idq; ip
soz testatorū gratia prouisum est ob id: quod plarūq; intestati moriebantur recusantibus scriptis hereditibus
pro nullo aut minimō lucro hereditatis.

Flavius inter iudicia publica constituit de plagiariis cū quis plagioes idest obliquis & insidiosis pollicitatio
nibus seruū a domino uel filium a patre subtrahit uel etiam pecus.

Iulius cæsar legem de peculatu sanxit in eos qui rem uel publicam uel religiosam uel sacram furati sunt uel furā
tibus ministerium adhibuerint uel qui furta scientes suscepint quos uel capitali animaduersione uel depor
tationis pēna puniri iussit.

Cornelius legem in eos tulit: quā & testamentaria uocatur qui testamentum uel alias tabulas falsas scripserit
signauerit recitauerit subiecerit quiue signum adulterinū fecerit sculpserit expresserit: Seruos quidem ultimo
affecit supplicio liberos autem deportatione.

Ponpeius aspernum crimen noua pena parricidas persequitur. Si quis parentis aut filii fata perpetraverit:
siue clam siue palā insutus culleo cū cane & gallo gallinacio uipera & sima uel in uicinū mare uel in amnē p
iceretur ut inter fārā & angustias cōprehensus omnium elementorum usu uiuus carere incipiāt. & ei cali lup
stī terra mortuo auferatur.

Cornelius legem in eos tulit qui homines occidendi causa cum toelo ambulēt ultore gladio eos persequens
Talum at interpretatum est oē quod longe iaci potest ut lapis lignum ferrū apotu telos idest longe sciunt &
graci belos quod sagittam significat pōtu balein quod significat iacere.

Latorius ciuis romanus legem condidit: qua cautum erat ut si quis pupillorum bona direperet accerrimas pe
Apuleius legē tulit qua cauebatur: si quis publicā maiestate minuisset capitalis eēt.

Finis de legibus. Franciscus Philephus Petrus lustino Philepho. Sal.

Vdio te angi animi ex obitu Alfinæ matris honestissimæ & probatissime scemina uehemē
tius q; par est. Amisisti tu sane matrem at ego filiam: cum enim nata esset ex Nicolao fratre
meo germano: habereturq; tholētini primaria quædā mulier eā certe diligebam ut filiā ita/
q; non minor mihi in ea iactura facta est q; tibi filio. Num fortassis ignoras ea nos lege na
tos omnis ut tādem moriamur. Illorum dolēda mors ē: qui nunq; meminere se morituros

At Alfinā quid de hac mortali uita sentiret liquido fecit exploratum omnibus cū foret ul
q; pietatis & christiane religionis obseruantissima misericordie opibus: assidue dedita. Nullo in proximōs:

odio tenebantur iniuriarum non minus oblita q̄ beneficentia & minor intelligebat in hoc saeculo nihil eē firmi: nihil stabile: nihil sum opere appetendum. Sed ueram & optandam tranquillitatem ac beatitudinem i calo repositam ad quā peruenire qui uellet: eum uacare oportere omni sorde mundana seruari ab angelis habitacu la bonoru infernalis penas & intollerabilis cruciatus iis apud inferos constitutos: qui sui dei q̄ obliti uitam uiuerent belluarum. Nihil neq̄ faciebat: neq̄ cogitabat cuius non redderet probatissimam ratōnem. Erat ab omni muliebri uanitate atq̄ imundicia abhorrens. Cibo ac potu utebatur moderatissimo eoq̄ minime deli cato. Norat. n. oris in continētiam iter parare ad illecebras & obscoenas corporis uoluptates: quibus & cor pus uitiare & anima. Et quia dicederat ei cū immortalis deo esse sermonem: qui diuinis orationibus studeret q̄c quid sub ripere poterat a domesticis negotiis: illisq̄ necessariis: id oē orando usurpabat. Præstabat formæ bo nitate cunctas mulieres Tholétinates. quā ipsa nulla souebat arte: sed ea grauitate pudoreq̄ leniebat: ut uene rabilis omnibus redderetur. Familiam suam bene moratam ut redderet. modestissimis suis moribus curabat esse exēplo. Celebrationi hostiæ christiane: ut q̄ deuotissime interessent ne unū quidem diem prætermisit ung Liberos suos castigatione magis q̄ uerberibus instituebat castigationē inquiens dici humanitatis uerbera ira cundia: qua a furore alio nihilo distare q̄ tempore iusticiam non legibus sed bono & aquo metiebat. Constantiam in sexu muliebri apprime laudabat Leuitatē non oderat modo sed etiam exercebat. Fortitudinem probabat eam: cui nihil admixtū esset excandescenția. Et ut prudentia operibus gaudebat ita ab omni mala malitia perinde quasi a tētrima quadam peste auertebatur. Somini erat paucissimi: cumq̄ uigilaret: omnis eius cogitatio erat de anima & mortalitate ac futura uita. Præterea per noctem cogitabat: quid i die foret actus Parsimoniam domesticis in rebus amplectebantur. inde diuinis uero liberalitatem ac munificentiam. ieuniis quibus supra naturam muliebrem utebantur reddi se dicebat & ingenio perspicaciorem & membris ualidiorem sed quid hæc tibi & alia plura cōmemorem quorum non es signarus. Nempe ut memineris ex talibus uitæ institutis laudatissimisq̄ operibus nihil mali. Alfinæ matri euenire potuisse: sed iam ea contigisse bona: que maxime optabat cum eēt in uita. Frustratur enim æterna beatitudine. br̄xiq̄ futurum sperat: ut illud possideat habitaculum quod angelica custodia sibi seruatum nouit. Deū omnipotēte pro te orare non desinit: ut hæc uitæ peregrinationē ita transfigas: ut secū una in celesti patria sit futurus. Hæc si tecum ipse cogitabis: iudicabis profecto non modo tibi non esse dolēdum sed lærandū potius: qđ ea sis matre natus: cuius sanctissimis meritis in cælestē sis gloriā peruenturus. Vale ex urbe. xy. calē. Martias. M. cccc. lxxxi.

Instructione del ben uiuere utilissima. cōposta p il sumo oratore & poeta Frásciso philēpho allo illustrissimo principe & excellentissimo signore Philiberto inclito duca de Sauoglia.

Ssendome per parte della nostra excellentia demandato illustrissimo principe Philiberto iclyto du ca de Sauogla quale ordene equal uia obseruare dobbiate circa. linstructione dela uostra uita costui e doctrina cominciando dala presente uostra etate de quator dece anni e così poi perseverando insi no quel tempo: nel quale per uoi medesimo tutto cognoscere ho giudicato non potere honestamente sugire questo laudatissimo studio etiam dio che per le mie occupationi le quale sono non piccole & appresso p la mia etate dannigia ottantauno me sia molto laborioso. E quantuq̄ più ragioni menduca a satisfare alla uostra laudatissima demanda pur due tra laltri più me stringe. L'una per essere la uostra celsitudine congiunta per più affinita con questi inuictissimi e potentissimi principi e signori. modonna Bóa uostra amida e misere Giouani galeazo maria sforza uostro cognato duessa & duca de Milano Laltra ragione procede da q̄ li honori & singulari benefici conferiti in Mario mio dilectissimo filiolo per quello excellentissimo & optimo principe & duca de sauogla monsignore Aloysi uostro auo e progenitore ilperche con breue compēdio messoraro satisfare al uostro desyo in tal modo parlando. Sopronaltra cosa douete sempre hauere la mente a lo omnipotente dio: da cui solo procedono le segnorie & reami & iherii & ognaltro bene humano. La iustitia e la pieta sono due principalissime uirtute nel principe. La iustitia e distributiva deli officii humani se condon li meriti de ciaschuno: la pieta consiste nel culto diuino. Ne anchora laltri uirtute se debono mettere in negligentia come e la forteza de lanimo in non temere li periculi oltre el bisogno: ma mettersi al retaglio dela morte per la salute dela patria. quantuq̄ dire solea il nobelissimo re Agesilao la forteza esser uirtus sua quando tutti li homini fuisseno iusti. La temperantia me pare douerle amare & obseruare da ciascuno: che per il tropo piacere o del mangiare o del bere o de laltri delecti sensetui lhō cōmete infiniti delecti La lo quenja adorna ogni uirtute. la quale ni princepi e molto lodata Onde Parysatis regina de persia confortau li doi suoi figlioli Artaxere & Cyro: che quando uolesseno parlare al populo douesseno usare parole gratissime & ornatisse. Quella cosa per la qual auanzamo tutti li altri animali e el parlare perche quanto alaragione come dice Aristotele logni animale: ne ha tarita: quanta basta ala conseruatione de quelli. Ma solo el parlare e quella cosa dela quale ognaltro aiale for de lhō ne priuato. Deue dunq̄ il principe in tal prerogativa ingegnarsene auanzare tutti li suoi fotti. Et pche la eloquentia presuppone una bona grāmatica delcadero a questa pte. Sono alchuni patri imprudenti: i quali a suoi figlioli darano qualche indocto pedagogico credēdo che i qlli principii ciaschuno possa satisfare. & non cosydera quel precepto de horatio il quale dice che la botta serua in se lōgo tempo quello odore: il quale psequādo da nouo fu impiuta. Diogene babylonio parlando de re Alejandro dice esserli molto nociuto che prima che philippo suo patre lo metesse sotto la doctrina daristotele: hauesse hauuto per suo pedagogo uno uitiosissimo huō chiamato leonides: il qual il maculo dal

et desonestissimi flagitiis da q̄li già mai poi se pote abstener ēt dio che fosse in tutte le altre cose uno clarissimo re. Et p tanto uoi excellētissimo Philiberto douete comādere a chi ha cura dela uostra persona. Che ue troueo uno magistro eruditissimo & ornato de nobilissimi costumi: il q̄le habia da essere uno specchio dela uostra uita. Re philippo atēdicto se stimaua hauere acq̄stata nō picola felicitate hauer trouato Aristotele: il q̄le insinq̄ ali primi elemēti de gramatica hauesse ad amagistrare Alexādro suo figliolo. Et dionisio magiore che fu principe de syracusa in sicilia cōdusse insino da tene il famosissimo philosopho Platōe per amaestrare diōsio suo figliolo. Il uostro leggere & studiare uole essere la matina a bona hora insino alora del disnare. Disnato che ha rete sp̄ sobria mente p non occupare tropo intellecto o p il tropo māgiare o p il superchio bere douete alquāto star fermo & plare alchune cose piaceuole & honeste cō uostri domestici & non cose multe sup̄tile per nō occupare la fantasia acio chel chaldo naturale sadue alo stomacho p più facilmente padire. Et essēdo così reposato p lo spatio dunhora se uole retornare alegre le regole de grāmatica cauate sotto debita breuitate da Prisciano & dali altri aproutati auctori. Et quādo col tépo q̄ste tal regole fussenno bene iparate se uole odire qual che bono poeta como e uirgilio & In quella tal lectione examinare grāmatica: e anche se uole hauere qualche bono exēplo de bella littera & scriuere alquāto. Et pche il tropo studiare ua i fastidio me pare utilissimo che p spatio de due hore ue metate ad exercitare la persona in q̄lche laudeuole ḡ giocho come farebbe ala balla pi: chola fiorentina : ale braccia al curso: ala poma e simili giochi. Ne anche il giocho di seachi non me dispiace: il q̄l fu prima trouato da palamedes nel capo troiāo p nō stare otioso. & q̄lūq̄ altro giocho se sia: nel q̄le la rāgione auāze la fortuna Onde il giocho de le tauole & di dati al sozo & le charte & simile baratarie se debēo fugire. Dopo queste due hore coesse al giocho se uol tornare a lo studiare de larte de rethorica: & odēdo li p̄cepti se uogliono iparare a mente & q̄lli exeacitare con farue dare alchune theme uulgare & q̄lle cōponere p lettera secūdo lornato de eloquēti. Et similmente odire lepistole de tullio cō le themi uulgare le q̄le bisogna ue mostre il uostro p̄ceptore come p imitatione fare le dobjate. Et pche ciaschūa epistola & oratiōe tāto e più bella quāto ha snia graue & a ppriate congionte seco douete farue legere tullio de officiis & le quonitusculāe & laltra ope morale de tullio. Ma la più uila opa e più conueniēce al principe e q̄lla istituzione scripta i libro octo da xenophāte socratico & da me trāserita de grāco in latino & intitulata al sumo pontifice papa Paullo secūdo chiamata pedia cyri: i laq̄l se contene q̄le essere cōuēga lauita dil principe cominciādo dal nascimēto de q̄llo & segtādo cō dignissimi admagistramēti insino a lultimo giorno de la p̄sēte uita Et q̄sta e q̄lla opa laq̄l se lege che publio sippione africano nepote dil primo africano, nō se la leuaua may de mão. Oltra costui dice Tullio io: o cōsumata legēdo tutta la pedya de cyro: il che onde tāta sapiētia factō nō harebēo se nō hauesse no p la lectione de q̄lla cōequito fructo grādissimo. Nō debo io po tāto strēgerue al cōtinuo studiare: che nō p̄date q̄lche altro refrigerio & maxime ni giorni festivi. Ni q̄li me pare degno exercitio lādare ala caccia po che q̄sta e una imitatione & represētatione de lexercitio militare. Ma il uostro cacciare in la uostra etate uol esser cōtra q̄lli animali i q̄li nocere nō ue possano come sono lepori caurioli & daini. Douete spessuof te dare grata & piaceuole audientia a uostri & q̄lli farueli beniuoli. Et quādo alcūo ue facesse q̄lche presentu zo acceptarlo gratiosamente come se grāde fosse Leggese de lantedicto re Artaxerxe che caualeādo fore de la sua cīta: & eēndo usanza che tutti ni quali per uia se scōtraua il presentasse uno pouereto uilā che niente altro hattea: cō tutte due le mane prendendo acqua duno fiumicello gliela porse ala bocha: & lui piaceuolmēte subridendo glie mise le labra poy tornato in la cīta nādo in dono aq̄l uilano una copo doro. Re philippo dicto desopra hauēdo un giorno data grāde audiētia al populo finalmēte fastidiato & strachō se leuo: & alhora una uechiarella pouereta dixe o Re philippo odite la mia cā: a cui respōdendo philippo io nō sono otioso quella soggiōne cridando non uogliate essere re se uolete essere otioso. il che lui bene consyderando da capo se mise a federe & expedi collei. & gli altri cherano presenti. Douete guardarue dusari al desinare & alacena uarii cibi & così anchora uarii uini poche cōe scriue hippocrate in uno suo libro intitulato de flatibus: il quale io traduxi de greco in latino ciaschuno cybo ha una sua propria uentositate. . Et come diuerse uenti fanano in mare uarie & diuerse tempestatē: simelmente uarii & diuersi cibi genera in li nostri corpi uarii & diuersi & piculose iſirmitate: quel medesimo iteruene nel bere uarii & diuersi uini. le cui uentositate tanto son più piculose q̄to p̄ducāo più graue & mortale infermitate. Dice aristotele cōe Plutarcho scriue ciaschū uio esser uētoso e maxiamēte el uio uermeglio il q̄le q̄to e più piēo de colore tāto a magior uētositate. Oni cōmāda che ali puti picholi non se dia uio: & loggiūge besognare così le nutrice abstenerse dal uio come li fantini: po che nel lactare li dāno il nutrimento. Et chel uio sia i ogni etate piculoso noi il uedemo p cōtinua expiētia: poche q̄li che beuāo il uino puro disordēatamēte: alchūi morono de morte subitana. ad altri li cade la gocciola & così pde q̄lche pte dela p̄sona: a molti uene il morbo caduco. De laq̄l cosa q̄sta e la cagioe. q̄lla uētositā grande dil uio la q̄le sēnalza in suo: q̄ni retorna i dretto: scōfia le uene: de le q̄le sempedisce il trapassare e q̄lla uia p la q̄le la p̄sona respira se uene a stroppare: de q̄ p̄cede cōe pare ad hippocrate: che colloro i q̄li sono d̄ debele cōplexioe morāo de morte repētina. Ma q̄li i q̄li sono de più forte cōplexioe cadēdo nel morbo caduco o uero apoplectici q̄n p la goccia pdono q̄lche pte dela p̄sōa. Chel morbo caduco p̄cede da la dicta uētositate se se māifesta che q̄lli che sono caduti se scōfiaō & nō retornāo nel prio sētimēto insino a tāto che. nō gitāo una spuma p la bocha. Quāto sia la potētia dil uino i lacedemōii el demostrauāo: che subito chel fatino era nato il bagnauāo nel uino p cognoscere la loro habitudine. Et in q̄to li fatini fussenno inclinati o al morbo caduco o daltra incurabile egrotatiōe p natura. subito se debilitauāo & resoluiuāsse & q̄stī tali nō uoluāo fussenno la

Etati ma li gittauano via conutile ala republica. Ma q̄li i q̄li erāo de ferma cōplexiō & habitudis nel bagno
 nō solamente nō se debilitauano: ma se faceuano piu uigorosi & piu firmi: & q̄stī nutriuano cō singular dili-
 gētia cō eutile a se & ala prima Douete uoi anchora p̄ tali exēpli e ragiō i guardarue dal bere itēperata m̄te &
 usare il uino bene iacq̄to nō solamente p̄ la sanitate del corpo ma anchora p̄ il gouerno de l'intellecto: a ciò che
 totesto uro felicissimo p̄cipato i lōgissimo tēpo ue possa godere: lassia stare i finiti altri uitii che ḡna il uino
 usato intēpatamente: narraro solo q̄te infirmitate raccolta il scissimo & eruditissimo Ambrosio nel suo libro
 intitulato de iejunio: che sono il cōtinuo tremore di mēbri. il pdere il sētimēto: la mutatiōe di colore: il p̄de
 la uoce: il uariare il colore: l'infiamato caldo di hiochi lhāelito & ale uolte la puza de la boca el murmur are de
 lorechie il fremitu del nalo: la piculosa phrenesia: lacei bissimo dolore del male dela pietra: la incurabale poda
 gra: la deformitate de larticuli: la mortale crudezza del non padire: lo spesso & intollerabile uomito. Qu' esto
 e q̄llo che p̄ bicremia dio plaua: q̄n dixe. Beuete e ibriacateue & faciate il uomito & caderete: & nō ue le uare/
 re. Nō sapeo noi Alexádro dicto de sopra q̄n senebriaua et̄ dio uel conuito familiare hauere occisi li piu be/
 niuoli amici che hauesse. Poi che occiso hebbe clyto il q̄le haueua caro cōe la sua uita: ritornato i se: nebbe tan
 to dispiacer: che p̄ pocho remase: che nonise priuasse con le sue pprie māe de la uita. Et ludith q̄n taglio la te
 sta al coi inimico olopherne: certe q̄n lebbe inebrato. Ma retornando al diuino Ambrosio: per il uino et̄ dio li
 hōi q̄li deuēgono cauali aitrati p̄ mutatiōe de la ppria natura: cōciosia cosa che ifiamati dal natural uapore
 del caldo corpo & cōtra natura infiamati dal caldo del uino nō se posseno cōtenere ma sono si factamēte ex
 citati in le bestiale cōcupiscētie che niuno tēpo hāno determinato ad usar el cōcubitio. Dal uino anchora ap/
 parono uarie imagine: dubiose apparētie: passeggiare inestabile. Spesso trapassano lōbre come se fuisse: fossi
 a q̄sti tal pare che la terra se moua. Et subito se leua suso. & pare che senchline al basso: & cōe se q̄lla se uolges/
 se in torno fore del sud sentimēto cadono in bucuni & predono la terra cō le mani o uero cōe se li monti cō
 turresseno luno cōtra l'altro li pare essere inclusi in q̄lli. Che besogna troppo parole q̄n uedeno li cani li paro
 no leoni: & fugino. Alchūi rideno inreptissima mente. Alchuni piágono cō dolore icōlolabile. Altri uedono
 pauori for dogni ragione. Sogna ueggiādo dormēdo litigano. L'alor uita glie uno sogno: & lo sogno glie la
 morte e q̄lunq̄ altra cosa se po dire o finge o pui dura. Et p̄ tāto douete notare p̄stātissimo signore besognare
 usare il uino ilq̄le sia piccholissimo o bene inaçto. Ilche chi non obserua lui medesimo e cagioe del suo male.
 ne menore diligētia se de hauere in cibi: che siano ne molti ne uarii: laq̄l cosa chi nō fa la sua uita nō po essere
 lōga. Platōe dice essere cosa dishonestissima māgiare due fiate el giorno. Qu' ito e piu dishonesto & dānoso n̄
 sellar mai de fare tauole & tauolete cō uarie & diuerte collatiōe de mille ibādigioe. De q̄ p̄cede che la p̄sona
 nō padisci & q̄llo liquore ilq̄l se spreme della mala digestiōe ipiaga il pulmōe: ilq̄le eēndo ipiagato p̄duce il
 ptifco alq̄l morbo niuano remedio uale. Et q̄l medesimo liquore corrupto uenuto che sia al fecato: nō se con/
 uerte in sangue ma in hydropisia & altri infiniti morbi. Noi douemo nel māgiare & nel bere usare q̄lle cibi
 & q̄lli uini: q̄li habino a pdure la sanitade & la bona habitudine. in la sobrietate & uel uictu continuo come
 se contengono molte altre cose aitile & degne de loda così anch'ora la belleza del corpo specialmente se cōser
 ua: laq̄le q̄nto nel principe sia defyderata: il demostra Euripide poeta dicēdo inuerita la belleza de Priamo e
 degna dimperio. Et Xenophonte socratico scriuēdo in la pēdia de cyro prenominata dice in lui eēre stato q̄t
 tro cose singulare & egregie una eximia belleza: una mirabile humāitate: grādissimo studio de sapere: & sum
 mo desiderio de honore. Quello che nō se satia mai de māgiare e de berere brutissimo & spuzulēte: e bizaro
 e superbo ne se enra de sciētia ne anche li e apto p̄ eēre il cer. a celo da grassissimi uapori assediato. Ne anchora
 fa differētia tra l'honor al dishonesto: ne tra la fama ad l'infamia. Demetrio phalereo philosopho excellēte con
 fortaua Ptolomeo re de egypto. adunansi libri q̄nti potese: liq̄li fuisse scripti de tutte q̄lle materie leq̄le apar
 tēgono al pricipe: pero che legēdo q̄lli intēderebe cose infinite leq̄le li amici de principi nō ardiscono dirle p̄
 no dire cosa che li dispacia. Et certo molto ue douete guardari dali assētatori: che cōe dicea antisthenes philo
 sopho e uia melio abbaterse ni corui che in li adulatori: pero che li corui cauano li ochi del corpo ma li adul
 atori cauano cō le sue piacētini cō lādare a secūda li occhi de l'intellecto. Et Thalete milesio solea dire: che de li
 aiali saluafichi il più pessimo era il tyrāno Ma de li animali domestichi adulatore era il peggior de tutti. Et
 Pittaco esēdo demādato da Misilo che cosa ueduta hauesse miraculosa in tutta la sua uita rēpose il uechio ti
 ranno. Quādo il principe intēde q̄le cose piacciono a li suoi subditi & q̄le li sono in odio: conose q̄le uia deb
 ba tener p̄ eēre accepto: ilche legēdo separa Cōfortoue dūq̄ alo studiar & a leger p̄ eēre uno glorioissimo p̄n
 cipe & amato da tutti. Molto ue sara utile la cognitōe de le historie p̄ fspetto di uari casi che ocorri sono: i ua
 ri tēpi & i diverse signorie leq̄le cose fāo l'ho prudēte & adueduto i le cose che accadāo. il p̄che ue cōferto a far
 ue leger o uero leger da p̄ uoi li comētarii de Celare & Sallu. & Titoliuio: & Qu'ito curtio. & iustio: & Vale
 rio maximo & doi libri p̄ me traducti de greco in latino ni q̄li p̄larcho narra molti exēpli chiamati dicerie
 Ma q̄n serete in etate piu ferma & in li áni piu robusti: ue douerete exercitare in larte militare col giostrare col
 bagordare col tornegiare iparare lo scrimire cō la spada con bastoni cō la lancia el sapere usare lareo il bale
 stro & tutti li altri exercitii: che susano in facti darmi. Per el p̄sēte nō me destēdero piu oltra p̄ non tediare la
 uostra excellētia Ma q̄n odero q̄sto mio ricordo hauer facto q̄lche fructo cō magiore diligētia ue scriuero eo
 se salutifere & gloriose. Et q̄sto principio io Francisko philelpho caualieri & poeta laureato ho facto come
 iducto dal uostra magnifico caualieri messere Ruffino de mures ilq̄le guostra pte me ne pregho & anchora

sollieitato dal nobilissimo gētile hō missere iohanbaptista caimo. Recomandādome semper ala uostra illa/
strissima signoria,

Finis.

IACOBO Antiquario Duci Mediolanensium secretario Georgius ualla placētinus salutē dicit plurimā

Alieni medici præcellētis de medicina principis opusculum ad nicola:um nepotem tuum
tibi iacobe antiquari latinum feci: qd eū a dialecta & philosophia: unde perq eruditus emer-
git ad medicinæ studia se conuertisse nuper accepit: tū quod ad rudēs erudiēdos huc librum
insignis iprimis auctor cōposuit: tū quod non mediocres illic ad ipsum nepotem tuum fra-
ctus deriuari posse existimarim: quando quidem totius fere medicinæ siluam inde ipsi liceat

animō contemplari & sele ad eam capessendam conformare planeq instituere Quod sane
meum erga te officium quam latus tibi deprobam facile poterit iudicare qui pristinam inter nos: & iugē no-
rit beniuoleitiam ut in perpetuo tete erga me tenueris officio: omitto lenitatem in loquendo: sed dulitatem i ob-
sequendo: fidem & caritatem in obeundo & quecumq amico profutura intelligas amplectendo quod sane q
in te rārum tam amabile & obseruabile est. Videas siquidem quosdam sua opinōe doctissimos qui ist ip si uul-
go eruditiores habeantur siblimes incedantur: qui litterarum studiosum quenquam uix recta facie spectare
dīgentur: quos dum loquuntur credas singultare mox uero cum se in quenquam commouerint adducto su-
perciliq: fronte rogata: contractisq naribus meras aduersum singulos tristes hypocrita profundant insanas:
ex garrulitate singulacæ auctoritatē auctantes tumidis crepitantes sermonibus & quo sint imperitiores eo
petulantiores intueare. Contra uero nos tuam morum sanctissimorum suspicimus prudentiam admirabilem
q̄ humanitatem stilum anāmus reconditas exquisitasq sententias quas splendida uestit oratio: mollis flexi-
bilisq uerborum cōprehensio ut ea tuo propemodum singi uideatur atbitrio ita fluunt omnia ita liquecunt
ita nusquam adhærescunt. His tantis uirtutibus sit ut par sit omnes iu omnibus libera:ibus disciplinis te plu-
rimum obseruare: his ego me allectum ad te obseruandum certe scio hinc quod potui amoris inter nos pign^o
exhibui Verum modo iam nos forte uerbosiores q̄ necesse est simus ipsi Galieno cedamus de medicina prin-
cipiis locuturo: si tamen prius recensuerim quid ipse apud ammonium philosophum post aristotelem inter pri-
mos habitum de medicina diuisionem annotarim in libro si qui m diuisionum omnis inquit ars subiectum
habet & finem itaque medicina subiectam habet corpora atq medicamina: finem uero ad sanitatem corpo-
ra perducere diniditur porto medicina in speculandi uim & agendi speculandi quidem uis diuiditur in natu-
ra & causa & signorum explicationē agendi autem uis in sanatile & curatile. Rursum natura explicatio diui-
dit in elemēta tēperamēta potētias hūores & mēbrorum pticulas. Causa explicatio i pposita & capitularia
& cōprehēsa signorū explicatio in recordatilē: discrete & futurorum presagiū quod prognosticō uocat: rur-
sus sanatile est in cohibendo & nutricando & expellendo: Curatile in remedia adhibendo. uictum deligēdo
& chirurgicā exercēdo hæc sunt qua Amōnūs nunc: que reliqua inspiciamus.

Galiehi medici ad medicinam introductorium.

Edicina artis intētio quidem ē sanitatis finis autē sanitatis adeptio: at medicis illa cognitū ne-
cessaria sūt ex qb^o aut absēs abduci sanitas pōt: aut psens cōseruari atq absētē adducētia sani-
tati medicamina qdē & ad iūmēta appellant p̄sētē uero conseruātia salubres uī & q̄ hæc de-
mū & ipam medicinam sciētā salubribus: & morbos cōstare prīscorū oñdit oratio salu-
bria qdē uocās q̄ p̄sētē cōseruēt sanitatē: & q̄ sublaplā atq afflictatā reuocēt morbos uero
his cōtraria medico sigdē dupli: cōgnitiōe opus ē: una qdē ad delectū faciēndū & assumēndū altera uero ad
fugandū hinc ēt hōrē exqsiuere ac inuestigauere sciētiā nec tm oēs idē cōsentint: sed alii qdē solā aiunt arti ex
perientiā sufficere: aliis at nō patū uī rō perficere hinc igif ab experientia illegitime excitati empirici nō in inā
tur icidē & a ratiōe rōnales & pindē p̄tia sunt hæc inter medicos factiōes: altera qdē ab experientia medicami
nū petens inuētiōe altera uero a demonstratiōe factiōis nomē inuenere has hypiricē & logicē nō in inā
sueti sūt empericen qdē obseruātē cōmīcētē. Logicē sive rationalē opinatē & ratiocinatē factiōibus quoq
simile uiros p̄tulerunt empiricos qdē obseruatores & cōmētatores eage rerū q̄ euidētes eēt illis. q̄ expiētiā:
cōsētati sūt rōnales porro & opinatōres sine dogmaticos & cōmētōres qcūq se rōni accommodarunt institu-
tā uero hoc pacto arte epirici ferūt cū in multos delabi morbos homies uidissēt alios qdē temere ac spōte
egrefcere ac senescere aīaduerterū uelut sanguinis fluxu ex naribus aut sudore: aut alii p̄fluuiio aut id genus
aliqz quoq singulis ad adiūmētū aut detrimētū q̄spīa pdūctus ē nec tū qd sensile ē id in cā fecerūt alios autē
quoq morbi cā appareat nō tm ex electiōe nra sed aliquo euētū ac fortūa sicut euenerit aliqñ lapsū aliquē aut
peñsū aut quoquo mō fautiū lāguinē pfundere nec nō cupiditate uictū in morbo bibere frigidā aquā aut ul-
nū aut huiusmodi qd̄piā aliud quoq singulis ad cōmodū aut in cōmodū pdūcat Primā itaq cōmodoz aut
scōmodoz spēni naturalē appellatū secūdā at fortuitā utrāq uero ipsaq primā circūcidētiā uocauerūt qd̄
ex i pūlo rebus aqueniat & circū eas cadat nomē iposuerūt aduēticia igif experientia spēs ē hmōi sui at cuius
libet instigatiōe cū ultro ad experiedū puenerint aut i sōnis cōmoniti aut quoquo mō aliter opinatē Ceterū
tertiū quoq expiētia genē ē imitatorū cū iuuātib^o aut lādētib^o sive ut cūq aut natura aut fortūa aut sua spō-
te ac monitu ad eosde rursus morbos ab expiētia pdūcat idq ē qd̄ ipsorū arte iperimis cōstituit nec tm bis aut
ter sed ēt sepi^o imitaturi pfecerūt Deīn in eisdē morbis idē faciēdo iuētēs ut plurimū eandē recordationē
speculationē nominatēs iā fidē factā putauerūt & artis p̄tē eē postq uero multe huiusmodi coniūscent spe-

cultationes medicina diceretur ut sit medicina quidem præceptorum huiusmodi aggregatio: & qui ea ag-
gregat medicus: talis autem aggregatio sua cuiusq; perspectio uocata est: qua recordatio quadam est eorum
qua sapientia & identidem perspectiva sint: nominauerunt autem hoc ipsum quoq; experientiam: eiusq; exposi-
tionem historiam. Id enim ipsum per se obseruant perspectio: discenti autem quod ab alio fuerit obseruatū
historia est. Sed quoniam in morbos aliquos inciderunt est quando non per uisit: aut quibusdam cognitis qui
dam utantur: sed in locis in quibus medelarum copia non erat. Tum ad experientiam se conuertit auxilium
obseruationum sibi aliquod inuenientes instrumentum ad similem rei transitum quo utentes sāpe numero etiā
a morbo ad morbum ut simile idem adiumentum transerunt & a loco ad locum: & a prius cognitio auxilio
ad proxime accedens: a morbo quidem ad morbum ut si ab igni sacro in serpentia transitus fuerit: a loco ad
locum ut a brachio ad crus ab adiumento ad adiumentum ut in aliis pro flumis a pomo ad mespilum. Omnis
autem talis transitus uia profecto est ad inuentionem. Inuentio uero ante experientiam nūspiam est: sed cum
quod speratum fuerat ad experientiam perductum est ab ea testimonio iam fides facta. hoc nihil tamē mi-
nus utclaq; plures ac identidem ita habere fuerit obseruatū experientiam similis transitum secutam exer-
citionem uocant: quod eum qui hanc habiturus sit inuentionem ita arte exercitatum esse oporteat. Cuncta
q; experimenta: ante experientiam inuenisse: quibus ad se confirmandam ars indigebat: & qua circa euenia
tia fieri potuere: hanc nempe ab experimento ad artis finem est uia.

Vx rursus ratione duce perficitur: ea corporis cui mederi inuestigat naturam iubet ediscere: necnon
q; causarum omnium uires in quas quotidianie incidens corpus aut sanius aut magisq; fuisset ualitudina-
rium euadit præterea aerum quoq; naturas: & aquarum & locorum: & institutionum: & ciborum:
& potuum: & consuetudinum medicum: per calle: & aiunt oportere: quo eruditinum omnium causas inueni-
at & medicinum uires possit coniectare: & de eis ratiocinari: ut talis rei causam norit ad tales uim auxili-
um accommodet: quod usui esse cognouerit: prius enim multis facilius exerceri impossibile ei aiunt: qui ad me-
dicandum sub dubite: quæadmodum in parvo siquidem exemplo id: omne tibi licebit intueri. Esto pars cor-
poris aliqua languida & dura: & resistens: & tumidiusecula hic causam medicum inuestigare primum oportet
cur plurimus profluens humor per id quod a natura est in eam partem eruperit exicatq; ipsum: ac distedit qui
languorem adducebat: deinde si amplius profluerit: cohabet ne profluat: quod si eam partem ab illo humo-
re immunem non reddideris quoniam pacto inhibebis quominus profluat: languidam ergo partem exinanies
refrigerando: quidem & a stringendo atq; obturando influere prohibebis: calefaciendo autem & emungendo
quod aggregatum fuerit exinanies. Ita igitur ab ipsa affectione eis conferens efficit ostensione: non tamē
hanc solam aiunt sufficere: uerum & ab egrotantis potentia alteram esse ostensionem: & ab ætate aliam nec
non a sua languentis natura. Altis hoc pacto etiam ab anni tempore: a natura regionis: ab institutionibus: a
conditionibus: a consuetudinibus: & ab horū singulis sua fieri posse ostensione existimatū: uerbi cā quo id exē-
plo manifestius definhendas: esto quispiā acute fabricitas: ad le mouēdū piger: corpe grauiter sentiēte: esto etiā
nūc loge turgidior: q; pri: plusq; ruboris habeat: sint pterea uenæ multo turgidores nō dubiū uulgo aiūt: qn
huic calidi sanguis copia redūdet: qnā igit̄ medela: aut quæna exinanitio multitudini nāq; hoc aduersatur qd
cōtrariaxtrariis sint adhibēda medicaia: quo pacto igit̄ exinaniem: aut quousq; id. n. a sola cā cognoscere ī
possibile ē: oportet siquidē & uim & ætatem: & tps & regionē & cætera q paulo ātē dicta sūt aiaduertere. Nā
si ualidus fuerit uiribus: & ætate adolescentēs: & ani tps uernū fuerit: & locus fuerit tēperatus: nō errauerit quis-
piam si incisa uena sanguinē detraxerit: quantū causa ipsa iubet: quod si uiribus ibecillis ac ualitudinarius fue-
rit: ætateue puer ac ualde pusillus: aut admodū senex: & in frigidis regiōibus quales sūt apud scythia: aut ferui-
dis quales sūt apud æthiopiā: & ani tps aut ualde frigidū: aut ualde calidū ne sit qslq; q ex uena sanguinē mit-
tere audeat. ita sane & cōsuetudines & institutōes: & naturas corporeas iubet aiaduertere: ipsis nāq; suā cōferētis
ostensione fieri putat a qb: aut cōferētis ostensione dogmaticis ē: ab eiusdē obseruatio ē empiricis: prædictā. n. in
febricitante casuū aggregationē quā syndromen. id est cōcursum noīare consuerunt: dogmatico quidem
exinanitionē edicit: empirico aut obsetuationis recordationē: nā hōc pāto habentibus plerūq; exinanitionē
profluisse aiaduerit qobrem nūc quoq; ea usuris sperat profuturā. Cæterum ætate népe adolescentēs ido-
neā euacuationē minime moleste ferre uidit: ex quibus id sāpe aduertit: ita at uere magisq; ætate: in loco rem
perato: necnō si lāgueti euacuādi fuerit: sūtudo: uelut p hæmorrhoidas: aut nares: at dogmaticus abstulerit cer-
te ēt ob hoc: plus sanguis a rei natura excitatus. Empiricus at qd ita sane obseruarit: & i uniuersū i eisdē lago-
ribus eadē ēt oportet medicaia ratus est tā dogmatici: q empri ci ita sibi assumūt hāc ut circa eo abigāt iuētio-
nē i eisdē. n. apparētibus i corpe casib; dogmaticis causā nascit idicatio uñ curationē iuētū. Empiricis at ē
cōmemoratio sāpe: ac idētide obseruatorū: sane in qbus dogmatici casū nullū apparentē hāt q ostendat cām
in iis percūctari nō detractat: idq; p̄cipiale cām appellamus: ut si rabidus canis: aut uipera aliudue huiusmōi
quēplā momorderit hulcus certe ipsū uihilo magis aliis uidebit̄ hulcerib; alteratū: aut pfecto a p̄cipio cū de-
rabilitē cane emanauit: sile uidebit̄ morsib; ab alio factis aiali. In uigis at ad prius qdē dies hulc; ē alii sile: po-
stremo at cū iā passiōes laborauerit: qdā eis adueniāt p̄niciosa & fere tales casus: qles q ex uirulētis & loethali-
bus oboriri dicūt aialib;: q nō facilē admittat curationē: & q cōfetti a p̄cipio ad postremū usq; euadūt p̄ni-
ciosa: qnā igit̄ hui⁹ recla erit curatio: an uidelicet exhauiēdū ē q subiuit acalētū corporis discriptionē ei⁹ q cō-
pūct⁹ ē: an ad cicatricē ager oportet: ac festinādū ut hāc cōcludat: sed hāc qnā cōtrariū ē: secāt. n. sāpenūero ipa

Este Libro es del Convento de
IESVS de Caragea.

si oīno exigua fuerint: calidisq; & acutis & ad trahendū ac exiccadū uīrus aptis utunt̄ medicaminibus: pp eā dē cām eādē medicamina ēt enipirici suscipiunt nō ab ipsi⁹ rei natura ad inuentione pducti: sed goz q ab ex perimēto apparuerūt memores: quēadmodū n.in atatib⁹ & tpibus: & regionibus: & in unoquoq; eoz q di cta sunt curatio ab experientia ipsis cognoscit̄: ita in eis causis q̄ principales nominant̄ siqdē uias inuentiois ueras esse ulrasq; pariter sibi asciuerunt nō est: q̄ lōgiore utant̄ orōne: sed qm̄ experientiā dogmatici increpat̄: alii qdē ut instabilē: alii ā ut imperfectā: alii uero ut artis expertē. Cōtra uero empirici rōnē utpote plausibilem qdē sed nō uenam ip̄ugnant̄: ob hoc duplex utrīsq; ratio est: ac longius extendit̄ accusantq; & particulas de fensa: ut q ab æsculapio de experientia dicta sunt qui ostēdit ut arbitratur nihil sape idētidem pspici posse: atq; ita eam prorsus instabilē esse uult & ne qdē ad exiguū aliqd inueniendū esse idoneā: necnon ab Eralistrato q̄ ait simplicia qdā & in simplicibus ab experientiā cōperiri: ueluti qd& stupori portulaca medeatur: nec tñ hæc co posita & in cōpositis idem ēt fieri cōcedit: nō impossibile qdē ipsam oīno inuenire: nec tñ in uniuersum ido neā esse uult hæc & huiusmodi sunt q̄ proferuntur ab illis: q ab experientia aliqd concedunt inueniri: sed cul pant ipsam quod uagetur: qd̄ termino nullo cohbeatur: qd̄ lōga & quod ut ipsi aiunt disciplinæ expers sit: deinde alii q̄ hanc rationē exercent atq; psequuntur nō instabilē nec nō existentē ut rem aliquā artis expertē esse uolunt itaq; ēt aduersus has incessentes rōnes respondent & stabilē & per se idoneā: & artē ostendere tē ptant experientiā & iidem multifaria ratiocinatione aduersarios intessunt itaq; dogmaticis ad unāquatiq; eo rum accusationis spetiē respondere necessariū arbitrati: pdicātes se corporis naturā tenere: & agritudinū om niū generationes: & medicaminū uires in oīa pariter insurgeūt̄ empirici calūniant̄: qd̄ plausione tenus iure pcedant: catēq; firmitudinē nullā habeant cognitionis: est ēt qn̄ cognitioni suā cedent rē in usitatā indicare tē ptantes: & hoc aliqn̄ dantes supfluū rursus coarguunt: hæc certe in uniuersū ambigunt̄ expirici pter & dog matici: speciatim āt multa in unoquoq; ipsoz ueluti in his q̄ ad inuentione ptnēt & eoz q̄ nō apparet̄ q̄ stionibus & in eis q̄ in anatome: q̄ in ostēsione: q̄a&q̄ in dialectica speculatiōē laudant̄ instrumēta siqdē hæc ipsis incerta uenant̄: sed neqdē empirici anatomen inuenire cōcedit̄ neq; si ēt inueniat id ad artē pcpriendā ēē necessariū at ne qdē ostensionē ullā oīno esse qd̄ alterq; ex altero cognoscit̄ pōssibile sit qd̄ cuncta sua in dīgāt cognitione atq; incerta natura rei uni⁹ qdē signū esse: neq; porro ulli arti opus ēē dialectica: pnde dialectices ad diffinitiones aliqd cōferre: ueq; demonstrationē aiunt nō ēē principiū ullius incertæ naturæ rei īā uero ex iprobis demōstrationis modis: qbus dogmatici uti cōstueuerunt: aliqd de rōcinatione in uniuersū dicūt: & eodē qd̄ em q̄ uero enunciāt inuenire eisdē impossibile esse: neq; ars ulla alia pp. id cōsistit: neq; uita ut aiunt hūana pcedit. Hæc āt rōcinationē: quā apparentē esse aiunt rōnē utilis qdē ad incertaz̄ occasionū inuentione ita: n. ipsi uocat q̄cunq; generis qdē sunt sensibiliū nō tñ ēt demōstrauerunt: utilis āt ēt ad redargitionē eoz q̄ audent aliqd in id qd̄ appareat dicere: utilis quoq; in apparētibus rebus ostēdere: qd̄ despicit̄ & ad sophi smatis occurrendū ad nullo manifesto abstinen̄ sed in his sp uersat̄ nec tñ hic rōcinationē inquint̄ sed ab appare tibus qdē incipiūt: & ad in uniuersū incerta pcedunt: & ob hoc multisq; emis ē nā ab eisdē apparebūt̄ aliquā do ad aliud: qd̄ in numero incertoq; sit accedit: hinc ēt dissonantiā sibi in iudicabiliē pstruunt̄ q̄ in cōpachē sibilitatis signū esse asserūt̄: ita: n. ipsi uera ac stabile cognitionē cōprahēsibilitatē uocant illi āt cōtrariā: incō prahēsibilitatē: atq; incōprahēsibilitatē dissonatiā cām esse aiunt ad iprobāndū: dissonantiā porro incom pahēsibilitatis signū ēē improbationē uero circa incerta pportionem esse aiut̄ non circa apparētia hinc unū quodq; apparet̄ testimoniu affert uera dicētib⁹ falsos uero coarguit. Talia inter se in uice ambigentes empirici & dogmatici in morbis eisdē curationē ēadē facientes q̄uq; in utraq; se factiōne exercuerunt.

De methodicis.

T q̄ methodici nominant̄: ita: n. se uocat nō quēadmodū dogmatici artē doctrina tradiāndā ēē assē runt: ueq; mihi ueteḡ uidentur opinones citra rationem: instituere artisq; opera multa transformati hi sane neq; paſsum locum ullo mō cōferre aiunt ad curationis ostensionē: neq; cām: neq; atatē: neq; tps: neq; ad ægrotatiā potētia cōsiderationē neq; naturæ aut habitus eius: excusant sane ēt se & a regionibus: & a tpibus & a cōsuetudinibus a solis passionibus cōferentis ostensionē sufficere afferentes nihil: ab his spe ciatiā: sed cōiter: & in uniuersū appōnentes: uocatq; ea ēt cōia quedam. Hæc certe ipsa in omnibus psequuntur q̄ particulatim tractantur: & expiunt̄ alii qdē p uictū agritudines: nōnulli āt oīum duo oīno cōmu nia ostendūt & tertiu ex his mixtu noīinaq; ipsi⁹ ipso uerunt astrictionē & fluorē: oēm̄ q̄ agritudinē asserūt aut astrictā: aut fluentē ēē: aut ex utroq; mixta: q̄ si uaturelles corporo deiectiones scaturiat strigmetū uocant̄ sin uero adhuc magis serantur fluores dicere solent qn̄ āt & scaturiant & serantur in hoc minutiōē cōsistere sicut in oculo inflāmato: pariter: & profluente: inflāmationē uero: q̄ strigmentū passio est q̄ sola nō sit: sed eu fluore circa unum & eundem locum totum simul mixtam efficere passionem: commodi uero ostensionem i strimento digestionem: in fluoribus autem ut contineatur esse: genu: si modo ita contigerit: inflāmato: di gerendum esse aiunt: profluentem autem alium aut oculum cohibendum: ac continendum in mixtis uero ux hementiori insistendum. nam magis uexanti & periculum efferenti hoc est magis ingruenti occurrendū et se aiunt potiusquam alteri: quid igitur se non dogmaticos uocauerunt ostensione adiumenta p̄bentes: quo niam scrutantur aiunt incerta dogmatici: nos autem in euidentibus ut opus est uersamur. factiōneque suā totam ita diffiniunt euidentium eorum qua communia sunt cognitionem ac ne cūctis alii artibus com munis uideatur diffinitio: illas siquidem euidentium qualitatū cognitiones esse arbitrantur: ob hoc adiecerūt

qua medicuæ finē consequunt' ipsorū porro qdam nō qua consequunt' sed medicinæ cōuenient apposuere. Complures at utruncq; cōiungentes cognitionē esse euidentiū eoz quæ cōia sunt disciplinā afferunt quæ medicina fini cōueniat ipsumq; cōsequat' quidā at quēadmodum thessallis intētionum & necessariorū ad sanitatē sic certe dogmatici indignant' appellari. nō. n. sibi opus esse certo aiunt sicut illi: neq; empirici. & si quod maximum illis est circa euidentis habeat. qd' ab illis ostensione distinguant'. nec tñ in ipso circa euidentis exercendi mō secum empiricis aiunt cōuenire illos. n. ut ab incognitis distinguui ab incertis se uero tanq; ab inusitatis & empiricos qdem in euidentibus obseruationē se uero ostensionē habere: in his igit' se ab utrisque differre afferunt & p̄sertim in qbus tēpora & regiones & aetate & huiusmodi oia excidunt: q̄ inusitata manifesto sunt ut illi censem: gloria: aut causa a priorib; medicis in primis rebus habita: idq; methodices factionis maximum a singulare bonū esse aiunt & ob hoc seiplos uenerant' & admirationi haberit putant breuiq; uitā afferentem artē uero longā: increpat: nā econtrario prorsus id accipiendū: esse. n. ipsam breue: uitā uero longā quod cū & is falsis ablatis ars prospic: & si ad cōmunitates oēs nos respexerimus nō lōga neq; difficilis sit medicina sed facilis & apta: q̄ mensibus sex aut q̄ celerime percipi possit. Ita. n. in ægritudinibus esse p̄ uictū si in angustum uniuersum ualde contrahaft' itidē: & in eis q̄ p̄ chirugiā: & medicamentariā: qñquidē in illis quoq; in uniuersum cōmunia quædā inuenire p̄temptant: medicaminūq; moetas numero paucas subiiciunt. Proinde quidē peruulgatis sex mēsibus nihil negocii habuisse uident' sed multo citius totā artem ediscere credidisse: conciliq; disciplinā causa uere cognoscēti tps satis suppetiuisse: si mō nō mentiuntur: mētientū uero negligentiam nobis liceat increpare: at quo possit q̄spīā maxime iudica: iure ne circa uile se excarant: aut recte ne supfluum tantū effugiāt iam dicere nō recusabo: enim uero nō parua uidetur cōsiderationeq; ad rationē usq; mō procedere: quēadmodum i dogmaticis & empiricis sunt ubi de aduertiōe inuentione cōtendunt p̄sente usum admittentes: uerū etiam artis opera uāhemēter offenduntur: itaq; ante methodicam factionem necessarium uel maxime adiuuare:

Vm in rebus oībus administrandis duplex sit iudiciū: uīnum qdē quod a ratione: altere uero quod a manifesto euidentibus manat: qd' a ratione sola proficisci: id sane maius est: q̄ ad introducendū adhī bendū esse uideat: nō ergo nunc eius est locus: altere at quod in euidentia positū est: oībus cōmune existit hoībus: quid ergo prohibet hoc nos uti: qd' & primū & apertū pariter est ad introducēdum quoq; ab ipsius magnificētū est methodicis q̄pē q̄ nibil aliud: q̄ euident extollunt: & ubiq; effeunt: at contra incertū omne inusitatū esse aiunt: age itaq; de his potius coniiciamus q̄ principales causæ nominātur. Iudiciū regulam ad ipsum euidentes adhibentes: primusq; methodicus accedens dicat: qdnā frigora: & astus: & ebrietates: & cruditates: & expletiones: & inedias. & labores & ocia. & pulmento: & q̄litates. & cōsuetudinū cōmutatiōes odogmatici pariter & empirici passim tractatis: utrū his uos mederi oportet: affectiones in corporibus dispiciētes ubi principiū nullum talū prorsus est: uege ipsa qdē abeunt: quod at ab his factū i corpore manet & huic medari oportet. id. n. ipsa passio est. Cōsiderandū igit' ipsum cuiusmodi sit: nā si strigmētū sit: digerēdum: sinautē fluidū cōtinendū. a quacūq; cā utrūq; factū fuerit qd' igit' adhuc cām iuuat: neq; fluido digestione i digente: neq; strigmēto ut cōtineat aut oīno nibil: ita sane res ipsa indicat similiter est methodicis sermo & de incertis: & de eis q̄ uerā: ac principalissimā causā noianē: & illa quoq; uiuit esse sufflua passionē curationē suā indicate ēt si cā unde emanarit: nō cognoscat'. Hoc at mō rationibus ad tēpora: ad aetates: ad regionesq; trāscendunt: hic ueteres demirant' medicos nisi ita medeātur: re ipsa tā apta: nā inflāmatio inquiunt cū passio fuerit strigmentosa: & non sit astas digerētib; indiget adiumentis: sinautē hiems aliis qbusdā: uege in utroq; tēpore eisdē neq; in puerorū aetate digerentibus: senū at continentib; opus erit medicinātib; ne in ægypto qdē degerentib; athenis at continentib;. & econtrario in inflāmatione quæ fluida passio est: nunq; digerētibus sed continentib; ppetuo opus esse aiunt tā hieme q̄ aetate: uereq; atq; autūno: siue puer sit ægrotus: siue adoleſcens: siue senex: siue id in thracia acciderit: siue in scyria Ioinaue ut sit ægrotus: nūquid: huiusmodi nihil ad quicq; aiunt p̄ficere: sed in cassum hæc oia satagi: atq; exqri qd' porto corporis partes: nunq; & ipsa quoq; ad curationis ostensionē frustra dinoscunt': aut audeat q̄spīā dicere q̄ in arteriosa qdē parte inflāmatio digerenda sic in arteriosa at aut carnosa aut uenosa continenda atq; cohēdā: aut oīno si strigmētū in aliq; corporis parte fuerit: audeat q̄lquā dicere q̄ non sit digerendū aut non continentū q̄cqd erit fluidū quod si nūc partis natura non submutat curationis modū: sed semper iuxta passionis genus adiumentorū est inuentio: in cassum est manifesto partis consideratio: ac methodicus quidem talis quasi per nebula ac figurā expressius: ac cedat nunc secundo loco empiricus ita quodammodo.

De empiricis.

Gō euidentibus nihil noui antiquis. nec quiq; dicere possum sapiētius eis qua sapere prospexi: q̄ siq; id quod euident est floccifacit. quēadmodū quēdam mihi uideor audiuiisse sophistā q̄ nos ipsum euident magnificentes cauillationibus amouebat. ad quē nos. tu profecto iam uicētū uiceris cadmēa sinautem quēadmodum a principio te audiui icertum iutile esse afferentē. sed sequenda concedentē manifesta forte uidebor ad euident abs te despectum iducere. duo a rabido cane morsi hoīes ad consuetos medicos ierunt remedia petentes horum alterius exiguum fuit hulcus. ut totam pellem non uideretur discerp̄isse. Is autem curationem adhibebat hulcus solum & nihil aliud curans. Itaq; intra paucos dies sana es pars esse uisa ē. alter at posteaq; canē rabire nouit. tm̄ absuit. ut celaret hulcus ad cicatricē p̄ducere. ut ei contrariū fecerit: & semp maius efficere studuerit ualidis & acutis usus medicaminib; ad addicdum usq; tps & ppetuo hoc tēpēra

Este Libro es del Coruento de
IESVS de Caragena

biel medicamia. ut aiebat ipse eū biber coegerit atq; ita ab ob⁹ uniuersū. absoluīt. siqdē san⁹ is euasit. q̄ medicami na ebibit. alter & q̄ se nō lo existiabat malo obligari cōfesti aquā expauit & subuul⁹ pūt. nūqd tibi uidet̄ prī palis cā in his fū ustra pscrutata ē: aut ob aliane cām ille hō mortu⁹ ē: q̄q pp negligētiā medici cām p̄sūs nullā suscitatiā: neq̄ curationē a se obſuata amplectētis: mihi pfecto ob nullā alia cām q̄ ob hāc ur. Sed qm̄ euidētiā leq̄ntis huīusmodi cām nullā pterire nō poslūt. Ita ēt atatē pterire nō possū & pindē neq̄ euidētiā puipe de re: siqdē hinc i euidētiā cogimur i eisdē p̄sūs passiōib⁹ nō usqueq̄ eadē curationē idicātib⁹. Vege ē qn̄ tm̄ distātes fuerūt idifferētib⁹ atatib⁹ ut n̄ q̄tate solū aut adiumētōz mō distiguant̄: sed toto ēt genere: pleure ticos igit̄ multos adolescentes & ualidos uidi ego sapenumero & a nobis ex uena sanguinē emiserūt: uege cui quā in extrema senectute: aut puero admodū puo neq̄ uos ausi estis ex uena mittere sanguinē: nec̄ alius ullus unq̄: qd̄ at cū hippocrates ingt: sub cane & ante canē oposa sunt medicamina: & cū rursus ingt atestate supiores medicādū ēē uētres: hieme at iſeriores utrū nobis uege dicere: aut mētiri uideat. In utroq; n. afferēdā dele ctionē dubitatuſoſ puto mētiri. n. Si dixeritis euidēs ipsū floccifacietis: qd̄ magnificare dicebatis: uideat qdem ita habere uege: ut ippocrates dicit: ſin at ipsū uege dicere aſſeratis admittitis tpa: & regiōes q̄s inutiles ēē definiuſtis. Vege puto uos a uera nunq̄ lōge pegrinatos ſuisse patria: neq̄ i regionū differētia ullū feciſſe expimētū: aut omnio ſciſſe ut q̄ sub ſeptētrioſe nō ferant accumulatas ſanguinis miſſiōes quēadmodū neqdē ad aq̄y ptū: totūq; meridiē: q̄ ſu inter hāc ſunt media maniſtē ſape a ſanguinis miſſiōe ſumūt auxiliū: idcirco ne corporis qd̄ ptis cōſideratis: q̄ admirabilis hāc ratio uerſtra mihi uideri ſolet & uehemēter absurdā n̄ uera dicentib⁹ mō: ſed ēt illisq; a nobis agunt̄ p̄sūs cōtraria: o dū imortales hinc ſi inflamatio fiet eadē idigebit curatio ne: ſiue in lacerto: ſiue i aure: ſiue in ore: ſiue i oculis ſuerit: qdnā igit̄ aliqñ uos p̄spexi in lacertis inflamatiōes uulſella: ac ſcalpro abſtergere & oleū irrorare. In oculis at nunq̄ qd̄ at oculos obſtipatib⁹ medicamini: medi caminib⁹ inflamatoſ: nū ſi lacertos iſdē inungit̄: qd̄ porro aures inflamatoſ: nungd oculoz medicamini adiumētis: qd̄ oculos nungd auriū: atqui lōge aliud auriū inflamatiōis: aliud oculoz ē medicamen: acetū ſiqdē cū oleo roſaceo auriū ē inflamatiōis pſentaneū remediū. Cætege neminē puto tā demētem q̄ oculis inflamatis iſpm audeat adhibere: qd̄ ſi audeat nō exigū detrimētū audacia ac temeritate audebit: pterea gurgulioni inflamato egrediū medicamē eſt ſpinæ aq̄yptiæ fruct⁹: alumē aut̄ tritū p̄cipuū eſt nūqd igit̄ hāc & occulis inflamatiis: & aurib⁹ pſuerint aut̄ e cōtrario extremū attulerint detrimētū: oiaq; hāc ego ita effero ut pri mū uobis cōcēdā ppoſitū: qd̄ oporteat in lacertis aut manib⁹ inflammationē digerer: nec tū etiā oculorum: aut gurgulionis: aut auriū: qd̄ ſi inflammationē q̄ in lacertis: & manib⁹ nō quoqūq; mō digerendā cōmemorē: forte cognoueritis ſi ſapiatis: quātū haberetis: q̄ at nunc habet̄ ſermo: euidētiā recordatio. In q̄cūq; ſi quidē p̄z nō ullā plaga inflamatiis aliqb⁹ ſed ſpōtē pſentē affectionē inchoatib⁹ q̄ plethorice nominat̄: nemo cen ſebit pticulæ digestionē indigere: ante totū corporis deiectionē ac euacuationē nā pſentē inflammationē ſi id ſe ceris nō mō non ſimines: uerūtiā adauxeris: inde ē qd̄ tali ſane tpe obſtipatia & refrigeratia ei patri accōmo damus: cū at totū corpus deiecerim⁹: tuin ēt inflamata particula digestiōes tolerabit: qd̄ ſi hāc dicēs: exor ſus ūēm habui orationem uobis: nō persuadeo: tps utiq; fuerit mihi aneroſ ſuident magnificientibus libera ſi & bona uenia illos dimittere hāc empirico memorante accedat dogmaticus: ita ferme dicat.

De dogmaticis.

Orte recte ſentiēti tibi illa ſufficere potuerunt ubi dictū eſt neq; atatē: neq; regionē: & ne q̄ dē principalē cauſā partemue corporis ullā inutilē arbitrarī: qd̄ ſi ſuidentia cōmemorans nōdūm pſua fit empiricus ſed alia adhuc opus ſit orationē illud mihi apponendū duco: quo tuꝝ factionis propoſitum fractū & imbellicam eſſe demonſtrē: nempe uos ſuidentium cōmunitatum cognitionē dicentes audi mus: interrogabā aut̄ ipſe ubi libet circa qd̄ cōmunitas ipſa in primis cōſiſtat: & quonam pacto ipſam cognouerimus: at id nondū ut puto potuit cognosci: cauſam plane nommum tenus pariter conceditis in rebus at ipſis eſtis differentes qui nam ſi quidem uestrū ſtrumentoſum & fluidum naturalibus egestiōibus dimetiū tur̄ detenſionibus ſi quidem ipſis ſtrumenti paſſionis noſter ſuiderunt immoderatis autem egestiōibus fluxus alii autem ex uobis nonnulli ſimmo equidem non pauci in ipſis corporum affectionibus auint eſſe paſſiones: accuſantq; grauitter eos qui ad deiectionem ac euacuationē respiciant: mihi autē ubi utriq; errare uideātur fortassis iam expoſluero: ſit autem prior nobis aduersus illos oratio qui paſſiones egestiōes per naturam eſſe iudicant demiror enim ipſos ſi neq; ſudores unq̄: neq; urinas: neque uomitus: neq; ſcſſiōes plures quā quā per naturam ſint in morbiſ ſuiderunt utiliter euacuantia & quod oīum maximē alienum eſt ſi ex naribus quidem fluxum aliqñ morbum eleciſſe animaduerterunt cuius non quātitatis modo ſed totum genus contra naturam exigit: ſudorum autem & urinarum quācūq; per uentre aut in uomituſ protruunt genere quidem non contra naturā: neq; tū immoderata eſt tota multitudo: ut eo quidē uidi quosdam in tantū ſudorem excesſiſſe ut culcitraſ quoq; ſudore perfuerint: neconon alios tātū ex uentre exgeſſiſſe ut ſupra triginta cotylas ex pleuerint: ſed nō uideſt horum quicq; tollere quo minus agravitudinem afferens euacuetur: quanquam reguſa ad oīa: q̄ a natura ſūt egestiōib⁹ atatē. Cūcta hō modi ſuerit ipediēda: quāobrē p̄babiliores qdāmō ēē uideātur q̄ affectionēs: in ipīs corporib⁹ cōmūtates ſubiiciūt: ſed hos quoq; demiror quonā pacto eas euidētēs auſi ſint dicere: nā ſi ex alio ſi fluēs ē ſlux⁹: uege corporę affectionē ex q̄ iſpm ē ſluēs: hāc nullo ſeu euidētem ēē cōti git: quo pacto euidētēs ēt fuerint cōmunitates: nā & i colo fluoris affectionē ēē poſſibile ē & in, tenuib⁹ iſtinis: & circa iſiunū: & circa uētre & melareon: & multa alia iſteriora quoq; nihil ſenu ſcipere poſſibile ē: nō

ipsum neq; i p̄suis passionem: quonam pacto igitur euidentes dici posse: communitates? nisi aliquid quod per signa intelligi queat euidens esse quispiam uocare uoluerit: quod si h̄c e. o. onam ueteres adhuc medicos excellunt? quo pacto etiam conselsum ac lex mensibus artem se docere predicant? non. n. parua utiq; doctria indigeant necesse est aliquid cognoscendum: quod sensum effugiat uerum qui hoc ex sententia uelit exercere anatomen opus est singulorum quæ intus natura tegat doctrina: & naturali nō parua speculatione per disce re quo singulorum opus & usum consideret: si quidem priusq; h̄c inueniantur quæ in portionibus sunt corporis pentissimi ullius impossibile est passionem diuidicare atq; percipere: quid porro dicetur: quod hic profecto dialectica magnopere opus est: quo aliquid quod ex aliquibus constet ac perficiatur manifesto deprehendatur: nec unq; admittenda sophismata non a se nec ab alio contorti: est. n. uideri ubi nobis iniuiti aliqui nobiscum sophismatis cauillamur: & tamen: uerbi causa: quid est fluor: lamentera se quæsiert: si desserēdi facultatem tenuerint: nec sane id solum sufficere putandum est: quod a quibusdam eorum dictum est: fluor affectio quædam contra naturam est: nam n̄ si quid sit affectio teneamus nihil admodum plusq; prius cognoverimus: nunquid digestio quædā est aut mollices. aut rarefaction: non enim dicentibus ipsis audiri quicq; ma nifestum potest: sed quod aduenerit nūc quidem hoc: iursus autem illud: s̄pē uero simili oia tanq; nihil iter se differant: quod si quis ubi h̄c inter se differant inter se eos docere temptauerit & uelut eorum singula sua indigeant curatione: audire nullo modo patiuntur: sed ueteres incessunt & carpunt quod huiusmodi incassū ac temere diffinant: ita illaboriose ac negligenter circa ueritatis inquisitionem habent: at neq; quod cōtrafacto explicatum contrarium sit molli autem durum: raro quoq; densum audire patiuntur & ut prater h̄c omnia aliud quiddam est naturales cohiberi egestiones & fluere & queammodum h̄c ab hippocrate oia diffinita sunt: uerum de his ipsis per quam petulanter iudicium ferunt: & inflammationem ita faneuocant durum ac resistentem necnō dolorē afferentem & calidū tuberculū admodum per uicaciter & incosiderate strigmentum passionē esse dicunt exinde porro alias inflammatiōnes implicitas nominant uelut in oculis ubi cū fluore suerint necnō in gurgulione: & palato: & cicatricibus: inde s̄ppontunt spiramētōz: alia quidē rara facta eē: alia spaciōsiora & propter h̄c utraq; passionēs perpessos: quidā uero nō diffident circa unū & idē spiramētum una cōsistere fluorem & strigmentum quod neq; facile cognouerunt ita in oēm proruunt temeritatem: ex his pauci admodū pati possunt plus de his oībus audire & despicer: uixq; ipsos p̄enitet ut ad id quod ueri est se conuertant: inter hoc igitur quicunq; aliquatenus accurrate de primis ac generalibus passionibus uolūt perdiscere sua scripta esse ferunt: at quod nūc introducendis utile futuram ducimus non iniuria aduersus ipsos paucia dicenda sunt: putem uero aliquid illos etiam a se mutuari: id autem fiet si a camillatione alieni rationem & a ratione exquirant.

Oc autē edicit ratio: ut uocata etiā aduersus illos ipsis inflamatio contra naturā turberem dolorē affectuferens: & resistens: & calidus nihilo magis rarius aliquid exercens iuxta sua rationē: aut sua parte dē suis: aut durius. sed plenū fluore superfluo & ob hoc extensem nec tñ si quid om̄io extendat: id densius: aut durius se effectū est: discas népe hoc in coriis & seribus: tricisq; ac loris si prorsus extēdere temptaueris ita etiā medela impletōz: ac inflammatōz: deiectionē est ac exinanitio id. n. repletioni cōtrariū qbus deiectis cōfestim consequitur ut particula digestiores evadant: tenor porro impletas necessario: ut etiā deiectas digestio consequitur densitas autem aut raritas neutrum necessario: & nequidem fluor: aut detētio neq; n. si rarum ex ipso iam cōtinuo fluere necesse est: quid si crassum & pusillum fuerit cōprehensum & si neq; densum cohibetur: nam multū ac tenue etiam p̄ densos effluit meatus satius igitur fuerit ipsis quoq;: quæ a ueribus tradita sunt didicisse: quot modis prius in particulis tectum rursus elicitor: nam rarefactione coprehendente ipsum & ipso cōprehensō, tenuato: ac maiori effectō & uehementius moto: & aliquo exteriorō attractō aut ab aliquo interiorē impulsō: & tanq; refluente ab aliquid eoz: q̄ intussunt si quis h̄c oia transcedens unā deectionis causam esse putat: spiramentōz rarefactionē uidebit evidētia plane ignorare: nempe lanam: aut spongiā: aut aliquid huiusmodi manifeste inueniūt si pagi intra se humidū habent: tegūtq; neq; dimittunt: sed plus refundunt: quidnā igitur? nōne in oculis: & naribus: & ore aliis quā ita raris id ipsum nouerūt ut accidat aliquādo p̄a multitudine deprehensā in ipsis humiditatis nō corpore humilitate effluere: enim uero fidelitas s̄penuero uidemus tam raras ut insula in eis aqua p̄fluat: at si mel in fundas nequaq; affluit: crassiora si quidē melis essentia: quā fidelia sunt spiramenta: an nō illud æquum erit cognoscere ob tenuitatē s̄penumero aliquid fluere utcunq; ipsum cōpræhendēs corpus a natura nō fuerit perforatum. Ceterum an non s̄penumero natura: quæ animalis corpus administrat: ac regit impulsu uehementiore insurgens eo redundant quicquid ē ex haustis deiecitq; perinde ac illidens: & expellens quid igitur nō era difficulte accurate exercitato artis opera cognouisse multum enim corporum hoc pacto fiunt electionis reliquias quoq; factorum causas prætero. Itidē retentorum æquales numero his prorsus contrariās: non enim illorum inuitorum talis ratio disciplinā ē: hoc autem mihi aliquando uidentur icire. Insuper transeo posse aliquando flutiare oculum: aut multo fluore: aut facta tenuitate multa: aut ab hac parte natura expellente corporibus ipsis nihil præter naturā alterius habēti bus. Oportet sane tenuē fluxū crassū efficere: mutuū uero deieceri ac vacuare: naturæ uero motū si oportue se obtulerit excipe: neq; oculog; corpora tractā: sicut neqdē fluoris cā extiter: nā arbitrari inflammatiōne qdē aliq; strigintū ēē passionē alterā uero implicitā nescio cur n̄ deētis ēē uideat. Primū nāq; suog; sūt oblii p̄cepto rū: qd̄ fluidū deiectōe secernēdū n̄ sit: aut strigintū cohibitiōib;: sed ad ipsas corpora opter affectiōes respice.

Este Libro es del Convento de
JESVS de Caragana.

Cum igitur prorsus similes evaserint inter se & in nullo differre feratur: quae nunc dicta inflamatio a priori quod affluat: nunquid manu de aliem est mixtam & implicitam hanc quidem nominare: illam vero strigmentosam esse arbitrari. Deinde ne hoc quidem: quod in promptu positum fuit ipsis in mentem ratiocinari uenit quod neque in manu: neque in pede: neque in brachio: neque in crure: neque in coxa: neque in alia aliqua corporis parte inuidens uisa fuerit una cum inflammationis species huiusmodi ut extorsus aliquid effundat. At solis quae in ore: quae in oculis: quae in naribus sunt id eueniunt: utrum iuppiter omnibus implicitis communis instituit: ut earum nulla unquam in nullam aliam corporis partem se immitat: sed oculos tatum & narres & os oppugnet. Inflammatio quidem cuncta potest occupare. quae eius generatiois causam excipere incoluerunt. Scire quidem expedit alia natura rara esse alia densa: ab aliis quidem aliquid fluoris effundi: ab aliis autem cohiberi: nam si utrem impletas aut aliud id genus obstrictum liquida re aliqua nihil diffundit: at ex ipsius cognoscere quanto omnis alia pellis sit astricior: ea qua ad oculos est & nares & os corporis partes & rei naturae in apponere: longum uerboz complexum ambagesque multas dimittendo: quod autem hoc ita habeat indicant nobis: quae in alijs sunt particulis per attractum inflammaciones. nam in illis quae tenuiora suis sunt partibus fluitant: quemadmodum in oculo & naso: & ore: idque tatis per quoad passionis expers fuerit: & omnis astriccia pellis horum nihil resundet: causa huius non inflationis est species. Ceterum quemadmodum pro ro si melle aut liquida picenon admodum immensa copia: spongeam aut lanam madefaciat: nihil propter ligandi crassitudinem fluat. Isel si aqua aut id genus ita tenuibus: & eis parum aspergas ne ita quidem: tum fluitat obliqui exiguitate: ac eadem puto: ratione ex oculis non usquequam aliquid profunditur: aut propter ligorū crassitudinem: aut quod non redunderit: utpote quae secundum naturam habeant: pro inde contingit hoc inflationis genus nihil ab alio differre sive quam profluentis essentiae crassitudine ophthalmiamque absque fluore perficere: quam sapientissimi methodici strigmentum uocant: & ab implicitis mixtisque differre putant suos sermones suscipientes: quos sursum ac dehors transferunt ad corporata passionum preparationes esse uideri uoluerunt non autem in humidis constitisse: quoniam per hoc igitur quoad in ipsis corporibus affectio nullam habens differentiam: sola uero ea quae humida natura tenuia: aut crassa sunt consequuntur aliquando quidem fluitare: aliquid aliquando at cohiberi dicitur: & cōmunitates arbitrantur esse differētes. Ita nempe et mixtum atque implicitū a uobis intelligentia percipi non potest: alia uero oia: quae particulatum digeruntur non perictū modo uege etiā chirurgian: & pharacian: quicunque aberrant nimis forte didiceritis si hac persuaderi non possunt: sed iam plura loq desinā qnq ad introducendū in medicina rudes hæc satis multa esse arbitror.

FINIS

Impressum Veheliis per Philippum de Pinzis Mantuanum.
Anno Domini. M.cccc. lxxxii. Die. xiiii. Octobris,

Registrum orationum Francisci Philelphi & aliorum
operum quae in hoc volumine continentur.
a b c d e f g h i k l m n
Omnes sunt terni preter n. q est quaternus.

Universidad de Zaragoza. Biblioteca

3204918669

(2)

I-35b

Universidad de Zaragoza. Biblioteca

3204918678

(3)

I-35c

Universidad de Zaragoza. Biblioteca

320491901X

disimulació y paciencia acaban
que se quiere araña

I-35a

Universidad de Zaragoza. Biblioteca

3204919000

1